

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
імені О. М. БЕКЕТОВА**

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

**O. M. BEKETOV NATIONAL UNIVERSITY OF URBAN ECONOMY IN KHARKIV,
UKRAINE**

**VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
І МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

**"Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні
фінансово-економічною безпекою держави, регіону, суб'єктів
господарювання – міждисциплінарний підхід"**

**VII INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
INTERNET CONFERENCE**

**"Innovations in Accounting and Analytical Support and Management of
Financial and Economic Security of State, Region, Business Entities –
multidisciplinary approach"**

МАТЕРІАЛИ / BOOK OF ABSTRACTS

15–16 листопада 2018 р., м. Харків / 15–16 November 2018, Kharkiv

Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні фінансово-
I-67 економічною безпекою держави, регіону, суб'єктів господарювання –
міждисциплінарний підхід: матеріали VII міжнар. наук.-практ. інтернет-конф.
для здобувачів вищ. освіти і молодих науковців, Харків, 15 листопада 2018 р.
/ Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова, Харків. міськрада, ін-т
конкурент. розвідки (Германія) [та ін.]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова,
2018. – 468 с.

Розглядаються концептуально-методологічні засади управління, інноваційні напрямки стратегічної аналітики та антикорупційний аудит в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки держави, регіону, суб'єктів господарювання, міжнародний та вітчизняний досвід у податковому менеджменті, моделювання облікових процесів в умовах євроінтеграції та впровадження міжнародних стандартів обліку і звітності у державному та приватному секторі в умовах євроінтеграції.

Conceptual and methodological principles of management, innovative areas of strategic intelligence and anti-corruption audit in the system of financial and economic security, regional entities, international and domestic dosvit in tax management, simulation accounting processes in terms of European integration and implementation of international accounting standards and public and private sector reporting in the context of European integration.

УДК 33:005.934:005.591.6(06)

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Голова організаційного комітету:

Бабасєв Володимир Миколайович

ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, доктор наук з державного управління, професор

Заступники голови організаційного комітету:

Шутенко Леонід Миколайович – почесний ректор Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, д-р техн. наук, професор;

Сухонос Марія Костянтинівна – проректор з наукової роботи Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, д-р техн. наук, професор;

Пан Микола Павлович – заступник голови науково-методичної ради, канд. техн. наук, доцент;

Бібік Наталя Валеріївна – директор центру міжнародної діяльності та освіти Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, канд. екон. наук, доцент;

Політучий Сергій Якович – президент Групи компаній «Фактор», канд. екон. наук, доцент;

Tumietto Daniele - Corporate Consultant in the Digital Management of Processes and Documents for Companies and Public Administrations, Expert with the Legislative and Technical Standards Bodies in the National (UNI / UNINFO), European (CE, CEN, CEF) and Worldwide (UN / CEFAC, UNECE, ITU) Standard Organizations, Adjunct Professor at the Link Campus University in Rome, Milan, Italy

Члени організаційного комітету:

Момот Тетяна Валеріївна – голова Харківської обласної організації ВСВЕ, д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Гордієнко Наталія Іванівна – професор кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, член Федерації професійних бухгалтерів і аудиторів України, канд. екон. наук, професор;

Соловійов Олександр Васильович – декан факультету економіки і підприємництва Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, канд. екон. наук, професор;

Лелюк Наталія Євгенівна – доцент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова, канд. екон. наук, доцент;

Світлична Вікторія Юріївна – доцент кафедри фінансово-економічної безпеки обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова канд. екон. наук, доцент;

Краївська Інна Анатоліївна – старший викладач кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

FROM THE EXCHANGE OF INFORMATION TO TAX COMPLIANCE

Tumietto Daniele, Corporate Consultant in the Digital Management of Processes and Documents for Companies and Public Administrations, Expert with the Legislative and Technical Standards Bodies in the National (UNI / UNINFO), European (CE, CEN, CEF) and Worldwide (UN / CEFAC, UNECE, ITU) Standard Organizations, Adjunct Professor at the Link Campus University in Rome, Milan, Italy

The exchange of information between tax administrations is an international standard aimed at obtaining transparency on the assets and liabilities held abroad, preventing cross-border tax evasion and combating aggressive tax planning.

Over time this tool has evolved to include the agreements ("rulings") between AF and companies.

Today we can say that the distinction between "black list" and "white list" states has been superseded, replaced by collaborative and non-collaborative countries.

- Multilateral Convention on Mutual Administrative Assistance in Tax Matters (1988, 2010)

- Model Agreement on the automatic exchange of financial account information to improve international tax compliance (2014)

- Multilateral Competent Authority Agreement on automatic exchange of financial account information (2014)

- Common reporting and Due Diligence Standard (2014)

- BEPS Action 5 (Counteracting harmful tax practices more effectively – report, 2015)

- BEPS Action 12 (Disclosure of aggressive tax planning – report, 2015)

- BEPS Action 13 (Country-by-country reporting– report, 2015)

(BEPS acronym of “base erosion and profit shifting)

- Directive 2011/16/UE,

- Directive 2014/107/UE,

- Directive (UE) 2015/2376,

- Directive (UE) 2016/881,

- Directive (UE) 2016/2258,

- Directive (UE) 2018/822.

The exchange of information is the backbone of the system for preventing and combating tax evasion.

We have gradually switched from on-demand exchange agreements *to the automatic exchange of information*, which generates Big Data and data analytics available to tax administrations.

In a future (not too far) from «*follow the money*» (Giovanni Falcone) to «*follow the data*» (anonymous)

- Employee income

- Managerial compensation

- Life insurance products

- Guest Houses
- Property and real estate income
- Custody / deposit current accounts
- Income taxes on natural and legal persons, on consumption, excise duties, capital gains and financial income
- Mandatory social security contributions
- Taxes on successions and donations

Ruling subject to exchange

- preferential arrangements;
- Advance Pricing Agreement (APA)/Advance Tax Ruling (ATR) concerning *transfer pricing*;

- *cross-border* rulings which provide for a reduction in the tax base;
- preferential arrangements;
- Advance Pricing Agreement (APA) / Advance Tax Ruling (ATR) concerning *transfer pricing*;

- *cross-border* rulings which provide for a reduction in the tax base;
- existence and / or attribution of profits to the permanent establishment;
- artifices between related parties (related party conduit rulings);
- any other ruling which, in the absence of an express exchange forecasts, appears to be usable in order to move profits and to erode the tax base ("ruling that [...] gives rise to BEPS concerns")

And finally from 2020:

«Information disclosure obligation imposed on all actors who are usually involved in the development, marketing, organization and management of the implementation of a cross-border operation subject to the notification obligation or a series of such transactions, as well as to those who provide assistance or advice to counter aggressive tax planning mechanisms».

Essentially an obligation of **disclosure** to tax authorities by intermediaries (consultants, lawyers, banks) and / or taxpayers involved in the development of tax planning schemes aimed at avoiding or evading taxes by customers who use them.

TAX Compliance

Tax compliance has two objectives and consequent definitions, one exogenous, the other endogenous

Exogenous:

- i) spontaneous emergence of taxable bases
- ii) favor the fulfillment of tax obligations, both induced by the FSA through information transmitted to the tax payer or made available to the same.

Endogenous: transparent, preventive and voluntary collaboration between companies and tax administrations, aimed at mapping, identifying and preventing tax risk.

Endogenous TAX compliance

- The purpose of the "Tax compliance" is the construction / verification and improvement of the c.d. Tax Control Framework ("TFC"), ie the organizational and operational tool used to implement the strategy and fiscal policy adopted by the

Company. In other words, we can talk about the construction and activation of the "System for preventing tax risk".

- It is included in the risk management process implemented by the company, with specific reference to the identification, mitigation and control of the "tax risk", intended as a compliance risk (that is to say, erroneous adjustment to the fiscal discipline).

- The "System for the prevention of fiscal risk" is therefore placed within the general "Internal control and risk management system of the company".

- Currently, at international and domestic level, tax compliance is restricted to large Groups, which have articulated structures and can bear the costs of compliance of a risk assessment procedure, that is, systems for the detection, analysis and management of company data, accounting and law applied by the Group for the fulfillment of tax obligations.

- In Italy the Legislative Decree 5 August 2015, n. 128 introduced the "collaborative compliance regime", which is essentially based on three pivotal points:

- i) the introduction of enhanced forms of communication and cooperation between companies and the financial administration;

- ii) the forecast of structured corporate management and tax risk control systems for large tax payers;

- iii) the provision of incentives in the form of minor obligations for tax payers and reductions in penalties.

Exogenous TAX Compliance

In terms of Tax compliance, an important role is played by the services offered to tax payers, with particular attention to their quality and to the strengthening and extension of telematic services, pre-eminent in a digitized era. Not only for the development of telematic services, but in general for the strengthening of the activities of tax administrations, a role of primary importance is played by Information Technology (IT), as a tool to improve the effectiveness of administrative action, in terms performance of the entire apparatus, supporting the activities of control and verification, development and use of big data and data analytics. It is therefore not surprising that IT is a priority for all Financial Authorities.

Conclusions

- How this enormous amount of information will be managed is not known, also because it is always necessary to preserve the taxpayer's guarantees respectively to an effective privacy and the right of defense.

- Of course, however, and that the only plausible and desirable horizon is that of a relationship between tax and taxpayer based on a level of equality, frank, collaborative and transparent, without forcibly pursuing the "revenue" or even tending to "shirk" to it.

- Tax Compliance should therefore allow the achievement of a high level of compliance with tax obligations.

Thanks to Alessandro Savorana, a friend and colleague, for the support.

DIGITAL PERFORMANCE AS A TOOL OF A NON-TRADITIONAL ADVERTISING IN THE SYSTEM OF STAKEHOLDERS-ORIENTED CORPORATE SECURITY

*Rainer Michaeli, director, Institute for Competitive Intelligence, Germany,
Momot D.T., Ph.D student, O.M. Beketov National University of Urban Economy,
Kharkiv, Ukraine*

*The human being has acquired new definition
as an "information processor" while nature
is becoming "information to be processed"*

In highly competitive global markets a well-run stakeholders-oriented corporate security system can forge information links in the corporate governance system and help to achieve the quality corporate goals and to support the corporate reputation. Both in Ukraine and globally, the main perpetrator of external fraud is a customer (43% for Ukraine and 35% globally). In such condition the special attention is given to customers.

Steve Dixon defines the term "*digital performance*" broadly to include all performance works where computer technologies play a key role rather than a subsidiary one in content, techniques, aesthetics, or delivery forms. This includes live theater, dance, and performance art that incorporates projections that have been digitally created or manipulated; robotic and virtual reality performances; installations and theatrical works that use computer sensing/ activating equipment or telematic techniques; and performative works and activities that are accessed through the computer screen, including cybertheater events, MUDs, M(X)s, and virtual worlds, computer games. CD-ROMs, and performative net.art works.

Our research examines these practices and practitioners, and analyzes the artistic, theoretical, and technological trends that emerged in digital performance. We are going to create assessment scale for digital performance and estimate existing performances according to it. The main goal of this assessment scale is to determine the usefulness of the performance as a tool of non-traditional advertising.

Non-traditional advertising encompasses anything that is not TV, radio, standard print or direct advertising. It is designed to cut through the clutter of traditional advertising and grab the attention of customers. Creativity and innovation are important aspects of this type of advertising and, if used properly, make it hard for customers to ignore it. Non-traditional advertising is atypical. It is a type of advertising that sets most businesses apart from their competitors.

One form of non-traditional advertising is guerrilla marketing. Guerrilla marketing entails grabbing the viewer's attention without them expecting it, for example through non-conventional art. This kind of advertising uses a surprise effect to tantalize the viewer in a situation where they would not typically find media. It is difficult to embrace this type of advertising, but when done effectively it has a greater impact than that of its counterpart.

The emergence and proliferation of networked computers has produced the contemporary super-saturated information environment. The mental habits of those exposed to digital communication have been shifted; people have developed a tolerance to aggressive information environment. Therefore mastering of consumer attention through new approaches like digital performance is an important task for many businesses.

THE ROLE OF THE STATE IN ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY

Voronina O.O., PhD in Economics, Senior Lecturer O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

One of the most important tasks facing the state is to ensure economic security and stability of its development, the implementation of which makes it possible to successfully implement various social programs and fulfill all the functions assigned to the state. From a theoretical point of view, this requires the use of such tools that give impetus to the increase in GDP, as the main indicator of trends in the economy. The steady increase in the volume of national production opens up opportunities for employment growth, building up the demographic potential, developing science and education, and increasing government in general.

In practice, in order to create conditions for economic security, it is necessary to apply special impact instruments aimed at increasing production volumes and living standards.

According to the definition, economic security is a state of protection of the national economy from external and internal threats, in which it is able to ensure the ongoing development of society, its economic and socio-political stability in the presence of adverse external and internal factors [1, c. 39]. Thus, it is necessary to apply such levers and instruments of influence in order to level the negative impact of external and internal threats.

Today, we can attribute the following to the internal unfavorable factors in Ukraine: state budget deficit, unemployment, negative production decline, political instability and exacerbation of social tension in society. As a result, the economic fundamentals of ensuring national security are destroyed.

Considering the situation taking place within the framework of Ukraine's relations with the outside world, we can single out the following external threats: in the conditions of weakening our country, the desire of other powers for military-technological superiority over us, the use of "economic levers" of pressure to achieve their political interests, intensifies. Also, in the context of globalization and internationalization, issues of maintaining a certain balance between positive and negative aspects of the impact of foreign economic relations on the course and pace of social and economic transformations, as well as ensuring the state's defense capability, become vital.

Without solving the problems of the internal development of the country, and failing to cope with internal threats, we will not be able to overcome external threats. A solid basis for smoothing negative economic manifestations and processes can be a rapid jump and a steady increase in production volumes. This will provide a financial basis for the implementation of all the other vital areas of the state's activities, since cash flows are the circulatory system of any economy, any economic and social processes are directly affected by it.

Thus, two strategic goals emerge: the increase in the size of the national economy (GDP) and the growth of incomes of the population. In turn, the latter figure is a consequence of the increase in the first.

To achieve its goals, the state needs to create conditions for the development of entrepreneurship and business. Economic growth is possible only with system investments. The task of state institutions of power is to create the necessary legislative, legal and preferential conditions for the entry of investments into the economy. External and internal, private and public are provided.

For this, in our opinion, it would be advisable to rely on human capital and consider the further development of the country in the paradigm of high-tech development of the national economy. It is necessary to move from the raw model of the economy of the colonial type to the state of a high-tech industrial power. The ban on the export of raw materials, the promotion of production and export of goods with high added value, reliance on their own national currency and export earnings.

An effective method of stimulating the development of the selected strategies is the creation of special economic, technological and industrial parks, development of cluster policy. Such mechanisms are very attractive, both for internal and for external investors.

Attention should be paid to such promising sectors as the information and communication industry, transport and international communication. Some of these industries have a serious export potential for their goods and services, which will help, over time, to turn the negative balance of Ukraine's Balance of Payments into a stable positive.

A strong feature was effective coordination with proper financial and monetary policies aimed at accelerated economic growth with controlled inflation.

The political will of the leadership of the state and verified, programmatic actions to promptly stimulate the beginning of economic growth will create the necessary foundation for ensuring the economic security of the country.

References

1. Skoruk O.V. Ekonomik security state: Essence, Components Of Elements And Software Problems. International economic relations and world economy [Online], Vol. № 6, p. 29-42, available at: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/10961/1/EKOHOMIЧHA%20БЕЗПЕКА%20ДЕРЖАВИ.pdf> (Accessed 2018).

NECESSITY APPLICATION DISPERSION ANALYSIS OF ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS

Siketina N. H., National technical university "Kharkov polytechnic institute"

A characteristic feature of the modern stage of development the world economy is its high dynamic and the high speed of the market formation process relationships. Therefore, a significant number of domestic machine-building enterprises in the world the financial crisis has shown its unreadiness respond to such changes and confidently adapt to them in the external and internal environment.

Throughout the content has changed in recent year's competition and the winner of that subject management, whose knowledge allows creating competitive advantages, that is, to detect the potential of any value, generate unique ideas and knowledge that might interest the future consumers of its products. To decrease both prevention of risk taking management enterprise decisions must identify those that affect its activities, to detect the acceptable level of risk and how it is calculation [1].

By intensifying of competition on world's market particular importance acquire guaranteeing of competitive advantages to native enterprises. At present, when a relatively high level of quality is achieved industrial products by different manufacturers - competitors and convergence of the level prices for similar products, as well as reinforcement of goods of various kinds of services, the listed types (factors) of competitiveness of the production is not enough [2].

Today the Ukrainian economy needs to identify and take into account the great complex of interconnected factors for operational acceptance suspended management solutions. But there is a limited analytical capability due to insufficiency informational software and personnel which has sufficient information and analytical training.

Consequently, a method of deterministic factor analysis, which is characterized by a clear dependence of the factors and the resulting index in the factor model, is not enough for a thorough analysis of the object's activity.

So the question arises not only of deterministic factor analysis, but also of stochastic factor analysis, which allows taking into account the influence of a set of factors that are uncertain (probabilistic).

Methods of statistical analysis of data are used to compare objects of research. In the practice of economic research often there are problems relating to a group of objects (sets of observable data).

Dispersion analysis is a statistical method designed to establish the structure of the link between the productive and the factor characteristics. The dispersion analysis can be used for a limited number of units of observation. In addition, it is particularly effective in conditions where the effect of a sign significantly changes under the simultaneous action of several factors with different the power of influence.

The dispersion method of analysis plays an important role in economic research due to the fact that it has an independent value.

Dispersion analysis is a mathematical-statistical method of studying the results of observation, which depend on various simultaneous factors. It was created in the 20's years of XX century the efforts of R. Fisher and significant development in the

writings of Iytsa. The basics of dispersion analysis in 1933 were described M.F. Derevitsky in additional sections before the textbook by V. Johansen “Elements of the exact the doctrine of variability and heredity” [3].

One of the methods for such tasks is a dispersion analysis - a statistical method for detecting the random variable (parameter) of the simultaneous action of one or more factors on the investigated one. The dispersion analysis consists in the allocation and evaluation of individual factors causing a change in the investigated random variable. In doing so, the decomposition of the total sample variance is made on the components, due to independent factors. Each of these components is an estimate of the general dispersion aggregate. To evaluate efficacy the influence of this factor, it is necessary to assess the significance of the corresponding sample dispersion in comparison with the dispersion of the reproduction due to random factors.

The relationship between studied traits can be measured by the coefficient of determination, which is the ratio of the total variance intergroup. The verification of the significance of dispersion estimates is carried out using Fisher's criterion. When the calculated value of Fisher's criterion is less tabular, then the influence of the investigated factor cannot be considered significant. When the calculated value of Fisher's criterion is more tabular, this factor affects the mean change.

Further it is believed that the following assumptions:

1. Random errors observations have a normal distribution;
2. The factors affect only the change of mean values, and the variance of observations remains constant.

The research factor may be known or unknown, of natural or artificial origin, such as: experimental conditions, measurement and processing techniques, and the like.

Factors considered in the dispersion analysis, there are three types (see Figure 1).

Under the influence of two or more factors, if their mutual conditionality (“cross-over”) is assumed, the fact of the interaction of the factors (pair or combination) is statistically confirmed or rejected, and the share of the general dispersion associated with such interaction is determined.

Due to this method the following tasks are solved: quantitative measurement of the force of influence of factor characteristics and their combinations on productive; assessment of the probability of influence and its confidence limits; analysis of individual averages and statistical estimation of their difference. In addition, in the in-depth analysis, the dispersion method may perform auxiliary functions that allow other analytical methods to be reasonably used.

Therefore the dispersion analysis is used in cases where it is necessary to provide factors of the ranks that form separate elements of the market or the composition of the economic ones indicators on the degree of their importance or strength of influence on enterprises. Take into account when analyzing the activity of enterprises a set of all factors that affect the final figures is difficult. It is necessary to highlight the main ones that is, identifying factors and conducting them their quantitative analysis. The influence of other, less meaningful factors is taken into account qualitative level. This can be done by using a dispersion analysis.

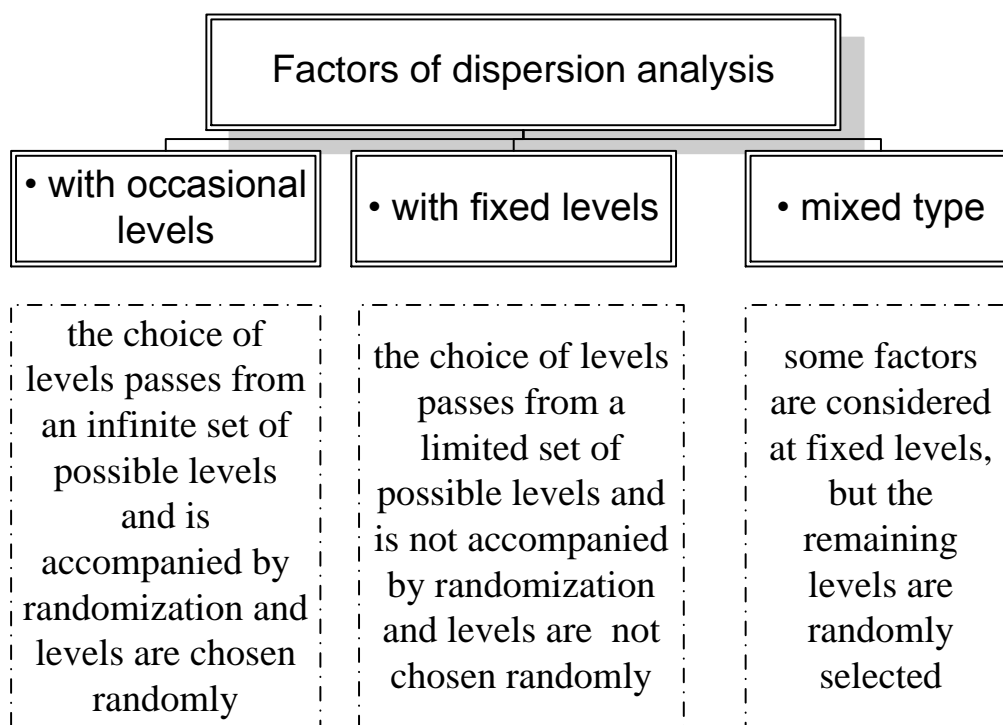

Figure 1 – Classification of dispersion analysis's factors

Thus, the dispersion analysis is used to determine the relationship between the indicators, quantitative assessment of risk parameters. In the analysis of enterprises can different methods and models of analysis are used. Their number and the breadth of application depends on the specific objectives of the analysis and is determined by it tasks in each individual case. When collecting compulsory statistical information, it is quite easy to conduct a dispersion analysis of domestic activities to ensure financial and economic security.

References:

1. Siketina, N.H. (2016). Statystychnyi analiz ryzykiv mashynobudivnoho pidpriemstva [Statistical analysis of the risks of the machine-building enterprise]. ECONOMICS: time realities, Scientific Journal, 6 (28), 88–99]. Retrieved from <http://economics.opu.ua/files/archive/2016/No6/88.pdf> [in Ukrainian].
2. Chekalina, E.P, Siketina, N.H., (2004) Sozdanie logisticheskikh sistem na otechestvennyih predpriyatiyah – istochnik novyih konkurentnyih preimuschestv [Logistics systems creation in domestic enterprises - a source of new competitive advantages]. Vestnik NTU „HPI”, 27, 119-122 [in Russian].
3. Oprya, A.T. (2010). Metodolohichni osoblyvosti vykorystannia dyspersiinoho metodu v analizi y doslidzhenni ekonomichnykh yavlyshch i protsesiv: mozhlyvosti y obmezhenia [Methodological features of the use of the dispersion method in the analysis and study of economic phenomena and processes: possibilities and limitations]. Vestnik Poltava State Agrarian Academy, 4, 157–162 [in Ukrainian].

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НАРАХУВАННЯ ТА ВИПЛАТИ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ПРАЦІВНИКАМ В БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВАХ

Абрахам Ю. В., канд. екон. наук, Вороніна Ю. А., магістр, Сумський національний аграрний університет

Ефективність функціонування бюджетної установи, як і будь-якого суб'єкта господарювання, перебуває в тісному зв'язку із системою організації та обліку оплати праці. Незалежно від сфери фінансово-господарської діяльності, праця виступає як цілеспрямована діяльність людей, основне джерело їхніх доходів. Праця як економічний ресурс є сукупністю використовуваних при здійсненні громадсько-корисної діяльності фізичних та розумових здібностей людей. В Україні право на працю гарантується головним законодавчим актом – Конституцією України, нормами якої затверджене право на працю кожного громадянина, з метою надання можливості заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає.

Складовою всіх витрат, що здійснюються в бюджетних установах, є витрати на оплату праці, на які припадає у середньому від 60 до 85 % сукупних витрат, що здійснюються ними. Облік витрат на оплату праці є одним із найважливіших напрямів роботи облікового апарату кожної бюджетної установи. Саме це зумовлює актуальність проблем, пов'язаних із особливостями обліку нарахування та виплати заробітної плати працівникам бюджетних установ [4].

Дана проблема розглядалась у працях таких провідних вчених і практиків України, як: Нестеренко Ж. К., Кузнєцова Т.В., Яковишина Н.А. та іншими. Але, незважаючи на вагомий внесок цих вчених, комп'ютеризація оплати праці на сьогоднішній день є найактуальнішим питанням в удосконаленні облікової політики в бюджетних установах.

Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 «Виплати працівникам» встановлено методичний фундамент для створення в бухгалтерському обліку інформації щодо виплат (у грошовій і негрошовій формах) за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності. Відповідно до цього національного положення, виплати працівникам діляться на три групи:

1) поточні виплати: заробітна плата за окладами та тарифами, інші нарахування з оплати праці; виплати за невідпрацьований час; премії та інші заохочувальні виплати;

2) виплати при звільненні. Зобов'язання щодо яких визнається у разі, якщо суб'єкт державного сектору має невідмовне зобов'язання звільнити працівника або кількох працівників до досягнення ними пенсійного віку або надавати виплати при звільненні згідно із законодавством, контрактом чи іншою угодою;

3) інші виплати працівникам, зокрема матеріальна допомога, визнаються зобов'язанням у звітному періоді, якщо робота, виконана працівниками у цьому періоді, дає їм право на отримання цих виплат [2].

Найважливішими завданнями організації оплати праці є: у встановлені строки проводити розрахунки з працівниками підприємства по оплаті праці; своєчасно та правильно відносити у собівартість продукції (робіт, послуг) сум нарахованої заробітної плати та відрахувань органам соціального страхування; збирати та групувати показники праці та заробітної плати; скласти необхідну звітність, а також здійснювати розрахунки з органами соціального страхування.

У бюджетній сфері процес праці та її оплати має певні особливості:

- 1) результатом виконуваної роботи є часто не річ (продукція), а послуги (діяльність);
- 2) праця носить переважно розумовий характер;
- 3) у складі сукупних витрат бюджетних установ на оплату праці припадає від 60 до 85 % усіх витрат;
- 4) у бюджетній сфері досить високий рівень кваліфікації працюючих, а в деяких галузях (освіта, охорона здоров'я, мистецтво) частка спеціалістів вищої кваліфікації сягає близько 50 % загальної чисельності працівників [1].

Держава здійснює регулювання оплати праці працівників бюджетних установ шляхом: встановлення розміру мінімальної заробітної плати та інших державних норм і гарантій; встановлення умов і розмірів оплати праці на підставі законодавчих та інших нормативних актів України, генеральної, галузевої, регіональних угод, колективних договорів у межах асигнувань за рахунок загального та спеціального фондів; оподаткування доходів працівників [3].

Отже, на основі дослідження системи обліку заробітної плати працівників бюджетних установ, можна виділити деякі її особливості: регулювання порядку ведення бухгалтерського обліку витрат на оплату праці здійснює Державне казначейство України, на основі розробки та впровадження відповідних нормативних документів, які враховують особливості діяльності бюджетних установ; фінансування витрат на оплату праці здійснюється на основі отриманих бюджетних асигнувань, а також за рахунок коштів, одержаних в результаті здійснення господарської діяльності; асигнування витрат на оплату праці здійснюється за кошторисно-бюджетним методом; державне регулювання розміру заробітної плати державних службовців та ін.

Отже, організація обліку витрат на оплату праці є досить трудомістким процесом, що включає багато особливостей, залежно від специфіки та сфери діяльності бюджетної установи, і тому вимагає правильної організації системи обліку та автоматизації даної ділянки роботи, з метою скорочення матеріальних і трудових витрат на збір, обробку та аналіз даних з питань праці та її оплати для прийняття обґрунтованих оперативних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Кузнєцова Т. В. Основи організації і обліку оплати праці в бюджетних установах / Т. В. Кузнєцова, О. В. Білецька // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. – 2010. – № 1(49). – С. 89–94
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 132 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0120-12>.

3. Нестеренко Ж. К. Особливості організації оплати праці в бюджетних установах та необхідність її комп'ютеризації / Ж. К. Нестеренко // Сталий розвиток економіки. – 2012. – № 2. – С. 158–162

4. Яковишина Н. А. Порядок нарахування заробітної плати працівникам бюджетної сфери / Н. А. Яковишина, Ю. Ю. Цивак // Обліково-аналітичне та фінансове забезпечення управління підприємства : міжнародний досвід та вітчизняна практика: збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 8 – 9 квітня 2011 року. – Вінниця : Центр підготовки навчально-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2011. – С. 50–54.

ОБЛІКУ ЗАПАСІВ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Абрахам Ю. В., канд. екон. наук, Жухалова Н. В., магістр, Сумський національний аграрний університет

Впровадження міжнародних стандартів ведення бухгалтерського обліку в державному секторі сприяють більш повному його розумінню як зі сторони резидентів, так і нерезидентів. Внаслідок проведеної реформи бухгалтерського обліку прийняті План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору, Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші документи нормативного характеру. Нові підходи до організації і ведення бухгалтерського обліку передбачають його перебудову на підґрунті нових принципів, процедур та методів, які знаходять своє відображення в обліковій політиці і використовуються для складання фінансової звітності [5].

Сучасний облік став більш демократичним та гнучким, практично більшість термінів бухгалтерського обліку чітко означена у стандартах, а це має величезне значення для однакових підходів у веденні обліку та трактуванні його положень. Бухгалтерський облік базується на принципах автономності, безперервності діяльності, періодичності, історичної собівартості, нарахування та відповідності доходів і витрат, повного висвітлення, послідовності, обачності, превалювання сутності над формою й єдиного грошового вимірника, які декларують нові відмінні від усталених процеси в веденні бухгалтерського обліку та формуванні фінансової звітності. Разом з тим, на нашу думку, нові підходи до обліку запасів в державному секторі не врахували в повній мірі національні особливості в бюджетному процесі України та не забезпечили поступового переходу від облікових процесів, притаманних міжнародній практиці.

Згідно реформи бухгалтерського обліку в державному секторі відбулися зміни щодо обліку запасів, які можливо зазначити у наступному: порядку формування первісної вартості запасів – тепер у вартість запасів включають низку витрат, які раніше не формували їхню вартість, зокрема, суми податку на додану вартість, транспортно-заготівельні витрати; оцінці запасів на дату складання балансу; підходах до оцінки вибуття запасів – нові методи оцінки вибуття.

Відповідно до п.12 р. II Методичних рекомендацій з обліку запасів: запаси, що надійшли від постачальника й не відповідають критеріям визнання активу у зв'язку з невідповідністю стандартам, умовам договорів, технічним умовам тощо, відображають на позабалансових рахунках до узгодження ціни з постачальником за справедливою вартістю або ціною, зазначеною в документах постачальника [2].

При формуванні первісної вартості запасів відповідно до п.8 р. II НПСБО ДС «Запаси» необхідно враховувати такі фактичні витрати:

- суму, яка сплачується згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків (ця стаття витрат формує первісну вартість тільки запасів, придбаних за плату); суму ввізного мита;

- суму непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються суб'єктам державного сектору (насамперед йдеться про ПДВ). Слід зазначити, що раніше суми вхідного ПДВ у складі вартості запасів не враховувалися, їх одразу списували на фактичні видатки або включали до податкового кредиту [1].

- Транспортно-заготівельні витрати (затрати на заготівлю запасів, оплата тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи і транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів). Слід зазначити, що раніше вони так само, як і ПДВ, потрапляли до фактичних видатків [1].

- Інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання в запланованих цілях. До таких витрат, зокрема, належать прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати суб'єктів державного сектору на доопрацювання і підвищення якісно-технічних характеристик запасів. Також слід зазначити, що раніше ці витрати відразу списувалися на фактичні видатки [1].

Тому для керівників і головних бухгалтерів суб'єктів державного сектору відкриваються нові можливості у використанні такого методу бухгалтерського обліку, як оцінка. Реформування системи обліку у державному секторі відбувається із урахуванням міжнародних стандартів, а відтак кращого практичного досвіду.

Список використаних джерел:

1. НП(С)БОДС 123 «Запаси» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10#n18>
2. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів суб'єктів державного сектору, затверджені наказом Мінфіну України від 23.01.15 р.№ 11 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=405830&cat_id=392447
3. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затверджений наказом Мінфіну України від 31.12.13 р. № 1203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13/paran16#n16>

4. Методичні рекомендації бухгалтерського обліку запасів бюджетних установ, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 26.06.13 р. № 611 (утратило чинність) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1214-13/ed20140506/paran614#n614>

5. Джога Р.Т., Сінельник Л.М., Дунаєва М.В. Облік у бюджетних установах / Р.Т.Джога. – Київ: КНЕУ, 2006. – 480 с.

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ

Андренко О. А., канд. екон. наук, Фісенко О. С., бакалавр, Харченко А. В., бакалавр, Чередниченко Т. О., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В умовах нестабільності економіки, забезпечення економічної безпеки банківських установ є однією з найважливіших проблем ефективності їх функціонування і потребує постійної уваги. Облік, як одна з основних функцій управління банком, створює інформаційну передумову для формування специфічного механізму попередження та мінімізації дії загроз економічній безпеці, втрати стійкості та самостійності.

Ефективність фінансового обліку банківської установи багато в чому залежить від грамотної складеної облікової політики. Проте, мають місце випадки, коли керівництво і головний бухгалтер формально ставляться до розробки основних положень облікової політики, використовуючи шаблони, які часом не відображають специфічні особливості діяльності конкретної банківської установи. Найчастіше це відбувається через недостатній рівень знань фахівців в області організації обліку, тому роботи, присвячені особливостям і методичним основам формування облікової політики в банках, є актуальними. Метою дослідження є розробка механізму формування облікової політики в банках України.

Питання щодо формування та реалізації облікової політики у банках знайшли своє відображення в Постановах НБУ [1-6], а також в працях українських вчених [6]. Нормативним забезпеченням розробки облікової політики служать: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», Закон України «Про банки і банківську діяльність» [1], Положення про організацію бухгалтерського обліку та звітності в банках України [2], Міжнародні стандарти фінансової звітності, чинне законодавство з питань ведення бухгалтерського обліку та норми податкового законодавства. В Положенні [2] сформульовані вимоги, які пред'являються до основних положень облікової політики в банку.

Облікова політика банку є цілеспрямована організаційно-управлінська діяльність метою якої є:

- забезпечення використання методів, принципів, правил та процедур ведення обліку;
- надання нормативного статусу самостійно розробленим способам ведення

бухгалтерського обліку;

- надання обліку плановірності, впорядкованості та цілеспрямованості;
- підвищення ефективності обліку.

Основні цілі визначили конкретні завдання:

- розробка та систематизація складових облікової політики;
- формування Положення про облікову політику;
- забезпечення контролю за виконанням наказу;
- своєчасна зміна положень облікової політики в особливих випадках.

Облікова політика банку базується на принципах цілеспрямованості, своєчасності, несуперечності, раціональності, послідовності, порівнянності, безперервності, автономності, інформативності.

У процесі формування і реалізації облікової політики механізм реалізує організаційну, оптимізаційну, регулюючу, контрольну, захисну, інформаційну функції. Перший етап передбачає розробку і систематизацію основних складових облікової політики відповідно до затверджених нормативно-правових документах і методологічних рекомендацій, з врахуванням специфічних особливостей банківської установи (структури, напрямків діяльності, використання внутрішньої документації і звітності). Банком самостійно визначаються конкретні методи обліку та облікові процедури, які є складовими облікової політики.

На другому етапі запропоновано використовувати підхід, згідно з яким структура Положення про облікову політику банку визначається організаційним, методологічним і конструктивним аспектами облікової політики. Одним із важливих аспектів формування Положення про облікову політику є розробка методики ведення обліку окремих операцій відносно яких нормативні акти не містять конкретних рекомендацій щодо правил їх обліку. В зв'язку з цим банк самостійно розробляє методику обліку конкретних питань.

Методологічний аспект передбачає розробку методів оцінки активів, зобов'язань, окремих статей звітності; порядку відображення в обліку основних операцій банку та обліку розрахунків головного банку з філіями (консолідація звітності). Основні статті Положення про облікову політику повинні відображати особливості основної діяльності банківських установ (рис. 1).

Конструктивний аспект Положення передбачає розробку і затвердження робочого плану синтетичних і аналітичних рахунків; первинних документів, бланків і звітів для внутрішнього використання, порядку проведення інвентаризації фінансових активів, майна і матеріальних цінностей.

Механізм формування облікової політики банку повинен забезпечувати постійний контроль за виконанням вимог облікової політики. При цьому за допомогою інформаційної системи управління банком повинен бути реалізований механізм зворотного зв'язку: в разі істотних відхилень система оповіщає про необхідність дослідження причин таких відхилень. Це дозволить своєчасно, в разі необхідності, коригувати відповідні статті Положення. Згідно [2], будь-які зміни в обліковій політиці, що мають суттєвий вплив на показники звітного або майбутніх періодів, повинні бути описані із зазначенням їх причин та змін у відповідних статтях.

Основні статті Положення про облікову політику	
→	Первісне визнання фінансових інструментів
→	Кредити та заборгованість клієнтів
→	Фінансові активи, утримувані для продажу
→	Фінансові активи, утримувані до погашення
→	Цінні папери у портфелі Банку на продаж
→	Цінні папери у портфелі банку до погашення
→	Основні засоби. Амортизація
→	Нематеріальні активи. Амортизація
→	Оперативний лізинг (оренда)
→	Операції з іноземною валютою
→	Визначення доходів та витрат
→	Облік розподілу прибутку Банку
→	Облік розрахунків головного банку з філіями за банківськими та господарськими операціями
→	Звітність за сегментами, консолідація звітності

Рис. 1 – Статті Положення

Представлений механізм дозволяє визначити цілі, завдання, принципи та функції, етапи процесу формування та реалізації облікової політики банку. Структура Положення про облікову політику банку визначається організаційним, методологічним і конструктивним аспектами облікової політики, що дозволяє визначити складові облікової політики, основні статті Положення, розробити внутрішні документи і форми звітності, розмежувати права і обов'язки окремих учасників облікового процесу. Особливу увагу слід приділити розкриттю методів оцінки активів і зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Про банки та банківську діяльність: [закон України: офіц. текст: за станом на 07.12.2000р. із змінами, внесеними Законом України від 04.07.2014 р.]. – [Електронний ресурс] – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Положення про організацію бухгалтерського обліку, бухгалтерського контролю під час здійснення операційної діяльності в банках України / Постанова Правління НБУ № 75 від 04.07.2018. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0075500-18>
3. Правила бухгалтерського обліку доходів і витрат банків України / Постанова Правління НБУ № 17 від 27.02.2018 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0017500-18>
4. Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України / Постанова Правління НБУ від 2005.12.20, № 480 із змінами і доповненнями.
5. Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України з бухгалтерського обліку/ Постанова Правління НБУ № 89 від 11.09.2017. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0089500-17>
6. Андренко О.А. Механізм формування облікової політики банків /Андренко О. А., Мордовцев О. С. / Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. / Харків. нац. акад. міськ. госп-ва. – Харків : ХНАМГ, 2017. – Вип. 138. – С. 56-61 – (Серія «Економічні науки»)

АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ БАНКУ

Андренко О. А., канд. екон. наук, Вороніна Л. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Однією з необхідних передумов для ефективного функціонування банків та їх фінансової стійкості є стабільність і достатність ресурсної бази банків, основою якої є депозитні кошти. Від того, наскільки банки приділятимуть увагу формуванню фінансових ресурсів, залежить їх спроможність здійснювати активні банківські операції. З огляду на це важливого значення та актуальності набувають питання організації обліку та аудиту депозитних операцій банку.

В Україні депозитний ринок має стати одним з найважливіших важелів грошово - кредитної політики НБУ. Тенденція збільшення коштів на депозитних рахунках приведе до зростання обсягів інвестицій, які є матеріальною основою для заощадження грошових доходів населення і підприємств. За таких умов депозитний ринок буде включено в економічну систему ринкового механізму.

Аналіз операцій по залученню вкладів є одним з важливих етапів діяльності фінансового менеджменту банку. Саме інформація яка поступає до менеджерів різних рівнів банку, в результаті проведеного аналізу, дозволяє оцінити рівень виконання планових завдань стосовно залучення коштів населення, визначити фактори які справили вплив тим чи іншим способом на відхилення від плану та сформулювати рекомендації щодо усунення виявлених недоліків та використання існуючих резервів, визначити місце банку в конкурентному середовищі та обсяг ринку який займає банк .

Аналіз депозитних ресурсів банку – це сукупність підходів, прийомів та методів визначення структури депозитних ресурсів, поточних та минулих значень окремих їх складових, динаміки зростання цих складових та фінансових ресурсів загалом для визначення ключових показників стану та динаміки їх зростання протягом аналізованого періоду, а також для підвищення ефективності діяльності банку в сфері мобілізації та використання його депозитних ресурсів [1]. Метою аналізу депозитних ресурсів є оцінка та визначення шляхів оптимізації їх структури, яка здійснюється за допомогою зниження середньої вартості ресурсів банку та підвищення стабільності ресурсної бази та надійності банку в цілому.

Інформаційне забезпечення займає провідну роль в ефективному функціонуванні банку, так як інформація є першоосновою в управлінні банківською системою. Система інформаційного забезпечення має значення процесу достовірного та своєчасного підбору відповідних інформативних показників, який здійснює аналіз, планування та підготовку ефективних управлінських рішень за всією діяльністю банку [2].

Інформаційне забезпечення аналізу банківської діяльності загалом і депозитних ресурсів зокрема можна розділити на систему зовнішньої та внутрішньої інформації (рис.1).

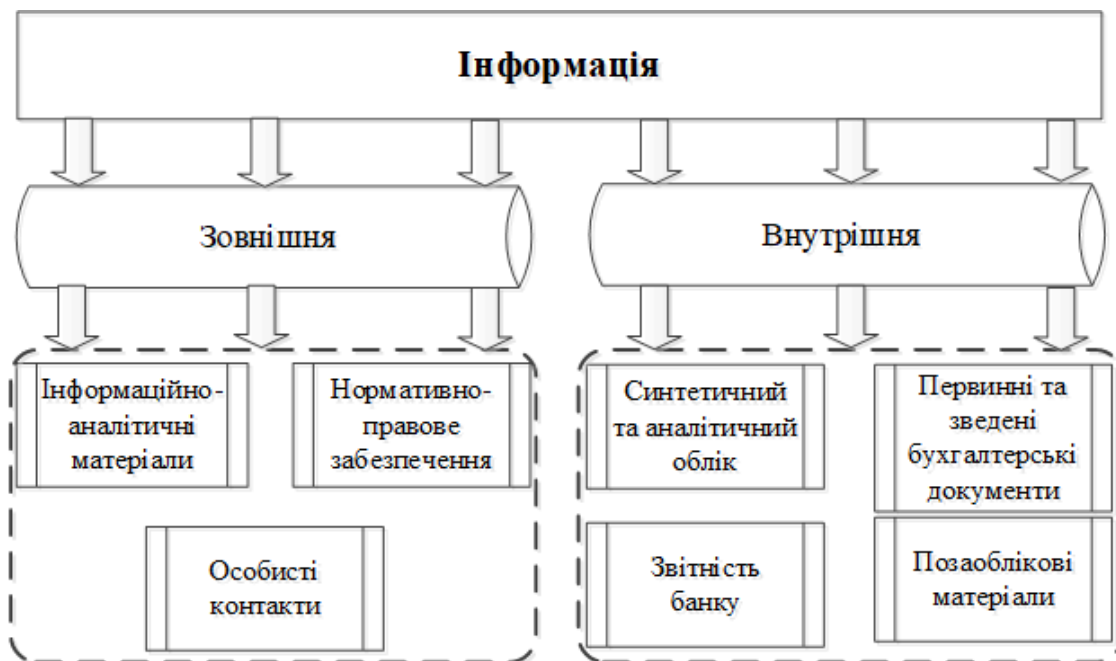

Рис.1 – Інформаційне база аналізу депозитних операцій банку

Таким чином, технологію оцінки депозитних операцій банку можна розглядати як сукупність послідовних дій, що ґрунтуються на теоретичних засадах і спрямовані на впорядкування та систематизацію підходів до аналізу депозитних операцій банку. Враховуючи все вище викладене, ми вважаємо, що до аналізу депозитних ресурсів банку потрібно підходити перш за все комплексно, враховуючи основні принципи такого аналізу, а також особливості того чи іншого виду депозитного ресурсу банку.

Список використаних джерел:

1. Мірошнікова О.С. Донецький національний університет економіки та торгівлі імені Михайла Туган-Барановського Особливості організації поточного обліку депозитних операцій в комерційному банку. – 2012
2. Аналіз банківської діяльності : підручник / [А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.] ; за заг. ред. А. М.Герасимовича ; М-во освіти і науки України, Київський нац. екон. ун-т імені Вадима Гетьмана. – Вид. 2-ге, без змін. – Київ : КНЕУ, 2006. – 600 с.
3. Дмитрієва О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О. А. Дмитрієва // Фінанси України. – 2014. – No 5.

КОНВЕРГЕНЦІЯ ЗАГАЛЬНОПРИЙНЯТИХ ПРИНЦИПІВ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ США І МСФЗ

Афтені К. П., магістр Київського національного торговельно-економічного університету

Практика сьогодення свідчить про те, що компанії різних країн світу для складання фінансової звітності можуть використовувати національні положення

(стандарти) бухгалтерського обліку або Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) за умови, що їх цінні папери знаходяться в лістингу на іноземних (місцевих) фондових ринках. Разом з тим, корпорації США при складанні фінансової звітності для подання Комісії з цінних паперів США повинні використовувати виключно ГААП (загальноприйняті принципи бухгалтерського обліку). Розглядаючи стандарти МСФЗ та ГААП США, встановлено безліч відмінностей, які, з одного боку, покликані гармонізувати процедури обліку в усьому світі, а, з іншого, створюють перешкоди для різних користувачів фінансової звітності. Тож чи є доцільним національним компаніям США використовувати МСФЗ? Якщо так, то навіщо?

Аналіз останніх досліджень. Дослідженням обраної теми більше займаються зарубіжні вчені, ніж вітчизняні. Серед них Стівен Шамрок [1], Джорджина Ндеріту [2]. Особливе місце серед дослідників займає SEC (Комісія з цінних паперів) [3; 4]. До міжнародних компаній, які намагаються полегшити процес конвергенції МСФЗ та ГААП США, відносять компанію PWC (Price Waterhouse Coopers), яка видала посібник подібностей та відмінностей МСФЗ з ГААП США [5]. Серед вітчизняних дослідників варто виділити Наталію Мельник [6]. Усі вище згадані вчені у своїх працях висвітлюють відмінні та схожі риси двох комплектів стандартів складання фінансової звітності з метою кращого сприймання фінансової звітності користувачами та для того, аби в процесі порівняння виокремити позитивні та негативні сторони.

Постановка завдання. Завданням даного дослідження є виділити основні відмінності МСФЗ та ГААП США та визначити яких саме принципів, операцій, аспектів системи обліку вони стосуються.

Виклад основного матеріалу дослідження. Комісія з цінних паперів США, зобов'язує національні компанії застосовувати ГААП США, а іноземним компаніям, які виходять на американські фондові ринки, дозволяє використовувати МСФЗ. Разом з тим, американські мультинаціональні корпорації здійснюють операції з цінними паперами на іноземних фондових ринках, зокрема країн ЄС. Це пояснюється тим, що багато американських корпорацій пов'язують свою діяльність з іноземними компаніями через транскордонні операції, злиття і поглинання. Тому вони зобов'язані складати фінансові звіти за таких умов, застосовуючи МСФЗ. Також фінансова інформація, складена за міжнародними стандартами, буде більш зрозумілою для інших користувачів, таких як інвестори та кредитори на європейських фондових ринках.

Основні відмінності, які існують між МСФЗ та ГААП США у сфері складання фінансової звітності узагальнено у табл. 1

Висновки. У вище зазначених стандартах обліку є свої плюси та мінуси. Зазначені відмінності дозволяють оцінити світовий облік з різних сторін, виявити слабкі та сильні сторони кожної з них. Конвергенція цих систем може покращити процес бухгалтерського обліку, полегшити ведення та складання фінансової звітності для користувачів, включаючи інвесторів і кредиторів.

Таблиця 1 – Основні сфери відмін між МСФЗ та ГААП США

МСФЗ	ГААП США
МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА	
Принципи	Правила
ЕЛЕМЕНТИ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	
Активи, зобов'язання, власний капітал, доходи, витрати	Активи, зобов'язання, власний капітал, інвестиції власників, вилучення власників, доходи від основної діяльності, доходи від іншої діяльності, витрати від основної діяльності, інші витрати, повний (сукупний) дохід
ПЕРІОД ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ	
1 рік	3 роки
ВИЗНАННЯ ДОХОДІВ	
Визнається тоді, якщо поріг впевненості того, що операція призведе до отримання доходу становить 50 %	Визнається тоді, якщо поріг впевненості становить 75-80%
ВИЗНАННЯ АКТИВУ	
Визначає актив як ресурс, від якого в майбутньому отримають економічну вигоду	Визначає актив як майбутню економічну вигоду
ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД	
Не вважається основним елементом, тому не вимагається	Включають до фінансових звітів
МЕТОДИ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ	
Не допускається метод LIFO	Можливе використання LIFO
ОСНОВНІ ЗАСОБИ	
Оцінюються за історичною вартістю активу за вирахуванням накопиченої амортизації	Оцінюються за справедливою вартістю на дату оцінки, за вирахування будь-якої подальшої накопиченої амортизації та збитків від зменшення корисності

Список використаних джерел:

1. Stiven E. Shamrock "IFRS and US GAAP: Comprehensive Comparison". New Jersey. Apr 2012. 204 p.
2. Georgina Nderitu. "Differences between IFRS and US GAAP." DifferenceBetween.net. February 26, 2018 <http://www.differencebetween.net/business/finance-business-2/differences-between-ifs-and-us-gaap/>
3. A Securities and Exchange Commission Staff Paper November 16, 2011 «Work Plan for the Consideration of Incorporating International Financial Reporting Standards into the Financial Reporting System for U.S. «Issuers A Comparison of U.S. GAAP and IFRS», 2011
4. SEC. Public Statement. Opening Remarks to the Investor Advisory Committee. Chair Mary Jo White. January 21, 2016 <https://www.sec.gov/news/statement/white-2016-01-05.html>
5. PWS. IFRS and US GAAP: similarities and difference Normally 2018 <https://www.pwc.com/us/en/cfo-direct/assets/pdf/accounting-guides/pwc-ifs-and-us-gaap-similarities-and-differences.pdf>
6. Мельник Н.Г. Характеристика сучасного рівня впровадження МСФЗ в світі / Н.Г. Мельник // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 3. – С. 25-30.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Баришевська І. В., канд. екон. наук, Роман Т. М., магістр, Миколаївський національний аграрний університет

Облік розрахунків з покупцями та замовниками є достатньо важливим об'єктом у обліково-звітному процесі. Прикладом є підприємство, яке функціонує як замкнуте середовище, воно постійно взаємодіє в своїй діяльності з контрагентами (постачальниками, кредиторами, покупцями тощо).

Проблему розрахунків з покупцями та замовниками вивчали такі вчені: Булкат Г., Нашкерська Г., Сливка Я., Притула В., Сторожук Т. та інші. Але все деякі питання залишаються невирішеними, тому дане дослідження стало актуальним.

Методичні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності визначає П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». Згідно П(С)БО 10 дебіторська заборгованість – це сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебіторська заборгованість визнається активом, якщо існує ймовірність отримання підприємством майбутніх економічних вигод та може бути достовірно визначена сума [4].

Розрахунки з покупцями та замовниками регулюються наступними нормативно-правовими документами (табл. 1).

Таблиця 1 – Нормативно-правові документи, що регулюють розрахунки з покупцями та замовниками

Рівень регламентації	Назва нормативного документа
Перший рівень	Податковий кодекс України Цивільний кодекс України
	Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні»
	Закон України «Про захист прав споживачів»
	Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом»
Другий рівень	Постанова КМУ «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів»
	Постанова КМУ «Про результати суцільної інвентаризації дебіторська та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення»
Третій рівень	НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»
Четвертий рівень	Інструкція про службові відрядження у межах України та за кордон
	Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій
П'ятий рівень	Наказ про облікову політику підприємства

Джерело: побудовано автором

Сутність розрахунків з покупцями та замовниками є найважливішою ділянкою бухгалтерської роботи, оскільки на цьому етапі формується основна частина доходів та грошових надходжень підприємств. За допомогою розрахунків можна, з одного боку спрямувати та забезпечити підприємства сировиною, матеріалами, паливом, тарою, а з іншого здійснити реалізацію готової продукції [5].

Класифікація дебіторської заборгованості здійснюється групуванням дебіторської заборгованості за строками її непогашення із встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи. Коефіцієнт сумнівності встановлюється підприємством, виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за попередні звітні періоди. Коефіцієнт сумнівності, як правило, зростає зі збільшенням строків непогашення дебіторської заборгованості. Величина резерву сумнівних боргів визначається як сума добутків поточної дебіторської заборгованості відповідної групи та коефіцієнта сумнівності відповідної групи [4].

З метою покращення розрахункової системи обліку і скорочення дебіторської і кредиторської заборгованості доцільно провести деякі зміни, які б сприяли удосконаленню обліку розрахунків:

- по-перше, необхідно стежити за співвідношеннями дебіторської і кредиторської заборгованості: значне переважання дебіторської заборгованості створює загрозу фінансовій стійкості підприємства і робить необхідним залучення додаткових засобів; перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською може призвести до неплатоспроможності підприємства;
- по-друге, краще та якісніше проводити аналіз складу і структури дебіторської і кредиторської заборгованості за конкретними покупцями і замовниками, а також щодо термінів утворення заборгованості або терміни їх можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходів щодо її стягнення.

Дані про терміни виникнення (погашення) заборгованості мають бути регулярними і оперативними, їх доцільно зосереджувати в окремому документі, наприклад: реєстр прострочених рахунків дебіторів, кредиторів. Складати такий реєстр можна у вигляді матриці, по рядках вказуються суб'єкти заборгованості, по стовпцях вказуються суб'єкти заборгованості, по стовпцях - строки утворення;

- по-третє, контролювати оборотність дебіторської та кредиторської заборгованості, а також стан розрахунків щодо простроченої заборгованості, так як в умовах інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство втрачає частину вартості поставленої продукції;
- на четвертому етапі було б доцільно на високому рівні організувати роботу з договорами, розробити систему вигідних умов для постійних покупців [5].

Проаналізувавши вищезазначене, можна зробити висновок, що на основі проведеного дослідження здійснюючи свою виробничо-господарську діяльність сільськогосподарські підприємства вступають в розрахункові взаємовідносини з

іншими підприємствами, організаціями, особами. Ці розрахунки пов'язані з формуванням основних і оборотних засобів, реалізацією виробленої продукції і наданих послуг, з розподілом прибутку, розрахунками з фінансовими органами і органами соціального страхування соціального забезпечення.

Використання таких нововведень стало б вагомою зміною обліку розрахунків з покупцями та замовниками окремо на кінець звітного періоду. Отже, економічна суть розрахунків з покупцями та замовниками має ряд особливостей та аспектів, котрі потребують детального вивчення, аналізу та контролю для ефективного функціонування підприємства.

Список використаних джерел:

1. Булкат Г. Оцінка дебіторської заборгованості при факторингових операціях / Г. Булкат // Економіка. – 2010. – №1(101). – С.11-16.
2. Нашкерська Г. Особливості визнання та оцінки поточної дебіторської заборгованості за продукцію, роботи і послуги / Г. Нашкерська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2009. – № 11. – С. 31-37.
3. Сливка Я.В. Актуальні питання щодо обліку розрахунків з покупцями та замовниками: систематизація підходів/Я. В. Сливка // Вісник ЖДТУ. – 2010. – №2(52). – С.178-182.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
5. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. /Радченко О.Ю., Грачова Р.М та ін.; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. – К. : вища освіта, 2015. – 800 с.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya>
7. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
8. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
9. Постанова КМУ «Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів» від 02.02.2011р. № 98 [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/98-2011-п>

ПРОБЛЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ СТАРТАПІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ

Безручук С. Л., кан. екон. наук, доцент, Остапчук О. О., студентка, Житомирський державний технологічний університет

В останні роки, таке явище в бізнесі як стартап стало досить популярним. Актуальність проблеми полягає в тому, що розробник стартапу, розвиваючи малий бізнес, не спроможний прийняти правильних управлінських рішень без контролю за власними фінансовими ресурсами.

Компанія CB Insights опублікувала аналітику основних причин провалу стартапів, серед яких найбільшого значення набула. незацікавленість ринку в створеному продукті (42%) та нестача коштів (29%). Найменшу частку зайняла відсутність гнучкості компанії (7%). Серед інших показників також були інші фінансові фактори, такі як: проблеми з ціноутворенням (18%), проблеми з бізнес-моделлю (17%), слабкий маркетинг (14%), не правильна стратегія (10%), відсутність інтересу зі сторони інвесторів (8%), тощо. Таким чином, усі вищезазначені проблеми, так чи інакше, пов'язані з безконтрольністю фінансових ресурсів [1].

Рано чи пізно будь-який проект постає перед питанням запровадження на підприємстві бухгалтерського обліку для прийняття важливих управлінських рішень, які вплинуть на його фінансове майбутнє. Адже, при запуску бізнесу, підприємець повинен зосередитися на пошуку фінансових ресурсів, створенні свого продукту, розвитку партнерських відносин та генерації продажів. Саме тому, облік стартапу є невід'ємною частиною його розвитку.

Перш, ніж розібратися в особливостях бухгалтерського обліку стартапу, необхідно зрозуміти, що таке стартап в цілому. Стартап - це новий бізнес проект, який прагне реалізувати абсолютно нову, в якійсь мірі, сміливу ідею, запропонувати новий продукт для ринку з метою отримання прибутку з цього проекту і подальшого його розвитку. Важливо розуміти, що не всі щойно створені проекти можна назвати стартапом. У всіх стартапів є одна відмінна риса - їх ідея зовсім нова, продукт оригінальний, а не скопійований з інших діючих проектів.

Виділяють 5 основних етапів розвитку стартапів [2]:

Зародження стартапу. На етапі зародження відбувається пошук ідеї і розробка технічних способів її реалізації. Ініціативна група проводить аналіз ринку, пише бізнес-план, формулює технічне завдання. Далі йдуть: створення прототипу продукту, тестування його версій, вивчення попиту і пошук джерел фінансування. На цьому етапі, під час планування діяльності, потрібно спрогнозувати витрати діяльності, скласти приблизну собівартість продукту, тощо.

Становлення стартапу. Наступним етапом є становлення стартапу. На цьому етапі знайдений інвестор, а продукт випускається на ринок. Опинившись в ринкових умовах, продукт повинен довести свою перевагу перед аналогами. Складаючи бухгалтерські звіти, необхідно виділити окремі графи доходу, витрат і прибутку, наприклад, по кожній групі товарів. Таким чином, можна побачити, чи справді зростання продажів збільшує ваш дохід, але якщо доходу немає потрібно втрутитися і виправити ситуацію.

Ранній розвиток проекту. Компанія переходить до раннього розвитку, якщо продукт є конкурентоспроможним. Продукт користується попитом і захоплює ринкову нішу, на яку орієнтувалися його розробники. Малий бізнес виходить на точку беззбитковості і приносить інвесторам прибуток.

Розширення стартапу. На етапі розширення, продукт займає нові частини ринку, користується більшим попитом та, відповідно, поступово зростають доходи. Бухгалтерський облік допоможе прорахувати та спланувати правильний

шлях до наступного етапу, вивчаючи, за допомогою рахунків, потреби покупців, що, відповідно, збільшить попит.

Зрілість проекту. Коли компанія досягає піку свого розвитку, а саме, зрілості проекту, інвестори, які здійснили фінансування проекту, продають свою частку в бізнесі, що приносить їм гарний прибуток. Хоча, окремі інвестори зберігають свою частку і використовують її як джерело постійного доходу.

Підприємці нерідко нехтують обліком руху грошових коштів на старті бізнесу. Але, грамотний облік фінансів з самого старту здатний допомогти правильно оцінювати його фінансовий стан і направляти грошовий потік в потрібне русло. Проаналізувавши велику кількість факторів, пов'язаних зі створенням, розробкою та плануванням стартапу. Вважаємо, що необхідно вести бухгалтерський облік на всіх етапах розвитку стартапу, задля прийняття важливих управлінських рішень, збільшення економічних вигод та зменшення витрат малого бізнесу. Бухгалтерська звітність допоможе зрозуміти поточну ситуацію в цілому, продумати можливості розвитку і знайти способи знизити ризики прийнятих рішень.

В подальших дослідженнях слід розробити підходи до обліку на всіх етапах: від ідеї до впровадження стартапу.

Список використаних джерел:

1. The Top 20 Reasons Startups Fail. 2018. URL: <https://www.cbinsights.com/research/startup-failure-reasons-top/>.
2. Стартап — що це таке: визначення та значення терміна, етапи розвитку Startup-проекту. ТОП-10 кращих ідей для стартапу з мінімальними вкладеннями. 2017. – URL: <http://itstatti.in.ua/zarobitok-v-interneti/161-startap-shcho-tse-take.html>.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Бессонова Л. С., студент, Технічний коледж ТНТУ імені Івана Пулюя

Сучасні підприємства функціонують в дуже несприятливих умовах, які погано впливають на їхню діяльність, і пов'язані з частими змінами зовнішнього середовища, досить високим рівнем загроз і економічних ризиків. Через це, в сучасних умовах підприємницької діяльності особливої актуальності набувають такі питання, що пов'язані із забезпеченням фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання.

На сьогодні, відомо декілька підходів щодо визначення етапів формування стратегії фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Різні автори по-різному описують питання виокремлення етапів.

Особливий внесок у дослідження цієї проблеми зробили такі науковці, як: О. Е. Пономаренко, О. М. Марченко, Т. Ю. Загорельська, К. В. Орехова, К. С. Горячева, І. І. Біломістна, В. В. Орлова, Є. І. Грохольська, В. О. Ареф'єв, Є. О. Балацький, О. В. Черевко, І. П. Мойсеєнко, Р. С. Папехін, Є. В. Орехова та ін.

Економічна безпека будь-якого підприємства - це його захищеність від негативних впливів зовнішнього середовища, можливість швидко усунути різного роду погрози або пристосуватися до них, якщо вони суттєво не впливають на результати фінансової діяльності. Для реалізації заходів щодо підвищення рівня фінансово-економічної безпеки організацій необхідно розробити стратегію для її забезпечення та проводити постійний контроль.

Стратегія забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства має велике значення, адже вона разом із корпоративною стратегією формулює мету та найбільш передбачуваний напрямок розвитку підприємства, який, у свою чергу, є основою для гарантування ефективності та стабільності його функціонування.

В сучасних умовах діяльності підприємств вірно розроблена стратегія є ефективним інструментом управління економічною та фінансовою безпекою підприємства у довгостроковій перспективі, яка спрямована на реалізацію основних цілей розвитку підприємства.

Стратегія фінансової та економічної безпеки – це розробка довгострокового плану для забезпечення реалізації мети, завдань та досягнення цілей підприємства, зокрема забезпечення фінансової та економічної безпеки, а також планування розподілу ресурсів в умовах постійної нестабільності зовнішнього середовища та адаптації до нього, для захисту цього підприємства від впливу загроз, ризиків і досягнення нормального та безпечного його функціонування.

Дана стратегія формується в рамках основної фінансової стратегії, яка включає ряд напрямків:

1. Стратегію формування фінансових ресурсів: вона спрямована на створення потенціалу формування фінансових ресурсів підприємства, адекватного потребам його стратегічного розвитку.

2. Інвестиційну стратегію, що спрямована на оптимізацію розподілу фінансових ресурсів по напрямках та формах інвестування за критерієм їх ефективності.

3. Стратегію фінансово-економічної безпеки: спрямовану на забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його стратегічного розвитку.

4. Стратегію підвищення якості управління фінансовою діяльністю: спрямовану на формування системи умов підвищення якості управління фінансовою діяльністю підприємства у стратегічній перспективі.

Дослідження показали, що актуальність розробки стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства визначається рядом умов: інтенсивністю змін факторів зовнішнього фінансового середовища; переходом до нової стадії життєвого циклу; кардинальною зміною цілей операційної діяльності підприємства, пов'язаної з новими комерційними можливостями, що відкриваються.

Узагальнюючи проведене дослідження, слід зауважити, що алгоритм розробки та реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства доцільно здійснювати згідно наступних основних етапів.

1. Визначення загального періоду формування та дії стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства.
2. Моніторинг і аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів.
3. Визначення наявності процесів, що загрожують розвитку підприємства та його фінансово-економічній безпеці.
4. Комплексна оцінка фактичного рівня фінансово-економічної безпеки.
5. Формування переліку показників, за якими присутні загрози фінансово-економічній безпеці.
6. Прийняття рішення щодо розробки стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства або перегляд положень поточної стратегії.
7. Формування проектних сценаріїв стратегії фінансово-економічної безпеки з урахуванням результатів оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства.
8. Оцінка і вибір найбільш пріоритетного сценарію стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства.
9. Забезпечення реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки.
10. Організація контролю за реалізацією стратегії фінансово-економічної безпеки.

Отже, негативні наслідки впливу на фінансово-економічну безпеку підприємства як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, вимагають формування та реалізації відповідної стратегії її забезпечення. Розробка стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства – складний, багатогранний процес.

Формувати стратегію потрібно на засадах використання даних оцінювання власних можливостей підприємства, відповідності стратегії загальному сценарію розвитку підприємства та його стратегічним фінансово-економічним інтересам. Обираючи будь-який з варіантів стратегії, необхідно враховувати особливості функціонування підприємства та особливості зовнішнього економічного середовища, проте перш за все – змістову і часову синхронізацію елементів стратегії.

Список використаних джерел:

1. Кравчук П. Я. Формування системи корпоративної безпеки : дис... канд. екон. наук: 08.06.01 «Економіка, організація і управління підприємствами» / Павло Ярославович Кравчук; [Терноп. держ. екон. ун-т]. – Тернопіль, 2006. – 232 с.
2. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Васильців Т. Г., Волошин В. І., Бойкевич О. Р., Каркавчук В. В., [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів, 2012. – 386 с.
3. Іванюта Т. М. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. / Т. М. Іванюта, А. О. Заїчковський. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ І ЗАМОВНИКАМИ

Богонос О., магістр, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

В сучасній ринковій системі діяльність кожного суб'єкта господарювання є предметом уваги всіх учасників ринкових відносин, які націлені на позитивні результати його функціонування. В українських підприємств є можливості виходу на рівень більш ефективного розвитку. Такі можливості безпосередньо залежать від прозорості і достовірності даних фінансової звітності, на підставі яких інвестор приймає рішення про необхідність та обсяг інвестицій, здійснює контроль за їх ефективним використанням.

Здійснюючи свою виробничо-господарську діяльність підприємства вступають в розрахункові взаємовідносини з іншими підприємствами. Розрахунки є важливим інструментом регулювання економічних відносин між суб'єктами господарської діяльності, а також необхідним елементом процесу розширеного відтворення, формування, розподілу (перерозподілу) суспільного продукту. Від їх правильної організації залежить швидкість обертання грошових коштів, що безпосередньо впливає на рівень платоспроможності та ліквідності підприємства.

Найчастіше такі розрахунки пов'язані з реалізацією виробленої продукції і наданих послуг. Для відображення в обліку поточної дебіторської заборгованості, яка виникає на етапі реалізації товарів (робіт, послуг) призначено активний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками».

За дебетом цього рахунку відображаються суми виникнення боргових прав, що дорівнюють продажній вартості відвантажених (переданих) товарів, готової продукції, виконаних робіт, послуг (з ПДВ) в кореспонденції з рахунками обліку доходів від реалізації відповідних активів.

За кредитом рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» відображаються суми виконання (погашення) покупцями і замовниками своїх боргових зобов'язань перед підприємством, найчастіше, в кореспонденції з рахунками обліку грошових коштів.

Синтетичний рахунок 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» має субрахунки:

- 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»;
- 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»;
- 363 «Розрахунки з учасниками ПФГ»;
- 364 «Розрахунки за гарантійним забезпеченням».

Наведені субрахунки деталізують відображення інформації в обліку за розрахунками з покупцями і учасниками промислово-фінансових груп. Але даний рахунок не містить субрахунків для обліку розрахунків із замовниками. Такі розрахунки «Інструкцією про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і

організацій» №291 від 30.11.99 передбачено відображати на субрахунках 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» і 362 «Розрахунки з іноземними покупцями».

Застосування субрахунків 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» та 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» по відношенню до розрахунків з покупцями і замовниками унеможлиблює деталізацію дебіторської заборгованості і не враховує специфіку розрахунків з ними, а, отже, ускладнює визначення сумнівної дебіторської заборгованості. Тому, вважаємо за необхідне ввести додаткові субрахунки: «Розрахунки з вітчизняними замовниками» та «Розрахунки з іноземними замовниками» (табл. 1). Це дозволить підвищити рівень аналітичності у розрахунках з дебіторами і розмежувати передачу права власності на продукцію і моменти закінчення зобов'язань щодо надання послуг замовникам.

Також особливу специфіку мають операції з давальницькою сировиною. Тому для цього пропонуємо виділити окремий рахунок для відображення в обліку таких операцій: 365 «Розрахунки за операціями з давальницькою сировиною».

Таблиця 1 – Запропонований робочий план рахунків щодо розрахунків з покупцями і замовниками

Субрахунок першого порядку	Субрахунок другого порядку	Субрахунок четвертого порядку
36 Розрахунки з покупцями та замовниками	361 Розрахунки з вітчизняними покупцями	3611 Розрахунки з вітчизняними покупцями
		3612 Розрахунки з вітчизняними замовниками
	362 Розрахунки з іноземними покупцями	3621 Розрахунки з іноземними покупцями
		3622 Розрахунки з іноземними замовниками
	365 «Розрахунки за операціями з давальницькою сировиною»	3651 Розрахунки з вітчизняними замовниками за операціями з давальницькою сировиною
		3652 Розрахунки з іноземними замовниками за операціями з давальницькою сировиною

Джерело: розроблено автором.

Таким чином, питання відображення дебіторської заборгованості в системі рахунків, вимагає вдосконалення існуючих нормативних документів і, зокрема, Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Крім того, наведено пропозиції, щодо відображення розрахунків за операціями з давальницькою сировиною на субрахунках другого порядку, якими доцільно доповнити Робочий план рахунків підприємства.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затв. наказом Міністерства фінансів України від 25.10.99 р. № 725/4018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725_
2. Інструкція про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 №29 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893>

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ДІЯЛЬНОСТІ СТРАХОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

***Братюк В.П.**, кан. екон. наук, доцен, Мукачівський державний університет*

Вдосконалення системи нагляду за діяльністю страхових компаній сприятиме реалізації підходів до забезпечення захисту прав споживачів страхових послуг та відновлення довіри клієнтів до страховиків. Крім того, пошук дієвих механізмів забезпечення ефективного функціонування страхових компаній можливий при формуванні дієвого механізму управління фінансовою безпекою останніх.

В умовах формування стабільного страхового ринку в Україні та запровадження елементів нагляду за страховою діяльністю постає необхідність забезпечення фінансової безпеки окремого страховика.

Фінансова безпека страхової компанії — це здатність страховика забезпечувати стійкість фінансово-економічного розвитку;

- забезпечувати стійкість платіжно-розрахункових відносин й основних фінансово-економічних параметрів;
- нейтралізувати вплив зовнішніх кризових ситуацій і навмисних дій агресивних чинників, тіньових структур на фінансову стійкість страхової компанії;
- попереджувати витік капіталів за межі впливу страховиків, попереджувати конфлікти між власниками різних рівнів з приводу розподілу та використання ресурсів страхової компанії;
- найбільш оптимально залучати та використовувати засоби іноземних та вітчизняних партнерів;
- попереджати зловживання та адміністративні порушення у фінансових правовідносинах.

Г. В. Іващенко [1] для визначення безпеки використав системно-діяльнісний підхід, що надало змогу стверджувати, що при визначенні сутності поняття «безпека» необхідно, перш за все, уявити її як систему, визначити субстанцію, джерело виникнення, розвитку та функціонування, форми її прояву.

На думку Рубана О. О. [2] фінансова безпека це інтегральна характеристика успішного функціонування страхової компанії. Вона ґрунтується на ліквідності,

платоспроможності, фінансової стійкості та характеризує фінансовий стан страхової компанії у довгостроковому періоді.

Ткаченко Н. В. [3] визначає це поняття як залежність від забезпеченості фінансовими ресурсами і рівня організації фінансового менеджменту страхової організації та є основою забезпечення фінансової стійкості страхової компанії.

Розвиток ринку страхування і в той же час відсутність достовірної інформації про діяльність страхових організацій створюють передумови здійснення різних протиправних дій учасниками економічних відносин, серед яких переважає шахрайство. Економічний збиток може досягати таких розмірів, що виникає необхідність створення системи економічної безпеки у сфері страхування. Правоохоронні органи, і в першу чергу органи внутрішніх справ, відносяться до основних суб'єктів її забезпечення. Завдання які необхідно вирішити для розвитку економічно безпечного, прозорого та регульованого ринку на нашу думку такі:

- показати зміст страхування і його взаємозв'язок з системою економічної безпеки;
- виявити особливості формування інституту страхування;
- провести аналіз і обґрунтувати перспективи розвитку ринку страхування в Україні.
- визначити критерії оцінки економічної безпеки страхової організації;
- показати роль органів внутрішніх справ у відображенні загрози криміналізації страхового ринку;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення діяльності органів внутрішніх справ щодо забезпечення економічної безпеки в страховій сфері;
- запропонувати алгоритм взаємодії служб безпеки страхових організацій з органами внутрішніх справ в області інформаційного обміну.

Забезпечення безпеки страхового ринку характеризується таким рівнем забезпеченості страхових компаній фінансовими ресурсами, який дав би їм змогу в разі потреби відшкодувати обумовлені в договорах страхування збитки їхніх клієнтів і забезпечити ефективне функціонування» [4].

Страховий ринок України потребує більшої уваги, а також вивчення та розробки теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій щодо регулювання економічних відносин у сфері страхування і регулювання економічної безпеки учасників цих відносин.

Рекомендації щодо забезпечення фінансової безпеки страховика:

- розробка загальної стратегії діяльності страхової організації;
- постійне прогнозування ймовірних загроз діяльності страхової компанії;
- забезпечення збалансованості страхового портфеля, тарифної, інвестиційної та перестраховальної політики страховика;
- обґрунтування та реалізація найраціональніших форм, методів, способів і шляхів створення, вдосконалення й розвитку системи фінансової безпеки страхової організації;
- забезпечення безперервного контролю та управління фінансовою безпекою;

- дотримання відповідного рівня підготовки співробітників страхової компанії з дотримання ними всіх встановлених правил, спрямованих на забезпечення фінансової безпеки.

Отже, фінансова безпека - фундаментальна основа економічно ефективного страховика. Під економічно ефективною страховою компанією розуміється та, котра відстоює інтереси як засновників, так і страхувальників, і забезпечує свою фінансову безпеку у визначений час і заданих обставин в умовах необмеженої агресивної конкуренції.

Фінансова безпека страхової компанії є характеристикою діяльності страхової компанії у довгостроковому періоді, управління якою спрямоване на забезпечення її належного рівня. Саме тому, обґрунтування механізму управління фінансовою безпекою страховика є актуальним питанням та потребує дослідження.

Список використаних джерел:

1. Иващенко Г. В. О понятии «безопасность» [Электронный ресурс] / Г. В. Иващенко / CREDO NEW теоретический журнал. – Режим доступа: <http://credonew.ru/content/view/207/25>
2. Рубан О. О. Фінансова безпека страхової компанії як інтегральна характеристика фінансового стану / О. Рубан // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник наукових праць. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – Вип. 33. – С. 330-337.
3. Ткаченко Н. В. Роль стійкості регіональної мережі та ділової репутації у забезпеченні фінансової безпеки страхової компанії / Н. В. Ткаченко // Науковий вісник Львівського національного державного університету внутрішніх справ. Серія: економічна. – № 1. – 2011. – С. 155-163.
4. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України: затв. Наказом Міністерства економіки України № 60 02.03.2007 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1022.4251.0>

УПРАВЛІННЯ ПОДАТКОВИМИ НАДХОДЖЕННЯМИ БЮДЖЕТУ

Брежнєва-Єрмоленко О. В., канд.екон.наук, доцент, Пересипкіна Я. К., магістр, Дніпровський державний технічний університет, Кам'янське

Управління є елементом організованих систем різного порядку, що забезпечує збереження їх певної структури та підтримку діяльності, реалізацію їх (систем) програм. Відповідно, уваги потребує і управління податковими надходженнями бюджету з метою ефективного забезпечення бюджетно-податкового регулювання економіки. Управління податковими надходженнями забезпечується на всіх етапах їх формування, починаючи від затвердження основних напрямків бюджетної політики на відповідний рік і закінчуючи підсумковим звітом про виконання бюджету.

Податкові надходження забезпечують основну частину доходів бюджету держави. Їх частка у бюджетах економічно розвинутих країн складає до 90% суми бюджетних доходів. В Україні податкові надходження утворюють до 80% доходів зведеного та державного бюджетів. У 2017 р. частка податкових

надходжень становила 80,5 % або 459,4 млрд. грн., що на 1,9 % менше ніж у попередньому році [1]. Ці показники свідчать про те, що роль податкових надходжень дуже велика, тому вони забезпечують стабільну дохідну базу бюджету, що забезпечує ефективність здійснення державою покладених на неї функцій та добробут суспільства, який в основному залежить від розміру сплачених податків.

Частка податкових надходжень державного бюджету у ВВП за останні роки мала тенденцію до зростання з 15,4% у 2010 році до 21,02% у 2017 році [2].

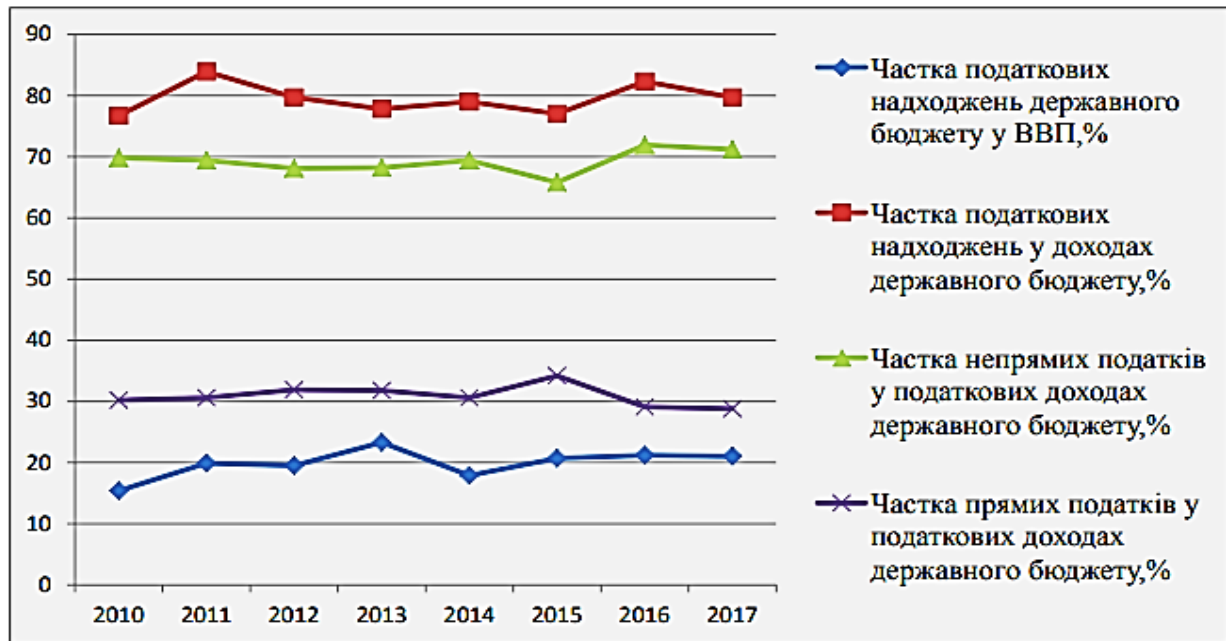

Рис. 1 - Динаміка частки податкових надходжень у доходах державного бюджету і у ВВП, %

Основне призначення податкових надходжень – це забезпечення держави фінансовими ресурсами для фінансування державних видатків. Податкові надходження формуються за рахунок мобілізації до бюджету податків, зборів та обов’язкових платежів, які в сукупності утворюють систему оподаткування. При цьому, податки використовуються державою як інструменти формування податкових надходжень бюджету [3]. Оскільки податкові платежі, як правило, утворюються за результатами господарської діяльності платників податків, обсяги податкових надходжень бюджету визначаються станом розвитку економіки країни, кількістю економічних агентів та їх активністю, які відповідно до положень національного податкового законодавства зобов’язані здійснювати відповідні відрахування на користь держави. Суми цих відрахувань визначаються за результатами господарської діяльності таких економічних агентів, а також потребами держави щодо фінансового забезпечення виконання державних програм, положеннями національного законодавства з питань оподаткування, що повинні розроблятися з урахуванням економічної доцільності рівня податкових вилучень.

Економічна сутність формування податкових надходжень бюджету як складової системи бюджетно-податкового регулювання полягає у сукупності

фінансових відносин, що виникають у процесі розробки і реалізації податкової політики, прогнозування та планування податкових надходжень, податкового адміністрування та функціонування системи управління податковими надходженнями.

Система управління податковими надходженнями бюджету повинна оперативно та адекватно реагувати на зміни в економіці та виконувати функцію інформативного джерела для впровадження відповідних заходів та моніторингу їх виконання.

Список використаних джерел:

1. Звіт Державної казначейської служби про виконання Державного бюджету України за 2017 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=308376>
2. Бюджетний моніторинг: Аналіз виконання бюджету за 2017 рік / [Зубенко В. В., Самчинська І. В., Рудик А. Ю. та ін.]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження», USAID. - К., 2017. - 92 с.
3. Сідельникова Л.П. Ефективність податкових джерел формування бюджетних ресурсів держави / Л. П. Сідельникова // Фінанси України. - 2015. №9. - С. 45-60

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВИХ ПРОЦЕСІВ З УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ТА ПОСЛУГ В ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОМУ ГОСПОДАРСТВІ

***Брік С. В.**, канд. екон. наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»*

Система управління якістю – це частина системи управління підприємством, спрямована на досягнення чітко визначених результатів відповідно до цілей у сфері якості, для задоволення потреб, очікування та вимоги зацікавлених сторін.

Цілі у сфері якості доповнюють інші цілі організації, пов'язані з управлінням персоналом, інвестиційною та інноваційною діяльністю, виробничим менеджментом, навколишнім середовищем, охороною праці тощо. Різні частини системи управління організацією можуть бути інтегровані разом із системою управління якістю в єдину систему менеджменту, що використовує спільні елементи.

Зарубіжний і вітчизняний досвід свідчать, що управління якістю послуг – складний процес, який охоплює організаційний, економічний, соціальний напрями діяльності готельно-ресторанного підприємства. За системним підходом управління якістю готельно-ресторанних послуг – це сукупність взаємопов'язаних суб'єктів, об'єктів, принципів, методів і функцій управління, орієнтованих на розроблення та задоволення вимог до якості та зниження витрат на нього. В такий спосіб управління якістю готельно-ресторанних послуг означає забезпечення оптимального співвідношення його складових. При цьому зусилля спрямовуються на досягнення пріоритетних цілей, серед яких – підвищення

рівня якості, зниження операційних витрат, забезпечення оперативності обслуговування, отримання оптимального прибутку. З урахуванням останнього готелі починають розглядати питання прибутковості діяльності з позицій якості, конкурентоспроможності, ціни, тобто реального стану ринку послуг готельно-ресторанного господарства.

Конкретні вимоги до забезпечення якості готельних та ресторанних послуг відображені в документах ВТО і глобальній концепції законодавчого забезпечення якості послуг на європейському ринку, що спирається на три фундаментальні положення, а саме: систему управління якістю в готелі та ресторані, контроль якості готельно-ресторанних послуг, єдину оцінку відповідності якості (сертифікацію) послуг [3].

Системи управління якістю послуг може бути представлена в організаційно-інституціональному, змістовному, технологічно-процесуальному та обліковому аспектах.

В організаційно-інституціональному плані ця система повинна розглядатися як вдосконалення різноманітних якостей окремих суб'єктів. А у разі створення системи якості обслуговуючого персоналу підприємств ресторанного господарства вона спрямовується на керовану підсистему для реалізації провідних цілей підприємства ресторанного господарства. При цьому дуже важливо підкреслити, що управління якістю послуг має багато рівнів, і внаслідок цього існує необхідність розподілу функцій управління між різними учасниками цього процесу і узгодження їх дій.

Крім того, в рамках цього підходу (організаційно-інституціонального) дуже важливі питання підпорядкованості різних суб'єктів управління якістю обслуговування і надання їм прав і відповідальності, делегування повноважень. Суб'єкти управління якістю обслуговування повинні дотримуватися реалізації загальної мети діяльності – організації процесу обслуговування на підприємствах ресторанного господарства.

Змістовний аспект системи управління якістю обслуговування базується на виділенні функцій управління якістю обслуговування, його цілей і завдань функціонування в рамках підприємства, охоплює всі завдання і рішення, пов'язані з роботою у сфері кадрів – відбір, використання, підвищення кваліфікації, оплата праці та інші. З цієї точки зору TQM-орієнтоване управління персоналом має показувати, які дії, приватні (щодо організації в цілому) процеси повинні бути здійснені для реального забезпечення єдності управління персоналом і його якістю. Нарешті, розглядаючи технологічно-процесуальний аспект управління якістю обслуговування, акцент зміщується на методи, процедури програми впливу підприємства на своїх співробітників із метою максимального використання їх потенціалу для реалізації принципів концепції TQM. Тобто акцент робиться на визначення та використання конкретних методів, організаційних заходів, що дозволяють впливати на персонал для приведення його якісних і кількісних характеристик у відповідність із вимогами загального управління якістю.

Системний підхід до управління якістю на підприємстві передбачає використання таких принципів:

- цілеспрямованості – дозволяє встановити межі управління та адресність управлінських рішень;

- комплексності – охоплює всі стадії життєвого циклу продукту, всі структурні підрозділи, керівництва і весь персонал підприємства;

- безперервності – забезпечує процес управління, орієнтований на постійне поліпшення системи;

- об'єктивності – орієнтує на використання адекватних методів управління, вибір показників, що відображають дійсний стан управління якістю, підбір управлінського персоналу відповідної кваліфікації;

- оптимальності – передбачає необхідність забезпечення результативності та ефективності процесів управління якістю, зокрема і системи в цілому [1].

Обліковий підхід до управління якістю на підприємстві передбачає наступне.

Якість інформації, її зміст, сучасність і склад забезпечує дієвість та ефективність управління. Не лише економічні знання та відомості, а повноцінне використання інших видів інформації – наукової, технічної, технологічної – необхідно використовувати для всебічного і повного аналізу інформації. Джерела інформації діляться на планові, невраховані і враховані.

Всі види планів, розроблених у готельно-ресторанному підприємстві, тобто цінники, кошториси, проектні завдання, нормативні матеріали, технологічні карти, а також госпрозрахункові, поточні, оперативні, перспективні завдання називаються плановими джерелами інформації.

Всі види звітності та облікова документація, а також відомості, що містяться в документах бухгалтерського, статистичного і оперативного обліку, називаються обліковою інформацією.

Звітність та бухгалтерський облік відіграють найважливішу роль в забезпеченні аналізу інформації, тому що в них найбільш повно відображаються процеси управління і господарська діяльність та їх результати. Таким чином, забезпечити застосування засобів, необхідних для покращання господарювання і досягнення найвищих результатів в цьому напрямі, можливо тільки з допомогою своєчасного і повного обліку інформації, відбитої в первинних та зведених облікових документах.

Для поглибленого вивчення, аналізу та осмислення закономірностей і виявлення взаємозв'язків необхідно використовувати інформацію статистичного обліку, яка містить кількісні дані, що характеризують процеси та явища мовою цифр.

Відомості звітності та обліку надають можливість створити умови для підвищення ефективності досліджень і господарювання в цілому, виконуючи безпосередній оперативний аналіз господарської діяльності готельно-ресторанного підприємства з усіх боків [2].

Із вищенаведеного можна зробити висновок, що система управління якістю обслуговування, яка займається наданням послуг на підприємствах готельно - ресторанного господарства, – досить складний процес, який неможливо відокремити від підвищення якості самих послуг

Список використаних джерел:

1. Момот О. Менеджмент якості та елементи системи якості : навч. посіб. [Текст] / О. І. Момот. – Київ : Центр навчальної літератури, 2007. – 368 с.
2. Перепелиця А. Інформаційні технології в управлінні підприємствами готельно-ресторанного бізнесу. / Сучасні тенденції розвитку готельно-ресторанного бізнесу: міжнародний та національний досвід : колективна монографія / за заг. ред. А. Ю. Парфінєнка. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. – 412 с.
3. Томаля Т. С. Управління якістю в готельно-ресторанному бізнесі. / Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – №2.

РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПРИ ЗАСТОСУВАННІ НА ПІДПРИЄМСТВІ СИСТЕМИ ГРЕЙДУВАННЯ

Брік С. В., канд.екон.наук, Фролов О. О., магістр, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Пропонується розробити стратегію діяльності підприємства та визначити пріоритети на наступний період за визначеними напрямками:

1. Збільшення обсягів реалізації продукції, робіт, послуг (продажів).
2. Збільшення доходності реалізації продукції, робіт, послуг (продажів).
3. Визначені пріоритети діяльності підприємства:
 - сервісний продукт (монтаж та обслуговування реалізованого обладнання);
 - оптимізація витрат;
 - розширення замовлень (якщо клієнт замовив одну номенклатуру товарів, то йому пропонуються суміжні товари).

Одним з інструментів реалізації даної стратегії діяльності підприємства є зміна системи мотивації співробітників.

При розробці запропонованої нової стратегії діяльності підприємства стало ясно, що найбільшою проблемою в діяльності підприємства є продаж готової продукції, вірніше підвищення доходності від торговельної діяльності. Для реалізації цієї частини стратегії пропонується нова система мотивації співробітників відділу збуту, заснована на визначенні профілю посади.

Визначимо сутність поняття «профіль посад» та наведемо основні підходи до його розробки.

Профіль посади оцінюється за критеріями:

- оцінка відповідності досвіду кандидата функціональним обов'язкам і зонам відповідальності;
- оцінка особистих компетенцій;
- оцінка професійних компетенцій.

Профіль посад – це стандарт роботи підприємства, відповідно до якого визначають:

- цілі посади,

- критерії досягнення результату,
- основні функції, повноваження, взаємодії з іншими співробітниками і підрозділами,
- рівень компетентності;
- систему оплати за досягнення поставлених цілей.

Даний підхід дає можливість керівникам підприємства каскадувати цілі підприємства і свого напрямку до кожної посади у своїй зоні відповідальності.

Що дає розробка функціональних обов'язків керівнику:

1. Можливість для керівника і підлеглого об'єднати в одному документі очікування від співробітника в результатах, функціях, компетенціях і спиратись на нього протягом року.
2. Підстава для формування плану розвитку для співробітника.
3. Підстави для обговорення рівня заробітної плати.
4. Можливість створити умови для самостійної оцінки співробітником своєї роботи і коригування дій.
5. Однакове розуміння з відділом кадрів у процесі пошуку та відбору кандидатів, прийняття рішень щодо зміни функціоналу, навчання, системи оплати, звільнень.
6. Можливість легко пояснити співробітникам зони відповідальності і, відповідно, взаємозв'язки між один одним.

Структура профілю посади:

1. мета посади;
2. цільові показники (результати, з яких складається мета і критерії оцінки результату);
3. функції (які є обов'язковими для виконання на даній посаді);
4. повноваження;
5. внутрішні взаємодії;
6. компетенції, необхідні для роботи;
7. система оплати праці;
8. підпорядкованість.

Основні переваги використання даного підходу щодо розробки функціональних обов'язків співробітників підприємства:

1. профілі посад закладаються в основу створення оголошення про вакансії й об'єднання (узгодження) критеріїв відбору між керівником і відділом кадрів;
2. профілі посад видаються і обговорюються з усіма новими співробітниками при прийомі на роботу (або переміщенні) разом з планом введення в посаду (без системи оплати на початковому етапі);
3. профіль посад використовується на атестації, як основа для єдиного розуміння планки відповідності співробітника.

Підведення підсумків на підставі профілю посади:

- Підсумки місяця
- 1. Оцінка результатів, співвідношення з цілями.
- 2. Отримання від співробітника переліку дій, що дозволяють досягти результатів і термінів для досягнення (якщо цілі не виконані на 100%).

3. Отримання запиту на області, в яких необхідна допомога/підтримка.

- Підсумки року:

1. Оцінка результатів, об'єднання з керівником підрозділу.

2. Оцінка рівня співробітника на підставі результатів і компетенцій.

Визначення позитивних змін.

3. Визначення та забезпечення прийняття зон розвитку на наступний рік.

Складання плану розвитку.

Що можна включити в план зони розвитку:

- заходи, направлені на навчання, підвищення кваліфікації співробітників (зовнішні і внутрішні);

- постановка індивідуальних цілей;

- індивідуальна система мотивації і/або оплати.

Виходячи з викладеного, визначимо профіль посади «менеджер зі збуту».

Мета посади «менеджер зі збуту» – виконання плану реалізації продукції у вартісному вираженні.

Цільові показники за посадою:

- дотримання правил роботи з дебіторської заборгованості;

- виконання плану продажів за місяцями, кварталами;

- досягнення проценту планової націнки.

Система оплати праці:

Базова винагорода (оклад на основі грейдів) + Преміальна винагорода (мотивація)

Що є базою для розрахунку:

- сума продажу стандартних продуктів;

- торговельна націнка від продажу стандартних продуктів;

- сума продажу пріоритетних продуктів;

- торговельна націнка від продажу пріоритетних продуктів.

Які продукти є пріоритетними визначено в стратегії діяльності підприємства.

Запропоновані проценти мотивації за видами реалізованої продукції визначені, виходячи з прайсу, розробленої системи знижок для покупців та аналізу продажів попередніх та очікуваних періодів.

Таким чином, якщо базова винагорода менеджера зі збуту складає 4900,00 (відповідно до присвоєного 14 грейду), то преміальна винагорода для менеджера зі збуту, розраховується за формулою 1:

$$ПВ = БВ \times П \times К_{\text{стат/індив}}, \quad (1)$$

де БВ – базова винагорода за грейдом; П – процент премії; К_{стат/індив} - коефіцієнт виконання статистичних або індивідуальних показників за посадою.

Вона складатиме:

$$ПВ = 4900 \times 0,075 \times 0,88 = 323,40 \text{ грн.}$$

Це в 5,5 разів менше, ніж преміальна винагорода, розрахована за новою системою мотивації. Вже цей факт говорить на користь застосування даної системи мотивації.

Список використаних джерел:

1. Мартынов К. // Кадровый менеджмент. – 2006. – №9. – Стоит ли грейдинг выделки [Електронний ресурс] /Режим доступа: <http://www.klerk.ru/boss/57505>
2. Побудова системи грейдів своїми силами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravo-ukraine.org.ua/blogs/hr/rekryting/4429-pobudova-sistemi-grejdiv-svojimi-silami>

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ СІЛЬГОСПВИРОБНИКІВ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Бурковська А. І., аспірант, Миколаївський національний аграрний університет

Ефективне аграрне виробництво, що виступає основним джерелом продовольчої безпеки держави, має забезпечуватися шляхом державного регулювання ринкової кон'юнктури та підтримки сільгоспвиробників, у тому числі і за рахунок впровадження податкових пільг. Проблема продовольчої безпеки в Україні існує передусім як соціально-економічна [1]. Як результат необґрунтованих реформ аграрного сектору економіки не ефективно використовується виробничий та фінансовий потенціал країни, її природні ресурси.

На думку деяких вчених [2], державна політика забезпечення продовольчої безпеки України в сучасних умовах повинна полягати у стимулюванні виробництва сільськогосподарської продукції вітчизняними виробниками та реалізації орієнтованої на експорт стратегії розвитку галузі з відповідним імпортозаміщенням продовольства, що можливе лише за умов використання моделей оподаткування, спрямованих на пожвавлення економічної активності підприємств аграрної сфери. Загалом можна виділити основні напрями розвитку оподаткування сільськогосподарських виробників: спрощення системи оподаткування та зниження навантаження на платників податків; податкове стимулювання нарощування та оновлення основного та оборотного капіталу та ін.

Функціонування спеціальних податкових режимів для виробників сільськогосподарської продукції суттєво послаблює податкове навантаження на них, а тому є вигідним. Проте механізми спеціальних режимів оподаткування вітчизняних сільськогосподарських підприємств містили та містять низку значних недоліків, серед яких варто назвати такі:

- відсутність щорічної переоцінки бази оподаткування (щорічної індексації нормативної грошової оцінки земельних угідь);
- факт того, що платники єдиного податку 4 групи (до нього – фіксованого сільськогосподарського податку) в разі перевищення ними за рік 25% обсягів реалізації покупних товарів, робіт та послуг від їх валового доходу лише з наступного року мають перейти на загальну систему оподаткування (норма

використовується у схемах мінімізації податкових зобов'язань платників податків);

– факт того, що платники єдиного податку 4 групи (до нього – фіксованого сільськогосподарського податку) звільнені від сплати земельного податку за землі сільськогосподарського призначення та рентної плати за спеціальне використання води;

– факт того, що через різну рентабельність видів сільськогосподарських виробництв сумарні розміри податкових пільг для виробників є різними [3].

Крім того, Податковим кодексом України не врегульовано цілий комплекс ключових проблем, які мали місце і залишаються нині у механізмі справляння єдиного податку четвертої групи, серед яких:

1) проблема сезонності сплати єдиного податку у який трансформовано ФСП. За такого розподілу річної суми податку, яка підлягає сплаті безпосередньо у III-му кварталі (50% від річної суми податку), середні та малі підприємства змушені вдаватись до передчасної, а відтак, дешевої реалізації ранніх зернових культур;

2) не виконується регулююча функція податку внаслідок відсутньої диференціації в оподаткуванні;

3) методика розрахунку єдиного податку 4-ї групи ґрунтується на застарілій базі нормативної грошової оцінки земельних угідь, а передбачена її індексація не забезпечує врахування впливу наслідків господарювання на якість сільськогосподарських угідь, як об'єкт оподаткування, що проявляється у відсутній мотивації до покращення якості ґрунтів і підвищення продуктивності праці [4].

Враховуючи, що сільське господарство визнано на державному рівні найпріоритетнішою галуззю національної економіки, постає необхідність створення сприятливих умов, у тому числі й у сфері оподаткування, для розвитку суб'єктів малого та середнього підприємництва. Адже досвід розвинених країн світу переконує у тому, що стабільна економічна ситуація можлива лише у випадку, коли частка малого і середнього підприємництва в економіці становить не менше 50 % [4].

Перераховані недоліки можуть бути усунені за умов здійснення дієвих змін і внесення відповідних уточнень до моделей спеціальних режимів оподаткування виробників, що займаються випуском сільськогосподарської продукції. В основу змін, що стимулюватимуть сільський розвиток, мають бути покладені концептуальні положення, що передбачають

1) те, що спеціальні режими оподаткування мають враховувати види виробництв сільськогосподарської продукції, що відрізняються за рівнем рентабельності;

2) стимулювання розвитку високотехнологічних виробництв, що дасть змогу підвищити конкурентоспроможність вітчизняної сільськогосподарської продукції;

3) переважне впровадження режимів спеціального оподаткування для селоутворюючих підприємств – виробників сільськогосподарської продукції;

4) забезпечення стабільності та зручності справляння податків з виробників сільськогосподарської продукції;

5) запровадження сплати платниками єдиного податку 4 групи ресурсних платежів (земельного податку, рентної плати за спеціальне використання води) та ін. [3].

Запропоновані зміни в чинному механізмі оподаткування підприємств – виробників сільськогосподарської продукції – мають сприяти подальшому зростанню обсягів виробництва, підвищенню ефективності виробництва, його технологічності, підвищенню рівня продовольчої та економічної безпеки країни, що є пріоритетним напрямом розвитку держави.

Список використаних джерел:

1. Ясіновська І. Ф. Значення та потенціал вітчизняних підприємств у забезпеченні продовольчої безпеки / І. Ф. Ясіновська // Інноваційна економіка. – 2016 р. – №1. – С. 119–124.

2. Олійник В. Державне регулювання у сфері забезпечення продовольчої безпеки : зарубіжний досвід [Електронний ресурс] / В. Олійник // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2012. – Вип. 1 (12). Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01\(12\)/index.html](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2012/2012_01(12)/index.html).

3. Волохова І. С. Механізм оподаткування сільськогосподарських виробників: напрями покращення / І. С. Волохова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2017. – №11. – С. 20–23.

4. Оподаткування та державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників: регіональні пріоритети та євроінтеграційні процеси : монографія / Г. М. Давидов, Н. С. Шалімова, А. М. Лисенко, О. А. Магопєць ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г. М. Давидова та д-р екон. наук, проф. Н. С. Шалімової. – Кропивницький : ФО-П Александрова М. В., 2017. – 208 с.

ФОРМИ І СИСТЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ В ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Василенко О. Г., маістр, Сумський національний аграрний університет

Значну частину витрат на підприємстві лісового господарства займає оплата праці працівників. Оплата праці на підприємстві лісового господарства здійснюється у першочерговому порядку, решту платежів підприємство здійсню після виконання зобов'язань з оплати праці, саме тому витрати на оплату праці потребують своєчасного, деталізованого та точного відображення в бухгалтерському обліку та звітності. Для точного та деталізованого відображення витрат з оплати праці в лісовому господарстві використовують дві форми оплати праці: погодинну та відрядну [3, с. 224-225].

Відрядна форма оплати праці в лісовому господарстві передбачає нарахування заробітку працівника за тарифними розцінками та обсягом виконаних робіт. В основі відрядної оплати праці знаходиться норма виробітку і тарифна ставка. Заробіток працівнику нараховується за кожен одиницю виготовлення продукції на основі встановлених розцінок [1].

Відрядна форма оплати праці як і погодинна має недоліки та переваги.

Переваги - це посилення особистої зацікавленості працівника у обсягу виробництва, стимулювання працівника домагатися більшого виробітку (продуктивності). Зі сторони працівника це підвищення власного заробітку.

Недолік – ризик зниження якості продукції та якості обслуговування.

Погодинна форма оплати праці – це оплата за працю певної тривалості за годину, день, місяць. Заробітна плата нараховується на підставі тарифної ставки за відпрацьований робочий час [3].

Головна перевага для працівників при погодинній формі полягає в тому, що він в незалежності від виробітку, має гарантований щомісячний заробіток.

Головним недоліком для працівника це те, що не має можливості підвищити свій заробіток шляхом підвищення особистої частки участі у виробничому процесі, а майстерність працівника не стимулює зростанню продуктивності праці.

Форми оплати праці в лісовому господарстві поділяють на системи. Відрядна форма включає такі системи:

1. Пряма відрядна – це система по котрій заробітну плату нараховують за обсяг виконаної роботи.

2. Відрядно-преміальна - коли крім відрядної зарплати нараховують премію за виконання або перевиконання кількісних або якісних показників [2].

3. Непряма відрядна – використовується для оплати праці допоміжних робітників, зайнятих обслуговуванням основних працівників. Заробіток допоміжного персоналу залежить від результатів роботи робітників яких вони обслуговують. Ця система оплати праці застосовується для оплати тих категорій допоміжних робітників, праця яких не піддається нормуванню та обліку, але значною мірою визначає рівень виробітку основних робітників; За непрямої відрядної системи оплати праці заробіток працівника залежить не від його особистого виробітку, а від результатів праці працівників, що їх він обслуговує.

4. Відрядно-прогресивна – виробіток у межах визначеного завдання оплачується за звичайними розцінками, а виробіток понад завдання – за підвищеними розцінками, причому розцінки підвищуються прогресивно зі збільшенням кількості продукції, виробленої понад завдання. Ця система найбільше стимулює робітників до роботи. Відрядно-прогресивна система оплата праці передбачає оплату робіт, виконаних у межах встановленої норми за звичайними тарифними (відрядними) розцінками, а робіт, виконаних понад нормативний (базовий) рівень - за підвищеними розцінками (залежно від ступеня виконання завдання).

5. Акордна – полягає в тому, що відрядна розцінка встановлюється не на окрему операцію, а на весь комплекс робіт загалом. Ця система зацікавлює робітників у скороченні строків роботи проти встановлених норм. При такій системі робітникам видають акордний наряд, в якому вказується об'єм робіт, строки виконання, норма виробітку, розцінка і тарифна ставка, сума заробітку. Загальна сума заробітку встановлюється за виконання комплексу робіт

(наприклад за повне освоєння лісосіки), відрядна розцінка розраховується на весь комплекс робіт.

Погодинна (почасова) форма оплати праці в лісовому господарстві передбачає застосування двох систем: прямої погодинної та погодинно-преміальної.

Проста погодинна система передбачає нарахування заробітної плати робітникам за місячними, денними та погодинними тарифними ставками па основі обліку фактично відпрацьованого часу.

При погодинно-преміальній системі окрім тарифного заробітку, виплачується ще преміальна надбавка.

Проста погодинна система в лісовому господарстві застосовується переважно для оплати праці окремих категорій робітників, переведених на оклади, і службовців, а погодинно-преміальна - для оплати основної частини виробничих робітників-погодинників, а також керівників і спеціалістів підприємства [3].

Отже, всі форми оплати праці мають свої недоліки та переваги. Для більш економічно вигідного показника як для підприємства так і для працівника потрібно розподілити форми оплати праці за сферами виробництва та проводити стимулювання працівників, що дасть змогу збільшити якісний та кількісний показник підприємства.

Список використаних джерел:

1. Павленко К. Л. «Организация труда и заработная плата». – Київ. – 2003.
2. Типове положення з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) у промисловості (затв. Постанов. КИУ від 26.04.96 р. №473).
3. Шегда А. В. «Економіка підприємства» – Київ. – 2002.

КІБЕРБЕЗПЕКА – ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИЯВЛЕННЯ ТА ПОПЕРЕДЖЕННЯ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

***Ващенко О. М.** канд. екон. наук, доцент, **Шутенко А. Л.**, канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

Кіберзагрози набули глобальний тренд. Державні і приватні компанії стали частіше страждати від кібератак.

Згідно Закону України «Про запобігання корупції» [1], «...корупційним правопорушенням визнані такі діяння, що містять ознаки корупції, що вчинені особою...,уповноваженою на виконання функцій держави або місцевого самоврядування», або особою, яка прирівнюється до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та осіб, які «...постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно – розпорядчих чи адміністративно – господарських обов'язків, або осіб, спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних

особах приватного права незалежно від організаційно – правової форми..., та інші особи, які не є службовими особами та перебувають з підприємствами, установами, організаціями в трудових відносинах».

На думку експертів в галузі ІТ – технологій та фінансово – економічної безпеки кібербезпека - це такі відповідні дії по захисту систем, мереж і програмних додатків від цифрових атак, які спрямовані на отримання конфіденційної інформації та на вимагательство у користувачів фінансових ресурсів і порушення стійкої роботи компанії (фірми).

Правові та організаційні основи забезпечення захисту життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави, національних інтересів України у кіберпросторі, основні цілі, напрями та принципи державної політики у сфері кібербезпеки, повноваження державних органів, підприємств, установ, організацій, осіб та громадян у цій сфері, основні засади координації їхньої діяльності із забезпечення кібербезпеки визначені Законом України №2163-VIII «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 [2].

За Законом [2] кібербезпека визначається як захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі.

З метою забезпечення безпеки руху грошових коштів користувачів та конфіденційної інформації застосовуються контрзаходи, які включають посилення контролю доступу, проведення звірок та аудиту, тестування на проникнення та вимоги авторизації, постійна оцінка можливих ризиків. Потенційним об'єктом крадіжки особистих даних що призводить до обману користувачів та провокує останніх повідомити такі дані неофіційним соціальним мережам є фальшиві сповіщення про отримані подарунки, а також електронні листи з вимогами від певного користувача вказати особисту інформацію чи навіть домашню адресу. На перший погляд, надання такого роду інформації може видаватись нічим не підозрілою дією, однак хакери можуть обмінюватися та торгувати здобутими фактичними даними, поєднуючи їх з уже наявними у них, що на перспективу дозволяє отримати доступ до конфіденційної інформації. Наприклад, які загрози можуть виникнути у користувачів платіжними операціями в системі он-лайн та інтернет-банкінгу (Privat 24 в Україні, Vtb24 в Росії та Рекао 24 у Польщі). Ще прикладом загроз є використання електронних гаманців *«eWallet»*, які поступово перетворюються на об'єкт зацікавленості хакерів, що може привести до крадіжки особистої інформації.

Широке впровадження зручних технологій мобільних платежів, а саме мобільні телефони становлять для хакерів ще більшу цінність. Даний процес схожий на загрозу «Firesheep», що працює спеціально для перехоплення чужих Wi-Fi сесій, а тому можна вже в найближчий час очікувати створення й появи на ринку спеціальних хакерських програм, які будуть перехоплювати особисту платіжну інформацію користувачів та застосовувати її з користю для зловмисників.

Україна відповідно до укладених нею міжнародних договорів здійснює співробітництво у сфері кібербезпеки з іноземними державами, їх правоохоронними органами і спеціальними службами, а також з міжнародними організаціями, які здійснюють боротьбу з міжнародною кіберзлочинністю.

Список використаних джерел:

1. Законодавство України про боротьбу з корупцією: Збірник законодавчих актів. – Київ : Алетра, 2014. – 136 с.
2. Законом України №2163-VIII «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017. - [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ОСНОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Вігран О. М. магістр, Сумський національний аграрний університет, м. Суми

В умовах переходу України до ринкової економіки, якій властивий високий динамізм, реформування, вдосконалення систем, покращення соціально-економічного розвитку, все дедалі більшої актуальності набувають визначення «дохід» та «витрати», які виступають передумовою діяльності кожного підприємства. В умовах сучасної економіки прибуток є найважливішим показником ефективності роботи суб'єкта господарювання. Зростання прибутку створює фінансову основу для господарської діяльності та задоволення соціальних і матеріальних потреб працівників.

Окремі питання теорії та методики бухгалтерського обліку доходів знайшли відображення у працях науковців, таких як К. В. Безверхий, Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, В. А. Дерій, З. В. Задорожний, Г. І. Клепар, Я. Д. Крупка, О. В. Лишиленко В. В. Сопко, Н. М. Ткаченко, та інші.

Однак ряд проблем, пов'язаних із відображенням у бухгалтерському обліку витрат і доходів від операційної діяльності та їх оцінкою залишаються недостатньо розробленими і вимагають вирішення з урахуванням національних особливостей ведення бухгалтерського обліку, а також допоміжна діяльність сільськогосподарських підприємств, яка забезпечує їх реалізацію шляхом надання відповідних послуг.

Доходи – це наслідок продуктивної операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Структура доходів змінюється залежно від джерела їх утворення. Так, дохід від реалізації це результат суспільного визнання споживчої вартості реалізованих товарів (робіт, послуг). Його складовими є вартість праці та додана вартість, що розкладається на: заробітну плату робітників та валовий прибуток (який є джерелом покриття: непрямих витрат, пов'язаних зі здійсненням функції управління, створення резервів, накопичення джерел майбутнього розширення виробництва, здійснення соціальних програм) [1, ст.84].

В обліку витрати та доходи класифікують за різними ознаками, що забезпечує більш глибоке вивчення складу та характеру витрат, дає змогу керівництву підприємства детально проаналізувати рівень витрат за різними класифікаційними ознаками та виявити джерела економії, сприяє кращому розумінню призначення витрат, їх економічної ролі у процесах, що відбуваються на підприємстві.

У бухгалтерському обліку методологічною основою формування інформації про доходи нині є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [2, ст.176].

Простежимо порядок відображення в бухгалтерському обліку виручки від реалізації готової продукції та визнання доходу від реалізації за даними діяльності підприємства. Аналітичний облік доходів від реалізації ведуть за видами (групами) продукції, товарів, робіт, послуг, регіонами збуту або іншими напрямками, визначеними підприємством. Для визнання ж доходу від реалізації продукції (товарів, інших активів) важливо визначити «момент часу», коли ризики і вигоди, пов'язані з власністю на продукцію, передаються покупцю[3, ст.35].

Ризики і вигоди, пов'язані з власністю на продукцію, передаються, зазвичай, коли виконується одна з двох подій: юридично право власності на продукцію передається покупцю, або у володіння покупця переходить продукція.

Списання суми чистого прибутку з рахунку «Фінансові результати» у досліджуваного підприємства проводиться раз на рік. Проте, вважаємо, що помісячне віднесення цих сум на рахунок нерозподіленого прибутку (непокрытих збитків) було б доцільнішим. З однієї сторони такий підхід в деякій мірі ускладнюватиме синтетичний і аналітичний облік та складання квартальних звітів про фінансові результати, але дана інформація для керівництва сприятиме ефективному контролю та аналізу витрат і доходів операційної діяльності.

Отже, організацію аналітичного обліку витрат, доходів і фінансових результатів пропонується здійснювати за кожним їх видом згідно з рахунками, аналітичний облік загальновиробничих витрат, адміністративних витрат, витрат на збут, інших операційних, фінансових витрат, інших та надзвичайних витрат організовувати за їх статтями, зокрема. Подальші дослідження слід продовжувати і поглиблювати, щоб оптимізувати процес організації обліку, тим самим впливаючи на величину фінансового результату суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік в Україні: нормативно практичні матеріали; за ред. Р. Л. Хом'яка. – Львів : Нац. ун т «Львівська політехніка», Інтелект захід», 2001. – 728 с.
2. П(с)БО 15 «Дохід», затверджено наказом МФУ від 29.11.99; укл. В. Кузнєцов. – Харків : Фактор, 2016. – 176 с.
3. Міжнародний стандарт фінансової звітності (МСФЗ) МСФЗ 18 «Дохід». – М. : Перспектива, 2014. – 136 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

*Вінник І. Ю., здобувач, Глущенко К., магістр, Стендик І., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

В умовах конкурентної боротьби і всеохоплюючої корупції поряд з традиційними завданнями охорони об'єктів підприємства у служби безпеки з'явилися нові завдання, серед яких – протидія економічного шпигунства, виявлення ненадійних ділових партнерів, забезпечення найкращих значень фінансових показників діяльності тощо. Система фінансово-економічної безпеки підприємства являє собою сукупність сил і засобів для забезпечення необхідного рівня безпеки об'єкта, багатогранність якої вимагає створення окремої служби, що здійснює реалізацію спеціальних захисних функцій. Система безпеки підприємницької діяльності безпосередньо впливає на діяльність всієї організації, а також дозволяє збільшити її дохід за рахунок зниження ризиків.

Основною метою системи фінансово-економічної безпеки є попередження, запобігання загрозам і ліквідація їх наслідків. Завданнями системи є: захист прав організації і співробітників; збереження та ефективне використання людських, матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів; підвищення іміджу та зростання прибутку за рахунок забезпечення якості послуг і безпеки клієнтів.

Зарубіжний і вітчизняний досвід забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства свідчить, що для боротьби з потенційно можливими загрозами необхідна злагоджена й цілеспрямована організація цього процесу, в якому повинні брати участь не тільки відповідальні за цей напрямок, а також професійні фахівці, керівництво та провідні співробітники організації. Для цього необхідно розробляти під кожную конкретну організацію свою концепцію безпеки.

При побудові концепції безпеки керівник підприємства та начальник служби фінансово-економічної безпеки повинні ретельно проаналізувати повний перелік загроз, глибоке знання і своєчасне виявлення яких дозволить службі превентивно їх блокувати. Світовий досвід в області безпеки показує, що:

- аналіз ризиків і загроз і розробка концепції фінансово-економічної безпеки не повинні проводитись одноразово, адже це безперервний процес обґрунтування і реалізації найбільш раціональних форм, методів, способів і шляхів створення, вдосконалення та розвитку системи безпеки, безперервне управління нею, контроль, виявлення її слабких місць і ліквідація недоліків;

- безпека може бути забезпечена лише при комплексному використанні всіх наявних сил і засобів у всіх структурних елементах системи;

- неможливо підтримувати необхідний рівень безпеки без належної підготовки працівників підприємства і дотримання ними всіх встановлених правил, спрямованих на забезпечення фінансово-економічної безпеки.

Можна запропонувати наступний укрупнений алгоритм прийняття рішень щодо утворення та структуризації служби фінансово-економічної безпеки з урахуванням особливостей діяльності того чи іншого підприємства:

- 1) приймається деякий стан об'єкта на певний момент часу і визначаються його найважливіші інтереси;
- 2) визначаються найбільш ймовірні для даного об'єкта загрози його безпеці;
- 3) оцінюється ступінь ризику при реалізації кожного виду загроз, які упорядковуються за ступенем можливої шкоди;
- 4) розробляється план реалізації заходів з локалізації кожної із загроз з оцінкою потреби в ресурсах і передбачуваних витрат;
- 5) виходячи з зіставлення наявних ресурсів і передбачуваних витрат на реалізацію функцій і завдань комплексної системи захисту по кожній з виявлених загроз формується служба фінансово-економічної безпеки;
- 6) в залежності від зміни характеру чи виникнення нових загроз, а також ресурсних можливостей підприємства на основі постійного аналізу всіх цих складових корегується структура і завдання служби фінансово-економічної безпеки.

З урахуванням характеру і масштабів діяльності організації, аналізу потенційних і реальних загроз їхній безпеці з боку різних осіб і конкурентів, а також фінансових можливостей керівництво організації визначає структуру і чисельність служби безпеки.

Таким чином, система фінансово-економічної безпеки, не зважаючи на додаткові витрати на її створення та забезпечення, безпосередньо впливає на діяльність всієї організації, а також дозволяє збільшити її дохід. Для проектування оптимальної системи фінансово-економічної безпеки підприємницької діяльності необхідно мати чітке уявлення про функціонування конкретної комерційної організації, для якої проектується система. Для оптимального функціонування служби безпеки необхідно забезпечити проектування ефективної організаційно-штатної структури, грамотне формування нормативної бази і посадових обов'язків, а також оптимальний розподіл технічних засобів безпеки за співробітниками.

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І КОНТРОЛЬ КРИПТОВАЛЮТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Власенко В. О., магістрант, Житомирський державний технологічний університет

В Україні немає в достатній мірі сформованої наукової думки стосовно економічної сутності криптовалюти, її легалізації та нормативно-правової підтримки. Натомість в руслі існування неоднозначності визначення криптовалюти на території України існує ймовірність того, що в майбутньому здійснювати криптовалютні операції зможуть тільки особи або компанії, які отримали для цього спеціальну ліцензію.

Економічно-законодавчий курс України поступово інтегрується до стандартів ЕС і саме тому визначення криптовалютних операцій як об'єкта бухгалтерського обліку і контролю доцільно характеризувати із позиції інтеграційної адаптації МСБО та МСФЗ до реалій вітчизняної системи бухгалтерського обліку.

Огляд вітчизняного законодавства та періодичної літератури з обліку і контролю криптовалютних операцій показав, що на законодавчому рівні в Україні регулювання криптовалют станом на вересень 2018 року перебуває в проектній стадії. Нормативно-правове регулювання операцій з крипто валютою відсутнє і така ситуація пов'язана із тим, що НБУ не визнає валютою різні види криптовалют.

В області регулювання криптовалютних операцій на даний час існують наступні проекти законів України:

- проект Закону України №7138 «Про обіг криптовалюти в Україні» від 06.10.2017 р. в якому запропоновано «...порядок створення та діяльності криптовалютної біржі, моніторингу всіх криптовалютних транзакцій, ідентифікації суб'єкту криптовалютних операцій» [4]

- проект Закону України № 7183-1 «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні» від 10.10.2017 р. в якому передбачаються предпосилки стосовно створення зі сторони державного регулятора алгоритмічних механізмів в області регулювання криптовалютних операцій [3];

- проект Закону України №7246 «Про внесення змін у Податковий Кодекс країни об'єктом яких стали купівля, продаж, проведення операцій та майнінгу з криптовалютою від 30.10.2017 р.» [5] ;

- проект Закону України № 9083 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні» від 14.09.2018р. згідно із яким криптовалюти надається статус віртуального активу, розглядається поняття «токену»- як цифрової одиниці в обліку крипто валютних операцій та розглядається можливість їх оподаткування [5];

- проект Закону України №9083-1 «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування операцій з віртуальними активами в Україні» від 27.09.2018р. Основною сутністю законопроекту №9083-1 виступає розроблення механізму звільнення від оподаткування учасників ринку криптовалют до 31. грудня 2029 року [3].

Методичний підхід до відображення розрахунків криптовалютою в обліку та розкриття інформації у фінансовій звітності повинно бути прописано в обліковій політиці підприємства. Ключовим моментом в обліку є переведення Bitcoin у національну валюту за курсом, який діяв на дату здійснення операції в криптовалюті. Отже криптовалюта повинна відображатися у статті балансу «Грошові кошти та їх еквіваленти». Облікове відображення розрахункових операцій з криптовалютою наведено на рисунку 1.

Наведений методичний підхід до відображення в обліку розрахунків криптовалютою дозволить отримати інформацію про стан і зміни суми

криптовалюти за її видами, а також контролювати процес імплементації нових платіжних систем у господарську діяльність суб'єкта господарювання.

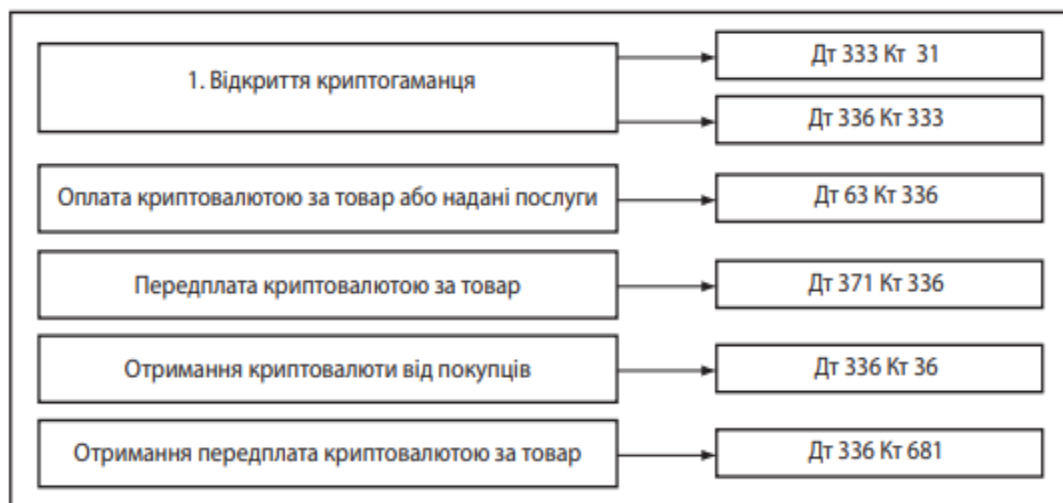

Рис. 1 – Методично- облікове відображення розрахункових операцій з криптовалютою [2]

Список використаної літератури:

1. Петрук О. М., Новак О. С. Сутність криптовалюти як методологічна передумова її облікового відображення. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. 2017. № 4 (82). С. 48–55.
2. Правовое регулирование криптовалютного бизнеса. URL: <http://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-of-Bitcoin-Businesses-Regulation.pdf>.
3. Проект Закону України №7183-1 “Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні” від 10.10.2017 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua.
4. Проекту Закону України №7138 “Про обіг криптовалюти в Україні” від 06.10.2017 р. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.
5. Роз’яснення щодо правомірності використання в Україні «віртуальної валюти/криптовалюти» Bitcoin [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0435500-14>.
6. Яцик Т. В. Методика фінансового обліку криптовалюти як особливого виду електронних грошей. Молодий вчений. 2017. № 2 (42). С. 349–354.

ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Власова О. Є. канд. екон. наук, доцент, Гетьманцева Н. А., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Досвід країн з розвиненими ринковими відносинами свідчить про те, що важливою складовою загального механізму управління господарською діяльністю підприємств є уміло сформована облікова політика.

Облікова політика підприємства є елементом системи нормативного регулювання бухгалтерського обліку й формується відповідно до чинних нормативних документів в області бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Весь хід історії доводить, що облікова політика організації є важливим засобом формування величини основних показників діяльності організації, так як обрана організацією облікова політика робить істотний вплив на величину показників собівартості продукції, прибутку, податків, показників фінансового стану організації. Адже облікові дані досить умовні і вміння ними маніпулювати може дозволити досягти поставлених цілей без додаткових витрат, тобто облікова політика може виступати як:

- інструмент управління витратами, фінансовими результатами, значенням статей звітності та фін. станом;
- інструмент управління величиною нарахованих податків;
- дієвий інструмент практичного вирішення протиріч нормативних актів з бухгалтерського обліку;
- інструмент уніфікації облікових процедур і зниження їх трудомісткості;
- інструмент реалізації принципів МСФЗ;
- інструмент оптимізації господарської діяльності;
- інструмент підвищення ефективності діючої системи управління;
- інструмент відстоювання інтересів підприємства в суді.

Наказ (положення) про облікову політику – це основний документ, який визначає способи ведення бухгалтерського обліку, що використовуються при відображенні господарських операцій (первинне спостереження, вартісне вимірювання, поточне групування і підсумкове узагальнення фактів господарської діяльності).

Облікова політика підприємства, визначена у відповідному наказі, дає змогу користувачам інформації:

- визначити порядок і способи одержання звітних даних;
- проаналізувати дані звітності в динаміці;
- вчасно одержувати дані про істотні зміни в діяльності підприємства.

За допомогою раціонально складеної облікової політики можливим стає ефективне управління обліковими процедурами, що націлені на досягнення певного результату. В залежності від стратегії підприємства, умов його

функціонування необхідним є вибір методик які найбільш відповідають визначеним вимогам до діяльності підприємства.

Найпоширенішими, з точки зору формування облікової політики підприємства, є два типи стратегії підприємства:

- управління з метою максимізації прибутку;
- вартісно-орієнтоване управління.

Для підприємств зі стратегією «максимізації прибутку» у розпорядчому документі про облікову політику варто передбачити елементи облікової політики, що забезпечують «зменшення» витрат підприємства: максимально можливий строк корисного використання нематеріальних активів; максимально можливу величину ліквідаційної вартості; прямолінійний метод нарахування амортизації.

Вартісно-орієнтоване управління, спрямоване на «зростання» витрат підприємства, тому у розпорядчому документі про облікову політику варто зазначати найкоротший строк корисного використання; обрати один із «прискорених» методів нарахування амортизації; визначити мінімальну величину ліквідаційної вартості нематеріальних активів [1, с.119]. Результатом застосування вартісно-орієнтованого управління є зниження прибутку або, навіть, «збитковість» підприємства.

Облікова політика підприємства суттєвим чином впливає й на зміст обліково-аналітичної інформації, яка використовується для прийняття різних видів управлінських рішень. Вона спричиняє суттєвий вплив на показники фінансового стану та на показники собівартості, фінансових результатів, суми податків, є важливим засобом податкового планування та цінової політики.

Одним із найважливіших питань, що висвітлюються в обліковій політиці та впливають на якість обліково-аналітичної інформації та підпорядковується обраній стратегії управління є встановлення критерію суттєвості облікової інформації.

Суттєвість – характеристика облікової інформації, які визначає її спроможність впливати на рішення користувачів фінансової звітності. Поріг суттєвості – абсолютна або відносна величина, яка є кількісною ознакою суттєвості облікової інформації. Ознаками суттєвості облікової інформації є її кількісні та якісні характеристики, важливі для користувачів такої інформації.

Об'єктами застосування суттєвості є: діяльність підприємства в цілому; окремі господарські операції та об'єкти обліку; статті фінансової звітності.

Рекомендації щодо визначення суттєвості передбачено в п. 2.20 Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства [2]. Так, згідно з цією нормою суттєвою є інформація, відсутність якої може вплинути на рішення користувачів фінансової звітності. Кількісні критерії та якісні ознаки суттєвості інформації про господарські операції, події та статті фінансової звітності визначаються керівництвом підприємства, якщо такі критерії не встановлено ПБО, іншими нормативно-правовими актами виходячи з потреб користувачів такої інформації.

Кількісні критерії суттєвості інформації про господарські операції та події встановлюються відповідно до обраної бази. Кількісний критерій доцільно

визначити у діапазоні до 2 %, якщо базою обрано чистий прибуток (збиток) підприємства, або до 0,2 %, якщо базою обрано суму доходів та витрат. Конкретний розмір кількісного критерію встановлюється керівництвом підприємства (наказом керівника).

Якщо за базу для визначення кількісного критерію у розглянутому прикладі підприємство обрало чистий прибуток, відповідно, кількісний критерій — 2 % бази (чистого прибутку). Чистий прибуток наступного року планується в розмірі 200 тис. грн. Таким чином, кількісний критерій — 4 тис. грн ($200 \text{ тис. грн} \times 2 \%$).

Застосування критеріїв суттєвості до підприємства загалом передбачає можливість використання спрощеної системи бухгалтерського обліку та звітності, якщо обсяги діяльності нижчі законодавчо встановленого порогу суттєвості, а також встановлення необхідності відображення певних статей окремо, або у комплексно, що значно змінює ступінь акцентування уваги користувачів облікових даних на певних видах діяльності або активах (пасивах).

Таким чином від стану облікової політики підприємства залежить рівень організації бухгалтерського обліку, якість і правдивість обліку, забезпечення внутрішніх та зовнішніх користувачів достовірною та своєчасною інформацією та, загалом, механізм управління діяльністю конкретного суб'єкта господарювання. При чому одним з таких визначальних моментів в формуванні облікової політики підприємства є суттєвість облікової інформації, яка визначає спроможність її впливу на рішення користувачів фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Бірюк О. Г. Підходи до облікової політики щодо відображення інформації про нематеріальні активи / О. Г. Бірюк // Проблеми економіки. – 2014. № 3. – С. 202–207. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PeKon_2014_3_27

2. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635 – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/ru/v0635201-13>

НЕОБХІДНІСТЬ ПОСИЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ПРИ ОПОДАТКУВАННІ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

Власюк Н. І., канд. екон. наук, Томчук І. І., студент, Львівський торговельно-економічний університет

Вітчизняна система оподаткування доходів фізичних осіб є фінансовим інструментом, який забезпечує найбільшу частку податкових надходжень до місцевих бюджетів адміністративно-територіальних утворень.

У сучасних умовах розбудови суспільства важливого значення набуває науковий підхід до ефективної побудови системи оподаткування доходів фізичних осіб з метою досягнення збалансованості інтересів учасників податкових відносин.

Механізм оподаткування доходів фізичних осіб в Україні не є досконалим: окремі положення податкового законодавства все ще не врегульовані та залишаються недостатньо опрацьованими на практиці. Як наслідок, виникає потреба підвищення ефективності податкового контролю та подальшого удосконалення система планування податкових надходжень.

Податок на доходи фізичних осіб — це податок, з утриманням якого зіштовхуються фактично всі підприємства та підприємці незалежно від специфіки їх діяльності. Тож не дивно, що під час проведення таких операцій можуть виникати певні помилки, що стосуються окремих видів порушень у частині нарахування, утримання, сплати та звітування з податку на доходи фізичних осіб. Чинним законодавством передбачена система штрафних санкцій за такі порушення.

Перелік фінансових санкцій за порушення податкового законодавства з питань оподаткування доходів фізичних осіб є недосконалим і не забезпечує у повній мірі виконання функції попередження та стримання порушень у даній сфері фінансових відносин. Зазначене зумовлює необхідність консолідації зусиль навколо забезпечення належної податкової дисципліни не тільки податкових та інших органів.

У вітчизняній практиці податкового адміністрування досить малодослідженою проблемою є податкова заборгованість з податків, що сплачують фізичні особи, що доводить доцільність інституційних змін системи обліку податкових зобов'язань, для чого необхідно запровадити податковий розрахунок утриманого (нарахованого до сплати) податку з доходів фізичних осіб із місячним звітним періодом та надати йому статус обов'язкової податкової звітності. Реалізація зазначеного надасть можливість наблизити сплачені суми податку до фактично утриманих і збільшити таким чином відповідні надходження до бюджетів органів місцевого самоврядування, забезпечивши дотримання принципу рівності в оподаткуванні [1, с.55].

Ефективність адміністрування податку з доходів фізичних осіб залежить від удосконалення та покращення показників роботи податкових органів у напрямку забезпечення відповідності зростання сум перерахованого податку показникам середньої заробітної плати. Розглядаючи зазначені показники, можна робити висновки про несплату податковими агентами податку з доходів фізичних осіб до бюджету.

Підвищення рівня методологічного забезпечення при проведенні аналізу діяльності платників податків — фізичних осіб в процесі контрольно-перевірочної роботи дозволить вирішити питання ефективності адміністрування податків з доходів фізичних осіб. Пропонується налагодити роботу зі створення електронного депозитарію актів документальних перевірок з питань оподаткування доходів фізичних осіб, що сприятиме підвищенню якості та результативності аудиту, економії фінансових та людських ресурсів. Платники податків повинні мати відносно високий ступінь усвідомлення наслідків своїх дій тощо [2, с.71].

Удосконалення податкового адміністрування спрямовується на усунення протиріч між державою та суб'єктами оподаткування. Вирішення цього завдання

потребує комплексного підходу, важливим пріоритетом якого є, зокрема, посилення податкового контролю.

На жаль, в Україні досі не створена загальна концепція фінансового контролю. Податковий кодекс, на нашу думку, повинен містити положення про поступове впровадження обов'язкового декларування майна (за ринковими цінами), впровадження контролю за витратами громадян, але з урахуванням положень декларації прав платників податків.

Очевидним є те, що неможливо охопити контролем абсолютно усіх мешканців країни. Тому на виконання закону повинні впливати не тільки караючі заходи держави, але й суспільна мораль, що засуджує несплату податків.

В Україні контроль за платниками податків необхідно збільшувати поступово для того, щоб різко не зменшити споживання, особливо житла, автотранспорту, що може призвести до спаду виробництва. Зміни податку можуть тягнути за собою значні коливання кон'юнктури.

Необхідно вдосконалювати систему відповідальності за порушення податкового законодавства.

Оскільки податок з доходів фізичних осіб залишається у розпорядженні місцевої влади в Україні, вона може краще запобігати ухиленню від сплати податку тому, що бачить реальні доходи своїх мешканців та зацікавлена у відповідних надходженнях податку.

Але для того, щоб краще реалізувати контрольну функцію, на нашу думку, необхідно виділити окремий податковий підрозділ, що підпорядковується місцевому самоврядуванню та відповідає за збір податку з доходів фізичних осіб, а також єдиного податку з доходів фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності, торгового патенту тощо [3, с. 125].

Також потрібно надати більше повноважень і мотивацій для збільшення контролю за платниками податку на місцевому рівні. За необхідності органом місцевого самоврядування може бути прийнято рішення щодо зменшення податкового зобов'язання платника податку. І навпаки, необхідно вдосконалити право приймати рішення місцевим самоврядуванням щодо диференційованого підходу до оподаткування, наприклад, під час оподаткування фізичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності, які сплачують єдиний податок.

На наш погляд, з метою збільшення фіскальної ефективності та реалізації принципу вертикальної справедливості оподаткування, доцільно поглибити диференціацію податкових окладів за ознакою виду підприємницької діяльності або за ознакою територіального знаходження у межах одного населеного пункту тощо.

Враховуючи обсяги „сірого” сектору економіки, податкове адміністрування потребує такого етапу, як виховання податкової культури, що спрямоване на укорінення громадської думки про тимчасовість виграшу при ухиленні від оподаткування.

Заходом проти умисного ухилення від сплати податків є підтримка розвитку конкуренції на всіх ринках, що зумовлює необхідність повного обліку витрат. Для підприємств будь-якої форми власності важливим завданням є

отримання кредитних ресурсів і пошук інвесторів, які очікують на правдиву фінансову звітність.

Ухилення від сплати податків означає викривлення даних у бухгалтерському обліку, ненадійні показники прибутковості, які відштовхують потенційних інвесторів, що, у свою чергу, негативно впливає на пропозицію робочих місць. Прозорість і гнучкість є головними нормами ведення бізнесу у сучасному світі глобалізації. Такі самі принципи є базовими і для побудови сучасної системи оподаткування.

Пряма залежність між ухиленням від сплати податків і зменшенням ефективності державних витрат, робить покращення контролю за використанням громадських коштів однією з головних передумов удосконалення податкових відносин в Україні.

Список використаних джерел:

1. Задорожня Л. А. Тенденції розвитку системи оподаткування персональних доходів в Україні / Л. А. Задорожня // Збірник наукових праць „Формування ринкових відносин в Україні”. – 2015. – № 5 (168). – С. 53–58.
2. Мартиненко В. П. Основні напрямки розвитку оподаткування доходів фізичних осіб / В. П. Мартиненко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. - № 5. – С.70-73.
3. Мельник М. І. Податковий контроль в Україні: проблеми та пріоритети підвищення ефективності : [монографія] / М. І. Мельник, І. В. Лещух. – Львів : ДУ „Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України”, 2015. – 330 с.

АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ЗМІНИ ТАРИФІВ НА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКИ ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

***Волюков В. В.**, канд. екон. наук, Північно-Східний науковий центр НАН України та МОН України, м. Харків, **Дем'яненко А. А.**, аспірант, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків*

В сучасних умовах розвитку суспільства, житлово-комунальне господарство (ЖКГ) є багатогалузевим. ЖКГ – це комплекс, у якому переплітаються всі соціально-економічні відносини щодо забезпечення функціонування виробничих галузей, діяльності сфери послуг для задоволення потреб населення. Житлово-комунальний комплекс включає в себе взаємозалежні, але в той же час, і досить автономні підприємства та організації соціальної та виробничої сфери, функціонування яких прямо чи опосередковано пов'язане з задоволенням потреб населення у житлі і надання якісних комунальних послуг [4]. Серед первинних потреб, саме забезпечення людини житлом, якісними комунальними послугами, що відповідають встановленим санітарним і технічним правилам і нормам є фундаментальним для формування безпеки людського розвитку.

Аналіз опрацьованої літератури показав, що питання розвитку сфери ЖКГ, зокрема, проблеми формування, регулювання та зміни тарифів на житлово-комунальні послуги є предметом дослідження публікацій таких учених: О. Димченко, А. Домбровська, І. Килимник, Т. Лепейко, Т. Клебанова, М. Кизим, Т. Юр'єва, С. Юр'єва та ін.

Дослідження ключових тенденцій безпеки людського розвитку є важливим індикатором оцінки рівня соціально-економічного стану країни. Ретельний аналіз, статистичне опрацювання даних, порівняння та співставлення, а також пошук кореляційних зв'язків, що характеризують сучасний стан безпеки людського розвитку в Україні дозволяють зробити відповідні висновки, щодо прийняття рішення подальшого напрямку розширення можливостей людини, розробки чи коригуванні національних та регіональних стратегій розвитку країни. Тому забезпечення людини сприятливими житловими умовами та якісним рівнем комунального обслуговування, повинно бути одним із головних пріоритетів державної політики [2, 3].

Підтвердженням того, що проблеми житлово-комунальної сфери заслуговують особливої уваги та негайного вирішення є результати проведеного дослідження компанії Nielsen. Так, згідно із соціологічним опитуванням, наприкінці 2016 року, українців більше всього (36%) турбували питання пов'язані із тарифами на житлово-комунальні послуги. На другому місці серед головних проблем, громадяни країни виділяли військові дії на частині території сходу України (33%), у переліку найгостріших проблем сьогодення українці також відзначили високі ціни на продукти харчування та важкий стан економіки [6]. Але варто наголосити, що чергове підвищення тарифів на житлово-комунальні послуги перемістило на другий план проблеми особистої безпеки: страх людей за своє власне життя.

Як свідчить аналіз динаміки статистичних даних Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг щодо зміни тарифів (далі – НКРЕКП), упродовж 2015-2017 рр., тарифи на електричну енергію для потреб населення зросли майже у чотири рази, що здійснювалось у п'ять етапів. Досліджуючи динаміку подорожання вартості централізованого опалення за середньозваженим тарифом, спостерігається зростання його вартості з 312 грн/ Гкал у 2015 році до 1065 грн/ Гкал на кінець 2017 року [7]. Аналізуючи динаміку середньозважених тарифів на водопостачання та водовідведення також спостерігається їх зростання за досліджуваній період, майже на 60% і 38% відповідно. На думку фахівців інформаційно-аналітичного центру Infolight, таке зростання тарифів на оплату житлово-комунальних послуг «... надзвичайно болісно відображається на бюджеті малозабезпечених сімей, та значної частини населення» [1]. За підрахунками, після підняття тарифів близько чотирьох мільйонів сімей потребували субсидій, але нажалі з часом, кількість сімей, що потребують державної допомоги зростає.

Окрім цього, у результаті опрацювання статистичних даних, виявлено, що темпи зростання тарифів упродовж 2015-2017 рр., має випереджальну динаміку в порівнянні з рівнем реальних доходів населення, що наведено на рис. 1. Так,

згідно з даними Державної служби статистики України, у грудні 2017 року середнє нарахування за житлово-комунальні послуги (з урахуванням електроенергії із розрахунку 150 кВт/год) склало 1476,4 грн. на одного власника особового рахунку. Порівняно з листопадом 2017 року грудневий розмір середніх нарахувань зріс на 16,3%, а порівняно з груднем 2016 року – скоротився на 5,2% [5].

Рис. 1. Зміна розміру середніх нарахувань за житлово-комунальні послуги та реальної заробітної плати у % до відповідного місяця попереднього року за період з 2015 по 2017 рр.

Джерело: розраховано автором на основі даних [1, 7]

Утворений розрив у темпах росту реальних доходів населення і темпах росту тарифів на житлово-комунальні послуги в порівнянних цінах, безумовно, є тягарем, що відбивається на економічній безпеці людини. Питома вага витрат на послуги ЖКГ у розрахунку на одну особу у структурі споживчих витрат України становила у 2014 р. – 10 %, а у 2017 склала 17%. Проаналізоване зростання частки витрат населення на оплату житлово-комунальних послуг має негативний вплив на безпеку людського розвитку в Україні. Збільшення частки витрат населення на оплату тарифів ЖКГ для найменш забезпеченої частини населення означає скорочення витрат на матеріальне забезпечення громадян, а також підвищує фактичний рівень несплати послуг ЖКГ [2], що у кінцевому рахунку впливає на зниження безпеки людського розвитку (рис. 2)

Рис. 2 – Вплив неефективної тарифної політики у сфері ЖКГ на зниження безпеки людського розвитку

Тож вплив розміру тарифів житлово-комунального господарства на рівень безпеки людського розвитку в Україні є очевидним і суттєвим, оскільки відбивається на платоспроможності населення, структурі витрат, можливості виконання соціальних і фінансових зобов'язань в цілому і, як наслідок, призводить до порушення безпеки людини та обмежує можливості.

Питання динаміки нормативів і тарифів ЖКГ для населення є одним із найбільш важливих у рамках забезпечення стійкого людського розвитку та підвищення його безпеки як на рівні регіону, так і на рівні країни в цілому. На підставі проведеного аналізу, варто відзначити, що попри активне реформування житлово-комунальної сфери, не враховуються реалій соціально-економічного стану населення, сучасного рівня життя.

Рішення проблем тарифів на житлово-комунальні послуги не може бути повністю покладено на державу та місцеві органи влади, але ця сфера повинна регулюватися, в першу чергу, законодавчими і нормативними актами. Таким чином, слід наголосити на необхідності подальшої законотворчої та нормотворчої діяльності в сфері житлово-комунального господарства, рішення назрілих проблем може бути досягнуто поступовою переорієнтацією сфери житлово-комунального господарства на новий рівень розвитку, перш за все, демонополізація сфери ЖКГ, формування розвинутого конкурентного середовища на ринку житлово-комунальних послуг, удосконалення

організаційних структур управління в сфері ЖКГ та механізму формування прозорих тарифів за послуги та поточної діяльності підприємств ЖКГ ураховуючи соціально-економічне становище населення.

Список використаних джерел:

1. Аналіз цін на електроенергію для населення (за даними інформаційно-аналітичного центру Infolight). URL: <http://infolight.org.ua/content/do-2017-roku-ciny-na-elektroenergiyu-dlya-naselennya-zrostut-v-4-razy> (дата звернення: 25.10.2018).
2. Гончарова С. Ю. Умови формування та важелі регулювання «нової економіки» як сучасного феномену / С. Ю. Гончарова, І. В. Буряк // Науковий журнал Бізнес Інформ. – Харків: вид-во ФОП Лібуркіна Л. М. – 2017. – № 3. – С. 52 – 58.
3. Інноваційний розвиток регіонів України : Монографія / Під наук. ред. д-р екон. Наук, проф. В.С.Пономаренко. – Х.:ВД «ІНЖЕК», 2014. – 368 с.
4. Жилищно-коммунальное хозяйство и качество жизни в XXI веке: экономические модели, новые технологии и практики управления. URL: https://www.researchgate.net/publication/325390664_zilisno-kommunalnoe_hozajstvo_i_kacestvo_zizni_v_xxi_veke_ekonomiceskie_modeli_novye_tehnologii_i_praktiki_upravlenia_in_russian (дата звернення: 25.10.2018).
5. Статистичні матеріали Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 25.10.2018).
6. Статистичні матеріали компанії Nielsen Holdings plc. URL: <https://www.nielsen.com/ua/uk/about-us.html> (дата звернення: 25.10.2018).
7. Тарифи на житлово-комунальні послуги // Статистичні матеріали Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг. URL: <http://www.nerc.gov.ua/?id=19649> (дата звернення: 25.10.2018).

ВПЛИВ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОЇ СФЕРИ НА РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОМОГОСПОДАРСТВ

***Воліков В. В.** канд. екон. наук, Північно-Східний науковий центр НАН України і МОН України, **Буряк І. В.** аспірант, Харківського національного економічного університету ім. С. Кузнеця*

Сучасні трансформаційні процеси в економіці країни впливають не тільки на інституційну структуру суспільства та відносини між суб'єктами господарювання, а й на розвиток житлово-комунальної сфери. Проблеми в житлово-комунальній сфері є одними з найгостріших питань сучасного українського суспільства. Найбільше невдоволення, за даними соціологічних опитувань, викликано різким збільшенням цін на енергоносії, та водночас низьким рівнем надання послуг (відсутність своєчасного ремонту, безперервні перебої та аварійні ситуації, пов'язані з подачею води, та тепломережами). Саме тому сьогодні вельми актуальним стає детальне дослідження розвитку житлово-комунальної сфери України.

Питаннями розвитку житлово-комунальної сфери займалися такі вчені: Д. Гайнанов, Н. Гура, О. Амосов, Н. Гавкалова [1 – 3] та ін. Питаннями природи домогосподарств займалися такі вчені: Є. Болотіна, О. Зухба, Г. Коцюрубенко [4; 5] та ін.

Метою даної роботи є дослідження впливу змін у житлово-комунальній сфері на соціально-економічну діяльність домогосподарств.

Житлова сфера – є одним з найважливіших індикаторів якості життя домогосподарств, а саме: забезпеченість житлом та рівень його благоустрою (наявність опалення, світла, водозабезпечення тощо) Рівень благоустрою житла домогосподарств наведено на рис. 1.

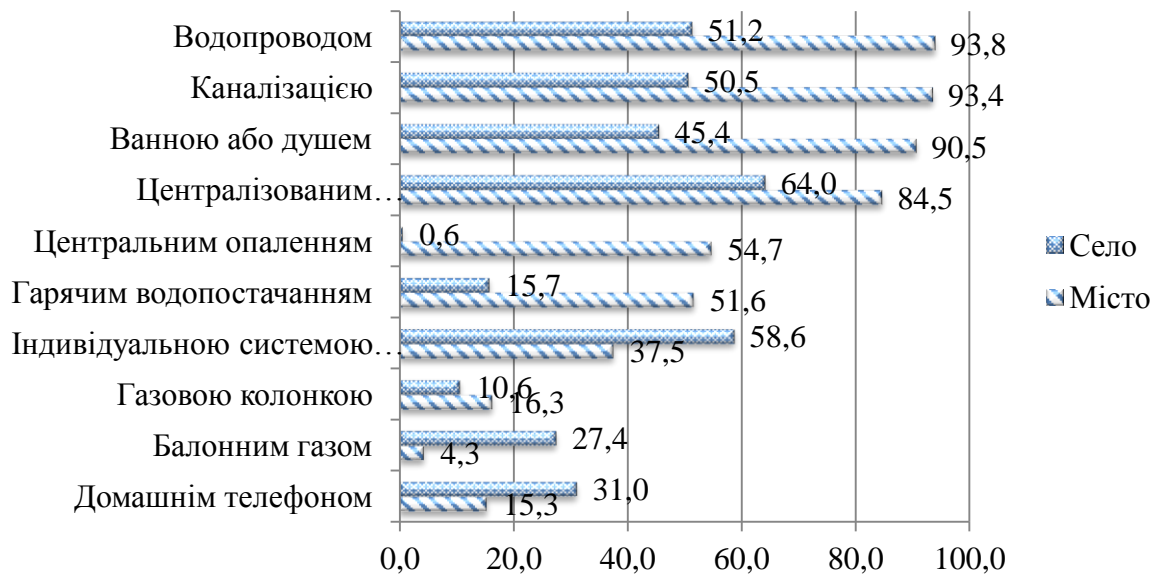

Рис. 1. - Рівень благоустрою житла домогосподарств України у 2017 році

Джерело[6]

За даними Державної Служби статистики України у 2017 році серед домогосподарств[6]:

37% мають центральне опалення, 44% – з індивідуальною системою опалення;

78% – користуються централізованим газопостачанням, а 12% – балонним газом;

15% – мають у своєму житлі газову колонку, 40% – центральне гаряче водопостачання;

80% – обладнано водопроводом і каналізацією, 76% – мають ванну або душ;

кожне четверте домогосподарство має домашній телефон.

Однак, житлово-комунальна сфера, віднесена до невиробничої сфери економіки країни, тому інвестування у розвиток та покращення житлового фонду населення країни відбувається не в пріоритетному порядку. Майже кожне п'яте домогосподарство проживає у житлі, збудованому до 1960 р. Житловий фонд 70% домогосподарств був збудований у 60–80-х роках, а у відносно новому житлі, збудованому після 1991р. мешкає 12% домогосподарств. Серед тих домогосподарств, які мешкають у житлі, збудованому до 1970 р., кожне третє

повідомило, що капітальний ремонт їх будинку жодного разу не проводився [6]. Рівень задоволеності помешканням серед українських домогосподарств складає близько 52%, 31% – не дуже задоволені та 17 % – взагалі не задоволені.

Відсоток незадоволеності житловими умовами досить високий, тому вирішення проблеми забезпечення житлом матиме суттєвий позитивний ефект для пом'якшення соціальної напруженості в суспільстві [7]. У соціально-орієнтованих країнах, таких як країни Європейського Союзу, США, Австралії та Канаді, існує чимало програм соціального житла, які реалізуються як на загальнодержавному, так і на регіональному (муніципальному) рівнях. А для домогосподарств, які не підпадають під програми надання державного житла, передбачені різні іпотечні програми.

Та найбільш гострою проблемою для домогосподарств країни є підвищення тарифів на оплату житлово-комунальних послуг. Саме в зимовий період часу, домогосподарства будуть витратити на оплату житлово-комунальних послуг близько 39% від загального середнього їх доходу (рис. 2).

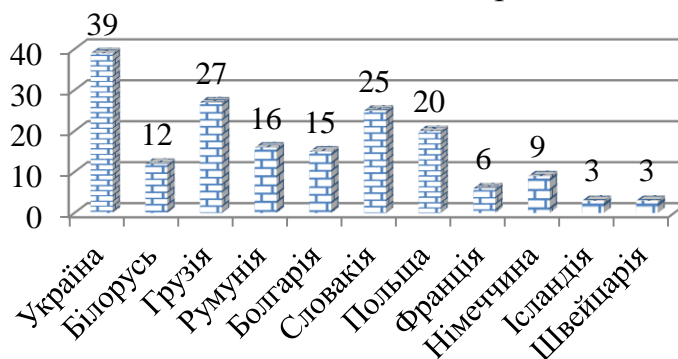

Рис. 2.- Розмір витрат домогосподарств на оплату ЖКХ в країнах світу, %
Джерело[8]

Проаналізувавши вище наведені аргументи, можна зробити висновок, що внаслідок підвищення тарифів на оплату житлово-комунальних послуг та відсутності можливостей у домогосподарств покращити своє житлове становище підвищиться рівень соціальної напруги серед населення. Тому, сьогодні для повноцінного розвитку їх соціально-економічної діяльності необхідно розробити новий підхід щодо розвитку житлово-комунальної сфери країни, який повинен бути соціально спрямованим та досягати усі верстви населення. Основні питання, які потребують негайного вирішення це:

- ліквідація аварійного та старого житлового фонду;
- створення умов для уповільнення зносу житлового фонду;
- удосконалення нормативно-правової бази щодо управління багатоквартирними будинками;
- впровадження інноваційних ресурсозберігаючих технологій;
- розвиток конкуренції в управлінні житловим фондом та його обслуговуванні, залучення суб'єктів приватного підприємництва.

Вирішення першочергових завдань щодо покращення функціонування житлово-комунальної сфери потребує більш детального дослідження та удосконалення підходів у цьому напрямку.

Список використаних джерел:

1. Gainanov D.A. Modernization of the organizational structure of management of municipal housing / D.A. Gainanov, T.A. Gerasimov // Property relations in the Russian Federation. – 2009. – № 96. – P. 15–19.
2. Гура Н. О.. Облік у житлово-комунальному господарстві: теорія і практика / Н. О. Гура // — К.: Знання, 2006. — 351 с
3. Амосов О. Проблем улучшения состояния жилищно-коммунального хозяйства в регионах / О.Амосов, Н.Гавкалова // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/problemy-uluchsheniya-sostoyaniya-zhilishchnokommunalnogo-hozyaystva-v-regionah>
4. Зухба О. М. Інститут домогосподарства: еволюція поглядів / О. М. Зухба // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ev.nmu.org.ua/docs/2011/2/EV20112_006-011.pdf
5. Коцюрубенко Г. М. До питання про теоретичні основи фінансів домогосподарств / Г. М. Коцюрубенко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2011. – №38. – 100 с.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrcensus.gov.ua/information/definition
7. Nazarova, G. V. Approach to analytical support for assessing the security of human development / G. V. Nazarova, N. K. Nazarov, A. A. Demianenko // Науковий вісник Полісся. – 2018. - № 2 (14). Ч. 1. – С. 210-215.
8. Електронне видання. Скільки платять за комунальні послуги в різних країнах // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://gordonua.com/ukr/news/society/v-nimechchini-ne-bilshe-15-vid-pensiji-v-ukrajini-125-skilki-platjat-za-komunalni-poslugi-v-riznih-krajinah-176842.html>

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ЯК СКЛАДОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ (на прикладі будівельних підприємств)

*Гавриличенко Є. В., канд. екон. наук, Алтуніна М. В., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Фінансовий успіх будь-якого підприємства багато в чому залежить від ефективності та своєчасності використання грошових ресурсів. Потрібно підкреслити, що в сучасних умовах розвитку економіки грошові кошти являються найбільш дефіцитними ресурсами. Раціональне, ефективне управління грошовими потоками будь-якого підприємства потрібно розглядати як один з головних чинників забезпечення його фінансової стійкості в процесі функціонування та розвитку.

Сучасне життя суспільства без ефективного функціонування будівельного комплексу просто неможливе. Рівень його розвитку впливає на формування пропорцій і темпів розвитку галузей національного господарства, розміщення продуктивних сил і розвиток регіонів. Будівництво створює нові і реконструює діючі основні фонди. Від розвитку цієї галузі залежить будівництво житла, створення нових міст і сіл, окремих мікрорайонів, постійна реконструкція

житлових фондів, будівництво промислових і сільськогосподарських підприємств, транспортних об'єктів, лікарень, шкіл, торгових центрів. Будівельний комплекс підтримує в належному стані обороноздатність країни, створює передумови для зростання виробництва в усіх галузях господарства.

Можна виділити особливості розвитку будівельної галузі в Україні:

- потреба у стартових фінансових ресурсах, що підкреслює залежність будівництва від ефективності розвитку всіх сфер економіки;
- будівельний комплекс суттєво впливає на визначення темпів, масштабів та розміщення виробництва;
- ступінь функціонування галузі на регіональному рівні суттєво відрізняється від ефективності роботи взагалі по країні;
- складність і багаторівневість економічних відносин у будівництві.

На сучасному етапі розвитку будівельна галузь нашої країни, у порівнянні з представниками країн Європи та пострадянських країн, не є конкурентоспроможною. Якщо на регіональному рівні чітко досліджується тенденція верховенства будівельних організацій центральних районів та великих міст-мільйонерів у зв'язку з їх значними потужностями і інвестиційною привабливістю, то на глобальному рівні будівельна галузь України програє через брак необхідних фінансових та організаційних перетворень.

Сьогодні забезпечення стабільної роботи будівельних підприємств стає завданням першорядної важливості для керуючих усіх рівнів. Найважливішою якісною характеристикою господарювання на всіх рівнях є ефективність будівництва.

Слід зазначити, що будівельні компанії перші страждають в період кризових явищ, оскільки більшість з них здійснюють свою діяльність за гроші «отримані сьогодні», тобто використовують кредитні кошти, тому що більшість не мають власних резервів. Несвоєчасність розрахунків замовників за виконані роботи негативно впливає на фінансовий стан будівельних підприємств і організацій, зумовлює зростання дебіторської та кредиторської заборгованостей. Першочерговою проблемою, яка постає перед будівельною галуззю на данному етапі, є питання створення сприятливого інвестиційного клімату в Україні, реальних фінансово-кредитних механізмів для стимулювання.

Підвищення ефективності будівництва - це одна з найважливіших задач як держави, так і економістів самих підприємств.

Фінансовий механізм будівельного комплексу потрібно вдосконалювати, задіявши нові джерела та форми фінансування, досягнувши таким чином баланс цілей стратегічного розвитку та його фінансового забезпечення. Пріоритетні напрями розвитку будівництва мають впливати зі стратегій соціального та економічного розвитку держави, державних і регіональних цільових програм. Їх результативність та ефективність повинна забезпечуватись професійним плануванням і управлінням, запровадженням процедури коригування програм, контролем за фінансуванням та строками виконання заходів.

Тому одним з напрямків отримання конкретних переваг у конкурентній боротьбі на будівельному ринку є створення збалансованої системи управління грошовими потоками кожної будівельної організації.

Процес ефективного управління грошовими потоками на підприємстві представлено на рис.1.

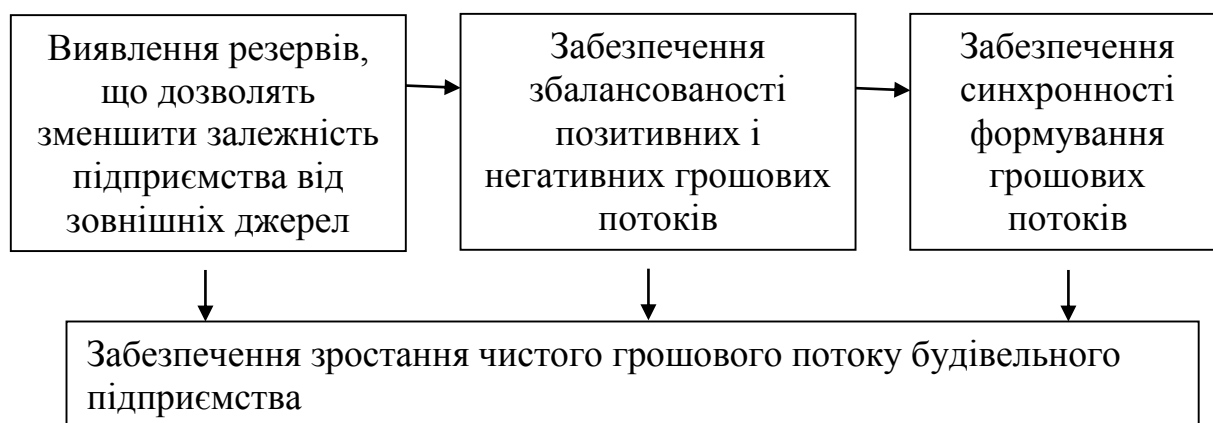

Рис.1. – Процес управління грошовими потоками підприємства

Таким чином, проблему управління грошовими потоками будівельного підприємства доцільно розглядати у 3 основних аспектах: організаційному, стратегічному (перспективному) та тактичному (оперативному).

Спробуємо окреслити основні завдання всіх підсистем системи управління грошовими потоками будівельного підприємства.

Завдання організаційного управління, як і всіх вище перелічених підсистем, повинні забезпечити досягнення головної мети - зростання чистого грошового потоку завдяки наступним заходам: створенню системи управління грошовими потоками підприємства в цілому; розробці і впровадженню необхідної організаційної документації; інтеграції процесу управління грошовими потоками в єдину систему менеджменту будівельної організації.

Завданнями стратегічного управління є забезпечення високого рівня стійкості підприємства в процесі його розвитку; розробка та впровадження довгострокової стратегії управління грошовими потоками; створення ефективних схем перерозподілу грошових потоків всередині будівельної організації.

Тактичними завданнями є ефективне регулювання окремих грошових потоків будівельного підприємства; забезпечення оптимального використання грошових фондів підприємства; підтримання на належному рівні постійної платоспроможності будівельної організації.

Таким чином, своєчасне виконання в повному обсязі всіх окреслених завдань дозволить здійснювати ефективне і раціональне управління грошовими потоками, що в свою чергу забезпечить досягнення фінансової стійкості, прибутковості, підвищення конкурентоспроможності та позитивної динаміки розвитку будівельної організації.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>

2. Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Мінфіну України від 27.06.2013р. №627 зі змінами від 20.06.2018р. №564 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

3. Андрієць В. Підвищення ефективності управління грошовими потоками підприємства [Електронний ресурс] : «Справочник економіста»/ В. Андрієць// журнал – 2014. – №4. – С. 300

4. Івченко Л. В. Сутність грошових коштів: підходи до визначення / Л. Івченко // Гроші, фінанси і кредит. – 2016. – № 10. – С. 798–803.

5. Нагайчук В. В. Управління грошовими потоками підприємства / В. Нагайчук // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2014. – № 1. – С. 245–249

6. Ролько О. Ю. Значення ефективності управління грошовими потоками підприємств [Текст] // Проблемы материальной культуры – Экономические науки. – 2014. – С. 97–100.

7. Селіверстова Л. С. Управління грошовими потоками підприємства / Л. С. Селіверстова// Економіка та держава. – 2015. – № 9. – С. 20–22

8. Ясишена В. Сутність грошових потоків підприємств та їх класифікація [Текст] / В. Ясишена // Економічний аналіз. – 2014. – № 2. – С. 321–324.

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Гаркуша С. А. канд. екон. наук, Голтва-Девадзе І. В., магістр, Сумський національний аграрний університет

Процес бухгалтерського обліку – це система зі збору, обробки та аналітики інформації. Розвиток цієї галузі – це і є розвиток бухгалтерської думки, діяльності, логіки. Бухгалтерський облік, як правило, наданий на доступній мові для зовнішніх і внутрішніх користувачів. Внутрішніми користувачами є безпосередньо працівники та керівники, для яких бухоблік важливий для управління фінансовими питаннями підприємства. Зовнішні користувачі – це фіскальні органи, інвестори, підприємства-постачальники та органи державного управління.

Використання або невикористання спрощених методів бухгалтерського обліку – вибір тільки самого підприємства. Обов'язковість їх використання не встановлена. Якщо підприємство вважає, що може використовувати такі спрощені способи, не завдаючи шкоди повноті і достовірності свого бухобліку, то воно вносить зміни в облікову політику і веде бухоблік в «полегшеному» варіанті. Якщо підприємство не хоче використовувати такі способи або передбачає, що їх застосування не раціонально, то воно їх просто не використовує.

Сьогодні система обліку і звітності українських підприємств малого бізнесу повинна бути схожа на західний «контролінг», де бухгалтерський, податковий, фінансовий облік, виконуючи свої безпосередні функції, органічно доповнює облік управлінський і є фундаментом для всієї інформаційної системи підприємства. Звичайно, законодавчо будь-яке підприємство (за невеликими

винятками) повинне вести бухгалтерський облік, платити податки та надавати звітність до відповідних інстанцій. Обов'язки займатися маркетинг-менеджментом або вибудовувати систему роботи з персоналом у керівника немає. Однак очевидно, що ефективність прийняття управлінських рішень безпосередньо залежить від повноти і якості інформації, якою володіє керівник. Збір, систематизація, інтерпретація і зберігання даної інформації входить в поняття управлінського обліку.

Основними споживачами фінансового обліку є зовнішні зацікавлені особи, перш за все інвестори. Метою фінансового обліку є відображення загальної картини фінансового стану підприємства, обчислення кінцевих результатів його діяльності. Рахунки фінансового обліку служать для узагальнення інформації про наявність та рух основних засобів, нематеріальних активів, цінних паперів та інших фінансових вкладень, виробничих запасів, грошових коштів, розрахунків, капіталу, фінансових результатів. Дані фінансового обліку є загальнодоступними, не містять комерційної таємниці і, в деяких випадках, підлягають публікації. Таким чином, фінансовий облік виконує дуже важливу функцію – економічного позиціонування підприємства в очах його оточення, але застосовувати його дані можна тільки в разі повної впевненості в їх достовірності.

Управлінський облік, напевно, найважливіший для керівництва підприємства, але вітчизняний бізнес традиційно приділяє йому недостатньо уваги. Воно і зрозуміло – закон не зобов'язує вести такий облік на підприємстві, а багато «стратегічних» показників цілком можна довідатися з «обов'язкових» видів обліку. Однак, розмірковуючи про введення управлінського обліку на своєму підприємстві, про фахівця, здатного здійснювати цю функцію, необхідно чітко розуміти – тільки управлінський облік є максимально достовірним і має на меті саме збір, систематизацію та зберігання конфіденційних даних (що становлять комерційну таємницю) про діяльність підприємства безпосередньо для керівника. Ці дані необхідні для прийняття грамотних і своєчасних управлінських рішень, від якості яких безпосередньо залежить фінансова стабільність підприємства.

Єдиноподатники-юрособи групи 3 використовують дані спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат.

У свою чергу, єдиноподатники ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів і витрат з метою розрахунку об'єкта оподаткування за методикою, затвердженою Мінфіном.

Поки що окремої методики спрощеного бухгалтерського обліку доходів і витрат не затверджено. Тому єдиноподатникам-юрособам групи 3 для цілей заповнення звітності доводиться керуватися чинними актами законодавства. Так, основний документ для них – П(С)БО 25 [2].

Юридичні особи на єдиному податку групи 3 на ставці 5 % можуть вести бухгалтерський облік без подвійного запису. Систему реєстрів і порядок узагальнення в них інформації без використання подвійного запису визначають Методрекомендації № 720 [3].

Водночас, незважаючи на дозвіл єдиноподатникам – неплатникам ПДВ вести облік без застосування подвійного запису, обов'язки зі складання ними Балансу та Звіту про фінансові результати (хоч і за спрощеною формою № 1-мс і № 2-мс) ніхто не скасовував.

А при такому підході заповнення звітних форм може виявитися дуже складним. У зв'язку з цим звертаємо увагу, що ведення обліку без застосування подвійного запису є правом, а не обов'язком юридичної особи на єдиному податку. Крім того, не слід забувати, що навіть при використанні Методрекомендацій № 720 [3] у єдиноподатників зберігається необхідність документального оформлення господарських операцій у загальному порядку згідно з Положенням № 88 [1].

Також за певних умов юридичні особи на єдиному податку мають право вести бухгалтерський облік на підставі Спрощеного плану рахунків.

Книгу обліку доходів та Книгу обліку доходів і витрат ведуть тільки єдиноподатники-фізособи. Юридичних осіб на єдиному податку ця уся справа взагалі не стосується. Книги обліку доходів вони не заповнюють.

Важливо: Книгу потрібно заповнювати у гривнях з копійками. Книга є джерелом даних для складання декларації єдиноподатника, яку, до речі, також заповнюють у гривнях з копійками.

Що стосується витрат (для єдиноподатників групи 3 – платників ПДВ), то записи про них вносять до Книги обліку доходів і витрат у день сплати (перерахування) єдиноподатником грошових коштів постачальникам, підрядникам, до бюджету тощо. Таким чином, сам факт отримання товарів або підписання акта виконаних робіт (наданих послуг) не має значення, оскільки запис про витрати на цю дату у Книзі не відображається.

Для того щоб записати до Книги обліку доходів і витрат суму витрат, єдиноподатник не зобов'язаний чекати на отримання доходу, пов'язаного з такими витратами. Сума витрат відображається у Книзі в день сплати грошових коштів незалежно від того, отриманий вже дохід, пов'язаний з цими витратами, чи ні. Отже, принцип відповідності доходів і витрат на єдиноподатників не поширюється.

Продумана, чітка та ясна система обліку на підприємстві застерігає керівника від різноманітних несподіванок, починаючи зі штрафів та пені фіскальних органів і закінчуючи прийняттям спонтанних, небезпечних для підприємства рішень. Як правило, чим менше підприємство, тим простіше облік. Однак навіть на малих підприємствах не варто нехтувати управлінським обліком і віддавати всю аналітику бухгалтеру. Адже в кінцевому рахунку облік і звітність – це контроль – одна з найважливіших функцій будь-якого керівника.

Список використаних джерел:

1. Положення № 88 – Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене наказом Міністерства фінансів України від 24.05.95 р. № 88. [Електронний ресурс] .-Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95>
2. П(С)БО 25 – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджене наказом Міністерства фінансів України від

25.02.2000 р. № 39. [Електронний ресурс] .-Режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>

3. Методрекомендації № 720 – Методичні рекомендації щодо застосування регістрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 15.06.2011 р. № 720. [Електронний ресурс] .-Режим доступу:
<https://ips.ligazakon.net/document/view/MF11044?an=1>

ПОНЯТТЯ, СТРУКТУРА, СКЛАД ТА ОЦІНКА ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Гаркуша С. А., доцент, Кириченко Я. В., магістр, Сумський національний аграрний університет

Основні засоби – матеріальні активи, які підприємство утримує для використання їх у процесі виробництва, поставок товарів і послуг, надання в оренду або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій.

У промисловості ОФ складають приблизно 80 %, у національному багатстві країни – приблизно 60 %.

Класифікація основних фондів:[1]

1. За ознакою подібності їхнього функціонального призначення та натурально-речового складу розподіляються на:

- будівлі;
- споруди;
- передавальні пристрої;
- машини та устаткування
- транспортні засоби;
- господарський інвентар;
- інструмент;
- виробничий інвентар та приладдя;
- інші основні фонди.

2. За призначенням (у сфері використання):

- виробничі;
- невиробничі.

3. За ступенем участі у виробничому процесі:

- активні;
- пасивні.

4. По групах для встановлення норм амортизаційних відрахувань:

• перша : будівлі, споруди, їхні структурні компоненти, передавальні пристрої;

• друга: автомобільний транспорт, меблі, побутові електронні, оптичні, електромеханічні прилади та інструменти, інше офісне обладнання, прилади до нього;

• третя: основні фонди, не включені до першої, другої, четвертої груп;

- четверта: електронно-обчислювальні машини для автоматичної обробки інформації, їх програмне забезпечення, інші інформаційні системи, телефони (у т.ч. мобільні).

Структура основних фондів – це розподіл основних фондів за видами (групами), відображений у відсотках від їх загальної вартості по підприємству, галузі або житлово-комунальному господарству в цілому.

Розрізняють галузеву, вікову і технологічну структуру основних фондів. Галузева структура характеризується співвідношенням питомої ваги основних фондів різних галузей до загальної вартості основних фондів в промисловості. Вікова структура – це співвідношення різних вікових груп основних фондів в їх загальній вартості.[2]

Облік основних виробничих фондів підприємства ведеться у натуральному та вартісному виразі. Облік основних фондів у вартісному виразі називається їх оцінкою.

Оцінка основних фондів підприємства потрібна для того, щоб правильно визначити загальний обсяг основних фондів, їх динаміку і структуру, розрахувати економічні показники господарської діяльності підприємства за певний проміжок часу. Така оцінка проводиться з метою встановлення ступеня зносу та планування витрат на оновлення, модернізацію та ремонт основних фондів.[3]

З огляду на тривале функціонування та поступове спрацювання засобів праці, постійну зміну умов їх відтворення існує кілька видів оцінки основних фондів:[4]

1. Залежно від моменту проведення оцінки засоби виробництва оцінюються за первісною та відновленою вартістю.

2. З урахуванням стану основних фондів оцінка їх проводиться за повною та залишковою вартістю.

Первісна вартість – це фактична сума коштів, витрачених на придбання (або створення) та введення в дію необоротних активів.

До первісної вартості необоротних активів включають такі витрати:

- ціна придбання ОФ;
- витрати на встановлення, монтаж, налагодження основних засобів;
- реєстраційні збори, державне мито та інші платежі, пов'язані з придбанням прав на об'єкт ОФ;
- витрати на доставку основних засобів;
- інші (ввізне мито, непрямі податки, страхування ризиків тощо).

Витрати на сплату відсотків за користування кредитом не включаються до первісної вартості необоротних активів, придбаних або створених повністю або частково за рахунок позикового капіталу. [5]

Справедливою вартістю необоротних активів є їх ринкова вартість, визначена експертами або фахівцями підприємства. Первісною вартістю необоротних активів, що віднесені до статутного капіталу підприємства, є погоджена засновниками (учасниками) підприємства їх справедлива вартість.

Після надходження необоротних активів підприємство може мати витрати, пов'язані з їх експлуатацією або поліпшенням їх стану.

Балансова вартість являє собою на початок розрахункового року, за якою ОФ обліковуються на балансі підприємства вона містить витрати, пов'язані з поліпшенням стану основних засобів, за рахунок:

- 1) впровадження більш ефективного технологічного процесу;
- 2) ремонту, реконструкції тощо.

Ліквідаційна вартість – це сума коштів або вартість інших активів, яку підприємство очікує отримати від продажу (ліквідації) об'єкта після закінчення терміну його експлуатації за вирахуванням витрат, пов'язаних із продажем (ліквідацією).

Амортизована вартість – це вартість спрацювання ОФ, яка визначається за формулою:

$$V_{\text{ам}} = V_{\text{перв}} - V_{\text{лікв}}$$

де:

$V_{\text{перв}}$ – вартість початкова;

$V_{\text{лікв}}$ – вартість ліквідаційна.

Залишкова вартість – це вартість ОФ, ще не перенесена на вартість виготовленої продукції.

$$V_{\text{зал}} = V_{\text{перв}} - V_{\text{зносу}}$$

Відновлена вартість являє собою відтворення в сучасних умовах точної копії ОФ з використанням аналогічних матеріалів та збереженням всіх експлуатаційних параметрів.[6]

Список використаних джерел:

1. Васильєва Н. А. Економіка підприємства: конспект лекцій / Н. А. Васильєва, Т. А. Матеуш, М. Г. Міронов. – М.: Юрайт, 2011. – 191 с.
2. Щирська О. В. Відтворення і новий підхід до амортизації основних засобів [Електронний ресурс] / О. В.Щирська // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 5. – С. 298-312
3. Дмитренко Е.Д., Завіруха І.В. Відтворення основних фондів в сучасних умовах: форми, види та джерела // Сучасна економіка: випуск 3. – Київ: ДПІК, 2011. – 122 с.
4. Гончар Л. В. Оцінка основних засобів як об'єкта інвестиційно- орієнтованого управління / Гончар Л. В., Гарна С. О. // Всеукраїнський науково-виробничий журнал «Інноваційна економіка». Зб. наук. пр. – № 7 – Тернопіль, 2013. – С. 302-305
5. Смоленюк, П. С. Облік основних засобів в нових умовах господарювання [Текст] / П. С. Смоленюк // Наука і економіка. – 2012. – № 1 (25). – С.108–116.
6. Горлачук В. В. Економіка підприємства : [навчальний посібник] / В. В. Горлачук, І. Г. Яненко. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – 344 с.

УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯМ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Гнатенко М. К., кан. екон. наук, Янголенко О. С., студент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Житлово-комунальне господарство – одна із найбільш важливих і одночасно проблемних галузей економіки країни. Послуги визначають і формують базові умови життєдіяльності різних груп споживачів (населення, підприємницького сектора). Загальнодержавна програма реформування і розвитку житлово-комунального господарства запроваджена вже давно, але певних позитивних наслідків щодо її використання не визначено, оскільки кількість проблемних нагальних місць з кожним роком збільшується, а джерел фінансування для їх усунення катастрофічно не вистачає. Ринкові перетворення відбулися у багатьох аспектах функціонування ЖКГ, але не стали осередком зміни якості наданих послуг.

Основними причинами недосконалості механізму фінансування і неефективності здійснення послуг є: високий рівень зносу основних засобів на більшості підприємств ЖКГ, відсутність грошових коштів хоча б для часткової заміни обладнання і комплектуючих, трансформаційні невдачі при зміні підприємств, непослідовність і різка хаотичність дій влади в реформуванні галузі, масштаби громіздкості управлінських структур і витрат на їх утримання, прорахунки в політиці ціноутворенні та тарифікації, дебіторська заборгованість як з боку споживачів житлово-комунальних послуг, так і за розрахунками з бюджету, що в свою чергу, сформувало важку фінансову ситуацію – біля 80 % підприємств ЖКГ на грані банкрутства [1].

Коли ж досліджувати інвестування на підприємствах ЖКГ, то у сучасних економічних умовах держава і територіальні громади не завжди можуть підтримувати належний рівень функціонування об'єктів комунальної інфраструктури, насамперед через нестачу бюджетних коштів

Підприємства, що надають послуги у житлово-комунальній сфері, є інвестиційно непривабливими в зв'язку з високою питомою вагою дебіторської заборгованості за послуги, що надають, а також у зв'язку з відсутністю коштів для переходу на інтенсивний шлях розвитку галузі. Таким чином, технічне переоснащення підприємств сфери ЖКГ відбувається повільними темпами, що відповідно до світових темпів розвитку НТП є неприпустимим, у результаті цього відбувається неможливість практичної реалізації інновацій та невисокий рівень ефективності інвестицій на підприємствах ЖКГ.

Вбачаються наступні фінансові джерела для реформування галузі:

1. Тарифи, які поступово мають бути приведені до економічно обґрунтованого рівня;
2. Фінансові ресурси, отримані від застосування спеціального режиму оподаткування ПДВ вартості житлово-комунальних послуг;
3. Кредитні ресурси міжнародних фінансових установ;

4. Кошти приватних інвесторів, які мають бажання брати участь у проектах публічно-приватного партнерства в ЖКГ;

5. Кошти, які Україна може отримати в рамках Кіотського протоколу, враховуючи надзвичайно високий потенціал житлово-комунального господарства щодо зменшення викидів вуглецю – як на підприємствах галузі, так і у житлових та адміністративних будівлях;

6. Грантові кошти міжнародних організацій та фондів;

7. Кошти державного та місцевих бюджетів.

В лютому 2016 року (03.02.2016 № 975-VIII) прийнято Закон України «Про ратифікацію Фінансової угоди (проект «Програма розвитку муніципальної інфраструктури України») між Україною та Європейським інвестиційним банком» [2].

Фінансовою угодою передбачено залучення 400 млн. євро для модернізації інфраструктури житлово-комунального господарства України у сферах:

- теплопостачання
- водопостачання та водовідведення
- енергоефективність будівель
- зовнішнє освітлення населених пунктів
- поводження з побутовими відходами.

Загальний період погашення позики (з урахуванням пільгового періоду):

15 років для субпроектів у сфері зовнішнього освітлення населених пунктів та поводження з побутовими відходами;

22 роки для субпроектів у сфері централізованого теплопостачання та енергоефективності будівель;

30 років для проектів у сфері гарячого водопостачання, централізованого та нецентралізованого питного водопостачання, водовідведення.

Пільговий період:

3 роки для субпроектів у сфері зовнішнього освітлення населених пунктів та поводження з побутовими відходами;

5 років для субпроектів у сфері централізованого теплопостачання та енергоефективності будівель;

8 років для проектів у сфері гарячого водопостачання, централізованого та нецентралізованого питного водопостачання, водовідведення.

Строки будівництва за субпроектами не можуть перевищувати тривалість пільгового періоду.

Кінцевими бенефіціарами частини позики можуть виступати центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, державні та комунальні підприємства (включаючи підприємства, державна чи комунальна частка в яких більше 50 відсотків).

Проект «Підвищення енергоефективності в секторі централізованого теплопостачання України» – інфраструктурний проект Мінрегіону України, що реалізується за кошти позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку [3]. Впровадження проекту розпочалось в 2014 році. Строк реалізації проекту – 6 років.

Загальна сума позики складає 315,5 млн. дол. Частка Міжнародного банку реконструкції та розвитку – 265,5 млн. дол. Частка Фонду чистих технологій (далі – ФЧТ) – 50,0 млн. дол.

термін погашення для позики МБРР – 18 років;
термін погашення для позики ФЧТ – 20 років
пільговий період для позики МБРР – 5 років;
пільговий період для позики ФЧТ – 10 років;
відсоткова ставка для позики МБРР – на основі LIBOR \pm «змінний SPREAD», яка встановлюється на кожні півроку двічі на рік;
відсоткова ставка для позики ФЧТ – 0,75%;
разова комісія для позики МБРР – 0,25% від суми позики;
разова комісія для позики ФЧТ – 0,45% від суми позики;
послуги Мінфіну – 0,01% річних від вибраної та непогашеної суми субкредиту.

Тож ефективна діяльність житлово-комунального господарства потребує розроблення та виконання ефективних галузевих та місцевих програм модернізації та розвитку житлово-комунального господарства. Особливої уваги потребують інвестиційні програми та програми розвитку міжнародного співробітництва, в тому числі з міжнародними фінансовими інституціями.

Список використаних джерел:

1. А. О. Дубас, Л. А. Новікова, Механізм інвестування підприємств житлово-комунального господарства / А. О. Дубас, Л. А. Новікова // Інвестиції: практика та досвід № 11/2013. С 35-38.
2. Спільні з Європейським інвестиційним банком проекти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/international-cooperation/spilni-z-yevropeyskim-bankom-proekti/>
3. Спільні зі Світовим банком проекти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/international-cooperation/spilni-zi-svitovim-bankom-proekti/>

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Говоруха К. В., студент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сучасні умови розвитку економіки України характеризуються великою кількістю небезпечних факторів для сталого розвитку підприємств, зокрема будівельних. Небезпеки, що існують, можуть впливати на конкурентоспроможність, забезпечення високого рівня рентабельності, фінансової стійкості та ефективності виробництва.

Це приводить до відсутності стабільності економічного розвитку підприємств, високого рівня залежності від зовнішніх джерел фінансування, що в свою чергу обумовлює необхідність створення системи управління фінансово-

економічною безпекою будівельних підприємств для сприяння їх стійкому розвитку.

Дослідження багатьох вчених доводять, що поняття фінансово-економічної безпеки немає однозначного значення. Проаналізувавши основні підходи до тлумачення даного поняття, можна прийти до висновку, що фінансово-економічна безпека підприємства – це стан захищеності його ресурсів та інтелектуального потенціалу від наявних на потенційних загрозах зовнішнього і внутрішнього середовища його функціонування, який характеризується високими фінансовими показниками діяльності та перспективою економічного розвитку в майбутньому [1].

Дослідження змісту і складових фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств має велике значення тому, що ці підприємства вносять досить вагомий внесок в розвиток економіки держави, створення валового внутрішнього продукту.

Проблемою формування механізму управління фінансово-економічною безпекою на рівні підприємства в Україні комплексно не займаються [2], хоча для забезпечення стійкого функціонування підприємства і недопущення виникнення кризових станів в діяльності підприємства, потрібен постійно функціонуючий механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства.

При створенні механізму забезпечення фінансово-економічної безпеки будівельного підприємства необхідно враховувати:

- специфіку підприємства (структуру, розмірні показники, стратегію розвитку);
- особливості діяльності будівельного підприємства;
- умови функціонування підприємства (зовнішнє і внутрішнє середовище);
- планування та розробку стратегій і рішень;
- ефективність застосування вже наявних засобів фінансово-економічної безпеки;
- постійний контроль і корекцію діяльності підприємства в процесі формування його фінансово-економічної безпеки;
- визначення основних загроз фінансово-економічній безпеці підприємств будівельної галузі [2].

Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства повинен включати методи (організаційно-технологічні, соціально-економічні, адміністративні, правові, соціально-психологічні, інформаційні), інструменти та заходи їх реалізації [3].

Завдання фінансово-економічної безпеки:

1. Створення необхідних фінансових умов, які забезпечують зростання чистого прибутку підприємства.
2. Підтримка фінансової стійкості і платоспроможності підприємства протягом усього періоду функціонування.
3. Мінімізація фінансових ризиків підприємства.
4. Своєчасне впровадження у всі сфери фінансової діяльності сучасних технологій управління та організаційних систем.

5. Ефективний і швидкий вихід підприємств з фінансової кризи і нейтралізація її наслідків.

Об'єктами захисту при формуванні механізму фінансово-економічної безпеки підприємства є його матеріальні, інтелектуальні та кадрові ресурси.

Суб'єктом забезпечення фінансово-економічної безпеки будівельного підприємства є служба безпеки підприємств [1].

Таким чином, для стабільного та ефективного розвитку будівельних підприємств, необхідно створити механізм фінансово-економічної безпеки підприємства, що є невід'ємним елементом системи його управління. Задля виконання основних завдань фінансово-економічної безпеки підприємства, потрібно визначити суб'єкт та об'єкт безпеки, розробити заходи зі збереження фінансово-економічної безпеки та здійснювати постійний контроль над реалізацією цих заходів.

Список використаних джерел:

1. Шаповал Г. М., Вершиніна Д. М. Формування системи фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eprints.kname.edu.ua/view/subjects/d=5Fkonfupfinbez2013.html>

2. Малихіна О. М., Гергі Д. С., Волошина Т. В. Формування механізму управління фінансовою безпекою будівельного підприємства на засадах системного підходу. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/urss/article/viewFile/60651/56377>

3. Сова О. Ю. Напрями вдосконалення механізму управління фінансовою безпекою підприємств. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/sova_0010.pdf

4. Воробйов Ю. М., Воробйова О. І., Блажевич О. Г. Фінансова безпека будівельних підприємств: монографія. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ta.cfuv.ru/wp-content/uploads/2015/07/178.pdf>

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПОРІВНЯЛЬНИЙ АСПЕКТ СТАНДАРТІВ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ РОЗРАХУНКИ З ПРАЦІВНИКАМИ

Гордієнко Н. І., проф., канд. екон. наук, Кравцова Ю. І., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, порядок ведення бухгалтерського обліку виплат працівникам та розкриття інформації про такі виплати у фінансовій звітності підприємства визначається МСФЗ (IAS) 19 — Виплати працівникам [1]. МСФЗ (IAS) 19 не розглядає звітності за програмами пенсійного забезпечення, а стосується лише обліку виплат працівникам.

Міжнародні нормативи та зарубіжний досвід організації облікового процесу розрахунків з працівниками Національні П(С)БО охоплюють усі чинні МСФЗ (IAS), але не копіюють їх. Деякі національні стандарти об'єднують положення

кількох МСФЗ (IAS), а в деяких випадках передбачаються національні стандарти, які не мають аналогічного міжнародного стандарту.

Згідно з МСФЗ 19 «Виплати робітникам» - це всі форми компенсацій, які роботодавець надає робітникам в обмін на їх послуги або звільнення. При цьому робітник може надавати послуги підприємству на основі повного або неповного робочого дня, постійної або періодичної зайнятості, на тимчасовій основі. МСБО 19 розглядає трудову діяльність працівників як послуги, за які вони отримують відповідну компенсацію.

Виплати працівникам (Employee Benefits) відображають в обліку і звітності серед зобов'язань, і, як будь-які зобов'язання, вони бувають поточними та довгостроковими. Для кожної з виокремлених категорій IAS 19 встановлює окремі вимоги.

Перша група – це поточні виплати. Аналізуючи види поточних виплат, що згадуються як у IAS 19, так і в П(С)БО 26, можна переконатися, що до цієї категорії ми можемо відносити будь-які виплати персоналу, які зазначено в Інструкції зі статистикою заробітної плати і які компанія планує здійснити в найближчі 12 місяців[3].

У МСФЗ 19, крім усього названого, в списку цих виплат значаться і «social security contributions» (внески на соціальне забезпечення – стахові збори). У даному випадку йдеться про ту частину страхових зборів, яка сплачується за рахунок заробітку працівників. За західною методологією утримання за дебетом заробітної плати не нараховують, а проводять за дебетом спеціально відведеного для цієї мети витратного рахунка і кредитом рахунка зобов'язань зі страхування працівників.

Серед поточних виплат бувають такі виплати, які підлягають накопиченню (case of accumulating compensated absences), і такі, які не підлягають накопиченню (case of non-accumulating compensated absences). Усі види поточних виплат, які не підлягають накопиченню, відображаються як поточні зобов'язання. Виплати, що підлягають накопиченню, відображаються у складі резервів (забезпечень).

Наступна група – це виплати після закінчення трудової діяльності. До таких виплат належать виплати за пенсійними планами, а також планами медичного страхування й іншими соціальними програмами, що забезпечують

за рахунок працедавців (або за рахунок самих працівників і від їхнього імені, але через працедавців) певні гарантії колишнім працівникам після їх виходу на пенсію.

Оскільки достатньої юридичної бази, яка б регулювала діяльність недержавних пенсійних фондів, в Україні ще не створено, і немає підприємств, що формують пенсійні фонди за власні кошти, то розкрити практичні аспекти цієї теми наразі неможливо.

Наступна група – це інші довгострокові виплати. Аналізуючи цю категорію виплат, доходимо висновку, що до неї можна віднести всі види виплат, які включаються до відомого поняття «заробітна плата».

Остання група – це вихідна допомога. Вихідна допомога виділена IAS 19 в окрему категорію виплат тому, що причиною виникнення зобов'язань є

розірвання трудового договору, а не його продовження або припинення з природних причин.

МСФЗ 19 на відміну від національного П(С)БО 26 [2] значно ширше розглядає аспекти обліку розрахунків за виплатами працівникам, включаючи, окрім заробітної плати та премій, компенсації за відсутність працівників, виплати пов'язані з участю працівників у прибутку підприємства та негрошові пільги у формі надання житла, автомобілів, безплатних та субсидованих товарів, медичного обслуговування.

Крім того, до витрат на персонал за міжнародними стандартами поряд із заробітною платою належать внески працедавця на соціальне забезпечення працівників (соціальне страхування, страхування на випадок безробіття та ін.), які не відносяться цим стандартом до заробітної плати, а перераховуються як окремі види виплат. Мається на увазі та частина страхових зборів, яка сплачується за рахунок заробітку працівників.

Таким чином, українське законодавство щодо соціальних внесків роботодавців (не тільки до загальнообов'язкових фондів, але й до страхових компаній), за які купується соціальний захист найманих працівників, є нерегульованим, не відповідає світовим нормам та потребує відповідних змін.

Отже, запровадження принципів і методів МСФЗ в Україні здійснюється в умовах наявної системи державного регулювання бухгалтерського обліку. Правова система України суттєво обмежує можливості легалізації міжнародних стандартів, створених міжнародним неурядовим органом, що зумовлено насамперед такими чинниками:

1) відсутністю зв'язку між положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та законами і кодексами, які впливають на застосування міжнародних стандартів фінансової звітності;

2) збереженням впливу податкових норм і правил на організацію бухгалтерського обліку та впливу урядових органів на процеси розробки і прийняття положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

3) визначенням П(С)БО, на відміну від МСФЗ, не лише вимог до фінансової звітності, а й методологічних засад формування інформації у бухгалтерському облікові;

4) застосовуванням у системі управління на макрорівні соціалістичних концепцій фондів, амортизації, а на мікрорівні – концептуальних основ МСФЗ.

Отже, між П(С)БО 26 та МСФЗ 19 існує ряд значних відмінностей. Хоча національні положення бухгалтерського обліку намагаються максимально наблизити до міжнародних, але існують певні особливості національної економіки, які слід враховувати.

Список використаних джерел:

1. МСФЗ 19 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1014.7731.1>

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам» [Електронний ресурс]: затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.10.2003 р. №601 - Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

СТРАТЕГІЧНА ОБУМОВЛЕНІСТЬ НЕОБХІДНОСТІ ПОБУДОВИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ МСФЗ ДЛЯ БІЗНЕСУ УКРАЇНИ

*Гордієнко Н. І., проф., канд. екон. наук, Поліська К. А, магістр,
Гончарова Ю. В, магістр, Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова*

Зміни в суспільстві, що назріли в Україні, охоплюють в першу чергу економічну сферу. Ці зміни є глибинними засадами удосконалення системи управління економікою, яке значною мірою залежить від стану його інструментарію, тобто і від його обліково-аналітичної складової. Процеси, що обумовлюють стратегічну необхідність моделі МСФЗ для бізнесу України комплексно сформульовані в державному документі «Україна 2020: Стратегія розвитку». Кінцевою метою визначених в ній змін є досягнення європейських стандартів життя та гідного місця України в світі, що прямо обумовлює необхідність використання європейських методів діяльності, в тому числі і в фінансово-обліковій сфері. Векторами досягнення мети виступають: сталий розвиток країни, безпека держави, бізнесу та громадян, відповідальність і соціальна справедливість [1]. При уважному розгляді системи МСФЗ можна констатувати, що ці вектори, в дещо зміненій формі стосовно сфери їх застосування, є характерними і для показників цієї системи.

Спираючись на економічну обґрунтованість, прозорість, доступність і постійне пристосування до нових обставин, на засади добровільності, ці стандарти є найбільш придатними і надійними для раціонального бізнесу в умовах ринкової економіки, незалежно від місця його функціонування. Стратегічна обумовленість необхідності використання досвіду інших країн по впровадженню моделі МСФЗ полягає в тому, що бізнес не спирається на механізми примусового впровадження, а вирішує цю проблему, з позицій економічної мотивації. Щоб зацікавити бізнес у впровадженні міжнародних стандартів мають бути вирішені такі проблеми [2]:

- а) мотивації керівництва бізнесу в запровадженні стандартів;
- б) забезпечення високої якості облікової інформації;
- в) створення нормативно-правової бази з питань обліку для малого бізнесу;
- г) подолання нестачі кваліфікованих кадрів, що здатні впровадити в життя міжнародні стандарти.

Зазначеними вище вимогами мотивація бізнесу не вичерпується, оскільки вона має також стратегічний аспект, який в умовах України набув пріоритетного статусу. До цих аспектів слід віднести [3]:

- а) взаємоузгодження політичного процесу з інституціональними економічними структурами;

б) реструктуризацію застарілих структур або відмову від них та повну заміну новими;

в) еволюційний підхід до будь-яких змін в сфері економічного регулювання та орієнтацією його на протяжний проміжок часу.

Міжнародні стандарти, таким чином, відкривають великі можливості для переходу до ефективного та гнучкого управління. Складність і відносна протяжність цього процесу, а особливо можливі втрати, не завжди сприяють позитивному ставленню бізнесу України до радикальних змін в обліково-аналітичній моделі.

Аналіз законів і нормативних настанов свідчить, що для становлення обліково-аналітичної моделі для бізнесу України, на засадах стандартів МСФЗ, існують основоположні законодавчі та інші нормативні передумови. В той же час, розроблені економічні аспекти підходу до обліково-аналітичних моделей досить поверхові. Головна прогалина полягає в тому що переважна кількість розробок і підходів присвячена аспектам використання обліково-аналітичних моделей при фактично відсутній розробці питань впливу її на загальний економічний стан і перспективи конкретних бізнес – одиниць.

Міжнародний досвід використання МСФЗ, вирішується шляхом конвергенції стандартів фінансової звітності. В Україні однозначно загальновизнаною стала думка, що конвергенцію слід здійснювати на основі класифікацій, оціночних підходів, які притаманні системам, конвергенцію з якими може здійснювати обліково-аналітична модель України (з системами МСФЗ, GAAP USA).

Вихідною ланкою, що об'єднує всі складові обліково-аналітичної моделі для бізнесу України є гармонізація внутрішньої і зовнішньої ділової активності бізнесу яка включає в себе оціночний підхід як до тих явищ, що характеризують використання ресурсів і капіталу, так і тих позаринкових явищ з якими взаємопов'язано бізнес.

Із розгляду наведених проблем випливають такі узагальнюючі висновки:

1) ключовим суб'єктом в економічній діяльності є саме бізнес, а тому обліково-аналітичні системи повинні орієнтуватися в першу чергу на його потреби та на вимоги спілкування і взаємодії бізнесу з іншими суб'єктами як в економічній, так і в суспільній діяльності;

2) формально обліково-аналітичної моделі розробленої спеціально для бізнесу не існує, але поряд з цим в загальній системі бухгалтерського і фінансового обліку повинні існувати і аналізуватися такі показники, які стимулюють діяльність бізнесу, його відповідальність та зв'язки з позабізнесовими сферами. Ці показники мають взаємоузгоджений характер, що впливає із економічної природи бізнесу, а тому вони об'єктивно виступають у формі певної системи, яку теж можна розглядати як обліково-аналітичну модель саме для нього;

3) зважаючи на глобальний характер економічних відносин, вимогам якого підкорене функціонування будь якого національного бізнесу і без врахування чого неможливе функціонування бізнесу взагалі, обліково-аналітична діяльність на засадах МСФЗ має базовий характер;

4) специфіка діяльності бізнесу в Україні обумовлює конвергенційний характер використання міжнародних стандартів, але за умови пріоритету цих стандартів, а конкретно – МСФЗ.

Список використаних джерел:

1. Україна 2020: стратегія розвитку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unian.net/politics/989834-poroshenko-obnarodoval-tezisy-strategii-2020.html>
2. Хватов Ю. Ю. Сравнительный анализ международных рейтингов конкурентоспособности стран / Ю. Ю. Хватов // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – №1(5) т. 2. – С. 390–398. (Наукове видання)
3. Пестовська З. С. Теоретичні аспекти управління поточними фінансовими потребами підприємства/ З. С. Пестовська // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – №1(5) т. 1. – С. 287–296. (Наукове видання)

ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА МОЖЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ ЗГІДНО МСФЗ ДЛЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

*Гордієнко Н. І., канд. екон. наук, професор, Серета А. Є., студент,
Харківський національний університет міського господарства імені
О. М. Бекетова*

В Україні відбувається реформування системи бухгалтерського обліку. Одним з напрямків є впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності. Для України це є досить важливим кроком при виході на світовий ринок. Особливе значення має впровадження МСФЗ для малих та середніх підприємств, оскільки вони забезпечують робочими місцями велику кількість людей. Саме тому необхідно щоб інформація відносно діяльності цих підприємств була повною, зрозумілою, достовірною. В період розробки Міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) вважалося, що вони можуть використовуватися для всіх компаній, однак у світовій практиці МСФЗ не отримали широкого поширення серед підприємств малого та середнього бізнесу. З метою зниження навантаження на малі і середні підприємства щодо складання звітності відповідно до міжнародних стандартів Рада з МСФЗ розробила спрощений стандарт (далі – стандарт для МСБ). Метою Ради з МСФЗ при розробці стандарту для МСБ було, з одного боку, задоволення потреб користувачів звітності компаній малого і середнього бізнесу, а з іншого – зниження вартості складання звітності.

В Україні основним документом, який контролює складання та подання фінансової звітності є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва». Проте окремі положення викладені і в інших нормативних актах та законах. МСФЗ для МСП є більш детальним та конкретизованим ніж національний П(С)БО 25. Міжнародний стандарт стосується не тільки складання та подання фінансової звітності, а й детально роз'яснює важливі аспекти ведення бухгалтерського обліку саме для

малих та середніх підприємств. Крім того П(С)БО 25 не дає власного визначення суб'єкта малого підприємництва. Тому для визначення приналежності підприємства до суб'єкта малого підприємництва необхідно керуватися іншими нормативними документами.

Згідно ст. 55 Господарського кодексу України суб'єктами малого підприємництва є: 1) суб'єктами мікропідприємництва є юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України; суб'єктами малого підприємництва є юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України; суб'єктами великого підприємництва є юридичні особи - суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) перевищує 250 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності перевищує суму, еквівалентну 50 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України.

Суб'єктами малого підприємництва (платники єдиного податку), якщо ліміту кількості працюючих немає; обсяг річного валового доходу не перевищує 5 млн. гривень.

Стандарт для МСП визначає малими та середніми підприємствами є суб'єкти господарювання, які: а) не є підзвітними громадськості та б) оприлюднюють фінансові звіти загального призначення для зовнішніх користувачів. Зовнішніми користувачами є, наприклад, власники, що не беруть участь в управлінні підприємством, існуючі та потенційні кредитори, а також кредитно-рейтингові агентства. Отже, базисним критерієм, за яким Рада з МСФЗ пропонує визначати, чи може підприємство використовувати даний стандарт, є не публічність компанії.

Існує два основних підходи до вирішення питання про переведення фінансової звітності на міжнародні стандарти – трансформація та конверсія. Оскільки важливим є саме результат, підприємство має право на свій розсуд обрати найбільш зручний для себе метод. Одні підприємства обирають перший шлях, у тому випадку, коли потрібно періодично, раз на квартал або раз у рік отримувати звітність відповідно до МСФЗ. Інші, йдуть шляхом, який дозволяє оперативно отримувати звітність відразу в двох стандартах, і, таким чином, застосовувати звіти в управлінні підприємством, розробці планів та бюджетуванні тощо. Серед позитивних рис впровадження МСФЗ можна виділити наступне: фінансова звітність стане зрозумілою для іноземних користувачів; ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на малих та середніх підприємствах значно спроститься через застосування єдиного, деталізованого та зрозумілого стандарту; рівень професіоналізму

облікових робітників значно зросте; у малих та середніх підприємств з'явиться можливість брати участь у міжнародних тендерах на одержання замовлень.

Проте, разом із перевагами існують і певні труднощі: наявні певні проблеми при впровадженні МСФЗ для МСП, зокрема для малих підприємств витрати на перекваліфікацію працівників буде досить дорого коштувати; не всі малі та середні підприємства мають намір працювати на міжнародному ринку, тому перехід на міжнародні стандарти буде лише зайвими витратами. Сьогодні процес запровадження стандартів МСФЗ в Україні супроводжується труднощами фінансового, організаційного, ментального, кадрового характеру тощо. Однак переваги складання фінансової звітності за міжнародними стандартами дійсні. Вони незаперечні для більшості користувачів фінансової звітності, головним чином це дозволяє зробити ведення бухгалтерського обліку відповідним до світових стандартів, звітність українських підприємств стане зрозумілою та зіставною для іноземних користувачів, що призведе до більш тісного та активного співробітництва. За допомогою МСФЗ українські компанії зможуть ефективніше вирішувати такі завдання, як постійне забезпечення керівництва компаній достовірною інформацією для прийняття управлінських рішень, оцінка наслідків їх прийняття.

Список використаних джерел:

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП)[Електронний ресурс] /GAAP in UA. – Режим доступу:<http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/IFRS-for-SMEs UKR.pdf>.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства фінансів N 627 (з1242-13) від 27.06.2013
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Наказ Мінфіну України від 07.02.2013 р. №73. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> – Законодавство України.
5. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
6. Діділовський О. М. Проблеми та перспективи застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні // Діділовський О. М. // Міжнародний збірник наукових праць. 2011. – № 1(19). – С. 142-146.
7. Колінько Н. І. Відповідність фінансової звітності українських підприємств міжнародним стандартам / Н. І. Колінько, Т. Є. Єзерська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.4. – С. 215–220.

ОБЛІК РОЗРАХУНКІВ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Демченко О. О., магістр, Сумський національний аграрний університет

Наявність працівників є невід'ємною частиною функціонування будь - якого підприємства, установи, організації. Відповідно буде мати місце факт оплати праці працівників, зайнятих на підприємстві.

Згідно ст.1 ЗУ Про оплату праці заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [3].

Відповідно до ст. 98 КЗпП України оплата праці працівників установ і організацій, що фінансуються з бюджету, здійснюється на підставі законів та інших нормативно-правових актів України, генеральної, галузевих, регіональних угод, колективних договорів, у межах бюджетних асигнувань та позабюджетних доходів [1].

Заробітна плата може мати різні складові, а саме основну заробітну плату, додаткову та інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Основну заробітну плату отримують працівники за виконану працю в межах норм праці і посадових окладів працівників за єдиною тарифною сіткою.

Додаткова оплата праці може включати в себе винагороду, яка виплачується працівникам за особливі успіхи в роботі, за досягнення певних результатів, які передбаченні чинним законодавством але в межах бюджетних асигнувань.

Іншими заохочувальними та компенсаційними виплатами можуть бути винагороди за підсумками роботи за рік, премії різного характеру, які не передбаченні актами чинного законодавства.

На розмір заробітної плати впливають різні фактори, до яких можна віднести складність роботи, умови праці, професійні якості працівників, результат виконаної роботи та досягнення поставлених цілей.

Державою встановлено певні соціальні гарантії і стосовно оплати праці такою соціальною гарантією є мінімальна заробітна плата.

Мінімальна заробітна плата – встановлений законом розмір оплати праці за просту некваліфіковану роботу, нижче якої оплата праці здійснюватися не може.

Основною складовою заробітної плати працівника бюджетної установи є посадовий оклад, який залежить від посади, яку займає працівник, і розміру тарифного розряду, який присвоюється кожній посаді окремо.

Для того, щоб визначити розмір посадового окладу використовують Єдину тарифну сітку і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери. Розміри тарифних розрядів можна знайти у додатках до Постанови № 1298 від 30.08.2002р. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери [4].

Облік оплати праці, як і будь-яка ланка обліку, здійснюється на підставі первинної документації.

Для нарахування оплати праці має бути певна підстава, такою підставою для працівників бюджетної установи є табель обліку робочого часу типової форми № П-5, затвердженої наказом Держкомстату України від 5 грудня 2008р. № 489. В такому таблиці відповідальна особа, на яку покладені обов'язки ведення таблиці, зазначає порядковий номер, табельний номер, стать працівника, ПІБ та посаду, проставляються відмітки про відпрацьований час та позначають умовними позначеннями робочі дні та причини неявок на робочі місця працівників. Табель обліку робочого часу підписує відповідальна за його складання посадова особа та керівник структурного підрозділу.

По закінченню звітного місяця таблиці з підрозділів підприємства передають до бухгалтерії організації для здійснення розрахунків з оплати праці працівників. На підставі таблиці бухгалтер здійснює розрахунок суми заробітної плати працівникові за відпрацьований період та здійснює обов'язкові утримання із заробітної плати. Такими утриманнями із заробітної плати є податок на доходи фізичних осіб у розмірі 18% від нарахованої заробітної плати та військовий збір за ставкою 1,5%. Із заробітної плати працівників також можуть здійснюватися утримання за виконавчими листами або згідно розпорядчої документації.

Після того, як бухгалтером було розраховано розмір оплати праці працівнику за певний період та здійснено всі утримання, інформацію узагальнюють у розрахунково-платіжних відомостях. Окрім оплати праці за фактично відпрацьований час можливі і інші види оплати, найпоширенішими з яких є щорічні основні та додаткові відпустки, оплата тимчасової втрати працездатності працівника.

Згідно Закону України Про відпустки, відпусткою вважається час відпочинку працівника, який має обмежувальний характер і виражається в календарних днях. Тривалість відпустки залежить від займаної посади та роду занять працівника. На період відпустки за працівником зберігається місце роботи та заробіток. Підставою для надання відпустки є заява працівника, в якій вказують період за який працівник бажає отримати відпустку та її терміни. На основі заяви складають наказ про надання відпустки працівникові.

На період тимчасової втрати працездатності працівникові надається допомога по тимчасовій непрацездатності, яка компенсує заробітну плату працівника повністю або частково. Підставою для оплати працівникові тимчасової втрати працездатності є листок непрацездатності виданий в установленому порядку закладом охорони здоров'я.

Згідно Порядку оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності внаслідок захворювання або травми, не пов'язаної з нещасним випадком на виробництві за рахунок коштів роботодавця перші п'ять днів непрацездатності оплачує роботодавець (організація), а решту днів по лікарняному листку оплачує фонд соціального страхування згідно Закону України Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

Для обліку розрахунків оплати праці працівників бюджетних установ призначено рахунок 6511 «Розрахунки із заробітної плати».

Таблиця 1. – Кореспонденція обліку нарахування заробітної плати та здійснення утримань

№ з/п	Зміст операції	Дт	Кт
1	Нараховано заробітну плату	8011	6511
2	Нараховано 5 днів лікарняних зп рахунок підприємства	8011	6511
3	Нараховано лікарняні за рахунок ФСС	2114	6511
4	Утримано податок з доходів фізичних осіб (18%)	6511	6311
5	Утримано військовий збір (1,5%)	6511	6313
6	Виплачено заробітну плату	6511	6514

Оплата праці працівників бюджетної сфери здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів.

Облік розрахунків з оплати праці є одною з найважливіших ділянок обліку і потребує значної уваги, знань системи обліку та законодавства стосовно даної тематики.

Список використаних джерел:

1. Кодекс законів про працю: Закон України від 10.12.1971 № 322-VIII. Редакція від 07.08.2015// Законодавство України. - [Електронний ресурс] .-Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08/paran600#n600>. – Назва з екрану.
2. Про відпустки: Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР (із змінами та доповненнями) Законодавство України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80> – Назва з екрану.
3. Про оплату праці: Закон України від 23.04.1995р . № 108/95-ВР (із змінами та доповненнями) Законодавство України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80> – Назва з екрану.
4. Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери: Постанова від 30.08.2002 р. № 1298 (із змінами та доповненнями) Законодавство України. – [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/1298-2002-%D0%BF> – Назва з екрану.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Дець О. М., студентка, Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Значні зміни відбулися в економіці за період незалежності України. Попереднє планове господарювання передбачало жорсткі централізовані та адміністративні заходи регулювання процесів соціально - економічного життя, в яких переважала державна форма власності. У часи планової економіки підприємства не надавали такої великої уваги забезпеченню власної безпеки.

Такі речі як, тіньова економіка, підприємницьке шпигунство, недобросовісна конкуренція, корупція, були присутні на виробництві у значно менших масштабах в порівнянні з сьогоднішнім. Держава шляхом надання пільг, субсидій, дотацій довгий час підтримувала на плаву безприбуткові підприємства, що було абсолютно не доцільним.

Ринкова економіка являє собою структуру, при котрій всі питання вирішуються діалогом між споживачами і виробниками в середовищі ринку. Зокрема, визначається грамотне співвідношення попиту і пропозиції, розробляються заходи щодо покращення якості продукції. Мінімальне втручання держави призвело до виникнення різних форм господарювання. У сучасній економіці більшість підприємств регулює порядок своїх справ самостійно, визначають економічні ходи, політику підприємства, збут продукції, несуть відповідальність за результати свого господарювання. Показник безпеки бізнесу залежить від того, як результативно працює апарат управління і якої компетенції фахівець, який може передбачити можливі загрози і усунути негативні фактори мікро- і макро- оточенні підприємства. Зміст і склад загроз визначається персонально для кожної фірми.

З усього вище перерахованого і виникає проблема концептуальної безпеки бізнесу в умовах сучасної економіки.

Вітчизняні науковці залишили поза власною увагою дослідження великої кількості проблем, зокрема, системного бачення різноманітних чинників, пов'язаних як на макрорівні так і на мікрорівні.

На економічному рівні країна обирає концепцію безпеки, безпосередньо, від якої відштовхуються підприємницькі структури. Виокремлення моделей здійснюється за певними показниками - відношення системи управління країною та системи забезпечення економічної безпеки за допомогою концептуальних моделей при:

- 1) плановій економіці;
- 2) ринковій економіці;
- 3) нарощування потенціалу економічної безпеки країни.

Для відкриття бізнесу в основі розробки діяльності повинна лежати концепція безпеки, яка має включати фактори для її подальшої реалізації (тактику, стратегію, принцип діяльності, завдання, об'єкт і суб'єкт, мету.)

Основним завданням концептуальної безпеки є системне зменшення загроз суб'єкта підприємництва, а саме у фінансових, матеріальних, інформаційних, кадрових ресурсах.

У процесі підприємницької діяльності, повинні вирішуватися конкретні завдання, які об'єднують усі напрямки забезпечення безпеки:

- прогноз загроз в майбутньому часі;
- превентивні заходи;
- розгляд негативних факторів;
- швидке узгодження рішень, щодо можливих загроз;
- модернізація системи безпеки бізнесу.

Об'єктом безпеки є стабільний економічний стан діяльності бізнесу в поточному і майбутньому часі.

Суб'єкт можна поділити на дві групи, що засвідчують концептуальну безпеку бізнесу: зовнішню та внутрішню. До зовнішніх суб'єктів відносимо органи, які формують законодавчу основу функціонування, захисту бізнесу і забезпечують її виконання. Внутрішні суб'єкти включають в себе працівників, які працюють з захистом економічної діяльності даного підприємства.

Для покращення безпеки підприємств, слід дотримуватися наступних принципів: законності, економічної доцільності, безперервності, диференційованості, координації.

У проведеному дослідженні можна зробити такі висновки. Концептуальна безпека надзвичайно важлива у розвитку та відкритті сучасного бізнесу. Дане питання не є до кінця вивчене науковцями. При діяльності підприємства, слід дотримуватися принципів, які будуть сприяти його подальшому розвитку.

Список використаних джерел:

1. Основи створення комплексної системи економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / Коваленко К. В. – Режим доступу до статті <http://www.nbu.gov.ua>
2. Гриценко О. А. Економічна теорія права: шляхи пошуку предмету та методології / О. А. Гриценко // Наукові праці Дон НТУ. Серія економічна. Випуск 38.1. – С.18–24.
3. Бочан І. О. Основи економічної теорії: інституціональний підхід : навч. посіб. / І. О. Бочан. – Київ : Знання, 2015. – 211 с

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Замула І. В., д-р екон. наук, проф., Грицик Н. М., студент, Житомирського державного технологічного університету, м. Житомир

Концепція сталого розвитку була розроблена міжнародною спільнотою та виділяється як три основні складові: економічне зростання, соціальний прогрес і захист навколишнього середовища. Виникнення концепції сталого розвитку спричинене посиленням техногенного навантаження на навколишнє природне середовище. Дана концепція була створена внаслідок неузгодженості економічного розвитку та вимог екологічної безпеки.

В основі сталого розвитку закладена паритетність відносин у тріаді: людина – господарство – природа. Процес виживання та відтворення генофонду нації, активізація ролі кожної окремої людини в суспільстві, збереження навколишнього природного середовища, орієнтація та зниження рівня антропогенного впливу на природне середовище, забезпечення прав і свобод людини, формування умов для відновлення біосфери та її локальних екосистем – усі ці складові в собі узагальнює сталий розвиток.

Досить актуальною концепція сталого розвитку є у сфері агропромислового виробництва, що на досить високому рівні пов'язане із природним навколишнім середовищем. Тому, сталий розвиток аграрного сектору слід розглядати як

процес забезпечення матеріального добробуту теперішнього та майбутніх поколінь, який можна досягти раціональним використанням наявних у сільському господарстві ресурсів, зберігаючи рівновагу природного сектору[2].

Однією із основних проблем є забезпечення сталого розвитку аграрного сектору. Для вирішення цієї проблеми потрібно акцентувати свою увагу не на відносини товаровиробника та довкілля з ресурсоспоживання, що не відповідає вимогам екологічної безпеки, а на доцільне в умовах техногенного навантаження ресурсозаощадження шляхом екологізації сільськогосподарської діяльності, тобто процес цілеспрямованих перетворень у продуктивних силах і виробничих відносинах, які знижують негативний вплив на природне середовище та забезпечують ефективне використання ресурсів. Так, до основних напрямів екологізації відносять: раціональне використання економічного потенціалу сільського господарства та формування системи управління. Ці напрямки сприятимуть сталому функціонуванню аграрного сектору[1].

Зважаючи на різноманітність тлумачення поняття сталого розвитку аграрного сектору, його суть можна трактувати через призму комплексного узагальнення таких його складових як: сталий економічний розвиток, сталий екологічний розвиток та сталий соціальний розвиток. Поняття сталого розвитку аграрного сектору в цілому нерозривно пов'язано із зростанням таких чинників, як: виробництво продуктів харчування, раціональне використання економічних та інтелектуальних ресурсів, підвищення якості життя сільського населення, збалансоване використання природних ресурсів.

Вагомий вплив на забезпечення сталого розвитку аграрного сектору має ефективне використання ресурсного потенціалу, що наявний у підприємств. Отже, сталий розвиток – це процес взаємодії економічної та екологічної складових, тому його забезпечення не може відбуватись з використанням лише природних ресурсів. Головною функцією сталого розвитку є гарантування рівних можливостей нинішнього та майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Для виконання цієї функції необхідним є збереження та ефективне використання економічних ресурсів, а саме трудових та матеріально-технічних. В сукупності із повітрям, водою та землею вони утворюють ресурсний потенціал сталого розвитку аграрного сектору. Визначна роль серед елементів природного потенціалу аграрного сектору належить земельним ресурсам[2].

Екологічний та економічний - різноспрямовані вектори розвитку, що поєднуються в процесі сталого розвитку шляхом мінімізації витрат ресурсного потенціалу для гарантування матеріального добробуту суспільства та зменшення техногенного навантаження на природне середовище. Зрівноважений еколого-економічний розвиток аграрного сектору вимагає комплексності у вирішенні питань взаємодії природи та суб'єктів господарювання.

Список використаної літератури:

1. Мартинов С. В. Постановка проблеми сталого розвитку АПК регіону // Науковий вісник Національного аграрного університету. - 2002. - №51. С. 173-176.
2. Мартинов С. В. Забезпечення екологізації аграрного сектору в контексті стратегії сталого розвитку регіону // Вісник ХНАУ. – 2004. – №3. С.139-142.

ВИНИКНЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Замула І. В., д-р екон. наук, проф., Грицик Н. М., магістр, Житомирський державний технологічний університет

Вченими доведено, що взаємодія суспільства і природи завжди супроводжується інтенсифікацією, залученням досить великого обсягу енергії, речовини та інформації до даної взаємодії. Про це. Також свідчать і зміни напрямку взаємодії від вагомого впливу природи на ранніх етапах антропогенезу до не менш вагомого впливу людини. Тому, існують різні підходи, щодо періодизації процесу взаємодії природи та людини. Отже за ступенем залучення енергії, речовини та інформації до природокористування можна виділити чотири етапи антропогенезу:

1. Людина здійснює виробничий процес шляхом перетворення власної енергії та природної речовини.
2. Розширення та вдосконалення виробничого процесу, який здійснюється шляхом перетворення енергії, а також вдосконалення засобів виробництва.
3. Початок науково-технічної революції та залучення до виробничого процесу інформації.
4. Не має бути обмежень щодо взаємодії людини та навколишнього природного середовища. Це супроводжується запровадженням штучного регулювання біологічних процесів.

Досить тривалим у всій історії людства був перший етап, зовсім незначним та найменш тривалим був третій етап. На сьогоднішній день потрібно розробити план для розумного керування людиною природними процесами, в ньому потрібно обов'язково знайти баланс між інтенсивним природокористуванням та збереженням природи.

Також, одним із цікавих процесів виникнення сталого розвитку є розгляд еволюції антропогенезу, при виникненні кризових ситуацій у природокористуванні та їх подоланні. Людство подолало досить багато етапів розвитку, наводимо лише самі основні:

- Людина впливала на біосферу лише як звичайний біологічний вид;
- Зміна екосистем шляхом випасу худоби, прискорення росту трав через їх випалювання;
- Вагомий вплив на природу, який призвів до перетворення частини екосистем за допомогою оранки земель, широкої вирубки лісів.

Глобальні екологічні та соціальні проблем мали важливе значення, тому була необхідність розробляти необхідні механізми. Тому, у 1982 р. було прийнято Всесвітню хартію природи, в якій було зазначено п'ять основних принципів охорони природи та покладено відповідальність на держави та міжнародні організації. Також було створено Міжнародну комісію з навколишнього середовища і розвитку. До основних завдань цієї Комісії входила

розробка принципів, індикаторів сталого розвитку та вагомої еколого-економічної програми дій.

У 1987 р. у доповіді «Наше спільне майбутнє» вперше було сформульовано визначення терміну «сталий розвиток» в сучасному його розумінні. Також було висунуто нову концепцію сталого розвитку засновану на необмеженому економічному зростанні. Отже, сталий розвиток – це розвиток, який задовольняє потреби сучасних поколінь, проте не ставить під загрозу спроможність майбутніх поколінь задовольняти свої особисті потреби.

Конференція ООН у Ріо-де-Жанейро у 1992 р. стала основною подією щодо сталого розвитку. У ній взяли участь представники 179 країн світу та представники неурядових організацій і ділових кіл світу. На конференції було прийнято п'ять підсумкових документів, а саме: Декларація Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку; Рамкова конвенція ООН щодо змін клімату; Agenda 21; Конвенція щодо збереження біологічної різноманітності та Декларація щодо напряму розвитку, охорони та використання лісів.

Документ «Agenda 21» мав програмний характер, він охоплював 40 розділів з характеристикою програм діяльності країн світу, які були спрямовані на забезпечення сталого розвитку на регіональному та локальному рівнях. Понад 180 країн, враховуючи і Україну підписали Рамкову конвенцію ООН щодо змін клімату. Цей документ набув чинності через 18 місяців, тобто 21 березня 1994 р. У ньому були визначені основні засади, цілі, інститути та процедури щодо дій, спрямованих проти змін клімату.

У формуванні механізмів реалізації цілей сталого розвитку значну роль відіграв і 2000 р., коли у Нью-Йорку відбувся Саміт тисячоліття, на якому ООН прийняла програму по боротьбі з бідністю та за забезпечення загального підвищення рівня життя.

Список використаної літератури:

1. Кононенко О. Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник / О. Ю. Кононенко. – Київ : ДП «Прінт сервіс», 2016. – 109 с.

РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ

Комар Р. О. ст. виклад., Данилюк І. В., студент Харківського національного аерокосмічного університету ім. М. Є. Жуковського "ХАІ", м. Харків.

В умовах глобалізації економічних процесів, розвитку ринку капіталів, створення транснаціональних корпорацій зростає.

За визначенням американського професора М.Інтриллігейтора, глобалізація означає «значне розширення світової торгівлі й усіх видів обміну в міжнародній економіці при явній тенденції до більшої відкритості, інтегрованості й відсутності кордонів» [1,с.129].

Глобалізація виступає як якісний розвиток міжнародного простору, таку точку зору відстоюють такі вчені як Ю.Яковець, І.Валлерстайн, стверджуючи, що глобалізація – це не нове явище, а розвиток закладених у минулому тенденцій капіталістичного світу [2,с.179].

Глобалізація створює нову ідеальну модель світової економіки на основі діяльності транснаціональних корпорацій (ТНК).

Транснаціональна компанія (корпорація) – «підприємства, що складаються з материнського підприємства та його закордонних філіалів», при цьому ТНК можуть як набувати статусу корпорації, так і не мати цього статусу.

Для ТНК із країн Європейського Союзу та США найбільш привабливими є: українська харчова промисловість, підприємства торгівлі, фінансовий сектор, фармацевтика, бо саме в цих галузях обіг капіталу є швидким, а комерційні ризики мінімальні.

До фінансового аналізу традиційно підходять через фінансові звіти.

Аналіз фінансових звітів підприємств та їх корпоративних підприємств повинно формуватися на підставі різних моделей оцінки вартості. [3; 4]

Однією з основних моделей оцінки, є модель дисконтованих грошових потоків.

Метод непрямой капіталізації доходу (дисконтування грошових потоків) застосовується у разі, коли прогнозовані грошові потоки від використання об'єкта оцінки є неоднаковими за величиною, непостійними протягом визначеного періоду прогнозування або якщо отримання їх обмежується у часі.

В процесі оцінки показник вільні грошові потоки може бути розрахований на підставі даних, отриманих в результаті складання фінансового прогнозу за формулою [5, с. 98; 6, с. 302]:

$$\begin{array}{ccccccc} \text{Вільні} & & \text{Прибуток до} & & & & \\ \text{грошові} & & \text{сплати} & & & & \\ \text{потоки} & = & \text{відсотків,} & - & \text{Сплачені} & - & \text{Зміна} & - & \text{Капітальні} & (1) \\ \text{(FCF)} & & \text{податків і} & & \text{податки} & & \text{робочого} & & \text{інвестиції} \\ & & \text{амортизації} & & & & \text{капіталу} & & \end{array}$$

Модель вільних грошових потоків є дуже простою: вона дає можливість для компаній – сплатити відсотки, погасити основну суму боргу, сплатити дивіденди і викупити акції.

Дисконтування вільних грошових потоків можна здійснити з використанням в якості ставки дисконту середньозваженої вартості капіталу всіх джерел фінансування, яка відображає сприймання ризикованості грошових потоків.

Вартість капіталу базується на очікуваній прибутковості та вартість капіталу це є можливі витрати, які інвестори очікують від інших інвестицій з подібним ризиком.

На спрощеному рівні, вартість капіталу є прибутковість, яку інвестори потребують для здійснення інвестицій до капіталу підприємства, але проблема полягає в тому, що не можливо відразу дотриматися вимог прибутковості.

Проте є вибір, потрібно зменшити вимоги інвестора шляхом дотримання ринкової вартості капіталу для цього потрібні моделі, за якими ризиковані активи, оцінюються через ринкову вартість капіталу.

З цією метою є модель, яка називається модель оцінки капітального активу, яка є моделлю очікування. Ця модель розглядалась за формулою:

$$C_e = r_f + \beta (r_m - r_f), \quad (2)$$

де, C_e – вартість капіталу (простих акцій);

r_f – ставка прибутковості за без ризиковими інвестиціями;

β – ризик групи відносно цього ринку;

r_m – ринкова ставка прибутковості.

Модель оцінки капітального (необоротного) активу (CAPM), може бути також використана для розрахунку вартості капіталу.

Наведені моделі є розрахунком чистого грошового потоку, він є сумою, яку можна вилучити із бізнесу без шкоди для майбутньої діяльності, тому ще його часто називають вільним грошовим потоком.

Ерік Хелферт зазначає, що коли суму щорічних надходжень та ліквідаційної вартості дисконтують за прийнятною ставкою середньозваженої вартості капіталу, отримана в результаті чиста теперішня вартість і є досить правдоподібне приблизне значення вартості всієї компанії. [7, с. 500]

Чиста теперішня вартість грошових потоків може бути отримана за формулою:

$$\text{Вартість} = \sum_{t=1}^{t=n} \frac{CF_t}{(1+R)(1+R)^t}, \quad (3)$$

де, n - економічний термін активу або інвестиції (звичайно виражений у роках);

CF (Cash Flow) - очікуваний грошовий потік за період t ;

R (Rate) - ставка дисконту, яка відображає сприймання ризикованості грошових потоків.

Дисконтуючи вільний грошовий потік і залишкову (ліквідаційну) вартість бізнесу ми отримаємо найближчу ринкову вартість капіталізації групи.

Для оцінки ризику грошових потоків при визначенні вартості холдингу

(групи) необхідно здійснити такі кроки:

- 1.Визначення продовжності прогнозованого періоду майбутніх вільних грошових потоків холдингу (групи).
- 2.Визначення структури капіталу холдингу (групи) та середньозваженої вартості капіталу.
- 3.Визначення залишкової вартості холдингу (групи).
- 4.Визначення вільних грошових потоків холдингу (групи) за прогнозований період.
- 5.Дисконтування вільних грошових потоків, включаючи залишкову вартість за ставкою середньозваженої вартості капіталу по роках.

Список використаних джерел:

1. Интриллигейтор М. Глобализация мировой экономики: выгоды и издержки // Мир перемен. 2004. – № 1. – С.129.
2. Митиль А. Критика и библиография//Вопр. Философии. – 2002. – №9. – С.178–181.
- 3.Бернстайн Л. А. Анализ финансовой отчетности: теория, практика и интерпретация: Пер.с англ. /Научн. ред. перевода И. И. Елисеева. Гл. редактор. Я. В. Соколов – М. : Финансы и статистика, 1996. – С. 203–245.
- 4.Уманців Г. В. Холдингові компанії та промислово-фінансові групи у сучасній економіці. – Київ : Віра-Р, 2002. – С.214–229.
- 5.Феррис, Кеннет, Пешеро Барбара Пети. Оценка стоимости компании: как избежать ошибок при приобретении: Пер. с англ. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2003 – с. 98.
6. Barker P., Ó hÓgartaigh C. Accounting for groups: Theory and Practice. – Dublin: Oak Tree Press, 1998 – p. 302.
- 7.Хелферт Э. Техника финансового анализа / Пер. с англ. под ред. Л. П. Белых. – М.: Аудит, КОНИТИ, 1996. – С. 500.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

Коцкулич Т. Я., канд.екон.наук, доцент, Данів І. В., магістр, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Класифікація витрат забезпечує більш глибоке вивчення суті витрат та порядку їх формування. Відомо десятки класифікаційних ознак витрат, проте досить актуальною є тема групування та їх поділу залежно від виду діяльності суб'єкта господарювання, що дозволяє проаналізувати структуру собівартості продукції та шляхи оптимізації витрат.

Метою даного дослідження є аналіз класифікацій витрат підприємств та представлення результатів дослідження у вигляді таблиці класифікації витрат підприємств ресторанного господарства.

У Наказі Міністерства економіки України №145 від 22.05.2002 «Методичних рекомендаціях з формування складу витрат та порядку їх планування у торговельній діяльності» наведено класифікацію витрат підприємств торгівлі та ресторанного господарства [1].

Таблиця 1 – Класифікація витрат згідно Методичних рекомендацій

№ п/п	Класифікаційна ознака	Групи витрат
1	За видами діяльності	витрати операційної діяльності; витрати фінансової діяльності; інші витрати звичайної діяльності; надзвичайні витрати.
2	За економічним змістом	Економічні елементи Статті калькуляції витрат
3	За ступенем реагування на зміну обсягів діяльності	Умовно-постійні Змінні
4	За періодами	Витрати поточного періоду Витрати майбутніх періодів
5	За центрами відповідальності	Витрати відділу, дільниці, цеху, служби, іншого структурного підрозділу підприємства
6	За ступенем однорідності	Прості (однoeлементні) Комплексні
7	За можливістю контролю	Контрольовані Неконтрольовані
8	За принципами організації (управління)	Витрати, що плануються Позапланові витрати

Проте дана класифікація не враховує всіх потреб управлінського обліку підприємств ресторанного господарства.

Специфіка ресторанів відносно здійснення етапності процесів діяльності за короткостроковий період (приготування страви, реалізація та обслуговування (організація споживання)), зумовлює важливість застосування класифікації витрат за стадіями господарського процесу для здійснення контролю за рівнем витрат, узагальненням і визначенням витрат за центрами відповідальності [2, с. 28].

Відтак, витрати групуються за видами процесів, які їх спричинили, що забезпечує для управління інформацію про витратомісткість кожного окремого процесу під час здійснення господарської діяльності [3, с. 27]. Класифікацію витрат підприємств ресторанного господарства наведено у таблиці 2.

Таблиця 2 - Класифікація витрат підприємств ресторанного господарства

№ п/п	Класифікаційна ознака	Вид витрат
1	2	3
1	За видами процесів	1) Приготування страви 2) Організація споживання (реалізація та обслуговування)
2	За центрами відповідальності	1) Витрати виробництва; 2) Витрати збуту; 3) Витрати обслуговування.
3	За місцем їх виникнення	1) Витрати кухні; 2) Витрати бару; 3) Обслуговування та реалізація у залі; 4) Витрати кейтерингу.

Продовження таблиці 2

1	2	3
4	За видом витрат виробництва	1) Вартість сировини; 2) Напівфабрикати; 3) Електроенергія; 4) Вартість оренди виробничих приміщень; 5) Втрати від браку; 6) Оплата праці (кухарів, технолога, тощо); 7) Амортизація кухонного обладнання, тощо.
5	За видами витрат на обслуговування	1) Витрати на зарплату обслуговуючого персоналу; 2) Електроенергія; 3) Амортизація меблів залу ресторану; 4) Вартість оренди залу; 5) Витрати на організацію дозвілля відвідувачів і т. д.
6	За видами витрат на реалізацію	1) Оплата праці барменів та адміністрації; 2) Вартість покупних матеріалів; 3) Амортизація основних засобів; 4) Реклама; 5) Обслуговування сайту, тощо.
7	За порядком обчислення	1) Фактичні 2) Планові 3) Прогнозні; 4) Нормативні.
8	За способом надання послуг	1) Витрати ресторану; 2) Витрати на організацію банкетів; 3) Витрати на організацію фуршету; 4) Витрати на послуги кейтерингу.

Отже, запропонована класифікація витрат характеризує структуру витрат підприємств ресторанного господарства, дозволяє передбачувати потребу в основних і оборотних засобах, проаналізувати, де і як вони використані, та відповідно, здійснювати ефективний контроль в системі управління витратами.

Список використаних джерел:

1. Методичні рекомендації з формування складу витрат та порядку їх планування в торговельній діяльності (Наказ Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України від 22 травня 2002 р. № 145) зі змінами та доповненнями.
2. Чумак О. В. Управління витратами в інформаційно-аналітичній системі підприємств ресторанного господарства: монографія / О. В. Чумак, І. С. Андрющенко. – Харків : Видавець Іванченко І. С., 2016. – 268 с.
3. Андрющенко І. С. Класифікація витрат підприємств ресторанного господарства / Андрющенко І. С., Жилякова О. В. – Харків: Наукове видання, 2017. – 45 с.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Даньків Й. Я., канд. екон. наук, професор, Попович М. С., аспірант, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

Технології з свідомістю є майбутнім.
The Verge [1].

Інноваційні технології сьогодення здешевлюються з кожним днем, всі надбання сучасності ще вчора були чимось примарним і не досяжним для всіх, а сьогодні, розвиток не стоїть на місці – і це вже доступні широкому колу й безпечні технології. Останні тенденції мобільної індустрії все більше набирають своїх обертів у софтверному (програмному) напрямку.

Ще від початку існування людської цивілізації управління пов'язане із знаннями людини. Людина творить знання, управляє ними, використовує їх та передає в майбутнє. Управління знаннями є певними науковим пошуком в системі наук про управління, що тісно пов'язані з інформатикою та теорією штучного інтелекту [2]. В промисловості та бізнесі відбувається четверта промислова революція, основними досягненнями якої є нанотехнології, робототехніка у всіх сферах суспільства та економіки, повністю автоматизовані системи виробництва, глобальні комунікації та соціалізація господарської діяльності. Проведене у 2017 р. анкетування ТОП-менеджерів засвідчило, що більшість опитаних очікують збільшення доходів від реалізації продукції (робіт, послуг) за рахунок впровадження інновацій. Кожна п'ята інноваційна компанія очікує 15% збільшення прибутку в найближчий час. Два роки поспіль основною темою Всесвітнього економічного форуму в Давосі була проблема використання новітніх інновацій та їх кардинального впливу на економіку і суспільство у недалекому майбутньому. Сучасні інновації, які легко інтегруються в соціальні процеси, залишаються поза увагою економіки країни. Економічні процеси позбавлені науковості та технологічності і зводяться лише до сировинно-орієнтованої економічної моделі. Недостатня інтеграція досягнень науково-технічного процесу в господарську діяльність підприємств відображається у бухгалтерському обліку як основному генераторі економічної інформації. Система обліку в Україні повільними темпами адаптується до сучасних економічних і технологічних тенденцій розвитку суспільства [4].

Штучний інтелект (Artificial intelligence) - це важлива технологія, яка підтримує повсякденне суспільне життя та економічну діяльність людини. Дана технологія значно сприяє сталому зростанню економіки та вирішує різні соціальні проблеми. За останні роки AI привернула увагу науковців та розробників можливістю до зростання в розвинених країнах Європи та Сполучених Штатів Америки, а також країнах, що розвиваються (Китай та Індія). При поєднанні сучасного бухгалтерського обліку та штучного інтелекту пропонується основну увагу зосередити на розробці нових інформаційних технологій штучного інтелекту та технологій робототехніки. Актуальною є залежність обліку від обсягу великих даних та відсутності функції самооцінки.

Штучний інтелект створює нові ідеї про господарські події, не випробовуючи їх, а використовуючи імовірні математичні методи. Машинне навчання та штучний інтелект все частіше починає використовуватися. Штучний інтелект здатний самонавчатися і передбачити дії людини, тому як допоміжна ланка, є дуже актуальним та потребує подальшого вивчення. Без сумніву, бухгалтерський облік як самостійна економічна наука є практичною суспільною діяльністю людини. Він накопичує, групує і систематизує факти господарської діяльності, а тому стає інформаційною базою, яка використовується для управління бізнесом. І в першу чергу, бухгалтерський облік - це складна, створена знаннями, інтелектом та свідомістю людини система виміру, реєстрації, збору, обробки, аналізу і представлення даних про активи, капітал та зобов'язання підприємства під впливом господарських подій [3].

Інформація служить єдиним джерелом приведення хаосу в порядок, зниження рівня ентропії (невизначеності) у функціонування системи і флуктуацій середовища та протидії деструктивним факторам розвитку системи, які можуть знову перетворити порядок у хаос. Вирішити складні питання генерування інформації в економічних системах може лише нова наука, яка в центр пізнання ставить інформацію та інтереси її користувачів, а процедури збору й обробки фактів відсуваються на другий план. У відповідності до діалектичного закону заперечення заперечень наукою будуть відтворені ті елементи пізнання дійсності, які притаманні існуючому фінансовому обліку і, крім нього, кожній з нових підсистем (управлінській і стратегічній). Разом з цим, облікова наука набуде нових властивостей на основі принципу синергії, коли загальний ефект від створення цілісної системи перевищує суму ефектів від окремих її підсистем [5].

Отже, дослідження питань штучного інтелекту в сучасному бухгалтерському обліку є актуальними і розвивається разом із суспільством.

Список використаних джерел:

1. The Verge [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.theverge.com/ai-artificial-intelligence>
2. Лучко, М. Нові підходи до розвитку теоретичних засад бухгалтерського обліку / М. Р. Лучко // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції „Розвиток соціально-економічних систем в геоekonomічному просторі: теорія, методологія, організація обліку та оподаткування“, 11–12 травня 2017 року. – Т. : ФОП Паляниця В. А., 2017. – С. 98–103.
3. Лучко, М. Невизначеність та ймовірнісність господарських операцій: до питання бухгалтерського обліку. - Науково-практичне видання «Незалежний аудитор», №5 (III), 2013, ст.15-23.
4. Муравський, В. Вплив глобальних технологічних тенденцій на організацію обліку / Володимир Муравський // Вісник Тернопільського національного економічного університету. – 2017. – Вип. 4. – С. 138-148.
5. Пушкар, М. Актуальність розробки сучасної парадигми обліку [Текст] / Михайло Пушкар, Віта Семанюк // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації : міжнар. зб. наук. пр. – 2017. – Вип. 1–2. – С. 7–20.

МЕХАНІЗМ ТА СТРУКТУРА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Довба І. В., ст. викладач, ДВНЗ «Ужгородський національний університет», м. Ужгород

З метою забезпечення стратегії інноваційного розвитку регіону необхідним є створення розвиненої інфраструктури і, найголовніше, розроблення основних напрямів ефективної національної інноваційної стратегії, нових механізмів її стимулювання. До останніх належать спеціальні цільові фонди, державні гранти, кредитування та фінансування на пільгових умовах, амортизація і пільгове стимулювання інноваційних розробок, ініціювання інноваційних програм [2, с.25].

Механізм інноваційного розвитку регіону може розглядатися на макрорівні, де формуються стратегії інноваційного розвитку регіону, створюється інноваційний клімат у країні в цілому та на регіональному рівні, зокрема де створюються умови для впровадження стратегій.

Дієвий механізм інноваційного розвитку регіону починається з ефективних організаційних кроків, які є основою організаційного механізму (рис.1).

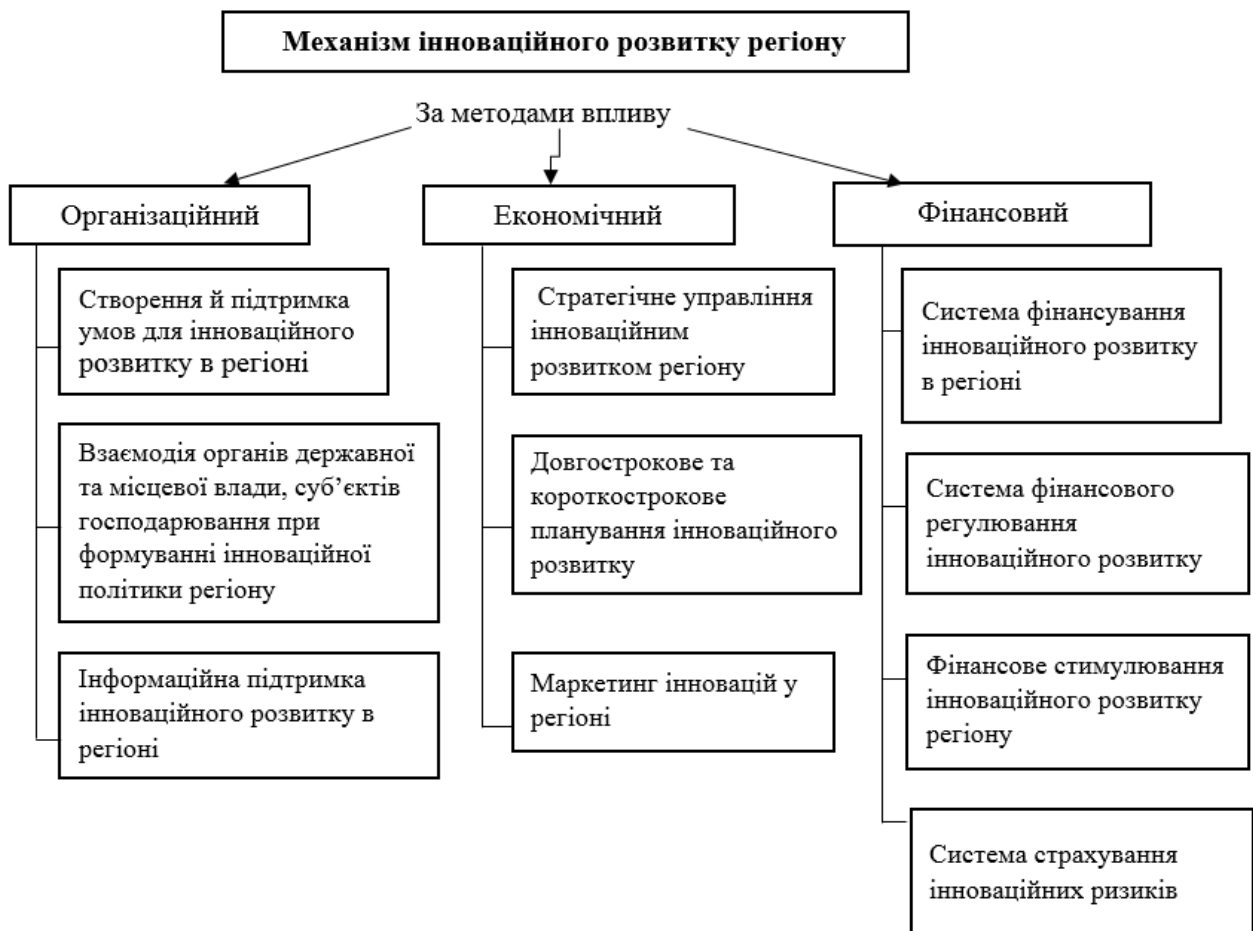

Рис. 1. Складові механізму інноваційного розвитку регіону за методами впливу [3, с.34]

Механізм інноваційного розвитку регіону охоплює організаційні, економічні, фінансові методи впливу, спрямовані на інноваційний розвиток регіону з метою підвищення його соціально-економічного рівня та конкурентоспроможності.

Окреслимо стратегічні цілі інноваційного розвитку регіону:

- орієнтування на наукові дослідження і підтримка їх результатів;
- регулювання напрямів науково-технічного розвитку;
- стратегічне планування; фінансова підтримка, розміщення ресурсів;
- освіта та підготовка кадрів;
- організація передачі технологій;
- ліцензійно-патентне право;
- моніторинг та оцінка інновацій.

На основі цілей інноваційного розвитку регіону, доцільним є формування структури інноваційної стратегії регіону (рис.2.).

Рис.2. Структура інноваційної стратегії регіону*

* Сформовано автором за джерелом [4, с.72]

Отже, проаналізувавши структуру інноваційної стратегії регіону, можна стверджувати, що передусім здійснюється оцінювання стартових регіональних умов, обґрунтування конкурентних позицій та стратегічних викликів на базі інформаційних даних державної статистики, де проводиться аналіз соціально-економічного стану регіону. Також, найкращим способом розроблення регіональних стратегій виступає формування механізму інноваційного розвитку

регіону із застосуванням стратегічного планування в інноваційній сфері, що дозволяє підсилити позиції території за рівнем інноваційного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Довба І. В. Механізм розроблення і реалізації стратегії інноваційного розвитку регіону // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2018. - №30 (4). – С. 38-41.
2. Кудабаяева Л. А. Реализация стратегии индустриально-инновационного развития региона на 2003-2015 гг. URL: http://journals.manas.edu.kg/reforma/oldarchives/2011-1-49/5_1011-3924-1-PB.pdf.
3. Доценко О. Ю. Механізм інноваційного розвитку регіону // Економічний вісник Національного гірничого університету. – 2012. – № 3. – С. 31-40. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evngu_2012_3_7
4. Махотаева М. Ю., Андреев В. Н., Григорьева О. В. Методология формирования стратегии инновационного развития региона // Экономические науки. – 2012. – №6 (91). – С. 69–73.

ВИЗНАЧЕННЯ ТА ВИЗНАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ: ОСНОВНІ ПІДХОДИ

Довжик О. О., канд. екон. наук, Гапонюк А. І., магістр, Сумський національний аграрний університет

Основні засоби є важливою умовою і фактором забезпечення ефективної діяльності підприємств. Питання обліку операцій з основними засобами є предметом дослідження ряду вчених-економістів. В час, коли Україна активно інтегрується в світову економічну систему, для багатьох підприємств застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку стало об'єктивною реальністю. Справді, багато норм МСБО 16 "Основні засоби" знайшли своє віддзеркалення в національному П(С)БО 7 "Основні засоби". Однак є й чимало відмінностей.

Відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 16 основними засобами вважаються активи, які відповідають таким критеріям:

- матеріальність - наявність фізичної форми;
- сфера дії - утримуються підприємством для використання у процесі виробництва або для постачання товарів чи послуг, для здачі в оренду іншим особам або для адміністративних цілей;
- тривалість очікуваного строку використання - мають використовуватись більше від одного облікового періоду.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" дає таке тлумачення даної категорії: основні засоби - це матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання в процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких становить більше одного року (або операційного циклу, якщо він триваліший за рік). В доповнення до цього П(С)БО

7 визначає: об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство/установа отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та його вартість може бути достовірно визначена. Згідно з П(С)БО 7 «Основні засоби» для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються за 9 групами, що в цілому відповідають назвам субрахунків до рахунку 10 «Основні засоби»

Окрім того, тут варто згадати ще одну умову для визнання в бухобліку ОЗ, а саме — підконтрольність. Адже згідно з НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», активи — це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання котрих, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому.

Так, підприємство може контролювати актив лише в разі володіння правами на отримання майбутніх економічних вигід від його використання та здатності обмежувати доступ інших суб'єктів господарювання до таких економічних благ. Як правило, контроль супроводжується наявністю права власності.

Отже, із зазначених норм маємо такі критерії для визнання ОЗ:

- 1) контрольованість;
- 2) матеріальність;
- 3) строк корисного використання (експлуатації) понад рік або операційного циклу, якщо він довший за рік;
- 4) отримання в майбутньому економічних вигід від використання такого активу;
- 5) можливість достовірної оцінки;
- 6) призначення — використання в процесі виробництва чи постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій.

Одиниця обліку ОЗ. Відповідно до П(С)БО 7, одиницею обліку ОЗ є об'єкт основних засобів.

Об'єкт ОЗ — це:

- закінчений пристрій з усіма пристосуваннями та приладдям до нього;
- конструктивно відокремлений предмет, призначений для виконання певних самостійних функцій;
- відокремлений комплекс конструктивно з'єднаних предметів однакового чи різного призначення, що мають для їх обслуговування загальні пристосування, приладдя, керування та єдиний фундамент, унаслідок чого кожен предмет може виконувати свої функції, а комплекс — певну роботу лише в складі комплексу, а не самостійно;
- інший актив, який відповідає визначенню основних засобів, або частина такого активу, що контролюється підприємством/установою.

Слід відмітити, що МСБО 16 не уточнює, що є об'єктом основних засобів. Належність окремих видів майна до основних засобів визначається на підставі професійної думки бухгалтера з урахуванням конкретних обставин і умов експлуатації об'єкта, в окремих випадках методів нарахування амортизації.

Первісна вартість об'єкта ОЗ складається з таких витрат (П(С)БО 7):

- суми, що сплачують постачальникам активів і підрядникам за виконання будівельно-монтажних робіт (без непрямих податків);
- реєстраційні збори, державне мито й аналогічні платежі, що здійснюються у зв'язку з придбанням (отриманням) прав на об'єкт ОЗ;
- суми ввізного мита;
- суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (створенням) ОЗ (якщо вони не відшкодовуються підприємству/установі);
- витрати зі страхування ризиків доставки ОЗ;
- витрати на транспортування, установку, монтаж, налагодження ОЗ;
- інші витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням ОЗ до стану, у якому вони придатні для використання із запланованою метою.

Стандарт 16 «Основні засоби» визначає основні засоби як матеріальні активи, що:

а) утримуються для використання у процесі виробництва або постачання товарів чи надання послуг, надання в оренду або з адміністративною метою;

б) як очікується, використовуватимуться протягом більш ніж одного періоду.

Цей Стандарт слід застосовувати в обліку основних засобів, за винятком випадків, коли інший Стандарт вимагає або дозволяє застосування іншого облікового підходу.

Важливо зазначити, що Стандарт не застосовують до:

а) основних засобів, класифікованих як утримувані для продажу відповідно до МСФЗ 5 "Непоточні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність";

б) біологічних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю (МСБО 41 "Сільське господарство");

в) визнання та оцінки активів, пов'язаних з розвідкою та оцінкою, (див. МСФЗ 6 "Розвідка та оцінка мінеральних ресурсів"); або

г) прав на корисні копалини та запасів корисних копалин, такі як нафта, природний газ та подібні невідтворювані ресурси.

Проте цей Стандарт застосовують до основних засобів, використаних для розробки або збереження активів.

Отже, ми можемо зробити висновок, що основні засоби є однією з головних складових активу балансу, а відповідно впливають на фінансовий результат діяльності. Компанії, які змушені перейти на міжнародні стандарти фінансової звітності, зараз мають чимшвидше з ними ознайомитися. Підвищення ефективності використання основних засобів підприємств є одним з основних питань. Від вирішення цієї проблеми залежить фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність його продукції на ринку. Доповнення та зміни в національних та міжнародних стандартах обліку та звітності обумовили необхідність здійснити порівняння правил ведення обліку з метою визначення шляхів їх удосконалення.

Список використаних джерел:

1. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р. №996-XIV

2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» [Електронний ресурс] // Затв. наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 року № 92.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16) «Основні засоби» [Електронний ресурс] // IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_014».

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЦТВО ПРОДУКЦІЇ РОСЛИННИЦТВА

Дубова О. П., магістр, Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, м. Черкаси

У сільському господарстві процеси виробництва, розподілу, обміну та споживання мають свої особливості, які значною мірою залежать від природних факторів. Рослинництво є основною складовою аграрного сектору економіки та джерелом прибутків сільськогосподарських підприємств. Збільшення обсягів виробництва продукції рослинництва та покращення її якості є актуальним питанням. Належна організація бухгалтерського обліку підвищує його роль як основного засобу одержання достовірної інформації для прийняття економічно обґрунтованих рішень і попередження ризику у виробничо-фінансовій діяльності підприємства.

Дослідженню проблем організації та методології обліку і контролю виробничих витрат приділили увагу у своїх працях провідні вітчизняні вчені-економісти: М.Г. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, П.Л. Сук, С.Ф. Голов, В.Г. Лінник, Є.В. Мних, В.В. Сопко та ін.

Метою обліку витрат у сільському господарстві є забезпечення користувачів оперативною, достовірною та повною інформацією щодо кількості та вартості одержаної продукції, матеріальних, трудових та інших виробничих витрат по структурних підрозділах та по підприємству в цілому, не тільки для потреб поточного та оперативного управління, а й стратегічного. Тому для різних рівнів управління потрібна різна інформація про витрати, що потребує відповідної організації їх обліку.

На сільськогосподарських підприємствах для цілей фінансового обліку використовують класифікацію витрат, наведену в П(С)БО 16 “Витрати” [1], а для внутрішньогосподарського планування, обліку і калькулювання собівартості продукції застосовують класифікацію витрат, подану у Методичних рекомендаціях з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств [2].

Рослинництво, як окрема галузь, має специфічні особливості, що впливають на ведення бухгалтерського обліку. Для нього характерний сезонний характер виробництва, розрив між періодами виконання технологічних процесів і одержання готової продукції. Виробничі витрати в рослинництві здійснюються протягом тривалого часу, причому дуже нерівномірно, технологічний процес

залежить від природних умов і практично не може бути прискорений за рахунок інтенсифікації.

У рослинництві організовують облік за такими об'єктами: сільськогосподарські культури, сільськогосподарські роботи, витрати, які підлягають розподілу (враховуються протягом року на окремих аналітичних рахунках), інші об'єкти. Щодо останніх, то Методичними рекомендаціями [2] передбачено обліковувати їх на рахунку 91 «Загальновиробничі витрати» та відносити на конкретні культури шляхом розподілу. Такий розподіл може здійснюватися тільки в кінці року, а тому протягом року на рахунку 91 має бути залишок за дебетом рахунка, що не вписується в методологію його обліку.

Облік витрат є базою для калькуляції собівартості, яка в свою чергу, представляє результат обліку витрат на виробництво продукції. Визначивши собівартість продукції і проаналізувавши причини її зміни, здійснюється розрахунок планових витрат на майбутній рік, оскільки протягом року сільськогосподарську продукцію обліковують за плановою собівартістю. Взагалі планування діяльності, і витрат на виробництво зокрема, є необхідною складовою управлінського процесу на сільськогосподарському підприємстві.

У зв'язку із залежністю виробництва від природних умов, сільське господарство має високий рівень виробничого ризику у порівнянні з іншими галузями економіки. Це обумовлено особливістю поведінки змінних витрат при зниженні урожайності під впливом негативних природних умов. Сільськогосподарське виробництво інерційне і витрати виробництва досить важко скоригувати протягом одного виробничого циклу, що впливає на ефективність виробництва продукції.

Зазначимо, що ефективність виробництва продукції рослинництва залежить від безлічі факторів. Зокрема, правильний облік виробництва є основною умовою для отримання достовірних даних про виробництво. Достовірність і своєчасність обліку дозволяє контролювати і регулювати виробничий процес на окремих стадіях, які є складовими собівартості продукції. У результаті аналізу отриманих даних можливе виявлення проблемних ділянок виробництва й усунення їх недоліків, а також розробка шляхів підвищення ефективності виробництва.

Агропромисловий комплекс потребує включення до системи обліку і контролю таких витрат, яких немає в інших галузях економіки, наприклад, природоохоронних (екологічних) витрат. Адже сільське господарство є єдиною системою природокористування. При цьому доцільно передбачити різні методики обліку для поточних і капітальних витрат, пов'язаних з природоохоронною діяльністю. До поточних витрат при виробництві продукції рослинництва можна віднести витрати по обробці ґрунтів, придбання природних мінеральних препаратів, покупці екологічно безпечних препаратів по захисту рослин, боротьбі зі шкідниками і хворобами, додаткові витрати, пов'язані з насінництвом (сортові прополки, апробація, очищення комбайнів після прибирання різних сортів, обробка насіння, витрати на зберігання), витрати по переробці і таке інше. До капітальних витрат можуть відноситися витрати на будівництво (облаштування) і обслуговування складів, відстійників, сховищ,

очисних споруд, закладці лісосмуг і буферних зон, витрати по підвищенню ґрунтової родючості тощо [3]. Непрямим шляхом на цю статтю повинні бути розподілені витрати по організації біологічної сівозміни, внесенню компостів, добрив (що не вносяться безпосередньо під окрему культуру), витрати по утилізації відходів, витрати по експертизі виробничого процесу, сертифікації, контролю, витрати по управлінню природоохоронною діяльністю. Розподіл доцільно проводити пропорційно прямим витратам.

Отже, ведення обліку витрат на сільськогосподарських підприємствах, зокрема пов'язаних з рослинництвом, вимагає врахування галузевих особливостей діяльності, що сприятиме спрощенню й ефективності обліку витрат та підвищенню якості продукції рослинництва.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» : Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99р. № 318, зі змінами.
2. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) сільськогосподарських підприємств : Наказ Міністерства аграрної політики України від 18 травня 2001 р. № 132.
3. Пеньова О.В. Облік виробництва екологічно чистої продукції рослинництва [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://magazine.faaf.org.ua/oblik-virobnictva-ekologichno-chistoi-produkcii-roslinnictva.html>

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОНЯТТЯ «ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА» В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Єремян О. М., канд. екон. наук, доцент, Гриненко А. С., магістр, Херсонський національний технічний університет

В умовах реформування бухгалтерського обліку державного сектору та наближення його до міжнародних стандартів, основним елементом діяльності установи виступає налагоджена система бухгалтерського обліку.

Організація бухгалтерського обліку у бюджетних установах, які належать до суб'єктів державного сектору економіки, розпочинається із формування облікової політики тому, що вона є основою ведення бухгалтерського обліку в установі.

Питаннями обґрунтування й формування облікової політики підприємств на сьогоднішній день займаються багато вітчизняних науковців, серед яких Ф. Бутинець, П. Житний, Л. Пантелійчук, М. Пушкар та ін. Вивчення й аналіз наукових праць переконує, що в основному увага науковців зосереджена на визначенні сутності поняття “облікова політика”, дискусіях на тему змістовних складових розділів наказу про облікову політику, хоча ця проблема набагато ширша [2, с. 22].

Поняття “облікова політика” (accounting policies) у міжнародну практику

обліку офіційно було впроваджено в листопаді 1974 р., у зв'язку з прийняттям, а з 01.01.1975 р. - введенням в дію Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку №1 “Розкриття облікової політики” [3]. В Україні поняття “облікова політика” з'явилося в бухгалтерській термінології на початку 90-х років ХХ ст. в результаті перекладу Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Потреба в цьому виникла у зв'язку з відмовою України від жорсткої державної регламентації фінансової звітності та введенням національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, адекватних міжнародним [4, с. 19].

Розглянемо визначення поняття “облікова політика” з використанням міжнародних нормативно-правових актів та з урахуванням національних облікових особливостей (табл.1).

Таблиця 1 - Визначення поняття «облікова політика» у національних та міжнародних нормативно-правових актах

Нормативно-правовий акт	Визначення
Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»	Облікова політика - це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності
Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 «Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки»	Облікова політика - конкретні принципи, основи, домовленості, правила та практика, застосовані суб'єктом господарювання при складанні та поданні фінансової звітності
Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства	Облікова політика є елементом системи організації бухгалтерського обліку на підприємстві
Закон Республіки Білорусь «Про бухгалтерський облік та звітність»	Облікова політика - сукупність способів і методів ведення бухгалтерського обліку, які використовуються підприємством
Закон Республіки Молдова «Про бухгалтерський облік»	Облікова політика - сукупність основних принципів, якісних характеристик, правил, методів і способів, затверджених керівництвом суб'єкта для ведення бухгалтерського обліку та складання фінансових звітів.
Закон Республіки Армєнії «Про бухгалтерський облік»	Облікова політика - сукупність принципів, основ, способів, правил, форм і процедур, застосовуваних з метою ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» дає наступне визначення цього поняття — сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання й подання фінансової звітності [1].

Визначення за міжнародними стандартами [3] ширше за перше, адже включає “основи, домовленості, правила та практику”, чого немає в відчизняному законодавстві, однак ми вважаємо такі розбіжності є лише проблемою недостатньо точного перекладу з англійської мови і тому “основи та домовленості” близькі за значеннями з принципами, “правила” пов'язані з методами, адже в основу кожного методу покладено певне правило, тобто інструкція дій, а “практикою” можна назвати процедуру.

Також, у МСБО (IAS) 8 йдеться про облікову політику загалом, це пов'язане з тим, що за міжнародними правилами облікова політика, встановлена щодо конкретного об'єкта обліку, вважається окремою обліковою політикою. А виходячи з національного визначення терміна, сукупність таких облікових політик саме і складає єдину облікову політику підприємства.

Аналізуючи дані таблиці можна зазначити, що термін «облікова політика» як в українському законодавстві так і в міжнародному законодавстві передбачає сукупність методів, принципів, правил, способів оцінки, форм і процедур, які використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності за МСФЗ і МСБО. На нашу думку, визначення облікової політики у національних та міжнародних стандартах зменшує її вплив на облікову систему підприємства та вагомість при розв'язанні конкретних практичних завдань.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: за станом на 16. 07.1999 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – Київ : Парлам. вид-во, 1999. – 36 с.
2. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку [Текст]: монографія / В. А. Кулик. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. – 380 с.
3. МСБОДС 8 "Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки" [Електронний ресурс]: Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_020
4. Свірко С.В. Облікова політика суб'єктів державного сектору: позиції міжнародної теорії та практики / С.В. Свірко // Збірник наукових праць ЛДТУ. – Луцьк, 2009. – Вип. 6 (24). Ч. 1. – С. 65-77.

ОСОБЛИВОСТІ ВІДОБРАЖЕННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ НАРАХУВАННЯ АМОРТИЗАЦІЇ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Єремян О. М., канд. екон. наук, доцент, Недобер О. С., магістр, Херсонський національний технічний університет

З метою приведення діючої методики та методології вітчизняної системи бухгалтерського обліку бюджетних установ у відповідність до норм та вимог міжнародних стандартів фінансової звітності впроваджено в дію національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку в державному секторі, а з 1.01.2017 року введено в дію новий План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [1].

Застосування в обліку цих нормативних документів вимагає роз'яснення механізму відображення господарських операцій, зокрема з руху основних засобів, наявність яких, як найбільш важливої складової активів, є однією з визначальних умов ефективної діяльності бюджетної установи. В науковій літературі досліджено чимало питань щодо класифікації, оцінки, організації обліку основних засобів відповідно до нової нормативно-правової бази, проте, у

зв'язку з впровадженням нового плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [1] актуальним є визначення порядку відображення в бухгалтерському обліку нарахування амортизації.

Нарахування амортизації основних засобів регулюється Національним положенням (стандартом) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затвердженим Наказом Міністерства фінансів України від 12.10.2010р. № 1202 [2].

Порядок і принципи нарахування амортизації на основні засоби та інші необоротні матеріальні активи у 2017 році не змінились. Лише суму амортизації, нарахованої на об'єкти необоротних активів, слід відображати у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності у гривнях з копійками.

Разом з тим варто приділити увагу відображенню в бухгалтерському обліку нарахування амортизації, оскільки Планом рахунків № 1203 уведено нові субрахунки.

Так, для обліку й узагальнення інформації про нараховану протягом звітного періоду амортизацію, визнані втрати від зменшення корисності (відновлення корисності) та суму зносу (накопичену амортизацію) необоротних матеріальних і нематеріальних активів, що підлягають амортизації, призначено рахунок 14 «Знос (амортизація) необоротних активів».

Залежно від виду необоротних активів у складі рахунка 14 передбачено такі субрахунки:

- 1411 «Знос основних засобів»;
- 1412 «Знос інших необоротних матеріальних активів»;
- 1413 «Накопичена амортизація нематеріальних активів»;
- 1414 «Знос інвестиційної нерухомості»;
- 1415 «Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів».

За кредитом цих субрахунків відображають нарахування амортизації, коригування суми зносу (накопиченої амортизації) при дооцінці необоротних активів та визнання втрат від зменшення корисності необоротних активів.

За дебетом субрахунків відображають зменшення суми зносу (накопиченої амортизації) в результаті списання необоротних активів, коригування суми зносу (накопиченої амортизації) при уцінці необоротних активів, відображення вигод від відновлення корисності необоротних активів.

Відповідно до п. 8 розд. V Методрекомендацій ОЗ суму нарахованої амортизації установи відносять на збільшення суми зносу необоротних активів та витрат [3]. При цьому облік сум нарахованих амортизаційних відрахувань основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів слід вести на субрахунках 8014, 8114 «Амортизація».

За дебетом цих субрахунків здійснюють нарахування амортизації, а за кредитом — списання на субрахунок 5511 «Фінансові результати виконання кошторису звітного періоду» при закритті рахунків витрат.

Наведемо бухгалтерські записи, які необхідно складати бюджетним установам при нарахуванні амортизації з 01.01.2017 р. відповідно до Типової кореспонденції субрахунків бухгалтерського обліку для відображення операцій з активами, капіталом та зобов'язаннями розпорядниками бюджетних коштів та

державними цільовими фондами, затвердженої наказом Мінфіну від 29.12.2015 р. № 1219 (табл. 1).

Таблиця 1 - Бухгалтерські записи при нарахуванні амортизації на основні засоби бюджетних установ

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція субрахунків	
		дебет	кредит
1	Відображена сума нарахованого зносу на основні засоби, інші необоротні матеріальні активи, які надійшли безоплатно до установи за операціями внутрішньовідомчої передачі	8014, 8114	1411, 1412, 1414
2	Нарахована амортизація на основні засоби (за встановлений період нарахування — квартал або рік)	8014, 8114	1411, 1412, 1414
3	Відкоригована сума зносу під час проведення дооцінки основних засобів	5311	1411.
4	Відкоригована сума зносу під час проведення уцінки основних засобів, раніше не дооцінених	1411.	10. 11
5	Відкоригована сума зносу основних засобів, раніше дооцінених в процесі уцінки	1411.	10. 11
6	Відкоригована сума зносу основних засобів, раніше знижених в ціні в процесі проведення дооцінки	10.11	1411.
7	Відображені втрати від зменшення корисності об'єкта основних засобів стосовно зносу	8411	1411, 1412.
8	Відновлення корисності об'єкта основних засобів після усунення причин попереднього зменшення їх корисності	1411, 1412,	7411
9	У разі вибуття основних засобів у випадках, передбачених законодавством, і списанні внаслідок недостачі, встановленої під час інвентаризації (включаючи необоротні активи спеціального призначення, амортизація на які нараховувалася прямим методом), відображена сума зносу об'єкта основних засобів	1411, 1414	10, 1116
10	Завершальні операції з власним капіталом у частині залишків на субрахунках для обліку амортизаційних сум на кінець звітного періоду:		
	— закриття рахунків доходів (інші доходи за обмінними операціями)	7411	5511
	— закриття рахунків витрат (списана сума нарахованої амортизації)	5511	8014, 8114

Бухгалтерський облік основних засобів у 2017 році суттєво змінився у зв'язку з введенням в дію Плану рахунків бухгалтерського обліку у державному секторі. У зв'язку з цим, доцільною є розробка методичних рекомендацій з обліку господарських операцій, пов'язаних з рухом даних об'єктів обліку.

Список використаних джерел:

1. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі. Наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14>.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби». Наказ Міністерства фінансів України 12.10.2010 № 1202. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1017-10>.

3. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів суб'єктів державного сектору, затверджені наказом Мінфіну від 23.01.2015 р. № 11. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0086-16>.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Єршова Н. Ю., канд. екон. наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Забезпечення економічної безпеки підприємства передбачає прийняття рішень з урахуванням багатьох факторів внутрішнього і зовнішнього мікро- і макросередовища, що потребує відповідного інформаційного забезпечення. В контурі інформаційного забезпечення особлива роль належить обліково-аналітичній системі, яка виступає інформативним індикатором різних загроз та ризиків, з одного боку, і описує план захисних заходів від них, з іншого боку.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання присвячені наукові праці таких вчених, як: Кириченко О. А., Сідак В. С. Шкарлет С. М., Гнилицька Л. В., Єршова Н. Ю. та ін. [1,2,3 та ін.].

Нажаль, ситуація в Україні не дозволяє говорити про забезпечення сталого економічного зростання, що впливає на національну й економічну безпеку держави в цілому. Підприємство як суб'єкт ринкової системи перманентно наражається на небезпеку негативних змін зовнішнього або внутрішнього середовищ, результатом чого є отриманий фінансовий результат діяльності. Статистичні дані свідчать, що загальна величина фінансових результатів підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності за 2017 рік збільшена на 310050 млн. грн до 2016 року. За 2016 рік по відношенню до 2015 року цей показник збільшений на 317925,1 млн. грн. Зменшення величини фінансового результату підприємств за 2017 рік відмічено за такими видами економічної діяльності: сільське, лісове та рибне господарство (-11562,8 млн. грн), транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність (-28936,7 млн. грн), мистецтво, спорт, розваги та відпочинок (-671,4 млн. грн), надання інших видів послуг (-154,3 млн. грн). За січень-березень 2018 року фінансові результати підприємств до оподаткування за видами економічної діяльності складають 46 % від 2017 року, що є позитивним. З них, майже 85 % складають підприємства промисловості, 60% роздрібної торгівлі; ремонту автотранспортних засобів і мотоциклів, 31% інформації та телекомунікації. Якщо проаналізувати динаміку кількості прибуткових підприємств за

досліджуваний період, то змін майже не відбулося. За 2017 рік кількість підприємств, які отримали прибуток становила 72,8 %, у 2017 році – 73,4 % [1].

В забезпеченні економічної безпеки підприємства особлива роль належить обліково-аналітичному забезпеченню, спрямованому на формування у менеджерів та керівництва суб'єктів господарювання знань про ситуацію на ринку, основні тенденції розвитку конкретних галузей економіки та підприємництва взагалі, особливості небезпек і загроз власній економічній діяльності. Основними завданнями обліково-аналітичної підсистеми для забезпечення економічної безпеки підприємства є:

- облік господарських операцій за цільовими напрямками, через використання монетарних (на базі бухгалтерського обліку) та немонетарних показників (на базі стратегічного управлінського обліку);
- контроль за використанням ресурсного потенціалу підприємства, відображенням усіх господарських операцій на етапах планування та обліку, достовірністю аналітичних даних;
- аналіз діяльності підприємства за цільовими напрямками (в розрізі ознак часу і простору);
- формування аналітичних бюджетів як джерел акумулювання планової, облікової та аналітичної інформації.

Місце обліково-аналітичної підсистеми в забезпеченні економічної безпеки підприємства представлена на рисунку 1.

На результативність прийнятих управлінських рішень із забезпечення економічної безпеки впливає якість інформаційного ресурсу у вигляді створення і використання власного і зовнішнього інформаційного поля підприємства. Власне інформаційне поле формується з внутрішніх джерел. Що стосується зовнішнього інформаційного поля, то завдання його формування і використання пов'язане з подоланням недостовірності, асиметрії, різноманітності, недостатності або надмірності інформації, що надходить з різних джерел і отриманої різними способами. Важливим джерелом інформації для реалізації стратегії забезпечення економічної безпеки – є інформація, яка формується в системі стратегічного управлінського обліку. На нашу думку, завдання стратегічного управлінського обліку для забезпечення економічної безпеки підприємства спрямовані на:

- своєчасне формування інформації щодо можливих небезпек та ризиків діяльності підприємства;
- інформування менеджерів відповідних рівнів про наявність і ступінь суттєвості ризиків для прийняття управлінських рішень щодо забезпечення економічної безпеки підприємства;
- використання інструментів для оцінки рівня ризиків з метою їх мінімізації;
- застосування сучасних підходів до обліку витрат, які виникають внаслідок реалізації ризиків;
- інформаційний супровід контролю величини ризику в процесі господарської діяльності підприємства та прийняття управлінських рішень щодо зниження його рівня.

Рис. 1 – Місце обліково-аналітичної підсистеми в забезпеченні економічної безпеки підприємства *)

*) Джерело: розроблено автором

Обліково-контрольний і аналітичний інструментарій стратегічного управлінського обліку має відповідати інформаційній детермінанті реалізованої підприємством стратегії економічної безпеки, щоб відобразити початковий, проміжний і кінцевий стан ресурсів підприємства та їх джерел в ході реалізації стратегії, оцінити її ефективність з використанням релевантних балансових узагальнень і системи показників. До таких інструментів стратегічного управлінського обліку відносяться збалансована система показників, модель економічної доданої вартості, облік витрат за видами діяльності та ін. Інформація стратегічного управлінського обліку є основою для формування стратегічної управлінської звітності, яка за своєю економічною природою є різновидом управлінської звітності і формується відповідно до встановлених регламентів. До її складу входять як похідні балансові звіти, які містять прогнозу фінансову інформацію, так і прогнозна звітність, що носить стратегічний характер, сформована як на основі трансформації даних бухгалтерської фінансової звітності, так і в рамках системи бюджетування.

Список використаних джерел:

- 1 Державна служба статистики України : Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
- 2 Гнилицька Л. В. Обліково-аналітичне забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання як об'єкт наукових досліджень / Л. В. Гнилицька // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – № 1(37). – С. 142-150.
- 3 Єршова Н. Ю. Методичний підхід до формування інформації в системі стратегічного управлінського обліку з метою підвищення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Н.Ю. Єршова // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. Одеса – Випуск 10. – Серія: Економіка і менеджмент. – № 10. – 2015 – С. 276-281.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Єршова Н. Ю., канд. екон. наук, Гаркуша В. О., аспірант, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

В сучасних динамічних умовах господарювання економічну безпеку необхідно розглядати як одну з найголовніших цілей і невід'ємну умову діяльності підприємств, соціальних груп, суспільств, держав і світового співтовариства в цілому. Теоретичні дослідження формування економічної безпеки підприємства висвітлено у наукових працях О. Ареф'єва, О. Барановський, Г.В. Козаченко, В.П. Пономарьова, О.В. Скорука та інших. Формування ефективної системи забезпечення економічної безпеки в тривалій перспективі пов'язано з необхідністю розробки інноваційних напрямків функціонування системи економічної безпеки підприємств, оскільки ринкові відносини, підвищується складність і динамічність економічного позиціонування підприємства і потребують внесення суттєвих змін до стилю і методів управління економікою підприємств, забезпечуючи його економічну безпеку.

Останнім часом, при визначенні поняття «економічна безпека» переважає думка, що його сутність відбиває такий стан підприємства який забезпечує здатність протистояти несприятливим зовнішнім впливам [1, 2]. Таке трактування змісту поняття «економічна безпека підприємства» дозволяє його розглядати як можливість забезпечення стійкості в різноманітних, у тому числі й у несприятливих умовах, які складаються у зовнішньому середовищі, поза залежністю від характеру їх впливу на діяльність підприємства, масштабу й характеру внутрішніх змін. Саме тому, з огляду на комплексність та багатоаспектність змісту даної категорії, її слід розглядати як систему. Під системою економічної безпеки підприємства пропонуємо розуміти організовану сукупність спеціальних органів, служб, засобів, методів і заходів, що забезпечують захист важливих інтересів підприємства від внутрішніх і зовнішніх загроз [8].

Оснoву системи забезпечення економічної безпеки підприємства складають: мета, завдання, об'єкт, суб'єкт, механізм забезпечення економічної безпеки.

Мета забезпечення економічної безпеки підприємства – забезпечення ефективності діяльності, фінансової стійкості підприємства, а також попередження кризових ситуацій та мінімізація впливу негативних факторів на діяльність підприємства.

Основні завдання системи забезпечення економічної безпеки підприємства є:

- моніторинг і прогнозування загроз економічній безпеці підприємства;
- оцінка ризиків і загроз кількісними і якісними методами;
- розробка інструментів і механізму нівелювання загроз і підтримки стабільного розвитку підприємства;
- постійне вдосконалення механізму забезпечення економічної безпеки.

Основні об'єкти системи забезпечення економічної безпеки підприємства є:

- а) напрямки діяльності підприємства (діяльність із матеріально-технічного забезпечення, виробнича, управлінська, комерційна);
- б) майно і ресурси (матеріально-технічні, фінансові, інтелектуальні, інформаційні);
- в) персонал, різні структурні підрозділи, служби та ін.
- г) ділова репутація підприємства.

Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства може бути реалізований тільки в рамках системи управління, яка забезпечує вирішення певних проблем. З точки зору управління, механізм економічної безпеки підприємства - це стан підприємства, при якому всі його основні елементи знаходяться в стані здатному підтримувати свої параметри в певному діапазоні. Механізм забезпечення економічної безпеки підприємства виконує ряд важливих функцій, серед яких: захисна, регулятивна, превентивна, інноваційна та соціальна. Відповідно до мети нами сформовані інноваційні напрями забезпечення економічної безпеки підприємства (табл. 1).

Перед системою економічної безпеки підприємства стоять завдання побудови такої системи управління, яка дозволить швидко реагувати на зміни зовнішнього середовища. Однією з найбільш ефективних в цьому аспекті є система із застосуванням інструментів стратегічного управління. Вона показує напрями діагностики ефективності функціонування підприємства і таким чином, з'єднує ключові показники зовнішнього і внутрішнього середовища, на основі яких підприємство може проаналізувати свій стратегічний потенціал, і відповідно зробити правильний вибір для подальшого стратегічного розвитку. Перевагою такої системи, є відносна простота і можливість планування дій з урахуванням можливостей і перспектив розвитку.

Таблиця 1 - Основні інноваційні напрями забезпечення економічної безпеки підприємства

Напрями	Характеристика
Кадрові	система інноваційних заходів для усунення ризиків у зв'язку з володінням певною частиною персоналу інформацією, що може розцінюватися як комерційна таємниця
Ресурсні	система заходів, що проводяться з метою забезпечення виробництва економічними ресурсами: основними засобами, оборотними коштами, нематеріальними ресурсами, трудовими ресурсами та ін.
Фінансово-економічні	система заходів, до яких належать: забезпечення економічної ефективності господарської діяльності суб'єкта господарювання; забезпечення фінансової стабільності та фінансової незалежності; забезпечення конкурентоспроможності продукції, товарів та послуг
Техніко-технологічні	система заходів, спрямованих на раціональне використання виробничих потужностей, інноваційний розвиток підприємства, своєчасне оновлення основних виробничих засобів тощо
Інформаційно-аналітичні	система заходів, що проводяться з метою прийняття ефективних та дієвих управлінських рішень, направлених на обґрунтований вибір стратегії та тактики розвитку підприємства; проведення превентивних заходів і попередження реальних та можливих загроз його економічній безпеці

Система забезпечення економічної безпеки як об'єкт управління має характеристики динамічної системи, а саме: надійність, гнучкість, результативність і керованість. Нами визначені основні принципи на яких має ґрунтуватися система забезпечення економічної безпеки підприємства:

- системність – створення такої системи безпеки, яка забезпечила б захищеність підприємства (майна, персоналу, інформації, різних сфер діяльності) від небезпеки загроз на основі узгодженості та скоординованості дій всіх підрозділів підприємства.
- безперервність – система безпеки повинна мати безперервний характер, захищаючи інтереси підприємства в умовах мінливого зовнішнього середовища ;
- економічна доцільність – витрати на проведення заходів спрямованих на забезпечення безпеки повинні бути економічно обґрунтованими;
- компетентність – забезпечення економічної безпеки підприємства висококваліфікованими кадрами;
- керованість – узгодженість та скоординована дія всіх підрозділів служби економічної безпеки підприємства;
- законність – функціонування системи управління економічною безпекою підприємства відповідно до вимог чинного законодавства.

Дотримання цих принципів сприятиме формуванню дієвої системи для реалізації інноваційних напрямів забезпечення економічної безпеки.

Список використаних джерел:

1. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємств: сутність і передумови формування / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов // Теорія та практика управління у

трансформаційний період: Зб. наук. праць. – Донецьк : ІЕП НАН України, 2001. – Т. 3. – С. 3–7.

2. Скорук О. В. Особливості формування стратегії корпоративної безпеки підприємства / О. В. Скорук // Вісн. Нац. ун-ту «Львівська Політехніка». – 2010. – № 668. – С. 403–407.

3. Єршова Н. Ю. Методичний підхід до формування інформації в системі стратегічного управлінського обліку з метою підвищення економічної безпеки суб'єктів господарювання / Н. Ю. Єршова // Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. Одеса – Випуск 10. – Серія: Економіка і менеджмент. № 10. – 2015 – С. 276-281.

МОНІТОРИНГ І КОНТРОЛЬ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Єршова Н. Ю., канд. екон. наук, доцент, Жадан Т. А., канд. екон. наук, доцент, Смірнова О. М., магістр, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків

В сучасних економічних умовах господарська діяльність закладів готельно-ресторанного бізнесу відбувається під впливом економічних, фінансових, політичних, соціальних, ресурсних, інноваційних, інвестиційних, маркетингових та інших ризиків. Підвищення ризикованості господарської діяльності суб'єктів господарювання готельно-ресторанного бізнесу може стати однією з причин погіршення їх фінансового стану, а в деяких випадках призвести до банкрутства, що потребує створення дієвої системи фінансово-економічної безпеки.

Поняття фінансово-економічної безпеки складне та багатогранне, сутність якого рядом вчених розкривається через розмежування його на дві окремі частини: «фінансова» та «економічна» безпека. Іншими дослідниками фінансово-економічна безпека розглядається на різних рівнях економічної системи держави: макро-, мезо- та мікрорівні, відповідно до яких і дається трактування змісту цього поняття. Наступну групу науковців об'єднує підхід, згідно якого поняттю «фінансово-економічна безпека» дається визначення в контексті її функціональних складових. При цьому під функціональними складовими фінансово-економічної безпеки підприємства мається на увазі сукупність основних її напрямів, а саме: фінансової, інтелектуальної, кадрової, соціальної, техніко-технологічної, інноваційної, інформаційної, екологічної, енергетичної безпеки тощо [1; 6; 7].

Враховуючи багатоаспектний характер фінансово-економічної безпеки, розкриття сутності цього поняття доцільно здійснювати з позицій системного підходу. Отже, з авторської точки зору, фінансово-економічна безпека підприємства представляє собою цілісну систему, яка складається з сукупності взаємопов'язаних між собою підсистем та елементів, орієнтованих на протидію зовнішнім і внутрішнім загрозам стабільності функціонування та ефективного розвитку підприємства з метою забезпечення його прибутковості, фінансової

стійкості й конкурентоспроможності, захисту економічних інтересів його власників та найманих працівників.

Одними із найважливіших функцій в системі управління фінансово-економічною безпекою закладів готельно-ресторанного бізнесу є моніторинг і контроль. Саме через ці функції забезпечується відповідність фактичних показників фінансово-господарської діяльності закладів готельно-ресторанного бізнесу заданим або нормативним, розбіжність між якими і буде свідчити про ефективність системи фінансово-економічної безпеки підприємства.

Функція моніторингу в системі управління фінансово-економічною безпекою спрямована на безперервне стеження, збір та обробку інформації за динамікою показників фінансово-господарської діяльності готельно-ресторанних закладів з метою виявлення відхилень від очікуваних значень та запобігання виникнення кризових явищ. Як правило, стан фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання готельно-ресторанного бізнесу визначається за допомогою системи кількісних і якісних оцінок (критеріїв, показників, коефіцієнтів, їх допустимих і граничних значень). Відхилення від допустимого значення того чи іншого показника, ще не означатиме само по собі загрози фінансово-економічній безпеці підприємству. Але організація моніторингу, комплексний та поглиблений аналіз системи показників окремих економічних процесів при їх відхиленні від нормальної траєкторії повинні бути об'єктами постійного спостереження [2].

Контроль як функція управління фінансово-економічною безпекою підприємства слугує засобом встановлення зворотного зв'язку між суб'єктом та об'єктом управління, завдяки якому менеджмент підприємства отримує інформацію про фактичні показники його фінансово-господарської діяльності, величину їх відхилень від бажаних або нормативних, а також про хід виконання прийнятих управлінських рішень, спрямованих на нейтралізацію виявлених фінансово-економічних загроз [3].

Предметом контролю є фінансово-економічний стан закладів готельно-ресторанного бізнесу, який може бути описаний системою показників. Окрім того, на фінансово-економічний стан готельно-ресторанних закладів впливають чинники зовнішнього та внутрішнього середовища [4]. Саме тому одним із завдань контролю є виявлення потенційно небезпечних чинників, які загрожують його фінансово-економічній безпеці. Визначивши перелік показників, які характеризуватимуть фінансово-економічний стан готельно-ресторанного закладу, та коло найбільш небезпечних чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, які загрожуватимуть його фінансово-економічній безпеці, встановлюються необхідні параметри розвитку господарюючого суб'єкта та перевіряється їх узгодженість з метою управління. Правильність визначення цих параметрів значною мірою впливатиме на результати контролю.

Контроль фінансово-господарської діяльності закладів готельно-ресторанного бізнесу здійснюється за наступними стадіями:

- перевірка виконання затверджених програм, планів, бюджетів, кошторисів, якості складання бухгалтерської та фінансової звітності, на підставі

яких можна оцінити фінансово-економічний стан закладів готельно-ресторанного бізнесу;

- оцінювання фінансово-економічного стану закладів готельно-ресторанного бізнесу за допомогою сукупності якісних і кількісних показників;

- усунення виявлених недоліків та розробка заходів, спрямованих на поліпшення фінансово-економічного стану закладів готельно-ресторанного бізнесу.

Таким чином, контроль в системі управління фінансово-економічною безпекою закладів готельно-ресторанного бізнесу окрім традиційної коригуючої функції виконує ще й інформаційну, яка дає змогу приймати обґрунтовані управлінські рішення.

За допомогою інформаційної функції контрольної діяльності здійснюється пошук, збір, накопичення та обробка інформації про фінансово-економічний стан господарюючого суб'єкта, порівнюється отримані фактичні дані з цільовими показниками. На етапі коригування встановлюються способи і розробляються конкретні заходи щодо усунення виявлених розбіжностей та недоліків, приймаються управлінські рішення щодо нормалізації фінансово-економічного стану закладів готельно-ресторанного бізнесу [3; 5].

Таким чином, на сучасному етапі розвитку закладів готельно-ресторанного бізнесу першочерговим завданням їх менеджменту є формування дієвої системи управління фінансово-економічною безпекою, ефективність якої в значній мірі визначатиметься рівнем організації моніторингу та контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко О. О. Фінансово-економічна безпека підприємства: теоретичний та практичний аспекти [Електронний ресурс] / О. О. Бондаренко, В. А. Сухецький // Ефективна економіка: електрон. наук. фах. вид. – 2014. – № 10. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580>

2. Єршова Н. Ю. Шляхи вдосконалення системи внутрішнього контролю на підприємстві / Н. Ю. Єршова // Вісник ДДФА : Економічні науки : наук.-теор. журн. - Дніпропетровськ : ДДФА. – 2013. – С. 171–176.

3. Жадан Т. А. Внутрішній контроль як економічна категорія: систематизація наукових підходів та уточнення змісту [Електронний ресурс] / Т.А. Жадан, С.О. Яценко // Глобальні та національні проблеми економіки: електрон. наук. фах. вид. – 2017. – № 16. – С. 845-850. – Режим доступу: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/30004>

4. Жадан Т. А. Програмно-цільове управління ризиками готельно-ресторанного бізнесу / Т.А. Жадан // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва: Збірник наукових праць Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. – 2017. – № 3 (18), том 1. – С. 74–78.

5. Жадан Т. А. Теоретико-методичні та прикладні аспекти використання методів прогнозування у процесі управління ризиками готельно-ресторанного бізнесу [Електронний ресурс] / Т.А. Жадан // Інфраструктура ринку: Електронний науково-практичний журнал. – 2017. – Вип. 12. – С. 43-48. – Режим доступу: <http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/33428>

6. Квасова О. П. Фінансово-економічна безпека як система / О.П. Квасова, Г.О. Хіміч, А.С. Дегтяр // Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». – 2016. - № 12 (22). – С. 70–73.

7. Ярова Ю. О. Структура економічної безпеки підприємства в умовах кризи / Ю. О. Ярова, Л. П. Артеменко // Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». – 2016. – № 13. – С. 257–263.

ЩОДО ПИТАННЯ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВ

*Єршова Н. Ю., канд.екон.наук, Кондратьєв Б. О., Ганжела К. І., магістр,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»*

Забезпечення отримання прибутку належить до числа найбільш важливих завдань керівництва та менеджменту підприємств, оскільки у підприємства з'являється додаткове джерело розвитку виробництва, що в кінцевому підсумку призводить до підвищення ефективності його діяльності. Для практичного розв'язання завдань підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання важливого значення набувають обліково-аналітичні дані про прибуток

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад обліково-аналітичного забезпечення процесу управління прибутком підприємств зробили такі вчені вчених, таких як: Ф. Ф. Бутинець, М. А. Вахрушина, С. Ф. Голов, Л. В. Бесараба, Л. В. Нападовська, Н. Ю. Єршова, А. О. Касич, О. М. Коробко, В. А. Юденко та ін. Але важливі питання обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком для підприємств залишаються актуальними.

Для управління прибутком підприємства необхідна релевантна інформація про процеси його формування та розподілу. Така інформація формується за допомогою системи обліково-аналітичного забезпечення, що надає управлінському персоналу інформацію у вигляді форм фінансової, податкової, управлінської та статистичної звітності, аналітичних даних, необхідних для здійснення оперативного аналізу процесу формування та використання прибутку підприємства, виходячи із підпорядкованості загальним цілям системи управління.

Обліково-аналітичне забезпечення управління прибутком – це процес підготовки обліково-аналітичної інформації, забезпечення її кількості та якості для керівництва та менеджменту при управлінні прибутком. Таким чином, поняття обліково-аналітичного забезпечення постає у двох значеннях:

- діяльність, пов'язана зі збором, реєстрацією, узагальненням, збереженням, передачею та аналітичним опрацюванням інформації;
- забезпечення системи управління відповідною кількістю необхідної якісної інформації.

Одним із напрямів удосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення прибутку є формування чіткої системи об'єктів різного рівня управління. Так, А. О. Касич, Р. М. Циган, О. І. Карбан виділяють наступні об'єкти управління прибутком [1, с. 195]: в частині управління формуванням

прибутку (фінансовий результат в розрізі, операційної, фінансової, інвестиційної діяльності та доходи); в частині управління розподілом прибутку (чистий прибуток (збиток); в частині управління використанням прибутку (прибуток, спрямований на капіталізацію та прибуток, спрямований на споживання). Погоджуємося з виділеними авторами об'єктами управління, проте вважаємо, що в частині формування прибутку, обов'язково необхідно до об'єктів додати витрати, скільки вони здійснюють значний вплив на формування фінансових результатів підприємства, а також дані об'єкти розглядати не лише для потреб фінансового обліку, але й виділити подібні об'єкти, враховуючи особливості оподаткування.

Вважаємо, що до основних елементів системи обліково-аналітичного забезпечення належать:

- в системі фінансового обліку (облікове відображення формування прибутку та збитку, розподілу прибутку, формування бухгалтерської звітності);
- в системі податкового обліку (особливості обліку доходів та витрати підприємства з метою розрахунку та сплати податку на прибуток, порядку врахування збитків звітних періодів, формування податкової звітності);
- в системі економічного аналізу (методика аналізу формування та використання прибутку, дивідендної політики підприємства, в тому числі з метою оподаткування [2].

Формування обліково-аналітичного забезпечення системи управління прибутком підприємств доцільно розглядати в розрізі таких етапів:

1. Визначення потреб внутрішніх користувачів в обліково-аналітичній інформації про прибуток з метою формування якісної системи управління прибутком.
2. Визначення структури обліково-аналітичної інформації для управління прибутком підприємства.
3. Визначення організаційно-технічних та методичних аспектів функціонування системи обліково-аналітичної системи, що дозволить сформулювати адекватне поставленим цілям обліково-аналітичне забезпечення управління прибутком підприємства.
4. Регламентація системи внутрішньої та зовнішньої звітності підприємства.

Облікове забезпечення процесу управління прибутком потребує чіткої та адекватної до запитів користувачів системи рахунків з відповідними розрізами аналітики. Діючий План рахунків бухгалтерського обліку в Україні, в частині обліку фінансових результатів, побудований такими чином, що на рахунках бухгалтерського обліку не можливо оперативно побачити повну інформацію про формування, розподіл та використання прибутку підприємства, а також врахування збитків в наступних звітних періодах.

Список використаних джерел:

1. Касич А. О., Циган Р. М., Карбан О. І. Науково-методичні основи обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства / А. О. Касич, Р. М. Циган, О. І. Карбан // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 191-196.

2. Єршова Н. Ю. Концептуальні підходи до розвитку обліково-аналітичного забезпечення підприємств : стратегічний аспект / Н. Ю. Єршова // II Міжн. наук-практ. конф. «Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки» (10 жовтня 2015 року, м. Луцьк). – 2015. – Вип.2 – Ч.1. – С. 100-101.

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Єршова Н. Ю., канд. екон. наук, Норцова О. Г., магістр, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

На сьогодні основні методики аналізу фінансових результатів розроблені в наукових публікаціях вчених-економістів: Єфімов О. В., Сайфулін А. Д., Павловська О. В., Цал-Цалко Ю. С., Іванієнко В. В. та інші. Методологічні аспекти проведення аналізу фінансової звітності підприємств досліджуються у роботах М. І. Баканова, С. Ф. Голова, К. В. Ізмайлової, В. В. Ковальова, А. Д. Шеремета, В. М. Шелудько та ін. Вагомий внесок у розробку теоретичних та методичних засад оцінки фінансового стану вітчизняних підприємств зробили вчені-економісти: Л. Д. Білик, Ф. Ф. Бутинець, В. М. Івахненко, Л. А. Лахтіонова, Є. В. Мних, А. М. Поддєрьогін, С. Ф. Покропивний, В. В. Сопко, О. О. Терещенко, С. І. Шкарабан та ін. В результаті проведених досліджень з'ясовано, що вказані роботи зробили значний внесок у планування, аналіз та оцінку фінансових результатів діяльності підприємств.

Фінансові результати безпосередньо впливають на показники рентабельності, які більш повно, ніж прибуток, характеризують кінцеві результати господарювання, адже їх величина показує співвідношення ефекту з наявними або використаними ресурсами. Показники рентабельності є важливими характеристиками факторного середовища формування прибутку підприємств. З цієї причини вони є обов'язковими елементами порівняльного аналізу та оцінки фінансового стану підприємства. При розрахунку рентабельності можуть бути використані різні показники прибутку. Це дозволяє виявити не тільки загальну економічну ефективність роботи підприємств галузі, але й оцінити інші сторони його діяльності.

В таблиці 1 представлено розраховані показники рентабельності ТОВ "Українські альтернативні енергосистеми" за 2015-2017 роки.

Рентабельність сукупного капіталу у 2015-2017 роках постійно зростає: 24,68%, 33,53%, 51,98%, що пояснюється значним темпом приросту фінансового результату до оподаткування. Рентабельність власного капіталу також збільшується, у 2016 році збільшення склало 9,381% до 2015 року, 2017 році збільшення складало 16,162% до 2016 року. Валова рентабельність виробництва зростає у 2016 році на 4,02%, у 2017 році на 18,4% та становить 65,7%.

Таблиця 1 – Аналіз показників рентабельності

Показник	2015р	2016р	2017р	Відхилення абсолютне	
				2016- 2015pp	2017- 2016pp
Рентабельність сукупного капіталу, %	24,68	33,53	51,98	8,85	18,45
Рентабельність власного капіталу, %	16,162	25,543	41,705	9,381	16,162
Валова рентабельність реалізованої продукції, %	30,2	32,1	39,7	1,9	7,6
Чиста рентабельність реалізованої продукції, %	21,11	19,81	30,11	-1,7	10,3
Валова рентабельність виробництва, %	43,28	47,32	65,71	4,02	18,4
Чиста рентабельність виробництва, %	30,1	29,21	49,37	-0,89	20,16

Чиста рентабельність виробництва також збільшена у 2017 році на 20,16% та становить 49,37%. Рентабельність власного капіталу $R_{\text{вк}}$ залежить від зміни рівня рентабельності продажу $R_{\text{пр}}$, швидкості обороту сукупного капіталу O_a і коефіцієнта фінансової заможності (K_3). Вивчення подібної залежності має велике значення для оцінки впливу факторів на показники рентабельності.

$$R_{\text{вк}} = R_{\text{пр}} \times O_a \times K_3 \quad (1)$$

де $R_{\text{пр}}$ – чиста рентабельність продажу, O_a – ресурсовіддача, K_3 – коефіцієнт фінансової залежності.

Для проведення факторного аналізу рентабельності підприємства використовується метод абсолютних різниць (табл. 2).

Таблиця 2 – Розрахунок впливу факторів на рентабельність власного капіталу

Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення (+,-)			
			загальне	у т.ч. за рахунок		
				$R_{\text{пр}}$	O_a	K_3
Чистий прибуток, тис. грн.	200	360	160	–	–	–
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, тис. грн.	1008,7	1200,5	191,8	–	–	–
Сукупний капітал, тис. грн.	906,6	923,4	16,8	–	–	–
Власний капітал, тис. грн.	783	863,2	80,2	–	–	–
Рентабельність власного капіталу (R_{ROE}), %	25,543	41,705	16,162	13,146	6,496	-3,458

Загальна зміна рентабельності власного капіталу склала 13,1% пунктів.

Таким чином, за рахунок зниження коефіцієнта чистої рентабельності продажу показник рентабельності власного капіталу збільшився на 13,146%. Зміна коефіцієнта рентабельності власного капіталу за рахунок зміни

коефіцієнта ресурсовіддача становить +6,496%. Зменшення коефіцієнту фінансової залежності на 0,088 призвело до зменшення коефіцієнту рентабельності власного капіталу на 3,4584%. В таких розрахунках простежується прямо пропорційний зв'язок між коефіцієнтом фінансової залежності підприємства та зміни рентабельності власного капіталу: збільшення ступеня фінансової залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування призводить до рентабельності власного капіталу.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Єршова Н. Ю., канд. екон. наук, Сидорова Ю. О., магістр, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Матеріальні запаси є основною матеріальною складовою виробничого циклу які забезпечують ділову активність, отже, є одним з елементів фінансово-економічної безпеки підприємств. Дослідження наукових публікацій свідчить, що проблемам обліку та аналізу виробничих запасів приділяють значну увагу такі науковці та фахівці як: Н. А. Гура, Н. І. Дорош, Т. А. Довга, Н. Ю. Єршова, Б. А. Засадний, Н. Б. Кащена, О. В. Цуконова та інші. Проте окремі аспекти обліку та аналізу запасів для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств потребують подальшого опрацювання.

Фінансово-економічна безпека визначається, у тому числі, рівнем матеріально-технічного забезпечення підприємства, що визначається зіставленням фактичної кількості наявних матеріальних запасів з плановою загальною потребою підприємства. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними запасами, рекомендується починати з оцінки обґрунтованості плану матеріально-технічного постачання для виконання обсягів виробництва. Зростання потреби підприємства в матеріальних запасах може бути задоволене екстенсивним шляхом (споживанням більшої кількості матеріалів) або інтенсивним (більш економним використанням наявних матеріальних запасів у процесі виробництва). Перший шлях веде до зростання питомих матеріальних витрат на одиницю продукції. Другий забезпечує скорочення питомих матеріальних витрат і зниження собівартості одиниці продукції [1].

Аналіз раціонального використання матеріальних запасів має вирішити питання про їх дійсний стан з метою розробки політики управління матеріальними запасами. Для цього необхідно:

- вивчити строки, умови поставок та порядок розрахунку обсягів матеріальних запасів відповідно до потреби;
- визначити характер складських запасів, оцінити рух та структуру їх споживання за певний період і в динаміці;
- систематизувати фактори, які зумовили відхилення фактичних показників від прогнозованих у звітному та попередньому періодах;

- моделювати взаємозв'язки між обсягом випуску продукції, матеріаломісткістю, матеріаловіддачею та іншими показниками;
- оцінити рівень ефективності використання матеріальних запасів через кількісне вимірювання впливу факторів на виявленні відхилення показників матеріаломісткості та матеріаловіддачі;
- оцінити можливі варіанти мобілізації виявлених резервів підвищення ефективності використання матеріальних запасів;
- аналіз норм витрачання матеріальних цінностей.

Стосовно до управління матеріальними запасами для забезпечення фінансово-економічної безпеки то найбільш ефективною є їх оптимізація, яка включає не тільки визначення розміру запасу з урахуванням поточної ситуації як всередині підприємства, так і за його межами, а й управлінські рішення з метою скорочення запасів матеріалів.

Оптимізація включає в себе наступні етапи:

- 1) виявлення факторів, що впливають на рівень матеріальних запасів (вплив постачальників; вплив покупців, які формують попит і його зміни; вплив механізмів управління на підприємстві);
- 2) оцінка характеру і ступеня впливу чинників на рівень матеріальних запасів;
- 3) мінімізація розрахованих втрат, викликаних впливом випадкових чинників;
- 4) виявлення «вузьких місць», повне або часткове усунення яких дозволяє скоротити розмір необхідних матеріальних запасів;
- 5) розробка організаційних заходів, реалізація яких дозволить скоротити матеріальні запаси.

Основні напрямки ліквідації «вузьких місць» повинні відповідати виявленим проблемам з метою забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств. Основні завдання аналізу матеріальних запасів для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств представлені у табл. 1.

Найбільший вплив на забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств має система управління виробничими запасами щодо оцінки їх стану, забезпечення ефективного використання та оптимізації залишків. Завдання аналізу полягає в тому, щоб знайти оптимальне співвідношення між залишками виробничих запасів і обсягами виробництва.

За відповідності складу, структури й наявності запасів обсягу господарської діяльності, підприємство в змозі отримувати доходи з мінімальними витратами. У разі зниження розміру виробничих запасів можливі перебої в постачанні і виробничому процесі, зменшення обсягів господарської діяльності та чистого прибутку. Надлишок запасів призводить до нагромадження надмірних їх залишків та втрат від використання не за призначенням грошових коштів.

Таблиця 1 – Основні завдання аналізу матеріальних запасів для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств

Завдання	Результати реалізації поставлених завдань для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств
Оптимізація структури запасів	Поліпшення структури запасів за рахунок виявлення надлишкових запасів, неліквідів і дефіцитних запасів; підтримання оборотних активів в найбільш ліквідному стані; скорочення потреби в джерелах фінансування; зниження витрат, пов'язаних з фінансуванням запасів.
Підтримка конкурентоспроможності підприємства	Раціональне співвідношення наявних запасів; скорочення втрат, пов'язаних з упущеною вигодою внаслідок відмови від термінового замовлення або пропозиції.
Скорочення витрат, пов'язаних з формуванням та утриманням запасів	Усунення втрат робочого часу, викликаних нестачею сировини і матеріалів; скорочення простоїв обладнання через брак запасних частин; виключення частих змін в календарних планах; підтримка найбільш економічного співвідношення між витратами на зберігання і витратами з придбання запасів;
Забезпечення необхідного контролю запасів	Зниження втрат, пов'язаних з незадовільною системою контролю за кількістю і якістю матеріалів, що надходять; запобігання можливих втрат, псування і безконтрольного використання матеріалів.

Ефективність управління залишками виробничих запасів можна оцінити за допомогою суми коштів, які можна вивільнити при зменшенні залишків виробничих запасів:

$$\text{ПНВ} = (\text{ФЗВ} - \text{НЗВ}) \cdot \text{ЧДФ}, \quad (1)$$

де ФЗВ — фактичний залишок виробничих запасів (коп.) на гривню створеного на підприємстві чистого доходу.

Таким чином, результати обліку та аналізу виробничих запасів мають фінансові наслідки, які визначають подальшу поведінку підприємства на ринку, його конкурентоспроможність та визначають фінансово-економічну безпеку. Інформація про запаси актуальна при прийнятті управлінських рішень на всіх управлінських рівнях а рекомендації щодо вдосконалення ефективності використання виробничих запасів для забезпечення фінансово-економічної безпеки можуть бути: економічні (обґрунтування норм споживання виробничих запасів, матеріальне стимулювання щодо їх економії), організаційні (оптимізація використання виробничих запасів та посилення контролю за їх станом та структурою), інноваційні (впровадження ресурсозберігаючих технологій). Раціональне використання матеріальних запасів на підприємстві є найважливішим фактором забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств за рахунок зниження матеріаломісткості, собівартості продукції, підвищення прибутковості, рентабельності виробництва.

Список використаних джерел:

1. Довга Т. А. Роль та місце аналізу виробничих запасів в системі управління ресурсним потенціалом підприємства / Т. А. Довга // «Молодий вчений». – № 5 (20). – Частина 1. – травень, 2015 р. – С. 130-134.

2. Кашена Н. Б., Цуконова О. В. Удосконалення методики аналізу виробничих запасів підприємства / Н. Б. Кашена, О. В. Цуконова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2011. – № 2. – С. 128–135.

3. Аналіз господарської діяльності: теорія і практикум : навч. посібник / Єршова Н. Ю., Портна О. В. – Видавництво «Магнолія 2006», 2014. – 225с.

ФОРМА І ЗМІСТ АУДИТОРСЬКОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ

Захаренко Ю. С. студент, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Аудиторська документація відіграє важливу роль в діяльності аудиторів.

Відповідно до МСА 230 аудиторська документація – записи виконаних аудиторських процедур, відповідних отриманих аудиторських доказів та висновків, яких дійшов аудитор (іноді також вживають такі терміни, як «робочі документи» або «робоча документація») [1].

На форму, зміст та обсяг аудиторських документів можуть впливають різноманітні чинники. Зокрема, до них можуть належати:

- розмір та складність суб'єкта, який перевіряється;
- характер аудиторських процедур, затверджених до виконання;
- розрахований ризик суттєвого викривлення;
- необхідність документувати висновок або основу для висновку, якщо їх важко визначити з документації про виконану роботу або отриманих аудиторських доказів;
- інструментальні програмні засоби, які використовувались;
- методологія аудиту;
- обсяг і характер ідентифікованих винятків;
- значущість отриманих аудиторських доказів.

Аудиторська документація може існувати у формі даних на папері, електронних або інших носіях.

До її складу входять, наприклад, програми аудиту, аналізи, меморандуми з окремих питань, стислі описи важливих аспектів, листи-підтвердження та листи-пояснення управлінського персоналу, контрольні листи та листування (включаючи електронне) стосовно важливих питань [1].

Вона може включати також витяги чи копії записів суб'єкта господарювання (наприклад, значущі та конкретні контракти і угоди як окрему складову аудиторської документації). Проте аудиторська документація не замінює облікових записів суб'єкта господарювання.

Документуючи характер, час та обсяг виконаних аудиторських процедур, аудитор повинен записувати розпізнавальні ознаки конкретних статей або питань, що перевіряються.

Розпізнавальні ознаки замінюються залежно від характеру аудиторської процедури та статті або питання, що перевіряється. До прикладу

ідентифікування документів, які підлягають тестуванню, аудитор може здійснювати їх за датою або розміром.

У випадку необхідності здійснення процедури, яка вимагає відбору або розгляду всіх даних статей генеральної сукупності, що перевищують конкретну суму, аудитор може записувати обсяг процедури та ідентифікувати генеральну сукупність.

У разі необхідності надсилання запитів до персоналу суб'єкта, що перевіряється, аудитор може записати дати запитів, прізвища та посадові обов'язки персоналу суб'єкта господарювання.

Аудитор може записувати всі свої спостереження, включаючи предмети і процес спостереження, де та коли він проводився, відповідних осіб, які були задіяні в даному спостереженні і їх належну відповідальність.

Аудиторська документація включає в собі записи обговорень важливих питань, а також коли і з ким проводились обговорення. Вона готується не тільки аудитором, а й суб'єктом господарювання (до прикладу погоджені протоколи зустрічей і інші відповідні записи).

Якщо інформація щодо важливих питань ідентифікована аудитором суперечить і є несумісною з остаточним висновком, то вирішення даної проблеми необхідно задокументувати та пояснити.

Також документуванню та обґрунтуванню підлягає рішення аудитора відхилитись від основних принципів або важливих процедур, які б були доречними за даних умов аудиторської перевірки, зазначити які альтернативи аудиторські процедури були застосовані а також причину даних відхилень.

Отже, робоча документація є головним чинником раціональної організації роботи аудиторської групи, підтвердженням факту здійснення перевірки та оцінці якості виконання аудиторських процедур.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт аудиту (МСА) 230 «Аудиторська документація»

ОПТИМІЗАЦІЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ ЯК ДІЄВИЙ ЧИННИК ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Зубенко А. В., канд. екон. наук, Разкевич І. М., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Проблеми обліку і аналізу розрахунків з оплати праці набувають особливої актуальності, що пояснюється значною їх питомою вагою у складі собівартості продукції, отже і впливом на її конкурентноздатність, а також частими змінами в трудовому законодавстві, що потребують постійної уваги.

Заробітна плата – одна з найважливіших і найскладніших економічних категорій, оскільки вона є одночасно і основним джерелом доходу найманих працівників, і суттєвою часткою витрат виробництва для роботодавців, і ефективним засобом мотивації працівників. Заробітна плата виступає

найважливішим засобом підвищення зацікавленості працюючих у результатах їхньої праці, її продуктивності, збільшення обсягів виробництва продукції, наданні послуг.

Метою дослідження є рекомендації з удосконалення організації обліку та оплати праці в системі управління підприємством.

Значний внесок в теорію та методологію обліку та аналізу розрахунків з оплати праці внесли такі вчені як Щупак А., Кирилюк С. С., Хома Д. М., Малинський А. П., Покатаєва О. В., Шумська Т. В.

Заробітна плата повинна безпосередньо залежати від результатів праці і, в той же час, впливати на показники трудової діяльності, стимулювати розвиток суспільного виробництва, ефективність роботи, досягнення більш високих кількісних і якісних результатів праці [1]. Однак останнім часом заробітна плата в Україні практично втратила ці функції, що не дозволяє ефективно впливати на процеси стримування падіння виробництва і досягнення більш-менш впевненої стабілізації в економіці.

Для покращення організації заробітної плати на підприємстві необхідно розробити напрямки мотивації працівників. Це можуть бути системи оплати праці включаючи різні надбавки, премії, підвищення заробітної плати за досягнуті кінцеві результати, покращення умов праці, регулювання робочого часу, оскільки загальне підвищення рівня заробітної плати не стимулює належним чином підвищення продуктивності праці. Враховуючи те, що підвищення оплати праці в останній час виявляється не дійсним в результаті частотої зміни економічної ситуації в країні, а якщо і відбувається, то не досить помітно. Прийняті в сучасних умовах системи оплати праці не на підвищенні продуктивності праці, не забезпечують ефективного стимулювання її, тому заохочують працівників підвищувати свій моральний та професіональний рівень, а це впливає на ефективність господарської діяльності підприємства [2].

В сучасних умовах господарювання необхідно створювати на підприємстві придатні умови для реалізації індивідуальних особливостей кожного робітника, направлених на підвищення підприємницької активності, на підвищення продуктивності праці для одержання прибутку. На державному рівні необхідно розробити і використовувати дійові компанії програм підтримки підприємництва, оскільки мотивація в сучасних умовах розвитку економіки являється важливим чинником розвитку підприємницької діяльності.

Однією з пропозицій, з удосконалення обліку оплати праці має стати обмеження кількості документації та використання обліково- накопичувальних відомостей, встановлених форм, які складаються за допомогою програмних продуктів та обчислювально-облікової техніки. Це дасть можливість якісно проаналізувати витрати на оплати праці, визначити конкретні шляхи їх мінімізації, зменшить кількість помилок, та забезпечить правильність розрахунків та нарахувань на заробітну плату.

Автоматизація процесу організації обліку з оплати праці суб'єкта господарювання також дасть можливість своєчасно одержати точну інформацію щодо витрат фонду оплати праці, про стан розрахунків та заборгованості з

працівниками, державними органами загальнообов'язкового соціального страхування, з бюджетом тощо.

Процес стратегічного управління на підприємствах пов'язаний з прийняттям великої кількості рішень щодо цілей діяльності, необхідних ресурсів, способів досягнення поставлених завдань. Тому особливу увагу слід приділяти узгодженню дій персоналу різних рівнів у процесі прийняття стратегічних управлінських рішень на підприємстві.

У процесі виробничо-господарської діяльності підприємства керівництво та фахівці різних рівнів повинні визначати цілі перспективного розвитку, аналізувати можливості та способи їх досягнення. Однак ці цілі повинні відображатися в управлінських завданнях, і вирішувати їх здатний тільки компетентний кадровий склад підприємства різних рівнів. Тому в сучасних умовах необхідно формувати нову концепцію кадрового управління шляхом формулювання проблеми, пов'язаної з підготовкою та підвищенням кваліфікації працівників, їх мотивацією і соціальним розвитком, новими способами прийняття управлінських рішень.

Список літератури:

1. Васильчик С. В. Теоретичні основи формування оплати праці на підприємстві / С. В. Васильчак, О. Р. Жидяк, Т. М. Полянчич // Науковий вісник НЛТУ України : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2012. – С. 152-157.

2. Потриваєва Н. В. Стан та перспектива обліку розрахунків з оплати праці: теоретичний аспект / Н. В. Потриваєва, І. В. Савченко // Економічний форум. – 2014. – № 1. – С. 93–98.

ОПТИМІЗАЦІЯ ЗАЛИШКІВ ЗАПАСІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БУДІВЕЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ

Зубенко А. В., канд. екон. наук, Тесля О. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Будівельна галузь є однією з ключових галузей національної економіки, що забезпечує розширене відтворення та якісне оновлення основних засобів усіх галузей економіки країни. Будівництво, з одного боку, споживає продукцію багатьох промислових галузей, з іншого боку, – її обслуговують практично всі галузі економіки. Будівництво характеризується високою матеріалоємністю та довготривалим виробничим циклом, що підсилює ризик зростання цін та обумовлює актуальність визначення оптимального розміру виробничих запасів. Від ефективного управління запасами залежить конкурентоздатність, фінансовий стан, фінансові результати і навіть вартість самого підприємства.

Окремі аспекти щодо управління матеріальними запасами підприємств розглядають закордонні та вітчизняні науковці: Б. Анікін, Є. Овідій, Л. Лозовський, Р. Акофф, Д. Хедлі, Т. Уайтін, Д. Бауерсокс, Д. Клосс, Я. Монден, Р. Шонбергер.

В ході аналізу сутності поняття «запаси» встановлено два принципово різні підходи: запаси як матеріальний потік у певний проміжок часу і запаси як матеріальні цінності. Для управління запасами в першому значенні використовуються логістичні методи і визначається оптимальна кількість, для управління в другому значенні – використовується вартісно-орієнтований підхід.

В роботі проаналізовано основні моделі управління запасами, що дозволило виявити припущення, переваги й недоліки кожної з них, визначити оптимальну сферу застосування: моделі «just in time» – до процесів, що регулярно відбуваються при масовому, крупносерійному виробництві; моделі на основі тривалості логістичних циклів – здебільшого для торгівельних підприємств; моделі Уілсона – для підприємств, які реалізують один тип товарів.

З метою підвищення ефективності управління запасами підприємства рекомендовано використовувати певний алгоритм дій: класифікація запасів за рівнем суттєвості; аналіз стану виробничих запасів окремо за кожною групою; розробка нормативів для витрачання кожної з групи запасів, порівняння фактичних витрат із плановими; визначення взаємозв'язку між обсягом матеріальних запасів та плановим випуском продукції; визначення взаємозв'язку між обсягом грошових та обсягом матеріальних потоків підприємства; розрахунок оптимального розміру запасів на певну дату.

1. За результатами проведеного дослідження встановлено, що процес управління будь-якими активами підприємства залежить від галузі, до якої воно належить та від рівня значущості певного запасу для результату діяльності бізнесу в цілому. Для вимірювання показника значущості для підприємства в роботі для класифікації запасів використано критерій суттєвості. За даним критерієм виробничі запаси поділяють на запаси із першим рівнем суттєвості, другим та третім. Рівень суттєвості виробничого запасу визначений відповідно двох критеріїв: питомої ваги витрат конкретного запасу в обсязі матеріальних витрат підприємства на створення активу, для виробництва якого він призначений; характеру коефіцієнта залежності між обсягом запасів обраного активу та обсягом продукції, що може бути виготовлена із нього.

Список літератури:

1. Линдерс М. Управление снабжением и запасами. Логистика / М. Линдерс, Х. Фирон. – СПб.: ООО «Виктория плюс», 2016. – 768 с.
2. Фишер А. Алгоритм управления запасами на основе длительности логистических циклов / А. Фишер // Логистика и управление. – 2007. – №3. – С. 28-35.

ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА ОСНОВІ ПОВЕДІНКОВОГО АСПЕКТУ

Іваненко В. О., канд. екон. наук, доцент, Адаменко А. С., студентка, Житомирський державний технологічний університет, м.Житомир

В умовах ринкової економіки важливим фактором функціонування підприємства є наявність інвестицій, трансформованих згідно зі специфікою діяльності підприємства та його потреб. Інвестиційна привабливість в цьому випадку виступає основним елементом, оскільки її динамічність залежить від здатності підприємства відповідати умовам, що висувають потенційні інвестори. Однак, через нестабільність економіки України виникає потреба у формуванні якісно та принципово нових підходів до проведення аналізу інвестиційної привабливості підприємства.

Починаючи з XX століття широкого вжитку набула поведінкова економіка, яка є поєднанням досліджень у сфері економіки, фінансів, соціології, культурології та психології і здатна пояснити ірраціональність поведінки суб'єкта господарювання у процесі прийняття фінансових рішень. Сьогодні особливого значення набуває саме поведінковий аспект оцінки інвестиційної привабливості підприємства, оскільки зростає безпосередній вплив потенційного інвестора на подальшу діяльність фірми.

На сьогодні в економічній літературі відсутня однастайність не лише щодо визначення сутності поняття «інвестиційна привабливість підприємства» та її взаємозв'язків з фінансовим станом підприємства, а також прослідковується наявність різноманітних підходів до оцінки інвестиційної привабливості підприємства, які базуються на поведінковому (психологічному) аспекті (табл.1).

Таблиця 1 - Підходи до оцінки інвестиційної привабливості підприємства на основі поведінкового аспекту

Автор	Зміст підходу	Переваги	Недоліки
1	2	3	4
Чорна Л.О.	Інвестиційна привабливість підприємства інтерпретується як взаємозв'язок двох характеристик: психологічного змісту інвестицій та їх психологічної форми (привабливість)	Якісна оцінка інвестиційної привабливості буде враховувати такі аспекти, як: інвестиційний ризик, привабливість продукції підприємства, кадрова, інноваційна, фінансова, територіальна, екологічна та соціальна привабливість	Характеризується необхідністю обробки значного обсягу інформації для одержання бажаного результату
Русак Н.А., Русак В.А.	Доцільність вкладення в підприємство вільних коштів.	Визначення є найбільш лаконічним	Залишаються незрозумілими критерії визначення зазначеної доцільності

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
Нападовська І.В	Системна сукупність потенційних можливостей вкладання коштів з метою отримання економічної ефективності у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором	Потенційна можливість принести великий прибуток	Підхід не містить зіставлення цілей інвестора з їх можливостями без ризикової реалізації, а також не враховує ступінь готовності інвестора прийняти на себе цей ризик
Т. В. Шрам, Т.П. Смержанюк	Сукупність економіко-психологічних показників підприємства, що визначають для інвестора можливість одержання максимального прибутку при мінімальному ризику вкладення коштів	Потенційна можливість отримання максимального прибутку при мінімальному ризику	Необхідність обробки значного обсягу інформації для одержання бажаної інформації

Джерело: побудовано на підставі [2; 3]

Отже, інвестиційну привабливість підприємства можна трактувати як комплексне поняття, яке відображає думку певної групи потенційних інвесторів з приводу співвідношення рівнів ризику, прибутковості та вартості фінансових ресурсів. Крім того інвестиційну привабливість можна оцінювати з точки зору можливості отримання максимального прибутку, ефективності фінансових потоків, а також на основі порівняльного аналізу з іншими підприємствами.

Підходи до визначення інвестиційної привабливості підприємства з точки зору поведінкового аспекту базуються на групі факторів соціального спрямування, які її формують на різних рівнях економіки (табл.2).

Отже, проаналізувавши підходи до визначення інвестиційної привабливості підприємства та виявивши фактори соціального впливу на різних рівнях економіки, можна зробити висновок, що економічна категорія «інвестиційна привабливість підприємства» може розглядатися як узагальнена сукупність суб'єктивних та об'єктивних чинників, а також як сукупність переваг та недоліків об'єкту інвестування, що дозволяє потенційним інвесторам зробити висновки про доцільність та необхідність вкладення коштів в конкретний об'єкт інвестування з позиції отримання максимального прибутку та мінімізації ризиків фінансових втрат.

Таблиця 2 - Соціальні фактори, що формують інвестиційну привабливість на різних рівнях економіки

<i>Макрорівень</i>	<i>Мезорівень</i>	<i>Мікрорівень</i>
<ul style="list-style-type: none"> • рівень соціального розвитку суспільства, соціальних умов та життя населення в країні; • толерантність суспільства відносно інших віросповідань і національностей у країні; • ступінь політичної активності населення в країні; • рівень криміногенності в країні; • рівень розвитку профспілкового руху в країні 	<ul style="list-style-type: none"> • рівень соціального розвитку суспільства, соціальних умов та життя населення в регіоні; • ступінь політичної активності населення в регіоні; • рівень криміногенності в регіоні; • рівень розвитку профспілкового руху в регіоні 	<ul style="list-style-type: none"> • рівень освіченості та кваліфікаційної підготовки робочої сили; • активність профспілок на підприємстві; • соціально-психологічний клімат на підприємстві; • стилі та форми управління на підприємстві

Джерело: побудовано на підставі [1]

Список використаних джерел:

1. Гунько В. І. Фактори та показники формування інвестиційної привабливості підприємств // Фінансовий простір. 2013. № 1 (9). С. 85-88. Режим доступу до статті: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1301/13hvifai.pdf>
2. Кулик А. М., Корецька О. В. Економічна сутність поняття інвестиційної привабливості // Вісник НТУ «ХПІ». 2018. № 15(1291). С. 7-11. Режим доступу до статті: http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/36339/1/vestnik_KhPI_2018_15_Kulyk_Ekonomichna.pdf
3. Скалюк Р. В, Лоїк О. І. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства // Вісник Хмельницького національного університету. 2016. № 1. С. 115-122. Режим доступу до статті: <http://elar.khnu.km.ua/jspui/bitstream/123456789/4645/1/скалюк.pdf>

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Ілляшенко О. В. магістр, Сумський національний аграрний університет

В нинішніх економічних умовах ведення аграрного бізнесу облік готової продукції та її реалізація є одним з основоположних моментів в процесі виробничої та господарської діяльності сучасного підприємства, а отримання найвищого прибутку за рахунок реалізації продукції є основною метою будь-якого підприємства.

Проблеми, пов'язані з обліком готової продукції, вивчали такі вітчизняні й зарубіжні економісти. Найбільш глибоко проблеми обліку готової продукції розглянуто в працях вітчизняних вчених: Ф. Ф. Бутинця, А. М. Герасимовича, В. І. Єфименка, В. Г. Линника, В. М. Мурашка, Л. К. Сук, В. В. Сопка, а також

зарубіжних вчених: Д. Блейка, Б. Нідлза, В. Ф. Палія. Але зараз, залишається ще багато невирішених питань щодо вдосконалення організації обліку готової продукції.

Процес випуску та реалізації готової продукції є основним процесом діяльності сільськогосподарського підприємства. На цьому етапі формуються такі значущі для користувачів бухгалтерської звітності показники, як виручка від реалізації, собівартість проданої продукції і прибуток (збиток) від реалізації готової продукції. Вони відображають ефективність основної діяльності підприємства, здатність його до розширення свого виробничого асортименту, до задоволення соціальних і матеріальних потреб колективу, до виконання зобов'язань.

Готову продукцію, яка надійшла на склад підприємства, слід було реалізувати. Реалізація продукції є третьою стадією кругообігу коштів підприємства, і її завданням є реалізація цінностей або послуг з метою отримання коштів для відшкодування власних витрат підприємства та отримання прибутку.

Виручка від реалізації продукції - це головне джерело надходження коштів для відшкодування витрат і утворення доходів підприємства. На розмір виручки від реалізації впливають: обсяг продукції, що випускається, її асортимент, якість, рівень цін, частота відвантаження, форма розрахунків та інші ознаки.

По дебету рахунка 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва» в сільськогосподарських підприємства відображається надходження сільськогосподарської продукції в розрізі видів продукції, по кредиту - вибуття сільськогосподарської продукції внаслідок і продажу, безоплатної передачі тощо[1]. На цьому рахунку обліковують продукцію, одержану від власних рослинницьких, тваринницьких та промислових підрозділів підприємства, яка призначена для продажу на сторону та для іншого невиробничого споживання; продукцію, яка призначена для споживання в тваринницьких підрозділах як корми або для виробництва кормів у кормоцехах; продукцію, яка вирощена для годівлі худоби, а також продукцію та відходи, одержані при доведенні товарної продукції та насіння до належних кондицій; насіння та посадкового матеріалу, включаючи саджанці, призначені для закладання та ремонту власних багаторічних насаджень.

Реалізованою продукцією вважається продажна вартість відвантаженої продукції, зазначеної в оформлених як підстава для розрахунків з покупцями (замовниками) документах, або продажна вартість відвантаженої продукції (виконаних робіт, послуг), зарахована як платіж на готову продукцію (виконаних робіт, послуг), зазначеної в оформлених як підстава для розрахунків з покупцями (замовниками) документах, або продажна вартість відвантаженої продукції (виконаних робіт, послуг), зарахована як платіж на рахунки підприємства в установах банків»[2].

Для відображення собівартості реалізованої продукції призначений рахунок 901 «Собівартість реалізації готової продукції», який наприкінці звітного періоду списується в дебет рахунка 79 «Фінансові результати».

Доходи від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відображаються на кредиті рахунка №70 «Доходи від реалізації», субрахунок 701 «Дохід від

реалізації готової продукції». Для отримання фінансових результатів від реалізації продукції (робіт, послуг) наприкінці звітної періоду одержане сальдо рахунку 70 «Доходи від реалізації» списуємо на активно-пасивний рахунок 79 «Фінансові результати»[3].

Отже, дослідивши організацію надходження та руху готової продукції в сільськогосподарських підприємствах ми можемо зробити висновок, що для обліку надходження та руху продукції сільськогосподарського виробництва було б доцільніше і зручніше використовувати розроблену систему рахунків аналітичного обліку з врахуванням переліку культур, що вирощуються та видів тварин, які утримуються на підприємстві. Такий перелік рахунків аналітичного обліку буде єдиним до наступних рахунків 23 «Виробництво», 27«Продукція сільськогосподарського виробництва», 701«Дохід від реалізації готової продукції», 901«Собівартість реалізації готової продукції».

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування [Електронний ресурс] Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» [Електронний ресурс] Наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 р. №246 : – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>
3. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс] Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 : – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>

ДО ПИТАННЯ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПІДЗВІТНИМИ ОСОБАМИ

Ільченко Н. С. магістр, Сумський національний аграрний університет

У процесі своєї виробничо-господарської діяльності підприємства неодноразово використовують можливість придбання оборотних активів за рахунок підзвітних коштів через підзвітних осіб, проте не всі вони безпомилково відображають в обліку інформацію про рух таких грошових коштів. У всіх випадках розрахунки готівковими коштами за вказаними підставами повинні проводитися через підзвітних осіб з дотриманням певних правил, а також вимог до документального оформлення.

Під час процесу реформування бухгалтерського обліку в Україні спрямованого на вдосконалення методологічного та законодавчо-нормативного забезпечення, зокрема й зазначених розрахункових відносин, однак позитивного їх впливу поки не відчувається, а ось кількість питань щодо практичного застосування неузгоджених між собою правових норм зростає.

Проблеми обліку розрахункових операцій вивчають широке коло науковців та практиків, серед яких: М. Д. Білик, М. Я. Дем'яненко, Г. Г.

Кірейцев, М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, В. В. Сопко та інші. Втім майже всі вони розглядають проблеми розрахункового характеру загалом або акцентують увагу лише на розрахунках з дебіторами.

На нашу думку, потребує особливої уваги процес організації обліку розрахунків з підзвітними особами, який включає в себе чинне нормативно-правове поле. Підзвітними особами є працівники підприємства, які отримали авансом готівкові суми грошових коштів на майбутні адміністративно-господарські та витрати на відрядження.

При проведенні розрахунків з підзвітними особами встановлені в цілому єдині вимоги до розрахунків, але важливо враховувати ряд нюансів, пов'язаних з комбінуванням готівкових та безготівкових способів розрахунків і визначенням цілей видачі грошових сум підзвітним особам.

Розрахунки з підзвітними особами допускають видачу співробітникам організації готівкових грошових коштів. Однак в даний час все більше господарюючих суб'єктів здійснює розрахунки зі своїми колегами по банківських картах і нерідко можна зіткнутися з тим, що підзвітні суми перераховуються співробітникам переказом на їх особовий рахунок або на корпоративну карту організації. Застосування цих методів розрахунків вимагає внесення відповідних змін до використовуваних регламентів.

При видачі коштів на господарські потреби і в ході подальшого контролю за ходом процесу необхідно забезпечити дотримання таких вимог:

- підзвітна особа має право отримувати підзвітні суми на адміністративно-господарські потреби організації, що має бути встановлено окремим наказом про перелік підзвітних осіб або облікової політикою підприємства;
- підзвітна сума вкладається в норматив, встановлений наказом;
- підзвітна особа надала всі первинні документи, що підтверджують оплату за придбані товари, роботи, послуги на потреби підприємства;
- підзвітна особа не порушило терміни надання первинних документів, що підтверджують зроблені витрати[1].

Негативним наслідком недотримання цих вимог для співробітника підприємства виявиться стягнення з нього сум непідтверджених витрат на користь організації (утримання цих сум із заробітної плати). З точки зору організації, непідтверджені витрати не можуть бути відображені в обліку за відсутності належного обґрунтування. При наявності обґрунтування, але при відсутності документального підтвердження, неможливим є визнання витрат для цілей оподаткування.

Другий основний напрямок використання підзвітних сум на відрядження - пов'язано з великими проблемами при прийнятті первинних документів до обліку та визнання такими витрат в бухгалтерському та податковому обліку.

В ході перевірки звіту підзвітної особи про відрядження бухгалтеру слід встановити, які первинні документи він має право прийняти до обліку, а які ні. Перше, що необхідно визначити, це з якого і по яку дату співробітник перебував у відрядженні. Вже з цього моменту бухгалтера підстерігають труднощі. Роботодавець зобов'язаний оформляти посвідчення про відрядження. Визначати терміни перебування співробітника у відрядженні рекомендується уточняти у

відповідності до проїзних документів, або документів на проживання. Однак якщо відсутні проїзні документи, а також документи по найму житлового приміщення, тобто фактично працівник не може документально підтвердити своє перебування у відрядженні, їм повинна бути оформлена службова записка або інший документ, що містить підтвердження приймаючої сторони працівника[2].

При здачі підзвітною особою первинних документів бухгалтеру необхідно визначити, скільки днів співробітник провів у відрядженні. Перше, на що слід звернути увагу, - це наявність первинних документів на проїзд і проживання. Якщо такі документи відсутні, то другим кроком необхідно перевірити наявність відмітки приймаючої сторони, яка підтверджує, що підзвітна особа дійсно прибула і вибула з місця відрядження.

При наявності даної позначки бухгалтер нараховує добові витрати відповідно до наказу про направлення у відрядження (в тому випадку, якщо дати відмітки вклялися до наказу). Якщо ж відмітка відсутня, бухгалтер не має права приймати дане посвідчення про відрядження до обліку в цілому, так як немає підтвердження перебування підзвітної особи у відрядженні. На наступному кроці необхідно з'ясувати, чи відповідають дати від'їзду та приїзду наказом про направлення у відрядження. Навіть якщо співробітник провів у відрядженні більше днів, ніж це заявлено в наказі, бухгалтер не має права нарахувати йому більшу суму добових витрат без зміни наказу або затвердження наказу про продовження відрядження.

Наступна дія бухгалтера буде присвячено перевірці, чи не виникло перевищення добових норм витрат, встановлених Податковим кодексом України. У разі якщо перевищення мало місце, бухгалтеру необхідно нарахувати ПДФО на різницю між фактично виплаченою сумою і сумою, що відповідає граничному розміру[3].

Далі ми розглянемо наступні дії бухгалтера при прийомі до обліку проїзних документів. В першу чергу бухгалтер перевіряє, чи відповідають дати від'їзду та приїзду дат наказу про направлення у відрядження. Далі бухгалтеру необхідно визначити суму витрат, що підлягає відображенню в бухгалтерському обліку. Якщо відрядження не закордонне, то сума витрат буде вказана в проїзних документах в гривнях.

Процес прийняття до бухгалтерського обліку витрат на проживання. Як і з проїзними документами, перше, на що слід звернути увагу, - відповідність дат документів на проживання періоду відрядження згідно з наказом. Після того як бухгалтер визначив кількість діб, вартість проживання яких слід компенсувати, він повинен перевірити відповідність фактичних витрат на проживання встановленим в на підприємстві нормам. Компенсація перевищення фактичних витрат над нормативними можлива тільки за умови надання в бухгалтерію відповідного наказу керівника підприємства.

Отже, для з метою раціональної організації бухгалтерського обліку розрахунків з підзвітними особами необхідно: вивчити особливості технології та організації роботи підприємства, які впливають на облік; врахувати можливості підприємства щодо кадрового забезпечення та використання сучасних засобів

обчислювальної техніки; проаналізувати економічні взаємозв'язки підприємства з іншими юридичними та фізичними особами і між структурними підрозділами та бухгалтерією підприємства.

Розглянутий порядок обліку розрахунків з підзвітними особами та їх документального забезпечення дозволить працівникам бухгалтерії не припуститися помилок при прийнятті звітів працівників за проведені витрати на відрядження з дотриманням норми їх відшкодування та одночасно ж забезпечити достовірність обліку і звітності підприємств щодо зазначеного питання.

Список використаних джерел:

1. Про службові відрядження в межах України та за кордон: інструкція, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 13.03.1998 р. № 59 (у редакції наказу МФУ від 17.03.2011р. №362) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0218-98>
2. Про затвердження форми Звіту про використання коштів, виданих на відрядження або під звіт, та Порядку його складання. Наказ Мінфіну від 05.12.2012 р. №1276 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z2185-12>
3. Про суми та склад витрат на відрядження державних службовців, а також інших осіб, що направляються у відрядження підприємствами, установами та організаціями, які повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів: постанова КМУ від 02.02.2011р. № 98 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/98-2011-%D0%BF>

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кадничанський М. В., канд. екон. наук, доцент, Мороз Д. С., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Житлово–комунальне господарство – одна із найбільш важливих і одночасно проблемних галузей економіки країни. Послуги визначають і формують базові умови життєдіяльності різних груп споживачів.

Основними причинами недосконалості механізму фінансування і неефективності здійснення послуг є: високий рівень зносу основних засобів на більшості підприємств ЖКГ, відсутність грошових коштів хоча б для часткової заміни обладнання і комплектуючих, трансформаційні невдачі при зміні підприємств, непослідовність і різка хаотичність дій влади в реформуванні галузі, масштаби громіздкості управлінських структур і витрат на їх утримання, прорахунки в політиці ціноутворенні та тарифікації, дебіторська заборгованість як з боку споживачів житлово–комунальних послуг, так і за розрахунками з бюджету, що в свою чергу, сформувало важку фінансову ситуацію — біля 80 % підприємств ЖКГ на грані банкрутства.

Тому традиційні джерела фінансування для відновлення фінансово-господарського стану не є доцільними, а одним із можливих варіантів є використання інвестиційного капіталу. На сучасному етапі реформування економіки активізація інвестиційних процесів – єдиний шлях до вирішення проблем структурної переорієнтації економіки України на виготовлення конкурентоспроможної продукції.

Інвестиції є найважливішою економічною категорією розширеного відтворення, яка відіграє ключову роль в реалізації структурних змін в економіці і формуванні національно-господарських пропорцій на макrorівні, що відповідають ринковим формам господарювання. Відповідно до цього як загальнодержавна, так і регіональна економічні політики нагально потребують реальних програм залучення інвестицій в економіку держави чи регіону.

Українські підприємства потребують значних капіталовкладень, але мають обмежені можливості доступу до фінансових ресурсів.

Підприємства, що надають послуги у житлово-комунальній сфері, є інвестиційно непривабливими в зв'язку з високою питомою вагою дебіторської заборгованості за послуги, що надають, а також у зв'язку з відсутністю коштів для переходу на інтенсивний шлях розвитку галузі.

Виникає необхідність залучення приватного капіталу на ринкових умовах, тому галузь житлово-комунального господарства потребує впровадження нових механізмів стимулювання інвестиційної діяльності та ефективної системи їх регіонального забезпечення.

Для цього має бути розроблена певна схема управління інвестиціями на підприємствах ЖКГ, орієнтовно зображена на рис. 1.

Використання підходу з позиції розрахунку рівня інвестиційного забезпечення розвитку ЖКГ дозволить об'єднати і комплексно оцінити як ресурсні показники, так і показники фінансових потоків галузі, враховуючи їх місцеві особливості.

Алгоритм методики аналізу та оцінки рівня інвестиційного забезпечення розвитку ЖКГ можна умовно поділити на 5 етапів:

1. Вибір мети, об'єкта, предмета, завдань та напрямів аналізу
2. Вибір методів та системи показників оцінки інвестиційного забезпечення ЖКГ міста
3. Аналіз та оцінка розвитку інвестиційного забезпечення ЖКГ міста за напрямками
4. Зведення результатів аналізу та оцінки інвестиційного забезпечення ЖКГ за типами міст
5. Комплексна оцінка інвестиційного забезпечення ЖКГ міста

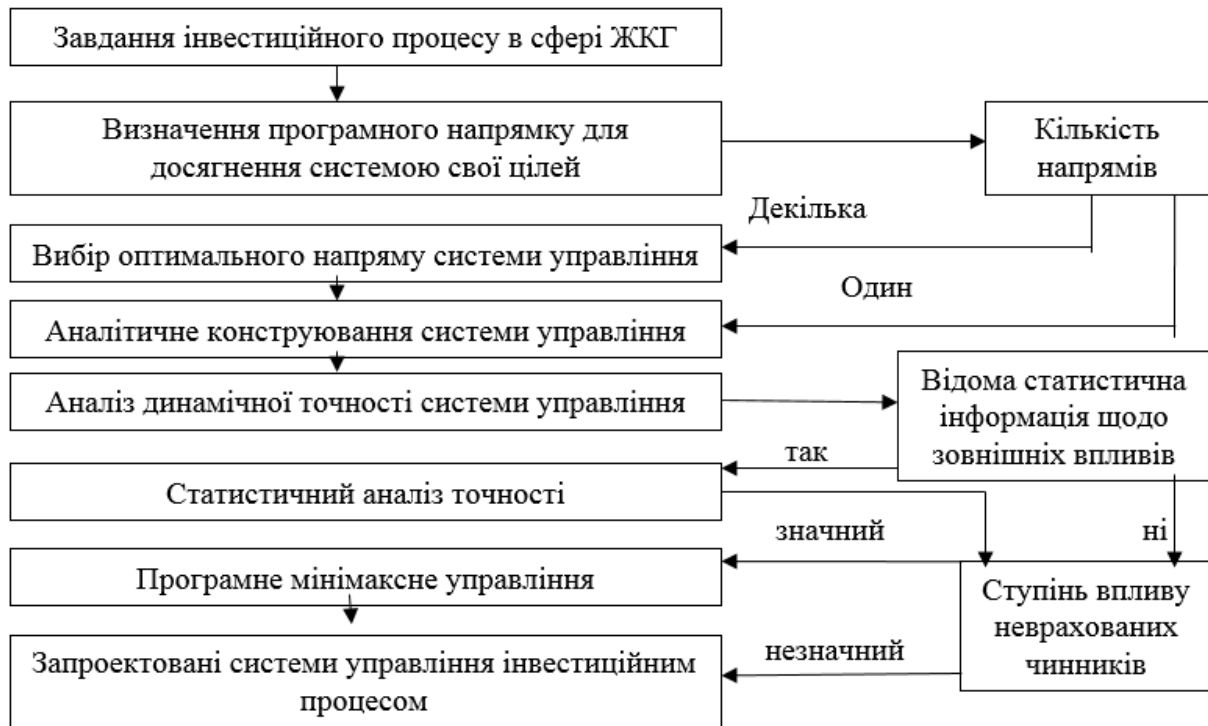

Рис. 1. Схема проектування управління інвестиційним процесом у сфері ЖКГ

Кожне підприємство комунальної галузі для активізації інвестиційної діяльності повинне сформулювати стратегічний план своєї інвестиційної діяльності, в якому відобразити такі ключові проблеми та розробити чіткий механізм фінансування [3, ст. 61]:

- визначити джерела та обсяги інвестиційних ресурсів, які можуть бути залучені;
- розробити механізми найбільш раціонального використання інвестиційних ресурсів на підприємстві;
- виконати розрахунки ефективності інвестиційних проектів та обґрунтувати інвестиційні пріоритети.

Інструментами залучення інвестиційних ресурсів у галузь ЖКГ можуть бути комунальні позики, фінансові кредити, інвестиційно-податковий кредит, міжбюджетні трансферти, приватні, зокрема іноземні, вкладення тощо. Через обмеженість та недостатність внутрішніх інвестиційних ресурсів актуальності набуває питання залучення коштів міжнародних фінансових організацій. Проте сьогодні іноземні капіталовкладення в комунальну сферу, незважаючи на успіх їх реалізації, мають поодинокий характер. Так, незахищеність інтересів потенційного інвестора, недосконалість вітчизняного законодавства, високий рівень податкового навантаження створює непривабливий інвестиційний клімат, забезпечення якого повинна здійснити держава. На рис.2. визначені основні напрями вдосконалення механізму фінансування підприємств житлово-комунального господарства, і процедура залучення інвестиційних коштів є одним із оптимальних елементів даного державного механізму.

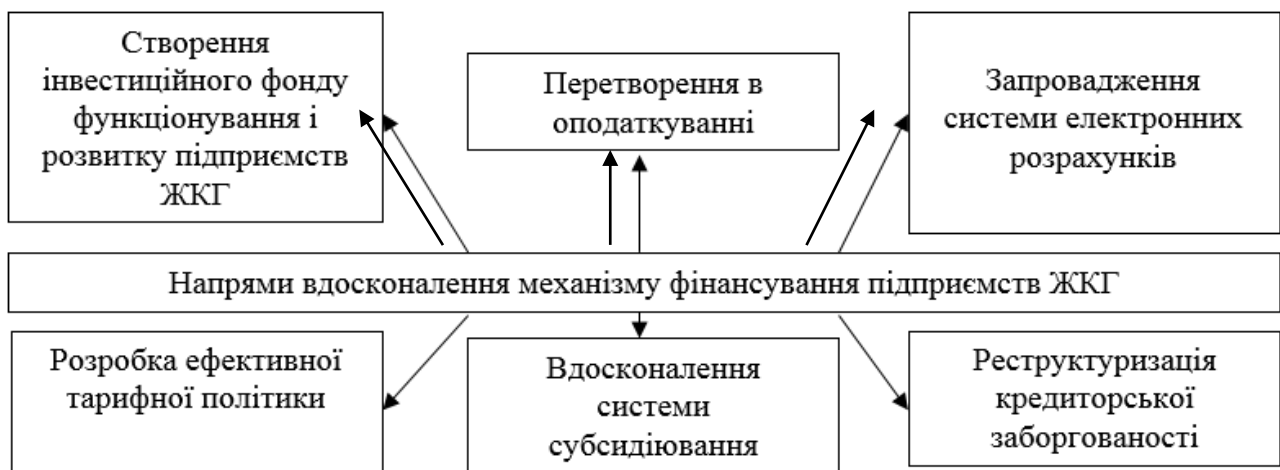

Рис. 2. Визначення основних напрямів вдосконалення фінансування діяльності підприємств житлово-комунального господарства

Такий підхід формування напрямів фінансування та аналіз інвестиційної привабливості допоможе комплексно оцінити потребу в інвестиційному забезпеченні та реальність інвестиційних програм розвитку галузі окремого підприємства за фактичного стану інвестиційної діяльності в житлово-комунальному господарстві.

Список використаних джерел:

1. Інформаційно-аналітичні матеріали до засідання колегії Держжитло-комунгоспу України з питання «Про підсумки роботи підприємств житлово-комунального господарства», 25 березня 2016 р. – Київ : Держжитло-комунгосп України, 2016. – 91 с.
2. Україна в цифрах: статистичний збірник. – 2014 – Ст. 250.
3. Покровська О. Ю. Экономический механизм финансирования жилищно-коммунального хозяйства регионов Украины // Научно_технічний збірник. – 2015. – № 100. – Ст. 57–64.

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кадничанський М. В., канд. екон. наук, Мякоголова К. В., магістр, Стеценко К. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Важливість оцінки стану забезпечення економічної безпеки корпоративних підприємств будівельної галузі зумовлена призупиненням темпів розвитку будівельного бізнесу в умовах посилення агресивності ринкового середовища та пошуку шляхів виходу із кризового стану. Оцінка рівня економічної безпеки є як відправною точкою при розробці та коригуванні заходів щодо підвищення рівня забезпечення економічної безпеки будівельного підприємства, так і показником результативності цих заходів. Вищевикладене зумовлює необхідність створення відповідної ефективної системи безпеки

суб'єктів господарювання, першочерговим завданням якої є своєчасна оцінка й аналіз економічної безпеки, що передбачає вдосконалення процесу моделювання систем економічної безпеки з урахуванням вимог сьогодення.

Так, під моделюванням розуміємо застосування методів дослідження явищ і процесів, які засновані на заміні конкретного об'єкта досліджень (іншим, подібним до нього, тобто моделлю, і дозволяє з'ясувати способи керування об'єктом (процесом) та прогнозувати його майбутній стан.

Сьогодні існує безліч моделей, які застосовуються в галузі економічної безпеки. О. А. Антонян використовує метод трансформації на базі MS Excel для моделювання рівня економічної безпеки суб'єктів господарювання, Л. О. Чаговець пропонує використовувати комплекс економіко-математичних моделей (методи нейронних мереж, моделі з урахуванням структури панельних даних, моделі на основі гібридних нечітких нейронних мереж та ін., В. А. Рач пропонує модель кругових сегментів діяльності, а І. О. Клоповим запропоновано підхід моделювання економічної безпеки суб'єкта господарювання, заснований на впровадженні принципів системного підходу і теорії життєздатних систем.

Проте, моделювання системи забезпечення та управління економічною захищеністю суб'єкта господарювання потребує використання економіко-математичних моделей, що описують залежність показників основних сфер діяльності суб'єкта господарювання.

Для визначення загального рівня економічної безпеки, перш за все, пропонується сформувати множину ключових показників оцінки економічної безпеки за такими складовими:

- техніко-технологічна: визначається технічним рівнем, технологією та організацією будівельного виробництва, експлуатаційними показниками, технічними характеристиками будівельно-монтажних машин, виробничими умовами, матеріально-технічною базою та рівнем матеріального забезпечення будівельного виробництва;

- функціональна складова ділової активності (характеризується показниками ділової активності підприємства);

- інтелектуально-кадрова (визначається рівнем кваліфікації працівників, організацією системи управління персоналом, напрямками та якістю підвищення кваліфікації, системою навчання та мотивації, інноваційністю відповідних пропозицій та інновацій, які пропонуються персоналом, характером та рівнем взаємодії між робітниками й підрозділами, ефективністю використання персоналу, показники руху);

- фінансова характеризується показниками, що визначають фінансовий стан та рівень формування й використання фінансового потенціалу корпоративних підприємств будівельної галузі. Фокусується увага на показники ліквідності та фінансової незалежності);

- інформаційна (характеризує якість та повноту інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки корпоративних підприємств будівельної галузі, рівень доступності та захищеність інформації, характеристику документообігу, технології щодо формування та обробки інформації, напрями оцінки й аналізу інформації, програмно-технічну

захищеність інформаційної політики, діагностику та моніторинг рівня інформаційної безпеки, якість функціонування підрозділів, що реалізують інформаційну політику);

– корпоративна (характеризується якістю корпоративного управління, яке залучає інформацію, що формується на основі визначення прав акціонерів, структури акціонерного капіталу, напрямів та особливостей функціонування наглядової ради, виконавчого органу, забезпечення контролю за фінансово-господарською діяльністю, дотриманням інтересів інших зацікавлених сторін і корпоративну соціальну відповідальність).

На основі систематизації та узагальнення теоретико-методичних положень, рекомендацій та пропозицій фахівців, світового досвіду розвинених країн та власних напрацювань доцільно здійснювати моделювання економічної безпеки корпоративних підприємств будівельної галузі за наступними етапами:

1. Формування інформаційно-аналітичного забезпечення для визначення функціональних складових інтегрального критерію економічної безпеки.

2. Визначення впливу складових на інтегральний критерій фінансово-економічної безпеки.

3. Оцінка коефіцієнтів кореляції та детермінації.

4. Визначення F-критерію Фішера та критерію Стюдента для розробленої економетричної моделі.

5. Інтерпретація побудованої економетричної моделі впливу визначених складових на інтегральний критерій фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств.

6. Розробка рекомендацій для зростання ефективності й результативності формування і реалізації фінансово-економічної безпеки суб'єктів господарювання у рамках стратегії управління фінансово-економічною безпекою на підприємствах будівельної галузі.

Даний підхід до оцінки рівня економічної безпеки на будівельних корпоративних підприємствах інтегрує методи економетричного моделювання та дозволить оперативно виявляти загрози безпеці з метою їх подальшої нейтралізації, що підвищити якість та ефективність управління економічною безпекою.

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ОПТИМІЗАЦІЄЮ МАТЕРІАЛЬНИХ ЗАПАСІВ ТОРГІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Кадничанський М. В., канд. екон. наук, Тарасенко О. Л., магістр, Баранова Г. І., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

На сьогоднішній час серед актуальних питань щодо стратегічного управління запасами стає проблема оптимізації рівня запасів і контроль за їх розміром для підприємств України. Управління товарними запасами базується на використанні потужних інформаційних технологій, що дозволяють практично

щодня спостерігати їхній стан і динаміку, автоматично здійснювати розміщення замовлень через комп'ютерну мережу і поповнювати запаси до оптимального рівня.

Дослідженнями в сфері стратегічного управління та оптимізації рівня матеріальних запасів розглядають вітчизняні та закордонні науковці в межі проблеми цього питання: Б. Анікін, Є. Овідій, Л. Лозовський, Р. Акофф, Д. Хедлі, Т. Уайтін, Д. Бауерсокс, Д. Клосс, Я. Монден, Р. Шонбергер, Дж. Шрайбфедер, Т. Момот, Г. Назарова, Н. Євдокимова, Л. Батенко, В. Верба та інші.

Найпоширенішими методами визначення норм і нормативів є евристичні, техніко-економічні та економіко-математичні. Установлення нормативів виробничих чи товарних запасів евристичними методами передбачає визначення їх розміру на основі результатів аналізу попередніх періодів з урахуванням маркетингових прогнозів розвитку ринкових тенденцій та суб'єктивних оцінок експертів і фахівців.

Найбільш розповсюджені системи управління запасами, що засновані на використанні моделі EOQ (Economic Ordering Quantity, тобто моделі оптимального рівня запасів), засобу червоної лінії чи двохсекторного засобу.

Для забезпечення безперебійної роботи підприємства внаслідок порушень графіка постачань, сезонних або часових коливань попиту формують страхові запаси. За умов, коли підприємство очікує можливе підвищення цін на сировину, можуть формуватися спекулятивні запаси. В силу цих причин виникає необхідність появи категорії страхових запасів (Q_s), створення яких необхідно для захисту підприємства від втрат внаслідок вагань попиту, тривалості періоду постачання та інших факторів зовнішньої середовища. При цьому, оптимізація обсягу страхових запасів повинна вирішити дилему для підприємства між прибутковістю і ризиком. Обґрунтовуючи доцільність створення страхових запасів, необхідно порівняти вигоди від забезпечення стабільної роботи (підтримка асортиментного ряду, якості обслуговування клієнтів) з витратами, пов'язаними з відволіканням обороту грошових коштів, які заморожуються в запасах.

Традиційно в літературі, присвяченій питанням аналізу ефективності використання запасів на підприємстві, пропонується контролювати величину запасів методом ABC. Цей метод ґрунтується на поділі всіх товарно-матеріальних запасів на категорії, відповідно до яких визначаються ступінь контролю за їх зберіганням, часом придбання та принципами поповнення. Відповідно ABC-методу товарно-матеріальні запаси поділяються на три категорії «А»- запаси, які потребують жорсткого контролю, та детального обліку через їх високу вартість, швидкий термін виконання замовлення на їх отримання. Категорія «В» - запаси, які порівняно з товарно-матеріальними цінностями категорії «А» менш значущі для забезпечення безперебійної операційної діяльності та вимагають не такого суворого обліку. До категорії «С» відносять ті види товарно-матеріальних запасів, які суттєво не впливають на функціонування підприємства, тому не потребують пильного контролю за наявністю та умовами зберігання. Для управління запасами категорії «А» слід

використовувати методики аналізу ефективності використання, обороту, розраховувати раціональний обсяг замовлень, час замовлень для точного планування розміру запасів.

Однією з найвідоміших концепцій оптимізації рівня запасів є технологія управління запасами Just-in-time (або «точно у визначений термін»), яку вперше було адаптовано японськими виробничими компаніями. Технологія Just-in-time – це система постачання сировини й товарів, що дає можливість компаніям отримувати замовлення вчасно, відповідно до попереднього узгодженого терміну та визначеного обсягу партії і сприяє гнучкості поставок, дає можливості звільнитися від зайвих запасів і скоротити складські витрати.

Системи управління запасами повинні створюватись та постійно удосконалюватись для ефективного вирішення наступних проблем:

- реальної оцінки поточного стану запасів;
- встановлення необхідних термінів розміщення замовлень;
- визначення доцільного обсягу партії товарних запасів, що замовляються;
- визначення необхідного обсягу страхових запасів;
- оцінка витрат управління запасами і засобів їх мінімізації.

Отже, стратегічне управління запасами залежить від великої кількості чинників, які, в свою чергу, впливають на ефективність роботи та економічний розвиток торговельних підприємств, а вимоги до стратегічного управління і оптимізації товарних запасів цілком залежать від стратегічних цілей розвитку підприємства, який забезпечить використання відповідних моделей та відповідного алгоритму їх управління.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ГАРМОНІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ТА МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ ТА ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ДЕБІТОРСЬКОЇ ТА КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Калінеску Т. В., канд. екон. наук., професор, Павленко І. В., магістр, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Питання заборгованості бюджетних установ на сучасному етапі розвитку ринкових відносин займає особливу увагу. Заборгованість, як дебіторська, так і кредиторська, є негативним чинником у роботі установ.

Характерною особливістю фінансово-господарської діяльності бюджетних установ є те, що всі вони, як правило, фінансуються за рахунок коштів різних бюджетів. Витрати, необхідні для здійснення статутної діяльності бюджетних установ, фіксуються у кошторисі, що є основним плановим документом.

Розглядом проблеми методики та організації обліку і контролю в бюджетних установах займалося незначне коло науковців, а саме: Р. Т. Джога, В. І. Лемішовський, Л. В. Панкевич, С. В. Свірко, В. І. Крисюк, О. В. Юрченко та інші.

На сьогодні в Україні триває процес реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору (МСБОДС) шляхом запровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (НП(С)БОДС), розроблених на основі МСБОДС.

Відповідно до Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 лютого 2017 р. № 142-р [4], показником, за яким вимірюється досягнення результату реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі, є отримання оцінки «А» за показником РІ-29.3 «Стандарти звітності» Звіту про ефективність управління державними фінансами (РЕФА).

Згідно з Бюджетним кодексом України і Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» порядок ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності, звітності про виконання бюджетів, кошторисів бюджетних установ установлює Міністерство фінансів України [1]. Суб'єктами державного сектору є Міністерство фінансів України, яке забезпечує проведення державної політики у сфері бухгалтерського обліку, розпорядники бюджетних коштів, Державна казначейська служба України та державні цільові фонди.

Бухгалтерський облік виконання державного і місцевих бюджетів ведуть органи Державної казначейської служби України (Казначейства), а бухгалтерський облік виконання кошторисів бюджетних установ – розпорядники бюджетних коштів. Державні цільові фонди ведуть бухгалтерський облік про виконання кошторисів та бюджетів фондів. Бухгалтерський облік виконання державного і місцевих бюджетів ведеться за касовим методом із застосуванням методу нарахування за окремими операціями (облік державного боргу, зобов'язань розпорядників бюджетних коштів).

Операції за доходами та видатками відображаються в бухгалтерському обліку в момент проведення відповідних платежів, а операції з фінансування бюджету – в момент руху коштів з одночасним відображенням активних операцій або боргу. Бюджетними установами і державними цільовими фондами в частині виконання кошторисів бухгалтерський облік ведеться за методом нарахування, відповідно до якого операції та події визнаються в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати коштів (або їх еквівалентів).

У результаті реалізації Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі і Стратегії розвитку системи управління державними фінансами, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України, здійснено низку заходів з удосконалення системи бухгалтерського обліку в державному секторі, зокрема затверджено: НП(С)БОДС, які розроблені на основі МСБОДС, та методичні рекомендації щодо їх застосування; план рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, розроблений з урахуванням бюджетної класифікації, який містить субрахунки для відображення в

бухгалтерському обліку інформації про операції з виконання бюджетів, розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів, та порядок його застосування; форми фінансової звітності та порядок їх заповнення; типові положення про бухгалтерську службу бюджетної установи; рекомендації щодо співставлення класифікації доходів і видатків у національних стандартах з бюджетною класифікацією доходів і видатків тощо.

Перехід на застосування НП(С)БОДС і методу нарахування в бухгалтерському обліку бюджетних установ забезпечив відображення всіх прийнятих цими установами зобов'язань. Зокрема, метод нарахування надав можливість об'єктивно оцінювати фінансовий результат діяльності суб'єктів державного сектору, оптимізувати облік витрат на послуги, що надаються. Одночасно за результатами попередньої оцінки, здійсненої Світовим банком, застосування НП(С)БОДС ускладнене різним правозастосуванням окремих норм. Це вимагає актуалізації НП(С)БОДС та відповідно здійснення перекладу на українську мову МСБОДС та змін до них, розробку нових НП(С)БОДС, а також методичних рекомендацій щодо їх застосування.

Застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203 [2], забезпечує відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з виконанням функцій, які покладаються на органи Казначейства, господарських операцій установ та організацій, діяльність яких здійснюється за рахунок коштів державного та/або місцевих бюджетів, державних цільових фондів.

Необхідно вивчити передовий європейський досвід щодо формування інформації про надходження та використання коштів бюджетів за методом нарахування та визначити ризики та загрози формування достовірності інформації, яка розкривається у фінансовій звітності про результати виконання бюджету, та об'єктивності управлінських рішень, прийнятих на основі такої інформації. Також залишається невирішеним питання консолідації звітності про виконання бюджетів, яка на сьогодні консолідується Державною казначейською службою України і головними розпорядниками бюджетних коштів паралельно, що призводить до збільшення витрат бюджету для обробки інформації.

Для поступового переходу України до використання в обліку методу нарахування та визначення строків визнання доходів слід передбачити зміни в нормативно-правових актах, а саме: в Бюджетному кодексі України, Законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», НП(С)БОДС 124 «Доходи». У них пропонується визначити метод формування доходів бюджетних установ, зазначених у Глосарії термінів МСБОДС. Для цього в Бюджетному кодексі України необхідно зазначити метод формування бюджету та метод визначення доходів бюджетних установ. У Законі «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» і НП(С)БОДС 124 «Доходи» під методом нарахування пропонується розуміти визнання всіх операцій у момент їх виникнення і списання активів на витрати пропорційно, протягом усього терміну корисної служби; під касовим методом – визнання операцій на підставі руху грошових коштів [2].

Отже, слід звернути увагу на відсутність в законодавстві єдиної методології відображення в бухгалтерському обліку операцій бюджетних установ, що не дозволяє отримувати повну, достовірну та прозору та зіставну інформацію про фінансовий стан держави; відсутність єдиної облікової політики та вироблення методичних та методологічних рекомендацій з питань ведення та організації бухгалтерського обліку і складання звітності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.02. 2017 р. № 2210-VIII – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T990996.html
2. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі [Електронний ресурс]: наказ Міністерства фінансів України від 31.12.2013 № 1203. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14>
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 р. № 142-р. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249797370>

ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Калищун С. В., магістр, Даниловська Т. О., магістр, Львівський торговельно-економічний університет

Система внутрішнього контролю на підприємстві покликана вирішувати низку важливих завдань, серед яких найголовнішими є: збереження і захист активів; перевірка достовірності та повноти облікових даних; забезпечення операційної ефективності бізнесу та економічності ділових операцій; заохочення співробітників дотримуватися визначеної керівництвом підприємства політики та внутрішніх регламентів.

Ступінь вирішення вказаних завдань прямо залежить від ефективності внутрішнього контролю. У наукових працях це поняття розкривається як здатність суб'єкта контролю раціонально виконувати контрольні дії, зміст та наслідки яких обумовлюватимуть досягнення мети контрольного заходу [1, с. 448]. Поняття ефективності властиве як окремим заходам (процедурам) внутрішнього контролю, так і системі внутрішнього контролю у цілому, включаючи її здатність досягати поставленої мети і сприяти оптимізації управління підприємством.

Поширеним також є ризик-орієнтований підхід до оцінки внутрішнього контролю, який часто використовується в практиці незалежного аудиту [2, 3]. Цей підхід полягає у виробленні певних стандартних процедур оцінювання за допомогою спеціальних тестів, опитувальників, інтерв'ю та інших інструментів. За допомогою цих процедур виявляються та розглядаються ризики, що загрожують прибутковості та стабільності розвитку підприємства.

Система внутрішнього контролю підприємства повинна запобігати можливим випадкам виникнення помилок і шахрайства та акцентувати свою увагу, насамперед, на суттєвих порушеннях. Вона також обов'язково має відслідковувати фактори впливу на здатність підприємства продовжувати свою діяльність у майбутньому, оскільки це припущення використовується управлінським персоналом при підготовці фінансових звітів та впливає безпосередньо на оцінку активів і пасивів підприємства.

Серед чинників, що мають вплив на безперервність діяльності фірми, найперше треба згадати такі:

- втрата важливих ринків збуту та основних постачальників;
- виникнення значної заборгованості з виплати дивідендів та припинення їх виплати;
- виникнення дефіциту трудових, матеріальних та фінансових ресурсів;
- негативний фінансовий стан, про який свідчать основні фінансові коефіцієнти тощо.

Загрозу безперервній діяльності підприємства можуть скласти, насамперед, ті чинники, які погіршують його фінансове становище. Тому ефективна методика прогнозування банкрутства повинна обов'язково використовуватися в процесі внутрішнього контролю. Серед відомих методик використовується Z-рахунок Альтмана (США), коефіцієнт Таффлера (Англія), А-рахунок Арженті, показник імовірності банкрутства Змієвського та інші. Всі ці методики передбачають використання математичного підходу і мають свої обмеження. Зокрема, Z-рахунок Альтмана було запропоновано, виходячи з його дослідження на промислових підприємствах. Тому він не завжди придатний для використання торгівельними підприємствами і підприємствами сфери послуг.

Ризик-орієнтований підхід до оцінки ефективності системи внутрішнього контролю передбачає здійснення регулярного моніторингу можливих ризиків і негативних чинників у діяльності підприємства з наступним повідомленням про них керівництва та прийняттям необхідних заходів для усунення недоліків. При цьому існуючі методики оцінки ефективності внутрішнього контролю з використанням якісних і кількісних показників вимагають вдосконалення, оскільки недостатньою мірою враховують ступені ризику та рівень суттєвості тих чи інших помилок або шахрайства, які стосуються фактів господарського життя підприємства. Враховуючи зростання кількості випадків шахрайства, у тому числі пов'язаного з кіберзлочинністю, система внутрішнього контролю повинна не лише своєчасно ідентифікувати, але і створювати надійні бар'єри на шляху проявів шахрайства із залученням доступних технічних, комп'ютерних та інформаційних ресурсів.

Світова практика свідчить, що ефективна система внутрішнього контролю підприємства є похідною від таких чинників, як організаційна структура та принципи розподілу повноважень; зрілість корпоративної культури; наявність чітко встановлених бізнес-цілей та механізму відслідковування ключових показників результативності; наявність компетентного персоналу, що заслуговує на довіру; дотримання необхідних формальних процедур при здійсненні господарських операцій; функціональний внутрішній аудит та незалежна

експертиза якості процесів внутрішнього контролю; керівна роль вищого менеджменту у забезпечення досягнення цілей контролю. Впливаючи на ці чинники, можна досягти значного прогресу щодо надійності та ефективності внутрішнього контролю на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Бардаш С. В. Економічний контроль в Україні : системний підхід : монографія. — Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. — 656 с.
2. Воронко Р. М. Оцінка та контроль бізнес-ризиків суб'єктів господарювання споживчої кооперації України / Р. М. Воронко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку : збірник наукових праць. — Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2017. — № 862. — С. 40–48.
3. Редченко К. І. Місце і роль контролю в управлінні розвитком підприємства / К. І. Редченко, Р. М. Воронко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу : Міжнародний збірник наукових праць ; Серія : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. — Житомир : ЖДТУ, 2013. — Вип. 5. — С. 280–294.

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ ОФОРМЛЕННЯ НАДХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ НА СКЛАД ПІДПРИЄМСТВА

Карпенко М. О. магістр, Сумський національний аграрний університет

В сучасних умовах торговельна діяльність є досить розповсюдженими видами підприємницької діяльності. Поява великої різноманітності організаційно-правових форм підприємств, залучення у сферу торговельної діяльності значної частини працюючого населення, розвиток конкуренції зумовили необхідність при організації обліку приділити увагу по наданню інформації з особливостей ведення обліку в цій галузі. Сьогодні зазнали значних змін компоненти бухгалтерського обліку господарських операцій торговельного підприємства.

Теоретичні та практичні аспекти організації обліку в торгівлі розглядалися в роботах вчених, таких, як: Захожай В. Б., Орлова В. К., Савич В. І., Костецька Л. А. та інші.

Але зараз, залишається ще багато невирішених проблем щодо вдосконалення організації обліку товарів. Відповідно до п. 1 ст. 263 Господарського кодексу, господарсько-торговельною є діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання у сфері товарного обігу, спрямована на реалізацію продукції виробничо-технічного призначення і виробів народного споживання, а також допоміжна діяльність, яка забезпечує їх реалізацію шляхом надання відповідних послуг. Товар – усе, що може задовольнити потреби і пропонується ринком з метою привернення уваги, придбання, використання або споживання. В бухгалтерському обліку товар є матеріальна або нематеріальна власність, яка призначена для подальшої реалізації.

Купівлю товарів торгові підприємства здійснюють на підставі договорів постачання (купівлі-продажу) між підприємством – виробником товару або оптовим постачальником і підприємством торгівлі (покупцем товару). Порядок оформлення надходження-приймання залежить від місця приймання товарів (склад постачальника чи покупця), виду поставки товарів (у тарі чи без тари), способу доставки товарів (залізничним, водним чи автомобільним транспортом) та від інших факторів.

При одержанні товарів представником підприємства безпосередньо на складі постачальника чи залізничній станції призначення, уповноваженій особі торгового підприємства видається довіреність типової форми, підписана керівником, головним бухгалтером і завірена печаткою. В довіреності зазначається перелік і кількість товарів, які необхідно одержати за відповідним документом (нарядом, рахунком, накладною тощо). Довіреність реєструється в спеціальному журналі реєстрації довіреностей, в якому виділяються графи для розписки про одержання довіреності та відмітки про її використання на підставі наданих документів.

Приймання товару представником торгівельного підприємства на залізничній станції проводиться у відповідності із залізничною накладною і вантажною квитанцією. Якщо при прийманні товару встановлюється пошкодження або невідповідність найменування і ваги вантажу, складається комерційний акт з обов'язковою участю її представника в день одержання вантажу.

Якщо здійснюється приймання товарів на складі одержувача проводиться за вагою-нетто і кількістю товарних одиниць згідно з даними транспортних і товаросупровідних документів (специфікацій, описів, пакувальних ярликів тощо). Результати перевірки оформляються актом.

Якщо при прийманні товарів виявлено нестачу, то одержувач зобов'язаний призупинити подальше приймання і викликати для участі в продовженні приймання товарів і складанні двостороннього акта представника від постачальника.

Порядок приймання імпортованих товарів які були ввезені на митну територію, передбачається в контрактах з іноземними постачальниками. Як правило, такі товари приймаються на складі торгового підприємства шляхом суцільної перевірки. При виявленні розходжень складається Акт про встановлення розходжень за кількістю та якістю імпортованих товарів.

Основними документами, що засвідчують перевезення вантажу автомобільним транспортом являються: подорожній лист типової форми № 1 (міжнародні перевезення) і типової форми № 2 (перевезення в межах України); талон замовника типової форми № І-ТЗ; товарно-транспортні накладні типової форми №1-ТН (в межах України), а під час міжнародних перевезень використовується типова форма СМЯ. Подорожній лист виписується юридичною особою, яка здійснює перевезення вантажу та вдається водію перед виїздом автомобіля.

У будь-якому випадку продавець товару виписує рахунок-фактуру та товаросупровідні документи, що підтверджують факт передачі товарів покупцеві із зазначенням вартості товару та суми податку на додану вартість.

В бухгалтерському обліку порядок приймання товарів за кількістю та якістю тісно пов'язаний із моментом настання матеріальної відповідальності. Матеріальна відповідальність настає з моменту приймання товарів за кількістю матеріально-відповідальною особою. Якщо вона збігається за часом з прийманням за якістю, то матеріальна відповідальність настає в повному обсязі в момент, коли матеріально-відповідальна особа ставить підпис і штамп (печатку) в супровідних документах.

Отже, діяльність торговельного підприємства потребує розмежування облікових даних для внутрішніх і зовнішніх користувачів та підвищення ефективності управління продажами товарів. Цього можна досягти шляхом удосконалення системи аналітичного обліку. Удосконалення документального оформлення операцій з надходження та продажу товарів сприятимуть більш повному та об'єктивному відображенню торгових операцій у бухгалтерському обліку підприємств роздрібної торгівлі, а саме від цього залежить ефективність та оперативність прийняття рішень щодо стратегії і тактики розвитку підприємства.

ПРОГНОЗУВАННЯ ВИТРАТ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Карпушенко М. Ю. канд. екон. наук, доцент, Гончарова А. І. магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Найважливіший показник для підприємства – фактична собівартість продукції (робіт, послуг), яка відображає витрати, пов'язані з основною діяльністю підприємства. Від неї залежить формування ціни, виручки, прибуток та інші фінансові показники підприємства. Керівництву в умовах ринку необхідно мати своєчасну, об'єктивну і повну інформацію про фінансовий стан підприємства для прийняття грамотних управлінських рішень і прогнозування діяльності підприємства. Основою для розробки і реалізації управлінських рішень є відповідна інформація про стан справ у тій чи іншій сфері діяльності організації в конкретний момент часу. Так, дані обліку витрат виробництва (обігу) і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) є важливим засобом виявлення виробничих резервів, постійного контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів з метою підвищення рентабельності виробництва. Це визначає, що ділянка витрат виробництва (обігу) і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг) займає найбільш важливе місце в системі організації.

Для підприємств комунального господарства, в особливості для організацій, що займаються наданням послуг з водопостачання та водовідведення, вивчення цього показника відіграє вирішальну роль для вироблення заходів

щодо ефективної діяльності. Це обумовлено, перш за все, соціальною значущістю надаваних послуг і їх щоденної затребуваністю. Ось чому подальше формування витрат послуг з водопостачання та водовідведення являє собою стратегічну задачу реформаційної економічної політики.

Підвищити рентабельність підприємства можна запровадивши відповідні заходи (зменшення собівартості продукції, зменшення чисельності працюючих та ін.). Отже, з метою підвищення ефективності діяльності підприємства необхідно прогнозувати витрати на наступні періоди. На сьогоднішній день відома велика кількість методів, методик і способів прогнозування. Всі вони засновані на двох підходах: евристичному і математичному.

Евристичні методи базуються на використанні явищ або процесів, що не піддаються формалізації.

Для математичних методів прогнозування характерний підбір та обґрунтування математичної моделі досліджуваного процесу, а також способів визначення її невідомих параметрів. Завдання прогнозування при цьому зводиться до вирішення рівнянь, що описують дану модель для заданого моменту часу.

Прогноз витрат може бути здійснений такими методами:

- методом простої лінійної екстраполяції вартості роботи, який використовує лінійну екстраполяцію вартостей, прогнозну підсумкову вартість. Якщо вартість роботи розподілена за елементами (статтями) витрат, то кінцева вартість є сумою прогнозних вартостей по кожному елементу.

- методом вартісної пропорції, який оцінює фактичні витрати на певну дату і використовується для обчислення оціночного відсотка виконання роботи. Цей метод не забезпечує незалежної інформації про дійсний відсоток завершеності. Таким чином, прогнозування витрат дозволяє підтвердити брак або надлишок коштів ще до їх виникнення і дає достатню можливість своєчасно вжити коригуючі дії.

- ресурсним методом прогнозування витрат який являє собою калькулювання в прогнозованих цінах і тарифах елементів витрат (ресурсів), необхідних для реалізації проекту. Калькулювання майбутніх витрат ведеться на основі виражених у натуральних вимірниках потреб у ресурсах.

- ресурсно-індексним методом, який поєднує ресурсний метод з системою індексів на ресурси (матеріальні, технічні, трудові, обладнання, послуги та ін.). Індекси – це відношення вартості продукції, робіт чи ресурсів у прогнозному рівні цін до вартості у базисному рівні цін. Вони виражаються в безрозмірних величинах, як правило, не більше ніж з двома значущими цифрами після коми. За базисний рівень для визначення індексів зазвичай приймаються поточні ціни попереднього періоду.

- методом поточних і прогнозних індексів- інформаційною основою для визначення поточних індексів є дані статистичної звітності, первинного бухгалтерського обліку, а також результати спеціальних статистичних спостережень, організованих регіональними центрами з ціноутворення.

- Методами екстраполяції, які відрізняються простотою, наочністю і легко реалізується на ЕОМ. Такі розрахунки дозволяють пов'язати перспективи

розвитку матеріально-технічної бази, підготовки кадрів і досягнення високих кінцевих результатів із фінансовими ресурсами і служать основою вдосконалення планування витрат.

Кожне підприємство повинно враховувати різні фактори і управляти процесами так, щоб використовувати їх з метою підвищення ефективності господарської діяльності.

Актуальність вивчення полягає у тому, що підрахунок собівартості є однією з основних частин діяльності кожного підприємства, а теоретичні і практичні знання по цій темі дадуть змогу ближче ознайомитись із порядком діяльності підприємств у цілому та добре орієнтуватись у порядку створення та підрахунку собівартості. Прогнозування витрат має важливе значення для керівника та менеджерів і відіграє значну роль у прийнятті рішення про закриття, або зміни моделі управління. Ці оцінки мають дуже важливе значення, тому що показують майбутній стан підприємства при подальшому використанні існуючої стратегії виробництва.

Список використаних джерел:

1. Білоусова І. Методи обліку витрат і калькулювання собівартості продукції // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 9. – С. 3–5.
2. Голов С. Ф., Костюченко В. М., Кравченко І. Ю., Ямборко Г. А. Фінансовий облік: Підручник. – Київ : Лібра, 2005. – 976 с.
3. Крупка Я. Д. Фінансовий облік. Підручник / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. Я. Микитюк та ін. – Київ : «Хай-Тек Прес», 2011. – 544 с.

АНТИКРИЗОВА ФІНАНСОВА ДІАГНОСТИКА В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

*Кащена Н., канд. екон. наук, доц., Харківський державний університет
харчування та торгівлі, м. Харків*

Провідним драйвером сталого розвитку України, захисту пріоритетних інтересів, здатності протидії внутрішнім і зовнішнім загрозам, досягнення стратегічних орієнтирів, регенерації та інтеграції національної економічної системи до світового економічного простору є ефективне управління фінансово-економічною безпекою на мікрорівні. Передумовами формування ефективної системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства є наявність відповідної системи інформаційного забезпечення, здатної формалізувати інформацію про стан та результати фінансово-господарської діяльності у різних аспектах, і сучасного методичного інструментарію та технологій обробки цієї інформації, спроможних забезпечити своєчасне виявлення всіх можливих загроз і розроблення комплексу заходів, спрямованих на запобігання та подолання наслідків їх руйнівного впливу, відновлення фінансових параметрів забезпечення сталого розвитку підприємства в динамічному бізнес-середовищі.

Зважаючи на це, актуалізується питання створення якісно нової системи інформаційної підтримки управління фінансово-економічною безпекою, здатної забезпечити комунікації і задовольнити інформаційні запити користувачів на всіх етапах управлінського процесу. Формування такої системи потребує імплементації новітніх інструментів антикризового фінансового управління, зокрема антикризової фінансової діагностики, яка здатна системно вирішувати проблему раннього попередження фінансової кризи і забезпечувати бажані параметри фінансово-економічної безпеки підприємства в умовах невизначеності.

Під антикризовою фінансовою діагностикою фінансово-економічної безпеки пропонуємо розуміти комплекс дій, спрямованих на забезпечення інформаційної підтримки управління, що передбачає застосування сучасного методичного інструментарію під час послідовного здійснення діагностичних процедур з ідентифікації, оцінки причин зміни та прогнозування рівня фінансово-економічної безпеки підприємства, своєчасного виявлення загроз та обґрунтування комплексу заходів з випередження, ліквідації й запобігання наслідків їх руйнівного впливу задля досягнення і підтримки безпечного стану фінансово-економічної діяльності підприємства та здатності його до сталого розвитку. Дане визначення відповідає сучасним вимогам організації інтегрованих систем менеджменту, оскільки трактує діагностику як систему спеціальних знань, що інтегрується із системою управління фінансово-економічною безпекою в загальну систему управління підприємством на рівні процесу діагностики фінансово-економічної безпеки, і забезпечує комунікації та формування інформаційного масиву релевантних даних для прийняття рішень з досягнення і підтримки безпечного стану фінансово-економічної діяльності підприємства у нестабільному бізнес-середовищі задля отримання нових конкурентних переваг та можливості сталого розвитку.

Основною метою антикризової фінансової діагностики в системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства є забезпечення інформаційної підтримки ухвалення ефективних управлінських рішень та розробки стратегії фінансово-економічної безпеки з позицій досягнення максимально можливого рівня захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, підтримки безпечного стану фінансово-господарської діяльності та перспектив сталого розвитку підприємства.

Досягнення визначеної мети антикризової фінансової діагностики можливо на підставі виконання низки завдань, основними з яких є: оцінка стану та результатів фінансово-господарської діяльності підприємства; моніторинг і виявлення тенденцій розвитку результатів господарської діяльності та фінансового стану підприємства; ідентифікація внутрішніх і зовнішніх загроз фінансово-економічній безпеці підприємства; кількісна оцінка причин зміни результатів фінансово-господарської діяльності підприємства; прогнозування можливостей появи ускладнень та кризових параметрів фінансово-економічної безпеки підприємства; оцінка здатності до нейтралізації загроз та пошук потенційних резервів забезпечення й підтримки безпечного стану фінансово-економічної діяльності підприємства; обґрунтування варіантів управлінських

рішень і розробка заходів з практичної реалізації залучення виявлених резервів; оцінка ефективності управління підприємством в контексті обґрунтованих заходів із забезпечення фінансово-економічної безпеки та сталого економічного зростання в умовах невизначеності.

Передумовою ефективної реалізації визначених завдань є відповідне організаційне, технічне та методичне забезпечення, та підпорядкування антикризової діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства певним методологічним принципам. В якості таких нами визначені групи принципів цільового характеру, організації досліджень та системності пізнання цілого за його частиною, причини – за її дією, внутрішнього – за зовнішнім. Дотримання цих принципів не лише уможлиблює досягнення мети і вирішення основних завдань фінансової діагностики, але й забезпечує реалізацію основних її функцій в системі управління фінансово-економічною безпекою підприємства, а саме: оціночної, контрольної, пошукової, прогностичної, стабілізуючої та інформаційної.

Визначені функції та принципи реалізації антикризової фінансової діагностики дозволять забезпечити наукову обґрунтованість та досяжність цілей діагностування, комплексність, органічність та безперервність процесу формування інформації для обґрунтування управлінських рішень із забезпечення, відновлення або підтримки безпеки фінансово-економічної діяльності підприємства в сучасному бізнес-середовищі. Подальші дослідження будуть спрямовані на моделювання та обґрунтування методичного забезпечення процесу антикризової фінансової діагностики фінансово-економічної безпеки підприємства.

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Кащена Н. Б., канд. екон. наук, доц., Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків, Порсюрова І. П., викл., Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Харків

Особливою підсистемою економічної безпеки підприємницьких структур, що створює передумови для їх інноваційного та сталого розвитку, є інвестиційна безпека. Рівень інвестиційної безпеки визначається сприятливим інвестиційним кліматом, забезпеченістю інвестиційними ресурсами та інвестиційною активністю суб'єктів підприємницької діяльності. Дедалі більшої актуальності в контексті забезпечення бажаного рівня інвестиційної безпеки підприємства набувають питання створення ефективною системи управління інвестиційною діяльністю, спрямованої на активізацію інвестицій у реальний і фінансовий сектор, забезпечення конкурентних переваг та інвестиційної привабливості, підвищення ефективності реальних і фінансових інвестиційних проектів і програм тощо.

Прийняття ефективних управлінських рішень в сфері інвестицій апріорі потребує відповідного аналітичного забезпечення цього процесу. В системі управління інвестиційною діяльністю аналітичне забезпечення виконує інформаційну (забезпечення інформацією про інвестиції внутрішніх і зовнішніх користувачів), аналітичну (здійснення на підставі облікових даних аналізу інвестиційної діяльності підприємства, його інвестиційної активності та ефективності інвестицій) та контрольну функції. З огляду на це його основними завданнями є:

- надання інформаційної підтримки у прийнятті управлінських рішень з інвестування у реальний і фінансовий сектор економіки;
- оцінка ефективності інвестиційної діяльності підприємства в цілому та в різних аналітичних розрізах (за напрямками і формами інвестування, структурними підрозділами, бізнес-одинацями тощо);
- контроль і планування економічної ефективності інвестицій;
- обґрунтування пріоритетних напрямів і форм інвестування з позиції забезпечення ефективності реалізації стратегій інвестиційної безпеки та сталого розвитку.

Дієвим інструментом реалізації стратегічних цілей підприємства є фінансове інвестування, яке здійснюється у формі вкладень капіталу в дохідні види грошових та фондових інструментів. Вибір ефективних інструментів фінансового інвестування, формування балансованого портфеля фінансових інструментів і підтримання його ефективності визначають цільову сферу аналізу фінансових інвестицій та його методику.

Вважаємо, що метою аналізу фінансових інвестицій має бути комплексна і системна оцінка ефективності реалізації проектів фінансових інвестицій, виявлення потенційних резервів підвищення їх доходності та ліквідності за прийнятного рівня ризику та розробка заходів з практичної реалізації залучення виявлених резервів. Реалізація визначеної мети передбачає вирішення наступних завдань:

- аналіз стану фінансових інвестицій у попередньому періоді;
- визначення форм і загального обсягу фінансових інвестицій у майбутньому періоді;
- оцінка економічної ефективності фінансових інвестицій;
- оцінка ефективності фінансових інвестицій в умовах ризику;
- оцінка інвестиційних якостей фінансових інструментів інвестування;
- виявлення потенційних резервів підвищення економічної ефективності фінансових інвестицій;
- розробка заходів щодо забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків і підвищення доходності та ліквідності окремих фінансових інструментів інвестування.

Провідне місце в процесі прийняття рішень з фінансового інвестування займає оцінка їх економічної ефективності. Вона передбачає визначення вартості і доходності окремих фінансових інструментів і портфеля фінансових інвестицій

в цілому. В рамках такої оцінки досліджується: 1) вартість окремих інструментів фінансових інвестицій з урахуванням специфіки їх функціонування на фондовому ринку (умови випуску, умови виплати доходу, термін дії, термін найближчої виплати доходу); 2) рівень прибутковості (поточної, кінцевої, сукупної) окремих фінансових інструментів; 3) обираються найбільш ефективні, з погляду вартості й прибутковості, фінансові інструменти і формується оптимальна структура портфеля фінансових інвестицій.

Наразі особливої актуальності набуває також оцінка ефективності фінансових інвестицій в умовах ризику, що передбачає визначення вартості і доходності окремих фінансових інструментів і портфеля фінансових інвестицій в цілому з урахуванням ризиків, які пов'язані з ймовірністю відхилення фактичного інвестиційного доходу від очікуваної його величини в ситуації невизначеності динаміки кон'юнктури відповідного сегмента інвестиційного ринку. В рамках такої оцінки досліджується: 1) вартість окремих інструментів фінансових інвестицій з урахуванням специфіки їх функціонування на фондовому ринку і відповідного стану економіки; 2) рівень прибутковості окремих фінансових інструментів з урахуванням ризику; 3) обираються найбільш ефективні, з погляду вартості й прибутковості в умовах невизначеності, фінансові інструменти і формується оптимальна структура портфеля фінансових інвестицій; 4) оцінюється рівень ризику портфеля фінансових інвестицій в цілому.

Виняткової уваги заслуговує оцінка інвестиційних якостей окремих фінансових інструментів, що диференціюється залежно від виду цих інструментів і враховує характер їх обігу на організованому і неорганізованому фондових ринках, а також результати господарювання підприємств-емітентів.

Отже, здійснення аналізу фінансових інвестицій є надзвичайно важливим для забезпечення інвестиційної безпеки підприємства.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕОЦІНКИ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

Гаркуша С. А., доцент, Кириченко Я. В., магістр, Сумський національний аграрний університет

Основні фонди – це засоби праці, які приймають участь у виробничому процесі більше 1 року (від дати введення в експлуатацію), зберігаючи при цьому свою натурально-речовинну форму, а їх вартість переноситься на вартість виготовленої продукції поступово, шляхом амортизаційних відрахувань. Виробничі фонди поділяються на основні і оборотні.

У ході господарської діяльності трапляються випадки, коли вартість раніше придбаних основних засобів не відповідає сучасному рівню ринкових цін. Під час такої ситуації підприємство може провести переоцінку даних об'єктів.

Нерівномірна динаміка ринкових цін на окремі елементи основних фондів призвела до спотвореного уявлення про реальну вартість вже діючих основних фондів підприємств.

Проблемам переоцінки основних засобів присвячували свої роботи багато відомих вчених, таких як, наприклад, С. Ф. Голов, О. М. Петрук, К. І. Безверхий, І. В. Чалий. Проте й надалі поняття переоцінки та наслідків, які виникають в результаті її проведення, залишаються незрозумілими і малодослідженими.

Як показує практика, в даний час операції з проведення переоцінки (дооцінки або уцінки) основних засобів у бухгалтерському обліку підприємства набувають все більшої популярності. Найчастіше, це пов'язано з тим, що власники (акціонери) стали все більше уваги приділяти «джерелу своїх доходів» - бухгалтерському прибутку, так, як хочуть бачити максимально об'єктивну картину - справедливу вартість активів, зокрема, основних засобів.

Переоцінка основних засобів повинна здійснюватися сертифікованим суб'єктом оціночної діяльності, який має відповідний сертифікат Фонду державного майна України і діє на підставі Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність».

Головним стимулом переоцінки служить прагнення підприємства до достовірності фінансової звітності. Тому підприємство може переоцінити об'єкт ОЗ, якщо залишкова вартість такого об'єкта істотно відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу [1].

Предметом переоцінки основних засобів на підприємстві можуть бути:

- об'єкти нерухомості - будівлі, споруди, передавальні пристрої тощо;
- робочі силові машини та обладнання;
- вимірювальні і регулюючі прилади та пристрої;
- обчислювальна техніка, інша оргтехніка;
- транспортні засоби;
- інструмент;
- виробничий і господарський інвентар;
- інші види основних фондів, які діють, знаходяться на консервації або в резерві, підготовлені до списання, але не оформлені у встановленому порядку відповідними актами.

При переоцінці об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт. Тобто по всіх об'єктах основних засобів даної групи перевіряється, відповідає їх остаточна вартість справедливій вартості відповідних об'єктів. При наявності відхилень об'єкти основних засобів дооцінюються або уцінюються - за справедливою вартістю.

Відомості про зміни первісної вартості та сум зносу основних засобів заносяться підприємством до реєстру їх аналітичного обліку (інвентарна картка обліку основних засобів, книга обліку основних засобів).

При проведенні переоцінки об'єкта основних засобів змінюються в однакових пропорціях первісна вартість об'єкта та сума накопиченого зносу, крім випадку, коли залишкова вартість об'єкта, що переоцінюється, дорівнює нулю.

Індекс переоцінки визначається діленням справедливої вартості об'єкта на його залишкову вартість на дату переоцінки.

Якщо залишкова вартість об'єкта основних засобів дорівнює нулю, то його

переоцінена первісна вартість визначається додаванням справедливої вартості цього об'єкта до його первісної (переоціненої) вартості без зміни суми зносу об'єкта, в результаті чого переоцінена залишкова вартість об'єкта буде дорівнювати його справедливій вартості.

Зауважимо, що переоцінка основних засобів є сьогодні не тільки оціночною процедурою перерахунку вартості основних засобів, а і процесом, в ході якого кваліфіковані експерти-оцінювачі можуть надати підприємству у разі потреби послуги з інвентаризації основних засобів та активів підприємства, нададуть консультації щодо порядку ведення бухгалтерського обліку основних засобів, вироблення оптимальних моделей з точки зору фінансів та оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. № 92 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://buhgalter911.com/Res/PSBO/PSBO7.aspx>.

ДО ПИТАНЬ УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Клімович І. М., ст. викладач, Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Харків

Ліквідність і платоспроможність є важливими характеристиками ритмічності і стійкості діяльності підприємства. Тому важливим є питання оцінки і прогнозування ліквідності і платоспроможності підприємства та удосконалення з цією метою існуючих підходів та методик.

Питання теоретичного та методологічного обґрунтування понять "платоспроможність" і "ліквідність" розглядались у працях як зарубіжних, так і вітчизняних науковців та практиків, зокрема І. О. Бланка, А. Б. Гончарова, Г. О. Крамаренка, Є. В. Мниха, та інших. Завдяки роботам цих вчених сформульовано підґрунтя для подальших наукових досліджень.

Проте, як свідчать дослідження, більшість підприємств не реалізують фінансовий менеджмент у розрізі ліквідності та платоспроможності, тому у цій ситуації особливої актуальності набирає оцінка ліквідності та платоспроможності підприємств та пошук шляхів управління ними.

Вагомими складовими фінансового менеджменту є підтримка належного рівня ліквідності та платоспроможності підприємства, збереження та підвищення досягнутих показників ефективності, забезпечення стабільності грошових надходжень та їх збалансованості з обсягами видатків, необхідних для простого функціонування підприємства та своєчасного і повного виконання платіжних зобов'язань. Але на сьогоднішній день підприємства України потребують в забезпечення ліквідності та платоспроможності, удосконалення системи управління ними, зокрема, відповідних засобів та інструментів

аналітичного обґрунтування управлінських рішень.

Для удосконалення процесу управління ліквідністю та платоспроможністю пропонується розробити методичний підхід з використанням одного із найпоширеніших методів моделювання на сьогодні: – структурно-функціональної моделі, що дає право як формалізувати послідовність процесу управління, так і спостерігати за проміжними результатами.

Структурно-функціональний аналіз зосереджений на виявленні загального потоку інформації, її типізації, виділення із великого масиву якісних і кількісних сторін явища найбільш суттєвих, важливих та визначних. На основі цього структурно-функціональне моделювання надає загальну картину функціонування досліджуваного об'єкту.

Структурно-функціональна модель передбачає використання CASE-засобу в програмному продукті BPwin 4.0 який включає три стандартні методології: IDEF0 (функціональне моделювання), DFD (моделювання потоків даних) та IDEF3 (моделювання потоків робіт із застосуванням елементів логічного розгалуження).

Модель будується з точки зору підприємства, та переслідує ціль удосконалення процесу управління ліквідністю та платоспроможністю. Почнемо розгляд поточного процесу управління ліквідністю та платоспроможністю (системи "as is").

Перший етап – побудова основного блоку. Суть його полягає у складанні контекстної діаграми моделі [2, с. 118]. Контекстну діаграму "Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства" показано у рис. 1.

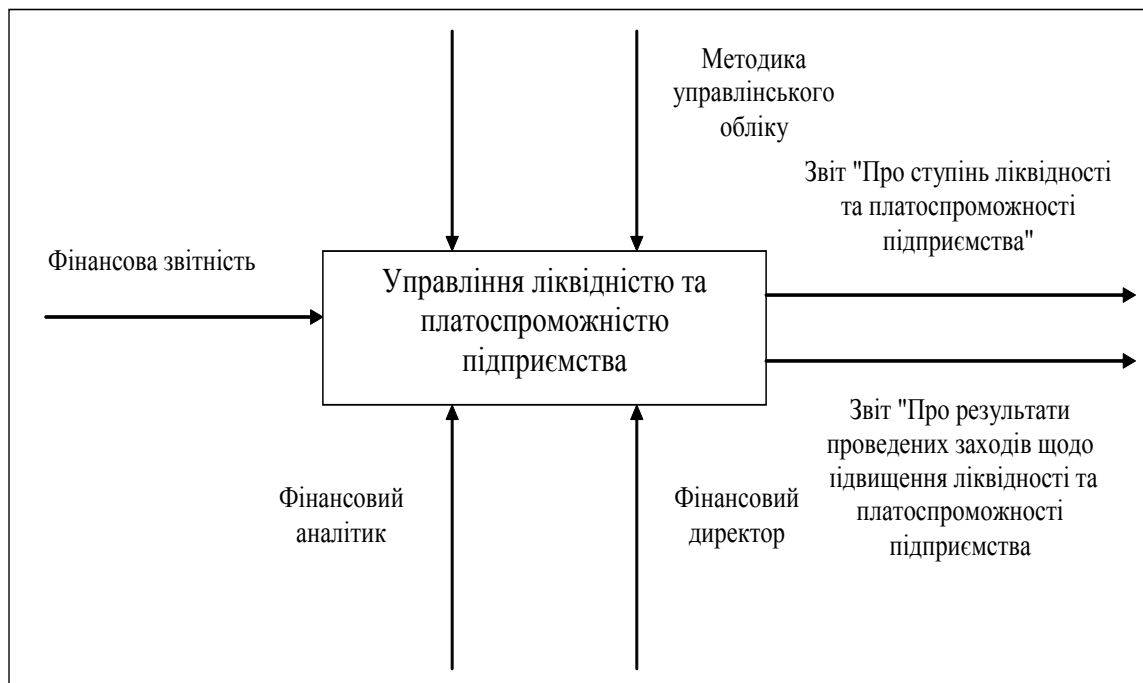

Рис.1 – Контекстна діаграма моделі «Управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства»

На контекстній діаграмі по центру знаходиться блок головної задачі, який зображає сутність моделі, мету її побудування та передбачає сукупність запитань, на які має відповідати модель.

З усіх боків до головного блоку надходять інтерфейсні дуги, які розкривають: вхідну інформацію, необхідну для управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства, яка представлена фінансовою звітністю, відображається як вхідна дуга, яка проходить до лівої границі функціонального блоку; керування – те, "що" обмежує, та "чим" керується виконувач в управлінні [1, с. 11].

На діаграмі відображається вертикальною дугою, опущеною на верхню границю блоку процесу; механізм – те, за допомогою "чого" підприємство управляє ліквідністю та платоспроможністю, та "хто" виконує завдання – фінансовий аналітик та фінансовий директор, на діаграмах відображається як вертикальна дуга, проведена до нижньої границі блоку процесу; вихідні дуги ілюструють об'єкти, в які перетворюються вхідні дані – вихідні документи, тобто результат, який необхідно отримати – звіт "Про ступінь ліквідності та платоспроможності підприємства" та звіт "Про результати проведених заходів щодо підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства".

Список використаних джерел:

- Khan I. U. Liquidity management efficiency of Indian Steel Companies (a Case Study) / I. U. Khan // Far East Journal of Psychology and Business. – 2011. – № 3. – Р. 3-11.
2. Унковская Е. Д. Моделирование процесса управления финансовым результатом лизинговой компании / Е. Д. Унковская // Бизнесинформ. – 2009. – №1. – С. 117-120.

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА

Клюско Л. А., доцент, Олісейчик А. Ю., Рядняна Г. О., бакалавр, Національний університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Податки відіграють важливу роль в економіці кожної країни, вони забезпечують надходження доходів до держави, підвищують її фінансовий рівень, ефективно сприяють покращенню ВВП населення, і цим в свою чергу, призводять до економічно-соціального розвитку держави. Виконання цих важливих завдань можливе лише за умови, здійснення ефективного податкового менеджменту, і це питання є дуже актуальним на сьогодні.

Визначення можливих шляхів вирішення проблем і недоліків вітчизняної системи податкового менеджменту сприятиме стимулюванню підприємницької виробничої діяльності, підвищенню ділової та інвестиційної активності господарюючого суб'єкта, а також стимулюванню науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва і, як наслідок, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції.

Різним аспектам проблем та перспектив розвитку податкового менеджменту присвячені роботи відомих вітчизняних фахівців-науковців і практиків, таких як: В. Л. Андрущенко, А. В. Єлісєєв, А. Г. Загородній, Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, В. М. Суторміна, В. М. Федосов та інших. Їх роботи

присвячені окремим проблемам податкового менеджменту. Більше уваги вони приділяють адмініструванню податків, але податковий менеджмент – це не тільки чітке виконання законодавчих актів та інструкцій вищестоящих органів управління, – це, крім того, ще й головний економічний процес. Тому розкривати сутність податкового менеджменту потрібно не лише з точки зору податкової науки, а й з позицій класичного менеджменту.

За визначенням, податковий менеджмент є складовою загальної податкової політики як на рівні держави, так і регіону, галузі, підприємства, громадянина. Він створює систему принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних з процесом адміністрування, розрахунком податкових платежів, постійним контролем за їх здійсненням.

Податковий менеджмент охоплює три рівні податкової політики [1]:

- Державний податковий менеджмент.
- Податковий менеджмент господарюючих суб'єктів.
- Податковий менеджмент громадян.

Головна мета податкового менеджменту підприємства полягає у, забезпеченні йому оптимальних податкових платежів з урахуванням чинного законодавства [2].

При цьому потрібно звернути увагу на вирішення таких проблем: дисципліна та культура платників податків; мінімізація та оптимізація сплати податків; ризик податкових платежів для платників податку [3].

Як і будь-який менеджмент, податковий передбачає обов'язкові складові, свої особливі елементи. До головних з них належать суб'єкт та об'єкт оподаткування. Суб'єкт оподаткування – це всі платники податків.

Об'єктом оподаткування виступає переважно або майно, або дохід, або приріст вартості виробу, або вид діяльності. У ситуації, яка склалася в Україні, велике значення мають статистичне спостереження за соціально-економічними процесами, дослідження різних альтернативних показників з незалежних джерел отримання інформації, у тому числі й з неофіційних. Таке розширення джерел отримання інформації дає можливість точніше приймати рішення щодо розробки економічної та податкової стратегії й визначення податкової політики. Особливого значення показники соціально-економічного розвитку держави набувають у період економічного спаду, зниження промислового виробництва та скорочення валового суспільного продукту. У цій ситуації розмір податкового потенціалу залежить від доходів підприємств і громадян. Отже, податковий потенціал є важливою складовою податкового менеджменту як на макроекономічному, так і на мікроекономічному рівні. Його розмір залежить від різних чинників, які можна об'єднати в такі групи:

- речові чинники виробництва – основні виробничі засоби (у першу чергу їх активна частина), виробнича інфраструктура (пасивна частина), виробничі запаси.

- трудові чинники виробництва – робоча сила в кількісному та якісному вираженні, заробітна плата, доходи працівників тощо.

- сукупність управлінських дій щодо всіх його складових елементів – статистичний та бухгалтерський облік, суб'єкти управлінських рішень та ін.

Це головні елементи внутрішнього податкового середовища. Крім того, необхідно враховувати й чинники зовнішнього середовища, насамперед інформацію, банківську та кредитну політику тощо. Однією із проблем сучасного податкового менеджменту в Україні є автоматичне перенесення зарубіжних способів і прийомів у вітчизняну практику оподаткування підприємств без їх наукового обґрунтування упродовж порівняно недовгого періоду існування податкової системи держави. Це, в свою чергу, не сприяє підвищенню його ефективності. Крім того, податкові реалії, які склалися, не сприяють стабільності підприємницької діяльності, оскільки нормативно-правова база оподаткування в Україні є складною, неоднорідною та нестабільною, а окремі податкові законодавчі норми – недостатньо узгодженими, інколи й суперечливими. В цілому, спостерігається відсутність узгодженості між окремими спеціальними законами про податки, а також між податковими законами загальної дії та законами, які регулюють окремі види діяльності. Таким чином, відсутність або недостатня кількість фахівців з питань оподаткування, недосконалість організаційно-управлінської структури суб'єкта господарювання, недостатня увага його керівництва щодо питань функціонування корпоративного податкового менеджменту або ж нерозуміння його суті та значення унеможливорює розширення або диверсифікацію виробництва з метою зменшення податкового тягаря і призводить, як правило, до зниження показників ефективності діяльності підприємства в цілому та його фінансово-господарського стану

На нашу думку, забезпечити ефективність податкового менеджменту в сучасних умовах господарювання можна насамперед, шляхом запровадження чіткої системи інформування платника податків з метою підвищення ефективності прийняття ним відповідних управлінських рішень. При цьому вона повинна відповідати таким вимогам, як корисність, цілісність (інформація повинна в повному обсязі характеризувати різні аспекти діяльності підприємства), фактичність, динамізм та ефективність. Також необхідною умовою у здійсненні управління оподаткуванням на підприємстві має бути підвищення ділової культури платника, оскільки її відсутність обумовлює протиріччя вітчизняного податкового менеджменту (з одного боку, метою діяльності підприємства є отримання прибутку, а з іншого, зниження його частки з метою мінімізації податкових витрат). У підсумку необхідно зазначити, що функції податкового менеджменту виходять за межі цілей, які досягаються удосконаленням податкової системи, що забезпечує профіцит бюджету. Шляхом використання арсеналу непрямих податкових пільг, можна нейтралізувати впливом стагнуючих факторів на економіку. Такими інструментами податкової системи є пільги прямих і непрямих податків: прискорена амортизація, зменшення оподатковуваного прибутку, зменшення ставки податку, повне звільнення від податку, використання методу залишку, що зменшується, і методу рівномірних списань вартості різних категорій основних фондів, податкові

знижки на виснаження надр, надання платникам податків інвестиційного кредиту тощо.

Реалізація запропонованих заходів сприятиме вирішенню обумовлених вище проблем і недоліків вітчизняної системи податкового менеджменту, стимулюванню підприємницької виробничої діяльності, підвищенню ділової та інвестиційної активності господарюючого суб'єкта, а також стимулюванню науково-технічного прогресу, технологічного оновлення виробництва і, як наслідок, виходу вітчизняного товаровиробника на світовий ринок високотехнологічної продукції.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Л. Синергійні елементи та ефекти податкового менеджменту / В. Л. Андрущенко // Фінанси України. – 2007. – № 10. – С. 97-101.
2. Єлісєєв А. В. Податкове планування. Мінімізація оподаткування законними способами / А. В. Єлісєєв, М. П. Підлужний. – Львів : Ліга-Прес, 2003. – 274 с.
3. Загородній А. Г. Податкове планування в системі фінансового менеджменту підприємства / А. Г. Загородній, А. В. Єлісєєв // Фінанси України. – 2001. – № 8. – С. 131–134.

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ ПІДПРИЄМСТВА, ЯК ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Ковальова Н. С., магістр, Петровська А. В. магістр, Національний технічний університет «ХПІ» м. Харків

Головною метою створення та подальшої діяльності будь-якого господарюючого суб'єкту, не залежно від виду його діяльності чи форми власності, є отримання кінцевого фінансового результату.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» фінансовий результат (прибуток або збиток) повинен визначатися і відображатися в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності згідно з принципом нарахування та відповідності доходів та витрат. Отже, відповідно до вищезазначеного принципу, для визначення фінансових результатів звітного періоду необхідно зіставляти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Тобто, якщо доходи суб'єкта господарської діяльності перевищують витрати, що були здійснені для отримання цих доходів, то він отримує позитивний фінансовий результат (прибуток), у разі, коли витрати більші за доходи господарюючий суб'єкт отримує негативний фінансовий результат (збитки).

У загальному визначенні доход – це збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які приводять до росту капіталу (за винятком росту, обумовленого внесками власників до статутного капіталу).

Це визначення відповідає вимогам до визнання й класифікації доходу від звичайної діяльності підприємства, які втримуються в Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 15 «Доход». Отже, згідно П(С)БО 15, доход визначається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що визначає ріст власного капіталу (за винятком росту капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути вірогідно визначена [1].

Ефективне керування доходами базується на їх класифікації за попередньо обґрунтованими ознаками. Основою класифікації доходів є розподіл їх за видом діяльності, наслідком якої є утворення відповідних доходів. За цією ознакою прийнято розрізняти доходи від операційної, інвестиційної й фінансової діяльності підприємства.

У бухгалтерському обліку дохід відображається у сумі справедливої вартості отриманих активів або тих, які підлягають одержанню [2]. Сума доходу, що виникає в результаті господарської операції, як правило, визначається шляхом домовленості між підприємством і покупцем або користувачем активу. Вона оцінюється по справедливій вартості отриманої компенсації або тієї компенсації, що може бути отримано, з урахуванням суми будь-якої торговельної знижки, що надається підприємством.

Витрати є другим важливим фактором утворення прибутку підприємства.

Облік витрат підприємства здійснюється відповідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». Згідно П(С)БУ 16 витратами звітного періоду зізнаються або зменшення активів, або збільшення зобов'язань, що приводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу в результаті його виключення або розподілу власниками), за умови, що ці витрати можуть бути вірогідно оцінені [3].

Як і доходи, витрати розподіляють на класифікаційні групи за двома основними класифікаційними ознаками [4].

Перший рівень класифікації передбачає розподіл витрат за видами діяльності підприємства. За цією ознакою прийнято розрізняти витрати на операційну, інвестиційну й фінансову діяльність підприємства.

В цілому, слід зазначити, що витрати підприємства поділяються на ті, які формують собівартість продукції та ті, які відносяться на фінансовий результат (адміністративні, витрати на збут, інші операційні витрати). Саме за такою класифікацією витрат побудована звітність вітчизняних підприємств.

Ефективне керування витратами передбачає здійснення класифікації другого рівня, що вимагає розподілу витрат за напрямками використання (витрата) засобів. На цьому рівні витрати підприємства розподіляються на такі групи [5]: витрати, які включаються в собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг); адміністративні витрати; витрати на збут; інші операційні витрати; фінансові витрати; втрати від участі в капіталі; інші витрати.

Фінансовий результат є одним з найважливіших економічних показників, який узагальнює усі результати господарської діяльності та надає комплексної оцінки ефективності цієї діяльності. Поняття фінансового результату тісно пов'язане з поняттями доходів і витрат. Тобто, основоположними поняттями

фінансових результатів, як економічної та бухгалтерської категорії, є поняття доходів і витрат.

Список використаних джерел:

- 1 П(С)БО 15 «Дохід» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/>
- 2 Оцінка доходу [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://i.factor.ua/ukr/law-116/section-576/article-11633/>
- 3 П(С)БУ 16 «Витрати» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-buhgalterskogo/>
- 4 Облік і аудит доходів і витрат підприємства [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://works.doklad.ru/view/QMHnO2jaq44.html>
- 5 Поняття, склад і класифікація операційних витрат підприємства [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ukr.vipreshebnik.ru/economika-pidpr/2468-ponyattya-sklad-i-klasifikatsiya-operatsijnikh-vitrat-pidpriemstva.html>

ФАКТОРИ ТИПІЗАЦІЇ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА У ФОРМУВАННІ ЗВІТНОСТІ Й ЗДІЙСНЕННІ АУДИТУ

*Колєсніченко А. С., асистент, Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»*

Протягом останніх десятиліть набуває широкої популярності сфера туризму й туристичних послуг. У зв'язку з цим збільшується спектр і цикл питань, спрямованих на підвищення ефективності систем управління суб'єктами господарювання індустрії туризму, зокрема, готельно-ресторанного комплексу. Удосконалення облікових механізмів, аудиторських процедур та розробка відповідної звітної документації спроможні стати передумовою розвитку не тільки туристичної галузі, а національної економіки в цілому.

У науковому середовищі дослідження питань обліку й складання звітності, основних принципів та методів її складання широкого розкриваються в роботах відомих фахівців в галузі економіки й бухгалтерського обліку, серед них слід назвати напрацювання: Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, А. Г. Загороднього, Н. О. Каморджанової [1], В. А. Кулик [2], В. О. Лук'янова [3], Г. О. Партина, Л. В. Чижевської та інших. При цьому, заслуговує окремої уваги огляд проблем щодо вивчення факторів типізації готельного господарства в контексті формування звітності готелів і ресторанів, проведення аудиту їх діяльності.

Належне оформлення готельними закладами власної діяльності вимагає великої кількості документації щодо обробки даних й перенесення їх до обліково-фінансової звітності. Операційна документація демонструє сутність та обсяг операцій, а також виступає основою для формування звітності, яка вводиться до відповідної системи. Для кожної операції враховується тип операції. Фахівці бухгалтерії вносять дані у відповідні документи залежно від фактично отриманої інформації. З метою забезпечення якісного внутрішнього

контролю облікова система ставить завдання забезпечення додаткової, незалежної документації для перевірки кожної операції [3].

Нещодавно зазнала змін статистична оцінка діяльності засобів розміщення України, що відтворилося в трансформації форм № 1-готель та № 1-курорт на введення нових форм звітності № 1-КЗР «Звіт про діяльність колективного засобу розміщування» (далі – 1-КЗР), які набули чинності. Ключовий елемент, покладений в основу нововведення, виражається у впровадженні підходу, який передбачає обробку інформації, наданої окремо юридичними особами та фізичними особами-підприємцями.

Однак, іншою стороною медалі залишається фіксація деяких розбіжностей між стандартом ДСТУ 4527:2006 та формою №1-КЗР. Так, відповідно до форми № 1-КЗР до готелів та аналогічних засобів розміщування можна віднести:

- «готель», «мотель», «готельно-офісний центр»;
- «кемпінг», «гуртожиток для приїжджих», які за ДСТУ 4527:2006 ураховуються у складі «інших засобів розміщення»;
- «гірський притулок», що за ДСТУ 4527:2006 належить до «спеціалізованих засобів розміщення»;
- «клуб із приміщенням для проживання», «студентський літній табір», дефініції яких відсутні у ДСТУ 4527:2006;
- «інші місця для тимчасового розміщування», які також не повинні враховуватися в категорії «готелі та аналогічні засоби розміщення» [4, с. 28].

Серед спеціалізованих засобів розміщування у формі №1-КЗР виділено:

- «санаторій», який включено до категорії «готелі» за ДСТУ 4527:2006,
- «дитячий санаторій», «пансіонат з лікуванням», «пансіонат відпочинку», «дитячий заклад оздоровлення цілорічної дії», «дитячий центр», «санаторій-профілакторій», «бальнеологічна лікарня», «грязелікарня», «бальнеогрязелікарня» (включаючи дитячі), «оздоровчий заклад 1-2 денного перебування», поняття яких відсутні у ДСТУ 4527:2006;
- «будинок відпочинку», «база відпочинку», які є «аналогічними засобами розміщення» тощо.

Крім того, положення інструкції щодо заповнення форми державного статистичного спостереження № 1-КЗР мають низку розбіжностей із Законом України «Про туризм», наприклад:

- щодо встановлення мінімальної кількості номерів: в інструкції зазначено, що «готелі» та «аналогічні засоби розміщення» повинні мати більше ніж сім номерів, проте в Законі України «Про туризм» чітко задекларовано, що мінімально можливий номерний фонд для віднесення засобу розміщення до категорії «готель» становить шість номерів, при цьому обмежень для «аналогічних засобів розміщення» немає;
- щодо врахування окремих засобів розміщення в категоріях «готелі» та «аналогічні засоби розміщення»: у статистичних бюлетенях, створених за формою № 1-КЗР, містяться дані щодо об'єктів, власниками або орендарями яких виступають фізичні особи-підприємці, а також зазначено, що ці заклади належать до категорій «готелі» й «аналогічні засоби розміщення», що на даний момент є неприпустимим згідно із Законом України «Про туризм» [5].

Виявлені розбіжності впливають на технологію та характер здійснення процедури аудиту, ступінь спів ставності отриманих результатів. Аудиторські процеси вважаються завершеними, за умови досягнення доказовості правильності й проведення звірки підсумків обліку бухгалтерії з окремими підрозділами готельного бізнесу [3].

Система управління готелем, хостелом, санаторієм, базою відпочинку та іншими закладами готельного бізнесу, яка ґрунтується на систематизації складовий, застосуванні індивідуального підходу до визначених класифікаційних груп, дозволяє реалізовувати комплексний контроль всіх бізнес-процесів закладу, з урахуванням факторів удосконалення звітної та контрольної функцій.

Таким чином, необхідно зазначити, що в Україні відсутня прийнята й чітка структура щодо класифікації колективних засобів розміщення по групах. Крім цього, не враховуються дані про діяльність цих господарських одиниць у формах статистичної звітності, що суттєво обмежує та видозмінює рамки існуючої готельної бази, негативно впливаючи на ефективність функціонування даної сфери, та ускладнюючи процеси аудиторської перевірки.

Список використаних джерел:

1. Каморджанова Н. А. Бухгалтерский учет в гостиничном бизнесе / Н. А. Каморджанова, Д. Р. Каморджанов, Т. М. Конопляник. – Санкт-Петербург : Питер, 2004. – 448 с.
2. Кулик В. А. Облікова політика підприємства: набутий досвід та перспективи розвитку: Монографія. – Полтава: РВВ ПУЕТ, 2014. – 373 с.
3. Лук'янов В. О. Організація готельно-ресторанного обслуговування: навч. посіб. / В. О. Лук'янов, Г. Б. Мунін. – Київ : Кондор, 2012. – 346 с.
4. Організаційно-економічні засади функціонування малих готелів : монографія / С.С. Галасюк, О.В. Шикіна. – Одеса : Атлант, 2015. – 281 с.
5. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр> — Назва з титул. екрану.

МОДЕЛИ РАВНОВЕСИЯ РЫНКА КАПИТАЛОВ

Комар Р.О., ст. препод., Заболотна А. А., студентка, Национальный аэрокосмический университет им. М. Е. Жуковского «ХАИ»

На сегодняшний день, проблемой каждого предприятия является обеспечения его экономической безопасности. Основной целью обеспечения финансовой безопасности предприятия, является максимально эффективное его функционирование в текущем периоде, а также высокий потенциал развития в будущем.

Само по себе развитие строительной отрасли увеличивает уровень финансовых рисков для строительных предприятий. Сфера строительства максимально подвержена рискам, которые могут быть вызваны как внешней средой, так и внутренней работой самого предприятия.

Целью моей работы является теоритическое обоснование рисков, возникающих на рынке капиталов в связи с финансово-экономической деятельностью предприятия.

Любая финансовая операция, которую совершает то или иное предприятие, влечет за собой ряд рисков. В зависимости от вида финансово-экономической операции, риски можно классифицировать по определённым категориям.

Любую валютную операцию, которую совершает предприятие, сопровождает определённый валютный риск.

На валютном рынке различают следующие виды рисков:

- риск обменного курса – возникает в результате колебаний курса валют.
- риск прибыльности – чем больше риск, тем больше прибыль и наоборот.
- кредитный риск – возникновение убытков в результате невыполнения клиентом своих финансовых обязательств.

Страховой риск - определенное событие, на случай которой проводится страхование и имеющая признаки вероятности и случайности наступления. [1]

Таблица 1

Автор	Цитата
Ефимова О.В.	“Для раскрытия глубинных причин, определяющих текущее финансовое состояние, а также оценки влияния конкретных управленческих решений на будущее финансовое состояние, финансовый анализ использует результаты проведения анализа внешней среды (маркетинга, снабжения, рынка капитала), а также результаты анализа внутренней среды (производства и продаж, качества и конкурентоспособности продукции или услуг, производственного потенциала, динамики и состава затрат).”
Д. Тобин	«...инвесторы сочетают рискованнее капиталовложения с гарантированными, и лишь в редких случаях стремятся к получению наивысшей прибыли.»
А.Файоль	"...управлять - это значит предвидеть, организовывать, распоряжаться, согласовывать, контролировать".

Фондовый рынок – это рынок, на котором можно купить либо же продать акции и облигации. Риски на фондовом рынке – это соответственно риски изменения валютного курса (при вложении в иностранные активы) и процентной ставки.

На данном рынке различают такие виды рисков:

- ✓ страновые;
- ✓ отраслевые;
- ✓ риски финансового оператора;
- ✓ операционные риски.[2]

Общие основы определения и оценки финансовых рисков были заложены в трудах классиков экономической теории и финансового менеджмента, работах современных отечественных и зарубежных ученых по проблемам финансовых рисков и методов управления ими. Среди них труды таких известных авторов, как Ефимова О.В., Д. Тобин, А. Файоль.[3]

Нами был проведен анализ методов оценки финансовых рисков на различных этапах внешнеэкономических отношений. Это позволяет с наибольшей точностью произвести их экономическую оценку влияния на конечный финансовый результат. Предприятию позволит снизить воздействие возникающих рисков - учет, контроль и своевременное принятие решений.

Список использованной литературы:

- 1) Закон Украины «О страховании», ст. № 8
- 2) Уколов А. И., Оценка рисков: Учебник / А. И. Уколов. – 2-е изд.стер. – М.; Берлин: Директ-Медиа, 2018. – 626 с.
- 3) Тепман, Л. Н. Управление инвестиционными рисками: Учебное пособие / Л. Н. Тепман, Н. Д. Эриашвили. – М. : ЮНИТИ, 2016. – 215 с.

РИЗИКИ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УМОВАХ ЗАСТОСУВАННЯ МСФЗ

Комар Р. О. ст. викл., Мозгова А. О., студ., Харківський Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Вимоги до організації системи бухгалтерського обліку на підприємстві, в умовах застосування МСФЗ, зумовили зміни в процесі формування облікової інформації і, як наслідок, зміни у підходах до роботи бухгалтера [1].

Форми і методи в процесі відображення інформації про діяльність компанії у бухгалтерському обліку і звітності зумовила можливість широкого застосування професійного судження, на характер якого впливають рівень професійної освіти бухгалтера, періодичність підвищення кваліфікації, дотримання професійних етичних норм тощо. Виходячи із цього, застосування професійного судження зумовлює виникнення нових ризиків системи бухгалтерського обліку та звітності.

За останні півстоліття людство доклало дуже багато зусиль для вивчення поняття «ризик», їх видів та методів управління ними, особливо в процесі здійснення підприємницької діяльності суб'єктами господарювання.

Хоча суспільство досягло значних успіхів у вивченні природи ризиків, залишається дуже багато невирішених завдань щодо управління ризиками в сучасних умовах господарювання. Передусім це пов'язано зі зміною методів ведення бізнесу, активним використанням інформаційних технологій та засобів Інтернету, посиленням процесів світової глобалізації, збільшенням рівня конкуренції, швидкістю ділових трансакцій тощо.

Таблиця 1 – Трактуювання поняття «ризик»

Автор	Сутність поняття
А. Дерун [2]	Ризик – це можливість загрози витрат та наявності від’ємних фінансових результатів у майбутньому.
Є. М. Коротков [3]	«Ризик» передбачає втрати, збиток, ймовірність яких пов’язана з наявністю невизначеності (нестачею інформації, її недостовірністю).
І. О. Бланк [4]	Ризик – це результат вибору альтернативного фінансового рішення, що спрямоване на досягнення бажаного цільового ефекту фінансової діяльності з ймовірністю отримання фінансових втрат в результаті невизначеності умов його виконання.

У результаті Законодавчих змін науковці вказують на те, що до традиційних видів ризиків додалися нові:

1) інформаційні ризики, що пов’язані з поширенням комп’ютерних вірусів та спаму, шахрайство із публічною фінансовою звітністю компаній, навмисне спотворення інформації про діяльність компаній в Інтернеті, несанкціонований доступ сторонніх осіб до конфіденційної інформації компаній тощо;

2) господарські ризики, пов’язані з особливостями ведення бізнесу в умовах постіндустріальної економіки, наприклад валютні, інвестиційні, транспортні, бухгалтерські, податкові ризики та ін.

Нині ефективність управління ризиками компанії у цілому залежить як від глибини дослідження кожного окремого виду ризику, так і від осмислення та вивчення взаємозв’язків між різними видами ризиків. В умовах нестабільності економіки та невизначеності умов господарської діяльності компаній та результатів діяльності можна приймати управлінські рішення, розглядаючи лише комплексно наслідки дій економічних ризиків діяльності компаній із законодавчими видами ризиків.

На думку А.Є. Шевельова, наука про управління ризиками, створюючи інструменти управління наявними ризиками, зумовлює виникнення нових видів ризиків. Винайдення нових видів захисту від ризиків, як правило, провокує людей ризикувати більш сміливіше. Віра людини у можливість по-новому управляти ризиками може спонукати її йти на такий ризик, на який за інших умов ніколи б не наважилася [5].

Від достовірності бухгалтерської інформації залежить ефективність управлінських рішень, які визначають безпечні умови функціонування компанії у коротко- та довгостроковій перспективі.

Необхідно застосовувати індивідуальний підхід до розроблення системи бухгалтерської звітності для кожного контролюючого суб’єкта, враховуючи особливості його функціонування та здійснення функцій діяльності. При цьому важливо визначити перелік критеріїв раціональної організації бухгалтерського обліку (рис. 2).

Таким чином інформаційна система достовірної фінансової звітності відіграє роль інформаційного центру для забезпечення економічної безпеки

компанії. Економічна безпека обумовлена характером роботи бухгалтерської служби на підприємстві й якістю облікової інформації.

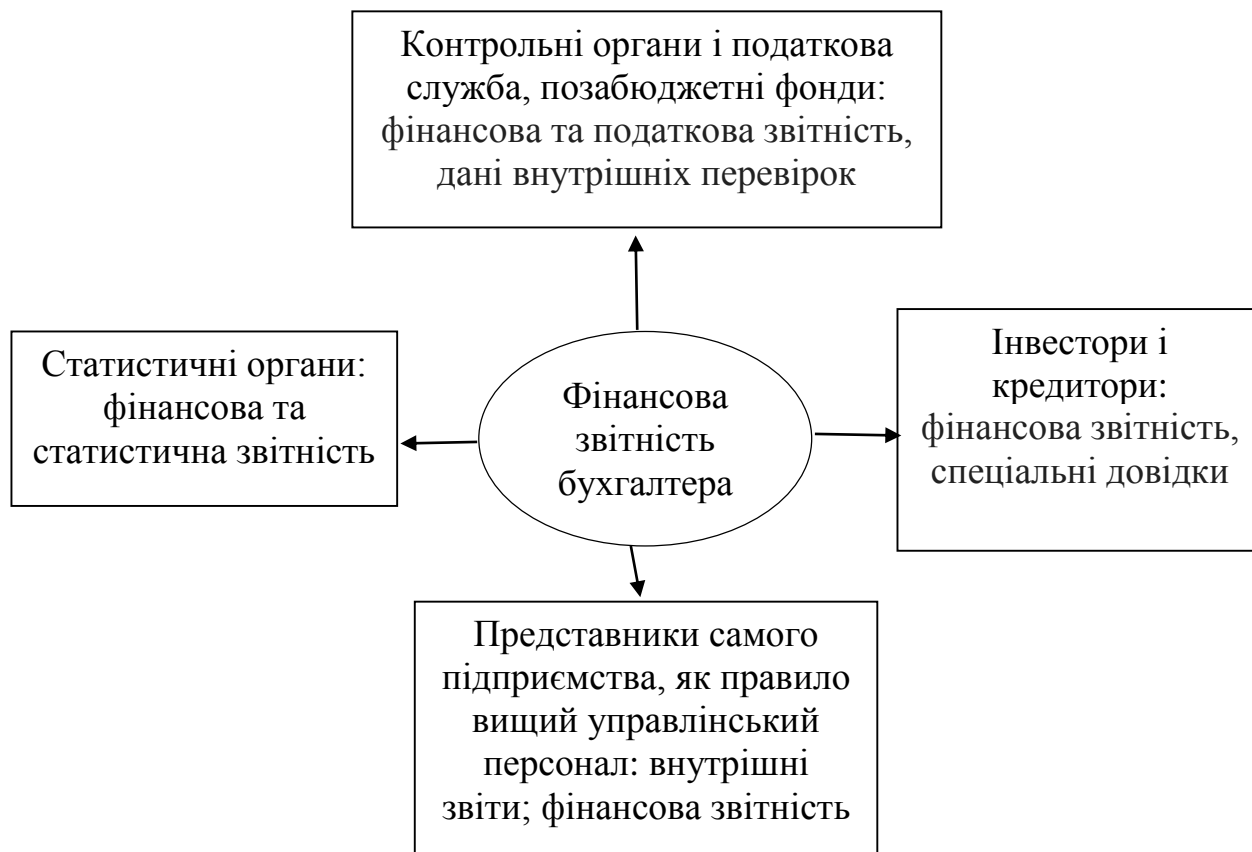

Рис. 2 – Структура фінансової звітності

Для мінімізації ступеня професійного ризику бухгалтера удосконалено елементи організації бухгалтерського обліку, що дозволяє уникнути небажаних негативних наслідків такого ризику або зменшити їх вплив на фінансові результати та визначає можливість функціонування суб'єкта господарювання у майбутньому:

- професійний підбір персоналу;
- постійний розвиток професійної кваліфікації;
- внутрішній аудит фінансової звітності.

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”, від 05.10.2017 р. № 2164-VII внесено зміни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100006813-zastosuvannya-msfz-roztyasneniya-minfinu>.
2. Дерун І. А. Ідентифікація ризиків в системі бухгалтерського обліку підприємства / І. А. Дерун // Економічний часопис – XXI. – 2016. – № 159(5–6). – С. 97–100.
3. Коротков Є. М. Антикризове управління: підручник / Коротков Є. М. – М. : Інфра-М, 2001. – 432 с.
4. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент: навчальний курс / Бланк І. О. – [2-ге вид., перероб. та доп.]. – Київ : Ельга, Ніка–Центр, 2004. – 656 с.

ОСОБЕННОСТИ МОДЕЛЕЙ РАВНОВЕСИЯ РЫНКА КАПИТАЛА

Комар Р. А. ст. препод., Скляр А. С., студ. Харьковского Национального аэрокосмического университета им.М. Е. Жуковского «ХАИ», Харьков

Фондовый рынок (рынок ценных бумаг) - совокупность участников фондового рынка и правоотношений между ними относительно размещения, обращения и учета ценных бумаг и производных (деривативов).

Участники фондового рынка - эмитенты (в том числе иностранные) или лица, выдавшего неэмиссионные ценные бумаги, инвесторы в ценные бумаги, институциональные инвесторы, профессиональные участники фондового рынка, объединения профессиональных участников фондового рынка, в том числе саморегулируемые организации профессиональных участников фондового рынка.

Эмитент - юридическое лицо, в том числе Фонд гарантирования вкладов физических лиц, а также государство в лице уполномоченных им органов государственной власти или международная финансовая организация, которые от своего имени размещают эмиссионные ценные бумаги и берут на себя обязательства по ним перед их владельцами.

Иностранный эмитент - юридическое лицо, созданное в соответствии с законодательством другого государства и осуществляет эмиссию ценных бумаг на территории Украины, или юридическое лицо, ценные бумаги которой зарегистрированы в соответствии с законодательством другого государства и допуск к обращению на территории Украины которых предоставлено Национальной комиссией по ценным бумагам и фондового рынка.

Международные финансовые организации считаются иностранными эмитентами. [1]

Модели фондового рынка - важнейшие модели мирового рынка, характеризующие организацию функционирования и развития национальных фондовых рынков в зависимости от специфики операций коммерческих банков с ценными бумагами корпораций.

Существуют 3 модели фондового рынка, каждой из них характерен свой состав посредников, своя инфраструктура и виды ценных бумаг:

- 1) Небанковская модель (США) - в качестве посредников выступают небанковские компании по ценным бумагам.
- 2) Банковская модель (Германия) - посредниками выступают банки.
- 3) Смешанная модель (Япония) - посредниками являются как банки, так и небанковские компании.

При банковской модели рынка кредитным учреждениям принадлежит главная роль в процессе организации фондовой торговли на бирже. При этом

банки не только размещают свои средства в ценные бумаги, но и являются поручителями при размещении новых выпусков ценных бумаг.

Стабильность на рынке является преимуществом банковской модели, которая во многом зависит от уровня развития банковской системы страны.

При данной модели вероятность рисков низка, т.к. участники торгов равны, а коммерческие банки стабильны к изменчивости ситуации, но инвесторы находятся в уязвимом положении. В качестве примера выступают рынки ценных бумаг Германии, Швеции и Швейцарии, где основными участниками являются коммерческие банки, которым отводится ведущая роль.

Для небанковской модели рынка характерен Закон Гласса - Стиголла. Закон Гласса - Стиголла - федеральный законодательный акт, подписанный Президентом США 16 июня 1933 года и вплоть до конца XX века, запретив коммерческим банкам заниматься инвестиционной деятельностью, существенно ограничив право банков на операции с ценными бумагами и введя обязательное страхование банковских вкладов.[2]

Основными ее участниками являются брокеры и дилеры по ценным бумагам, а также инвестиционные банки, которые аккумулируют долгосрочный капитал и предоставляют его путем выпуска и размещения акций, облигаций и других ценных бумаг. В качестве примера небанковской модели рынка можно привести рынки ценных бумаг США, Австралии, Великобритании, Канады.

Таблица 1 - Особенности банковской и небанковской модели

Банковская модель	Небанковская модель
Банки выступают крупнейшими инвесторами	Основным источником инвестиций является рынок ценных бумаг
Основной тип ценных бумаг – акции на предъявителя	Наиболее крупный сегмент фондового рынка – рынок акций
Доля собственности розничных инвесторов значительно ниже доли собственности государственных структур	Доля собственности банков и государственных структур значительно ниже вложений частными лицами
Преимущественно долговой характер финансового рынка	Снижение рисков обеспечивается государственным регулированием
Доминирование монопольных владельцев крупных пакетов акций	Все участники рынка имеют доступ к актуальной и достоверной информации о состоянии дел
Высокая степень административного вмешательства	Для этих рынков характерна инвестиционная открытость, они лишены ограничений на движение капиталов, на них открыт доступ иностранным эмитентам, инвесторам и финансовым посредникам

Смешанная модель рынка ценных бумаг совмещает черты как банковской, так и небанковской моделей и характеризуется тем, что на фондовом рынке работают как специализированные профессиональные участники рынка, так и банковские учреждения. Доля участия коммерческих банков зависит от

политики регулирования и особенностей экономики. Такая модель сложилась в большинстве стран мира.

В Украине фондовый рынок достаточно молодой, но уже приобретает черты смешанной модели, где банки являются не только коммерческими организациями, но так же имеют права на инвестиционную деятельность.

Почти в полном соответствии с рекомендациями американских экспертов:

- организована работа Государственной комиссии по ценным бумагам и фондовому рынку (ГКЦБФР)
- применяются механизмы регулятивного воздействия на рынок;
- продолжается работа над новым акционерным законодательством;
- внедряется система государственного мониторинга участников рынка.

Фондовый рынок, является сегментом финансового рынка, стал мощным механизмом в распределении, перераспределении и мобилизации финансовых ресурсов для динамичного развития экономики и способствует аккумулярованию инвестиционных капиталов в производственную и социальную сферу. Роль фондового рынка в финансово-экономической ситуации, сложившейся в Украине, чрезвычайно велика.

Современная украинская модель фондового рынка основывается на детальных правилах и процедурах, охватывающих практически все аспекты деятельности субъектов рынка. Фондовому рынку свойственны некоторые недостатки, в частности: информационная недостаточность, ограниченность прав акционеров, игнорирование некоторых законодательных требований, недостаточное государственное регулирование рынка, психологическая неподготовленность населения к операциям с ценными бумагами и тому подобное. Именно фондовый рынок является универсальным механизмом, с помощью которого регулируются не только экономические, но и социальные и политические отношения.

Список использованных источников:

1. Ст. 2 Фондовый рынок. ЗУ «О ценных бумагах и фондовом рынке» от 23.02.2006. – № 3480-IV
2. https://ru.wikipedia.org/wiki/Закон_Гласса_—_Стиголла
3. Терешенко В., Шклярчук С. Г. Государственное регулирование фондового рынка // Вестник Киевского института бизнеса и технологий. – 2004. – № 1. – С.54.
4. Калина А. В., Корнеев В. В., Кошечева А. А. Рынок ценных бумаг (теория и практика). – М., 1999.

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ РИСКИ И ПРИНЯТИЕ РЕШЕНИЙ В ИХ УСЛОВИЯХ

Комар Р. А. ст. препод., Шевелин М. С., студентка Харьковского Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ»

Принятие решений в условиях рисков очень актуально для участников экономических отношений в любые времена. Особенно если речь идёт о сфере инвестирования, которая по умолчанию предполагает получение выгод в будущем. Именно поэтому выбор наилучшей альтернативы или последовательности действий – одно из ключевых условий существования и развития инвестиционной и любой другой предпринимательской деятельности.

Понятие «инвестиции» имеет много разных определений в зависимости от того, кто и в какой отрасли, литературе или дисциплине его трактовал.

По определению И.А. Бланка, сутью инвестирования является вложение капитала во всех его формах в различные объекты (инструменты) его хозяйственной деятельности с целью получения прибыли, а также достижения иного экономического и внеэкономического эффекта, осуществление которого базируется на рыночных принципах и связано с факторами времени, риска и ликвидности.

У. Шарп даёт инвестициям следующее определение: «Инвестиции – это отказ от определённой ценности в настоящий момент за (возможно, неопределённую) ценность в будущем».

В экономике под инвестициями понимается часть ресурсов, которая используется для удовлетворения будущих потребностей, а не для текущего потребления. В специальной литературе инвестиции подразумевают приобретение ценных бумаг. А в макроэкономике – это расходы на поддержание и увеличение капитала.

Согласно ст.1 Закона Украины «Об инвестиционной деятельности» инвестициями являются все виды имущественных и интеллектуальных ценностей, вкладываемых в объекты предпринимательской и других видов деятельности, в результате которой создается прибыль или достигается социальный эффект. Такими ценностями могут быть: денежные средства, целевые банковские вклады, паи, акции и другие ценные бумаги; движимое и недвижимое имущество; имущественные права интеллектуальной собственности; совокупность технических, технологических, коммерческих и других знаний, оформленных в виде технической документации, навыков и производственного опыта, необходимых для организации того или иного вида производства, но не запатентованных, и другие ценности. Инвестиции в воспроизводство основных фондов и на прирост материально-производственных запасов осуществляются в форме капитальных вложений [1].

Любая экономическая деятельность, в том числе и инвестиционная, сопряжена с рисками. В свою очередь степень риска возрастает по мере нарастания неопределённости, а также в связи с быстрой изменчивостью экономической ситуации в стране и на рынке, в частности.

Инвестиционный риск является составной частью общего финансового риска и поэтому представляет собой вероятность финансовых потерь или как минимум части своих инвестиций. Соответственно объектом риска в данном случае выступают интересы двух сторон, подписавших договор.

Инвесторы – субъекты инвестиционной деятельности, принимающие решение о вложении собственных, заемных и привлеченных имущественных и интеллектуальных ценностей в объекты инвестирования. Инвесторы могут выступать в роли вкладчиков, кредиторов, покупателей, а также выполнять функции любого участника инвестиционной деятельности [1].

Для выяснения важной роли, которую играют инвестиционные риски, можем классифицировать их по различным признакам. Раскроем данный вопрос в виде рисунка, выделив самые основные виды рисков.

Рис. 1 – Классификация инвестиционных рисков по признакам

При оценке инвестиционных рисков обычно используется качественный и количественный подходы, так как очень важно учитывать среду, в которой осуществляется любой проект, особенно инвестиционный.

Для принятия максимально правильных и оптимальных решений в ситуации риска необходимо изучать и применять критерии эффективности (особенно в ситуациях, когда первоначально выбранный критерий не дает полной уверенности). К ним относятся: критерий максимакса, максиминный критерий Вальда, критерий минимаксного риска Сэвиджа, критерий Гурвица, критерий безразличия, критерий Байеса-Лапласа и прочие.

При отсутствии информации о состояниях среды теория не дает однозначных и математически строгих рекомендаций по выбору критериев принятия решений. Это объясняется в большей мере неопределенностью ситуации. Разумным выходом в подобных случаях служит попытка получить дополнительную информацию, без которой принимаемые решения недостаточно обоснованы и в значительной мере субъективны.

Кроме описанных наиболее точных критериев принятия инвестиционных решений используются и другие методы, которые определяются такими критериями, как срок окупаемости, прибыль на капитал, внутренняя норма прибыли.

Повышению качества принимаемых решений способствует применение статистических методов. Хотя оно и не даёт абсолютно достоверных результатов, которые являются субъективными из-за произвольности выбора критерия принятия решений, но, тем не менее, создаёт некоторое упорядочение представлений о проблеме, так как задаются множество состояний природы, альтернативные решения, выигрыши и потери при различных сочетаниях состояния «среда – решение».

Список использованной литературы:

1. Закона Украины «Об инвестиционной деятельности».
2. Бланк И. А. «Инвестиционный менеджмент». Учебное пособие. – Киев: Ника-Центр: Эльга-Н, 2003. – 592 с.
3. Шарп У. Ф., Александер Г. Дж., Бэйли Дж. В. «Инвестиции». Университетский учебник. 2010. – 1028 с.
4. Гринев В. Ф. «Инвестиционный менеджмент». Учебное пособие. – Киев: МАУП, 2000.
5. Щукин Б. М. «Инвестиционная деятельность». Методическое пособие. – Киев: МАУП, 1998. – 68 с.
6. Донець Л.І «Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків» [Justify business decisions and risks], Центр учбової літератури, Київ, Україна, 2002.
8. Вітлінський В. В., Великоіванченко Х. І. «Ризикологія в економіці та підприємництві» [Riskology in economics and entrepreneurship]. – КНЕУ, Київ, Україна, 2004.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

*Конопліна О. О., асистент, Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

Оскільки рівень ділової репутації складається з рівнів взаємодії стейкхолдерів із підприємствами, зупинимося на основних методиках їх оцінки.

Проблеми в оцінці ділової репутації будь-якого підприємства постають дуже гостро у сучасних реаліях. Оскільки з розвитком інформаційних технологій, наявністю соціально-економічних проблем у суспільстві, складністю фінансових відносин ускладнюються процеси оцінки ділової репутації.

Тому вченими-економістами такими як А. П. Іванов [3] І. А. Бланк [1], С. В. Валдайцев [2] та ін., що займаються питаннями оцінки не розроблено загальноприйнятих рекомендацій щодо визначення рівня ділової репутації. Тому, на наш погляд, оцінка повинна здійснюватися із врахуванням специфіки діяльності та галузевої приналежності підприємств, а також їх форми власності.

У підприємств, що є лідерами ринку (а підприємства ВКГ взагалі є монополістами) набагато більше зацікавлених осіб, ніж у підприємств з невеликою часткою у ринковому сегменті. Тобто набагато більше осіб, що звертають увагу на їх ділову репутацію, тим самим ускладнюючи процес управління і оцінки. При цьому в окремих груп зацікавлених осіб можуть виникати протилежні інтереси у різні моменти діяльності підприємства. Тому підприємствами ВКГ слід визначитися із пріоритетністю зацікавлених осіб та постійно відстежувати їх динаміку. Водночас неможна нехтувати жодною групою стейкхолдерів.

Аналіз існуючих підходів до оцінки ділової репутації дозволив виявити найбільш прийнятні для цього методи:

- оцінка ділової репутації як перевищення ринкової вартості над вартістю її чистих активів;
- оцінка методом надлишкових прибутків;
- оцінка за методикою компанії Brand Finance;
- оцінка з використанням мультиплікатора;
- метод опціонів;
- експертний метод.

На даний час найбільш розповсюдженим і в Україні, і за кордоном є метод перевищення ринкової вартості над вартістю чистих активів підприємства. Проте суттєвим його недоліком є неможливість визначення рівня ділової репутації при відсутності факту продажу.

Аналіз існуючих підходів до оцінки ділової репутації показав, що кожна група методів, і кількісні, і якісні, мають певні переваги та недоліки.

Використовуючи кількісні методи можна оцінити вже сформовану ділову репутацію у вартісному вираженні. Проте оцінка ділової репутації, в основному, потрібна при таких ситуаціях як продаж компанії, а також при поглинанні та об'єднанні підприємств.

В свою чергу, якісні підходи не дають можливості точно оцінити ділову репутацію, оскільки базуються на суб'єктивних думках зацікавлених осіб. Проте для підприємств водопостачання та водовідведення самі ці методи є найбільш прийнятними з ряду причин:

1. Використовуючи якісні методи можна оцінити ділову репутацію на усіх стадіях її формування.

2. Оскільки підприємства водопостачання та водовідведення знаходяться у комунальній власності і не передбачають кардинальних змін у формі власності оцінювати вартість їх ділової репутації кількісними методами некоректно.

3. Через специфіку діяльності підприємств галузі, для формування їх ділової репутації та підтримання належного її рівня необхідна оцінка взаємодії із кожною цільовою групою, а не вимірювання вартості активів. Тобто підприємства ВКГ надають послуги, без яких життя людей неможливе. В процесі діяльності ці підприємства взаємодіють з певними цільовими групами. Тому ділова репутація буде більше залежати від ефективності взаємодії з кожною цільовою групою. Фінансова складова є важливою, але не першочерговою в даному випадку.

4. За допомогою якісних методів можна управляти діловою репутацією та вимірювати в якому напрямку вона змінюється з плином часу.

Отже, на основі систематизації підходів до оцінки рівня взаємодії визначено, що багатьма вченими досліджуються питання впливу на зацікавлені сторони, розробляються моделі управління ними та інструментарій для обчислення міри їх впливу на формування ділової репутації підприємства. Однак, здійснення оцінки ділової репутації ускладнюється різноплановістю інтересів як окремих груп, так і інтересів всередині окремої групи зацікавлених осіб. Ці фактори ускладнюють процес виявлення пріоритетних груп стейкхолдерів і розробки стратегії взаємодії з ними. Тому необхідність розробки методики оцінки рівня ділової репутації на основі обчислення коефіцієнтів взаємодії стейкхолдерів з підприємствами водопостачання та водовідведення є актуальним завданням та ключовим елементом в управлінні ними.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Основы инвестиционного менеджмента. Т. 1. Киев : Эльга-Н, Ника-Центер, 2001. – 536 с.
2. Валдайцев С. В. Оценка бизнеса и управление стоимостью предприятия: Учебн. пособие для вузов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 344 с.
3. Иванов А. П. Деловая репутация: факторы неопределенности и риска // Финансы. 2006. – №7.

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В УКРАЇНІ

Конопліна О. О., асистент, Назаренко А. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Глобалізація світової економіки та євроінтеграція встановлюють нові вимоги щодо удосконалення методології збору, обробки та розкриття економічної інформації про господарську діяльність суб'єктів господарювання. Серед основних показників, що характеризує підприємство та має важливе значення для користувачів, є зрозуміла звітність, оформлена за міжнародними стандартами.

Питання впровадження та застосування міжнародних стандартів і покладення їх в основу національної системи бухгалтерського обліку завжди викликало багато суперечок та супроводжувалося дискусіями, як в наукових колах, так і серед фахівців-практиків. Найбільш ґрунтовно свої позиції щодо міжнародних стандартів висвітлювали у своїх працях як вітчизняні так і зарубіжні вчені, серед яких: Г. Г. Кірейцев, Ф. Ф. Бутинець, В. М. Жук [3], С. Ф. Голов, В. М. Пархоменко, С. Я. Зубілевич, І. А. Белоусова, С. Ф. Голов [1, 2], О. І. Жабін, Я. М. Соколов, О. П. Славкова, Ш. М. Саудагаран, Дж. С. Трей, А. Яруга.

Фінансова звітність відображає фінансовий стан та результати діяльності суб'єкта господарювання. Метою фінансових звітів є надання користувачам інформації про фінансовий стан та грошові потоки суб'єкта господарювання, яка є корисною при прийнятті ними економічних рішень.

Існує ряд причин, які поступово схиляють Україну до переходу на міжнародні стандарти обліку. Найвагомим є те, що цей перехід дозволить уникнути облікового хаосу, коли одне підприємство формує звітність одночасно згідно національним та міжнародним вимогам, що може ускладнити розуміння інформації інвесторами, кредиторами та іншими користувачами. Також виникають переваги для ринків капіталу, що надає можливість швидше реагувати на відхилення чи зміни в інформації. І, наостанок, це суттєва допомога бухгалтерам і підприємцям у формуванні швидкої, правдивої, достовірної інформації, веденні обліку та складання звітності.

Ведення обліку за міжнародними стандартами дає можливість виділити низку таких переваг:

- здійснення ефективного фінансового аналізу підприємства щодо його ліквідності та платоспроможності;
- дає можливість здійснювати прогноз щодо майбутньої діяльності підприємства;
- фінансова звітність є доступною для широкого кола користувачів;

Виходячи з вищеперерахованого, можна виділити найвагомішу рису — облік дозволяє контролювати виконання підприємством зобов'язань, наявність і рух майна, ефективного використання матеріальних і фінансових ресурсів.

Міжнародні стандарти фінансової звітності (далі - МСФЗ) можна розцінювати як інструмент глобалізації економіки та світових господарських зв'язків. Принципи, закладені в порядку складання звітності згідно МСФЗ, дають можливість відобразити реальний фінансовий стан підприємства. Тому цінність МСФЗ має значення не тільки для зарубіжних, а й для вітчизняних інвесторів.

Впровадження МСФЗ дасть можливість: залучити закордонних інвесторів та розширити експортні можливості України, які в свою чергу приведуть до зниження безробіття, забезпечать вихід з кризи та майбутнє процвітання економіки.

Впровадження фінансової звітності за міжнародними стандартами вимагає вирішення ряду проблем, серед яких можна виділити наступні:

- необхідність формування інституційних механізмів, що забезпечують розроблення, впровадження міжнародних стандартів фінансової і нагляд за їх дотриманням на міжнародному, національному і регіональних рівнях, а також забезпечення скоординованої роботи цих механізмів;

- потреба у вирішенні питань правового впровадження МСФЗ в національну практику, розроблення нових нормативів і внесення змін до діючої законодавчо–нормативної бази;

- відсутність достатньої кількості кваліфікованих фахівців, які можуть розуміти і застосовувати МСФЗ. На їх навчання підуть додаткові витрати та затрати часу;

- відсутність освітніх програм стосовно МСФЗ, внаслідок чого виникає потреба у придбанні нового програмного забезпечення, яке значно полегшує роботу персоналу, що несе за собою виникнення додаткових витрат;

- виникає необхідність у зборі додаткової інформації, яку вимагають МСФЗ, включення до посадових обов'язків працівників підрозділів додаткових функцій;

- складність окремих стандартів. Найбільш важкі для сприйняття на сьогоднішній день стандарти МСФЗ, присвячені відображенню у звітності фінансових інструментів, таких як: вкладень у цінні папери, похідних інструментів, дебіторської та кредиторської заборгованості.

Окрім цього, власнику підприємства необхідно підібрати правильну стратегію впровадження МСФЗ. Існує два основних підходи при переведенні фінансової звітності на міжнародні стандарти:

- трансформація бухгалтерської звітності, складеної відповідно до національних стандартів на звітність в стандартах МСФЗ;

- конверсія або ведення паралельно з національними стандартами управлінського обліку відповідно до МСФЗ.

Завдяки спільним зусиллям розвинутих країн поступово створюється уніфікована система бухгалтерського обліку, тому МСФЗ на сьогодні є найперспективнішою системою обліку в напрямку масового застосування, введення та використання підприємствами різних розвинутих країн світу.

Можна зробити висновок, що Україна за рівнем наближення національних стандартів до міжнародних стандартів фінансової звітності значно відстає від передових країн світу. Інструментами вирішення проблем мають стати:

- розробка норм, методичних рекомендацій із застосування МСФЗ;
- координація дій органів державної влади, які регулюють організацію і методику ведення фінансового обліку та звітності;
- узгодження норм положень (стандартів) бухгалтерського обліку та податкового законодавства з метою формування оптимальної моделі взаємозв'язку системи оподаткування з системою бухгалтерського обліку;
- видання учбово-методичної літератури, яка висвітлює застосування міжнародних стандартів фінансового обліку та звітності;
- проведення заходів, спрямованих на дотримання професійної етики;
- забезпечення співпраці між вітчизняними спеціалістами;
- підвищення кваліфікації бухгалтерів.

За таких умов впровадження МСФЗ може стати інструментом підвищення прозорості й ефективності системи управління підприємства, що, у свою чергу, дасть Україні можливість залучення іноземних інвестицій і позик, а також виходу на зарубіжні ринки.

Список використаних джерел:

1. Голов С. Ф., Костюченко В. Н. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: [підручник] / С. Ф. Голов, В. Н. Костюченко. – Харків : Фактор, 2007. – 976 с.
2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку: монографія / С. Ф. Голов – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
3. Жук В. М. До проблем стратегії запровадження МСФЗ в Україні / В. М. Жук [Текст] // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – №10. – С. 16-22.
4. Про внесення змін до Закону України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні", Закон України від 12.05.2011 р. № 3332-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3332-17>

СТРАТЕГІЧНИЙ МОНІТОРИНГ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ В СИСТЕМІ РЕПУТАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ ВОДОПОСТАЧАННЯ ТА ВОДОВІДВЕДЕННЯ

***Конопліна О. О.**, асистент кафедри фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, **Панов В. В.**, генеральний директор КП «Харківводоканал»*

Практика впровадження репутаційного менеджменту невідривно пов'язана із заходами контролю та своєчасного реагування на проблеми, що виникають в ході його здійснення. Тому невід'ємним атрибутом репутаційного менеджменту є постійний моніторинг. Необхідність моніторингу ділової репутації на комунальних підприємствах виникає через взаємодію із різними групами стейкхолдерів, які мають власні інтереси по відношенню до даних підприємств.

Тому впровадження комплексної програми стратегічного моніторингу ділової репутації дозволить отримати необхідну інформацію для створення основи репутаційного менеджменту, а також подальшого її розвитку.

Теоретичні аспекти поняття «моніторинг» у загальному розумінні розкриті в працях наступні авторів: Коротков Е. М., Литвак Б. Г., Кононенко П. І., Хан Д., Данилочкіна Н. Г., Кизим М. О., Забродський В.А. та інші, дослідженню репутації підприємств присвятили свої праці такі вчені як Г. Даулінг [1], М. В. Дулясова [2] С. В. Горін, О. В. Шиманська та інші. Проте в працях даних вчених не приділяється уваги формуванню та моніторингу ділової репутації підприємств комунальної сфери. Але саме без послуг комунальних підприємств, зокрема підприємств водопостачання та водовідведення неможливо уявити життя сучасної людини.

Стратегічний моніторинг спрямований на виявлення та оцінку різних факторів впливу на ділову репутацію – рівня інформованості аудиторії про діяльність підприємства, існуючих думок про діяльність підприємства, в тому числі ділової преси, емоційного фону, що склався навколо нього, його вплив на навколишнє середовище.

Постійний моніторинг необхідний для здійснення ефективного репутаційного менеджменту, управління каналами взаємозв'язку підприємства з її цільовими групами. Одне із завдань управління репутацією компанії полягає в тому, щоб уніфікувати образ підприємства перед усіма його стейкхолдерами. Мета аналізу репутації підприємства – отримати реальну картину репутаційного поля, в якому воно існує, щоб мати можливість визначити ключові фактори ризику та своєчасно скоригувати методи взаємодії та ключові повідомлення.

Стратегічний моніторинг дозволяє зрозуміти, наскільки відомим є підприємство, яка довіра до нього проявляється, які позитивні і негативні сторони бачать стейкхолдери, чи не занадто псують його репутацію власні співробітники, яких щось не влаштовує в діяльності підприємства.

Тож стратегічному моніторингу повинні піддаватися як діючі в сьогоденні виробничі і невиробничі процеси, так і ті, які ще тільки збираються впровадити. Фактично будь-яке рішення, яке може вплинути на зміну життєдіяльності комунальних підприємств, необхідно піддавати моніторингу і коригувати відповідно до основних положень їх корпоративної культури.

Перш за все, слід зазначити, що моніторинг ділової репутації повинен застосовуватись до кожної стадії репутаційного менеджменту.

Зовнішні заходи в рамках моніторингу ділової репутації передбачають контроль здійснених заходів по відношенню до зовнішніх груп стейкхолдерів. Його метою є виявлення того образу підприємства, що був сформований ЗМІ, а також яке сприйняття сформувалося у споживачів, органів влади, контрагентів та інших зацікавлених осіб. Тому зовнішній моніторинг передбачає здійснення наступних заходів:

1. Аналіз інформації, що подається ЗМІ стосовно діяльності підприємств водопостачання та водовідведення.
2. Аналіз ставлення до підприємства його основних споживачів на основі проведення оцінки якості послуг.

3. Аналіз сприйняття діяльності комунальних підприємств місцевими органами влади, оцінка їх значущості для регіону.

4. Визначення джерел інформації, що формують думку зовнішніх стейкхолдрів, оцінка адекватності цієї думки.

5. Проведення експертних опитувань та дослідження думок експертів стосовно перспектив розвитку підприємства, сильних та слабких сторін його репутації.

Внутрішній моніторинг ділової репутації підприємств ВКГ більшою мірою повинен бути спрямований на аналіз задоволеності потреб співробітників, їх думки про підприємство, на якому вони працюють. Це стосується як керівництва, так і інших працівників. З огляду на те, що по відношенню до комунальних підприємств органи місцевої влади є пограничним стейкхолдером, їх думку слід враховувати як при зовнішньому, так і при внутрішньому моніторингу. В цілому внутрішній моніторинг ділової репутації включає в себе:

1. опитування працівників щодо їх задоволеності рівнем заробітної плати, умовами праці і т.д.;

2. оцінка правильності сприйняття колективом цілей і завдань компанії, основних аспектів її діяльності, напрямів розвитку;

3. аналіз думок керівництва та колективу щодо репутації підприємства;

4. оцінка внутрішньокорпоративного клімату керівництвом, працівниками та власниками.

Зазначимо, що список заходів моніторингу ділової репутації можна доповнювати в залежності від широти охоплення зовнішніх каналів інформації, внутрішніх чинників її формування та напрямів діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Даулінг Г. В. Репутация фирмы. Создание, управление и оценка эффективности Пер. с англ. – М.: ИМИДЖ-Контакт, ИНФРА-М, 2003.-XX VI , 367 с . – Серия «Современные консалтинговые технологии».

2. Дулясова М. В. Деловая репутация - многоуровневая система / М. В. Дулясова, Т. Р. Ханнанова, Е. Р. Исламгалиева [Електронний ресурс]. - Режим доступа : <http://www.orbus.ru>.

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ І ЕФЕКТИВНОСТІ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ НА ПРИБУТОК ПІДПРИЄМСТВА

Костюк В. О., канд.екон.наук, доцент, Бабич А. О., магістр, Кандира М. С., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Необхідною умовою виконання планів виробництва продукції, зниження її собівартості, зростання прибутку, рівня рентабельності є повне і своєчасне забезпечення підприємства матеріальними ресурсами. Потреби підприємства в матеріальних ресурсах може бути задоволено екстенсивним шляхом (придбанням чи виготовленням більшої кількості матеріалів) або інтенсивним (економічним використанням наявних матеріальних ресурсів у процесі виробництва продукції). Перший шлях веде до зростання питомих матеріальних витрат на одиницю продукції, хоча її собівартість при цьому може і знизитися за рахунок збільшення обсягу виробництва продукції і зменшення частки постійних витрат. Другий шлях - забезпечення скорочення питомих матеріальних витрат і зниження собівартості одиниці продукції / 2 /.

У зв'язку з цим одним з найважливіших завдань кожного суб'єкта господарювання є підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів, оскільки саме матеріальні витрати в багатьох галузях становлять значну частину витрат виробництва продукції, від яких залежить величина прибутку, - основного джерела виробничого і соціального розвитку підприємства / 3 /.

Враховуючи вищезазначене, актуальне значення має аналітико – синтетичне дослідження абсолютного і відносного впливу матеріальних ресурсів і ефективності їх використання на зміну прибутку підприємства. Для вирішення цього питання, тобто визначення впливу окремих чинників на зміну прибутку підприємства, пропонується наступна економіко – статистична модель даного показника:

$$П = М \cdot Ц \cdot К \cdot У \cdot Р,$$

де П - прибуток підприємства;

М - величина витрат матеріалів на виробництво продукції;

Ц – ціна одиниці матеріалу;

К – коефіцієнт використання матеріалів (матеріаловіддача);

У – питома вага чистого доходу у загальному обсязі продукції;

Р – рівень рентабельності обороту (відношення величини прибутку до чистого доходу).

Для визначення впливу зазначених чинників на зміну прибутку рекомендується використати метод ланцюгових підстановок, суть якого полягає в послідовній заміні планової (базисної) величини кожного із взаємодіючих чинників фактичною і в порівнянні результатів, які послідовно отримують при кожній такій заміні. Спочатку роблять заміну кожного базового кількісного

показника на фактичний, а потім кожного базового якісного показника на ту же фактичну його величину /1,2,3/.

Наведена вище економіко – статистична модель прибутку для чинникового аналізу цього показника дає можливість розкласти його на окремі складові частини, визначити структуру такого впливу, значно підвищити рівень якості аналітичної роботи на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Костюк В. О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: підручник / В. О. Костюк; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 233 с.
2. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник / Г. В. Савицька. – Київ: Знання, 2004. – 2004. – 654 с.
3. Тарасенко Н. В. Економічний аналіз діяльності промислового підприємства: навч. посібник / Н. В. Тарасенко. – Київ: Алерта, 2003. – 485 с.

ДО ПИТАННЯ МОДЕЛЮВАННЯ І ЧИННИКОВОГО АНАЛІЗУ ЧИСТОЇ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Костюк В. О., канд. екон. наук, доцент, Соколов Д. В., ст. виклад., Балакірєва А. С., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

На сучасному етапі розвитку підприємств в умовах трансформації економіки України великого значення набуває система заходів, направлених на удосконалення господарського механізму та покращення управління. Потреба постійного удосконалення управління на основі впровадження досягнень науки висуває на перший план завдання організації глибокого і систематичного аналізу фінансово – виробничої діяльності суб'єктів господарювання. Роль його полягає в тому, що він лежить в основі розробки тактики і стратегії розвитку підприємства, виконує функцію контролю за ходом їх виконання, є ефективним засобом виявлення внутрішньовиробничих резервів, здійснює важливу функцію в оперативному менеджменті того чи іншого підприємства. Без цього неможливо дійово, по – науковому керувати підприємством, досягти високих результатів .

У зв'язку з цим при дослідженні фінансово – господарської діяльності підприємства важливу роль і значення мають питання моделювання і чинникового аналізу його узагальнюючих результативних показників, зокрема рівня чистої рентабельності активів, найважливішого оціночного показника, де фокусуються результати всіх напрямків діяльності будь – якого підприємства .

Враховуючи це, пропонується при чинниковому аналізі рівня чистої рентабельності активів підприємства використовувати наступну детерміновану мультиплікативну модель цього показника , що являє собою добуток таких чинників:

$$P = K B П Д ,$$

де P – рівень чистої рентабельності активів (відношення величини чистого прибутку до середньої вартості активів);

K – коефіцієнт оборотності активів (відношення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) до середньої вартості активів ;

B – валова рентабельність продажу (відношення валового прибутку до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

Π – питома вага операційного прибутку у загальній величині валового прибутку;

D – доля чистого прибутку у загальній величині операційного прибутку.

Розрахунок впливу зазначених чинників на зміну рівня чистої рентабельності активів рекомендується здійснювати за допомогою методу ланцюгових підстановок, при якому необхідно правильно побудувати чинникову модель досліджуваного показника. Спочатку у вихідній моделі аналізованого показника потрібно записувати кількісний чинник (кількість одиниць), а потім якісний (показник, який обчислюється на одиницю кількісного чинника). Для забезпечення цього положення треба кожний чинник подати через його розмірність (дріб), де є чисельник і знаменник. У такій моделі добуток кожних послідовно взятих чинників, починаючи від першого до будь – якого наступного, має чіткий економічний зміст, а добуток усіх чинників є величиною аналізованого показника .

Наведена вище формула повністю відповідає цим вимогам . У цій моделі чисельник попереднього чинника одночасно є знаменником наступного. Це означає, що зазначена модель рівня рентабельності активів з точки зору методологічних основ методу ланцюгових підстановок є достатньо обґрунтована і може бути використана у процесі чинникового аналізу цього показника на будь – якому підприємстві при прийнятті й обґрунтуванні відповідних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз: теорія і практика: підручник / Г. І. Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. - Львів: «Магнолія 2006», 2007. – 440 с.
2. Косова Т. Д. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. / Т. Д. Косова, П. М. Сухарев, Л. О. Ващенко та ін. - Київ: центр учбової літератури , 2012. – 528 с.
3. Костюк В. О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства: підручник / В. О. Костюк. - Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2018. – 233с.

КОНВЕРГЕНЦІЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ

Костюченко В. М., д-р екон. наук, доцент, Куш І. В., магістр, Київський національний торговельно-економічний університет

Зростання ділової активності країн та ринках капіталу в умовах глобалізації посилює проблему порівняності фінансової звітності, складеної на основі національних стандартів. Для вирішення цієї проблеми необхідно застосовувати єдину систему стандартів обліку і фінансової звітності усіма учасниками кругообігу міжнародного фінансового та інвестиційного капіталів. Застосування єдиного комплексу міжнародних стандартів фінансової звітності покращить інвестиційний клімат країн і сприятиме вільному переміщенню фінансових ресурсів. Таким єдиним комплексом для конвергенції національних систем бухгалтерського обліку на світовому рівні визнані МСФЗ.

Російська Федерація є активним учасником міжнародних відносин. Так, імпорт товарів за 2016 і 2017 рр склав відповідно 191,406 млн дол. і 237,788 млн дол.; експорт товарів за цей період склав відповідно 281,825 млн дол. і 353,116 млн дол.; імпорт послуг за 2016 рік склав 74,379 млн дол., 2017 рік – 87,222 млн дол.; експорт послуг за 2016 рік і 2017 рік відповідно 50,504 млн дол. і 56,946 млн. дол. Частка торгівлі у ВВП країни за 2015-2017 рр складає 24 % [1].

Притоки прямих іноземних інвестицій зменшились з 31,176 млн дол. у 2016 р. до 25,284 млн дол. у 2017 р. Проте, прямі іноземні інвестиції в акції зросли з 393,910 млн дол. у 2016 р. до 446,595 млн дол. у 2017 р. [2].

Зазначені статистичні дані свідчать про міжнародну активність Російської Федерації і вказують на те, що питання конвергенції, на сучасному етапі розвитку бухгалтерського обліку та економіки в цілому, займають провідне місце. Дослідженням даної теми займалися: Шнейдеман Л.З. [3], Семенова Ю.Н. [4], Владимирець А. А. [5], Колесьонкова Л. М., Сілантьєва Ю. Л. [6] та інші. Бухгалтерський облік у Російській Федерації розвивається під впливом різних історичних, соціальних, культурних, економічних та політичних чинників, і насамперед, відповідає інтересам уповноважених органів. На сучасному етапі глобалізації облік у Російській Федерації значно відрізняється від міжнародного. Думки науковців та обліковців, стосовно цього, розходяться, адже, одні вважають, що приведення національних положень у відповідність до міжнародних стандартів призведе до збільшення об'єму роботи та матеріальних витрат, інші ж вважають, що це конче необхідно для розвитку економіки. Отже, дослідження даної теми є важливим, актуальним та має своє відображення у подальшому розвитку обліку в Російській Федерації.

Метою наукової публікації є аналіз відмін між національними стандартами бухгалтерського обліку і міжнародними стандартами фінансової звітності для визначення невідповідності у сфері бухгалтерського обліку та звітності та з'ясування причин такого стану.

На сьогоднішній день облік в Російській Федерації здійснюється за національними та міжнародними стандартами. У таблиці 1 наведена порівняльна характеристика МСФЗ та РСБО.

Таблиця 1 – Порівняння РСБО і МСФЗ

Критерії порівняння	Російські стандарти бухгалтерського обліку (РСБО)	Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ)
Цілі збору та систематизації інформації	Звітність необхідна для надання інформації контролюючим та податковим органам	Звітність використовується інвесторами і кредиторами для прийняття інвестиційних рішень
Форма	Переважає документальне оформлення операцій над їх економічною оцінкою	Операції відображаються в першу чергу з економічної сторони. Професійне судження бухгалтера є визначальним
Облік доходів і витрат	Принцип відповідності доходів і витрат згадується, але не використовується на практиці або порушується. Між принципами є і відмінності	Операції відображаються з дотриманням принципу відповідності доходів і витрат. У фінансових звітах витрати вказані в звіті про сукупний дохід.
Звітний період	Встановлено в рамках календарного року (з 1 січня по 31 грудня)	Фінансовий рік не прив'язаний до календарного.
Валюта	Звітність можна складати тільки в рублях	Звітність складається в функціональній валюті
Багатокомпонентні угоди	Відсутні спеціальні норми, що регулюють багатокомпонентні угоди. Для кожної конкретної операції визначаються критерії визнання доходу	Широко застосовується принцип багатокомпонентної угоди. Окремі операції можливо вірно оцінити економічно, тільки розділивши на компоненти
Фінансові інструменти	Похідні фінансові інструменти не виділяються як особливий вид активів і враховуються на позабалансових рахунках.	Похідні фінансові інструменти класифікуються як: капітал; активи; зобов'язання. Усі конвертовані інструменти розділені на два компоненти: зобов'язання; капітал.
Справедлива вартість активів	Основні засоби в процесі роботи оцінюють за історичною вартістю. Тому в звітах РСБО нерідко відбувається завищення балансової вартості основних засобів і іншого майна в поточній економічній ситуації. Довідково в деяких ПБО використовується поняття «поточна ринкова вартість» активів організації	Справедлива вартість застосовується в МСФЗ при оцінці вартості активів. Це пов'язано з тим, що головні користувачі фінансової звітності хочуть мати інформацію про поточну вартість активів, зобов'язань і самої компанії. Це дозволяє інвесторам приймати оперативні інвестиційні рішення.

Джерело: складено автором

МСФЗ застосовують усі організації, що надають консолідовану фінансову звітність за результатами року, до них належать: банки, страхові компанії та недержавні пенсійні фонди [7]; усі інші підприємства ведуть облік за національними стандартами.

Вагомий внесок у процес конвергенції та обліку загалом, здійснюють професійні об'єднання бухгалтерів і аудиторів, до них належать: Інститут професійних бухгалтерів Росії (ІПБ); Аудиторська палата Росії; Московська аудиторська палата; Російська колегія аудиторів; Інститут професійних аудиторів. Усі організації спільно з Міністерством фінансів Російської Федерації проводять роботу з реформування бухгалтерського обліку відповідно до міжнародних стандартів. Проте, процес ускладнюється рядом причин до яких можна віднести: труднощі адаптації МСФЗ до економіки Російської Федерації; необхідність підвищення кваліфікації (на даний момент у більшості російських організацій немає фахівців, які мали б кваліфікацію в області МСФЗ). Перехід обліку на МСФЗ пов'язаний зі значними витратами. Варто сказати ще про одну дуже гостру проблему в Російській Федерації з питань конвергенції – це небажання керівництва організації надавати та відображати повну і прозору інформацію у фінансовій звітності для відкритого доступу.

Отже, не дивлячись на проведені реформи бухгалтерський облік у Російській Федерації значно відрізняється від обліку за міжнародними стандартами. Наявність ускладнюючих причин негативно відображається на інтегруванні Російської Федерації в світову економіку.

Список використаних джерел:

1. WTO – World Trade Organisation, 2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/trade_profiles18_e.pdf
2. World Investment Report, 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступа: https://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2018_overview_ru.pdf
3. Шнейдман Л. 3. 10 лет законодательного регулирования бухгалтерского учета в России уроки а будущее// Бухгалтерский учет. – №1. – 2007. – С.6–10.
4. Семёнова Ю. Н. Особенности финансового анализа отчетности, сформированной согласно МСФО // Молодой ученый. 2014. №4.2. – 160 с.
5. Владимирец А. А. Теория и практика конвергенции учета: диссертация ... кандидата экономических наук : 08.00.12 / Владимирец Анастасия Анатольевна; [Место защиты: С.-Петербург. гос. ун-т]. – Санкт-Петербург, 2008.- 184 с.: ил. РГБ ОД, 61 09-8/942
6. Колесёнова Л. М., Силантьева Ю. Л. Внедрение Международных стандартов финансовой отчетности в РФ // Молодой ученый. – 2017. – №52. – С. 88–90.
7. Сайт Министерства финансов России [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://www.minfin.ru/ru/> (дата звернення 04.11.2018). – Назва з екрана.

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З ПЕРСОНАЛОМ ПО ОПЛАТІ ПРАЦІ НА ДП «ЧУГУЄВО-БАБЧАНСЬКЕ ЛІСОВЕ ГОСПОДАРСТВО»

*Косяк А. П., канд. екон. наук, доцент, Задорожня В. О., магістр,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Розрахунки з персоналом по оплаті праці – це одна з найбільш трудомістких ділянок аудиторської перевірки, яка потребує значної уваги як бухгалтерів, так і аудиторів. Досить часто в обліку розрахунків з оплати праці виникає багато умисних і ненавмисних помилок, а також порушень, які нерідко пов'язані з постійними змінами законодавчо-нормативної бази в сфері трудових відносин, які виявляються при аудиторській перевірці.

Аудит на підприємстві здійснюється згідно Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторської діяльності» № 2258-VIII, Міжнародних стандартів аудиту, Кодексу етики професійних бухгалтерів Міжнародної федерації бухгалтерів. Відповідно до ст. 7 Закону України № 2258-VIII, аудиторські послуги надаються на підставі договору про надання аудиторських послуг, укладеного між суб'єктом аудиторської діяльності та замовником [1].

Метою аудиту у сфері праці є виявлення проблем економного та ефективного використання трудових ресурсів, дослідження їх причин, надання необхідних рекомендацій з їх усунення. Персонал підприємства – головний предмет та об'єкт аудиту в трудовій сфері, а сам аудит виступає як незалежний аналіз системи соціально-трудова показників.

До найважливіших завдань аудиту розрахунків з персоналом по оплаті праці належать: перевірка обліку особового складу працівників підприємства; перевірка правильності документального оформлення розрахунків з оплати праці; перевірка правильності нарахування основної, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних і компенсаційних виплат [3]; перевірка правильності розрахунку середньої заробітної плати; перевірка обґрунтованості віднесення витрат на оплату праці на собівартість продукції або на витрати операційної діяльності, які не включаються до собівартості реалізованої продукції; вивчення правильності розподілу витрат на оплату праці між видами готової продукції (виконаних робіт, наданих послуг) та по звітних періодах; перевірка своєчасності розрахунків з працівниками з оплати праці; перевірка правильності нарахувань на фонд оплати праці (ФОП) та утримань із заробітної плати, своєчасність їх сплати відповідним органам; перевірка стану обліку розрахунків з працівниками з оплати праці; перевірка своєчасності виплати зарплати тощо.

Перевіряючи розрахунки з персоналом по оплаті праці, аудитор керується Кодексом законів про працю України, Законом України «Про оплату праці» № 108/95-ВР, Інструкцією зі статистики заробітної плати № 5, Інструкцією зі статистики кількості працівників № 286 та іншими нормативними актами.

При аудиті розрахунків з оплати праці необхідно перевірити дотримання трудової дисципліни та трудового законодавства; встановити відповідність

фактичної структури і штату підприємства; визначити організацію і стан обліку оплати праці та розрахунків з персоналом; проконтролювати правильність встановлених тарифних ставок, місячних окладів, відрядних розцінок і норм виробітку, своєчасність і правильність розрахунків по оплаті праці.

Перевіряючи розрахунки з персоналом по оплаті праці, аудитор повинен встановити, які форми та системи оплати праці використовуються на підприємстві; чи є внутрішнє положення про оплату праці персоналу та колективний трудовий договір; перевірити списковий та середньосписковий склад працівників, прийнятих на роботу з дня зарахування.

Перевіряючи дотримання на підприємстві трудового законодавства, аудитор встановлює, як здійснюється оформлення працівників при їх прийманні та звільненні, стану обліку робочого часу, особливості побудови системи оплати праці тощо. Правильність оформлення працівників (приймання на роботу та звільнення) перевіряється за наказами, контрактами, трудовими угодами.

В ході проведення перевірки доцільно встановити, чи передбачаються умовами колективного договору встановлені на підприємстві виплати заробітної плати.

Основну увагу необхідно зосередити на перевірці організації контролю за виходом на роботу адміністративно-управлінського і обслуговуючого персоналу, працівників основних і допоміжних виробництв, організації обліку відпрацьованого часу, так як допущені в ньому помилки чи перекручення призводять до переплати, необґрунтованого витрачання ФОП. Разом з тим, дані таблицю необхідно порівняти з розрахунково-платіжними відомостями, щоб переконатись у включенні до них тільки тих осіб, які зазначені в таблиці.

Таким чином при перевірці необхідно з'ясувати, чи застосовуються на підприємстві типові норми виробітку і розцінки; чи немає випадків переплати в зв'язку з приписками обсягу виконаних робіт і завищенням розцінок, чи не оплачується праця робітників за погодинними тарифними ставками, коли на такі роботи встановлено норми виробітку, чи відповідають вони діючим типовим нормам. Крім того, потрібно уважно перевірити правильність норм і розцінок у відповідності з описом характеристики роботи в первинній документації, а також пересвідчитись, як виконуються діючі норми виробітку робітниками різних спеціальностей.

При перевірці оформлення первинної документації та правильності нарахування зарплати необхідно встановити, якими первинними документами на підприємстві оформлюються операції, пов'язані з оплатою праці при часовій оплаті (табелі обліку використання робочого часу); при трудовій угоді (табелі на внутрішньобригадний розрахунок зарплати, наряд-акт на виконання робіт (форма № ЛГ-1), акт прийомки робіт) розрахунково-платіжна відомість тощо. Під час дослідження виплати заробітної плати за роботу по трудовим угодам аудитор перевіряє чи дійсно виконувалась така робота.

При перевірці документів за формою встановлюються повнота і правильність наведених в них реквізитів. При цьому наявність відповідних підписів, відсутність підчисток, помарок і необумовлених виправлень свідчить про неналежну організацію обліку і контролю операцій з нарахування і виплати

заробітної плати. При перевірці табелів обліку використання робочого часу, нарядів, журналів обліку виконаних робіт та інших первинних документів з нарахування і виплати заробітної плати необхідно звернути увагу на факти нарахування коштів з оплати праці на вигаданих (підставних) осіб (не прийнятих на роботу та ін.). Для цього в ході дослідження наведених документів зіставляються прізвища та ініціали працівників з даними обліку спискового складу. Крім того, необхідно перевірити наряди за датами їх видачі, зіставити прізвища працюючих в нарядах і табелях-розрахунках з даними обліку особового складу у відділі кадрів.

Методом вибіркової перевірки аудитор аналізує правильність нарахування заробітної плати та інших виплат персоналу підприємства. Так, під час перевірки аудитор встановлює відповідність аналітичного обліку (особові рахунки, розрахунково-платіжна відомість працівника) з даними синтетичного рахунку 66 «Розрахунки за виплатами працівникам». При цьому порівнюється залишок, який відображається в Головній книзі та балансі (звіті про фінансовий стан) форма № 1 по статті «Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці» (код рядка 1630) на однакову дату, тобто звіряється сальдо на перше число відповідного місяця у Головній книзі та балансі з підсумковими сумами (сумами до видачі) розрахунково-платіжних відомостей. Причинами розходжень можуть бути: перекручення даних в наслідок зловживань (виключення виплат, утримань); неповного утримання авансів; повторного списання грошових документів із віднесенням виплат в дебет рахунка 66; зменшення дебіторської заборгованості або збільшення кредиторської заборгованості під час перенесення сальдо із однієї розрахункової відомості в іншу тощо.

Згідно зі ст. 127 Кодексу законів про працю України відрахування із заробітної плати можуть здійснюватися тільки у випадках, передбачених законодавством України [2]. Обов'язкові утримання із зарплати на сьогоднішній день це: ставка податку на доходи фізичних осіб складає 18%, військовий збір – 1,5%, а також утримання за виконавчими листами. Загальний розмір утримань із заробітної плати не може перевищувати 20 %, а в особливих випадках – 50 %.

Список використаних джерел:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність від 21.12.2017 р. № 2258-VIII [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
2. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VII (поточна редакція від 11.10.2018 р., підстава 2542-VIII). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
3. Законом України «Про оплату праці» №108/95-ВР (поточна редакція від 01.01.2017 р.). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/108/95-%D0%B2%D1%80>

БІЗНЕС-ПРОЦЕС ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ФОНДУ ОПЛАТИ ПРАЦІ ПРАЦІВНИКІВ ЗАЙНЯТИХ У ЦУКРОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

Косяк А. П., канд. екон. наук, доц., Рябих І. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Розмір заробітної плати ТДВ «Новоіванівський цукровий завод» залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності товариства. Основними елементами механізму визначення індивідуальної заробітної плати є тарифні умови оплати праці, нормування праці та системи заробітної плати.

Оплата праці працівників, які знаходяться в трудових відносинах з товариством, регулюється шляхом розробки, затвердження і застосування внутрішніх нормативних документів, зокрема: Колективним договором; Регламентом з обліку оплати праці цукрового виробництва; штатним розписом; Положенням про оплату праці; Положенням про преміювання; Положенням про винагороду за підсумками роботи за рік; Положенням про охорону праці, Положенням про відрядження та іншими нормативними документами.

Відповідно до Господарського кодексу України гл. 7 ст. 65 управління підприємством здійснюється відповідно до його установчих документів на основі поєднання прав власника щодо господарського використання свого майна і участі в управлінні трудового колективу [1].

Згідно ст. 9 Закону України «Про колективні договори і угоди», визначено що Положення колективного договору поширюються на всіх працівників підприємств незалежно від того, чи є вони членами профспілки, і є обов'язковими як для роботодавця, так і для працівників підприємства. Положення генеральної, галузевої (міжгалузевої), територіальної угод діють безпосередньо і є обов'язковими для всіх суб'єктів, що перебувають у сфері дії сторін, які підписали угоду [2] та підкріплено ст. 18 КЗпП [3].

При цьому слід пам'ятати мету Регламенту з обліку оплати праці цукрового виробництва: уніфікація і стандартизація бізнес-процесу з обліку розрахунків по заробітній платі працівників зайнятих у цукровому виробництві.

У Положенні про оплату праці на основі законодавчих та інших нормативних актів, генеральної, галузевих і регіональних угод, колективних і трудових договорів визначаються: системи оплати праці (відрядна, почасова, акордна); форми організації та оплати праці (індивідуальна, колективна) на основі законодавчих та інших нормативних актів, генеральної та галузевої (регіональної) угод, колективних і трудових договорів; структура оплати праці (основна, додаткова заробітна плата, премії та заохочення) .

Учасники бізнес-процесу формування обліково-аналітичної інформації ФОП працівників товариства є: генеральний директор; головний інженер; головний механік; головний енергетик; начальник ТЕЦ; начальник цеху контрольно-вимірювальних приладів та автоматики; начальник відділу (сектору) організації праці та заробітної плати; начальники змін; завідувач майстерні;

майстри цехів; інженери з нормування праці; диспетчер; бухгалтер по оплаті праці.

Модель бізнес-процесу розрахунків з оплати праці на підприємстві ТДВ «Новоіванівський цукровий завод» наведено на рис. 1.

Далі розглянемо порядок ініціалізації бізнес-процесу описаного в Регламенті. Так, начальники змін, майстри цехів, зав. майстерні, інженери з нормування праці, диспетчер заповнюють:

- щоденно табель обліку використання робочого часу та подають бухгалтеру для нарахування заробітної плати два рази на звітний місяць;
- наряд на відрядну роботу (для бригади) ф. № 70 заповнюють на початку виконання роботи, закривається по закінченні роботи та здається бухгалтеру для нарахування зарплати;
- подорожній лист вантажного автомобіля ф. № 2-ТН, подорожній лист вантажного автомобіля ф. № 2-ТН, подорожній лист службового легкового автомобіля ф. № 3, дорожній лист тракториста форма № 68 щоденно подається бухгалтеру для нарахування зарплати два рази на звітний місяць.

Рис. 1 – Модель бізнес-процесу розрахунків з оплати праці

Бухгалтер по оплаті праці:

– два рази на звітний місяць нараховує заробітну плату (за відпрацьовані дні, години, за виконану роботу, щорічних відпусток, оплати лікарняних), розрахунок утримань із заробітної плати;

– два рази на звітний місяць складає заяву-розрахунок на виплату матеріального забезпечення для виплати лікарняних за рахунок ФСС до фонду

соціального страхування і відомість на виплату грошей для виплати заробітної плати та інших виплат;

– щомісячно, не пізніше ніж через 20 календарних днів, наступних за останнім календарним днем звітного місяця заповнює та здає звіт про суми нарахованої заробітної плати (доходу, грошового забезпечення, допомоги, компенсації) застрахованих осіб та суми нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування до органів Пенсійного фонду України;

– щоквартально складає та здає форму № 1ДФ Податковий розрахунок сум доходу нарахованого (сплаченого) і сум утриманого (сплаченого) податку;

– щоквартально не пізніше 20 числа наступного за звітним кварталом місяця подає звіт по коштах загальнообов'язкового державного соціального страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням ф. № Ф4-ФСС з ТВП;

– на день вимоги видає довідки про дохід і середню заробітну плату.

Зарплата виплачується через касу підприємства або перераховується на поточний рахунок співробітника. Форма виплати заробітної плати (готівкова, безготівкова) залежить від організаційних можливостей кожного з підприємств, з перевагою безготівкової форми виплат.

Виходячи з вищенаведеного фонд оплати праці представимо у табл. 1.

Таблиця 1 – Динаміка ФОП ТДВ «Новоіванівський цукровий завод»

Показники, тис.грн.	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення		Відхилення	
				абсол. (+; -)	віднос., %	абсол. (+; -)	віднос., %
Фонд оплати праці	13453,0	16827,2	22375,6	3374,2	125,08	5548,4	132,97
Фонд основної зарплати	8393,0	10498,7	14435,7	2105,7	125,09	3937,0	137,5
Фонд додаткової зарплати	5036,0	6328,5	7939,9	1292,5	125,67	1611,4	125,46
Інші заохочувальні і компенсаційні виплати	24,0	0,0	0,0	-24,0	0,0	0,0	0,0
Середньооблікова чисельність працівників	329	325	332	-4	98,78	7	102,15
Середньомісячна зарплата 1-го працівника	3407,55	4314,67	5616,37	907,12	126,62	1301,7	130,17

З аналітичної таблиці видно, що ФОП збільшився на 8922,6 тис.грн. в 2017 році в порівнянні з 2015 роком, спостерігаємо динаміку зростання фонду основної та фонду додаткової зарплати, що свідчить про зростання окладів, надбавок, доплат до тарифних ставок, а також винагород і премій працівникам.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV (поточна редакція від 04.11.2018 р., підстава 2581-VIII). [Електронний ресурс] // – Режим доступу:

<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Закон України «Про колективні договори і угоди» № 3356-XII (поточна редакція 01.01.2015 р., підстава 77-VIII). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3356-12>

3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р. № 322-VII (поточна редакція від 11.10.2018 р., підстава 2542-VIII). [Електронний ресурс] // – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

АНТИКОРУПЦІЙНИЙ АУДИТ ЯК МЕХАНІЗМ БОРОТЬБИ З КОРУПЦІЄЮ

***Красавіна А. В.,** бакалавр, Харківський національний технічний
університет сільського господарства імені Петра Василенка, м. Харків*

Антикорупційний аудит являє собою комплекс процедур, правил і стандартів, завдяки яким можна виявити, протидіяти і викоринити корупцію в діяльності юридичних осіб. На жаль, в Україні антикорупційний аудит не має широкого застосування, оскільки в ЗУ Про запобігання корупції постійно відбуваються зміни.

Відносини, що виникають у сфері запобігання корупції, регулюються Конституцією України, міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, цим та іншими законами, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами [1].

Основним суб'єктом є не лише депутати, держані службовці й судді, а й Національне антикорупційне бюро України. НАБУ – правоохоронний орган з широкими силовими повноваженнями, на який покладається попередження, виявлення, припинення та розкриття корупційних злочинів. Утворене Президентом України 16 квітня 2015 року. Його обов'язками є: здійснення оперативно-розшукових заходів; здійснення досудового розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом; вживання заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, які можуть бути предметом конфіскації; проведення перевірки на доброчесність осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; здійснення інформаційно-аналітичної роботи; звітування про свою діяльність та інформування суспільства про результати своєї роботи; тощо [3].

Контроль за діяльністю Національного бюро здійснюється Комітетом ВРУ з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією. Щороку проводиться незалежна оцінка (аудит) ефективності діяльності НАБУ. За 3 роки своєї роботи НАБУ має значні результати.

На рахунки держкомпаній завдяки діяльності НАБУ було повернуто 116 млн грн., запобігли розкраденню ще 583 млн грн. Загалом, на квітень 2017 розслідувано 320 справ, корупційний збиток від яких оцінюється у 85 млрд грн. Відомості про арешт майна, конфіскацію предметів та доходів від кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, та розпорядження ними [2]:

Таблиця 1

№	Вид майна	Загальна кількість
1.	Земельні ділянки	403
2.	Житлова нерухомість, в т. ч.:	176
	за кордоном	9
3.	Нежитлова нерухомість, в т. ч.:	115
	за кордоном	10
4.	Цілісний майновий комплекс	2
5.	Транспортні засоби (од.)	231
6.	Грошові кошти, в т. ч.:	
	у гривні	607,9 млн
	у доларах США	751,7 тис.
	у євро	2,030 тис.
	у фунтах стерлінгів	3,1 тис.
	у російських рублях	55,1 тис.
	у швейцарських франках	3,2 млн
7.	Сільськогосподарська техніка з комплектуючими (од.)	115/113
8.	Корпоративні права	75

Відповідно до ст.30 ЗУ «Про Національне антикорупційне бюро України» через засоби масової інформації, на своєму офіційному веб-сайті та в інших формах НАБУ регулярно інформує суспільство про свою діяльність.

Зробивши висновок по наведеним даним, можна сказати, що Національне антикорупційне бюро є активним інструментом в боротьбі з корупцією.

Список використаних джерел:

1. Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII.
2. Звіт НАБУ за I півріччя 2018 року. Режим доступу: www.fb.com/nabu.gov.ua (дата звернення: 3.11.2018 р.)
3. Національне антикорупційне бюро. Режим доступу: www.nabu.gov.ua (дата звернення: 5.11.2018 р.)

БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГИЯ КАК ИМПЕРАТИВ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СОВРЕМЕННОГО ГОРОДА

Кудрявцев А. Ю. канд. полит. наук, доцент, Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова

Современные мегаполисы постепенно превращаются в гигантские гаджеты в каждой сфере общественной жизни главенствующая роль принадлежит телекоммуникационным технологиям и тотальной компьютеризации, новые технологии способны радикально менять облик городов и стиль жизни их обитателей.

На данный момент 50 % населения живут на 1 % территории планеты. Уже к 2050 году в городах, которые к тому времени едва ли дорастут до 2 %

территории Земли, будут жить 70 % населения мира. Обеспечение нужд людей потребует развития инфраструктуры и повсеместного внедрения технологий нового уровня, например, Блокчейн-технология.

Блокчейн 2.0 – вторая важная ступень в развитии блокчейн-индустрии, которая осенью 2014 года все еще была в фазе активного формирования. Так как пространство Блокчейн 2.0 еще разрабатывается, существует множество различных его категорий, описаний и концептуализаций. Основная идея состоит в том, что с помощью функции децентрализованного журнала записей транзакций можно регистрировать, подтверждать и передавать все виды контрактов и собственности. Блокчейн позволяет переопределить все виды финансовых транзакций, включая операции с ценными бумагами, акциями и долями компаний, инструментами краудфандинга, долговыми обязательствами, взаимными фондами, аннуитетами, пенсионными фондами и разного рода производными финансовыми инструментами (фьючерсы, опционы, свопы и прочее) [1, 154].

В распределенный журнал записей можно перемещать и общедоступные документы: свидетельства о праве собственности на земельные участки и недвижимость, свидетельства о регистрации транспортных средств, бизнес-лицензии, свидетельства о браке и свидетельства о смерти. С помощью блокчейна можно подтверждать цифровые удостоверения, например, водительские удостоверения, удостоверения личности, паспорта и свидетельства о регистрации избирателя. Можно хранить и частные документы, например, долговые расписки, займы, договоры, пари, подписи, завещания, доверенности и эскроу. Посредством блокчейна может выполняться заверка страховых свидетельств, свидетельств о собственности и нотариальное заверение документов.

Нематериальные активы, например, патенты, торговые марки, авторские права, брони и доменные имена, также могут быть защищены и передаваться через распределенный журнал записей. Например, чтобы защитить изобретение, можно вместо регистрации торговой марки или патента закодировать его в распределенном журнале записей, с отметкой даты и времени. Так можно будет подтверждать существование изобретения на определенный момент времени.

Блокчейн-технология может быть использована для ведения реестров любых видов, инвентаризации и учета операций с активами в финансовой сфере, различных отраслях экономики и при денежных расчетах; в операциях с реальными (предметы физического мира) и нематериальными (голосования, идеи, репутация, намерения, медицинские данные и информация) активами. Такое использование блокчейн-технологии создает возможности для развития различных классов приложений во всех сегментах бизнеса, связанных с деньгами, рынками и финансовыми сделками.

Актив, представленный на блокчейне, становится умным активом, сделки с которым можно совершать посредством умных контрактов. Основная идея умных активов – осуществление сделок с любой собственностью в моделях на основе блокчейна. Активы могут быть как материальными (дом, автомобиль, велосипед, компьютер), так и виртуальными, такими как акции, заказы или

авторское право (книги, музыка, иллюстрации и цифровые художественные изображения) [2].

Умный актив – это актив, владение которым регулируется посредством блокчейна с использованием контрактов в соответствии с действующим законодательством. Например, умный контракт, настроенный соответствующим образом, может автоматически передавать собственность на транспортное средство от финансовой компании физическому лицу после выполнения всех выплат по займу, что автоматически подтверждается другими умными контрактами на блокчейне.

Аналогично можно, скажем, изменять процентные ставки по ипотеке в умном контракте на основе блокчейна, проверяя заранее указанный в контракте веб-сайт или элемент данных для получения процентной ставки на определенные даты в будущем.

Идея умного актива заключается в том, чтобы управлять собственностью и доступом к активу, зарегистрировав его в качестве цифрового актива в блокчейне и имея доступ к секретному ключу. В ряде случаев реальные активы могут в буквальном смысле слова управляться с помощью блокчейна. Смартфон может разблокироваться после подтверждения цифрового удостоверения пользователя, закодированного в блокчейне. Блокчейн-технология позволяет организовать проверку подлинности удостоверения и верификацию доступа более тонкими, гибкими и настраиваемыми в реальном времени способами, чем те, что используются сейчас. Это достигается путем изящной интеграции существующих аппаратных решений и цифровых программных интернет-технологий.

Сделки с умными активами с помощью блокчейна – это совершенно новая идея, к которой пользователи пока еще не привыкли. Закодированные права собственности реализуются с помощью кода. Код запускается автоматически технической инфраструктурой – это значит, что он запрограммирован работать в зависимости от заложенного кода, и не может отклоняться от него. Если кодом предусмотрена передача собственности, она не может не произойти. Таким образом, умные активы на основе блокчейна подразумевают возможность реализации распределенных децентрализованных систем управления активами, а также активов, реализуемых с помощью кода. Это может привести к существенной трансформации законодательства в сфере владения собственностью и к упрощению любых операций с собственностью.

Принцип децентрализации журнала записи транзакций, лежащий в основе блокчейн-технологии, – это главный фактор в контексте умных активов и умных контрактов. Придание объекту собственности тех или иных умных свойств дает возможность проводить операции с такими объектами, не требуя высокого уровня доверия. Это снижает затраты на страхование от мошенничества и неправомерных действий, но что еще важнее – это дает возможность оперировать куда более значительными суммами, чем было принято ранее, так как сторонам нет нужды доверять друг другу. Например, можно одалживать деньги через интернет, используя в качестве залога умные активы заемщика,

благодаря чему кредитование становится более конкурентоспособным и выгодным.

Кроме того, существует вероятность, что благодаря умным контрактам, исполняемым в децентрализованных сетях, может существенно уменьшиться количество судебных споров. Как известно, больше всего судебных процессов приходится на споры, связанные с договорами – 44 % в США и 57 % в Великобритании. Этого можно избежать за счет более высокой точности составления соглашений и внедрения автоматизированных механизмов их исполнения.

Подводя итоги, можно отметить, что определение для технологии блокчейна давались неоднократно, и все же блокчейн – это безопасная, распределенная, открытая и недорогая технология баз данных, что, возможно, делает ее идеальным инструментом для модернизации государственных услуг. в электронном правительстве. Существует много сфер, готовых к экспериментам и инновациям. Первая и самая очевидная область применения блокчейна в электронном правительстве включает в себя все, что связано с проверкой и регулировкой различных типов деятельности — это лицензии, разрешения, различные типы транзакций, процессов, событий. Эта технология позволяет удобное, безопасное и прозрачное управление такими процедурами.

Кроме того, блокчейн является идеальной средой для хранения прав собственности на любые физические активы – различных реестров недвижимости и земельных участков. Безопасность такой электронной идентификации является бесспорной, применение блокчейн-технологий может позволить всем гражданам пользоваться публичными сервисами без опасений. Она будет функционировать подобно обычному паспорту и обеспечит ее владельцам доступ к широкому спектру услуг.

Список использованных источников:

1. Свон М. Блокчейн. Схема новой экономики / М. Свон .– М. : Олимп-Бизнес, 2017. – 240 с.
2. Поппер Н. Цифровое Золото. Невероятная история биткойна или о том, как идеалисты и бизнесмены изобретают деньги заново / Н. Поппер. – Диалектика, Вильямс, 2016. – С. 368.

ОЦІНКА В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Кузуб М. В., ст. викладач, Кобзева О. В., студентка, Київський національний торговельно-економічний університет

Одне з найбільш актуальних питань в бухгалтерському обліку є неузгодженість термінів оцінки, а саме: “оцінювання”, “вартісне вимірювання”, “оцінка в бухгалтерському обліку”, “облікова оцінка”, “таксування”, “незалежна оцінка”

Якщо орудувати методами порівняння та узагальнення можливо встановити зв'язок для цих понять, але не слід прирівнювати їх так як вони різні по економічному так і по змістовому значенню. Найбільш широке значення має поняття “вимірювання”, воно являє собою процес відображення однієї величини іншою.

Менш змістовним є поняття “вартісне вимірювання”, яке виражає одержання індивідуальних величин та об'єкт обліку. Таксування використовується для проставлення у відповідних графах документа ціни і суми, для переведення кількісних та трудових вимірників у грошовий. Вартісне вимірювання включає в себе оцінку та калькулювання.

Калькулювання являє собою процес визначення собівартості продукції, який полягає у акумулюванні затрат на виробництво і віднесення їх на готовий продукт. Поняття “оцінка” в бухгалтерському обліку є близьким до поняття “вартісне вимірювання”. Оцінка відображає об'єкти бухгалтерського обліку в єдиному грошовому вимірнику з метою узагальнення їх у цілому по підприємству. За рахунок врахування витратного та ціннісного підходу, висвітлення оцінки в бухгалтерському обліку буде удосконалене за рахунок поєднання теоретичних основ класичної теорії та теорії граничної корисності. У результаті поєднання вартісного та ціннісного підходу, в бухгалтерському обліку оцінку пропонується пояснювати як частину методу бухгалтерського обліку. Дане визначення передбачає, що саме об'єкт оцінки проводить оцінку в бухгалтерському обліку, який може бути як внутрішнім, так і зовнішнім. [1]

Оцінювання являє собою процес оцінки об'єктів бухгалтерського обліку. Менш змістовним поняттям, порівнюючи з оцінкою є поняття облікової оцінки, в якому не згадується про активи та пасиви підприємства. Облікова оцінка використовується організацією з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами і дає змогу визначити обсяг наявних у нього основних і оборотних засобів, контролювати їх використання.

Поняття, які зазначалися вище взаємопов'язані та є засобом трансформації фактів, які виражаються у натуральних та трудових показниках. Вони забезпечують зведення інформації про різні об'єкти бухгалтерського обліку у змістовну форму.

Оцінка є складовою частиною бухгалтерського обліку, може бути вираженням вартості об'єктів процесів та явищ, які виникли на підприємстві. В бухгалтерському обліку оцінка може бути розглянута як з теоретичної, так з практичної та навчальної точок зору. Інформація про оцінку має бути відображена в бухгалтерському обліку для інформаційного задоволення потреби користувача.[2]

Точна і вірна оцінка об'єктів в бухгалтерському обліку має досить важливе значення для об'єктивної характеристики ресурсів підприємства, від її вірності залежатиме надійність облікових даних. Щоб забезпечити правильне відображення об'єктів обліку та достовірність оцінки, бухгалтерський облік ставить такі вимоги: адекватність, цілеспрямованість та єдність оцінки. [3]

В бухгалтерському обліку оцінка потрібна для господарської діяльності: при вибутті й надходженні активів; при здійсненні купівлі-продажу, оренди

майна, страхування, переоцінка активів; при виникненні прав і зобов'язань. Цим можна пояснити існування різних грошових оцінок: експертних, економічних, юридичних, страхових та статистичних.

Експертні оцінки використовуються фахівцями; в бухгалтерському обліку цей вид оцінки не позбавлений суб'єктивізму.

Економічна оцінка використовується для визначення цінності майна при його придбанні та несуть калькуляційний характер.

Юридичні оцінки бувають обмежені лише двома групами оцінок, які виникають з укладених договорів для необхідності відшкодування заподіяної шкоди.

Страхові оцінки розраховуються окремо для кожного страхового об'єкта; кінцевий результат встановлюють після перевірки страховою організацією даних, наданих їй страхувальником.

Статистичні оцінки використовуються в макроекономічному обліку й аналізі. [4]

Таким чином, оцінка в бухгалтерському обліку є складовою частиною його методу, що виражає вартість об'єктів, процесів та явищ, які виникли на підприємстві, у грошовому вимірнику та виражає думку про цінність об'єкта, що має здійснюватися суб'єктом оцінки, який має відповідні повноваження. Оцінка необхідна для господарської діяльності при вибутті й надходженні активів, при здійсненні купівлі-продажу, оренді майна, страхуванні. Правильна оцінка відіграє важливу роль при зіставленні балансів одного або багатьох підприємств за різні звітні періоди.

Список використаних джерел:

1. Кірейцев Г. Г. Бухгалтерський облік та науковці, що генерують ідеї його розвитку / Г. Г. Кірейцев // Бухгалтерія в сільському господарстві – 2008. – № 20(221). – С. 3–7.
2. Ловінська Л. Г. Оцінка в бухгалтерському обліку [Текст]: монографія / Л. Г. Ловінська. – Київ: КНЕУ, 2006. – 256 с.
3. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» / Вид. –е, доп. І перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2000, – 640 с.
4. Сопко В. Бухгалтерський облік : Навч. посібник. – Київ : КНЕУ, 1999. – 498 с.
5. Кузуб М. В., Лещій Л. А «Оцінка впливу інфляції на показники фінансової звітності», Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізаційні виклики розвитку національних економік», присвяченої 70-річчю КНТЕУ. 19-21 жовтня 2016 р., м. Київ.

БАЛАНС ЯК ОДНА З ОСНОВНИХ ФОРМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Кузуб М. В., ст. викладач, Макаrchук К. Ю., студентка, Київський національний торговельно-економічний університет

Вивчення бухгалтерського балансу (як теоретичних, так і практичних аспектів) актуально тим, що він в сучасному бухгалтерському обліку є, на думку багатьох фахівців і рядових працівників бухгалтерської сфери, ключовою

ланкою у звітності. Цим документом підприємство звітує перед своїм керівним органом, податковою адміністрацією, статистичними органами, кредитними установами. Баланс складається для того, щоб забезпечити різних користувачів достовірною інформацією про активи, зобов'язання та капітал підприємства. Крім того, отриманими даними користується й саме підприємство. У Балансі, як у дзеркалі, керівництво може побачити і прорахунки в минулій діяльності, і резерви для поліпшення роботи підприємства в майбутньому.

Серед науковців, які достатню увагу приділили дослідженню даного питання можна назвати таких як: О. М. Брадул, Ф. Ф. Бутинець, Ю. А. Верига, С. Ф. Голов, В. І. Єфименко, Л. М. Кіндрацька, В. М. Костюченко, Я. Д. Крупка, М. В. Кужельний, А. М. Кузьмінський, М. Р. Лучко, О. А. Петрик, М. С. Пушкар, В. С. Рудницький, В. В. Сопко, П. Я. Хомин, Л. В. Чижевська, М. Г. Чумаченко, В. Г. Швець, В. О. Шевчук, І. Й. Яремко та інші.

Кожне підприємство регулярно складає звіти про свою фінансово-господарську діяльність [5].

Однією з основних форм фінансової звітності є баланс. Баланс (звіт про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання та власний капітал [2].

Баланс підприємства складається на кінець останнього дня звітного періоду. Тому річний баланс складають станом на кінець дня 31 грудня.

Місячні (на останню дату місяця) і квартальні форми (станом на 31 березня, 30 червня, 30 вересня та 31 грудня) Балансу називаються проміжними, які заповнюють наростаючим підсумком із початку звітного року.

Фінансову звітність, у тому числі й Баланс, мають складати всі підприємства, які зобов'язані вести бухгалтерський облік [3].

Баланс як форму № 1 мають складати та подавати юридичні особи усіх форм власності, які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством. Винятками є:

- банки;
- бюджетні установи;
- суб'єкти малого підприємництва (у т.ч. суб'єкти малого підприємництва – юридичні особи, що відповідають критеріям мікро підприємництва) та представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності, для яких установлена скорочена за показниками фінансова звітність у складі Балансу та звіту про фінансові результати, форма й порядок складання яких визначаються П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва».

Згідно з п. 2 Порядку подання фінансової звітності, затвердженого постановою КМУ від 28.02.2000 р. № 419, Баланс у комплекті з іншими формами звітності подають:

- органам, до сфери управління яких належать підприємства;
- трудовим колективам на їх вимогу;
- власникам (засновникам) відповідно до установчих документів;
- іншим органам і користувачам, зокрема, органам державної статистики, податковим органам [1].

Баланс має бути складений і наданий користувачам звітності не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом. Дедлайн для річного Балансу в комплекті фінансової звітності – не пізніше 28 лютого, наступного за звітним роком. Якщо дата подання звітності припадає на неробочий день, термін подання фінансової звітності переноситься на перший після вихідного робочий день [4].

Баланс має чітко визначену структуру. Він складається з двох рівних між собою частин – активу та пасиву, які поділені на розділи, а розділи, у свою чергу, на статті.

Особливістю Балансу є рівність вартісних підсумків активу й пасиву, обумовлена тим, що в обох частинах показується та сама сума коштів, але за різними угрупованнями: в активі – за видами, в пасиві – за джерелами. Відсутність рівності підсумків активу і пасиву свідчить про наявність помилок допущених в облікових записах або при складанні статей самого балансу.

Для найбільш точного відображення активів і пасивів в балансі потрібно враховувати вплив інфляції. Врахування впливу інфляції передбачено положеннями бухгалтерського обліку. До них відносяться: МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції», П(С)БО 22 «Вплив інфляції», М(С)БО 21 та П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів».

Зміна структури балансу, яка викликана не реальними господарськими операціями, а несинхронним впливом інфляційних процесів. Наприклад, внаслідок значного реального подорожчання основних засобів частка розділу І «Основні засоби» зростає, в той час як дебіторська заборгованість залишається незмінною, через що розділ ІІ «Оборотні активи» знецінюється. При коригуванні фінансової звітності на рівень інфляції необхідно привести показники фінансової звітності до зіставлених грошових вимірників на дату коригування, тобто активи, зобов'язання, власний капітал коригуються на коефіцієнт коригування. [6]

За даними бухгалтерського балансу можна отримати важливі фінансово-аналітичні характеристики підприємства, а саме: оцінку ліквідності підприємства, оцінку фінансової залежності від зовнішніх джерел та ефективності використання активів підприємства.

Висновки: В сучасних умовах господарювання бухгалтерський баланс є не тільки важливим методом узагальнення даних про господарські засоби підприємства і джерела їх формування, а й джерелом економічної інформації про кількісні та якісні параметри господарської діяльності підприємства, необхідні для оцінки, економічного аналізу і прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI, змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 р. № 73, змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>

3. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV, змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку подання фінансової звітності» від 28.02.2000 р. №419, змінами і доповненнями [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>
5. Непочатенко О. О. Фінанси підприємств [текст]: підручник / О. О. Непочатенко, Н.Ю.Мельничук – Київ : «Центр учбової літератури», 2013. – 504 с.
6. Кузуб М. В., Лещій Л. А «Оцінка впливу інфляції на показники фінансової звітності», Міжнародна науково-практична конференція «Глобалізаційні виклики розвитку національних економік», присвяченої 70-річчю КНТЕУ. 19-21 жовтня 2016 р., м. Київ, с. 466.

ОБЛІК ПРОЦЕСУ ВИРОБНИЦТВА ТА ВИЗНАЧЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ

Кузуб М. В., ст. викладач, Міщанюк О. О., студентка, Київський національний торговельно-економічний університет

Актуальність обраної теми можна пояснити тим, що знаючи сутність і функції витрат виробництва та особливості обліку витрат, то можливість приймати виважені рішення на рівні підприємства та на урядовому рівні буде значно вищою. Знання особливостей і функцій витрат мають ключове значення для визначення цін і обсягів випуску продукції, для планування розвитку підприємств, їхньої інвестиційної політики.

Серед науковців, які приділили достатньо уваги дослідженню даного питання можна назвати таких як: Нападовська Л. В., Голов С. Ф., Ентоні Р., Друрі К., Івашкевич В. Б., Бутинець Ф. Ф., Палій В. Ф., Пушкар М. С., Сопко В. В., Стуков С. А., Ніколаєва С. А., Яругова А., Валуєв Б. І., Чумаченко М. Г.

Виробнича діяльність широко розгалужена і являє собою виробництво товарів та виробів, виконання різноманітних робіт, надання послуг, створення духовних цінностей. Навіть виробництво товарів та продуктів має чимале розгалуження: промисловість, сільське господарство, будівництво тощо.

Виробництво – це процес створення та вироблення певних речей, а також це й відтворення самого життя людей, оскільки при цьому забезпечуються засоби їхнього фізичного існування, а також реалізація і розвиток власних здібностей [1, с.254]. Виробництво як об'єкт обліку має двоїстий характер, оскільки: з одного боку – це процес використання речовин та сил природи, а з іншого – створення нового продукту праці. Ця подвійність набуває єдності у характері перетворення речовини і сил природи у новий продукт праці, тобто у тому, як відбувається процес перетворення.

Дві сторони і їхня єдність визначають три аспекти виробництва, які визначаються бухгалтерським обліком:

Перший аспект — що було використано (затрачено), які речовини або сили природи;

Другий — що було виготовлено (який новий продукт праці);

Третій — як відбувався процес перетворення речовини та сил природи у новий продукт праці [2, с.341]. На рисунку 1 зображені ці аспекти виробництва.

У кожний момент процесу виробництва створюються блага, тобто має місце праця при якій витрачаються ресурси на створення продукції, і у такий спосіб відбувається формування вартості благ, що виробляються. З точки зору створення конкретних благ, процес виробництва є ефективною силою, яка сама себе створює.

Коли процес виробництва пов'язаний з формуванням вартості продукції, яка виявляє себе в обміні витратами праці, втіленими в різних благах з метою їх привласнення, цей процес виступає як розгортання певних економічних виробничих відносин (соціальних та організаційно-економічних).

Об'єкти бухгалтерського обліку процесу виробництва

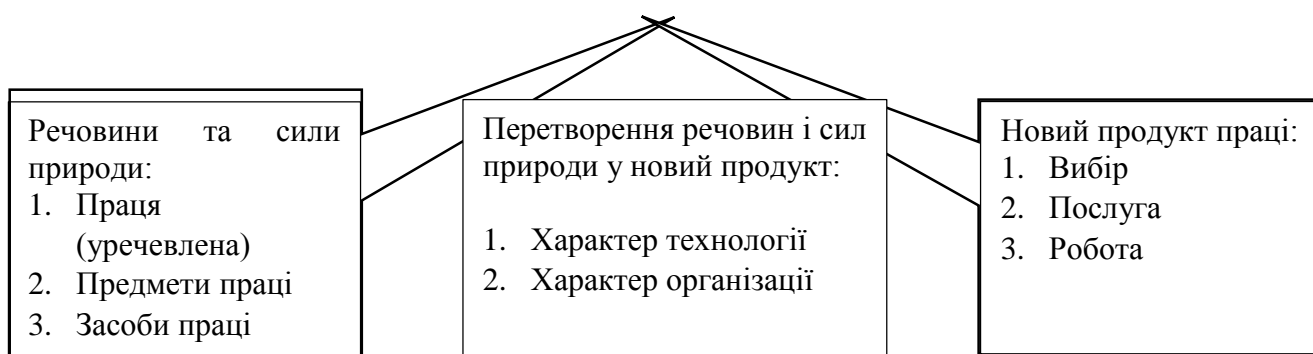

Рис.1 Аспекти виробництва, які визначаються бухгалтерським обліком [2, с.341]

Важливим у процесі колообігу капіталу є процес виробництва, який являє собою сукупність операцій з виготовлення продукції, виконання робіт та надання послуг. Даний процес, як було зазначено здійснюється в результаті взаємодії факторів виробництва. Саме тому, це зумовлює відповідні витрати підприємства на виробництво продукції: витрати сировини і матеріалів на виготовлення продукту, амортизації засобів праці зайнятих у виробництві, заробітної плати, яка нараховується працівникам, та витрати, які пов'язані з виробництвом, у сукупності складають виробничу собівартість виготовленої продукції. Отож, процес виробництва — це процес реалізації витрат, результатом якого є продукція. Важливою особливістю процесу виробництва є створення не тільки матеріальних, а й нематеріальних благ та послуг, цінність яких на сьогодні значно зростає. Зазначимо, що процес виробництва є різним у кожній фірми, так як для його ефективного здійснення та створення унікальної продукції використовується різне устаткування, різні підходи до організації процесу виробництва, кожна фірма має свої секрети і ноу-хау технологій для виготовлення продукції.

Виробляючи продукцію підприємство витрачає певні ресурси та кошти. Саме тому грошовий вираз суми затрат на виробництво конкретного продукту визначає поняття собівартість.

У загальному розумінні собівартість продукції, а також робіт і послуг – це сума витрат виражених у грошовій формі, що є необхідними для виробництва і збуду однієї одиниці продукції.

Собівартість є синтетичним показником, який відображає рівень функціонування багатьох ключових ділянок підприємства, його структури, організації. Тому підприємство постійно зацікавлене в зниженні собівартості продукції, оскільки це веде до зростання прибутку [3, с.162].

Крім цього, до собівартості продукції (робіт, послуг) включаються також втрати від браку, від простоїв за внутрішньовиробничими причинами, нестачі матеріальних цінностей у виробництві й на складах в межах норм природного збитку.

Собівартість показує наскільки ефективно було організовано виробництво та підбрані матеріали для певного продукту. Якщо собівартість такого ж або аналогічного продукту в конкурентів нижче, то це означає, що виробництво і збут на підприємстві були організовані нераціонально.

Для обліку виробничих витрат та визначення собівартості виготовленої продукції призначений активний рахунок 23 «Виробництво», основним завданням якого є накопичення виробничих витрат і визначення фактичної собівартості одиниці продукції шляхом калькуляції.

Для правильного визначення собівартості продукції в плануванні й обліку виробничі витрати прийнято групувати за певними ознаками:

- за цільовим призначенням – поділяються на основні (витрати, які безпосередньо пов'язані з виробництвом продукції та становлять її матеріальну основу (сировина, матеріали, заробітна плата)) і накладні (витрати, пов'язані з організацією виробництва та його управлінням);
- за способом віднесення витрат (прямі (пов'язані з виробництвом певного продукту; в момент здійснення їх відносять на собівартість продукту і відображають у складі витрат з його виробництва, це матеріали, комплектуючі, паливо, заробітна плата робітників)) та непрямі (пов'язані з виробництвом кількох видів продукції);
- інші.

Фактичну собівартість продукції визначають тільки на кінець місяця, тому протягом поточного місяця одержану з виробництва готову продукцію оприбутковують за плановою собівартістю. Це дає можливість простежити рух готової продукції під час здійснення господарських операцій. Наприкінці місяця планову собівартість коригують до фактичної.

Для визначення фактичної собівартості товарного випуску готової продукції необхідно до (сальдо) незавершеного виробництва на початок місяця додати витрати за місяць і відняти сальдо (незавершене виробництво) на кінець місяця. Порівнюючи одержану суму фактичної собівартості готової продукції з плановою дає змогу визначити економію чи перевитрату виробничих витрат з метою контролю й економічного аналізу [4, с.194-195].

Зазначимо, що процес визначення собівартості продукції називається калькулюванням. Отож, які етапи потрібно пройти для калькулювання

собівартості продукції? Калькулювання собівартості продукції умовно поділяється на 3 етапи.

На першому етапі здійснюється обрахунок собівартості всієї випущеної продукції в цілому. Другий етап — це обрахунок фактичної собівартості по кожному виду продукції. Третій етап — це обрахунок собівартості одиниці продукції, виконаної роботи або наданої послуги.

У промисловості розрізняють два основні методи обліку витрат і калькулювання виробничої собівартості продукції. Перший метод — позамовний, який використовується в тих випадках, коли виготовляється складна продукція, яка дорого коштує, з тривалим циклом виробництва (підводні човни, прокатні верстати, унікальне станкове обладнання). Другий метод — попередільного (попроцесного), який полягає в тому, що прямі витрати відображаються поточному обліку не за видами продукції, а за переділами (стадіями) виробництва, навіть якщо в одному переділі можна отримати продукцію різних видів.

Висновок: Сьогодні, обізнаність у даному питанні дає можливість приймати виважені та скоординовані рішення на рівні підприємства та на управлінні процесом виробництва. В даній роботі ми детально розглянули процес виробництва і його основні аспекти, визначили які витрати супроводжують цей процес і що впливає на собівартість продукції. Також ми дійшли висновку, що собівартість продукції буде меншою, коли процес виробництва буде здійснений максимально ефективним шляхом, при цьому раціонально використовуючи ресурси.

Список використаних джерел:

1. Лишиленко О. В. Бухгалтерський управлінський облік : навч. посіб. — Київ : Центр навчальної літератури, 2009. — 254 с.
2. Сопко В. В. Бухгалтерський облік: навч. посіб. — Київ : Центр навчальної літератури, 2008. — 341 с.
3. Фаріон В. Собівартість як економічна категорія та особливості її формування на підприємствах спиртової галузі / В. Фаріон // Економічний аналіз : зб. наук. праць каф. екон. аналізу Терноп. нац. екон. ун-ту. — Тернопіль, 2010. — Вип. 6. — 162 с.
4. Швець В. Г. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. — Київ : Центр навчальної літератури, 2007. — 194-195 с.

ДОКУМЕНТАЦІЯ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ МЕТОДУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Кузуб М. В., ст. викладач, Радченко Д. В., студентка, Київський національний торговельно-економічний університет

На сьогоднішній день багато вчених називають сучасне суспільство «інформаційним». Це не дивно, адже у сучасному ХХІ столітті все більше зростає роль інформації та знань; кількість людей, що займаються виробництвом інформаційних продуктів та послуг. Таке стрімке зростання потреби та важливості інформації актуалізує необхідність вивчення та дослідження такого методу бухгалтерського обліку як документація. Саме цей метод являє собою базу, яка відображає стан і результати діяльності підприємства, дає можливість зовнішнім та внутрішнім користувачам приймати важливі рішення.

Проблематику теорії та методології використання інформації керівною ланкою під час прийняття рішень за допомогою засобів документування висвітлювали у своїх працях такі відомі дослідники як Ф. Бутинець, Б. Нідзл, Л. Нападовська, Л. Осмятченко, В. Палій, М. Пушкар, В. Сопко, І. Басманов, В. Бородин, В. Лень, В. Швець, І. Садовська та ін.[1, ст. 99]

Розглядаючи документацію як метод бухгалтерського обліку необхідно надати визначення самому поняттю «метод». У перекладі з грецької мови «метод» означає дослідження, а тому можна стверджувати, що метод бухгалтерського обліку означає спосіб дослідження явищ, які відбуваються у господарській діяльності. Він забезпечує вирішення головних завдань бухгалтерського обліку з метою отримання, обробки та видачі облікової інформації для задоволення потреб її користувачів. В бухгалтерському обліку є багато різних методів які дають змогу наочно показати рух і стан економічних об'єктів, які складають його предмет. Однак ми розглянемо саме документування, так як він є первинним способом спостереження та відображення інформації.[2, ст. 139]

Що ж таке документація? Документація — це спосіб суцільного відображення господарських операцій для отримання даних, необхідних для ведення поточного бухгалтерського обліку й контролю за ними. [3, ст. 17]

З вищесказаного можна виокремити функції документування, а саме:

- фіксація даних про відомості ведення господарювання та забезпечення юридичного підтвердження здійснюваних операцій;

- дає змогу здійснити первинний контроль як самої господарської діяльності посадових та інших відповідальних осіб, так і є джерелом інформації під час проведення різноманітних аналізів, перевірок (в тому числі і ревізій) стану підприємства;

- контролює наявність (рух) майна і коштів підприємства;

- дозволяє передавати дані про господарські факти, відбирати й систематизувати їх для подальшого узагальнення в системі бухгалтерського обліку;

- гарантування збереження даних про господарські операції.[4, ст. 90]

Згідно ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» документи складаються у паперовій формі, а на кожному документі мають бути наявні реквізити. Реквізити – це інформаційні елементи, які мають самостійне змістовне значення і відповідають певним стандартам та порядку заповнення документів. Саме наявність реквізитів надає документам юридичну силу. Отже, до реквізитів паперових документів відносять:

- назву підприємства, від імені якого складено документ;
- назву документа (форми);
- код форми;
- дату і місце складання;
- зміст, обсяг господарської операції та її вимірники (у натуральному і вартісному виразі);
- посади, прізвища і підписи осіб, відповідальних за дозвіл та здійснення господарської операції і складання первинного документа.[5]

Важливим чинником, що впливає на функціонування кожного підприємства, установи чи організації є документообіг. Документообігом називається процес який починається з моменту створення бухгалтерського документа чи отримання його від інших структур, до здачі цього документа в архів.

Ефективність прийнятих рішень керівними особами на будь-якому підприємстві знаходиться у прямій залежності від якості організованого документообороту. Саме тому для отримання своєчасної інформації необхідно організувати таку систему збору, обробки та передачі документів, яка б забезпечила прискорення документообігу.

Маючи за мету систематизувати рух документів у бухгалтерському обліку наказом керівника підприємства встановлюється графік документообороту. У цьому графіку зазначається дата створення або ж одержання від інших підприємств документів, прийняття їх до обліку, передача в обробку та до архіву.

Зберігання, оформлення і передачу до архіву документів, що пройшли обробку і були підставою для складання бухгалтерських звітів та балансів має забезпечити головний бухгалтер підприємства, установи чи організації. Крім того лише за рішенням головного бухгалтера може відбуватися видача первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерських звітів і балансів з архіву підприємства працівникам інших структурних підрозділів.

Документи можуть вилучатися без погодження на це головного бухгалтера за відповідною постановою прокуратури, суду, державної контрольно-ревізійної та податкової служб, а також інших відповідних органів згідно з чинного законодавства України. [6, ст. 141-145]

Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» також передбачає, що документи можуть мати і електронну форму. Документи, складені в електронній формі, застосовуються у бухгалтерському обліку за умови дотримання вимог законодавства «Про електронні документи та електронний документообіг». Електронний документообіг так само має певний систематизований рух, відмінність полягає лише в тому, що права власності на документ передаються не фізично, а віртуально. Крім того строк

зберігання електронних документів на різноманітних носіях інформації повинен бути не меншим строку збереження відповідних документів на папері.

Перелік реквізитів як для паперових, так і для електронних документів є спільним. Це зумовлено тим, що в Законі «Про електронні документи та електронний документообіг» не вказано обов'язкових реквізитів електронних документів, крім електронного підпису. Тож користуються загальними реквізитами взятими з Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», що на нашу думку є не надто правильним. Електронні данні мають містити більше відповідних реквізитів, аби ускладнити можливість їх підробки. Наприклад: необхідно ввести позначки про зміни та доповнення документа, адже візуально довести зміни в електронних документах набагато складніше, ніж у паперових.

Порівнюючи паперовий та електронний документообіг перевагу слід надати саме електронному. Від має величезні плюси, а саме: набагато більшу швидкість надходження документів до адресатів, зручність редагування і архівації документів, прискорення проведення численних комерційних операцій, заощадження часу робітників і витрат підприємства (установи чи організації), пов'язаних з укладенням договорів, оформленням платіжних документів, поданням звітності, отриманням довідок від різних державних інституцій тощо.

Слід зауважити, що на сьогоднішній день в Україні спостерігається паралельне використання паперових та електронних документів, хоча Закон «Про електронні документи та електронний документообіг» був прийнятий ще у 2003 році. За ці довгі 15 років електронний документооборот мав би не те щоб витіснити паперовий, а хоча б переважати його. Однак цього і досі не сталося. [7, ст. 357, 359, 362] Серед причин, що стримують розвиток електронного документообороту можна виділити:

- відсутність фінансування даного напрямку та спеціалістів з розробки цього профілю;
- небажання персоналу освоювати нові технології та їх побоювання прозорості власної діяльності;
- недосконалість законодавства, суперечливість нормативно-правових актів, що ставить під загрозу юридичну силу електронного документа;
- вразливість електронної інформації, страх можливого зламу систем, що обслуговують електронний документообіг. [8, ст. 148]

Висновки. Документування - це початковий етап бухгалтерського обліку, що фіксує факти здійснення господарських операцій. І не зважаючи на те, що це лише перша сходинка усього громіздкого облікового процесу вона має найважливіше значення. Адже тільки цей метод бухгалтерського обліку дає можливість отримувати уявлення про рух і стан майна; активів та пасивів підприємства; відображає результати господарської діяльності; є інформаційною базою проведення аналізу і контролю підприємства; містить в собі юридичне значення, тобто підтверджує законність здійснюваних операцій та має доказову силу. Документообіг в Україні здійснюється в двох формах паперовій та електронній, однак сучасні тенденції впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у розвинутих країнах світу вказують на необхідність

відходити від переведення купи паперу та оформлювати все в електронному варіанті.

Список використаних джерел:

1. Осмятченко В. Електронне документування в бухгалтерському обліку / В. Осмятченко, М. Матюха // Вісник КНТЕУ. – 2013. - №2. – С. 98 – 108. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2013/02/9.pdf>
2. Максимова В. Ф. Бухгалтерський облік: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / В. Ф. Максимова // «Облік і аудит» – Одеса: ОНЕУ, 2012. – С. 1 -671. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://link.pub/2753818>
3. Бухгалтерський облік: навчальний посібник /Н. С. Акімова, О.В.Топоркова, Т.А. Наумова, Н.С.Ковалевська, І.В.Янчева, В.В.Янчев – ХДУХТ: «Видавництво «Форт» , 2016. – С. 447. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://link.pub/2753823>
4. Ковалик Г.В. Документування – елемент методу бухгалтерського обліку / Г.В. Ковалик, С.І. Іванишин, О.В. Пельц // ТНТУ ім. І. Пулюя. - Тернопіль: 2017. – С. 89-91. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://link.pub/2756290>
5. Закон України «Про бухгалтерський облік ті фінансову звітність в Україні» від 01.07.2018 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
6. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп. / О. В. Лишиленко // Вид-во “Центр учбової літератури”, Київ: 2009. – С. 670 . [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://link.pub/2756246>
7. Пронь Н. О. Вимоги до електронних документів: міжнародна практика та досвід України / Н.О. Пронь // Зб. наук. праць НУДПС України. – 2012. – № 1. – С. 356–366. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://link.pub/2756244>
8. Діхтяренко В. О. Проблеми і перспективи стану сучасного документообігу та діловодства / О. В. Діхтяренко // Управління розвитком складних систем. - 2013. - Вип. 13. - С. 147-151. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://link.pub/2756257>

ВПЛИВ СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ МІСТА

Лелюк Н. Є. канд. екон. наук, доцент, Дорошева Т. В., Єфіменко М. К. магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Міський електричний транспорт – це складова частина єдиної транспортної системи, яка призначена для перевезення громадян трамваями, тролейбусами, поїздами метрополітену на маршрутах (лініях) відповідно до вимог життєзабезпечення населених пунктів. З переходом на ринкові умови господарювання до транспортної системи України стали ставитися більш жорсткі вимоги щодо якості, регулярності і надійності транспортних зв'язків, збереження вантажів і безпечності перевезення пасажирів, строків і вартості доставки. Сучасні стандарти життя зумовлюють зростання потреб населення в більш швидкому, але в той же час зручному і безпечному транспортуванні.

Економічні проблеми розвитку транспортної інфраструктури досліджували у своїх роботах такі зарубіжні та вітчизняні вчені, як А. І. Воркут,

Б. Л. Геронімус, П. Н. Розенштейн-Родан, Є. Симоніс, Є. Шотлер, Д. Р. Рей, Є. А. Жуков, В. Н. Іванов, В. Є. Канарчук, Л. В. Канторович, Є. Л. Логінов, А. М. Ткаченко, А. А. Багдаєв, О. П. Голіков, В. Г. Шинкаренко, А. І. Абрамов, А. В. Вельможин.

Стан міського електричного транспорту позначається на економічному зростанні кожного конкретного міста, а отже, і національної економіки в цілому.

Ефективне функціонування міського електричного транспорту має не тільки економічне, але й велике соціальне значення, оскільки від його роботи залежить рівень задоволення щоденних потреб у перевезеннях широких верств населення. Крім того, діяльність підприємств міського електричного транспорту позначається на стані навколишнього природного середовища, наслідком чого може бути загострення екологічних проблем.

Міський електричний транспорт – це комплекс різних видів транспорту на електротязі, які здійснюють перевезення населення і вантажів територією міста і найближчої приміської зони. Міський електричний транспорт включає: транспортні засоби (рухомий склад), шляхові пристрої (рейкові шляхи, тунелі, естакади, стоянки), засоби електрозабезпечення (кабельні і контактні мережі, тягові електропідстанції), ремонтні майстерні і заводи, депо, гаражі, станції технічного обслуговування, лінійні прилади (зв'язок, сигналізація, блокування), диспетчерське управління. Міський електричний транспорт – це складна технологічно-господарська комплексна виробнича система, яка включає в себе експлуатаційні підприємства, енергетичне та колійне господарство, виробничо-технічну базу з виготовлення запасних частин та проведення усіх видів ремонту рухомого складу, а також соціально-побутову базу.

В Україні міський електричний транспорт відіграє важливу роль в обслуговуванні населення. На його частку припадає від 42 до 56% усіх міських перевезень пасажирів. Тільки в місті Харкові перевезення цим видом транспорту складають 55–60% від обсягів усіх пасажирських перевезень.

Майже 70% трамвайних вагонів і тролейбусів відпрацювали свій нормативний строк експлуатації і підлягають списанню. Більше половини парку рухомого складу потребує капітального ремонту. Позитивним для галузі є те, що в країні створено власний виробничий потенціал для виготовлення трамвайних вагонів і тролейбусів.

Так, протягом 2013–2017 рр. кількість перевезених пасажирів тролейбусним транспортом скоротилася на 26% [6]. При цьому частка безоплатно перевезених пасажирів у загальній кількості перевезених зростає. Структура перевезень українськими тролейбусними підприємствами має такий вигляд: 43% загальної кількості пасажирів перевозиться платно, 57% – безоплатно. Від безоплатних перевезень пільгових категорій громадян підприємства міського електротранспорту зазнають значних втрат, які компенсуються видатками з державного та місцевих бюджетів у середньому лише на 50%. Це негативно позначається на фінансовому стані підприємств міського електротранспорту.

За рахунок збору плати за проїзд підприємствами міського електричного транспорту покривається менше половини їх експлуатаційних витрат на перевезення.

Негативно впливає на фінансовий стан підприємств міського електричного транспорту неврегульованість ринку міських пасажироперевезень. Приватні автотранспортні перевізники дублюють маршрути міського електротранспорту, відбираючи платоспроможних пасажирів.

За таких умов збитки підприємств міського електротранспорту зростають. Вони виконують нерентабельні, але соціально важливі перевезення. Тому фінансування їх діяльності має велике соціальне значення.

Таким чином, сучасний стан підприємств міського електричного транспорту є кризовим. Підприємства галузі функціонують збитково, спрацьованість основних виробничих фондів досягла граничного рівня, постійно не вистачає коштів на оновлення та капітальний ремонт рухомого складу, незадовільно вирішуються питання технічних інновацій і технологічної модернізації.

Список використаних джерел:

1. Фоменко Г. Р. Транспортна інфраструктура і проблеми міст. Проблеми розвитку міського середовища: збірник наукових праць Вип. 2 (16). Київ: Національний авіаційний університет, 2016.
2. Шиба О.А. Вплив розвитку транспортної інфраструктури на економічне зростання країн-членів Європейського Союзу : автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.02; наук. керівник Л.А. Українець; ЛНУ імені Івана Франка. Львів, 2017. 20 с.
3. Розкоркувати Львів. Як лікуватимуть хвороби транспортної інфраструктури. Твоє місто. 2018. URL: http://tvoemisto.tv/exclusive/rozkorkuvaty_lviv_yak_likuvatymut_hvoroby_transportnoi_infrastruktury_85978.html.
4. Підсумки роботи транспорту Львівської області у січні 2018 року: експрес-випуск / Держстат Головне управління статистики у Львівській області, 2018. URL: http://www.lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/express/2018/v2204_34.pdf.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Лелюк Н. Є., канд. екон. наук, доцент, Литвин С.В., магістр, Кірієнко Д. І, бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сільське господарство є однією з провідних галузей економіки України, яка забезпечує населення продовольством, а промисловість - сировиною.

Виробництво сільськогосподарської продукції має особливості, що необхідно враховувати при організації бухгалтерського обліку.

Головним засобом виробництва у сільському господарстві є земля. Земля не зношується, щодо неї не нараховують амортизацію. Оскільки земля - основний фактор сільськогосподарського виробництва, виникає необхідність точного обліку вкладень у підвищення її родючості. Це пов'язано і з тим, що земельні ділянки мають різну продуктивність.

Сільськогосподарське виробництво пов'язане не тільки з технологічними, речовими та організаційними, а й із біологічними факторами і кліматичними умовами. Специфічними засобами виробництва є живі організми, вирощування яких залежить від природних та біологічних факторів і триває часто кілька років. У зв'язку з цим бухгалтерський облік покликаний фіксувати зміни, результат біологічних перетворень (приріст живої ваги, приплід тощо).

Вплив природних умов на хід виробничого процесу зумовлює сезонність сільськогосподарського виробництва і нерівномірність використання робочої сили та сільськогосподарської техніки. Собівартість сільськогосподарської продукції визначають раз на рік.

Тривалість виробничого циклу, період якого може перевищувати рік, викликає необхідність розмежування витрат. Витрати протягом звітного року здійснюють нерівномірно. Для сільськогосподарських підприємств характерний нерівномірний вихід продукції (в рослинництві - раз на рік, у тваринництві - щоденно (молоко, яйця) або в певні періоди (мед, вовна).

Вироблений у господарстві готовий продукт частково використовують у господарстві у вигляді насіння, садивного матеріалу, кормів, підстилки тощо.

Сільськогосподарські підприємства частину потрібних їм засобів і предметів праці відтворюють власними силами (приплід, вирощують молодняк, тварин переводять в основне стадо, садивний матеріал для багаторічних насаджень і т. д.).[1]

Для сільськогосподарських підприємств характерним є те, що в результаті виробництва отримують кілька видів продукції (молоко, приплід, зерно і соломі тощо).

Біологічний актив - тварина або рослина, яка в процесі біологічних перетворень здатна давати сільськогосподарську продукцію та/або додаткові біологічні активи, а також приносити в інший спосіб економічні вигоди. Біологічні перетворення - це процес якісних та кількісних змін біологічних активів.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані у процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи та сільськогосподарську продукцію визначені у П(С)БО-30 "Біологічні активи", що набуло чинності з 01.01.2007 р. Його норми підприємства та організації застосовують щодо сільськогосподарської діяльності.

Об'єктом обліку біологічних активів є їх види: зернові, технічні, олійні культури, велика рогата худоба, свині тощо.

До поточних біологічних активів рослинництва належать зернові, овочеві, технічні кормові культури, розсадники.[2]

Поточні біологічні активи рослинництва, які не досягли зрілості та технологічний процес їх створення не завершено, при цьому можна достовірно визначити їх справедливую вартість, визнають активом і відображають у поточних біологічних активах. На момент збирання урожаю такі біологічні активи списують із балансу з віднесенням їх вартості на витрати виробництва:

Якщо визначити справедливу вартість поточних біологічних активів рослинництва неможливо і технологічний процес їх створення не завершено, такі поточні біологічні активи оцінюють за виробничою собівартістю і відображають в обліку як незавершене виробництво.

Сільськогосподарська продукція - актив, одержаний у результаті відокремлення від біологічного активу, призначений для продажу, переробки або внутрішньогосподарського споживання

Так, зазначені особливості впливають на організацію бухгалтерського обліку сільськогосподарських підприємств:

- 1) для сільськогосподарських підприємств характерним об'єктом обліку є біологічні активи;
- 2) собівартість продукції визначають у кінці року;
- 3) не нараховують амортизацію на землю;
- 4) обліковують витрати минулих періодів під урожай поточного року і витрати поточного року під урожай майбутніх років;
- 5) рівень собівартості одного виду продукції залежить від собівартості іншого;
- 6) витрати обліковують за галузями, культурами, виробничими підрозділами.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік на сільськогосподарських підприємствах: Підручник. / Радченко О. Ю., Грачова Р. М та ін.; за ред. проф. М. Ф. Огійчука. – Київ : вища освіта, 2015. – 800 с.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджене наказом Міністерства України від 18.11.2005 р. № 790. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http //www.rada.gov.ua](http://www.rada.gov.ua).

ОБГРУНТУВАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ЕКСПЕРТНОЇ СИСТЕМИ В ДІАГНОСТИЦІ СТАНУ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Луб А. І., аспірант, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Залучення сучасних методів, які дозволяють підвищити гнучкість, швидкість і здатність більш повно оцінити стан фінансової безпеки підприємства для дослідження господарських ситуацій і розробки управлінських рішень є одним з важливіших завдань сучасної економічної теорії. Особливе місце серед методів, які можуть вирішити проблеми реалізації діагностики, займають експертні системи.

Так, діагностика стану фінансової безпеки підприємства повинна бути постійною, повторювальною, швидкою та якісною. Для постійного дотримання належного рівня фінансової безпеки просто необхідно застосовувати ряд

механізмів. Найбільш поширеними механізмами в даний час є автоматизовані засоби. При ретельному аналізі проблематики, яка пов'язана з фінансовою безпекою, слід враховувати той факт, що діяльність будь-якого підприємства пов'язана з використанням інформаційних систем і технологій. Створення та впровадження експертних систем є дуже важливим етапом розвитку інформаційних технологій. Відповідно, рішення багатьох завдань забезпечення фінансової безпеки може бути отримано на основі використання експертних систем, так як:

- по-перше, з'являється можливість вирішення більш складних завдань із залученням нового, спеціально розробленого для цих цілей математичного апарату (семантичних мереж, фреймів, нечіткої логіки);
- по-друге, застосування сучасних експертних систем дозволяє в значній мірі підвищити ефективність, якість і оперативність рішень за рахунок накопичення знань експертів вищої кваліфікації;
- по-третє, нові експертні системи орієнтовані на експлуатацію більш широким колом фахівців, спілкування з якими відбувається з використанням логічною і зрозумілою їм техніки міркувань і термінології [1].

В загалі експертна система це складні програмні комплекси, що акумулюють знання фахівців в конкретних предметних областях і тиражують цей емпіричний досвід для консультацій менш кваліфікованих користувачів [2].

Експертна система це інтелектуальна система, яка призначена для вирішення завдань в деякій предметній області на основі знань, представлених експертами, що містить базу знань і підтримує функції обґрунтування, пояснення і виправдання [3].

Використання експертних систем в значній мірі сприяє проведенню докладного аналізу та оцінки фінансової безпеки конкретними фахівцями із фінансової безпеки в різних організаціях без залучення додаткових і більш кваліфікованих кадрів.

Експертна система являє собою комп'ютерну програму, яка містить знання і робить логічний висновок про спеціалізовану предметної області для вирішення певних завдань або надання відповідних рекомендацій. Це програма, яка виконує завдання, як якщо б це був людський експерт. Наприклад, існують експертні системи, які можуть складати фінансові прогнози, а існують і такі, які можуть проводити діагностику стану фінансової безпеки підприємства. Деякі експертні системи призначені для виконання більшості експертних функцій, а інші призначені для їх допомоги. Експертні системи є частиною загальної категорією комп'ютерних програм, відомі як штучний інтелект.

Список використаних джерел:

1. Лойко В. В. Оперативна оцінка рівня економічної безпеки за допомогою експертної системи / В. В. Лойко // Управління проектами та розвиток виробництва. – № 1 (45). – 2013. – С. 22–26.
2. Галушкин, А. И. Нейросетевые технологии обработки информации: Учебное пособие для вузов. / А. И. Галушкин, Э. Д. Аведьян, Н. С. Червяков, П. А. Сахнюк. – М.: Альянс, 2016. – 528 с.

3. Лойко В. В. Експертна система як інструмент визначення рівня економічної безпеки / В. В. Лойко, Д. М. Лойко // НТІ – № 3. – 2015. – С. 41-46.
4. Джарратано Дж. Экспертные системы. Принципы разработки и программирование / Дж. Джарратано, Г. Райли. – М. : Издат. дом «Вильямс», 2007. 152 с.
5. Ивасенко, А.Г. Информационные технологии в экономике и управлении: Учебное пособие / А. Г. Ивасенко, А. Ю. Гридасов, В. А. Павленко. – М. : КноРус, 2013. – 158 с.
6. Подольчак Н. Ю. Організація та управління системою фінансово-економічної безпеки: навч. посібник / Н. Ю. Подольчак, В. Я. Карковська. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – 268с.
7. Сафронська І. М. Методичні підходи до комплексної оцінки фінансового стану підприємства / І. М. Сафронська, Г. С. Белай // Інвестиції: практика та досвід. – 2009. – № 18. – С. 65 – 67

ХАРАКТЕРИСТИКИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Лунак Р. Л., канд. екон. наук, доцент, Гудзоватий О. І., магістр, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

В умовах високої концентрації конкуренції одним із критеріїв визначення ефективності функціонування підприємства є ступінь його економічної безпеки в якій закладається сукупність процесів, що постійно відбуваються і потребують ресурсного забезпечення. Попри це єдина комплексна проблема управління прибутком в системі забезпечення економічної безпеки підприємства сьогодні ще не стала предметом наукового узагальнення. Відповідно відсутність теоретично обґрунтованих підходів до дослідження процесів управління прибутком підприємств ускладнює наукове розв'язання проблемних питань менеджменту економічної безпеки на мікрорівні.

Загалом на мікрорівні менеджери підприємства конкретизують варіанти дій з пошуку шляхів, способів, методів і підходів до управління прибутком, які можуть знайти використання в системі забезпечення економічної безпеки. Аналіз підходів до управління прибутком підприємства дозволяє зробити висновок: швидка динаміка змін умов діяльності зумовлює потребу в нових підходах і концепціях щодо формування і використання прибутку в системі забезпечення економічної безпеки. Так, дослідження системних аспектів забезпечення економічної безпеки підприємства (сценаріїв розвитку подій, концепцій життєвого циклу, збалансованої системи показників, управління вартістю та ін.) свідчать, що сьогодні концепцією, яка найбільше сприяє його розвитку, є налагодження ефективного механізму управління прибутком [1, с. 55-62].

Відмітимо, що головною метою управління прибутком є визначення шляхів найбільш ефективного його формування, розподілу та використання, спрямованих на забезпечення розвитку підприємства, який передбачається, та

підвищення рівня його економічної безпеки. Реалізація головної мети управління прибутком потребує визначення конкретних задач за напрямками його формування, розподілу та використання. Так, в контексті забезпечення економічної безпеки підприємства до основних завдань управління формуванням прибутку варто віднести наступні: визначення потреби у цільовій сумі прибутку, що забезпечує цілі розвитку підприємства та умови його самофінансування за рахунок внутрішніх джерел; забезпечення досягнення необхідного рівня прибутку на вкладений власниками капітал; забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем прибутку, що формується та рівнем ризику підприємницької діяльності; забезпечення високої якості прибутку за окремими джерелами його формування.

Стосовно системних завдань управління розподілом прибутку в умовах необхідного збереження достатнього рівня економічної безпеки підприємства варто виділити такі: забезпечення передбаченого законодавством розподілу отриманого прибутку між підприємством, державою та іншими учасниками його зовнішніх фінансових відносин; оптимізація розподілу прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства між накопиченням і споживанням; оптимізація розподілу прибутку, що призначений на споживання між власниками та найманими працівниками; оптимізація пропорцій розподілу прибутку підприємства, що накопичується, між інвестиційними ресурсами та резервним капіталом.

Щодо управлінських аспектів використання прибутку в системі забезпечення економічної безпеки підприємства виділяємо наступні: забезпечення повного і ефективного використання власних інвестиційних ресурсів; забезпечення ефективного використання прибутку, що спрямований на матеріальне стимулювання найманого персоналу; забезпечення повного і ефективного використання прибутку, що спрямований на соціальний розвиток трудового колективу [2, с. 52-57; 3, с. 96-105].

Отриманий підприємством прибуток може бути використаний для задоволення різноманітних економічних потреб. Зокрема, він спрямовується на формування фінансових ресурсів держави, фінансування бюджетних видатків, що досягається вилученням у підприємств частини прибутку в державний бюджет. Очевидно, що прибуток є джерелом формування фінансових ресурсів підприємства і використовується ним для забезпечення достатнього рівня фінансово-економічної безпеки.

За розвитку ринкових відносин велике значення набуває обґрунтування співвідношень у спрямуванні прибутку на цілі виробничо-технічного розвитку, соціального розвитку, формування фінансово-інвестиційного резерву, на виплати засновникам, дивіденди акціонерам. Водночас, прибуток є джерелом сплати підприємством штрафних санкцій, здійснення відрахувань на благодійні цілі, а також використовується для погашення кредитів та інших зобов'язань.

Таким чином, система управління прибутком дає змогу розв'язати низку стратегічних завдань у контексті забезпечення економічної безпеки підприємства: накопичення у достатньому обсязі фінансово-інвестиційного капіталу для безпечного функціонування на ринку; вибір ефективних джерел

грошових надходжень; підвищення ефективності розподілу прибутку; досягнення збалансованості витрат і доходів із дотриманням принципів самоокупності та самофінансування.

Список використаних джерел:

1. Куцик В. І., Лупак Р. Л., Годованюк М. А. Інструменти підвищення ефективності управління формуванням та використанням прибутку в цілях капіталізації підприємства». *Бізнес-Інформ.* – 2017. – № 1. С. 55-62.
2. Васильців Т. Г., Городня Т. А., Лупак Р. Л. Економічні аспекти диверсифікації підприємства з використанням інноваційних інвестицій. *Інтелект ХХІ.* 2017. Вип. 1. – С. 52-57.
3. Лихолат С. М., Лупак Р. Л. Структурні аспекти збалансування внутрішнього ринку в контексті зміцнення економічної безпеки України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна.* 2017. Вип. 1. С. 96-105.

СУЧАСНИЙ СТАН СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Луценко О. А., канд. екон. наук, доцент, **Романашенко М. О., Романашенко І. О.,** студент, Харківський національний технічний університет сільського господарства імені П. Василенка, м. Харків

Ключовим елементом національної економіки будь-якої країни є страховий ринок. Питання конкурентоспроможності страхового ринку та реформування страхової галузі сьогодні набувають все більшої актуальності в умовах посилення відкритості української економіки до міжнародного економічного простору. Проте рівень його розвитку в Україні сьогодні не відповідає зростаючим потребам національної економіки та масштабам реформ у соціальній сфері через негативний вплив фінансової кризи на страховий ринок, через недооцінювання взагалі суспільної ролі, яку може і повинне відігравати страхування в Україні. Рівень розвитку страхового ринку України становить не більше 10% потенційних ризиків, тоді як у більшості розвинених країн він дорівнює не менше 90-95%. При цьому питома вага нашої країни у світовому ринку сягає лише 0,01% і менше 0,05% обсягу страхових послуг, які надаються в Європі. Це при тому, що в Україні проживає понад 7% населення Європи і є значний промисловий, аграрний і науковий потенціал [1].

Незважаючи на те, що сучасний український ринок страхування почав свій розвиток на початку 90-х років, але до сьогоднішнього дня так і продовжує перебувати на стадії формування: триває постійне удосконалення законодавчо-нормативної бази, відбуваються зміни в діяльності державних органів державного регулювання та нагляду за страховою діяльністю. Тому питання дослідження становлення українського ринку страхування та виявлення основних проблем його розвитку не втрачає своєї актуальності.

Для більш детального аналізу страхового ринку необхідно дослідити динаміку основних показників страхового ринку (табл.1).

Страховання – це одна із галузей економіки, у якій за останні роки спостерігається зростання основних показників. Слід зазначити, що страховання є одним із найбільш рентабельних видів бізнесу, навіть більш рентабельним, ніж у розвинутих країнах, де рівень страхових виплат до зібраних премій перевищує 70%.

Водночас аналіз показників розвитку страхового ринку (показники діяльності, надходження страхових премій, страхових виплат, рівень виплат) дає підстави стверджувати, що сьогодні страховий ринок характеризується недостатньою розвиненістю, недостатністю структури, слабким розвитком інституту перестраховання, нестабільністю фінансового стану окремих страхових компаній, нерівномірністю їх розвитку, коли поряд із становленням і зміцненням одних страхових компаній спостерігається розпад і банкрутство інших.

Проаналізувавши стан страхового ринку України та порівнявши отримані дані із показниками провідних країн світу, можна виділити ряд проблем:

- наявність розбіжностей у вітчизняній законодавчій базі з приводу нормативів макроекономічних показників розвитку страхового ринку;
- високий рівень інфляції, що створює диспропорції у вартості страхових премій і кінцевих виплат та дестабілізує ринок страхування життя;
- низька конкуренція за якісною складовою страхових послуг;
- низький рівень страхової культури та зацікавленості населення у страхуванні внаслідок недостатньої платоспроможності населення;
- недостатній розвиток довгострокового страхування життя, пенсійних ануїтетів та інших видів нагромаджувального страхування;
- низький рівень капіталізації, платоспроможності та ліквідності страховиків.

Окреслені проблеми розвитку страхового ринку дають підстави для розробки таких напрямів його розвитку [4]:

- стабілізація фінансового становища всіх суб'єктів економіки;
- розвиток законодавчої бази страхування, яка б враховувала сучасну ситуацію на страховому ринку;
- формування стійких і надійних страхових компаній;
- активізація ролі держави та її органів у зміцненні і розвитку страхового ринку; формування державних пріоритетів у розвитку страхування, створенні конкурентного середовища на страховому ринку;
- інтеграція страхового ринку України до світового ринку страхування і створення сучасної моделі ефективного управління страховими резервами.

Основні показники страхового ринку України

Показники	Роки										
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість зареєстрованих страховиків	398	411	446	469	450	456**	442	414	407	382	368
з них: компанії зі страхування життя	45	55	65	72	72	67**	64	62	62	57	50
Кількість укладених договорів страхування млн.шт	336,8	554,6	599, 8	676	575,0	619,1	618,0	178,2	185,2	134,7	171,9
Включено до Державного реєстру	36	33	54	6	2	5	2	1	3	1	1
Виключено з Державного реєстру	21	20	19	12	6	10	5	35	7	8	7
Частка іноземного капіталу у статутному капіталі страховиків, %	13,4	13,0	20,7	25,5	-	-	-	-	-	-	-
Активи по балансу, млн.грн.	20920,1	23994,6	32213,0	41930,5	41 970,1	45234,6	48122,7	56224,7	66387,5	70261,2	60 588,9
Активи, визначені ст.31 ЗУ"Про страхування", млн.грн.	12346,5	17488,2	19330,3	23904,9	23 690,9	27 695,0	28 642,4	48 831,5	37 914,0	40530,1	37 682,7
Обсяг сплачених статутних капіталів,млн.грн.	6 641,0	8 391,2	10633,6	13206,4	14 876,0	14 429,2	14 091,8	14 579,0	15 232,5	15120,9	14 483,7
Сформовані страхові резерви, млн.грн.	5 045,8	6 014,1	8 423,3	10904,1	10 141,3	11 371,8	11 179,3	12 578,0	14 435,7	15828,0	17 244,7
Валові страхові премії, млн.грн., з них:	12853,5	13830,0	18008,2	24008,6	20 442,1	23 081,7	22 693,5	21 508,2	28 661,9	26767,3	21 718,7
від страхувальників-фізичних осіб	1 616,2	2 945,8	5 170,4	7 630,2	5 949,0	6 171,1	7 478,7	8 900,3	10 267,5	9 519,9	7 269,2
від перестраховальників	3 398,1	4 962,9	4 588,1	6 362,5	5 846,5	7 050,3	4 111,9	1 380,0	5 521,4	4 897,1	4 564,1
у т.ч.від перестраховальників-нерезидентів	20,8	21,5	112,2	317,5	242,1	192,3	429,1	279,8	-	-	-
Валові страхові виплати, млн. грн., з них:	1 894,2	2 599,6	4 213,0	7 050,7	6 737,2	6 104,6	4 864,0	5 151,0	4 651,8	5 065,4	4 674,8
страхувальникам-фізичним особам	616,6	1 012,8	1 788,5	3 206,4	2 804,0	2 436,4	2 210,6	2 469,8	2 637,5	2 862,6	2 308,3
перестраховальникам		231,6	822,0	1 546,3	1 727,1	2 045,4	724,3	218,8	112,5	184,7	98,9
у т.ч.перестраховальникам-нерезидентам		13,5	504,1	1 055,6	1 049,7	1 837,1	578,0	107,0	-	-	
Рівень валових виплат, %	14,7	18,8	23,4	29,4	33,0	26,4	21,4	23,9	16,2	18,9	21,5
Частка валових страхових премій, належна першим трьом страховикам, %	12,2	11,8	11,7	11,5	11,2	13,6	13,7	-	-	-	--
Частка валових страхових премій, належна першим 50 страховикам, %	73,7	72,3	67,1	70,1	75,2	76,6	76,8	-	-	-	--
Чисті страхові премії (валові страхові премії за мінусом частки страхових премій, які сплачуються перестраховикам-резидентам), млн.грн.	7 482,8	8 769,4	12 353,8	15 981,8	12 658,0	13 327,7	17 970,0	20777,5	21551,4	18592,8	16746,4
Рівень чистих виплат, %	20,7	26,5	31,4	40,9	50,0	44,2	26,2	24,5	21,2	26,3	27,3
Обсяг страхових платежів, сплачених перестраховикам, млн. грн.	6 050,0	5 697,6	6 423,9	9 064,6	8 888,4	10 745,2	5 906,2	2522,8	8744,8	9704,2	6726,3
з них: перестраховикам-нерезидентам	676,3	576,1	769,5	1 037,8	1 104,3	991,3	1 182,7	1292,0	1634,4	1530,5	1753,9

* Складено за джерелом [2,3]

Список використаних джерел:

1. Журавка О. С., Бочкарева Т. О Фінансова безпека сучасного страхового ринку України [Текст] / О. С. Журавка // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – №6/1. – С. 57–65.
2. Основні показники страхового ринку України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.nfp.gov.ua>
3. Аналитический обзор за 2015. Страховой рынок [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.credit-rating.ua>.
4. Стратегія розвитку страхового ринку України на 2012-2021pp. [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://www.ufu.org.ua activities strategic initiatives](https://www.ufu.org.ua/activities/strategic_initiatives)

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Малюк В. М., магістр, Житомирський державний технологічний університет

Жорсткість умов конкурентної боротьби як в межах країни, так і на міжнародній арені ставлять нематеріальні активи обов'язковою умовою успішної діяльності та прибутковості підприємства. Протягом останніх років багато суб'єктів господарювання для здійснення діяльності використовують нематеріальні активи в якості чинника успішної боротьби на ринку товарів та послуг.

Незважаючи на адаптацію вітчизняної практики обліку та аудиту до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, звітності та аудиту, нині зберігаються національні відмінності в обліку нематеріальних активів. Тому нагальною потребою залишаються питання реформування бухгалтерського обліку та аудиту та створення відповідної нормативної бази. Без налагодженого обліку та управління нематеріальними активами в Україні перспективи прискореного розвитку промисловості в сфері вдосконалення технологій та наукоємних аспектів зменшуються.

Перш за все це пов'язано з такими існуючими в Україні проблемами:

- 1) Облікове законодавство звужує склад нематеріальних активів, зокрема, зараховуючи витрати по створенню багатьох нематеріальних активів на витрати звітного періоду;
- 2) Досить часто облікова вартість нематеріальних активів набагато нижче ринкової вартості, що призводить до заниження майнового стану підприємства, оскільки в обліку;
- 3) Унікальні нематеріальні активи часто не враховують у балансі, наприклад, гудвіл не враховується в балансі підприємства до тих пір, поки не відбудеться акт купівлі-продажу підприємства.

У свою чергу, спеціалісти в сфері бухгалтерської справи вивчаючи облік, не вивчають сутності реєстрації торгової марки (товарного знака), авторського права; патентування винаходу, промислового зразка, і т.п., а тому погано розбираючись в трактуванні даних об'єктів, не володіють навичками правильної

постановки їх на облік і відображення у звітності підприємства через не достатню компетенцію в юридичному аспекті.

Наступним проблемним питанням є оцінка нематеріальних активів, яка з моменту прийняття національного стандарту до сьогодні залишається одним з найбільш дискусійних критеріїв. Труднощі оцінки викликані відсутністю вичерпного переліку витрат, які можна зараховувати до первісної вартості об'єктів нематеріальних активів. Як відомо, залежно від виду витрат їх можна зарахувати до вартості нематеріального активу або на витрати діяльності.

Особливої уваги потребує вирішення проблем оцінки об'єктів нематеріальних активів, створених власними силами, адже такі активи надзвичайно важко ідентифікувати та оцінити. По цій причині їх взагалі не відображають в обліку, а всі витрати на їх створення відносять до поточних витрат звітного періоду.

Загалом до проблем обліку та контролю нематеріальних активів в Україні можна віднести наступні:

- 1) Відсутність єдиного трактування поняття «нематеріальні активи»;
- 2) Неузгодженість важливих положень окремих документів нормативно-правового забезпечення, що визначають методику обліку нематеріальних активів;
- 3) Проблема визнання активів нематеріальними, що викликає неточності у визначенні реальної їх вартості та занижує балансову вартість підприємств;
- 4) Проблеми амортизації окремих видів нематеріальних активів, пов'язані з неможливістю визначення строку їх корисного використання;
- 5) Неефективне управління нематеріальними ресурсами.

Постійне вдосконалення нормативної бази регулювання обліку та управління нематеріальних активів привело до появи багатьох питань щодо їх ідентифікації та класифікації. Чинне облікове законодавство значно звужує склад нематеріальних активів, оскільки незрозуміло, як обліковувати та до складу яких активів відносити окремі об'єкти (наприклад, об'єкти інтелектуальної власності). Категорія нематеріальних активів потребує подальших глибоких та всебічних досліджень, адже вони стали одним з принципово важливих об'єктів обліку вітчизняних підприємств.

Незважаючи на інтеграцію світової економіки, сьогодні зберігаються національні відмінності в обліку нематеріальних активів. Тому нагальною потребою є реформування бухгалтерського обліку та створення відповідної нормативної бази. Враховуючи ряд проблем з обліку та контролю нематеріальних активів та необхідності їх вирішення, нами виділено наступні шляхи їх подолання:

- 1) Визначення єдиних критеріїв ідентифікації нематеріальних активів.
- 2) Гармонізація обліку нематеріальних об'єктів в Україні та світі.
- 3) Узгодження законодавчого регулювання нематеріальних ресурсів.
- 4) Забезпечення правильного процесу організації, ведення та управління даними об'єктами (облікові процедури мають передбачати достовірне та повне відображення інформації про використання нематеріальних активів у діяльності суб'єкта господарювання).

5) Системний та обґрунтований підхід у визначенні вартості нематеріальних активів.

6) Виділення процесу управління інтелектуальними активами як самостійної функціональної підсистеми.

7) Розробка методик контролю нематеріальних активів, що допоможе отримати бажаний ефект від їх використання.

Список використаної літератури:

1. Побережець О. В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення / О. В. Побережець, К. В. Іванова [Електронний ресурс] // Економіка: реалії часу – 2012. – №2(3). – С. 98-104. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf>

2. Сирош Ю. В. Нематеріальні активи у структурі активів вітчизняних підприємств [Електронний ресурс] / Ю. В. Сирош. – Режим доступу: <http://www.saleprice.com.ua/ua/pub/591.html>.

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

*Мелень О. В., канд. екон. наук, доцент, Кисельова Л. М., магістр
Національний технічний університет «ХПІ»*

Фінансова стійкість це одна з найважливіших характеристик оцінки фінансового стану підприємства, яка визначає ефективне фінансове управління підприємством. Вона є одним із головних чинників, що впливають на досягнення підприємством фінансової рівноваги та фінансової стабільності.

Фінансова стійкість служить основою стабільного положення підприємства в ринкових умовах. Якщо підприємство фінансово стійке, платоспроможне, то воно має ряд переваг перед іншими підприємствами того ж профілю для отримання кредитів, залучення інвестицій, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Чим вище стійкість підприємства, тим більше воно незалежно від несподіваної зміни ринкової кон'юнктури і, отже, тим менше ризику виявитися на краю банкрутства [1].

Фінансова стійкість підприємства – це такий стан фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу, при збереженні платоспроможності і кредитоспроможності в умовах допустимого рівня ризику.

Найважливішою формою стійкості підприємства є його спроможність розвиватися в умовах внутрішнього і зовнішнього середовища. Для цього підприємство повинно володіти гнучкою структурою фінансових ресурсів і при необхідності мати можливості залучати позикові кошти, тобто бути кредитоспроможним. Кредитоспроможним підприємство є при наявності у нього передумов для отримання кредиту і спроможності своєчасно повернути отриману позику зі сплатою йому відсотку за рахунок прибутку або інших джерел [2].

Для забезпечення фінансової стійкості у підприємства має бути гнучка структура капіталу, вміння організувати його рух у такий спосіб, щоб забезпечити постійне перевищення доходів над витратами з метою збереження платоспроможності і створення умов для самофінансування.

Оцінювання фінансової стійкості підприємства передбачає проведення об'єктивного аналізу величини та структури активів і пасивів підприємства і визначення на цій основі його фінансової стабільності і незалежності, а також аналізу відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства цілям його статутної діяльності. Фінансово стійким є такий господарюючий суб'єкт, котрий за рахунок власних коштів покриває кошти, вкладені в активи (основні засоби, нематеріальні активи, оборотні кошти), не допускає невиправданої дебіторської та кредиторської заборгованості і розраховується за своїми зобов'язаннями в зазначений термін [3].

Основне завдання аналізу фінансової стійкості полягає у визначенні спроможності підприємства протистояти негативній дії різних факторів (зовнішніх, внутрішніх та непередбачуваних), що впливають на його фінансовий стан [4]. Оцінюючи фінансову стійкість підприємства, можна зробити певний висновок залежно від мети аналізу:

- власники підприємства (акціонери, інвестори та інші особи, що зробили внески у статутний капітал) віддають перевагу допустимому зростанню частки позикових коштів;

- кредитори (постачальники ресурсів, банки) навпаки – віддають перевагу суб'єктам господарювання з високою часткою власного капіталу.

Як фінансово-економічна категорія фінансова стійкість виражається системою відносних і абсолютних показників. Наявні методики аналізу фінансової стійкості підприємства передбачають проведення досліджень у декілька етапів. Залежно від завдань аналізу і тлумачення поняття «фінансова стійкість» порядок розрахунку показників у різних літературних джерел відрізняються. Але як правило, аналіз проводиться у наступній послідовності:

- 1) загальна оцінка фінансової стійкості;

- 2) розрахунок за даними балансу системи відносних показників фінансової стійкості;

- 3) розрахунок за даними балансу системи абсолютних показників, які характеризують забезпеченість запасів джерелами формування і дають можливість визначити відповідний тип фінансової стійкості підприємства;

- 4) розрахунок за даними звіту про фінансові результати та факторний аналіз порогу рентабельності і запасу фінансової стійкості.

Загальна оцінка фінансової стійкості передбачає:

- 1) визначення стійкості джерел формування капіталу;

- 2) визначення ресурсної стійкості;

- 3) визначення стійкості управління.

Фінансова стійкість досягається за умови виконання конкретних заходів, які націлені на ефективне формування, розподіл і використання фінансових ресурсів, з одночасним збереженням платоспроможності, що є зовнішнім проявом стійкості підприємства. Тобто вона залежить від ефективного

управління фінансовими ресурсами і визначається оптимальною структурою активів, оптимальним співвідношенням власних і позикових коштів, оптимальним співвідношенням активів та джерел їх фінансування.

Саме оцінювання фінансової стійкості дозволяє визначити фінансові можливості підприємства в майбутньому.

Список використаних джерел:

1 Сізова А. В. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та напрями її забезпечення// Молодіжний науковий вісник УАБС НБСУ: Економічні науки. – 2012. – №2. – С.145–156.

2 Мних Є. В., Ференц І. Д. Економічний аналіз: Навчальний посібник. – Львів: Армія України, 2000.

3 Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю. Фінансовий аналіз: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. – Київ : КНЕУ, 2002. – 388 с

4 Базилінська О. Я. Фінансовий аналіз: теорія і практика. Навч. пос. – Київ : Центр учбової літератури, 2009. – 328 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Мехович С. А., д-р екон. наук, Тудовиші В. В., магістр, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Величина фінансових результатів є економічним результатом діяльності суб'єкта господарювання, яка визначає можливість подальшого його розвитку, а також фінансову стійкість, що дозволяє бути конкурентоспроможним та оперативно реагувати на зміни у ринковій кон'юктурі. На сьогодні основні методики аналізу фінансових результатів з метою оцінки фінансової стійкості підприємств розроблені в наукових публікаціях українських вчених-економістів, зокрема О. О. Вороніної, В. О. Подольської, О. В. Яріша, В. О. Мец, Г. В. Савицької, П. Ю. Буряка, Г. М. Азаренкової, М. Д. Білика, В. І. Кузь, які зазначають, що фінансова стійкість оцінюється системою показників, які можна об'єднати в три основні групи:

- показники рівня використання необоротних активів;
- показники стану оборотних коштів та їх забезпечення джерелами фінансування;
- показники фінансової незалежності підприємства.

В економічній літературі щодо трактування сутності фінансової стійкості не існує єдиної думки. Сутність поняття “фінансова стійкість” пов'язується, в основному, зі станом і структурою активів і пасивів, які впливають із традиційного трактування фінансів підприємств як системи економічних відносин, які виникають у процесі формування, розподілу та використання грошових ресурсів підприємства. Ці усі визначення не суперечать один одному і, безумовно, мають право на існування, але ми схильні до трактування де

фінансова стійкість подається у системі стабільності та економічній безпеці бо вважаємо його найбільш повним і здатним реально відобразити всі сторони цієї складної економічної категорії. Фінансова стійкість досягається за умови виконання конкретних заходів, які націлені на ефективне формування, розподіл і використання фінансових ресурсів, з одночасним збереженням платоспроможності, яка є зовнішнім проявом стійкості підприємства.

Фінансова стійкість та платоспроможність господарюючого суб'єкта, являють собою результуючий стан економіки та фінансів підприємства, які визначаються якістю його фінансових потоків причому в динаміці, і оказують в більшій або меншій степені вплив на всіх зовнішніх суб'єктів. Отже, підприємство буде фінансово успішним при дотриманні обов'язкових умов:

- фінансовий потік господарюючого суб'єкту повинен покривати поточні витрати на суму: постійних та змінних витрат, всіх обов'язкових платежів (штрафи, пені), інвестицій, достатніх для розвитку бізнесу та підтримки його конкурентоздатності;

- фінансовий потік господарюючого суб'єкту повинен поступати в строки, які дозволяють вчасно виконувати всі фінансові зобов'язання

При оцінці фінансової стійкості слід вивчити рівень ефективності розвитку діяльності підприємства за співвідношенням темпів зміни показників наявності активів, їх окремих елементів та результативних ознак господарювання. З метою моніторингу досягнення фінансової стійкості підприємства, можна запропонувати до застосування удосконалену модель «золотого правила економіки» підприємства, особливістю якої є доповнення існуючої моделі «золотого правила економіки» підприємства співвідношенням темпів приросту власного капіталу підприємства. Модифіковане «Золоте правило економіки» підприємства передбачає додержання умови, за якої темпи зростання прибутку підприємства мають перевищувати темпи зростання власного капіталу, авансованого в діяльність підприємства, які, в свою чергу, повинні перевищувати темпи зростання обсягів продажу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів (майна), має наступний вигляд:

$$100\% < T_{ск} < T_r < T_{вк} < T_{п} \quad (1)$$

де $T_{ск}$ – темпи зміни сукупного капіталу, авансованого в діяльність підприємства;

T_r – темпи зміни обсягів реалізації продукції;

$T_{вк}$ – темпи зміни власного капіталу, авансованого в діяльність підприємства;

$T_{п}$ – темп зміни прибутку.

В той же час, досягнення перевищення темпів зростання власного капіталу підприємства, отримане за рахунок підвищення темпів зростання чистого прибутку, над темпами зростання залученого капіталу, дозволить динамічно збільшувати показник фінансової автономії та покращити інші показники структури капіталу підприємства. Тобто, значна увага повинна приділятися досягненню підвищення ефективності виробництва підприємства.

Особливу роль у підвищенні ефективності виробництва продукції займають

організаційні фактори, пов'язані зі створенням систем управління, які забезпечують функціональне, організаційне, економічне, соціальне узгодження фаз відтворення підприємств.

Список використаних джерел:

1 Вороніна О. О. Управління фінансовим результатом промислового підприємства [Текст] : автореферат : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами / О. О. Вороніна; Харківський нац. економічний ун-т. – Харків, 2009. – 25 с.

2 Кузь В. І. Облік формування фінансових результатів та розподілу прибутку в акціонерних товариствах : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09 / В. І. Кузь ; Житомир. держ. технол. ун-т. – Житомир, 2011. – 21 с.

3 Азаренкова Г. М. Оптимальні напрямки підвищення фінансової стійкості та ліквідності підприємств / Г. М. Азаренкова // Научно-технический сборник «Коммунальное хозяйство городов». – ХДАМГ Серия: «Экономические науки». – Выпуск 77. – Харьков. – С. 431–438.

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ЛІСОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Михайленко А. М., магістр, Сумський національний аграрний університет

Одним з необхідних умов функціонування підприємств в ринковій економіці при зростаючій конкуренції на ринку продукції, робіт, послуг, є його самоокупність. При моделюванні лісогосподарського процесу важливо забезпечити обґрунтоване співвідношення вкладених витрат і кінцевого результату, для чого й необхідно ефективне лісоуправління.

Облікова інформація відіграє важливу роль в процесі управління лісогосподарськими організаціями. Бухгалтерський облік завжди залишається управлінським: він забезпечує контроль за ходом виконання кошторисів, правильним і економним витрачанням коштів відповідно до їх цільового призначення

Облік витрат є ключовою ланкою системи управлінського обліку в лісовому господарстві. Управління прибутком, що йде на здійснення основної лісогосподарської діяльності, здійснюється через управління витратами.

Однак, незважаючи на виконану роботу державних органів щодо вдосконалення обліку, існуюча система збору та обробки інформації про суб'єкта економічних відносин не дозволяє отримувати дані, необхідні для ефективного управління лісовим господарством.

Лісгоспи здійснюють два види діяльності: основну, яка полягає в організації ефективного лісоуправління, і іншу (підприємницьку), що сприяє основній. В умовах тісного взаємозв'язку цих видів діяльності, коли продукція, отримана від проведення лісогосподарських заходів, є сировиною для підприємницької діяльності, а реалізація продукції інших видів діяльності - основним джерелом власних коштів, що спрямовуються на ведення лісового господарства, організація ефективного обліку витрат в лісовому господарстві стає як ніколи актуальною.

Облік як одна з функцій управління незалежно від форм власності обслуговує управлінський процес, створюючи інформаційну базу для прийняття управлінських рішень. Головною особливістю лісового господарства є надзвичайна тривалість періоду вирощування лісів. Ліс росте повільно, а користування урожаєм у вигляді стиглої деревини відбувається один раз за всю історію цього насадження від часу його садіння до рубки. Тому зіставити витрати на утворення окремого масиву насаджень і на догляд за ним дуже складно.

Саме тривалість виробничого процесу лісового господарства вимагає пропорційності користування лісом і термінів його вирощування, що і визначає головну вимогу до організації та ведення лісового господарства – безперервного, невиснажливого користування лісом. Для безперервного отримання стиглої деревини треба мати спадкоємний просторово-часовий ряд насаджень. В економічній літературі такий ряд насаджень названий безперервно продуктивним лісом (БПЛ). На практиці БПЛ може бути представлений як господарська система, що складається із сукупності однорідних за складом і умовами місцезростання насаджень, об'єднаних спільною метою і всім комплексом лісогосподарських заходів (КЛГЗ). У свою чергу, КЛГЗ являє собою цілісну сукупність взаємопов'язаних заходів, включаючи рубки, лісозахисні заходи та інші. Витрати на щорічне повторення КЛГЗ є поточними і відносяться до собівартості відтворення. Сума цих витрат може бути визначена, так як вони утворюються в строгій відповідності з обов'язками, покладеними законодавством на лісгоспи. Це забезпечує умови, необхідні для визнання витрат лісового господарства в бухгалтерському обліку.

Відповідно до сформованих основ визначення вартості відтворення лісових ресурсів та її основи – собівартості – лісове господарство визнано галуззю матеріального виробництва, а лісові ресурси – його продукцією; визначення вартості ресурсів повинно ґрунтуватися на витратах на їх відтворенні; визначення вартості і собівартості деревних ресурсів має відбуватися відповідно до загальноприйнятих у народному господарстві підходів. У літературі технологічний процес лісовідтворення представлений в двох видах: розширене відтворення, що припускає підвищення продуктивності лісу за рахунок його створення на нових площах; просте відтворення, що полягає в здійсненні лісогосподарських заходів в корінних лісах, тобто на природно створених.

Тривалість виробничого циклу при простому відтворенні в лісовому господарстві укладається в один рік. Розрахунок собівартості робіт на вирощування лісу в рамках простого відтворення виключає необхідність капіталізації витрат і результатів.

Пропонується розробити рекомендації з бухгалтерського обліку та визначення вартості лісопродукції при простому відтворенні. Рух фінансових потоків в рамках моделі безперервно продукуючого лісу дає картину простого відтворення лісових ресурсів та дозволяє його будувати на принципах самоокупності, представляючи в даному випадку стиглий ліс, що вирубують, як продукт лісовідтворення, витрати на весь комплекс робіт в лісі за рік як собівартість лісовідтворення, лісовий дохід від продажу лісу на корені як виручку від реалізації продукції, а вартість деревини від рубок догляду – як

зменшення або збільшення витрат.

Список використаних джерел:

1. Лебедик Г. В. Особливості обліку готової продукції та її реалізація на підприємстві / Г. В. Лебедик // Економіка і регіон. – 2015. – № 5. – С. 131–136.
2. Осадча Г. Г. Облік готової продукції та його науково-методичні аспекти на сучасному промисловому підприємстві / Г. Г. Осадча, Ю. Л. Темчишина, Д. Насідзе // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – № 16. – С. 894-898.
3. Тарлопов І. О. Актуальні проблеми організації обліку готової продукції на підприємстві / І. О. Тарлопов, Ю. П. Шостак // Економіка. Фінанси. Право. – 2018. – № 6. – С. 35–37.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ЯК ЧИННИК БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Михайлова Л. І., канд. екон. наук., Кошарна (Мица) Ю. В. магістр, Ляшко М. М., магістр, Сумський національний аграрний університет, м. Суми

Сучасна ринкова економіка висуває нові вимоги до якості продукції, що випускається. Це пов'язано з тим, що Україна намагається збільшити ринки збуту й вийти на міжнародний рівень. У сучасних умовах зусилля виробничих підприємств спрямовані на задоволення попиту споживачів, які в свою чергу, керуються якісними характеристиками товару. Управління якістю є однією з ключових функцій як корпоративного, так і проектного менеджменту, основним засобом досягнення та підтримки конкурентоспроможності будь-якого підприємства.

Якість продукції належить до числа найважливіших критеріїв функціонування підприємства в умовах відносно насиченого ринку і переважної нецінової конкуренції. Підвищення технічного рівня і якості продукції визначає темпи науково-технічного прогресу і зростання ефективності виробництва в цілому, робить істотний вплив на інтенсифікацію економіки, конкурентоспроможність вітчизняних товарів і життєвий рівень населення країни [1].

У зв'язку з посиленням тенденцій глобалізації ринку виникає нагальна потреба в побудові новітніх систем управління якістю продукції на вітчизняних підприємствах. На прикладі, Сумського приватного підприємства, виробника машинобудівного обладнання, ««ТРІЗ» ЛТД ООО (Товариство Реалізації Інженерних Задач)» проаналізуємо систему управління якістю продукції, яка виступає чинником безпеки підприємства.

На даному етапі, на підприємстві тільки впроваджується система управління якістю продукції, яка ґрунтується на ідеях ТМQ та приймається міжнародний стандарт ISO серії 9000 [2].

Система управління якістю на підприємстві - це не можливість виробляти найкращу та найбільш конкурентоспроможну продукцію, а можливість дати гарантію, що якість виготовленої продукції є стабільною та зорієнтованою на

споживача [2]. Всі стандарти статичні, хоча і можуть удосконалюватись та змінюватись відповідно до вимог якості, але для того, щоб залишитись на ринку, підприємство «ТРІЗ» змушене випереджати вимоги стандартів, і в цьому йому допоможе робота за принципами TQM.

Система загального управління якістю TQM являє собою не просто підхід до організації процесів планування, забезпечення та контролю якості продукції фірми. Основні положення концепції TQM, які були запропоновані на підприємстві «ТРІЗ», можна висловити наступними тезами [3]:

- 1) Визначальна роль керівництва у заходах з реформування/реструктуризації підприємства на основі принципів TQM.
- 2) Основна увага – замовникам.
- 3) Стратегічне планування.
- 4) Підготовка та навчання персоналу.
- 5) Управління процесом.
- 6) Якість постачальників.
- 7) Інформаційна система.
- 8) Кращий досвід.
- 9) Постійна оцінка ефективності роботи системи управління якістю.

Основні елементи управління системи якості продукції, які мали початок розробленню на підприємстві «ТРІЗ», показано на рис.1

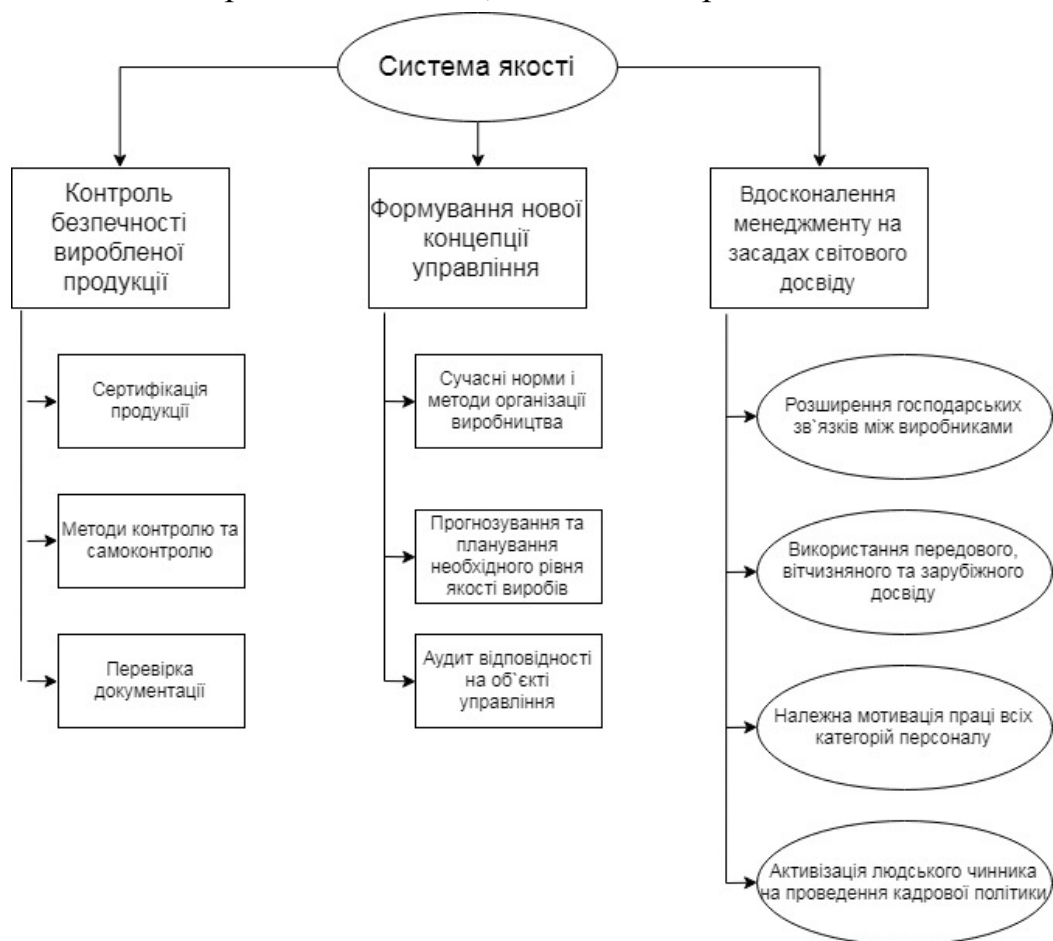

Рис. 1 – Основні елементи управління системи якості

На мою думку, на підприємстві з метою контролю якості продукції на всіх етапах виробництва, необхідно створити чітку комплексну систему якості, яка

була б чинником безпеки підприємства. Упровадження системи управління якістю, що відповідає міжнародному стандарту ISO, серії 9000, дозволить підприємству:

- Поліпшити імідж та зміцнити репутацію;
- Підвищити задоволеність замовників;
- Проявить ефективність існуючої системи управління якістю;
- Забезпечить гнучке управління підприємством, спростить й прискорить процедуру взаємодії з замовниками, скоротить брак, виробничі витрати тощо;
- Підвищити прибутки;
- Поліпшить організацію управління підприємством.

Список використаних джерел:

1. Кафель П. Перешкоди впровадження систем управління якістю на польських підприємствах / П. Кафель, Т. Сікора // Організація і управління. - 2004- № 4 [118]. – С. 8-12.;
2. Зорин Ю. В., Ярыгин В. Т. Качество технологической документации при подготовке предприятий к сертификации. Стандарты и Качество. – 2004. – 29 с.;
3. Ольдерогге Н. Менеджмент четвертого поколения: современная концепция менеджмента / Н. Ольдерогге // Менеджмент. – 2008. – №11-12. – С. 62-65.

ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОЇ ЗВІТНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИМИ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

***Мізік Ю. І.**, канд. екон. наук, доцент, **Сінцова О. І.**, магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

Процеси євроінтеграції в Україні вимагають нових інструментів корпоративного управління, які базуються на використанні інформації стосовно різноманітних сторін діяльності суб'єктів господарювання. Інтегрована звітність є новим таким інструментом, який в найближчій перспективі забезпечить ефективну взаємодію компаній з фінансовими ринками та широким колом зацікавлених сторін.

Інтегрований звіт забезпечує користувачів як фінансовою, так і нефінансовою інформацією про досягнення компанії, її стратегію, стилі управління з економічної і соціальної точок зору, роблячи акцент на взаємозв'язках між цими аспектами.

В лаконічній формі інтегрована звітність містить відомості про актуальну інформацію корпоративної стратегії, бізнес-моделі і умови, в яких працює компанія. Також представлена інформація, що дозволяє краще зрозуміти труднощі і ризики, з якими компанія стикається при досягненні своїх стратегічних цілей, отже є змога оцінки стійкості бізнесу в короткостроковій, середньостроковій і довгостроковій перспективі [1].

Значного розвитку концепція інтегрованої звітності отримала із створенням

у 2011 році Комітету з міжнародної інтегрованої звітності, яким у 2013 році було випущено Проект міжнародного формату інтегрованої звітності (<IR>). Зокрема, це підтверджується тим, що після виходу цього проекту, в найбільшій в світі базі звітів про корпоративну соціальну відповідальність "CorporateRegister.com" [2] збільшилась кількість інтегрованих звітів: із 268-ми звітів - 216 з них було випущено вже після 2011 року, що говорить про збільшення випуску інтегрованих звітів більш ніж в чотири рази.

На даний момент в Україні інтегрована звітність не настільки поширена, як в зарубіжних країнах. Вирішуючи складати інтегровану звітність, необхідно розуміти, що на практиці її механізм ще недостатньо опрацьований. Для компаній, які не бояться експериментувати і впроваджувати інновації, це шанс розширити свої можливості.

В документі «Інтегрована звітність - цінності взаємодії в XXI столітті» [3], випущеним Комітетом з міжнародної інтегрованої звітності, виділені відмінності між звичайною та інтегрованою звітністю:

Таблиця 1 - Основні відмінності між звичайною та інтегрованою звітністю

	Звичайна звітність	Інтегрована звітність
Надійність	Обмежене розкриття інформації	Прозорість
Основний об'єкт вивчення	Фінансовий капітал	Всі види капіталу
Тимчасово-змістовна орієнтація	Минуле, орієнтація на фінансові показники	Минуле та майбутнє, орієнтація на їх взаємозв'язок та стратегію
Тимчасові рамки	Короткостроковий період	Короткостроковий, середньостроковий та довгостроковий періоди
Адаптивність	Обмеженість правилами	Можливість врахування індивідуальних особливостей
Технології	В паперовій формі	Використання сучасних технологій

Важливим аспектом інтегрованої звітності є її орієнтація на визначення тих показників діяльності підприємства, які впливають на його стратегічну стійкість та довгострокову перспективу.

Дана концепція використовується підприємствами тих країн, де існують історичні традиції діяльності компаній, а їх досвід та репутація займають ключове місце в їх функціонуванні. В даних країнах є досить поширеним здійснення довгострокових інвестицій, внаслідок чого інвестори, як користувачі бухгалтерської звітності, мають власні специфічні потреби в обліковій інформації.

Зацікавлені у звітності компанії сторони мають потребу у розумінні того, як компанія створює свою вартість, які показники є суттєвими в даному процесі. Складаючи та подаючи інтегровану звітність замість звичайної, компанія надає більше інформації про свою діяльність, підвищує ступінь довіри до себе, розкриває не тільки фінансову, а й економічну, статистичну, соціальну,

екологічну інформацію. Можна зробити висновок, що інтегрована звітність має великі переваги над звичайною звітністю.

Для компаній України, які хочуть підвищувати свої позиції на українському ринку та мають на меті вихід на світовий ринок, було б доцільно складати та подавати саме інтегровані звіти.

Пропонується оприлюднювати додаткову до фінансових звітів інформацію, яка має на меті підвищення рівня прозорості діяльності компанії, адже фінансова інформація є запізнілим індикатором, недосконалим показником, що відображає майбутнє фінансової діяльності. Нефінансова інформація дає змогу в більшому обсязі зрозуміти очікування від фінансової діяльності підприємства. Для більшості компаній ринкова вартість перевищує балансову, тобто додаткова звітність може надати інформацію про нематеріальні активи компанії, які не зараховані на баланс.

Зважаючи на все вищесказане, рекомендується впровадження зарубіжного досвіду у звітну практику вітчизняних підприємств у вигляді складання та подання інтегрованої звітності.

Список використаної літератури:

1. Проект міжнародного формату інтегрованої звітності <IR>. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: bdo.com.ua/integrirovannaja_otchetnost.
2. Online directory of corporate responsibility reports "CorporateRegister.com". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: corporateregister.com.
3. Документ «Интегрированная отчетность – ценности взаимодействия в XXI веке» (Discussion Paper "Towards Integrated Reporting – Communicating Value in the 21st Century", <http://www.theiirc.org/the-integrated-reporting-discussion-paper/>)

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

*Мізік Ю. І., канд. екон. наук, доцент, Тимохіна Г. С., Артеменко Г. В.,
магістр, Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

За умов європейської інтеграції постають завдання подальшої активізації соціальної політики України. Разом з цим ефективний внутрішньофірмовий контроль за використанням трудових ресурсів і коштів на оплату праці значною мірою сприяє зростанню продуктивності праці, зміцненню трудової дисципліни та ефективному застосуванню встановленої системи оплати праці.

У рамках внутрішнього аудиту здійснюється не тільки детальний контроль за всіма напрямками господарської діяльності підприємства, але і контроль за політикою та якістю менеджменту. Внутрішні аудитори забезпечують захист від помилок і зловживань, визначають „зони ризику” і можливості усунення майбутніх недоліків або недочетів, допомагають ідентифікувати й „посилити” слабкі сторони в управлінні суб'єктом господарювання.

Аудит розрахунків з оплати праці відіграє важливу роль у системі як внутрішнього аудиту, оскільки полягає у встановленні достовірності первинних даних, що стосуються реальності зобов'язань з оплати праці, законності проведених розрахунків, повноти та своєчасності відображення даних в первинних документах і облікових регістрах, правильності ведення обліку зобов'язань із заробітної плати, зі страхування та з бюджетом і його відповідності національним П(С)БО, достовірності відображення зобов'язань у звітності господарюючого суб'єкту [1,2].

Внутрішній аудит розрахунків з оплати праці можна розглядати як процес пізнання, розділивши його на три стадії: початкову, дослідницьку, завершальну. Кожній з цих стадій характерні свої етапи роботи в залежності від виду перевірки, об'єкту, цілей перевірки. На початковій стадії внутрішній аудитор вивчає стан розрахунків з оплати праці, зміни, які відбулися за поточний період, визначає і конкретизує об'єкти контролю, розробляє план і програму внутрішнього аудиту.

Для встановлення певної методики організації внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці можуть бути запропоновані певні заходи документального контролю, які зображено на рис. 1.

На дослідницькій стадії внутрішнього аудиту шляхом виконання аудиторських процедур здійснюють збір доказів щодо об'єктів аудиту, а саме розрахунків з оплати праці. Для цього використовують такі прийоми, як: документальна перевірка, вибіркова перевірка, анкетування, тестування, інвентаризація розрахунків, підрахунок.

Під час виконання внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці необхідно приділити увагу наступному:

1. Перевірка дотримання підприємством діючого трудового законодавства (вивчення систем оплати праці, які застосовуються, оформлення наказів, контрактів, угод тощо).

2. Вивчення вірогідності первинних документів з нарахування заробітної плати.

3. Перевірка правильності й обґрунтування нарахування заробітної платні основної, додаткової, відрядної, погодинної, розрахунків з середнього заробітку, заробітної платні сумісникам тощо).

4. Перевірка правильності зроблених відрахувань із заробітної платні (документальної обґрунтованості і законності відрахувань, своєчасності перерахування утриманих сум за призначенням).

5. Контроль правильності віднесення оплати праці на відповідні рахунки бухгалтерського обліку.

8. Перевірка відповідності даних аналітичного і синтетичного обліку розрахунків з оплати праці та достовірності розкриття інформації в звітності підприємства.

Рис. 1 – Методика проведення документального контролю розрахунків з оплати праці

На завершальній стадії внутрішнього аудиту здійснюють оцінку і аналіз одержаних доказів, угруповання і систематизацію виявлених недоліків, узагальнення матеріалів перевірки і складання звіту. Проводиться обговорення результатів перевірок внутрішнього аудиту з керівництвом підприємства, розробляються заходи за результатами перевірки. На цій стадії частіше всього використовують такі елементи методу аудиту: угруповання, систематизацію, оцінку, узагальнення.

За результатами перевірки складається звіт внутрішнього аудитора, де систематизуються та аналізуються виявлені помилки й порушення та визначають їх можливий вплив на достовірність показників фінансової, податкової та статистичної звітності. Так, сальдо рахунку 66 у формі № 1 «Баланс» переноситься в рядок 1630 «Поточні зобов'язання по оплаті праці», а витрати на оплату праці за звітний період показуються у формі № 2 «Звіт про фінансові результати» - у рядку 2505 «Витрати на оплату праці». Крім того, інформація щодо нарахування і виплати заробітної плати використовується для складання

звітів по Формі 1-ДФ, та розрахунків сум внесків до фондів соціального страхування та Пенсійного фонду України.

Список використаної літератури:

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність: Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19>
2. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buhgalter911.com/normativnaya-baza/instr-plan-rah/standart-uhgalterskogo/>

БЮДЖЕТНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ФІНАНСАМИ В УКРАЇНІ

*Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Крайівська І. А., ст. викладач,
Крайівський Б. Б., аспірант, Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова*

Реалізація євроінтеграційної стратегії потребує поглиблення та динамізації економічних реформ в сфері управління державними фінансами для забезпечення надання якісних державних послуг, ефективного акумулювання ресурсів та їх розподілу відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі. Складність даного процесу обумовлюється необхідністю виконання завдань за такими пріоритетними напрямками: дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни у середньостроковій перспективі; підвищення ефективності розподілу ресурсів на рівні формування державної політики; забезпечення ефективного виконання державного бюджету; підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами.

Вагомим індикатором і критерієм ефективності бюджетної політики та організації бюджетного процесу є бюджетна безпека, яка забезпечує такий стан платоспроможності та фінансової стійкості державних фінансів, що надає можливість органам державної влади максимально ефективно виконувати покладені на них функції [1].

Посилення уваги до проблем бюджетної безпеки в Україні обумовлено характером суспільних процесів як у глобальному, так і в національному вимірах, оскільки побудова ефективної та конкурентоспроможної національної економіки передбачає проведення системної реформи управління державними фінансами у складі системи державного управління загалом, проблеми та неузгодженості якого становлять серйозний ризик для відновлення економічного зростання. У цьому контексті в Україні розпорядженням КМУ від 8 лютого 2017 р. № 142-р. прийнято Стратегію реформування системи управління державними фінансами на 2017—2020 роки, метою якої є побудова сучасної та ефективної системи управління державними фінансами, яка здатна надавати якісні державні послуги, ефективно акумулюючи ресурси та розподіляючи їх відповідно до пріоритетів розвитку держави у середньо- та довгостроковій перспективі.

Реформування державних фінансів не може розглядатись окремо від процесу реформування бухгалтерського обліку як складової системи управління державними фінансами. Для підвищення якості, повноти та достовірності даних фінансової звітності, на основі яких приймаються управлінські рішення у сфері державних фінансів, Мінфіном розроблено Стратегію модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в держсекторі до 2025 року. Зокрема, передбачається: створення та впровадження інформаційно-аналітичної системи ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності суб'єктами державного сектору; систематизація облікових процесів; покращення формування організаційної структури бухгалтерських служб; удосконалення системи підготовки та перепідготовки профільних спеціалістів (рис.1).

Комплексна імплементація Стратегії модернізації системи бухобліку та фінзвітності в держсекторі до 2025 року є надзвичайно важливим елементом для отримання якісної, повної та достовірної інформації від 73 800 розпорядників і одержувачів бюджетних коштів на державному і місцевих рівнях. Мінфін планує створити до 2025 року єдиний інформаційний простір в бухобліку, який стане надійним підґрунтям подальшого удосконалення управління: державними фінансами; стратегічним бюджетним плануванням на середньостроковий та довгостроковий періоди; системою контролю за процесом виконання бюджету.

Для оцінки сучасного стану реформування бухгалтерського обліку в державному секторі на прикладі сфери казначейського обслуговування бюджетних коштів проведено експертне опитування 20 провідних фахівців Державної Казначейської Служби України в Харківській області.

За результатами проведеного дослідження встановлено, що реформа в сфері державних фінансів в Україні просувається повільно, що обумовлено відсутністю координації та взаємозв'язку між цілями реформ за різними складовими системи управління державними фінансами (плануванням, обліком, контролем тощо), неузгодженістю їх результатів.

Для забезпечення ефективної реалізації Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017—2020 роки особливу увагу доцільно приділити в першу чергу постійному розвитку кадрового потенціалу та широкому застосуванню інноваційних інформаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Наказ Мінекономрозвитку України від 29.10.2013 No 1277 «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13>

КОМПЛАЄНС-ПОЛІТИКА КОМПАНІЇ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ

Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Савенко К. С., здобувач, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Богдан Н. І., учитель математики, Крюкова Л. М., учитель історії та економіки, Харківська спеціалізована школи з поглибленим вивченням окремих предметів №133

Останнім часом на консалтинговому ринку з'явився новий тренд - впровадження системи комплаєнсу в діяльність компаній.

Комплаєнс (англ. compliance - згода, відповідність; походить від дієслова to comply - виконувати) - буквально означає (за оксфордським словником англійської мови) дію відповідно до вимог або вказівок; покору. Комплаєнс буквально означає «відповідність».

Історично комплаєнс почав своє становлення у США у 60-70 роки ХХ століття, що пов'язано з викриттям численних випадків корупції, зокрема Вотергейтський скандал, які стосувалися також приватних компаній. З метою протидії корупції було прийнято Закон США «Про корупцію за кордоном» (Foreign Corrupt Practices Act/FCPA), яким були встановлені жорсткі правила контролю, вимоги до бухгалтерської та фінансової документації, а також правила взаємовідносин з державними службовцями. На початку 90-х у США були прийняті роз'яснення щодо порядку застосування кримінального покарання для організацій (Federal Sentencing Guidelines), що містять чіткі інструкції для створення ефективної програми в галузі комплаєнс, включаючи правила етичної поведінки. У 2004 р. ці роз'яснення були доповнені положеннями, які вказували на необхідність обізнаності менеджменту з основними умовами комплаєнс-програм.

У Сполученому Королівстві лише у 2010 р. після тривалих обговорень було прийнято Закон «Про боротьбу з хабарництвом» (UK Bribery Act). Відповідно до цього закону на компанії, що підпадають під його юрисдикцію, покладається обов'язок зі створення комплаєнс-служб.

В Україні у 2011 р. було прийнято Закон «Про засади запобігання і протидії корупції». У 2015 р. на його змінено Законом України «Про протидію корупції». Однак ухвалення зазначених законів не призвело до обов'язкового створення комплаєнс-системи.

Традиційний юридичний комплаєнс здійснюється за такими напрямками:

- Протидія легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом;
- Протидія корупції, шахрайству та фінансуванню тероризму;
- Розробка документів і процедур, що забезпечують відповідність діяльності компанії чинному законодавству;
- Усунення конфлікту інтересів;
- Захист даних;
- Антимонопольний комплаєнс.

Проте з розвитком інформаційних технологій та їх впливом на наше життя з'являються нові зони, що потребують уваги (GDPR, кібербезпека та ін.).

- Anti-Bribery та антикорупційний комплаєнс
- Санкційний комплаєнс
- Комплаєнс в банківській сфері
- Антимонопольний комплаєнс
- HR-комплаєнс
- Транснаціональний податковий комплаєнс

У грудні 2014 року опубліковано стандарт ISO 19600: 2014 року - Compliance management systems.

Отже, комплаєнс-функція полягає в наступному:

- проведення консультацій про прийняті закони, правила і стандарти, а також інформування про останні зміни в цій сфері;
- виявлення, оцінка та аналіз комплаєнс-ризиків;
- контроль, перевірка, звітність;
- комплаєнс-програма.

Основним документом комплаєнс-програми, як правило, є Кодекс корпоративної поведінки (Code of conduct). Саме в цьому документі регламентовані норми поведінки співробітників організації при взаємодії з клієнтами, іншими співробітниками, контрагентами, постачальниками, наглядовими органами та іншими третіми особами, з якими має справу той чи інший співробітник у процесі виконання своїх професійних обов'язків. Окрім Code of conduct, в компанії можуть бути розроблені такі документи як Кодекс корпоративної етики (Code of Ethics), Політика прийняття і дарування подарунків (Gift policy) та ін.

Як свідчить практика, замовлення на розробку ефективних комплаєнс-систем надходять від тих компаній, які активно розвиваються та потребують іноземних інвестицій, бажають вести бізнес з міжнародними компаніями та розуміють, що для цього необхідно відповідати високим стандартам комплаєнсу, які існують у провідних країнах світу.

Таким чином, комплаєнс політика компанії має забезпечити мінімізацію правових та репутаційних ризиків компанії, що можуть виникнути внаслідок порушення її працівниками, незалежно від займаної посади, професійних та етичних норм, у тому числі принципів та норм, спрямованих на недопущення, попередження, виявлення, оцінку та моніторинг корупційних ризиків прямо передбачених законодавством та/або встановленими організаційно-розпорядчими та виробничими документами компанії.

ТЕХНОЛОГІЯ БЛОКЧЕЙН: ПЕРСПЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ В ДЕРЖАВНОМУ ТА ПРИВАТНОМУ СЕКТОРАХ ЕКОНОМІКИ

Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Тесленко Р. Ю., аспірант, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Чалий Б. І., учень Харківської спеціалізованої школи з поглибленим вивченням окремих предметів №133

Всеохоплююча корупція водночас є причиною, наслідком та фактором, що супроводжує непрозору систему взаємовідносин у суспільстві з неефективними державними ринковими механізмами та спотвореними умовами ведення господарської діяльності. Ефективними у боротьбі зі збитковими для суспільства тіньовими явищами в економіці є сучасні цифрові інструменти, один із яких є молода технологія блокчейн. Децентралізована, захищена, добре спроектована система на базі блокчейн може знизити витрати та збільшити швидкість передачі інформації, усунути посередників, забезпечити прозорість та можливість детального відстеження процесів діяльності в державному та приватному секторах економіки.

Блокчейн – це розподілена база даних, яка зберігає інформацію про всі транзакції учасників системи у вигляді «ланцюга блоків» (саме так з англ. перекладається «blockchain»). Доступ до реєстру мають усі користувачі блокчейн. Вони виступають в якості колективного нотаріуса, який підтверджує істинність інформації в базі даних.

Суттєвий потенціал технології блокчейн пояснюється наступними його особливостями [1]:

- блокчейн в цифровій формі децентралізовано розподіляється між безліччю комп'ютерів майже в режимі реального часу: копія всіх записів доступна всім користувачам, що звільняє від необхідності мати посередників у вигляді різних централізованих органів, банків, брокерських фірм тощо;

- для досягнення консенсусу блокчейн залучає безліч учасників мережі, комп'ютери яких використовуються для аутентифікації і перевірки кожного нового блоку, при чому нові блоки приймаються мережею, якщо з їх допустимістю погоджується більшість її учасників;

- блокчейн використовує криптографію і цифрові підписи для посвідчення особи: транзакції простежуються аж до криптографічних ідентифікаційних даних, які є теоретично анонімними, але за необхідності також можуть бути прикріплені і до реальних ідентифікаційних даних;

- блокчейн має механізми, завдяки яким складно (але не неможливо) змінювати хронологічні записи, крім тих випадків, коли вбудовані в протокол правила дозволяють зміни (наприклад, якщо про це домовиться більше 50 % учасників мережі);

- до транзакцій, заснованих на технології блокчейн, додається відмітка часу, що робить зручним процес відстеження та перевірки інформації;

- блокчейн піддається програмуванню: вбудовані в блоки інструкції

дозволяють виконувати транзакції чи інші дії тільки при дотриманні певних умов та можуть супроводжуватися додатковими цифровими даними.

Блокчейн може застосовуватися на практиці в багатьох сферах, як, наприклад, держреєстри, фінансові та юридичні операції, логістика, голосування, авторське право, медицина тощо.

Дослідження, проведене компанією IBM [2], показало хвилю інтересу урядових організацій у всьому світі до технології розподіленого реєстру. Відмічається, що блокчейн може позитивно вплинути на їх діяльність у багатьох сферах у найближчому майбутньому. Разом з тим, шляхом опитування 200 урядовців із 16 країн, у звіті від IBM виділено ряд бар'єрів щодо повноцінного впровадження блокчейну: регуляторні обмеження (60 %), незрілість технології (55 %), відсутність підтримки зі сторони виконавців (50 %), недостатній рівень навичок роботи з технологією (59 %), незрозумілість процесу окупності інвестицій (48 %) та мала кількість успішно реалізованих проектів (38 %).

Бізнес та приватний сектор економіки в цілому можуть виступати базовою рушійною силою для повсякденного застосування переваг системи розподілених баз даних в інших сферах. Проте, якщо в теорії блокчейн за своїм визначенням має вселяти довіру, то в реальності компанії піднімають питання довіри на кожному кроці. Про цю проблему свідчить нещодавнє дослідження від PwC [3], в якому відображені результати опитування 600 керівників із 15 країн. Серед представників бізнес-середовища перешкодами для використання технології виявились нормативна невизначеність (48 %), відсутність довіри (45 %), відкритість даних через об'єднання мереж (44 %), потенційна несумісність різних блокчейнів (41 %), проблеми інтелектуальної власності (30 %), неможливість масштабування (29 %) та проблеми з проведенням аудиту/комплаєнсу (20 %).

Як стверджується у звіті PwC, на підприємстві, яке створює блокчейн для себе, безсумнівно виникнуть труднощі внутрішнього використання з процесом перебудови даних в новій системі і масштабуванням. Разом з цим, компанія може самостійно встановлювати правила і контролювати їх дотримання для блокчейн так, як це відбувається в ERP (Enterprise Resource Planning) системах сьогодні. Проте, як відмічають фахівці PwC, будуючи блокчейн тільки для власних потреб, підприємство не зможе повністю усвідомити всю ту користь, яку можна отримати інвестуючи в блокчейн. Адже ця технологія по-справжньому розкривається тільки тоді, коли різні учасники ринку використовують її для створення єдиної платформи. При залученні до блокчейн третьої сторони одноосібно встановлювати правила буде неможливо.

Таким чином, технологія розподіленого реєстру має всі шанси скоротити бюрократію, зменшити рівень корупції та забезпечити прозорість надання послуг у державному та приватному секторах економіки. Не зважаючи на перспективність технології, існує певна кількість бар'єрів для її повноцінного впровадження, що потребує подальшого дослідження експертами.

Список використаних джерел:

1. Blockchain: Enigma. Paradox. Opportunity [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/uk/Documents/Innovation/deloitte-uk-blockchain-full-report.pdf>
2. Building Trust in Government – Exploring the Potential of Blockchain [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://public.dhe.ibm.com/common/ssi/ecm/gb/en/gbe03801usen/gbe03801usen-01_GBE03801USEN.pdf
3. PwC's Global Blockchain Survey 2018 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.pwccn.com/en/research-and-insights/publications/global-blockchain-survey-2018/global-blockchain-survey-2018-report.pdf>

КЛІЄНТО-ОРІЄНТОВАНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОРПОРАТИВНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Політучий С. Я., канд. екон. наук, Група компаній «Фактор», Філатова І. О., асистент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Одним із напрямків забезпечення високого рівня корпоративної безпеки є своєчасна оцінка загроз маркетингового середовища підприємств будівельної галузі з метою зменшення їх негативного впливу на діяльність підприємства, яке функціонує в умовах впливу, з одного боку, економічних, демографічних, політико-правових, науково-технічних, природно-кліматичних чинників та чинників культурного середовища, а з іншого – ефективність його діяльності багато в чому залежить від постачальників, посередників, поведінки споживачів, дій конкурентів та контактних аудиторій. Зазначені чинники є складовими маркетингового середовища. Світовий досвід доводить, що перспективним для підвищення конкурентоспроможності та швидкості реагування на зміни кон'юнктури ринку є впровадження клієнто-орієнтованого управління, що є відносно новим для вітчизняних підприємств будівельної галузі. Дослідження мотивацій споживачів та оцінка загроз маркетингового середовища функціонування підприємств будівельної галузі, а саме: виокремлення елементів, що визначають ринковий вибір споживачів, та розкриття їх зв'язку з комплексом маркетингу підприємства дозволяє створити базу для впровадження комплексної системи клієнто-орієнтованого управління. Недостатні напрацювання в області дослідження маркетингового середовища в умовах впровадження клієнто-орієнтованого підходу до управління підприємствами будівельної галузі та підвищені інтереси практиків зумовлюють актуальність цього питання та необхідність його вирішення.

За результатами дослідження встановлено, що основними параметрами конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі є рівень якості виконання будівельних робіт та ціни, що ними пропонуються. На сьогодні для ефективного функціонування підприємства в динамічних ринкових умовах необхідним є формування довготривалих стосунків із споживачами з метою відбору цільових ринкових сегментів та формування моделі сегментації

споживчого ринку як основи прийняття підприємством ефективних маркетингових рішень.

Відтак, клієнто-орієнтоване управління, як інтегруюча технологія, яка об'єднує в собі всі маркетингові тенденції та сучасні вимоги до забезпечення конкурентоспроможності будівельних підприємств стає домінуючою, що обумовлено розвитком будівельного ринку, пов'язаного з відсутністю необхідної кількості платоспроможних споживачів будівельної продукції. Орієнтація будівельного підприємства на клієнта є одним із найважливіших напрямків ринкових перетворень у галузі. В умовах нестабільності сучасних економічних відносин орієнтація будівельних підприємств на клієнта може стати тим засобом, який допоможе вітчизняним підприємствам не тільки вижити в цих складних умовах, але й досягти зростання й високого рівня корпоративної безпеки у стратегічній перспективі.

Крім того, вимоги споживачів до будівельної продукції суттєво відрізняються між собою, що свідчить про значний їх вплив на ринкову кон'юнктуру. На будівельному ринку нерухомості споживачі здійснюють вплив на конкурентоздатність будівельних підприємств шляхом висування вимог до ціни та якості нерухомості, а також до умов оплати та сервісу. Як наслідок, найбільш конкурентоздатними є ті будівельні підприємства, які пропонують на ринку нерухомість з найкращим співвідношенням ціна-якість та найбільш привабливими умовами оплати.

За результатами проведеного дослідження виявляється доцільним здійснення сегментації будівельного ринку нерухомості як одного з головних засобів посилення конкурентних позицій підприємства за такими групами споживачів: кінцеві споживачі – окремі особи, які мають намір придбати продукцію для особистого, некомерційного споживання та споживачі, які мають намір придбати продукцію або послуги з метою подальшого перепродажу або використання в процесі роботи.

Запропонована сегментація передбачає створення тісних взаємозв'язків з покупцями в рамках системи клієнто-орієнтованого управління. Виділяють три підходи до утримання покупців: збільшення фінансових вигод (пропозиція клієнту приєднатись до програми лояльності компанії, частотної програми, системи бонусів тощо); зміцнення соціальних зв'язків (можливе за умов індивідуалізації та персоніфікації відносин, перетворення покупця на постійного клієнта, надання йому товарів та послуг на індивідуальній основі); розвиток структурних зв'язків (збільшення схильності покупців до повторних покупок за рахунок таких заходів, як створення довгострокових контрактів, зниження цін для тих, хто купує більше, перетворення товару в довготривалу послугу).

Відтак, впровадження клієнто-орієнтованої стратегії будівельного підприємства доцільно здійснювати на засадах дослідження мотивацій споживачів. Зокрема це стосується проведення опитувань клієнтів, наведення розширеної інформації про діяльність підприємств та характеристики продукції на веб-сайтах компаній, та інші заходи, які, однак, не завжди мають системний характер та не характеризуються комплексністю при врахуванні інтересів клієнтів.

Враховуючи велику цінність клієнта для підприємства, можна стверджувати, що ефективність клієнто-орієнтованого управління має прямий вплив на рівень корпоративної безпеки. Тому для корпоративних підприємств будівельної галузі при розрахунку рівня корпоративної безпеки доцільно буде до інтегрального показника корпоративної безпеки, поруч з фінансово-економічною, техніко-технологічною, інтелектуально-кадровою, політико-правовою, екологічною, інформаційною та силовою складовими, включати і клієнтську складову, яка буде характеризувати ефективність клієнто-орієнтованого управління будівельного підприємства.

Для оцінки ефективності клієнто-орієнтованого управління корпоративних підприємств будівельної галузі доцільним є застосування математико-статистичного методу експертних оцінок. Щодо реалізації даного методу, то його варто доповнити аналітико-графічним способом оцінки ефективності клієнто-орієнтованого управління будівельних підприємств, який має переваги перед іншими через наочність отриманих результатів та полегшення роботи з формування висновків проведеного дослідження.

Таким чином, конкурентоспроможність підприємств будівельної галузі у значній мірі залежить як від ефективності менеджменту, так і від факторів ризику як на макро-, так і на мікрорівні, що обумовлює доцільність пошуку шляхів залучення достатньої кількості споживачів, з метою посилення конкурентних переваг підприємств галузі. Доведено, що основними параметрами конкурентоспроможності підприємств будівельної галузі є рівень якості виконання будівельних робіт, ціна, додаткові послуги для споживачів, які можуть сформувати додаткову корисність та посилити позицію підприємства на ринку та які є базою для формування цінностей у системі клієнто-орієнтованого управління.

ІНТЕГРОВАНА ЗВІТНІСТЬ В УПРАВЛІННІ СОЦІО-ЕКОЛОГІЧНОЮ ТА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Момот Т. В., д-р екон. наук, професор, Шахвердян Д., аспірант, Куцин М. В., студент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У вересні 2015 року в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН у Нью-Йорку відбувся Саміт ООН зі сталого розвитку та прийняття Порядку денного розвитку після 2015 року, на якому було затверджено нові орієнтири розвитку. Підсумковим документом Саміту «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року» було затверджено 17 Цілей Сталого Розвитку (ЦСР) (Sustainable Development Goals (SDG)) та 169 завдань. Першочерговість досягнення векторів сталого розвитку посилюється євроінтеграційним курсом України, оскільки, реалізація положень Директив 2013/34/ЄС щодо річної фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності та пов'язаних звітів певних видів суб'єктів економічної діяльності та

2014/95/ЄС щодо розкриття нефінансової і диверсифікованої інформації деякими великими компаніями і групами вимагає від вітчизняних підприємств розкриття нефінансових показників в інтегрованих звітах та забезпечення їх аудиторської перевірки.

Зважаючи на цей факт, важливим є імплементації інтегрованої звітності в Україні, що дозволить українським компаніям розпочати підготовку звітності з врахуванням нефінансових індикаторів, приділити більше уваги політиці розкриття еколого-соціально-економічних заходів у звітності, що сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості бізнесу, активізації просторово-екологічної свідомості бізнесу, підвищенню рівня життя населення та забезпеченню дотримання гарантованих державою соціальних стандартів. Оновлена прозора інтегрована обліково-звітна система стане базисом підвищення рівня корпоративної етики, створення ефективних механізмів запобігання корупції, виявлення корупційних ризиків та організації контролю за дотриманням правил доброчесності, об'єктивності та неупередженості.

Таким чином, для запровадження інтегрованої звітності першочерговим є уніфікація процедур інтегрованої облікової політики та систематизація підходів до формування її розділів, шляхом погодження розрізів соціо-екологічних та фінансовоекономічних показників, розробки методики збору інформації та визначення її відповідності стандартам сталого розвитку.

Розробка новітніх концептуальних засад руху інформаційних потоків в інтегрованій інформаційно-аналітичній системі управління підприємством для розкриття інформації про фінансовий, виробничий, інтелектуальний, соціально-репутаційний, людський та природний капітали в інтегрованій звітності, що дозволить забезпечити якісно новий рівень формування інформаційного масиву обліково-звітних даних для вирішення оперативних питань управління капіталами суб'єкта господарювання в бізнес-моделі створення доданої вартості та оптимізації структури капіталу.

ТЕХНОЛОГІЯ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ В ПІДПРИЄМСТВАХ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Носач Н. М., асп., Харківський державний університет харчування та торгівлі

Передумовами ефективного функціонування та сталого розвитку підприємств роздрібної торгівлі за ринкової турбулентності, що посилюється і прогресує в міру розвитку глобалізаційних процесів, появи нових форматів торгівлі, зростання насиченості ринку і конкуренції, є модернізація системи управління та розвиток торговельної діяльності на засадах підвищення її ефективності.

Під ефективністю реалізації товарів в підприємствах роздрібної торгівлі слід розуміти кількісне вираження продуктивності цього процесу на підставі

системи показників, які характеризують співвідношення результатів реалізації із витратами на її здійснення та обсягом задіяних ресурсів, і свідчать про їх зміну.

Підвищення рівня ефективності реалізації товарів стає можливим шляхом практичної реалізації виявлених в процесі оцінки потенційних можливостей покращення товарного забезпечення роздрібного товарообороту, складу і структури ресурсів підприємства, підвищення їх рентабельності та прискорення оборотності. Подібна оцінка базується на певних принципах (основними з яких, на нашу думку, є системність, комплексність, достовірність, об'єктивність, релевантність, оперативність, науковість, співставність, адекватність), і спирається на дотримання певної технології.

Під технологією оцінки ефективності реалізації товарів в підприємствах роздрібної торгівлі слід розуміти комплекс теоретико-методичних знань, послідовно втілених під час виконання певних аналітичних процедур, що здійснюються із застосуванням визначеної системи показників та відповідного методичного інструментарію, задля виявлення резервів і формування пропозицій з підвищення обсягу реалізації товарів та рівня ефективності торговельної діяльності, і передбачає послідовну реалізацію наступних етапів:

- визначення мети оцінки ефективності реалізації товарів в підприємствах роздрібної торгівлі;
- формування системи показників оцінки ефективності реалізації товарів;
- вибір методичного інструментарію оцінки ефективності реалізації товарів;
- моделювання та кількісна оцінка причин зміни обсягу роздрібного товарообороту та рівня ефективності реалізації товарів;
- виявлення резервів покращення складу і структури ресурсів підприємства, підвищення їх рентабельності та прискорення оборотності;
- формування пропозицій щодо практичної реалізації залучення виявлених резервів підвищення обсягу роздрібного товарообороту та рівня ефективності реалізації товарів.

Метою оцінки, на нашу думку, є пошук потенційних можливостей і розробка дієвих заходів з практичної реалізації виявлених резервів збільшення обсягу товарообороту та рівня ефективності реалізації товарів в підприємствах роздрібної торгівлі.

З огляду на те, що споживачі, реалізуючи свої інтереси, справляють визначальний вплив на функціонування підприємств на ринку, зокрема при укладанні угод, виборі сегмента ринку, організації збуту і продажу товарів, формуванні асортиментної та цінової політики, для потреб оцінки рівня ефективності реалізації товарів в підприємствах роздрібної торгівлі пропонуємо використовувати систему абсолютних та відносних показників, що поєднані в блоки, залежно від основних торговельних процесів і операцій:

Блок 1 – «Показники формування товарного асортименту» (широта асортименту, глибина асортименту, коефіцієнт оновлення асортименту, коефіцієнт стійкості асортименту);

Блок 2 – «Показники товарної пропозиції та забезпечення товарами» (індекс зростання товарообороту, приріст (скорочення) часу обігу товарів, ступінь відповідності товарних запасів нормативу, індекс виконання плану закупівель, ступінь виконання договірних зобов'язань постачальниками, ритмічність надходження товарів за асортиментом, коефіцієнт допустимого рівня якості товарів, індекс валового прибутку);

Блок 3 – «Показники оцінки формування та стимулювання попиту» (відповідність обсягу і структури товарної пропозиції обсягу і структурі купівельного попиту, ступінь оновлення асортименту, коефіцієнт завершеності покупки, обсяг і структура незадоволеного попиту, рентабельність рекламних заходів);

Блок 4 – «Показники результативності та економічності реалізації товарів» (приріст чистого доходу від реалізації товарів, приріст валового прибутку, приріст фінансового результату від реалізації товарів, співвідношення доходів та витрат на закупівлю та реалізацію товарів, темп зміни рентабельності продаж, темп зміни рентабельності оборотних активів, тривалість одного обороту дебіторської (кредиторської) заборгованості за товари).

Для обчислення і встановлення тенденцій та причин зміни показників ефективності реалізації товарів в підприємствах роздрібної торгівлі слід застосовувати традиційні (абсолютні та відносні величини, порівняння, індексний метод, методи детермінованого факторного аналізу тощо) та економіко-математичні методи, а саме – методи кореляційно-регресійного аналізу та матричні методи і моделі. Використання останніх дозволить також здійснювати комплексну оцінку ефективності реалізації товарів, що ґрунтується на моделюванні (з різним ступенем деталізації) взаємозв'язків між результатами, витратами та ресурсами підприємства, і формуванні інтегрального показника ефективності, виявляти причини його зміни та своєчасно надавати інформацію для обґрунтування управлінських рішень з його підвищення.

Для забезпечення інтегральної оцінки ефективності реалізації товарів в підприємствах роздрібної торгівлі пропонуємо розробляти матричну модель із дотриманням вимог впорядкованості та врівноваженості, а саме:

- в сукупність вихідних параметрів моделі включати рівне число показників результатів, витрат і ресурсів підприємства таким чином щоб кожен з них можливо було розглядати в якості ефекту по відношенню до наступних і в якості витрат чи ресурсів по відношенню до попередніх показників;

- стежити за збалансованістю розвитку параметрів моделі, тобто розташовувати показники відповідно до бажаного спадання темпів їх зростання керуючись принципом ступеня кінцевого ефекту і стратегією підприємства;

- використовувати для аналізу блокові оцінки торговельної діяльності, як рекомендують Х. Луур [1] та Дж. Альвер і Е. Старцева [2].

Безпосередньо для комплексної оцінки ефективності на підставі побудованої за визначеними вимогами матричної моделі може бути застосований будь-який метод дослідження, що підходить для вивчення взаємних впливів між основними результатами діяльності підприємства, але, на

наш погляд, найбільш перспективні можливості надає застосування індексних матриць і матриць абсолютного приросту. При цьому послідовність розрахунку інтегрального показника ефективності реалізації товарів передбачає наступні етапи:

- обчислення матриць якісних показників за базисний і звітний періоди;
- складання на основі матриць якісних показників матриці індексів якісних показників (матриці індексів змінної структури);
- визначення інтегрального показника ефективності за формулою середньої геометричної з індексів змінної структури, зростання яких характеризує підвищення ефективності діяльності.

Використання запропонованого підходу до оцінки ефективності реалізації товарів в підприємствах торгівлі дозволить адекватно відобразити динаміку ефективності господарювання і надасть можливість систематично отримувати інформацію про поточний стан торговельної діяльності, розбиратися в причинах зміни рівня її ефективності та своєчасно визначити напрямки їх вирішення, і як результат – оптимізувати управлінські рішення в сфері формування товарного асортименту і активізації інноваційних форм реалізації товарів.

Список використаних джерел:

1. Луур Х. Развитие концепции матричного моделирования поля эффективности / Х. Луур // Интенсификация и эффективность производства – Таллинн: ТГУ, 1989, вып. № 689. – С. 18-26.
2. Alver J., Startseva E. On Some Theoretical Developments and Applications of System Integrated Analysis Methodology for Evaluation of a Business Entity's Performance // Proceedings of the 3rd Annual International Conference on Accounting and Finance, 20–21 May. – Bangkok, Thailand, 2013. – С. 131-134.

ОЦІНКА СУЧАСНОГО СТАНУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

Оболенцева Л. В., канд. екон. наук, Харківський національний університет імені О. М. Бекетова

Сьогодні головними перешкодами на шляху забезпечення конкурентоспроможності української промисловості є вузькість внутрішнього ринку, фіскальна спрямованість податкової політики, відсутність стимулів інноваційної діяльності, недостатній рівень залучення інвестицій у промисловий сектор, тінізація економіки, поширення корупції, недосконалість державної промислової політики в межах забезпечення та захисту конкурентних переваг промислового комплексу України.

Менеджмент промислових підприємств має враховувати вплив зовнішніх і внутрішніх чинників на їхню діяльність і своєчасно реагувати на виклики ринкового середовища, у якому відбувається жорстка конкурентна боротьба виробників товарів і послуг.

Якісний аналіз промислового комплексу України не може бути проведений на підставі лише кількісних характеристик результатів економічної діяльності галузі без урахування впливу на розвиток промисловості таких факторів, як рівень фінансування, ступені взаємодії із підприємствами інших напрямів економічної діяльності країни, інтенсивності впровадження інноваційних проектів, соціально-економічного становища суспільства, рівня попиту на продукцію, товари та послуги галузі, історичних та географічних особливостей розвитку регіонів.

Україна є державою, в основі економіки якої лежить саме промислове виробництво. Його частку переоцінити неможливо – так, станом на 2017 рік випуск в основних цінах промислової продукції сягає рівня 39%. За нею прямують сільське, лісове та рибне господарство та оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – по 13% відповідно. Але динамічний аналіз цих показників свідчить про ознаки кризи промислового виробництва – так, протягом 2010 – 2017 р.р. частка промисловості зменшилася з 43,2% до 39,2%, для порівняння, протягом того ж періоду частка сільського, лісового та рибного господарства збільшилася з 7,9% до 13% (що відповідає падінню частки випуску промислової продукції на 9% та приросту частки продукції сільського, лісового та рибного господарства на 64,6% по відношенню до 2010 р.).

Для з'ясування тенденцій розвитку та проблем промислового комплексу України було досліджено структуру валової доданої вартості за видами економічної діяльності в ринкових цінах протягом 2010 – 2017 р.р. за щоквартальними статистичними даними галузей промисловості: добувна промисловість і розроблення кар'єрів; переробна промисловість; постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря; водопостачання, каналізації, поводження з відходами

Дослідження структури валової доданої вартості дозволяють стверджувати, що:

1) починаючи з 2013-2014 р.р. частка всіх (за виключенням постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря) напрямів промислового виробництва менше середнього значення за період дослідження, що дозволяє стверджувати, що саме цей період можна вважати початком економічної кризи у промисловості;

2) найбільшого значення сукупна частка промислового виробництва набуває в 2010 р.; саме цьому періоду відповідає максимальне значення частки переробної промисловості;

3) стабілізації значення частки сукупного промислового виробництва спостерігається протягом останніх двох років за рахунок несуттєвого, але збільшення частки переробної промисловості.

Проблеми промисловості є віддзеркаленням загальних проблем економіки України. Для аналітичного обґрунтування цього емпіричного твердження автором було проведено кореляційний аналіз між валовим внутрішнім продуктом та валовою додатною вартістю за видами економічної діяльності промисловості [1] (табл. 1).

Таблиця 1- Кореляційний аналіз величини валового внутрішнього продукту від результатів економічної діяльності напрямів промислового виробництва

Напрями промисловості за видами економічної діяльності	R^2
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	0,949
Переробна промисловість	0,979
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	0,889
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами	0,831

Коефіцієнт кореляції знаходять за отриманими в результаті статистичного експерименту двох сукупностей випадкових величин $X = \{x_1, x_2, \dots, x_m\}$, $Y = \{y_1, y_2, \dots, y_m\}$. Коефіцієнт кореляції Пірсона в математичній статистиці обчислюють за формулою:

$$K_{xy} = \frac{\sum_i^m (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})}{\sqrt{\sum_i^m (x_i - \bar{x})^2 \sum_i^m (y_i - \bar{y})^2}}, \quad (1)$$

де \bar{x} і \bar{y} - середні значення величин X і Y відповідно, а $(x_i - \bar{x})^2$ і $(y_i - \bar{y})^2$ - вибіркові дисперсії. Коефіцієнт Пірса – нормована величина, тому приймає значення в інтервалі $-1 \leq K_{xy} \leq 1$. За величиною коефіцієнта кореляції встановлюють степінь зв'язку між випадковими величинами: чим більша його абсолютна величина, тим більший зв'язок. Додатній знак K_{xy} свідчить про пряму, від'ємний – про обернену залежність між величинами, що досліджуються.

Результати кореляційного аналізу свідчать про дуже високу залежність величини валового внутрішнього продукту від результатів економічної діяльності всіх напрямів промислового виробництва.

Список використаних джерел:

1. Бутник О. М. Економіко-математичне моделювання перехідних процесів у соціально-економічних системах: Монографія. – Харків: Вид.Дім «Інжек»; СПД Лібуркіна Л.М., 2004. – 304с.

ІННОВАЦІЙНІ КРИТЕРІЇ, НАПРЯМКИ Й ІНСТРУМЕНТИ СТРАТЕГІЧНОЇ АНАЛІТИКИ У СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ТА ЇЇ РЕГІОНІВ

Олексієнко М. М., магістр, здобувач Національного інституту стратегічних досліджень, дослідник-аналітик територіальних соціально-економічних систем в Інституті міжнародних економічних досліджень, м. Львів, Україна

Головним напрямком стратегічної аналітики держави та її регіонів є пошук системних взаємозв'язків між сталим розвитком і, водночас, зміцненням системи кризового опору, що мінімізує наслідки періодичних фінансово-економічних

криз як у секторальному, так і в територіальному вимірах. Поточний стан стратегічної аналітики в питанні вимірювання національної соціально-економічної системи є низькоадаптивним до глобальних змін у світовій економіці (передусім-адекватної діджиталізації (оцифровування), захисту національного високотехнологічного виробника товарів і послуг, а також відслідковування векторів «глобалізація» - «деглобалізація» (зміна яких пройшла у 2010 році, однак замовчується вітчизняними провідними економістами). Інноваційний розвиток України базується на якнайширшому залученні (інклюзивності) до цього процесу кожного суб'єкта господарювання, території, регіону, трансформації їхньої технологічної парадигми із ренто-екстрактивної в інноваційно-технологічну, розвитку внутрішнього ринку шляхом як поширення міжрегіональної інтеграції і конкуренції, так і запровадження чітких, простих (арифметичних і логарифметичних – зрозумілих кожному бухгалтеру) електронних інструментів їх вимірювання (наприклад, у програмі Excel).

Переважає більшість аналітиків з макро- та мезоекономіки поверхнево вимірюють поточні соціально-економічні процеси, користуються лише даними сайтів (наприклад, сайт Державної служби статистики містить фрагментарну, не більше 25 % від усієї статистичної інформації, що володіє служба). Відповідно, ця аналітика має суто констатуючий, поверхневий і неупереджувальний характер, тому потребує суттєвого перегляду. Стратегічне мислення – це постійний діалог з реальністю. Передусім, воно передбачає вивчення, пізнання, схильність дивуватися, проявляти творчість. Відповідно, воно є антиподом холодної і стереотипної методики [1., с. 269]. Світова фінансова криза 2008 року безцеремонно нагадала нам, що не можна залишати господарство та фахових економістів та інших «технократів». До управління господарством варто долучатися всім – нам слід бути економічно активними громадянами [1., с. 378]. Найзагальнішою причиною занепаду націй є те, що вони мають екстрактивні інститути [2., с. 320]. Коли широкі сегменти суспільства мобілізуються й організуються для здійснення політичних змін і робитимуть це не в інтересах лише цих сегментів чи задля контролю над екстрактивними інститутами, а для трансформації екстрактивних інститутів у інклюзивні [2., с. 401].

Метод багатofакторного статистичного аналізу вимагає якнайширшого переліку індикаторів з усіх можливих, тому рівень деталізації не має меж на шляху якнайточнішого «діагнозу» стану безпеки країни, регіонів, районів, тощо. Чим вища ця конкуренція, тим меншим є рівень узалежнення від складників. Наявне обліково-аналітичне забезпечення фінансово-економічною безпекою України та її регіонів є низькосистемним (8000 працівників Державної служби статистики працюють згідно Плану державних статистичних спостережень, які з року в рік, починаючи з кінця 2008 року, вихолощуються від системної інформації (наприклад, середньооблікова кількість штатних працівників за КВЕД на рівні районів, експорт-імпорт товарів і послуг за КВЕД на усіх рівнях, імпорт давальницької сировини за регіонами, за містами і районами тощо), замінюючи її на фрагментарну). Статистичну інформацію слід отримувати тематично і цілеспрямовано, надсилаючи відповідні офіційні запити.

На тлі послідовного втілення діджиталізації економічних процесів усі індикатори, крім індексів зростання або падіння мають перебувати в межах від 0 до 1, з кроком, наприклад від 0,0001 або 0,000001 до 1,000). Для забезпечення стабільності економічних процесів під час майбутніх неминучих криз мають перебувати на рівні 0,600. Чинним керівним документом з економічної безпеки в Україні є Методичні рекомендації щодо розрахунку рівня економічної безпеки України. Згідно Загальних положень про них, ці «рекомендації мають інформаційний, рекомендаційний, роз'яснювальний характер та не є обов'язковими» і необов'язковим [5., с. 1]. Значна кількість індикаторів у цьому документі не відповідає вимогам діджиталізації і потребує докорінного перегляду.

Базовими індикаторами стану розвитку України та її регіонів, до яких найбільш доцільно «прив'язувати» інші індикатори під час кореляційно-регресійного аналізу в якості залежної змінної, пропонується започаткувати:

1) рівень питомого продуктоутворення (РППУ) - Product Formation Level (PFL), що являє собою відношення обсягів ВРП до чисельності наявного населення, у млн. доларів США на 1 особу. Так, згідно останніх статистичних даних (2016 р.), визначаємо, що на тлі загальнонаціонального індикатора (0,002192) регіонами-лідерами є: м. Київ (0,007479), Полтавська (0,003189), Дніпропетровська (0,002962) і Київська (0,002903) області [6].

2) рівень питомого капіталоозброєння (РПКО) - Assets Level (AL), що являє собою відношення обсягів агрегованих активів підприємств до чисельності наявного населення, у млн. доларів США на 1 особу. Так, згідно останніх статистичних даних (2017 р.), визначаємо, що регіонами-лідерами є: м. Київ (0,057305), Дніпропетровська (0,011820) і Київська (0,010976) Полтавська (0,008501) області [6].

3) рівень питомого високоорганізованого мотивування праці (РПВОМП – Annual Pay Found Level (APFL), що являє собою відношення фондів оплати праці штатних працівників (результат множення середньооблікової кількості штатних працівників на середньорічну заробітну плату штатних працівників) до чисельності наявного населення, у млн. доларів США на 1 особу. Так, згідно останніх статистичних даних (2017 р.), визначаємо, що на тлі загальнонаціонального індикатора (0,000581) регіонами-лідерами є: м. Київ (0,001887), Дніпропетровська (0,000758), Полтавська (0,000637) і Київська (0,000636) області [6].

Найменш досліджуваними у територіальному вимірі є індикатори, що характеризують категорію «потенціал мінімізації кризових чинників», якими є категорії «деконцентрація» і «диверсифікація», що мають дещо різні значення за сутністю, однак їх вимірювання пропонується здійснювати однотипно, з дотриманням одного критерію – максимізації конкуренції серед чинників. Так, наприклад, у розрахунках інтегрального коефіцієнта географічної диверсифікації експорту товарів використовуємо два множника, перший з яких – коефіцієнт місткості п'яти основних країн-імпортерів (є дестимулятором, так як характеризує вагомість основної «групи ризику», від якої, в першу чергу, залежить стабільність конкретного виду торгівлі, його зростання збільшуватиме

ризика різкого падіння торгівлі у випадку кон'юнктурних змін на зовнішніх ринках, а зменшення характеризуватиме урівноваження країн-партнерів і, відповідно – зменшення ризиків. Другим множником є результат відношення обсягів п'ятої (найменшої серед лідерів країн-імпортерів) основної країни-партнера до першої – характеризує урівноваження всередині країн-лідерів і є стимулятором. Таким чином, інтегральний коефіцієнт географічної диверсифікації за основними країнами партнерами (або за основними мегарегіонами-партнерами) являтиме собою середнє геометричне результату множення дестимулятора (1-показник) і стимулятора. Аналогічним чином вимірюється інтегральні коефіцієнти товарної (за секціями і групами УКТЗЕД), міжвидової (в імпорті послуг за розділами і підрозділами КЗЕП) і міжсекторальної (за секціями і розділами КВЕД) диверсифікації, а також міжрегіональної (за основними регіонами) і міжтериторіальної деконцентрації (за основними районами і містами обласного підпорядкування).

Для прикладу: історично склалося, що Запорізька обл. має найнижчі коефіцієнти міжтериторіальної деконцентрації за основними територіями-реалізаторами товарів і послуг (у діапазоні 0,0211... 0,0597 у період 2000-2017 рр. (78,7 % сконцентровано в обласному центрі, 5,7 % - у містах Бердянськ і Мелітополь, решта міст і районів мали незначні частки). Напротивагу цьому регіону, Київська обл. за аналогічний період мала на рівень вищий індикатор (у діапазоні 0,2088...0,4876), що є найкращим показником в Україні на тлі загальнонаціонального індикатора (у діапазоні 0,1866...0,2696) [6]. Водночас, разом із деконцентрацією у вимірі усіх двадцяти однієї секцій КВЕД, у Київській обл. спостерігається дотримання найвищого в Україні коефіцієнта міжтериторіальної деконцентрації реалізованої промислової продукції за основними територіями-реалізаторами (чотирьох промислових секцій КВЕД), який перебуває в діапазоні 0,1918...0,4816, у той час як в Запорізькій обл. він є найнижчим: 0,0203...0,0494 на тлі загальнодержавного індикатора, який протягом 2000-2017 рр. перебував у діапазоні 0,3046...0,4190 [6]. Причинами низької конкурентоспроможності регіональних економік є низькі коефіцієнти: міжтериторіальної деконцентрації суб'єктів та економічних процесів; міжсекторальної диверсифікації факторів виробництва, реалізованої продукції, експорту й імпорту товарів, експорту й імпорту послуг. Наведені у прикладі регіони України мали у 2008 році різні рівні системи опору кризі, відповідно – Запорізька обл. під час кризи першою тягнула національну економіку у рекордне в Європі піке падіння ВВП, а Київська обл. – найкраще стримувала це падіння (висновок зроблено на підставі п'яти десятків індикаторів).

Таким чином, національна стратегічна аналітика у системі забезпечення економічної безпеки держави та її регіонів є низькоадаптивною, поверхневою, суто констатуючою і малоупереджувальною – відтак потребує докорінного перегляду за критеріями діджиталізації, інклюзивності (якнайширшим поширенням суб'єктів з одночасним спрощенням, без вищої математики), всеохоплюючої систематизації. Головну увагу слід зосередити на створенні системи індикаторів опору кризам за параметрами тотального збалансування, деконцентрації і диверсифікації. В якості первинних заходів в організації цієї

системи пропонується започаткування відповідних інтегральних коефіцієнтів, зазначених вище, а також інших, не передбачених форматом цієї доповіді.

Список використаних джерел:

1. Харилло Карлос Х. Стратегічна логіка: Логічна основа розв'язання стратегічних проблем бізнесу / Пер. з англ.; За наук. ред. О. Б. Максимової. – Дніпропетровськ: Баланс Бізнес Букс, 2005. – 304 с.
2. Ха-Юн Чанг. Економіка. Інструкція з використання / пер. з англ. Андрій Лапін. – Київ : Наш Формат, 2016. – 400 с.
3. Аджемоглу, Дарон; Робінсон, Джейс. Чому нації занепадають. Походження влади, багатства та бідності / Пер. з англ. Олександр Дем'янчук. – Київ : Наш Формат, 2016. - 440 с.
4. Шарма Ручір. Злет і занепад країн. Хто виграє та програє на світовій арені / Пер. з англ. Андрій Іщенко. – Київ : Наш Формат, 2018. – 408 с.
5. Україна. Міністерство економічного розвитку і торгівлі. Наказ № 1277 від 29.10.2013 р. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України URL : <http://www.me.gov.ua>.
6. Інтернет-ресурс Державної служби статистики України URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> та тисячі відповідей від ДСС та двадцяти семи її регіональних управлінь на офіційні електронні запити автора.

СТРАТЕГІЧНИЙ АНАЛІЗ МІЖНАРОДНИХ АСПЕКТІВ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ¹

Омельяненко В. А., канд. екон. наук, Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Одна з найбільш актуальних проблем сучасної економіки є підвищення її конкурентоспроможності за рахунок переходу на інноваційний шлях розвитку. Інновації, будучи найважливішим елементом конкурентоспроможності, дозволяють більш ефективно створювати конкурентні переваги.

Специфіка нинішньої ситуації в Україні та інших країнах, що розвиваються, полягає в тому, що в країні є значні фундаментальні інноваційні заділи й, у той же час, вкрай слабка їх орієнтація на комерційну реалізацію за допомогою сучасних механізмів трансферу технологій. Ці проблеми інноваційного розвитку загострюються стрімко зростаючим дефіцитом у держави та інших економічних суб'єктів фінансових ресурсів, що можуть бути спрямовані на реалізації інноваційно-інвестиційних проектів.

Важливо також відзначити, що ситуація на міжнародній арені стрімко змінюється, оскільки технічний прогрес приводить до радикальних змін держави та суспільства. З цієї причини уряду необхідно постійно удосконалювати процес

¹ Публікація містить результати досліджень, проведених за проектом № 0117U003855 «Інституційно-технологічне проектування інноваційних мереж для системного забезпечення національної безпеки України» та грантом Президента України за конкурсним проектом № 0118U005233 «Формування механізмів стратегічного управління в сфері національної безпеки України на основі системної стійкості інноваційної системи» Державного фонду фундаментальних досліджень

регулювання, актуалізуючи нормативну базу та залучаючи інших інститутів інноваційної системи. Зазначений факт призводить до необхідності створення системи стратегічного аналізу інноваційної сфери, що дозволить підвищити ефективність рішень [1; 2].

В цих умовах загальну мету стратегічної аналітики інновацій можемо визначити як змістовний і формальний опис інноваційної системи, виявлення особливостей, тенденцій, можливих та неможливих напрямків його розвитку. Результатом стратегічного аналізу має бути системна модель інноваційної політики та середовища її реалізації. В рамках аналітики має здійснюватись порівняння намічених стратегічних орієнтирів та реальних можливостей, які можна реалізувати виходячи з впливу середовища, аналіз розриву між ними. Також проводиться аналіз можливих варіантів системного інноваційного розвитку та визначення стратегічних альтернатив.

На основі цього можемо визначити ключове завдання стратегічної аналітики інновацій, що полягає в системному аналізі провідних напрямків досліджень та інновацій і розвиток системи інформаційно-аналітичного забезпечення інституційної взаємодії по пріоритетних напрямках науково-технічної й інноваційної політики для адаптації кращого світового досвіду, вирішення завдань забезпечення ефективного вирішення соціально-економічних проблем, а також інтеграції учасників інноваційної системи у міжнародні наукові мережі та проекти.

Метою реалізації стратегічної аналітики інновацій є досягнення стратегічної інноваційної позиції країни, що визначається такими критеріями:

1) спільний розгляд внутрішнього та зовнішнього середовища, тобто інноваційного потенціалу та інноваційного клімату та являє собою стратегічне положення організації в інноваційній сфері;

2) рівень впливу інновацій на соціально-економічний розвиток;

3) рівень впливу інновацій на стан глобальної конкурентоздатності та геоекономічних позицій.

Вказані аспекти були відзначені і в доповіді Організації економічного співробітництва й розвитку (OECD), присвяченій розвитку науки, технологій і інновацій з фокусом на країни OECD (OECD Science, Technology and Innovation Outlook 2016) [3]. У доповіді наводиться аналіз наявних мегатрендів, що впливають на науку, технології та інновації, технологічних трендів майбутнього, а також робиться висновок про їх вплив на траєкторії зміни державної інноваційної політики.

На перспективу 10-15 років у доповіді визначені наступні тренди державної інноваційної політики:

– розвиток підходу відповідальних досліджень і розробок (responsible research and innovation), зокрема й через розширення залучення громадськості у формування науково-технологічної політики та узгодження пріоритетів;

– ріст експериментування у формуванні науково-технологічної політики (design thinking and experimentation in policy formulation and delivery);

– зростаюча цифровізація науково-технологічної політики, у тому числі використання аналізу big data для проведення доказової (evidencebased)

політики;

– зміна механізмів консультування держави в області науково-технологічної політики (підвищення ролі big data; відкритості; залучення міжнародних експертів і т.д.).

В рамках реалізації визначених трендів державної інноваційної політики розглядаються індикатори по чотирьом основним напрямкам: розробка пріоритетів, розподіл бюджету та оцінка; механізми політичної координації; система взаємодії із зовнішніми стейкхолдерами.

З практичної точки зору відомі цільові значення оцінки та фактичні рівняються з цільовими, а результат порівняльної оцінки є основою наступного циклу постановки завдання пошуку та вибору інноваційної стратегії розвитку. Таким чином, аналіз і оцінка інноваційної позиції є однієї зі складових стратегічного аналізу при виборі та реалізації інноваційної стратегії.

Аналітику міжнародної складової інноваційної політики пропонуємо розглянути згідно теорії Ансоффа [4], який розглядає комбінацію стратегічної активності та відкритості стратегічної позиції фірми. Відповідно відкритість системи визначають три взаємодоповнюючі критерії:

– сприйнятливість до змін у діапазоні від повного заперечення до самостійного проведення змін;

– прагнення до економічності (внутрішньої ефективності) залежить від різних можливостей, які можна розподіляти по-різному, зосереджуючи, наприклад, на внутрішніх операціях. В іншому випадку гнучкий стратегічний потенціал націлений на досягнення економічної ефективності в широкому змісті, тобто на забезпечення розвитку в майбутньому;

– рівень потенціалу системи перебуває в діапазоні між закритою системою, яка індиферентна до оточення, і повністю відкритою системою, високочутливою до стимулів зовнішнього оточення.

Відкритість в інноваційному вимірі можемо розглянути через «відкриті інновації» та інтернаціоналізацію. Зокрема, у Заключному звіті незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України [5] відзначається, що доцільно використовувати двосторонні договори науково-технічного характеру між Україною та іншими країнами як основу для підготовки спільних проектів, до яких будуть залучатися українські дослідники. Загалом, політика інтернаціоналізації інноваційної діяльності має бути узгоджена з національними пріоритетами та стратегіями.

Відтак в міжнародному вимірі стратегічна аналітика має бути спрямована на вирішення наступних завдань:

1) проведення аналізу кращого досвіду країн по передових напрямках роботи у галузі науки, технологій і інновацій;

2) підготовка інформаційно-аналітичних матеріалів для вироблення стратегічних урядових рішень;

3) розробка проектів нормативно-правових актів відповідно до вимог інструментів, стратегій та кращих практик;

4) збір, аналіз і підготовка статистичних, наукометричних і аналітичних даних по науці, технологіям та інновацій;

5) розробка рекомендацій, змістовних і фінансово-економічних обґрунтувань по включенню країни в нові міжнародні проекти в області науково-технічної та інноваційної політики.

Таким чином, у сучасному світі успішність системи управління інноваціями в значному ступені є визначальним для майбутнього країни. Тому значення обґрунтованості стратегічних рішень зростає багаторазово, що й вимагає розвитку системи стратегічної аналітики.

Список використаних джерел:

1. Омеляненко В. А. Концептуальні основи аналітики інноваційного компоненту національної безпеки // Економічний форум. 2017. №4. С. 38–43.
2. Omelyanenko, V. A. (2016). General context of economic and legal reforms international comparative studies (example of innovation development). Economic Processes Management, 3. Retrieved from: http://epm.fem.sumdu.edu.ua/download/2016_3/epm2016_3_8.pdf
3. OECD (2016). Science, Technology and Innovation Outlook.
4. Ансофф И. Стратегическое управление Москва: Экономика, 1989. 303 с.
5. Заключний звіт незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України. – Люксембург: Відділ публікацій Європейського Союзу, 2017.

ЄДНІСТЬ І СУПЕРЕЧНОСТІ СПРАВЕДЛИВОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ У СУЧАСНОМУ ОПОДАТКУВАННІ

*Островський І. А., канд. екон. наук, доцент, Валінова В. Л., студентка,
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Проблема ефективності й справедливості в податковій політиці виражається в дилемі між фіскальним навантаженням і стимулюванням економіки. Чим більше фіскальне навантаження, тем менше умов для економічного розвитку, тому поряд з фіскальним навантаженням у будь-якій сучасній податковій системі існують стимулюючі інструменти.

Такими інструментами є, зокрема, податкові пільги, що представляють собою будь-які відхилення від існуючих правил оподаткування у бік поліпшення становища платника податків порівняно з іншими, зокрема, через податкові ставки.

Здавалося б, чим більше податковий тягар, тим гірше інвестиційний клімат, але з іншого боку, бюджет, будучи механізмом генерування попиту, акумулює кошти для фінансування економіки. Залежно від того, що виступає об'єктом оподаткування та які витрати фінансуються за рахунок податків, змінюється і мотивація, і ефективність.

Наприклад, якщо більше податкове навантаження припадає на більш забезпечених осіб, то кошти, що вилучають у вигляді податків, спрямовують на стимулювання економіки, від чого виграють не тільки менш забезпечені, але разом з ними й більш забезпечені, оскільки економічний розвиток сприяє їхньому добробуту тією самою мірою. Навпаки, недостатнє оподаткування

спонукує більш забезпечених осіб інвестувати в іншу, більш успішну економіку, що стає центром їх життєвих інтересів. Тому недоотримані бюджетні кошти у вигляді податків з великих доходів і капіталу стають виведеними з обороту держави за кордон, найчастіше в офшорні юрисдикції. Також підвищене оподатковування у вигляді природної ренти ніяк не впливає на економічну активність, у той же час, кошти, отримані в такий спосіб в бюджет, можуть бути спрямовані на розвиток стратегічно значимих галузей національної економіки. Недостатнє оподатковування скорочує сукупний попит, тим самим перешкоджаючи економічному зростанню.

Необхідно відзначити, що надлишкове оподатковування (бюджетний профіцит) має той же самий ефект. Як показує досвід країн із соціально-орієнтованою економікою, істотна частка соціальних витрат бюджету, що профінансована за рахунок досить високих податків, не тільки не послабляє стимулів до праці й підприємництва, але, навпаки, витрати, здійснені з громадсько-корисною метою, змушують громадян цих країн позитивно реагувати на підвищене оподатковування. Таким чином, використання податкових вступів на позитивні цілі дає стимули до економічного розвитку. Більшість ліберальна налаштованих економістів розглядають справедливість і ефективність як діаметрально протилежні категорії, оскільки справедливість відноситься до сфери етики, а в основі економічної ефективності є, на їхню думку, Парето-оптимальне використання ресурсів. На цій підставі, наприклад, вважається, що зниження нерівності за рахунок прогресивного оподатковування знижує стимули до праці й заощаджень. Разом з тим, усе частіше висловлюється інша точка зору, згідно з якою зниження нерівності за допомогою оподатковування сприяє економічному зростанню, яке досягається за рахунок поступового зменшення розриву в розподілі доходів, не пригнічуючи стимули для високо- та середньозабезпечених громадян і створюючи їх для малозабезпечених громадян. Так, прогресивне оподатковування доходів фізичних осіб є загальноприйнятим механізмом реалізації справедливості в оподатковуванні, тому вдосконалення прибуткового оподатковування у бік справедливості можливо тільки за рахунок введення прогресивної шкали податкових ставок.

Основним критерієм успіху податкових систем європейських країн є принципи прозорості та простоти їх адміністрування. Українська ж податкова система є дуже складною в керуванні, що створює передумови для корупції та зловживань у податковій сфері.

Особливість європейської системи оподаткування полягає в тому, що її утворюють на основі прогресивної шкали. Наприклад, у Франції доходи поділяються на 8 категорій, кожна з яких має свою методику розрахунку, пільг і відрахувань. Особливим є те, що податок на прибуток фізичних осіб розраховують на родину і стягується він з доходів за прогресивною шкалою (від 5,5 до 75%). Варто відзначити, що максимальну ставку застосовують у разі, коли дохід сім'ї дорівнює 1 млн. євро (вона становить 75%). У Німеччині діє така ж система оподаткування, як і у Франції. Початкова ставка податку на прибуток фізичних осіб – 0% на доходи, менші за 9 тис. євро. З доходів на суму від 9 тис.

до 11,5 тис. євро стягують 2,56% податку. У Великобританії неоподатковуваний мінімум за рік становить 2790 фунтів стерлінгів, а податкові ставки – 20%, 40% і 45% [1].

Досвід економічно розвинутих країн показує, що податковий тягар не повинен зменшувати економічну активність платника. Крім того, оподаткування не повинно бути перешкодою ні для внутрішньої раціональної організації виробництва, ні для його зовнішньої орієнтації на структуру попиту.

Список використаних джерел:

1. Волкова О. В. Міжнародний досвід оподаткування доходів громадян в контексті сучасної податкової реформи в Україні. Фінанси. – 2014. – № 3. – С. 128–135.
2. Глухова В. І., Іванова А. П. Аналіз податкових надходжень до державного бюджету України в сучасних умовах. Інтернаука. – 2017. – № 5. – С. 111–114.
3. Городецька Т. Е. Аналіз податкових надходжень в системі доходів бюджету. Молодий вчений. – 2017. – № 2. – С. 243–247.
4. Гостева О. Ю. Місцеві податки в зарубіжних країнах: досвід та напрями застосування в Україні. Економіка та право. – 2016. – № 3. – С. 134–139.

НЕОБАНК – МАЙБУТНЄ МОБІЛЬНОГО БАНКІНГУ

Павлик А. Й., викл., Холодняк І. А., студент Технічного коледжу Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

Сучасне посилення конкуренції серед банків змушує останніх шукати все нові можливості, щоб втриматися на плаву. Боротьба за кожного клієнта, необхідність зменшувати витрати на утримання, нові можливості дані нам розвитком технологій породили новітнє явище - необанк.

Необанк – це онлайн банки, які не мають філіалів або інших фізичних представництв. Спілкування і обслуговування клієнта здійснюється через смартфон, планшет або персональний комп'ютер. Необанки, або отримують банківську ліцензію, або працюють як молодший партнер існуючого банку.

В світі на даний момент існує близько 70 необанків, 40 з яких знаходяться в Великобританії. Одним з найперших повноцінних необанків був First Direct створений у 1989 році, який використовуючи телефонний банкінг відмовився від використання філіалів. В травні 1991 року клієнтура банку нараховувала 100 тис чоловік, а станом на сьогодні 1,5 млн клієнтів.

Використання смартфонів, планшетів та інших пристроїв з доступом до мережі Інтернет стало практично повсюдно. І логічним кроком було створення в 2011 році компанії Moven Enterprise (США), яка запропонувала революційне на той момент рішення: можливість управління банківським рахунком через мобільний пристрій. Сама по собі компанія Moven Enterprise не є банком і користується партнерським договором з банком CBW Bank. Порівняльна характеристика необанків розвинених країн наведена в таблиці 1.

Таблиця 1- Характеристика необанків розвинених країн

Назва банку	Валюта	Ліцензія	Необхідне для відкриття рахунку	Банківська картка	Обслуговування рахунку
Atom Bank	GBR	є	паспорт	немає	безкоштовне
N26	EUR	немає	відео дзвінок і паспорт	є, MasterCard	безкоштовне обслуговування рахунку і зняття готівки
Fidor Bank	EUR	є	e- mail	є, MasterCard	безкоштовне
SaxoBank	EUR AUD USD	немає	онлайн заявка і підтвердження особистості	немає	безкоштовне, але є комісія по залишку на рахунку

Переваги необанків:

- оформити картку можна через смартфон не виходячи з дому;
- мінімізація впливу людського фактору;
- залучення нових клієнтів і утримання наявних;
- економія на операційних витратах.

Основні джерела доходів необанків:

✓ чистий процентний дохід - різниця між відсотками, отриманими за виданими кредитами, і відсотками, виплаченими за депозитами. Необанки мають змогу надавати банківські послуги з більш привабливими відсотками чим швидше сформують клієнтську базу;

✓ комісії- отримують частину міжбанківської комісії, яка стягується з кожної операції за банківськими картками і ділиться між банком-емітентом картки та банком, який проводить транзакцію, платіжною системою та іншими учасниками системи;

✓ абонентську плату стягує лише частина необанків. Наприклад, нідерландський Knab бере абонентську плату в розмірі від 5 € до 7 €.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій в Україні сприяє розширенню платіжної інфраструктури, модернізації та розвитку безготівкових розрахунків [1]. Саме безготівкові розрахунки є менш витратними і краще пристосовані до автоматизації операційних процедур, ніж платежі готівкою. Дослідження структури безготівкових розрахунків в Україні показують, що більше половини усіх безготівкових транзакцій проводиться в мережі Інтернет (рис.1). Частка Інтернет-платежів у 2015 році порівняно з 2013 роком зросла в 4,3 рази, а кількість проведених операцій зросла в 4,1 раз (рис. 2).

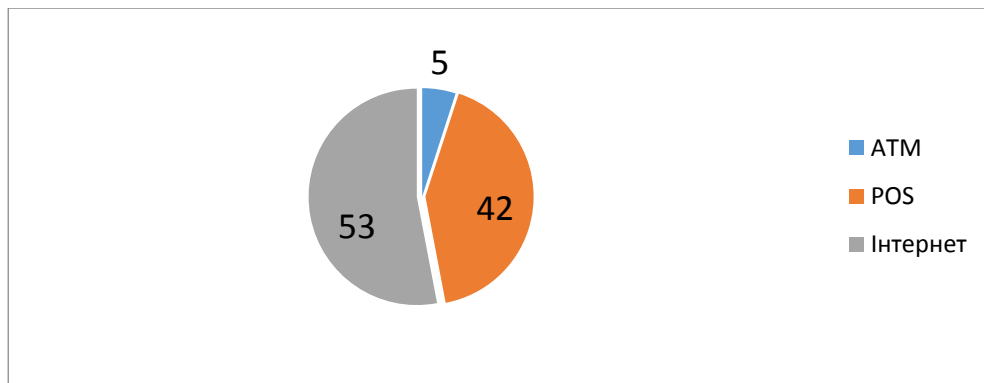

Рис.1- Структура безготівкових розрахунків в Україні

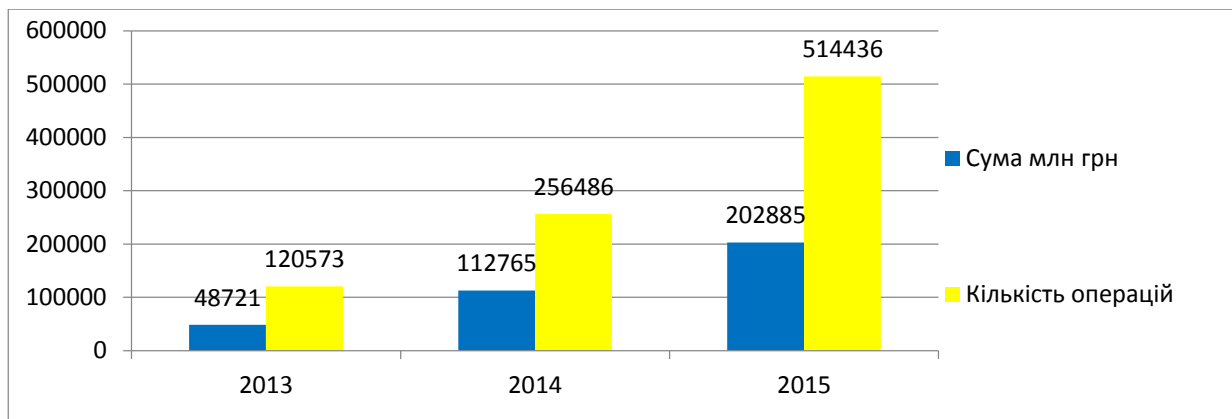

Рис. 2- Інтернет платежі в Україні

Детальніше зупинимось на окремих аспектах розвитку необанку в Україні, тобто Монобанк. Він був створений колишніми топ-менеджерами Приватбанку. Отже, професійність керівництва банку на належному рівні. Станом на сьогодні Монобанк випустив більше 500000 карток і ця цифра з кожним днем зростає [2].

Переваги користування послугами Монобанку:

- тарифи - повністю безкоштовне поповнення картки і мобільного телефону, переказ на іншу картку, оплата комунальних послуг, перекази на банківські рахунки українських організацій;
- кешбек - в перше число кожного місяця Монобанк дає на вибір шість категорій покупок. На дві з них буде нараховуватися кешбек розміром до 20%;
- розширені послуги управління картковими рахунками, в тому числі депозитними рахунками (табл. 2) і кредитними (кредитний ліміт до 100000 грн.);
- служба підтримки спілкується з клієнтами у популярних месенджерах таких як Viber і Telegram.

Таблиця 2 – Порівняльна характеристика депозитних операцій комерційних банків станом на 01.10 2018р.

Банк	Депозит на 12 місяців
Монобанк	16% річних
Приватбанк	13% річних
Ощадбанк	14% річних
Кредобанк	13% річних

Отже, на даний час мобільний банкінг є не достатньо розвиненим в Україні. Однак ця галузь стрімко розвивається і є дуже популярною у молодого покоління. Якщо необанки на початку зможуть витримати конкуренцію з великими банками, використовуючи свої сильні сторони і витративши достатньо ресурсів на рекламу, то зможуть стати повноцінними гравцями на ринку банківських послуг.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт НБУ - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.slideshare.net/cisbankers/project-a16-fintech-market-development>
2. Офіційний сайт Monobank – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://www.monobank.ua/?lang=uk>

АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Павук І. М., студент, Технічний коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя, Тернопіль

На даний момент система оподаткування в Україні є не зовсім досконалою, через низку причин, які це спричиняють, зокрема регулювання податків на державному рівні, встановлення певних законодавчих актів, в тому числі і закони, які мають відношення до оподаткування. Проміжок часу від проголошення незалежності до наших днів став не достатнім для встановлення правильної тактики управління податками та їх регулювання.

Найбільший вклад у розвиток і пізнання податкового менеджменту серед науковців зробили: І. О. Бланк, О. В. Кірш, А. І. Погорлецький, К. Ф. Ковальчук та інші.

Податковий менеджмент є складовою частиною системи менеджменту.

Організаційну діяльність у сфері оподаткування, називають організацією податкового процесу.

Призначення податкового менеджменту полягає в реалізації через елементи, що виступають на практиці сукупністю податкових заходів. Синергічними елементами, тобто елементами, які ефективніше впливають на податковий менеджмент, є такі:

- податковий контроль, який є елементом державного управління;

- інформаційне забезпечення, яке полягає у забезпеченні достовірною і доступною інформацією;
- планування і прогнозування – забезпечує кількісні і якісні параметри програм розвитку держав;
- законодавча діяльність допомагає визначитись з принципами податків, та їх видами;
- податкове регулювання забезпечує мінімальне втручання органів державної влади.

В бюджеті дохідна частина є об'єктом податкового менеджменту, а управлінські органи у сфері оподаткування – суб'єктом. Для визначення суми, яка надійде до бюджету, потрібно спланувати податки. Після чого потрібно проводити контроль, перевіряти правильність сплати податків здійснюючи тематичні, камеральні і документальні перевірки.

Усі відносини, які стосуються податкового менеджменту, регулюються Податковим кодексом України та Конституцією України. Податкова система однозначно впливає на економіку країни. Ще на початку, податковий менеджмент забезпечував максимальну величину податкових надходжень, але з часом, було прийнято рішення, про зменшення оподаткування.

Сьогодні є безліч методів для зменшення податків, одним із них є ухиляння від сплати податків, що є незаконним методом, і означає приховування від податкових органів свого прибутку, майна та інше. Наступний метод є протилежний попередньому, адже він є законним методом зменшення податків – це податкове планування, яке забезпечує зменшення податків, шляхом регулювання господарської діяльності та покращення введення бухгалтерського обліку.

Система державного управління податками, яка включає адміністративні та законодавчі органи, об'єднання правил і норм податкових дій утворює державний податковий менеджмент.

Головна мета державного податкового менеджменту – це забезпечення ефективної податкової державної політики. Метою податкового менеджменту на державному рівні є забезпечення стійкості у реалізації податків та податковій рівновазі.

Податковий менеджмент на практиці реалізує себе через податкові заходи, які враховують фіскальний інтерес держави і інтерес громадян.

Щоб досягнути максимального результату, потрібно ефективно використовувати податкові заходи.

На основі вітчизняних досліджень, було виявлено, що держава недостатньо ефективно здійснює управлінську діяльність у сфері оподаткування. Насправді, є необхідність повноцінної організації системи оподаткування, а особливо на державному рівні. Органи законодавчої влади приймають бюджет на наступний рік, перед тим проаналізувавши поточний рік у вигляді звіту.

Для покращення податкового менеджменту державі потрібно:

- об'єднати всі малоефективні податки в єдиний універсальний податок, або зовсім скасувати;

- створити безкоштовні пункти консультації для надання інформації на рахунок податкових платежів;
- зменшити податкові пільги для певних підприємств, щоб уникнути нерівності між підприємцями;
- недопустити незаконного уникання сплати податкових платежів;
- знайти таке рішення, яке задовільнить і платника податків і державу.

Таким чином податковий менеджмент є дуже важливим чинником у формуванні бюджету країни та економіки загалом. Для вирішення оптимальної величини стягнення податків потрібно детально проаналізувати всі чинники, які формують податковий менеджмент. Доцільно проводити систематичні дослідження для подальшого покращення податкової системи.

Список використаних джерел:

1. Дема Д. І. Податковий менеджмент: навч. посібник/ Д. І. Дема, І. В. Шевчук, Г. П. Мартинюк – Київ: Алерта, 2017. – 256 с.
2. Бечко П. К., Лиса Н. В. Податковий менеджмент. навч. посібник для студентів/ П. К. Бечко, Н. В. Лиса – Київ: Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
3. <https://pidruchniki.com>
4. <http://osvita.ua>
5. <http://www.info-library.com.ua>
6. <http://bookwu.net>
7. <http://vuzlib.com.ua>

ВАЛЮТНЕ РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

*Пасенко В. В., канд. екон. наук, доцент, Агібалова А. В., студент
Черкаський державний технологічний університет*

У процесі глобалізації, економічного піднесення країн світу, відбувається розвиток економічних відносин та ринків, що в свою чергу призводить до необхідності гармонізації та інтеграції бухгалтерського обліку, а також інших сфер економічної діяльності суспільства з міжнародними стандартами.

Валютне регулювання не є винятком, і тому основною причиною розробки нового Закону України «Про валюту і валютні операції» є Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Цей закон адаптується під Директиву Ради ЄС 88/361/ЄЕС, що є однією з умов євроінтеграції. Суть вищесказаної директиви полягає в тому, що члени ЄС забороняють обмеження руху капіталу, що здійснюється між громадянами, які постійно проживають в державах-членах ЄС. Вільний рух капіталу – це один з основоположних принципів функціонування ЄС та ціль, до якої прагне Україна при реформуванні національного законодавства.

ЗУ «Про валюту і валютні операції» було прийнято від 21 червня 2018 року (далі – Закон про валюту).

Закон про валюту – найголовніший нормативно-правовий акт (не враховуючи Конституцію), який регулюватиме правовідносини у сфері

валютних операцій і валютного регулювання. Усі приймальні акти повинні йому відповідати, а діючі наведені у відповідності з ним. Оскільки Закон про валюту встановлює загальні принципи валютного регулювання, містить вимоги до проведення розрахунків в іноземній валюті, прописує випадки одержання ліцензій для валютних операцій і надання інформації з таких операцій їх учасниками [1, ст. 4].

Найбільша зміна Закону України «Про валюту і валютні операції» торкнеться нормативно-правової бази. Він замінює собою наявну систему нормативних актів щодо валютного регулювання. Валютне законодавство певною мірою стане більш ліберальним, а тому й поменшає кількість вимог, за невиконання яких передбачено санкції. Утім, аж ніяк не означає, що порушення валютного законодавства залишиться без пильної уваги органів контролю. За банками та небанківськими фінансовими установами наглядатиме Національний банк України, а за резидентами та нерезидентами – фіскальні органи України.

З моменту вступу в силу Закону України «Про валюту і валютні операції» зміниться повністю підхід до валютного регулювання в Україні. Процедури пов'язані з валютою та валютним регулюванням матимуть повідомлюваний характер, а не дозвільний, тобто інформація про такі операції подаватиметься не з метою отримання дозволу, а з метою інформування Національного банку України. За звичайних умов валютні обмеження будуть відсутні, а їхні введення тільки за умови фінансової кризи на короткостроковий період. Декларується відповідність європейським і міжнародним практикам валютного регулювання.

Новий Закон передбачає такі зміни, які будуть чинні після 7 місяців (07.02.2019) з моменту його опублікування:

1. Свободу здійснення валютних операцій – і юридичним особам і фізичним особам дозволено відкривати рахунки в іноземній валюті у фінансових установах закордоном, проводити через них валютні операції, придбавати валютні цінності закордоном, згідно ч. 1 ст. 2 [2].

Індивідуальні ліцензії Національного банку України для валютних операцій взагалі скасовуються, залишаються безстрокові генеральні ліцензії для банків, а також небанківських фінансових установ для проведення останніми валютних операцій, згідно ч. 2 ст. 9 [2].

2. Транскордонне переміщення фізичними особами валютних цінностей у сумі, що дорівнює або перевищує еквівалент 10 тисяч євро за офіційним курсом валют, встановленим Національним банком України на день переміщення через митний кордон України, підлягає письмовому декларуванню центральному органу виконавчої влади, згідно ч. 1 ст. 8 [2]. Все, що менше ніж 10 тисяч євро декларувати не потрібно.

3. Валютний контроль перетвориться на валютний нагляд. Під контроль не потрапляють валютні операції, пов'язані з експортом та імпортом товару на суму, що є меншою за розмір, установлений для фінансових операцій. Ця сума не повинна перевищувати еквівалент 150 тис. грн, яка є порогом фінансового моніторингу по запобіганню та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, згідно ч. 7 ст. 11 [2].

4. Граничний строк розрахунків по операціях зовнішньоекономічної

діяльності тепер без обмежень, але Національному банку України у якості заходів захисту дозволяється встановлювати такий строк, згідно ч. 2 ст. 12 [2].

5. Вимога, щодо обов'язкового продажу інвалютної виручки (50%) скасовується, але Національний банк України у якості заходів захисту має право встановлювати обов'язковий продаж частини інвалютних надходжень, згідно ч. 1 ст. 12 [2].

6. Не потрібна реєстрація кредитів від нерезидентів, але Національний банк України може встановлювати ліміти та дозволи на окремі операції, згідно ч. 4 ст. 12 [2].

Отже, із вищевикладеного можна зробити такий висновок, що впровадження Закон України «Про валюту і валютні операції» в умовах євроінтеграції просто необхідне для подальшого розвитку зовнішньоекономічної діяльності України та взаємовідносин із ЄС. Також зміни у валютному регулюванні принесуть полегшення у роботі експортерам та імпортерам, які найбільше працюють з валютою і зараз мають складності з цим. Національний банк України по факту не втратив своєї значущості, він так само має право видавати підзаконні нормативні акти та встановлювати обмеження (на продаж іноземної валюти, що надійшла як виручка, встановлення лімітів, дозволів та інших обмежень за статтею 12 Закону України «Про валюту і валютні операції»).

Список використаних джерел:

1. Валюта: нові правила гри. "Все про бухгалтерський облік". – 2018. – №87. – С. 1–47.
2. Про валюту і валютні операції : Закон України від 21 черв. 2018 р. № 2473-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення 07.11.2018).

ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ

Пасенко В. В. канд. екон. наук, Майданюк В. В. магістр, Черкаський державний технологічний університет

Діяльність сучасного підприємства неможливо уявити обмежену рамками окремої країни. Вихід на зарубіжні ринки відкриває перед українськими підприємствами великі можливості для збуту продукції, дозволяє впроваджувати новітні досягнення технічного прогресу.

На даному етапі розвитку економічних відносин все більше спостерігається підвищення активності національних підприємств на міжнародних ринках. Ця активність представлена як діяльність підприємств у вигляді здійснення зовнішньоекономічних операцій. Існують різні види зовнішньоекономічної діяльності, які мають певні особливості, переваги та недоліки. Тому, необхідно знати, які операції можуть бути максимально вигідними для підприємства, а які – не виправдають своїх витрат тощо.

Розглянемо такі види зовнішньоекономічних операцій:

- зустрічна торгівля;
- торги;

- аукціони;
- біржові операції;
- ярмарки;
- прикордонна торгівля.

Зустрічна торгівля характеризується як операції купівлі-продажу, означає взаємні обов'язки учасників здійснити безготівковий обмін товарів ідентичної вартості, чи отримати в оплату частиною готівку, а частиною – товари. Тобто, є можливість отримання товарів, необхідних для використання у виробничій діяльності. Причинами появи та розповсюдження цих операцій є дефіцит валюти для розрахунків, проблеми реалізації товарів та економічні кризи. Зустрічна торгівля також має різновиди:

- бартерна операція, що оцінюється у єдиній валюті, але є безвалютним обміном товарів;
- компенсаційна операція, яка полягає в продажу устаткування для виробництва за умов комерційного кредитування (погашення боргу продукцією, виготовленою за допомогою отриманого устаткування);
- викуп вживаної техніки, що замінює купівлю у продавця її сучасніших видів;
- операція з давальницькою сировиною – коли переробне підприємство здійснює виготовлення продукції з сировини, яку надає її власник, що не має виробничих потужностей, з урахуванням об'ємів сировини на сплату витрат переробного підприємства та отримання ним прибутку [1, с. 17].

Перевагами зустрічної торгівлі є: можливості відкриття нових ринків збуту; забезпечення гарантії постачання необхідних товарів; подолання обмежень, що сприяють конкурентоспроможності підприємств на певних ринках; економія на складських та транспортних витратах. Недоліками ж зустрічної торгівлі є: складність у пошуку партнерів з подібними потребами; труднощі при укладання договорів, як порівняти зі звичайними; можлива одностороння вигода; значні витрати часу для виконання контракту.

Сутність торгів полягає в укладенні контракту купівлі-продажу (чи підряду) з переможцем конкурсу (який пропонує найбільш вигідні умови для покупця) серед продавців певного товару. Покупець, який бажає розмістити замовлення через торги, створює тендерний комітет, що складається з технічних та комерційних експертів, представників адміністрації. Тендерний комітет повністю організовує проведення торгів.

Серед переваг торгів є: наявність значної кількості тендерів державних та комунальних підприємств, що стали доступнішими для бізнесу (малого, середнього та іноземного); зростання конкуренції за допомогою вільного доступу учасників; можливість оскарження процедур здійснення тендеру; можливість доступу до якісніших товарів. Недоліками торгів є встановлені жорсткі кваліфікаційні критерії до учасників, що може показати прихильність замовника до конкретного учасника закупівель.

Аукціони дозволяють придбати товари з індивідуальними особливостями на спеціалізованих заходах публічної закупівлі. Ці заходи є періодично активними центрами посередницьких торгів, які опубліковують графіки їх проведення чи

попередньо попереджують покупців та продавців про термін їх проведення. Аукціони мають такі переваги: наявність значної кількості покупців-конкурентів показує попит продавцю; можлива змова покупців для зниження цін; покращення відбору товару покупцем за наявності великої кількості пропозицій; покупці можуть домовитися про максимальну ціну товару. Недоліками аукціонів є: для продавців – зниження цін за великих обсягів товарів, які переважають над попитом; витрати часу та фінансів, що змушують придбавати товари за завищеними цінами.

Біржа є добре організованим та обладнаним торговим місцем, яке використовують брокери та дилери. Це регулярно активний у певному місці за певними правилами, оптовий ринок. На біржах може здійснюватись не тільки продаж цінних паперів, а й операції з товарами, сировиною, валютою, трудовими ресурсами тощо. З переваг біржової торгівлі є: отримання кошику активів разом з придбанням навіть одного цінного паперу; простота використання; прозорість; низькі витрати; швидка ліквідність; сертифікати біржового фонду можна використовувати в будь-яких операціях на біржі. Недоліком є наявність деяких закритих бірж для участі відвідувачів у біржових торгах.

Ярмарки бувають періодичні та епізодичні. Ця форма міжнародної торгівлі, де придбавають товари за зразками, описами чи каталогами (товари зазвичай відсутні) у великих партіях з відстрочкою платежу. Перевагами ярмарок є наочність зразків товару; можливе миттєве виникнення ділових контактів; «святкова атмосфера», що позитивно сприяє; одночасне порівняння товарів суперників; сприяння укладенню контрактів; співпраця з професійною групою; безпосередні контакти з пресою та професійними виданнями [2, с. 12]. Недоліки ярмарок: значна вартість організації та участі, це рідкі події, незначне регіональне поширення представників груп цільового впливу [3, с. 24].

Також, видом зовнішньоекономічних операцій є прикордонна торгівля, яку здійснюють торгові організації та фірми в районах біля кордонів сусідніх країн.

Тому, щоб обрати вигідний шлях дій для підприємства, необхідно проаналізувати всі переваги та недоліки кожного варіанту. Важливо також не забувати, що на міжнародному рівні торговельні відносини мають базуватися на нормативно-правових положеннях міжнародного права і правилах, визначених міжнародними документами та організаціями.

Список використаних джерел:

1. Григорова – Беренда Л. І., Шуба М. В. Теорія і практика зовнішньої торгівлі: навч. посіб. / Л. І. Григорова – Беренда, М. В. Шуба. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2016. – 136 с.
2. Александрова Н., Сорокина Е., Филоненко И. Выставочный менеджмент. Москва : Промэкспо, 2001. 183 с.
3. Миллер С. Как использовать торговые выставки с максимальным эффектом. Москва : Довгань, 1998. 112 с.

ОСОБЛИВОСТІ УКЛАДЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОГО ДОГОВОРУ

Пасенко В. В., канд. екон. наук, Ничипорук А. В., магістр, Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси

Наразі все більше українських компаній прагнуть продати свій товар не лише на українському ринку, а й закордон. Вихід на закордонний ринок обіцяє розширення ринку збуту й додаткові прибутки.

Суб'єкти господарської діяльності України та іноземні суб'єкти господарської діяльності оформляють свої відносини у вигляді угоди у формі зовнішньоекономічного договору (контракту).

У міжнародній комерційній практиці контрактом називають договір купівлі-продажу товарів у матеріально-речовій формі. Це документ, у якому міститься письмова домовленість сторін про постачання товару: зобов'язання продавця передати визначене майно у власність покупця та зобов'язання покупця прийняти це майно й сплатити за нього визначену грошову суму чи зобов'язання сторін виконати умови товарообміної операції.

Як правило, підготовка до підписання договору складається з декількох етапів:

- пошук та обрання ринку з наступним його детальним вивченням;
- вибір закордонного партнера;
- здійснення попередніх переговорів з потенційними контрагентами та укладання зовнішньоекономічного договору [1].

Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» визначає, що зовнішньоекономічний договір (контракт) – це домовленість двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів, спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності [2].

Зовнішньоекономічний договір укладається суб'єктом зовнішньоекономічної діяльності або його представником у простій письмовій формі, якщо інші умови не встановлені міжнародним договором України чи законами.

Повноваження, якими наділений представник на укладання зовнішньоекономічного договору, можуть впливати з доручень, статутних документів, договорів та інших підстав, які не суперечать Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність». З боку українського партнера зовнішньоекономічний договір може підписуватися однією особою

При підписанні зовнішньоекономічного договору обидві сторони мають визначити, право якої держави використовуватиметься для регулювання форми угоди, прав та обов'язків сторін. Права та обов'язки учасників зовнішньоекономічного договору визначаються матеріальним та процесуальним правом місця її укладання, якщо сторони не погодили інше, і відображаються в умовах договору.

Для укладення договору не потрібен дозвіл певного органу або держави, управління, вищої організації, окрім винятків, передбачених чинним законодавством України.

Форма зовнішньоекономічного договору визначена Положенням про форми зовнішньоекономічних договорів (контрактів), яке затверджено наказом Міністерства економіки із питань європейської інтеграції України від 06.09.2001 р. №201.

На підготовчому етапі укладання договору, велике значення має мова, якою він буде укладений. Якщо укладання договору відбувається іноземною мовою, то обов'язково має бути екземпляр, укладений українською мовою.

Відповідно до чинного законодавства України, в договорі обов'язково мають бути такі умови:

- назва договору, номер, дата та місце його складання.
- преамбула.
- предмет договору.
- кількість та якість товару.
- базисні умови поставки товарів.
- ціна та загальна вартість договору.
- умови платежів.
- умови приймання-здавання товару (робіт, послуг).
- упакування та маркування.
- форс-мажорні обставини.
- санкції та рекламації.
- регулювання спорів у судовому порядку.
- місце розташування (місце проживання, поштові та платіжні реквізити сторін.

У процесі формування фінансових та платіжних умов зовнішньоекономічного договору, часто виявляється протилежність інтересів сторін. Постачальник має за мету отримати найбільш велику суму авансу в найкоротший термін до отримання покупцем товару. В той же час, покупець бажає як найшвидше отримати товар або знижку на нього, та якщо є можливість максимально відстрочити платіж.

Для того, щоб запобігти можливим суперечкам між продавцем та покупцем використовуються Правила Інкотермс - 2010(Incoterms-2010) [3].

Відповідно до того, як розподіляється відповідальність, витрати та ризики між покупцем та продавцем, умови Інкотермс - 2010 поділяють на чотири групи: розпочинаючи з умов, відповідно до яких майже вся відповідальність лежить на покупцеві і закінчуючи тим, що всі витрати та ризики несе продавець.

Правила Інкотермс - 2010 мають велику роль при обчисленні митної вартості товару в Україні, адже митна вартість є базою для обчислення розміру всіх платежів, які необхідно сплатити при перетині товарами митного кордону України.

Правила Інкотермс - 2010 включають:

- момент виконання продавцем своїх обов'язків з поставки товару;

- відповідальну особу за товар для експорту та імпорту, митне оформлення та розподіл митних витрат;
 - відповідального за процес оплати та транспортування товару, і того, хто буде відповідати за ризики знищення та пошкодження товару;
 - пакету документів, які потрібні для проведення поставки;
 - упаковку, які потрібна для товару, і того, хто її забезпечує;
 - та інші зобов'язання з реалізації договору, які передбачені сторонами.
- При застосуванні Правил Інкотермс - 2010 існують певні недоліки, а саме:
- дана система правил не розглядає можливості юридичного захисту, тому для цього потрібно звертатись до Конвенції ООН «Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів»;
 - у випадку, якщо в договорі є пункти, які суперечать Правилам Інкотермс - 2010, то дані пункти мають більшу юридичну силу, тобто Інкотермс втрачають свою силу.

Список використаних джерел:

1. Кадуріна Л. О., Стрельнікова М. С. Облік зовнішньоекономічної діяльності на підприємствах України / Кадуріна Л. О., Стрельнікова М. С. // Навчальний посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 606 с.
2. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16.04.1991р. №959-ХІІ [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T095900.html
3. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.e-reading.club/chapter.php/1006200/7/Oblik_i_analiz_zovnishnoekonomichnoi_diyalnosti.html

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ПОВЕРНЕННЯ ПЕРЕДОПЛАТИ В РАЗІ РОЗІРВАННЯ ІМПОРТНОГО ДОГОВОРУ

Пасенко В. В. канд. екон. наук, Харченко В. А. магістрант, Черкаський державний технологічний університет

Багато українських суб'єктів господарювання вже давно прибутково займаються зовнішньоекономічною діяльністю. Інші резиденти тільки-но починають співпрацю з іноземними контрагентами. Але всіх їх об'єднує необхідність знати й безумовно дотримувати правила валютного законодавства.

Напевно всі вітчизняні підприємства, які співпрацюють з іноземними контрагентами та укладали договори на умовах попередньої оплати, стикалися з ситуацією коли за якоюсь причиною одна зі сторін договору відмовлялася від узятих на себе зобов'язань, що у свою чергу призводило до розірвання договору. Якщо до настання таких умов була здійснена передоплата, покупець має право вимагати повернення, в повному обсязі, раніше сплачених грошових коштів.

За звичайних умов після перерахування авансу виникає товарна дебіторська заборгованість. Тобто заборгованість повинна бути погашена товарами (послугами), за які було перераховано аванс. Це означає, що за такою заборгованістю курсові різниці не виникають. Проте в якийсь певний час стає відомо, що нерезидент не зможе виконати свої зобов'язання, тому він

повертатиме аванс.

У той момент, коли стало відомо, що зобов'язання не будуть виконані та що нерезидент поверне аванс, ця заборгованість, перетворюється в монетарну. Адже тепер нерезидент винен не товари (роботи, послуги), а грошові кошти.

Монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також про такі активи й зобов'язання, які будуть отримані або сплачені у фіксованій (або визначеній) сумі грошей чи їх еквівалентів (п. 4 [П\(С\)БО 21](#)).

Заборгованість стає монетарною, тому за нею потрібно розраховувати курсові різниці:

- на дату балансу;
- на дату повернення заборгованості.

Курсову різницю за дебіторською заборгованістю потрібно розраховувати на дату складання фінансової звітності, якщо ці події припадають на різні звітні періоди. Для розрахунку різниць використовують курс НБУ на дату розрахунку. Таким чином, для розрахунку курсової різниці потрібно порівняти курси НБУ на дату виникнення монетарної заборгованості та дату її погашення:

Курсова різниця = сума авансу ?

(курс НБУ на початок дня дати прийняття рішення

про повернення авансу - курс НБУ на початок дня дати перерахування авансу)

Якщо ж між цими датами припала дата балансу, то курсові різниці слід розраховувати за формулами:

- спочатку:

Курсова різниця = сума авансу ?

(курс НБУ на кінець дня дати балансу - курс НБУ на початок дня дати прийняття рішення про повернення авансу)

- потім:

Курсова різниця = сума авансу ?

(курс НБУ на початок дня дати отримання авансу - курс НБУ на кінець дня дати балансу)

Позитивна курсова різниця (дохід – у разі зростання курсу НБУ) розраховується на субрахунку 714 «Дохід від операційної курсової різниці». Негативна (витрати – при зниженні курсу НБУ) – на субрахунку 945 «Втрати від операційної курсової різниці».

Операції з увезення товарів (супутніх послуг) у митному режимі імпорту або реімпорту є об'єктом обкладення ПДВ. При цьому датою виникнення податкових зобов'язань вважається дата подання митної декларації із зазначенням у ній суми податку, що підлягає сплаті. Як бачимо, загальноприйняте правило першої події щодо поставки товарів на імпорتنі операції не поширюється. Більше того, у п.п. 7.3.8 Закону про ПДВ чітко зазначено, що попередня оплата вартості товарів (супутніх послуг), що

імпортуються, не змінює значення податкових зобов'язань для такого імпортера. Не буде в цьому випадку і права на податковий кредит, оскільки воно виникає за датою сплати податку за податковими зобов'язаннями. Оскільки податкові зобов'язання з ПДВ та податковий кредит при перерахуванні передоплати нерезиденту не відображалися, то після розірвання договору і повернення передоплати жодних коригувань у ПДВ-обліку виконувати не доведеться [1].

Список використаних джерел:

1. Повернення авансу від нерезидента: бухоблік позитивних курсових різниць - <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/oneanalytics/59780>
2. Повернення передоплати у сфері ЗЕД - <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/golden/g-08/article-8305.html>

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ЗВІТНОСТІ ДЛЯ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Польова Т. В., канд. екон. наук, Пенделя Т. А., магістр, Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

Управлінській звітності належить особливе місце в системі звітної інформації сучасних підприємств. Управлінська звітність допомагає керівництву підприємства приймати обґрунтовані рішення і проводити планування подальшої діяльності.

Управлінська звітність – це система збирання інформації у грошових та натуральних вимірниках про факти господарської діяльності, яку використовують для потреб управління. Принципи організації управлінської звітності визначаються специфікою діяльності господарюючого суб'єкта, а також особливостями роботи конкретного підрозділу підприємства.

Складання управлінської звітності – це внутрішня справа кожного підприємства. Вона законодавчо не регулюється, тому підприємства самостійно розробляють та затверджують її.

Для кожного окремого підприємства управлінська звітність матиме риси індивідуальності, але при цьому необхідні загальні теоретичні положення, методологія процесу формування обліково-аналітичної інформації управлінської звітності, розробка яких забезпечить можливість вибору з наявних альтернатив найбільш обґрунтованого варіанта для певного підприємства.

В управлінській звітності порівняно з бухгалтерською звітністю одну і ту ж інформацію розглядають під різними кутами, представлену, як правило, в більш деталізованому вигляді, а угруповання даних здійснюють за креативними ознаками, які визначає потреба інформаційного забезпечення споживачів. Також на відміну від бухгалтерської фінансової звітності в управлінських звітах може використовуватися похибка і допускається застосування приблизних даних, що

необхідно для визначення можливого економічного ефекту в результаті реалізації того чи іншого управлінського рішення [1, с. 325].

Чим якіснішою інформацією для прийняття управлінських рішень користується керівництво підприємства, тим, ефективніше вони виконуються. У той же час наявність великого обсягу інформації, ускладнює процес розробки рішень, стає важче виокремити найбільш важливу інформацію і збільшується ймовірність прийняття на її основі помилкового рішення.

Сучасні засоби автоматизації обліку у торговельних підприємствах дають можливість формувати широкий спектр управлінської звітності за різними параметрами, встановлювати різний діапазон строків надання звітності. Інформаційне забезпечення управлінської звітності дає інформацію про товарооборот, заборгованість контрагентів, цінову політику, запаси товарів, стан їх резервування тощо. Автоматизоване формування управлінської звітності дозволяє представляти її у вигляді графіків, таблиць, діаграм [2, с. 252].

У практиці торговельних підприємств управлінська звітність майже не використовується, або складаються окремі форми звітів безпосередньо за запитом управлінського персоналу, які не носять систематичного характеру. При цьому така звітність, часто містить безліч показників, незалежно від їх значимості, має місце надлишкова інформація. Все це суттєво ускладнює оперативність, ефективність і якість управління продажами.

Внутрішня управлінська звітність торговельних підприємств має відповідати таким принципам:

- адресність (внутрішня звітність має бути доведена до відповідного користувача та інших зацікавлених осіб, але за умови дотримання ступеня конфіденційності, встановленої на підприємстві);
- релевантність (кожна форма звітності має бути корисною для прийняття конкретних управлінських рішень);
- достатність (інформація, представлена в управлінській звітності, повинна бути повною для прийняття обґрунтованих рішень, але при цьому не повинна містити зайвої інформації);
- аналітичність (інформація, яка формується в управлінській звітності, має забезпечувати можливість проведення на її основі аналізу даних);
- детальність (інформація, представлена в управлінській звітності, повинна бути розділена по об'єктах первинного обліку);
- своєчасність (звітність повинна бути підготовлена в той момент часу, коли вона необхідна для прийняття оперативних управлінських рішень) [3, с. 178].

Щоб управлінська звітність містила корисну інформацію про діяльність підприємства та була надійною інформаційною базою для обґрунтування управлінських рішень, вона повинна відповідати низці вимог:

1. Достовірність управлінської звітності може бути забезпечена, якщо використовується для її складання облікова інформація буде формуватися в повній відповідності з правилами, встановленими законодавчими та нормативними актами з бухгалтерського обліку.

2. Вимога повноти управлінської звітності означає, що в ній повинні бути представлені вичерпні відомості про наявність і використання трудових,

матеріальних і фінансових ресурсів, про капітал, зобов'язання, доходи, витрати діяльності, про вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на досягнуті результати, корисні для обґрунтування ефективних управлінських рішень.

3. Вимога цілісності полягає в тому, що доцільно включати показники діяльності філій, представництв та інших підрозділів.

4. Для зручності користування даними управлінської звітності має виконуватися вимога послідовності подання її показників від одного звітного періоду до іншого. Прийняті господарюючим суб'єктом зміст управлінських звітів і форма їх представлення можуть переглядатися лише при зміні виду діяльності, організаційної структури і системи управління, вдосконалення звітності, розширенні і поглибленні складу управлінської інформації.

5. Використання управлінської звітності для оцінки досягнутих результатів діяльності вимагає порівнянності представлених в ній показників з даними плану, нормативами, контрольними точками, з показниками попередніх періодів. Порівнянність звітних показників управлінської звітності з даними попередніх періодів досягається насамперед незмінністю облікової політики протягом тривалого часу, послідовністю її застосування підприємством.

6. Показники управлінської звітності формують з урахуванням вимоги суттєвості. Істотними вважають показники, без знання яких неможлива об'єктивна оцінка результатів діяльності та прийняття ефективних управлінських рішень. При визначенні складу і змісту управлінської звітності важливо грамотно оцінити суттєвість її показників, включивши в звітність всю корисну для обґрунтування рішень інформацію і в той же час не перевантаживши звітні форми другорядними несуттєвими даними.

За допомогою форм управлінської звітності керівники торговельних підприємств можуть здійснювати самоконтроль. Керівнику будь-якого рівня завжди корисно знати, наскільки ефективно працює його підрозділ або підприємство в цілому. Якщо в діяльності підрозділу існують відхилення від планів, його мають поінформувати про це якомога швидше, інакше він не зможе вчасно вирішити наявні проблеми.

Список використаних джерел:

1. Король С. Я. Управлінська звітність: сутність і алгоритм формування [Електронний ресурс] / С. Я. Король // Бізнес-інформ. – 2014. – № 7. – С. 325-331. – Режим доступу : http://www.business-inform.net/pdf/.../325_331.pdf.
2. Куцик П. О. Сучасне трактування, склад і особливості формування управлінської звітності підприємства / П. О. Куцик // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2014. – № 797. – С. 248 –254.
3. Нагірська К. Є. Принципи та вимоги до формування звітності підприємств: управлінський аспект [Електронний ресурс] / К. Є. Нагірська, Я. Є. Герус // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. – 2013. – Вип. 10(2). – С. 176–183. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(2\)__25.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(2)__25.pdf).

ВІДМІННОСТІ МІЖ ФІНАНСОВОЮ ТА УПРАВЛІНСЬКОЮ ЗВІТНІСТЮ ЯК ЕЛЕМЕНТАМИ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

*Польова Т. В. канд. екон. наук, доцент, Подкопай Г. Ю., магістр,
Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного
торговельно-економічного університету*

На сьогоднішній день усі суб'єкти господарювання ведуть бухгалтерський облік. Це всі операції, які відображаються, на основі первинних документів. Як результат, діяльність підприємства відображається в фінансовій звітності. І різні підприємства цю інформацію використовують по своєму. Мета використання інформації може бути для потреб користувачів звітності, або з ціллю оцінки діяльності підприємства загалом. Підготовка та подання звіту про фінансові результати, може стати ефективним засобом для прийняття управлінських рішень та прогнозування подальшої діяльності підприємства в цілому.

Мета: дослідження інформація бухгалтерського обліку та суттєві різниці розкриття її в фінансовій та управлінській звітності.

Останнім часом з'явилося багато публікацій присвячених проблемам ведення управлінського обліку та необхідність його застосування на практиці при управлінні підприємством. Ця проблема вивчалася такими вченими, як А. Апчер, А. Бородкін, В. Моссаковський, В. Ластовецький, А. Загородній, З. Гуцайлюк, В. Палій, Н. Данілочкіна, В. Г. Гетьмана, В. А. Терехової, В. М. Власової, Д. Л. Волкова, О. В. Акулич та ін.

В умовах розвитку економічних відносин зосередження бухгалтерського обліку направлено на застосуванні управлінських аспектів для ефективного управління бізнесом, при цьому задовольняється виробничі потреби менеджменту підприємства і його структурних підрозділів. Тільки за таких умов можливо побудувати ефективну систему управління підприємством суб'єктом господарювання [4]. Так можна зробити висновок, що є взаємодія управлінського і фінансового обліку, яка досягається на основі [3]:

- використання первинної облікової інформації;
- єдиного принципу побудови обліку як двоїстого процесу;
- взаємопроникнення методів або їх елементів;
- єдиного підходу до розробки завдань виробництва, при проектуванні або вдосконаленні систем автоматизованого управління виробництвом.

Фінансовий облік регулюється нормативними документами і збирає інформацію, необхідну для складання фінансової звітності про господарську діяльність підприємства в цілому: доходи та витрати, грошові кошти, кредиторська та дебіторська заборгованість, бюджетні та позабюджетні платежі, фінансові результати. Управлінський облік введеться на основі даних фінансової звітності. Але в залежності від завдань фінансового менеджера або фінансового директора, управлінська звітність розкриває визначений напрям в формі, яка

прийнятна і доступна для ініціаторів. Однак слід розуміти, що управлінський облік - це більше, ніж просто бухгалтерський фінансовий облік.

Але існує різниця в відображенні бухгалтерської інформації. В свою чергу управлінська звітність відрізняється від традиційної бухгалтерської звітності, яка зорієнтований на складання фінансової звітності. Розглянемо ці відмінності за допомогою порівняльної таблиці (табл. 1).

Таблиця 1 – Відмінності між управлінським та фінансовим обліком

Ознаки	Управлінський облік	Фінансовий облік
Користувачі інформації	Залежить від рішення керівництва підприємства, здійснюється на підставі прийнятої підприємством облікової політики	Регулюється Законом України "Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні"
Об'єкти обліку й звітності	Центри відповідальності, окремі види продукції, окремі види витрат	Діяльність підприємства в цілому
Вимірники обліку	Грошові, натуральні, трудові	Єдиний грошовий вимірник
Принципи обліку	Корисність інформації для прийняття рішень	Загальноприйняті принципи обліку згідно НП(С)БУ №1[1]
Періодичність звітування	Залежно потреб управлінського персоналу	У встановлений законодавством термін або на вимогу користувачів[1]
Відповідальність за помилки	Дисциплінарна відповідальність	Адміністративна відповідальність
Елементи методів обліку	Комплекс методів як специфічних, так і застосовуваних в інших галузях економічної діяльності[3]	Всі елементи методу: рахунку й подвійний запис, документація й інвентаризація, оцінка й калькуляція, баланс і звітність
Групування витрат	За статтями калькуляції, за ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат, за ступенем впливу інформації про витрати на прийняття рішень[3]	За елементами витрат
Звіти	Детальні	Узагальнені
Відкритість даних	Комерційна таємниця	Широкий доступ

Головна відмінність цих обліків, що фінансовий облік ведеться згідно стандартів, законів встановлених державними органами або професійними організаціями, управлінський облік не обмежений у виборі методів та правил. А управлінська звітність розробляється самим підприємством з урахуванням всіх параметрів, які впливають на управлінське рішення.

Отже, у підсистемах фінансового та управлінського обліку використовуються одні й ті ж елементи бухгалтерського обліку: документація, оцінка, рахунки, подвійний запис, калькуляція, інвентаризація, баланс, але неоднаковою мірою з огляду на властивість облікованих об'єктів. Але кожний звіт розкриває інформації по різному, управлінський звіт може бути націлений

на один сектор підприємства, фінансовий звіт дає інформацію діяльності всього підприємства за конкретний період.

Список використаних джерел:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73
2. Атамас П. Управлінський облік: Навчальний посібник/ Петро Атамас,; Дніпропетровський ун-т економіки та права. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 439 с.
3. Петруня Ю. Є., Говоруха В. Б., Літовченко Б. В. та ін. Прийняття управлінських рішень. Навч. посіб. / за ред. Ю. Є. Петруні. – 2-ге вид. – Київ: Центр учбової літератури, 2011. – 216 с.
4. «Фінансова звітність за сегментами у системі управління підприємством» / М. О. Вовк Дисертація Міністерство освіти і науки України ДВНЗ “Київський Національний Економічний Університет Імені Вадима Гетьмана

СТРАТЕГІЯ ПІДПРИЄМСТВА - ЯК ЧИННИК ЙОГО ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Проценко А. О., Новіцька О. М., Самсоненко Ю. А., студент, Сумський НАУ

Стратегічне управління - це таке управління організацією, яке спирається на людський потенціал як на основу організації, орієнтує виробництво на запити споживачів, здійснює гнучке регулювання і своєчасні зміни в організації, відповідно до змін навколишнього середовища і що дозволяє домагатися конкурентних переваг, що дозволяє організації виживати і досягати своєї мети в довгостроковій перспективі.

Для того щоб одержати якісну оцінку сил підприємства і ситуації на ринку, існує SWOT – аналіз. SWOT – аналіз-це визначення сильних і слабких сторін підприємства, а також можливостей і загроз, що входять з його найближчого оточення (зовнішнього середовища.) SWOT – аналіз –це одна з найважливіших діагностичних процедур, що використовуються консультантними фірмами світу. Крім того, її можна і потрібно розглядати як важливу для будь-якої організації бізнес-технологію, технологію оцінки вихідного стану, незадіяних ресурсів і загроз діяльності підприємства.

Методика SWOT – аналізу виключно ефективний, доступний, дешевий спосіб оцінки стану проблемної та управлінської ситуації в організації. Консультанти рекомендують регулярно, принаймні раз на рік проводити SWOT – аналіз діяльності організації власними силами керівництва фірми.

На прикладі сільськогосподарського товариства ТОВ «ДІАМАНТ-АГРО», було розглянуто чинники внутрішнього та зовнішнього середовища, та як наслідок будуємо SWOT-матрицю для узагальнення інформації. Основні чинники для SWOT-матриці:

Сильні сторони(S); Слабкі сторони(W); Можливості(O); Загрози(T).

Матриця SWOT – аналізу для ТОВ «ДІАМАНТ – АГРО»

Сильні сторони(S)	Слабкі сторони(W)
1.Збільшення обсягів виробництва 2.Рентабельність продукції 3.Природно – кліматичні умови 4.Стійка платоспроможність 5.Стабільний попит на продукцію.	1.Недостатній рівень впровадження інноваційних технологій 2.Залежність від інвесторів 3.Недостатній рівень матеріально – технічної бази
Можливості (О)	Загрози (Т)
1.Підвищення рівня інноваційної діяльності 2.Виробництво перспективних продуктів сільського господарства (екологічна чиста продукція) 3.Нарощування основного та оборотного капіталу 4.Підвищення рівня професійності кадрів	1.Недостатня кількість фінансових ресурсів для погашення кредиторської заборгованості. 2.Нестабільність фінансово – економічної ситуації у державі. 3.Активність конкурентів 4.Збільшення цін на сировину 5.Законодавче регулювання

Проаналізувавши всі чинники, зробили висновок, що сільськогосподарське ТОВ «ДІАМАНТ–АГРО» має реальні можливості успішного розвитку за умов, коли будуть враховані сильні сторони і можливості, розроблені шляхи подолання загроз і слабких сторін, а також буде впроваджено ефективну систему стратегічного управління підприємством.

Облік численних і різноманітних факторів середовища, вибір головних серед них і прогнозування можливих змін - складне завдання, що стоїть перед керівниками та менеджерами агропромислових підприємств шляхом прийняття управлінських рішень. Функції управління діяльністю сільськогосподарського ТОВ «ДІАМАНТ-АГРО» реалізуються підрозділами апарату управління і окремими працівниками, які при цьому вступають в економічні, організаційні, соціальні, психологічні та інші відносини один з одним. Безперервність процесу управління дає можливість говорити про управлінський цикл. Зазвичай виділяють наступні стадії управлінського циклу:

- 1) визначення цілей управління;
- 2) розробка і прийняття управлінських рішень на основі вивчення практики і тенденцій поведінки керованого об'єкта;
- 4) контроль за виконанням і оцінка результатів управління з метою розробки інформації для прийняття нового управлінського рішення.

3) організація виконання прийнятого рішення, яка передбачає доведення його до керованого об'єкта, забезпечує підтримку стійкого взаємозв'язку між керуючою і керованою системами і між їхніми елементами, а також створює необхідні передумови для виконання прийнятого рішення;

При вивченні досвіду постановки систематичного управління (менеджменту) показує, що найбільш сприятливе, програмне, організаційне і технічне середовище для так званого реінжинірингу створюють сучасні системи комплексного автоматизованого управління аграрним підприємством. На нашу думку, це і необхідно зараз в галузі сільського господарства в Україні.

Список використаної літератури:

1. Афанасьев М. В., Селезньова Г. О. Стратегія підприємства: Навчально-методичний посібник. – Харків : ВД «ІНЖЕК», 2007
2. SWOT-аналіз -- основа формування маркетингових стратегій підприємства. -- Донецьк, 2001.
3. Шифрин М. Б. Стратегический менеджмент. – СПб.: Питер, 2007.
4. МіяАк Б. М. Стратегічне управління: Підручник. – 2 вид., перероб. і доповн. – Львів: Магнолія 2007.
5. Володькіна М. В. Стратегічний менеджмент: Учеб. Пособ. – Київ : Знан 2004.
6. Разработчики технологии SWOT-анализа // Электронная публикация <http://www.swot.ru/catalog2/doc/swot1/>

ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ФОРМИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ НА РИНОК ІТ-ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Процикевич А. І., аспірант, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

Важливим для економіки і суспільства держави є й функціонування сектору ІТ-суб'єктів, які вже сьогодні реалізують або мають потенціал створення стратегічно важливих ІТ-продуктів. В цьому напрямі забезпечується формування інвестиційного підґрунтя для розробки і реалізації стратегічно важливих проектів у сфері ІТ-послуг. Але потрібно розуміти і перспективність функціонування та розвитку й тих суб'єктів сфери ІТ, які на сьогодні виконують меншу роль в економіці. Мова зокрема йде про структури сфери ІТ, які спеціалізуються здебільшого на виконанні замовлень зовнішніх контрагентів (аутсорсинзі послуг). На нашу думку, органам влади потрібно поставити перед собою завдання інвестиційної підтримки проектів таких суб'єктів ринку ІТ-послуг з диверсифікації їх діяльності та переходу на створення кінцевого продукту для його пропозиції на внутрішньому і зовнішньому ринках [1, с. 161-172].

Слід наголосити на тому, що держава в найбільшій мірі зацікавлена у підтримці реалізації інвестиційних проектів великих суб'єктів ринку ІТ-послуг, що створюють та реалізують кінцевий продукт. Такий висновок обґрунтовується передовсім тим, що суб'єкти цього сегменту аналізованої сфери функціонують найбільш прозоро, здійснюють вагомий внесок у ВВП та соціально-економічний розвиток держави, мають значну частку доданої вартості в структурі реалізованих послуг.

Оскільки ці ж суб'єкти є найбільш інвестиційно привабливими для зовнішнього інвестування, на нашу думку, їм слід сконцентруватися навколо залучення інвестиційного ресурсу в рамках міжнародної співпраці з провідними ІТ-фірмами та інвесторами у секторі ІТ. В значній мірі цьому має послугувати активна діяльність підприємств відносно комунікування та налагодження відповідної інвестиційно-господарської діяльності. Але вагомим тут є й ресурс державної підтримки із застосуванням інструментів торгово-промислових палат,

міжнародних зовнішньоекономічних і консульських представництв.

Щодо джерел інвестування стратегічно важливих для держави проектів, то передусім мова тут йде про залучення інвестицій в рамках реалізації державних і регіональних програм розвитку ІТ-сфери, цифровізації економіки та розвитку інформаційного суспільства. Конкурентоспроможність національної економіки та її здатність зайняти привабливе місце в системі міжнародного поділу праці безпосередньо залежить від державної політики у сфері планування, програмування та реалізації політики в цій сфері. Відповідно, суб'єкти сфери ІТ-послуг, що спеціалізуються на національних проектах, мають перспективи акумулювати інвестиційний ресурс зі бюджетних джерел чи інших напрямів їх фінансування.

На нашу думку, принципово іншим є підхід до ідентифікації та залучення інвестицій такими суб'єктами ринку ІТ-послуг, як малі суб'єкти господарювання та стартапи. Їх головний бізнес-інтерес полягає у створенні і виведенні на ринок власного інноваційного ІТ-продукту (послуги), на що й скеровується більша частина інвестицій. Відтак, на наше переконання, в сегменті малого бізнесу активною має бути державна підтримка, що реалізується засобами бюджетно-грантового фінансування та інвестування. Існує ціла низка важливих сфер та напрямів господарювання, де малі суб'єкти ринку ІТ-послуг можуть отримувати державне замовлення на виконання тих, чи інших робіт (послуг).

Не слід забувати й про інструменти мікрофінансування перспективних інвестиційних проектів суб'єктів малого бізнесу на ринку ІТ-послуг. Підприємницька діяльність традиційно характеризується високим рівнем ризику. Відтак, саме мікrokредитування малого і середнього бізнесу здебільшого найчастіше виступає єдиною можливістю отримати засоби для підготовки і реалізації інвестиційних проектів. На нашу думку, мікрофінансування можна вважати найбільш оптимальним варіантом (джерелом) формування інвестиційного ресурсу для вітчизняних малих ІТ-фірм на організацію та розвиток інвестиційної діяльності [3, с. 20-29].

З огляду на зазначене, державі слід активніше стимулювати розвиток банківського продукту в сфері мікрофінансування (у т. ч. шляхом виділення бюджетних засобів на їх цільове використання на безповоротних засадах, надання бюджетних кредитів цільового призначення). З використанням інструменту мікрофінансування забезпечується підвищення рівня фінансової стійкості вітчизняних суб'єктів малого бізнесу на ринку ІТ-послуг, формується їх позитивна кредитна історія, що є вельми важливою в контексті розвитку подальшої співпраці таких суб'єктів з інвесторами та організаціями фінансово-кредитного сектора.

Стратегія держави у сфері формування інвестиційного ресурсу суб'єктів малого бізнесу – ІТ-фірм, на нашу думку, має орієнтуватися на пошук нових, зручних та доступних джерел фінансових ресурсів, оскільки з різних причин зараз використання традиційних систем фінансування та інвестування здійснюється в обмежених обсягах. За таких умов необхідне застосування нових видів і форм залучення фінансових ресурсів для реалізації інвестиційних проектів малих підприємств у ІТ-сфері. Мова йде про венчурне фінансування,

сек'юритизацію кредитного портфеля малого бізнесу, проектне фінансування, краудфандинг, мікрофінансування.

Вважаємо, що державна інвестиційна політика на ринку ІТ-послуг, яка претендує на високу ефективність, має в тому числі спрямовуватися на виправлення ситуації і стимулювання переходу ІТ-підприємств до створення кінцевих ІТ-продуктів та здійснення капіталовкладень у розвиток техніко-технологічної та матеріально-технічної бази господарювання, створення і збуту ІТ-послуг, що високотехнологічні.

У цьому контексті органам державного управління, відповідальним за становлення та розвиток у нашій державі інформаційного суспільства та сектора цифровізації економіки, слід вести активну інформаційно-промоційну діяльність з доведення до керівників підприємств розуміння стратегічних переваг зміни власної інвестиційної стратегії. Важливим критерієм ефективності такої діяльності слід вважати збільшення обсягів внутрішніх інвестицій таких ІТ-підприємств шляхом акумулювання прибутку від аутсорсингової діяльності [2, с. 154-158].

Специфікою діяльності вітчизняних підприємств з аутсорсингу ІТ-послуг є й особливий характер зайнятості. Такі суб'єкти мають невеликі штати офіційно зайнятого персоналу, а відносини з більшістю працівників оформлені як договори підряду (співробітництва, надання послуг і т. ін.) з чисельними фізичними особами – підприємцями. Відповідно, доволі велика грошова маса перебуває у необлікованому секторі ринку ІТ-послуг «на руках» таких СПД-ФО. Переважно ці кошти використовуються як ресурс споживання або для розміщення на депозитних рахунках у банках.

Фактично, це потужний інвестиційний ресурс, вкладення якого в ІТ-сектор мав би помітний позитивний фінансово-господарський ефект. Вирішення цього завдання потребує створення державою належних стимулів для інвестування вказаних коштів. Як показує світовий досвід в таких цілях можуть використовуватися інструменти: створення інвестиційних фондів (з високими відсотками на вкладений у них капітал), відкриття онлайн-платформ для фрілансерів (з подальшою популяризацією в цьому середовищі інформації про можливості та переваги інвестування коштів у перспективні інвестиційні проекти на ринку ІТ-послуг), розвиток співпраці фахівців сфери ІТ-послуг та фрілансерів, що спеціалізуються на сфері інвестиційної діяльності.

Таким чином до завдань державної політики залучення інвестицій на ринок ІТ-послуг України варто віднести збільшення обсягів інвестування, його детінізація та імпорту передових технологій, формування інвестиційного забезпечення розробки і реалізації стратегічно важливих проектів у сфері ІТ-послуг, акумулювання та ефективне використання інвестиційного та ресурсного забезпечення локальних інтегрованих систем, зміцнення конкурентоспроможності ІТ-сфери, фінансова підтримка впровадження нових передових інноваційних проектів у сфері ІТ-послуг, інвестиційний супровід проектів з диверсифікації діяльності та переходу на створення кінцевого продукту для його пропозиції на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Список використаних джерел:

1. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Васильців В. Г. Характеристики функціональних складових економічної безпеки сектору інформаційно-комунікаційних технологій України. *Економічний дискурс*. – 2017. Вип. 1. – С. 161–172.
2. Куцик П. О., Процикевич А. І. Система інвестиційних процесів на ринку ІТ-послуг та методичні засади їх державного регулювання. *Бізнес-інформ*. – 2017. № 10. – С. 154–158.
3. Лупак Р. Л. Державна політика управління безпекою розвитку внутрішнього ринку із застосуванням інструменту імпортозаміщення. *Економічний форум*. – 2017. – № 4. – С. 20–29.

БЕЗОПАСНОСТЬ ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕЛОВЕКА В ГОРОДСКОЙ СРЕДЕ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Радионова Л. А., канд. философских наук, доцент, Харьковский национальный университет имени А. Н. Бекетова

В XXI веке мировое сообщество начинает все более активно менять парадигму социального развития. Главный смысл новой парадигмы – осознание того факта, что человек и его безопасность жизнедеятельности должны служить мерой всех общественных перемен. В нашей стране в январе 2016 года была принята Концепция безопасности – документ, который определяет внешние угрозы и вызовы. Однако внутренние вызовы, составляющие суть Стратегии нацбезопасности, принятой в 2007 году, тогда она называлась «Украина в меняющемся мире», во многом не решены – это не только экономический кризис, и общеизвестные его последствия, но и более фундаментальные методологические вопросы безопасности страны. К сожалению, и сегодня ценностные установки не занимают первых позиций в концепциях социального развития пространственной организации страны, особенно такого определяющего элемента, как город.

Город – это искусственная среда, созданная человеком, результат творчества людей. Сегодня достаточно сложно получить точную оценку комплексного воздействия искусственной среды на безопасность жизнедеятельности горожан. [1,2].

С одной стороны, город – это среда, которая создает наиболее благоприятные условия для социализации человека, превращения его в личность (научный, интеллектуальный, культурный потенциал цивилизации). С другой – город несет в себе и много негативного (загрязнение воды, воздуха, превышающий во много раз допустимые нормы уровень вибраций, различные виды излучений и пр.). Город, с одной стороны, активно поддерживает здоровье человека через развитую систему здравоохранения; с другой – подрывает здоровье человека посредством его функционирования в искусственной среде, чуждой природе. Население неспособно такими темпами адаптироваться к принципиально новому техногенному искусственному миру.

Город «богат» и множеством других негативных явлений: наркомания, преступность, беспризорность, бездомность, попрошайничество – эти и многие другие виды девиации превращают его в место опасное для жизни. В различных странах мира степень выраженности и формы проявления городских проблем различны, но они существуют везде. Именно поэтому возникает необходимость разработки стратегии безопасности жизнедеятельности в городе.

Итак, город весьма противоречив. Положительные и отрицательные явления одинаково распространены как на уровне городской среды, так и на уровне одного из основных элементов этой среды – самого горожанина. Дальнейшая жизнеспособность городов во многом зависит от правильно выработанной и принятой на вооружение стратегии городского развития [3].

Качественная характеристика населения города складывается из множества элементов, при этом определяющее влияние оказывают социально-экономические факторы, структура властных органов власти, развитие сети общего и специального образования, здравоохранения, социального обеспечения, в целом система жизнеобеспечения города. Влияние городской среды на человека идет через удовлетворение потребностей.

Качественные характеристики населения двойственны по своей природе. С одной стороны, они являются ресурсом общества; с другой, их следует понимать как собственность каждого человека. Исследователи города полагают, что прочность «человеческого материала» в большей степени зависит от стабильности городской среды, общества в целом. Следовательно, человеческие качества являются производными субъекта жизнедеятельности.

Человек сам задает парадигму городского развития, его веху, хотя этот процесс в его реальном воплощении всегда есть результат сочетания ряда взаимообусловленных факторов:

- объективных внутренних условий (уровень и определенные тенденции развития материально-вещной компоненты города; его экология; качество народонаселения);

- субъективных внутренних условий (уровень и определенные тенденции развития социокультурной компоненты города; присутствие активного социального элемента, заинтересованного в развитии города и пр.);

- совокупности объективных и субъективных внешних условий (уровень «включенности» города в систему мирохозяйственных связей и межкультурных коммуникаций).

Любая парадигма городского развития возможна как идеальная модель, может быть реализована, если она подкреплена, согласована с совокупностью объективных и субъективных внутренних условий и гармонизирована с внешней средой. Реализация городских планов развития требует инноваций, а всякая новая идея – изменений как в объективных условиях (т. е. в городской среде), так и в субъективной среде (изменений в системе взглядов, идеалов, ценностных установок горожан). Таким образом, можно констатировать, что социокультурная природа города задает императив его социального развития [3].

Для выявления перспективных ценностных ориентаций горожан для построения планов развития города используется прогноз и предвидение.

Следует исходить из экстраполяции на будущее наиболее типичных, устойчивых тенденций настоящего, учитывать мировой опыт. Попытки просто «пофантазировать» на предмет будущих городов предпринимались в истории неоднократно. В проектах отражалось желание людей сделать системы жизнеобеспечения города более безопасными, более комфортными, а жителей города – счастливыми и благополучными. Однако таким планам не было суждено реализоваться, ибо они представляли собой лишь фантазии, оторванные от реальности.

Поведение человека в городской среде регулируется многими факторами внешнего и внутреннего порядка. Факторами внешнего порядка выступает сам город как сложная средовая системная целостность. Город как целостность проявляет себя через разнообразные формы массового поведения горожан, типичный образ жизни, ценностные структуры мировоззрения. Одновременно с этим город – это структура, чьи элементы находятся в тесном взаимодействии.

Факторами внутреннего порядка выступает сложная система субъективных механизмов, к которым относят потребности, интересы, стимулы, мотивы, социальные установки, цели, ценностные ориентации, идеалы. Несмотря на некоторые расхождения в частном, все ученые признают ценности в качестве важнейших компонентов внутренней структуры личности. В реальном поведении человека ценности неразрывно вплетены в систему других внутренних механизмов, регулирующих поведение человека.

Система ценностей горожанина – это его внутренний мир, возникающий как результат процесса социализации, усвоения культуры города, и внутренней работы самой личности. Будучи усвоенными и признанными, ценности непосредственно влияют на образ жизни горожан – на типичные, устойчивые формы жизнедеятельности в различных сферах городской среды (в сфере экономики, политики, культуры и т.д.).

В самом общем виде структуру городских ценностей можно представить в виде субъектно-объектных отношений, как систему из двух элементов; ценностей городской среды (факторы внешнего порядка) и ценностных ориентации горожанина (факторы внутреннего порядка).

С одной стороны, городская среда сама обладает самоценностью (вне зависимости от проживания граждан), с другой стороны, город сам предъявляет определенные требования к горожанину, к его ценностным ориентациям и формам их проявления в городском образе жизни.

Для горожанина город представляет систему более или менее близких или далеких, лучше или хуже освоенных социокультурных пространственных сред. Во-первых, это среда его ближайшего окружения. Во-вторых, это среда наибольшей социальной активности горожанина – его доминантная трудовая и в целом социальная активность в городе. В-третьих, это среда опосредованного воздействия. С ней горожанин не вступает в контакт прямо по роду своей трудовой деятельности или в силу увлечения, но она постоянно присутствует в городе в качестве фона всех его действий.

Каждый из компонентов городской среды занимает определенное значение в жизнедеятельности горожан. Вся история развития города – это история

гармонизації взаимоотношень міста як середовища та громадянина як його активного суб'єкта.

Список использованных источников:

1. Блер А. Рубл. Стратегия большого города. / Рубл Блер А. – М. : Моск. шк. полит. исслед., 2004. – 456 с.
2. Межевич М. Н. Социальное развитие и город. Философские и социологические аспекты. / М. Н. Межевич. – Л. : Наука, 1979. – 174 с.
3. Радионова Л. А. Концепт «жизнеспособный город» в условиях локальной динамики: теоретико-методологические основы // Ефективність сучасного бізнесу в умовах динамічного середовища: монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. Л. Калініченко. – Харків : ФОП Панов А. М., 2018. – С. 274–283.

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЧНОГО АНАЛІЗУ В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ

*Редченко К. І., д-р екон. наук, професор, Калинюк Т. Ю., магістр,
Львівський торговельно-економічний університет*

Отримання своєчасної, доречної і змістовної інформації про бізнес та його оточення є одним з визначальних чинників ефективного менеджменту. Тому обліково-аналітичне забезпечення прийняття управлінських рішень має виняткову вагу у діяльності господарюючих суб'єктів, особливо в умовах високої турбулентності та зростаючої діджиталізації економічного середовища.

Оскільки традиційний економічний аналіз, який має переважно ретроспективний характер, не дозволяє отримувати інформацію, необхідну для управління бізнесом в сучасних умовах, його альтернативою є стратегічний аналіз, спрямований на вирішення довгострокових глобальних проблем з метою посилення конкурентоспроможності підприємства та його ринкової привабливості [1, с. 7-8].

Стратегічний аналіз можна розглядати з різних позицій: як функцію стратегічного менеджменту; як аналітичний апарат дослідження впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовищ на підприємство; як спосіб здійснення комплексних аналітичних досліджень до початку господарських процесів, а не після них, як у ретроспективному аналізі [2, с. 245].

Головним завданням стратегічного аналізу є виявлення й експертна підготовка множини альтернатив для прийняття управлінських рішень, що на практиці майже завжди є проблематичним: в умовах невизначеності вибір альтернатив та їх належне аналітичне обґрунтування є дуже складною процедурою. Обумовлюється це викликами, з якими сьогодні зіштовхується стратегічний аналіз: високою волатильністю ринків, швидкими змінами у зовнішньому та внутрішньому середовищах бізнесу, ускладненням процесів створення цінності для споживачів та проблемами фокусування ціннісної пропозиції.

Згідно з дослідженнями Cap Gemini Consulting, яке охоплювало 140 компаній з різних країн світу, волатильність ринків назвали ключовою

проблемою у сфері стратегічного планування 54% респондентів. Саме через цю проблему зростає діапазон коливань попиту і пропозиції, пришвидшуються зміни у середовищі бізнесу, а підприємства змушені приділяти більше уваги клієнтським відносинам і формуванню довгострокових партнерських альянсів.

Ще одна проблема пов'язана із наростаючим впливом інформаційних технологій на економіку і бізнес. Це явище, яке називають діджиталізацією, вимагає системного переосмислення ролі цифрових технологій у бізнесі, а також звичних стратегічних моделей – таких, як модель п'яти конкурентних сил Майкла Портера.

Діджиталізація не тільки привносить у наше життя безліч новинок, але й суттєво скорочує життєвий цикл продуктів (це стосується абсолютно різних галузей). Якщо раніше тривалість випуску продукту вимірювалася багатьма роками чи навіть десятиліттями, то сьогодні життєвий цикл стратегічних інновацій скорочується до кількох років чи навіть місяців. Наприклад, винайдені у ХХ ст. магнітні стрічки (касети) для запису музики домінували на масовому ринку більше 20 років. Компакт-диски, які прийшли на зміну касетам, протрималися вже менше – приблизно 12 років. Наступна технологія mp3 була домінуючою на ринку лише три роки, а життєвий цикл потокових музичних сервісів оцінюється в два роки.

Все це призводить до переосмислення ролі та місця стратегічного аналізу та зменшення його часового горизонту. Якщо раніше багато компаній розробляли індикативні стратегічні плани на 10-15 років, а більш детальні показники виписували на середню перспективу (3-5 років), то тепер горизонт стратегічного планування скорочується. Компанії під впливом діджиталізації змушені додавати елементи гнучкості у свою діяльність та коригувати звичний стратегічний процес.

Сучасний стратегічний процес повинен включати, крім звичної бізнес-стратегії та функціональних стратегій, підтримуваних підрозділами, ще й стратегію діджитал-трансформації. Якщо бізнес-стратегія відповідає на питання «як ми збираємося конкурувати у цьому бізнесі?», а функціональна стратегія – «як наша функція (маркетинг, продажі, ІТ тощо) допомагає створювати конкурентні переваги для бізнесу?», то стратегія діджитал-трансформації повинна дати відповідь: «які переваги від використання сучасних можливостей діджитал-економіки можемо отримати ми і наші клієнти?»

Відповідь на останнє питання дають дві нові стратегії, використання яких зумовлено реаліями діджитал-економіки: стратегія залучення споживачів (customer engagement strategy) і стратегія цифрових рішень (digital solutions strategy) [3]. Перша стратегія полягає в отриманні компанією кращого, більш інноваційного, персоналізованого та інтегрованого досвіду взаємодії з клієнтом, досягненні високого рівня розуміння його потреб. Друга стратегія дозволяє відкоригувати ціннісну пропозицію компанії шляхом інтегрування її продуктів, сервісу та інформаційних ресурсів.

Обидві стратегії ґрунтуються на широких аналітичних дослідженнях із залученням різних груп зацікавлених осіб. Стратегічний аналіз відіграє у цих

дослідженнях ключову роль, виявляючи альтернативні варіанти і пропонуючи структурований підхід до прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Редченко К. І. Стратегічний аналіз у бізнесі [навч. посібн.] / К. І. Редченко. – Львів: Новий світ - 2000, 2003. – 272 с.
2. Бурденюк Т. Г. Концептуальні засади стратегічного аналізу як окремого напрямку аналітичних досліджень / Т. Г. Бурденюк // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2015. – Вип. 12. – С. 243-248.
3. Sebastian I. M. et al. How Big Old Companies Navigate Digital Transformation // MIS Quarterly Executive. – 2017. – Vol. 16(3). – P. 197-213.

ДІАГНОСТИКА БАЛАНСУ ПІДПРИЄМСТВА: КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ

***Рета М.В.**, доцент, канд. екон. наук., **Блудова О.С.**, магістр, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» м. Харків*

Важливою складовою забезпечення обміном інформації про стан підприємства та його діяльність є баланс. Баланс, як форма звітності та метод узагальнення даних про склад майна суб'єкта діяльності за видами (складом і використанням) і джерелами утворення на певну дату, дає змогу зробити оцінку найсуттєвіших ознак підприємства. Бухгалтерський облік і звітність використовують на різних рівнях управління для здійснення певних цілей, виявлення і покращення розвитку підприємства.

Питання формування, методики складання та аналізу балансу, досліджувалися у працях вітчизняних науковців і фахівців у галузі обліку і економічного аналізу, зокрема О. Д. Данілова, О. І. Гадзевича, А. М. Герасимовича, В. П. Завгороднього, Г. Г. Кірейцева, Г. Я. Козака, Є. В. Мниха, І. В. Олександренко, Г. В. Савицької, Л. С. Селіверстова, І. О. Тарасенко, О. О. Терещенко, А. Д. Шеремета, Е. Брукінга, О. Мендрула, Н. Симонової, Р. Рейлі, Р. Швайса, С. Едвінсона та інших. [1]

Баланс представляє собою таблицю, яка складається з двох частин: ліва частина - це актив, а права - пасив. Необхідно відзначити, що існує певна кількість різновидів бухгалтерських балансів - вступний, поточний, розподільчий, об'єднаний, консолідований, ліквідаційний і ін., Кожен з них має відмінну від інших свою номенклатуру статей та методи їх оцінки.

Відображає вступний баланс активи організації та її зобов'язання на початку створення підприємства, а також статутний капітал організацій і внесені засновниками майно.

Новостворений баланс містить результати господарської діяльності за певний період часу. Перед складанням цього балансу, як правило, проводяться інвентаризація і оцінка наявних у організації активів.

Поточні баланси поділяються на початкові, проміжні баланси які складаються на задані відрізки часу (за місяць, квартал, півріччя, дев'ять місяців),

та заключний - за залишками коштів і їх джерел на кінець звітного року найбільш повно і достовірно відображають майнове і фінансове становище організації, оскільки перед їх складанням організації здійснюють ряд заходів по уточненню показників облікових даних (проводять інвентаризацію майна і зобов'язань, створюють необхідні резерви по деяких видах майна).

Розподільчі баланси складаються в момент поділу організації на кілька дрібніших юридичних осіб, а об'єднавчі - на момент об'єднання кількох організацій в одну, більш велику організацію юридичних осіб.

Консолідовані баланси складаються материнською організацією і містять узагальнену інформацію про майно і зобов'язання материнської організації і її дочірніх організацій.

Для того, щоб оцінити фінансовий стан підприємства за даними балансу, необхідно проводити стадію проведення його аналізу та діагностики. За допомогою діагностики балансу підприємства виявляються актуальні проблеми фінансового стану підприємства.

Діагностика балансу підприємства – дослідження сукупної системи організації, управління, виявлення комплексу взаємопов'язаних питань, які дають змогу побачити об'єктивний стан організації. В процесі діагностування організації виділяють певні основні системи організації (система управління, фінанси, трудові ресурси, збут, інновації, практична діяльність та ефективність діяльності), які необхідно дослідити для виявлення об'єктивного стану підприємства. Всі свої ресурси підприємству необхідно оцінити на наявність, доступність в ціновому діапазоні, адекватність, оскільки ресурси завжди є обмеженими тому процес діагностики внутрішніх ресурсів є важливою складовою управління підприємством.

Завдання, які вирішуються завдяки проведенню діагностики, можна узагальнити наступним чином: встановлення активів організації, впливаючи на які можна покращати конкурентне становище організації; виявлення слабких і сильних сторін організації у розрізі кожного ресурсу, ідентифікація стратегічного простору організації, розкриття стратегічних можливостей зовнішнього середовища. До основних цілей діагностики підприємства доцільно віднести: постійний моніторинг місця і становища організації на ринку, в зовнішньому середовищі; визначення напрямків, формування цілей та завдань удосконалення менеджменту та бізнесу; виключення кризових ситуацій, передбачення та усунення або пом'якшення негативних наслідків; можливість застосування виявлених стратегічних активів для досягнення визначених цілей організації; складання характеристики організації та визначення або вдосконалення стратегії її розвитку [1].

Підводячи підсумки, можна сказати, що в основі забезпечення обміном інформації про діяльність підприємства важливу роль відіграє саме бухгалтерський баланс, який є важливою складовою системи безперервного спостереження й суцільного контролю за господарськими процесами. Аналіз бухгалтерських звітів допомагає зробити ефективну діагностику підприємства, та виявити ключові проблеми у вирішенні і удосконаленні розвитку

підприємства, досягнутих успіхів в роботі підприємства і покращенні ефективності його господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Гребешкова О., Федорцова І. Стратегічна діагностика активів підприємства : постановка проблеми [Електронний ресурс]- Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/48585/24Grebeshkova.pdf?sequence=1>
2. Мартинюк М.А. Методика аналізу бухгалтерського балансу як складова антикризового управління на підприємстві [Електронний ресурс]- Режим доступу: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_09-1/99.pdf

ФОРМУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЦІЛІСНОЇ СИСТЕМИ

Решетило В. П., д-р екон. наук, професор, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Розвиток підприємства як відкритої виробничої і інституційної системи перебуває на сьогодні в Україні під впливом таких чинників зовнішнього середовища, як нестабільна соціально-економічна і політична ситуація в країні і в світі, волатильний стан зовнішніх і внутрішніх ринків, постійне підвищення цін на ресурси, недосконалість і нестабільність законодавства, криміналізація суспільства, корупція та інші. Джерелами негативних впливів досить часто виступають і усвідомлені або неусвідомлені дії окремих посадових осіб і господарюючих суб'єктів (вищого менеджменту підприємств, органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств-конкурентів), а також найрізноманітніші об'єктивні обставини (стан фінансової кон'юнктури, нові технологічні розробки конкурентів, форс-мажорні обставини і т. і.). Однією з найбільш поширених причин збитковості і подальшого банкрутства багатьох підприємств є відсутність у них ефективної системи економічної безпеки, здатної не тільки протистояти негативним впливам зовнішнього середовища, але і покращувати фінансово – економічне положення підприємства.

Економічна безпека, будучи багатоплановою категорією, включає декілька функціональних складових: *фінансову* (досягнення найбільш ефективного використання корпоративних фінансових ресурсів); *техніко-технологічну* (ступінь відповідності функціонуючих на підприємстві технологій сучасним світовим аналогам); *інтелектуальну і кадрову* (збереження і розвиток інтелектуального потенціалу підприємства, ефективне управління персоналом); *інформаційну* (ефективне інформаційно-аналітичне забезпечення господарської діяльності підприємства); *політико-правову* (правове забезпечення діяльності підприємства, дотримання чинного законодавства); *екологічну* (дотримання

екологічних норм, що діють, мінімізація втрат від забруднення навколишнього середовища); *силову* (забезпечення фізичної безпеки працівників фірми і збереження його майна).

При дослідженні економічної безпеки підприємств (далі ЕБП) представляється доцільним не просто виявити загрози, що можуть порушувати діяльність підприємства і привести його до банкрутства, а проаналізувати необхідність створення *цілісної системи забезпечення економічної безпеки*, що потребує врахування декількох принципових моментів: 1) поняття безпеки є первинним по відношенню до загрози, а сама безпека - це стан, властивість, що відноситься до підприємства, а не до загроз; 2) підприємство повинне створюватися вже з урахуванням вимог забезпечення економічної безпеки, окремі механізми забезпечення безпеки повинні закладатися, починаючи з етапу підготовки засновницьких документів і аж до ведення поточної фінансово-господарської діяльності підприємства, а якщо підприємство вже створене, то постійно повинні вноситися всі необхідні зміни; 3) одночасно з підприємством повинна формуватися і система його економічної безпеки, в якій реалізований системний підхід, а вся фінансово-господарська діяльність підприємства повинна розглядатися як єдиний комплекс мір, направлений на забезпечення ЕБП; 4) у системі забезпечення ЕБП необхідно прогнозувати і виявляти найбільш небезпечні погрози і механізми їх реалізації, нейтралізуючи їх заходами переважно превентивного характеру; 5) система ЕБП повинна розроблятися з урахуванням специфіки діяльності підприємства і стану зовнішнього середовища.

Економічна безпека підприємства має свої показники, на підставі яких визначаються здібності підприємства протистояти окремим видам небезпеки. Загальними показниками економічної безпеки є: продуктивність (співвідношення кількості виробленої продукції до кількості витрачених трудових ресурсів); фінансова стабільність (визначається коефіцієнтом автономії і коефіцієнтом ефективності підприємства); платоспроможність (здатність підприємства виконувати свої зобов'язання перед кредиторами і забезпечувати функціонування власного виробництва). Окрім цих показників, також застосовуються загальний коефіцієнт ліквідності (відношення суми грошей в цінних паперах до короткострокової заборгованості), стійкість, рентабельність виробництва, ефективність накопиченого капіталу, результати економічної діяльності (здатність підприємства досягти поставленої мети і виконувати власну місію в стратегічному вимірюванні), та інші.

Найважливішою складовою економічної безпеки є *фінансова безпека* - безперервний процес забезпечення на підприємстві, що знаходиться в певному зовнішньому оточенні, стабільності його функціонування, фінансової рівноваги

і регулярного отримання прибутку, а також можливостей виконання поставлених завдань, його здібність до подальшого розвитку і вдосконалення на різних стадіях життєвого циклу підприємства і в процесі зміни конкурентних ринкових стратегій. Фінансова безпека підприємства – це цілісна система захищеності його життєво важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх погроз, фінансовий захист його виробничого, інституційного, кадрового і інтелектуального потенціалів, інформації, технологій, капіталу і прибутку, який забезпечується системою мір спеціального правового, економічного, організаційного, інформаційно-технічного і соціального характеру. ФБП вимагає гармонізації в часі і просторі економічних інтересів підприємства з інтересами пов'язаних з ним суб'єктів зовнішнього середовища, що діють за межами підприємства. Таким чином, ФБП – це комплексна цілісна система, яка вимагає спеціальної творчої роботи і управління. Результатом становлення і функціонування такої системи повинні стати економічний стан підприємства, стійкий по відношенню до внутрішніх і зовнішніх змін фінансово-господарській діяльності, стабільність його функціонування, фінансово-комерційний успіх, прогресивний науково-технічний і соціальний розвиток.

Ефективна система забезпечення фінансової безпеки підприємства потребує його активної діяльності, направленої на підвищення якості збору *інформації* не тільки про конкурентів, але і про стан власної діяльності, включаючи першочерговість визначення цілей і стратегії підприємства, а також розвитку превентивного підходу, тобто пріоритетності розробки шляхів уникнення можливих погроз і мінімізації негативних дій, підвищення ролі і частки інформаційно-аналітичної діяльності в роботі служби безпеки підприємства, що обумовлене неймовірними темпами зростання значення інформації як чинника функціонування сучасного підприємства. Одночасно необхідно забезпечити прозорість і конфіденційність інформації про діяльність підприємства, і глибоко розвивати взаємозв'язок економічної безпеки підприємства з національною економічною безпекою.

ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

Рибак Г. І., канд. екон. наук, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В Україні фінансові установи функціонують в таких умовах, що визначені порушенням цілісності державних кордонів, гібридною війною, фінансовою кризою, політичною нестабільністю і соціальною напругою. Вразливість національної економіки, підсилена впливом зовнішньої агресії, призводить до уповільнення темпів економічного зростання, зниження макроекономічної ефективності та зростання боргового навантаження, погіршення соціальної

захищеності і рівня якості життя населення. Посилилися критичні для економічної безпеки держави ризики і загрози зниження рівня конкурентоспроможності національного господарства, загострення проблеми імпортозалежності, зменшення обсягу ВВП, зростання тінізації економічних відносин, погіршення обсягів діяльності та фінансово-економічного результату підприємств реального сектору та ін. Наслідками для вітчизняного фінансового ринку стали: зниження довіри населення до фінансових установ, їх стійка залежність від іноземного капіталу, вилучення фінансових активів із обігу та трансформація інвестицій у заощадження, розміщені поза межами фінансового ринку, руйнування його інфраструктури, підвищення рівня тінізації фінансових операцій через механізми легалізації капіталу із використанням послуг фінансового посередництва та інших фінансових послуг і продуктів, зростання кількості банкрутств і ліквідацій фінансових установ, тощо. Під час інтеграції країни в систему світових господарських зв'язків перед нею постає проблема суперечності між необхідністю, з одного боку, інтегруватись у світову економіку, а з іншого – забезпечити гармонійний розвиток національної економіки, захист національних економічних інтересів, внутрішнього ринку і вітчизняного виробника[2, с. 50]. Все перелічене зумовлює необхідність та важливість управління системою економічної безпеки, що полягає у визначенні та обґрунтуванні стратегічних пріоритетів удосконалення інвестиційно-інноваційного забезпечення економічної безпеки національної економіки та окремих підприємств. Але вони мають бути орієнтовані не лише на фінансово-економічні результати, а й на інклюзивне зростання.

Фінансово-економічна безпека підприємства в першу чергу залежить від його конкурентоспроможності та адаптованості його стратегії розвитку до сучасних умов. Призначенням стратегії є створення надійних переваг підприємства над конкурентами і саме вона, базуючись на цілях бізнесу, визначає засоби, за допомогою яких підприємство може перетворити свої стратегічні наміри на ринкові переваги, взаємодіючи з факторами зовнішнього впливу [1].

Відповідно до основних домінантних сфер забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства формуються її стратегічні цілі, до яких можна віднести: максимізацію рівня фінансової рентабельності; оптимізацію обсягу фінансових ресурсів; забезпечення необхідного рівня фінансової стабільності і стійкості; повне задоволення інвестиційних потреб підприємства; мінімізацію рівня фінансових ризиків; забезпечення фінансової стабільності при виникненні кризових ситуацій.

Виходячи з зазначеного алгоритм розробки та реалізації стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства доцільно здійснювати відповідно до наступних етапів:

- розробка стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства на певний загальний період;

- дослідження та аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, що виявляють загрози та можливості. Про загрози можуть сигналізувати: зниження платоспроможності дебіторів, підвищення ненадійності якогось із партнерів, покупців чи постачальників, протидія державних органів та органів місцевого самоврядування; нестабільність економіки; погіршення екології у регіоні; підвищення рівня інфляції; агресивна скупка акцій, боргів підприємства; підвищена активність кредиторів щодо стягування боргів, недостатньо розвинена правова система захисту прав інвесторів і виконання законодавства; криза грошової, фінансової та кредитної систем; нерозвиненість ринків капіталу та їх інфраструктури; недосконалість механізмів формування економічної політики держави тощо;

- визначення наявності процесів, що в першу чергу загрожують розвитку підприємства та його фінансово-економічній безпеці;

- загальна оцінка фактичного рівня фінансово-економічної безпеки;

- створення списку показників, за якими присутні загрози фінансово-економічній безпеці підприємства;

- розробка, або вдосконалення стратегії фінансово-економічного розвитку підприємства;

- формування проектних сценаріїв стратегії фінансово-економічної безпеки з урахуванням результатів оцінки фінансово-економічної безпеки підприємства;

- вибір найвдалішого сценарію;

- організація контролю за реалізацією стратегії фінансово-економічної безпеки.

Результативність стратегії можливо проконтролювати за допомогою збалансованої системи показників.

Стратегія фінансової безпеки має бути динамічною і оновлюватися по мірі розвитку підприємства та зовнішніх факторів. Корекція стратегії особливо необхідна під час кризових явищ в країні, що сьогодні спостерігається і в Україні.

В Україні негативні наслідки впливу на фінансово-економічну безпеку підприємств як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, вимагають формування та реалізації відповідної стратегії її забезпечення. Розробка стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства – складний, багатогранний процес, що вимагає обов'язкового врахування усіх факторів.

Список використаних джерел:

1. Супрун, С. Д. Особливості формування конкурентних стратегій підприємств в сучасному динамічному середовищі [Електронний ресурс] / С. Д. Супрун, О. Д. Волошина. – Режим доступу: <http://intkonf.org/ken-suprun-sd-voloshina-od-osoblivosti-formuvannyakonkurentnih-strategiy-pidpriemstv-v-suchasnomu-dinamichnomu-seredovischi/>.

2. Фінансово-економічна безпека : стратегічна аналітика та аудиторський супровід : монографія / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; за заг. ред. Т. В. Момот. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 340 с.

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ СУТНОСТІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Родченко С. С., ст. викладач, Муталлімлі Орхан Фаррух огли, магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Проблема забезпечення та зміцнення фінансово-економічної безпеки банківської системи не є новою. Вона не породжена сьогоденням, а має корені й у минулому. Наразі питання фінансово-економічної безпеки набули загальнонаціонального значення і підвищили актуальність та значущість не лише для банківської системи, а й для фінансово-економічної безпеки країни загалом. У сучасних наукових дослідженнях ця проблема розробляється або вужче - тільки щодо безпеки окремих банків, зокрема, безпеки як грошово-кредитної установи кадрової безпеки здійснення банківських операцій силової безпеки, або ширше - у контексті загального дослідження фінансової та економічної безпеки банківських установ як одного з основних чинників забезпечення фінансової стабільності країни. Вивченням проблеми забезпечення економічної безпеки займалися багато вітчизняних учених, серед яких: А. І. Захаров, В. І. Мунтіян, М. І. Камлик, Т. Т. Ковальчук, О. А. Кириченко та ін. Розгляду проблем фінансової безпеки, як найважливішої складової економічної безпеки, присвятили свої праці: А. І. Барановський, М. М. Ермошенко, І. А. Бланк, А. С. Баришників та ін. Питання, пов'язані із забезпеченням фінансово-економічної безпеки банків, розглядали: А. І. Хитрін, А. А. Беспалько, К. Р. Тагирбеков, М. І. Зубок, В. Ф. Гапоненко та ін. Зарубіжні вчені також займалися дослідженням проблеми фінансової безпеки банків, серед них можна виділити: А. Паттокса, Л. Хоффмана та П. Швейзера.

Однак, у вітчизняній літературі залишаються недостатньо розробленими окремі аспекти формування системи безпеки банківських установ. Відсутні однозначні підходи до трактування економічної сутності фінансово-економічної безпеки, її впливу на розвиток банківської системи, а відповідно й макроекономічні процеси загалом. Розгортання трансформаційних процесів в економіці України об'єктивно зумовило необхідність подальшого дослідження проблем стабільного функціонування банківських інститутів в контексті формування систем та механізмів їх безпеки.

Незважаючи на широкий науковий інтерес і актуальність зазначеної проблеми, питання фінансово-економічної безпеки банків вимагають подальшого вивчення. Для того, щоб детально розглянути поняття фінансової та економічної безпеки банку, на основі аналізу наукової фахової літератури було систематизовано існуючі підходи до визначення їх сутності (табл. 1).

Таблиця 1 - Наукові підходи до визначення сутності фінансово-економічної безпеки банку

Особливості визначення поняття	Автор, джерело
1	2
Економічна безпека банку	
- це такий стан його функціональних можливостей, що здатний забезпечити збереження існуючих активів установи від ймовірних та наявних небезпек і загроз й сприяти залученню нових фінансових і матеріальних надходжень від різних видів діяльності банку (кредитних, депозитних, валютних, розрахунково-касових операцій, операцій з цінними паперами)	Зачосова Н. В.
- це такий її стан, коли фінансова стабільність чи репутація не може бути підірвана цілеспрямованими діями певної групи осіб і організацій або фінансовою ситуацією, що складається всередині чи зовні банківської системи	Гриценко В. Г.
- це стан збалансованості і стійкості банківської установи до негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз, його здатністю забезпечувати на основі реалізації локальних економічних інтересів сталий і ефективний розвиток банківської діяльності та економічної складової в цілому	Єрмошенко М. М.
- це стан, за яким забезпечується економічний розвиток і стабільність діяльності банку, гарантований захист його фінансових і матеріальних ресурсів, здатність адекватного і без суттєвих втрат реагувати на зміни внутрішньої і зовнішньої ситуації	Зубок М. І.
- це сукупність умов та факторів, які забезпечують незалежність банківської діяльності, її стабільність, стійкість, здатність до постійного оновлення та самовдосконалення	Албанин Л. И
- це захищеність життєво важливих інтересів суб'єкта господарювання від внутрішніх та зовнішніх загроз, тобто захист підприємства, банку, їх кадрового й інтелектуального потенціалу, інформації, технологій, капіталу і прибутку, які забезпечуються комплексом заходів спеціального, правового, економічного, організаційного, інженерно-технічного і соціального характеру	Ареф'єва О. Бондарчук Ю. Брягин О. Козаченко А.
- це його здатність протистояти деструктивним діям на фінансовому ринку і забезпечити виживання в конкурентній боротьбі банківського бізнесу	Тагірбеков К. Р.
- це захищеність її життєво важливих інтересів від внутрішніх і зовнішніх загроз, тобто захист підприємницької структури, її кадрового й інтелектуального потенціалу, інформації, технологій, капіталу і прибутку, яка забезпечується системою заходів спеціального правового, економічного, організаційного, інформаційно-технічного і соціального характеру	Меламедов С. Л.
- це стан економіки кредитної організації (банку), потрібний і достатній для реалізації цільової функції, самостійного, стійкого і прогресивного розвитку, збереження стабільності за внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих факторів	Бочаров О. А.
- це стан, за якого забезпечується стабільність його функціонування, фінансова рівновага і регулярне одержання прибутку, можливість виконання поставлених цілей і завдань, здатність до дальшого розвитку й удосконалення	Матвєєв М. В.
- це стан підприємства, що характеризується його здатністю нормально функціонувати для досягнення своїх цілей за існуючих зовнішніх умов і їх змін у визначених межах	Гапоненко В. Ф. Безпалько А. А. Власков А. С.

Продовження таблиці 1

1	2
- це не лише стан захищеності інтересів самого банку та його акціонерів, матеріальних, фінансових, інформаційних та інших ресурсів від існуючих і потенційних загроз, а й забезпечення поступального розвитку банку й абсолютного виконання контрагентами прийнятих ними перед банком зобов'язань	Герасимов П. А.
- це стан захищеності його життєво важливих інтересів від несумлінної конкуренції, протиправної діяльності кримінальних формувань і окремих осіб, а також спроможність протистояти зовнішнім і внутрішнім загрозам, зберігати стабільність функціонування і розвитку відповідно до статутних цілей	Краліч В. Р.
- це забезпечення стану гарантованого збереження і раціонального використання фінансових, матеріальних, кадрових та інформаційних ресурсів і цінностей з метою запобігання загрозам комерційних банків, ефективного проведення банком операцій і угод, а також створення умов стабільного, ефективного функціонування й максимізації прибутку в різноманітних умовах	Різник Н. С., Воробйова І. А.
- це стан, за якого при найефективнішому використанні матеріальних, інтелектуальних та фінансових ресурсів реалізуються його основні інтереси, забезпечується стабільність функціонування, фінансово-комерційний успіх, прогресивний розвиток, гарантується захист виробничого та кадрового потенціалу від усіх видів загроз та дестабілізуючих чинників, а також спроможність адекватно і без суттєвих втрат реагувати на зміни внутрішньої і зовнішньої ситуації, що забезпечить конкурентну перевагу на ринку банківських послуг, зумовлену відповідністю потенціалу й організаційної структури банку його стратегічним цілям і завданням	Штаєр О. М.
Фінансова безпека банку	
- це сукупність умов, за яких потенційно небезпечні для фінансового стану комерційного банку дії чи обставини попереджені чи зведені до такого рівня, за якого вони не здатні завдати шкоди встановленому порядку функціонування банку, збереженню й відтворенню його майна і перешкодити досягненням банком статутних цілей	Барановський О. І.
- це стан банківської установи, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, його здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення стійкого розвитку	Єпіфанов А. О.
- це такий фінансовий стан, який характеризується збалансованістю системи фінансових показників, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, що дозволяє своєчасно та в повному обсязі виконувати взяті на себе зобов'язання, забезпечує ефективний розвиток банку в поточному та наступних періодах	Євченко Н. Г., Криклій О. А.
- це динамічний стан, при якому банк юридично і технічно здатний виконувати і реально виконує властиві йому функції та забезпечує стійкий захист життєво важливих соціально-економічних інтересів громадян, господарюючих суб'єктів, суспільства та держави від негативного впливу внутрішніх і зовнішніх загроз	Хитрін О. І.
- це здатність протистояти деструктивним змінам на фінансовому ринку і забезпечити виживання банківського бізнесу в конкурентній боротьбі	Побережний С. М.

Закінчення таблиці 1

1	2
- це готовність і спроможність національної фінансової системи, її інститутів та інструментів забезпечувати ефективне функціонування всіх каналів розподілу і перерозподілу грошових коштів, у тому числі – за наявності внутрішніх і зовнішніх загроз, між усіма сферами економіки (державою, суб'єктами господарювання, домашніми господарствами)	Романовский М. В., Иванова Н. Г.
- це стан найбільш ефективного використання корпоративних ресурсів підприємства, виражений у найкращих значеннях фінансових показників прибутковості й рентабельності бізнесу, якості управління і використання основних засобів та обігових коштів підприємства, а також курсової вартості його цінних паперів як синтетичного індикатора поточного фінансово-господарського стану підприємства і перспектив його технологічного та фінансового розвитку	Марцин В. С.
- це такий фінансовий стан підприємства, який характеризується: по-перше, збалансованістю і якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством; по-друге, – стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, – спроможністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; по-четверте, – забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи	Горячева К. С.
- це умови існування і розвитку об'єкта відносин, а також процесу його створення і підтримання; здатність (властивість) фінансової сфери гарантовано задовольняти відповідні потреби, безперервно розвиваючись і функціонуючи з мінімальним ризиком можливих порушень	Трунцевський Ю. В.
- це комплекс заходів, спрямованих на досягнення максимально можливої платоспроможності і стійкості комерційного банку, ліквідності його балансу, ефективної структури капіталу й найприбутковіших напрямів його вкладень завдяки чіткому стратегічному і тактичному плануванню, аналізу та запобіганню загрозам фінансового характеру.	Артеменко Д. А.
- це такий стан банківської установи, якому притаманна збалансованість і стійкість до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, спроможність досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів для забезпечення сталого розвитку	Болгар Т. М.
- це якість його фінансового стану з позиції ймовірних небезпеки та загрози	Корнієнко Ю.
- це захист фінансових інтересів банку, його фінансової стійкості і середовища, в якому він функціонує	Дмитров С., Фадєєв Д.
- це стан банківської установи, що характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз, його здатністю досягати поставлених цілей і генерувати фінансові ресурси в достатньому обсязі для забезпечення поточної діяльності та стійкого розвитку	Литовченко О. Ю., Самойлов Б. М.

Дані табл. 1 свідчать, що науковці пов'язують фінансову безпеку з різними явищами: деякі з фінансовою стабільністю та стійкістю, деякі - зі ступенем ефективності фінансово-економічної діяльності, інші - з захищеністю інтересів

громадян, а також з рівнем стійкості до внутрішніх і зовнішніх ризиків. Отже, дослідники приділяють увагу, в першу чергу, правовим і організаційним аспектам забезпечення фінансово-економічної безпеки. В той же час, проблеми ліквідності, прибутковості, своєчасного повернення кредитів, управління банківськими ризиками вивчені недостатньо.

За результатами проведених досліджень зроблено висновок, що фінансово - економічна безпека банку - це комплексне поняття, що характеризує здатність банківської установи ідентифікувати, попереджувати та протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам шляхом створення та забезпечення ефективного функціонування системи управління фінансово-економічною безпекою.

Список використаних джерел:

1. Албанин Л. И. Экономическая безопасность: угрозы и их отражение / Л. И. Албанин // Вопросы экономики. – 2009. – № 2. – С. 47-48.
2. Ареф'єва О. Планування економічної безпеки підприємств / О. Ареф'єва, Т. Кузенко. – Київ : Вид-во "ЄУ", 2005. – 172 с.
3. Артеменко Д. А. Механизм обеспечения финансовой безопасности банковской деятельности: автореф. дис. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10 – финансы, денежное обращение и кредит / Д. А. Артеменко. – РостовнаДону, 1999. – 32 с.
4. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економіка і прогнозування. – 2011. – № 1. – С. 7-26.
5. Болгар Т. М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України: автореф. дис. На здобуття наукового ступеня канд. экон. наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Т. М. Болгар. – Суми, 2008. – 21 с.
6. Бондарчук Ю. Безпека бізнесу: організаційно-правові основи / Ю. Бондарчук, А. Марущак. – Київ : Вид-во КНТ, 2008. – 369 с.
7. Бочаров О. Формирование основ экономической безопасности в банковской деятельности : дисс. ... канд. экон. наук. – М. : Изд-во ", 2003. – 20 с.
8. Брягин О. Безопасность вашего бизнеса. – Київ : Вид-во КНТ, 2006. – 227 с.
9. Гапоненко В. Экономическая безопасность предприятий / В. Гапоненко, А. Беспалько, А. Власков. – М. : Изд-во "Ось-89", 2007. – 208 с.
10. Герасимов П. А. Экономическая безопасность банка: концептуальный подход / П.А.Герасимов // Банковские услуги. – 2006. – № 4. – С. 20–30.
11. Горячева К. С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. экон. наук: спец.: 08.06.01 – економіка, організація і управління підприємствами / К. С. Горячева. – Київ, 2006. – 16 с.
12. Гриценко В. Г. Економічна безпека банківської системи України / В. Г. Гриценко // Вісник Національного банку України. – 2009. – № 4. – С. 27-28.
13. Дмитров С. О. Управління фінансовою безпекою комерційного банку / О. С. Дмитров // Фінансовий простір. – № 2 (6). – 2012. – С. 11 – 15.
14. Євченко О. А. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наукових праць. – 2009. – Вип. 25. – С. 45-52.
15. Єпіфанов А. О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. ред. д-ра экон. наук, проф. А. О. Єпіфанова. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
16. Єрмошенко М. М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення / М. М. Єрмошенко. – Київ : КНТЕУ, 2012. – 309 с.
17. Зачосова Н. В. Кадровий менеджмент у системі економічної та фінансової безпеки комерційного банку / Н. В. Зачосова // Сучасна економіка. – 2011. – Вип. 5. – С.14-25.

18. Зубок М. І. Організаційно-правові основи безпеки банківської діяльності в Україні / М.Зубок, Л.Ніколаєва. – Київ : Істина, 2009. – С. 55-58.
19. Козаченко А. Экономическая безопасность предприятия: сущность и механизм обеспечения / А. Козаченко, В. Пономарев, А. Ляшенко. – Київ : Вид-во "Либра", 2003. – 279. – С. 145.
20. Краліч В. Р. Фінансовий моніторинг у забезпеченні функціонування системи економічної безпеки банківських установ в Україні: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. екон. наук: спец.: 21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності / В.Р.Краліч. – Київ, 2010. – 21 с.
21. Литовченко О. Ю. Теоретико-методичне підґрунтя до управління фінансовою безпекою банку / О. Ю. Литовченко, Б. М. Самойлов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rusnauka.com.
22. Марцин В. С. Економічна безпека як основна складова економічної свободи в період глобалізації. – У кн.: Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Євроінтеграційний курс України: фінансовий вимір: У 2х ч. – Львів, 2006. – Вип. 3. – Ч. 1. – С. 95.
23. Матвеев Н. В. Экономическая безопасность предприятия : дисс. ... канд. экон. наук. – М. : Изд-во "Лотос", 1999. – 20 с.
24. Меламедов С. Формирование стратегии экономической безопасности предпринимательских структур : дисс. ... канд. экон. наук. – СПб., 2002. – 20 с.
25. Побережний С. М. Фінансова безпека банківської діяльності : навч. посібн. / С. М. Побережний. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 112 с.
26. Різник Н. С. Оцінка та шляхи забезпечення економічної безпеки банку / Н.С.Різник, І.А.Воробйова // Економічні науки. Серія "Облік і фінанси". Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – №5 (20). – Луцьк, 2008. – 368 с.
27. Романовский М. В. Финансовая система и финансовая безопасность России / М. В. Романовский, Н. Г. Иванова // Балтийский экономический журнал. – 2009. – № 2. – С. 19–30.
28. Тагирбеков К. Р. Основы банковской деятельности. – М. : Изд-во "Ось-89", 2003. – 446 с.
29. Фадєєв Д. А. Фінансова безпека банківської діяльності в Україні / Д. А. Фадєєв [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rusnauka.com.
30. Хитрін О. І. Фінансова безпека комерційних банків / О. І. Хитрін // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 118–124.
31. Штаєр О. М. Напрями забезпечення та основні складові економічної безпеки банку / О. М. Штаєр // Європейський вектор економічного розвитку. – 2011. – № 2. – С. 263–270.

ПРОВЕДЕННЯ ДІЛОВОЇ РОЗВІДКИ ТА ЇЇ ЗАВДАННЯ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Рябуха А. А. магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Поняття «ділової розвідки» є достатньо новим та не до кінця зрозумілим для українського підприємця, незважаючи на його поширеність та активне використання суб'єктами господарювання розвинутих країн. В загальному обсязі ділова розвідка поєднує в собі конкурентну розвідку та її зовнішнє середовище. Вона ставить за мету збір та аналіз інформації про конкурентів, як в конкурентній розвідці так і в зовнішньому середовищі, забезпечуючи вагоме

збільшенням конкурентних переваг, шляхом використання отриманого матеріалу в результаті прийняття ефективних, якісних, стратегічних і важливих тактичних рішень в даному бізнесі. Тобто ділова розвідка діє тільки в рамках існуючого законодавства та етичних норм, спрямовується на мінімальну кількість можливих ризиків, отримання переваг в організації бізнесу і додаткового прибутку при цьому базується тільки на отриманій інформації в рамках нормативно-правового поля.

Іншими словами проведення ділової розвідки – це фактичне, доскональне вивчення конкурента, збір інформації про маркетингові дослідження як освоєного, так і неосвоєного ринку з метою забезпечення безперебійного та процвітаючого бізнесу. Основними напрямками є пошук нових технологій, отримання нових знань, прийняття ефективних управлінських рішень, досягнення значних переваг, поліпшення фінансових результатів, отримання максимальних прибутків за мінімальних витрат та розроблення стратегічних планів розвитку бізнесу.

Тобто, ділова розвідка на наш час, спрямовується до всебічного розвитку і йде до прогресу в сфері інформаційних технологій. Зокрема, вона працює в галузі розвитку Інтернет – технологій та електронної торгівлі. В Україні за цією технологією підприємства досягли багато успіхів в політиці поглинання та злиття.

А. М. Штангрет розкриває поняття ділової (конкурентної) розвідки в системі економічної безпеки та зазначає, що вона досконало здійснює фактичне і етичне вивчення конкурента, збирання інформації про маркетингові дослідження ринку, з метою забезпечення безперебійного та процвітаючого бізнесу, забезпечення даних внутрішнього і зовнішнього середовища компанії, яке в майбутньому буде задовольняти запити споживачів і підтримку прибутковості [1, с.65-68].

Одним з ключових елементів для отримання конкурентної інформації є саме підприємство, що виконує ці дослідження. Завдяки цьому, внутрішніми джерелами являються торгові представники, які неодноразово контактують з покупцями і мають безпосередньо з'ясувати чим займаються конкуренти; працівники відділів розвитку та аналітики чи здатні виявити нові патенти, або прочитати нові дослідження в газетах, що належать до розвитку конкурента; співробітники відділу постачання чи здатні дізнатися щось від постачальника, який обслуговує й конкурента.

Ділова розвідка передбачає отримання інформації тільки з відкритих джерел, без використання нелегальних методів збору інформації. Отримання інформації шляхом використання нелегальних та неетичних методів є формою промислового шпигунства.

Промислове шпигунство як вид недобросовісної конкуренції включає діяльність з незаконного здобуття та використання інформації, що являє собою промислові та ділові секрети конкурентів. Ділова розвідка на відміну від промислового шпигунства спирається на правові норми та спрямовується здобувати інформацію не лише правовими методами, а й етичними. Тобто, діловій розвідці не властива крадіжка даних, характеристикою являються –

робота з різноманітними джерелами та носіями інформації відкритого типу [2, с. 277-279].

В системі забезпечення фінансово-економічної безпеки використання ділової розвідки має забезпечити конкурентні переваги, оптимальну інформаційну політику та загальну захищеність підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз. Дослідження показують, що ділова розвідка є невід'ємною складовою успішної комерційної діяльності та економічної безпеки компанії, яка має змогу розглянути свій бізнес зі сторони третьої особи, представляє нові ідеї та концепції, ставить на меті напрямки дії керівництва на важливі завдання та виконання поставлених рішень [4].

Основними завданнями ділової розвідки, як складового елементу комплексної системи фінансово-економічної безпеки підприємства є:

- виявлення та запобігання внутрішніх чи зовнішніх загроз зі сторони конкурентів;
- вирішення питань з нейтралізації ризиків;
- підвищення сприятливих й нейтралізація несприятливих ризиків впливу навколишнього середовища;
- оцінювання партнерів, клієнтів, конкурентів;
- збір інформації про конкурентів та їх стратегій;
- систематизація результатів реалізації раніше прийнятих рішень;
- інформаційний контроль самої інфраструктури ринку та конкурентів;
- розроблення довгострокових прогнозів впливу навколишнього середовища на діяльність підприємства [3, с.65-66].

Ділова розвідка визначається для кожного підприємства індивідуально, вона є невід'ємною складовою, яка впливає на майбутнє компанії, її економічну безпеку, ефективність роботи, конкурентну позицію.

Отже, ділова розвідка може гарантувати фінансово-економічну безпеку підприємства, забезпечити підвищення ефективності діяльності підприємства шляхом постійного та ретельного аналізу його середовища та протидіяти проявам недобросовісної конкуренції та ризикам, пов'язаним з недосконаlostями та змінами законодавства.

Список використаних джерел:

1. Штангrent А. М. Конкурентна розвідка в системі забезпечення економічної безпеки підприємства / А. М. Штангrent // Управління фінансово-економічною безпекою. – 2015. – № 1. – С. 65-68.
2. Беседіна А. О. Конкурентна розвідка в системі забезпечення стратегічного розвитку підприємства / А. О. Беседіна // Бізнес Інформ. – 2012. – №10. – С. 277-279.
3. Чвертко Л.А. Конкурентна розвідка в системі забезпечення економічної безпеки / Л.А. Чвертко // Управління фінансово-економічною безпекою. – 2015. – № 1. – С. 65-66.
4. Матеріали з офіційного сайту Професійної асоціації корпоративного управління. Режим доступу: <http://cgpa.com.ua>.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ЗАПАСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Савченко А. І., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Для здійснення господарської діяльності підприємствами всіх форм власності та галузей економіки використовують запаси, які є найбільш важливою і значною частиною активів підприємства. Вони займають особливе місце у складі майна і домінуючу позицію у структурі витрат підприємств різних сфер діяльності. Запаси є складовою частиною групи матеріальних ресурсів, які формують економічні ресурси.

Безперервне спостереження за всіма господарськими операціями на підприємстві здійснюється за допомогою документування. Автор першої книги з бухгалтерського обліку, виданої приблизно 540 років тому, Лука Пачолі писав: "...ніхто не спроможний вести свої бізнесові справи, якщо не захоче дотримуватися належного порядку в записях, та при цьому душа його буде в постійній тривозі" [2].

Для отримання деталізованої інформації, необхідної для управління запасами за їх окремими видами та процесами, організовується аналітичний облік. Дані аналітичного обліку використовуються, переважно, в системі менеджменту, а його інформація необхідна управлінцям різних рівнів.

Економічна наука досить багато уваги приділяє питанню обліку запасів. Загальні теоретичні питання обліку запасів не залишилися поза увагою таких провідних вітчизняних вчених, як Ф. Ф. Бутинець, Б. І. Валуєв, С. Ф. Голов, Л. В. Жилкіна, З. В. Гуцайлюк, М. В. Кужельний, В. І. Єфіменко, Г. Г. Кірейцев, В. Г. Лінник, В. С. Рудницький, Н. М. Ткаченко, В. В. Сопко, П. С. Смоленюк. Однак все ще існують питання, які потребують подальших досліджень та наукових розробок.

Деталізація аналітичного обліку запасів обумовлена, по-перше, наявністю великої кількості складів для їх зберігання; по-друге, значною їх номенклатурою; по-третє, складною організаційною та виробничою структурами підприємства тощо.

Аналітичний облік запасів ведеться в розрізі їх найменувань або однорідних груп, за допомогою карток складського обліку, які розміщуються в картотеці за технічними групами виробничих запасів відповідно до номенклатури-цінника. Кожна з груп запасів поділяється за видами, сортами, марками, типами, розмірами. Кожному найменуванню, сорту, розміру запасів привласнюється коротке числове позначення (номенклатурний номер), яке записують до спеціального реєстру-номенклатури-цінника, де також вказують одиницю виміру та облікову ціну запасу [3].

На кожному документі з руху запасів вказано не тільки найменування запасу, але й номенклатурний номер, що дозволяє уникати помилок під час заповнення прибуткових і видаткових документів та здійснення записів у складському і бухгалтерському обліку запасів.

Необхідно зазначити, що чітко організований аналітичний облік є важливою передумовою раціональної організації бухгалтерського обліку. Для правильного ведення аналітичного обліку запасів слід дотримуватися основних вимог:

- 1) кількість аналітичних рахунків визначається потребами підприємства та його видом діяльності;
- 2) запаси обліковуються в натурально-вартісному виразі;
- 3) аналітичний облік ведеться в картках або відомостях;
- 4) в кінці звітного періоду здійснюється звірка аналітичних рахунків з синтетичними.

Складність і трудомісткість обліку запасів, різноманіття форм первинних документів, неналагодженість взаємодії бухгалтерії, складу та виробничих підрозділів вимагають різноманітних підходів при вирішенні конкретних питань техніки та методики ведення аналітичного обліку запасів. Також потребують удосконалення документи, на основі яких структурні підрозділи одержують сировину, матеріали, покупні готові вироби із заводських складів (лімітно-забірні картки, забірні картки, вимоги і накладні тощо) [1].

На сьогодні важливу роль у бухгалтерському обліку запасів та документообігу посідає їх інформаційне забезпечення, а саме використання комп'ютерних програм. Для комп'ютерної підтримки ведення обліку існує правило, що всі дані повинні накопичуватися та узагальнюватися, потім, на основі першоджерел, та в подальшому через пункти сполучення програм передаватися у відповідні пункти розрахунків, оцінок, узагальнень та аналізу.

Сучасні інформаційні системи ведення обліку безпосередньо пов'язані з управлінням підприємства та без перебільшення є ключовим елементом інфраструктури підприємства [4].

Впровадження системи управління запасами шляхом удосконалення інформаційно-аналітичного забезпечення обліку запасів, спрощення системи документообігу та чітка організація обліку з застосуванням програмного забезпечення обліку запасів підприємства, враховуючи особливості його діяльності, надасть можливість отримувати точну та детальну інформацію про наявність і рух запасів, здійснювати чіткий та розгорнутий аналіз обсягів запасів, що також вплине на поліпшення роботи підприємства, прийняття відповідних управлінських рішень і, як наслідок, отримання бажаного прибутку.

Список використаних джерел:

1. Лежненко Л. І., Ломова І. О., Теоретичні аспекти удосконалення аналітичного обліку виробничих запасів - «Молодий вчений» • №5 (08) • травень, 2014 р. Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/5/32.pdf>
2. Низова О., Первинний документообіг: тенденції до спрощення / О. Низова // Вісник Міністерства доходів і зборів України [Електронний ресурс] : 2011. – № 47. Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/561>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси" (П(С)БО 9) затверджено наказом Мінфіну від 20.10.1999 № 246. із змінами та доповненнями.
4. Марушко Н. С., Воляник Г. М., Інформаційні системи ведення обліку: Сучасний стан і тенденції розвитку - Науковий вісник НЛТУ України. – 2015. – Вип. 25.3 – Режим доступу: http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2015/25_3/62.pdf

ОЦІНКА ВИРОБНИЧИХ МАТЕРІАЛІВ І СИРОВИНИ НА ДАТУ БАЛАНСУ

Савчук Т. В., кан. екон. наук, доцент, Давимука Д. В., студентка, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

При побудові системи бухгалтерського обліку матеріальних витрат підприємства важливе значення приділяється їх оцінці. Оцінка передбачає визначення облікової ціни для поточного обліку та фактичної собівартості. Без попереднього вирішення цього питання раціональна побудова обліку витрат виробництва практично неможлива, тому актуальність обраної тематики не викликає жодних сумнівів.

Питанням оцінки запасів приділяється чимало уваги. Різні аспекти цієї проблеми знайшли відображення в роботах провідних учених України: Ф. Ф. Бутинця, В. А. Василенко, С. Ф. Голова, В. І. Єфименка, М. В. Кужельного, М. С. Пушкаря, Н. М. Ткаченко, М. Г. Чумаченка, В. Г. Швеця, та інших.

Але оцінка запасів все ще є не достатньо вивченою, зокрема існують відмінності з цього питання згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (МСБО) 2 «Запаси» та Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку (ПСБО) 9 «Запаси». Тому метою нашого дослідження є порівняльний аналіз оцінки запасів на дату балансу згідно МСБО 2 «Запаси» та ПСБО 9 «Запаси».

Оцінювання запасів в господарській діяльності підприємств, відбувається впродовж усього їх «життєвого циклу», з моменту надходження, перебування на балансі та до їх списання.

Згідно П(С)БО 9 запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації [1].

Чиста вартість реалізації запасів – очікувана ціна реалізації запасів в умовах звичайної діяльності за вирахуванням очікуваних витрат на завершення їх виробництва та реалізацію. Запаси відображаються за чистою вартістю реалізації, якщо на дату балансу їх ціна знизилась, або вони зіпсовані, застаріли, або іншим чином втратили первинно очікувану економічну вигоду.

Згідно з МСБО 2 запаси теж слід відображати в балансі за найменшою з двох оцінок: собівартістю або чистою вартістю реалізації [2].

На відміну від ПСБО 9, МСБО 2 «Запаси» більш докладно розкриває випадки оцінки запасів за чистою вартістю реалізації у разі, коли собівартість запасів не може бути відшкодована. По-перше, якщо ці запаси пошкоджені. По-друге, якщо вони повністю або частково застаріли, або ціна їхнього продажу знизилася. Крім того, собівартість запасів не може також бути відшкодована, якщо зросли попередньо оцінені витрати на завершення виробництва або попередньо оцінені витрати на збут. Практика часткового списання запасів нижче собівартості до чистої вартості реалізації пов'язана з тим, що балансова вартість активів не повинна перевищувати суму, яку можна очікувати від їх продажу або використання.

МСБО 2 вимагає списувати запаси до чистої вартості реалізації на індивідуальній основі. Проте, МСБО 2 дозволяє за деяких обставин об'єднання подібних або взаємозалежних одиниць, якщо це доцільно. Прикладом можуть бути одиниці запасів, які відносяться до однієї номенклатурної групи продукції, мають подібне призначення або кінцеву мету використання, виробляються та продаються в одному географічному регіоні, але практично не можуть бути оцінені окремо від інших одиниць даної номенклатурної групи продукції.

На відміну від ПСБО 9, МСБО 2 містить винятки, коли дозволяється не проводити уцінку запасів до рівня чистої вартості реалізації. Так, п. 32 МСБО 2 передбачає, що матеріали та інші допоміжні матеріали, які утримуються для виробництва запасів, не списуються частково нижче собівартості, якщо очікується, що готова продукція, виготовлена з них, буде реалізована за собівартістю або вище собівартості. Проте, коли падіння ціни на матеріали вказує на те, що собівартість готової продукції буде вищою за чисту вартість реалізації, матеріали частково списуються до їх чистої вартості реалізації. За таких обставин відновлювана собівартість матеріалів буде найкращою наявною оцінкою чистої вартості їх реалізації. Вітчизняний ПСБО 9 не містить такого пояснення. На нашу думку, цей виняток є досить важливим і тому вважаємо за необхідне внести його у національне П(С)БО 9 «Запаси».

Якщо в конкретному періоді відбулася уцінка запасів до чистої вартості реалізації, то в кожному наступному періоді повинна проводитися нова оцінка чистої вартості реалізації. Якщо тих обставин, які раніше стали причиною часткового списання запасів нижче собівартості, більше не існує, або якщо існує чітке свідчення збільшення чистої вартості реалізації внаслідок економічних обставин, що змінилися, сума часткового списання сторнується (таке сторнування обмежується сумою первісного часткового списання). При цьому дооцінка провадиться до меншої величини - собівартості або переглянутої чистої вартості реалізації.

Порівнюючи оцінку на дату балансу згідно ПСБО 9 «Запаси» і МСБО 2 «Запаси», можна зробити висновок, що вона в цілому є ідентичною. Але є і певні відмінності. Зокрема, МСБО 2 приділяє значно більшу увагу визначенню і порядку списання до чистої реалізаційної вартості запасів, ніж вітчизняний ПСБО 9. Однак, в цілому дані вимоги співпадають.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджений Наказом Міністерства фінансів України №246 від 20.10.1999 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99>.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси», затверджений Комітетом з міжнародних бухгалтерських стандартів від 01.01.2005 р. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_021.

ПОНЯТТЯ РЕЗЕРВУ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Савчук Т. В. канд. екон. наук, доцент, Захаренко Ю. С. студент; Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Останнім часом в бухгалтерській практиці все ширше почали застосовувати поняття «резерви» і «забезпечення». Особливе поширення дістає в умовах переходу на міжнародні стандарти. Різні автори і бухгалтера по-своєму тлумачать і щось своє вкладають в поняття резерву і забезпечення. Поняття «забезпечення» часто заміняють поняттям «резерв». У пункті 139.1 статті 139 Податкового кодексу України вони також використовуються паралельно (як «резерви та забезпечення»). Саме тому метою цього дослідження є визначення економічного змісту існуючих понять.

Правилами бухгалтерського обліку передбачено нарахування резерву сумнівних боргів (далі – РСБ), який відображається на рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів». Порядок формування та відображення в бухгалтерському обліку РСБ регулюється нормами П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість». РСБ нараховується за поточною дебіторською заборгованістю, яка є фінансовим активом і за якою існують сумніви щодо її погашення [1].

Резерв сумнівних боргів — це резерв, який створюється з метою покриття у майбутньому безнадійної дебіторської заборгованості. Він коригує дебіторську заборгованість до її чистої реалізаційної вартості, дозволяє підприємству показати, що відповідна сума не може бути стягнута з дебіторів.

Крім створення РСБ, підприємства на свій розсуд можуть створювати забезпечення для відшкодування майбутніх витрат і платежів. Порядок відображення в обліку резервів визначається П(С)БО 11 «Зобов'язання».

Забезпечення – це зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення на дату балансу. Облік забезпечень ведеться на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів».

Забезпечення створюються для відшкодування наступних (майбутніх) операційних витрат на:

- виплату відпусток працівникам;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- виконання гарантійних зобов'язань;
- реструктуризацію, виконання зобов'язань при припиненні діяльності;
- виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів тощо [2].

Метою створення забезпечення є відображення існуючих зобов'язань щодо майбутніх виплат. На відміну від РСБ, який уточняє балансову вартість активу, забезпечення відображається в пасиві.

Крім вищезазначених на підприємства передбачено створення резервного капіталу. Порядок нарахування резервного капіталу регламентує Закон України «Про акціонерні товариства» та Закон України «Про господарські товариства». Резервний капітал (у вузькому розумінні) — це сума резервів, сформованих за рахунок чистого прибутку в розмірах, установлених засновницькими

документами підприємства та нормативними актами. У бухгалтерському обліку формування резервного капіталу відображається на рахунку 43 «Резервний капітал».

Згідно із законодавством України на кожному підприємстві, заснованому у формі акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю тощо повинен бути сформований резервний (страховий) капітал, з метою погашення можливих збитків. На відмінну від двох попередніх, резервний капітал є елементом власного капіталу і відображається в пасив балансу (в розділі власний капітал).

Резервний капітал може використовуватися на такі основні цілі:

- покриття збитків суб'єкта господарювання;
- виплата боргів у разі ліквідації підприємства;
- виплата дивідендів (якщо величина резервів перевищує мінімально допустимий рівень);
- інші цілі, передбачені законодавством чи засновницькими документами.

Отже, відповідно до вищесказаного, можемо стверджувати що, резерв сумнівних боргів, забезпечення і резервний капітал є абсолютно різні поняття. РСБ є контрахунком до активу, забезпечення виступають в ролі зобов'язань, а резервний капітал є елемент власного капіталу.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" (П(С)БО 10) затверджено наказом Мініфіну від 08.10.1999 № 237
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання" (П(С)БО 11) затверджено наказом Мініфіну від 31 січня 2000 року № 20.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Сарапіна О. А., докт. екон. наук, професор, Кузьменко Є. М., магістр, Херсонський національний технічний університет

Основним завданням облікової політики є забезпечення організації бухгалтерського обліку на підприємстві як цілісної системи, яка повинна охоплювати всі аспекти облікового процесу: організаційні, методичні, технічні.

Облік імпорتنих операцій ідентичний загальним вимогам обліку, за виключенням деяких особливостей, зокрема приймання імпорتنих товарів з обов'язковою участю експерту торгово-промислової палати України із складанням приймального акту і акту експертизи. При виявленні нестачі або дефекту товарів складається рекламаційний акт; обов'язкове декларування експортно-імпорتنих товарів при перетині митного кордону України відображення в обліку приймання товарів, що імпортуються, за датою вантажної митної декларації; необхідність відокремленого обліку імпорتنих товарів і розрахунків щодо їх придбання; організація аналітичного обліку за

найменуваннями, кількістю товарів, обліковими партіями, контрактами, країнами та консигнаторами [2, с. 79].

Виходячи з цього можна зробити висновок, що облікова політика в частині імпорتنих операцій в цілях бухгалтерського обліку має визначати такі складові:

- первісна оцінка товарів;
- облікова одиниця товарів;
- порядок проведення уцінки;
- облік транспортно-заготівельних витрат.

Товари, у тому числі імпортовані з-за меж митної території України, є запасами, оскільки вони відповідають всім критеріям цієї категорії активів.

Отже, облікова політика в частині імпорتنих операцій повинна передбачати варіанти накопичення та розподілу витрат, пов'язаних з придбанням запасів та приведення їх до стану придатного до використання (ТЗВ).

Формування облікової політики імпорتنих операцій в частині організаційно-технічного забезпечення включає:

- розподіл облікових працівників та обов'язків за ділянками;
- засоби збору і обробки інформації;
- робочий план рахунків;
- перелік первинних документів та облікових регістрів;
- графік документообороту.

При формуванні облікової політики важливе значення має розробка графіка документообігу. Підставою для обліку імпортно-експортних операцій є договірні, супроводжувальні, дозвільні, митні, страхові, розрахунково-платіжні та претензійні документи [3, с. 51].

Взаємозв'язок елементів облікової політики за імпортними операціями суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності представлено рис. 1.

Таким чином, облікова політика в частині імпорتنих операцій в цілях бухгалтерського обліку має визначати такі складові, як первісна оцінка товарів, облікова одиниця товарів, порядок проведення уцінки, облік транспортно-заготівельних витрат. Одним з основних моментів при цьому є методика накопичення та розподілу витрат, пов'язаних з придбанням запасів та приведення їх до стану придатного до використання.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність: закон України») від 16.04.1991 р. №959-ХІІ (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/959-12>.
2. Коваль О. Д. Методика бухгалтерського обліку експортно-імпорتنих операцій [Текст] / О. Д. Коваль. Н. В. Балабайкіна // Бухгалтерський облік і аудит. - 2010. - № 4. - С. 31-35.
3. Чирка Д. М. Документування на підприємствах зовнішньоекономічної діяльності [Текст] / Д. М. Чирка // Міжнародний збірник наукових праць. - 2011. - № I (19). - С. 393-400.

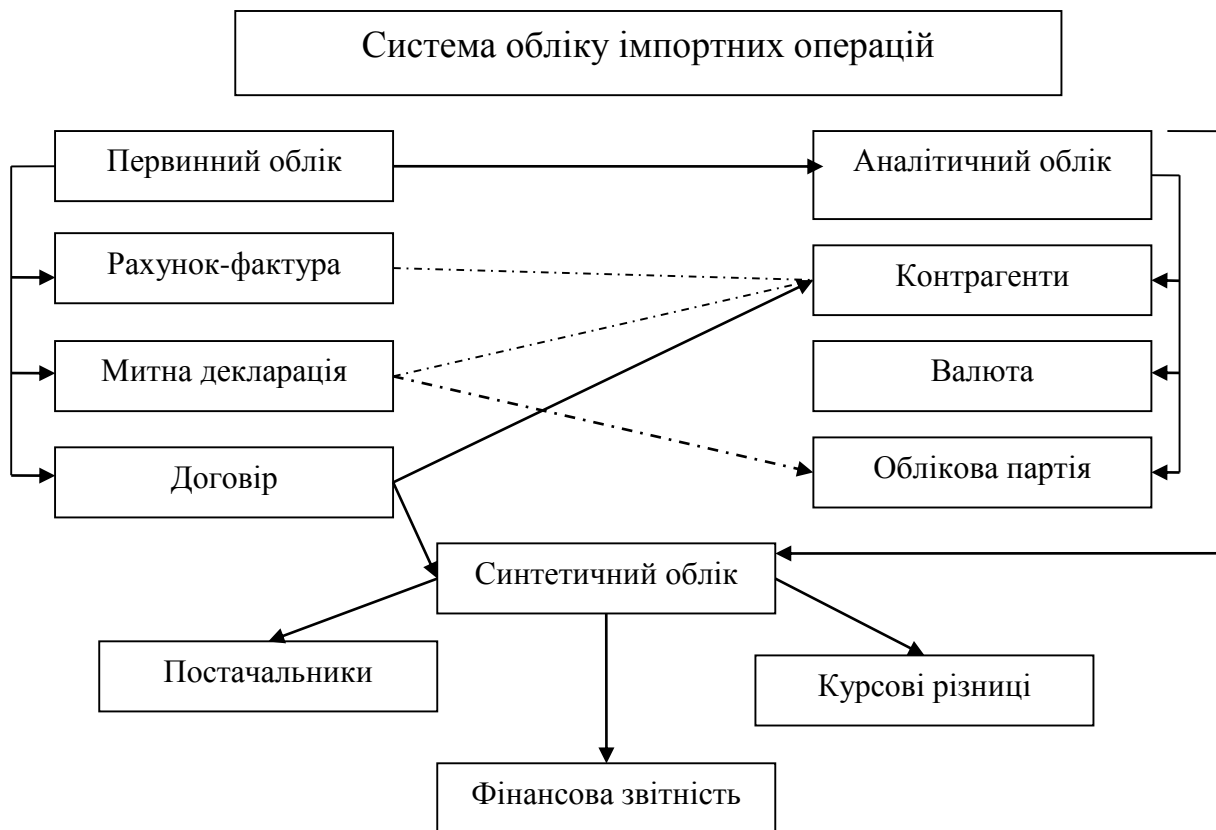

Рис. 1. Взаємозв'язок елементів облікової політики за імпортними операціями

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Семенова О. В., магістр, Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, м. Черкаси

Однією з обов'язкових умов здійснення процесу виробництва є забезпечення його виробничими запасами. Відмінною їх особливістю є одноразове використання в процесі виробництва, перенесення всієї вартості на собівартість виготовленої продукції (виконаних робіт, послуг). Особливістю сільськогосподарського виробництва є те, що як виробничі запаси воно використовує значну частину виробленої власної продукції у вигляді кормів, насіння, а також продукти і відходи, одержані від переробки продукції у власному господарстві чи на стороні. Матеріальні витрати на цих підприємствах займають суттєву питому вагу.

Сьогодні сільськогосподарські підприємства потребують реформування структури управління господарською діяльністю. Процес відображення запасів в обліку, який складався роками, не задовольняє інформацією управлінський персонал. Тому станом на сьогоднішній день важливим є вирішення питання

пристосування сучасної системи обліку виробничих запасів на підприємствах до вимог оптимізації оперативності та достовірності надання інформації для потреб менеджменту з метою раціоналізації управління такими активами та підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання в цілому [1].

Проаналізувавши численні дослідження щодо питань організації обліку виробничих запасів, можна стверджувати, що багато теоретичних положень і питань обліку потребують вдосконалення і доопрацювання.

Можна виділити такі негативні аспекти щодо обліку виробничих запасів:

- складність визначення справедливої (ринкової та неринкової) вартості запасів, що полягає у використанні підприємствами бартерного обміну, більше того, обміну на неподібні активи;
- низький рівень оперативності інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств;
- невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів;
- обмеженість контролю використання виробничих запасів;
- застосування підприємствами застарілих галузевих нормативно-правових актів з обліку і контролю виробничих запасів;
- відсутність комплексного поєднання усіх видів обліку підприємства для забезпечення керівництва підприємства необхідною управлінською інформацією [2].

Розв'язання цих питань зумовить вихід на якісно новий рівень побудови обліку запасів, значно підвищить їх роль в управлінні підприємством. Для вирішення даних проблем необхідно здійснювати наступні організаційні заходи:

- 1) підвищити оперативність інформаційного забезпечення управління виробничими запасами підприємств, яка забезпечується запровадженням інформаційних технологій обробки економічної інформації;
- 2) удосконалити систему автоматизації обліково-аналітичних робіт в управлінні виробничими запасами та обґрунтувати раціональні методи проведення інвентаризації виробничих запасів, оскільки успішне функціонування підприємств залежить, перш за все, не тільки від вдосконалення внутрішньогосподарської діяльності взагалі, а і від того, наскільки розвинута система автоматизації їхньої діяльності;
- 3) узгодити механізми бухгалтерського і податкового обліку виробничих запасів;
- 4) обґрунтувати систему обліку матеріальних витрат на освоєння нової техніки і технології виробництва;
- 5) чітко організувати обліково-контрольні процедури руху запасів підприємства (застосування прийомів обліку за центрами відповідальності, заходів контролю та оперативного регулювання процесів утворення запасів) [3].

Важливим напрямом удосконалення організації оперативного й складського обліку запасів є раціоналізація форм документів, документообігу й всієї системи оформлення, реєстрації й обробки документів. Розмаїття форм облікових документів, у тому числі лімітно-забірних карток, істотно ускладнює роботу з

обліку матеріальних ресурсів на заводських складах виробничих підрозділів у групах відділів матеріально-технічного постачання [2].

Таким чином, до основних заходів щодо удосконалення обліку виробничих запасів належать:

- обґрунтування нормативної бази здійснення матеріальних затрат;
- впровадження засобів автоматизації;
- при організації та виборі методики обліку виробничих запасів враховувати особливості діяльності кожного окремого підприємства.

Отже, вирішення комплексу суперечливих та дискусійних питань обліково-аналітичного управління виробничими запасами є досить актуальним і потребує подальших досліджень з метою створення передумов для формування більш ефективної обліково-управлінської моделі.

Список використаних джерел:

1. Ловська І. Д. Організація та ведення обліку виробничих запасів в інформаційному середовищі / І. Д. Ловська / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/ptmbo/2014_1/20.pdf
2. Чобанюк О. А. Сучасні проблеми та напрями вдосконалення ведення обліку виробничих запасів / О. А. Чобанюк/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/natural/Nvuu/Ekon/2014_34/.../6_4.htm
3. Князюк І. Актуальні проблеми обліку виробничих запасів на підприємствах України / І. Князюк // Удосконалення обліку й аналізу в системі управління підприємства. – 2015. – С. 63-65

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ЗАХОДІВ З ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ НА КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Серік О. А., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Проблема впровадження антикорупційних заходів на підприємствах України є вкрай актуальною, оскільки створені агенції і органи, ухвалене антикорупційне законодавство вимагають від уповноважених осіб, відповідальних за антикорупційну діяльність підприємства, відповідної компетенції.

Спеціальним уповноваженим суб'єктом у сфері протидії корупції в Україні є Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК). Це центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику[1]. Саме НАЗК надає рекомендації, роз'яснення та проводить навчання у сфері протидії корупції. Але цей напрямок до сих пір не запрацював належним чином, що веде до помилок та непрофесіоналізму в діяльності уповноважених осіб.

Рішенням НАЗК від 10.06.2016 року № 1 було затверджено орієнтовний план-графік проведення тренінгів для працівників апарату НАЗК на 2016 рік [2]. Тобто, лише через 2,5 роки з моменту прийняття Закону України «Про

запобігання корупції» (далі - Закон) [3] розпочалося впровадження навчальних заходів для представників головного спеціального уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції. У 2016 році було проведено такі тренінги: липень – круглий стіл «Як забезпечити впровадження стандартів доброчесної поведінки?»; листопад – тренінг для працівників державної установи «Урядовий контактний центр» на тему: «Роль і місце НАЗК у сфері протидії корупції в Україні»; листопад – для працівників апарату НАЗК та осіб, відповідальних за підготовку антикорупційних програм в органах влади – тренінг на тему: «Проведення оцінки корупційних ризиків та підготовка антикорупційних програм в органах влади, суб'єктах господарювання державної форми власності» (участь взяли близько 140 осіб); грудень – тренінг на тему: «Превентивні антикорупційні механізми та їх реалізація уповноваженими підрозділами (особами) з питань запобігання та виявлення корупції» (участь взяли понад 100 представників державних органів та посадових осіб місцевого самоврядування, центральних та місцевих рівнів). Відповідно до Звіту щодо результатів організації та проведення навчань деякі заплановані навчальні заходи у 2016 році проведені не були, тому їх було перенесено на I півріччя 2017 року [4].

Згідно аналітичної довідки щодо проведення тренінгів у 2017 році [5] – за результатами проведених НАЗК тренінгів з актуальних питань антикорупційної діяльності в 2017 році уповноваженими підрозділами (особами) з питань запобігання та виявлення корупції (далі - Уповноважений) органів державної влади та місцевого самоврядування було організовано та проведено понад 1269 тренінгів, у яких прийняли участь 93 271 працівник державних органів та органів місцевого самоврядування.

Але ця статистика виглядає досить дивно, якщо звернути увагу на зміст Концепції організації і проведення навчань [6] для тієї ж категорії працівників. Так, згідно концепції, у 2017 році було заплановано проведення 27 тренінгів для уповноважених підрозділів державних органів у м. Києві (очікувана кількість близько 675 осіб) та 10 тренінгів по регіонах (близько 650 осіб). Так як навчання в регіонах охоплювало 5 регіонів, то участь у регіональних навчаннях мали змогу взяти 25-100 представників від одного регіону. Тому не зрозуміло, скільки представників фактично пройшли навчання – понад 90 тисяч чи близько 1000.

Подібна концепція прийнята й на 2018 рік [7]: 12 тренінгів для представників уповноважених підрозділів державних органів у місті Києві (близько 420 осіб); 12 тренінгів у регіонах (близько 1440 осіб – не більше 30 осіб від кожної області). Цільова аудиторія зазначених тренінгів – працівники та представники уповноважених підрозділів державних органів та органів місцевого самоврядування.

На кінець 2018 року, згідно Концепціям НАЗК, кількість працівників та представників уповноважених підрозділів державних органів та органів місцевого самоврядування з конкретного регіону, що пройшли навчання, дуже мала. Розглядаючи кількість міст та населених пунктів, кількість виконавчих органів в них, кількість підприємств, підпорядкованих органам державного і місцевого самоврядування, що підпадають під дію Закону, можна зрозуміти, що кількість навчених представників на один регіон недостатня.

Дія Закону поширюється на юридичні особи публічного права, в тому числі на підприємства, установи та організації, що перебувають у комунальній власності. Згідно статті 62 Закону керівники державних, комунальних підприємств (КП) при настанні зазначених у статті вимог повинні затвердити в обов'язковому порядку Антикорупційну програму з призначенням уповноваженої особи, відповідальної за реалізацію антикорупційної програми. В інших випадках, не передбачених Законом, керівник може, беручи до уваги рекомендації КМУ [8], утворити (визначити) та забезпечити функціонування підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції.

Згідно Закону, посадові особи КП прирівняні до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, але навчання для представників КП не проводилися. Так, наприклад, керівником одного з КП Харківської області були виконані рекомендації й з кінця 2013 – початку 2014 року на підприємстві був визначений Уповноважений, а з 2017 року керівник затвердив антикорупційну програму з призначенням уповноваженої особи. Однак, Уповноважений за час своєї діяльності на КП так і не мав фактичної можливості взяти участь у тренінгах НАЗК, отримати відповіді та роз'яснення при проходженні навчання та вимушений реалізувати антикорупційні заходи, покладаючись лише на своє розуміння Закону (який досі вважається багатьма правниками недосконалим та недопрацьованим), роз'яснення НАЗК (що також не дають розгорнутих відповідей на багато питань в діяльності уповноваженої особи), пояснення юристів, судову практику тощо. При цьому зворотній зв'язок з представниками НАЗК досі майже не налагоджений. При вирішенні спірних питань у встановлений Законом (короткий) термін, виникають проблеми зі зверненнями, отриманням відповідей та роз'яснень.

Підсумовуючи вищенаведене, можна сказати, що за чотири роки дії Закону механізм навчання уповноважених представників у сфері протидії корупції є недостатньо відпрацьованим, немає злагодженості серед представників НАЗК, органів державної влади та органів місцевого самоврядування та підзвітних їм підприємств щодо передачі здобутих знань по вертикалі підпорядкованості. Все це приводить до недосвідченості представників комунальних підприємств та зростання ймовірних помилок в їх діяльності у сфері протидії корупції. Виходом з цієї проблеми може бути збільшення кількості тренінгів в регіонах та кола потенційних учасників.

Список використаних джерел:

1. Національне агентство з питань запобігання корупції [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/>.
2. Рішення № 1 «Про затвердження орієнтовного плану-графіка проведення тренінгів для працівників апарату НАЗК [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/navchannya-pracivnykiv-aparatu-nacionalnogo-agentstva>.
3. Закон України «Про запобігання корупції» [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
4. Звіт НАЗК щодо результатів організації проведення Департаментом антикорупційної політики навчань за 2016 рік. - 8с. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/zvity-0>.

5. Аналітична довідки щодо проведення тренінгів для працівників уповноважених підрозділів (уповноважених осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів державної влади у 2017 році [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/zvity-1>.

6. Концепція організації і проведення НАЗК антикорупційних навчань (тренінгів) для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів державної влади та органів місцевого самоврядування [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/navchannya-pracivnykiv-derzhavnyh-organiv-ta-posadovyh-osib-miscevogo-samovryaduvannya-0>.

7. Концепція організації і проведення НАЗК тренінгів для уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції органів державної влади [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <https://nazk.gov.ua/navchannya-pracivnykiv-derzhavnyh-organiv-ta-posadovyh-osib-miscevogo-samovryaduvannya-1>.

8. Питання запобігання та виявлення корупції. Постанова КМУ від 4 вересня 2013 р. – № 706. – Київ. [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-2013-п>.

РИЗИКОВІ ФАКТОРИ: НЕОБХІДНІСТЬ УПРАВЛІННЯ В ПРОЦЕСІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БАНКУ

Світлична В. Ю., канд. екон. наук, доцент, Петров В. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Сучасні економічні події характеризуються високим ступенем динамізму й непередбачуваності, стрімким ускладненням соціальних і технологічних процесів. Щодня ми зазнаємо впливу від політичних, економічних, фінансових, геополітичних, техногенних ризиків. Безперечним фактом є і наростання результатів їхнього впливу на функціонування вітчизняного банківського сектору економіки.

В силу неможливості повного запобігання впливу економічних ризиків на результати діяльності установ банківського сектору надзвичайно актуальними і важливими залишаються питання мінімізації їх негативного впливу на діяльність банків і розробки політики управління даним економічним явищем.

Проблемам визначення сутності, класифікації, управління ризиками в тому числі банківських установ, присвячено достатньо велика кількість робіт вітчизняних та зарубіжних економістів і фахівців в галузі менеджменту, таких як: Балабанов І. Т., Бочарніков В. П., Вітлінський В. В., Зубок М. І., Кириченко О. А., Клапків М. С., Марущак С. М., Ястремський О. І. [1-9] та багатьох ін.

Діяльність установ банківського сектору невід’ємно супроводжують ризики. Виступаючи основою фінансово-кредитної системи країни, банки найбільш чутливо реагують на зміни соціально-економічних, політичних та інших факторів.

Нестабільність світової фінансової системи, не прогнозована тенденція обсягу операцій на світових фінансових ринках, економічні реформи усередині країни, часті зміни правового поля, – призводять до постійного зростання ризикового характеру банківської діяльності. Для установ банків питання повного уникнення ризику неможливе, а от завдання раціонального управління банківськими ризиками та мінімізації їх негативного впливу – на сьогодні є найбільш актуальним [3; 5].

Важливим кроком на шляху побудови політики врахування, оптимізації та управління банківськими ризиками є ґрунтовне визначення цієї категорії. На думку автора, ризик – це ведення діяльності в умовах невизначеності або ж взагалі сама невизначеність умов і результатів діяльності.

Існування ризикових факторів обумовлює необхідність раціонального управління ними, ґрунтовно та адекватно оцінювати структуру й міру ризику, намагаючись знизити ступінь ризику до допустимого [8].

В розкритті змісту управління банківськими ризиками необхідне використання системного підходу, що припускає аналіз взаємозв'язку внутрішніх і зовнішніх умов функціонування банку, а також аналіз конкретної існуючої ситуації його діяльності. В основі формування системи управління ризиками підприємства слід застосовувати також ситуаційний аналіз, задачею якого є визначення ситуації, у якій знаходиться банківська установа, тобто визначення місця, займаного їм у загальному економічному просторі, основних факторів, що впливають на його діяльність, а також загальних характеристик банку в цілому.

Якщо системний підхід, розвитком якого є ситуаційний підхід, установлює взаємодію частин системи, то ситуаційний підхід дозволяє забезпечити професійний підхід до управління конкретними банківськими ризиками. Системний підхід потребує розгляду об'єкту не тільки з урахуванням особливостей, а й сучасного стану його розвитку.

Ринкові умови диктують українським банкам необхідність ефективного управління економічними ризиками. Застосування системного підходу щодо виявлення причин ризиків, що виникають у зовнішньому та внутрішньому середовищі банку, а також вибору оптимальних методів оцінки та впливу на ризикові ситуації дозволять створити в банку ефективну систему ризик-менеджменту.

Розробка найбільш оптимальних заходів політики управління ризиками діяльності несе в собі потенціал зниження незапланованих фінансових втрат і витрат, зміцнення економічного потенціалу і ріст конкурентноздатності вітчизняних банківських установ.

Список використаних джерел:

1. Балабанов И. Т. Риск-менеджмент / И.Т. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 1996. –100с.
2. Бочарников В. П. Нечеткая технология анализа и управления рисками / В. П. Бочарников, А. В. Цыганок: Збірник наукових праць за матеріалами Першої

Всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми економічного ризику: аналіз та управління» (26-28 жовтня 1998 р.). – Київ: Міністерства освіти України, КНЕУ, 1998. – с.8-9.

3. Вітлінський В. В. Кредитний ризик комерційного банку: [нав. посібн.] / В. В. Вітлінський, О.В. Пернарівський, Я.С. Наконечний, Г.І. Великоіваненко; за ред. В. В. Вітлінського. – Київ: Т.-во «Знання», КОО, 2000. – 251с.

4. Вітлінський В. В. Ризикологія в економіці та підприємстві [монографія] / В. В. Вітлінський, Г. І. Великоіваненко. – Київ: КНЕУ, 2004. – 480 с.

5. Зубок М. І. Безпека банків / М.І. Зубок. – Київ : КНЕУ, 2002. – 306 с.

6. Кириченко О. А. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання: [монографія] / [О. А. Кириченко, М. П. Денисенко, В. С. Сідак, С. М. Лаптев, С. А. Єрохін, О. І. Захаров, П. Я. Пригунов та ін.]. – Київ: ІМБ Університету економіки та права «КРОК», 2010. – 412с.

7. Клапків М. С. Питання етимології економічного ризику / М. С. Клапків // Фінанси України. – 2001. – №4. – С. 14-20.

8. Марущак С. М. Комплексна оцінка ризику в процесі забезпечення економічної безпеки підприємства / С. М. Марущак // Збірник ЧДУ ім. П. Могили «Наукові праці: Економіка». – Том 99. – С.108-114.

9. Ястремський О. І. Основи теорії економічного ризику: Навч. посіб. для студентів екон. спец. вищ. навч. закладів / О. І. Ястремський. – Київ: ИНЭКС, 1997. – 170 с.

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Світлична В. Ю., канд. екон. наук, Хаммуд Т. В., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Фінансово-економічної безпеки підприємств виступає запорукою стійкого розвитку країни та фундаментом національної безпеки. Питання забезпечення фінансово-економічної безпеки актуалізуються, адже щодня підприємства змушені мінімізувати негативний вплив факторів оточуючого макро- і мікросередовища.

Наявність численних загроз здійснення діяльності постійно вимагає пошуку новітніх методів забезпечення фінансово-економічної безпеки, що базуються на ефективному інформаційно-аналітичному забезпеченні.

Основні теоретичні та методичні питання інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств знайшли своє відображення у дослідженнях: Баланди А. Л., Варенко В. М., Мойсеєнко І. П., Позднишева Є. В., Пригунова П. Я., Садчикова І. В., Чергенця Е. В. [2; 3; 6; 8; 9; 11; 13] та інших [5; 7; 10; 12].

Повна, достовірна інформація суттєво підвищує ефективність системи фінансово-економічної безпеки підприємства. Саме це і підтверджує важливість інформаційно-аналітичного забезпечення прийняття рішень у сфері управління безпекою. Вважаємо, що під «інформаційно-аналітичним забезпеченням фінансово-економічної безпеки підприємства» вірним буде розуміти цілеспрямовану взаємодію людського інтелекту (аналітика) і наявної вихідної

інформації (відкритої та/або конфіденційної) з метою отримання споживачем інформації нового вивідного знання, що сприяє прийняттю оптимальних управлінських рішень.

Метою інформаційно-аналітичного забезпечення повинно виступати виявлення схем шахрайства, обману у сфері діяльності підприємства, що дозволяє мінімізувати їх вплив та не допустити потрапляння підприємства у ситуації некерованого ризику.

Існуючі сьогодні підходи до створення інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства поділяються на два типи:

- підхід як до процесу створення та захисту інформаційної складової її безпеки підприємства;

- підхід як до системи з формування інформаційного ресурсу діяльності підприємства з метою забезпечення функціонування системи фінансово-економічної безпеки [2].

Досліджуючи тісний та взаємообумовлюючий вплив фінансово-економічної безпеки та її інформаційно-аналітичного забезпечення підтверджується теза про необхідність ефективної інформаційно-аналітичної діяльності. Остання включає одержання великого обсягу достовірної інформації ззовні та з внутрішнього середовища, її систематизацію, аналіз, оцінку й виявлення оптимальних, з погляду безпеки, варіантів поведінки.

Отже, варто розрізняти два рівні інформаційно-аналітичної діяльності:

- аналітичний процес (аналітику) – процес аналізу наявної інформації та створення нового знання, це робота інтелекту. Результатом аналітичної діяльності є вторинні документи, що є інформаційною моделлю не первинного документа, а моделлю проблеми;

- інформаційну діяльність – це обслуговування аналітичного процесу (матеріальне, оперативно-технічне, архівне тощо) [9].

На думку Ареф'євої О. В. до кола основних принципів формування інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства можна віднести: цілеспрямованість (орієнтація аналітичної діяльності на досягнення конкретних цілей вирішуваних завдань (результатів в практичній діяльності); системність (комплексний аналіз вирішуваних проблем з урахуванням їх місця, ролі і взаємозв'язків в загальній структурі забезпечення діяльності організації); актуальність (аналітична діяльність повинна витікати з потреб практики, мати високу міру важливості в даний момент, в цій ситуації, для вирішення конкретної проблеми); сучасність (отримання і видача результатів аналітичній діяльності в необхідні терміни, в зручному виді і у формі, призначеній для безпосереднього використання адресатом) [1].

Підтримуємо точку зору Горячківської І.В., що завданнями інформаційно-аналітичної діяльності щодо забезпечення належного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства виступають:

- 1) забезпечення своєчасного надходження надійної і всебічної інформації по питаннях, що цікавлять керівництво;

2) опис сценаріїв дій конкурентів, здійснення постійного моніторингу подій у зовнішній конкурентному середовищі і на ринку, які можуть мати значення для інтересів підприємства;

3) забезпечення безпеки власних інформаційних ресурсів [4].

Отже, інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки підприємства є важливим елементом управління фінансово-економічною безпекою підприємства. І здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення дозволить підприємству швидко адаптуватися до стрімких змін економічних подій, здійснювати ефективну роботу із моніторингу зовнішнього середовища, передбачувати можливі потенційні загрози, а також розробляти основних дій із мінімізації їх впливу.

Список використаних джерел:

1. Ареф'єва О. В., Кузенко Т. Б. Економічні основи формування фінансової складової економічної безпеки // Актуальні проблеми економіки. 2009. – №1. – С.98-103.
2. Баланда А. Л. Інформаційно-аналітичне забезпечення економічної безпеки суб'єктів підприємницької діяльності: стан та перспективи // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2011. – № 1(37). – С. 150-155.
3. Варенко В. М. Інформаційно-аналітична діяльність : навч. посіб. / В. М. Варенко. – Київ : Університет «Україна», 2014. – 417 с.
4. Горячківська І. В. Теоретичні підходи до трактування поняття інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання // Вісник Черкаського університету. – 2016. – № 1. – С.24-31.
5. Захаров І. В., Філіпов Я. Л. Основи інформаційно-аналітичної діяльності. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 336 с.
6. Мойсеєнко І. П., Демчишин М. Я. Інформаційно-аналітичне забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання // Актуальні проблеми економіки: наук. економ. журнал. – 2009. – № 10. – С. 239-245.
7. Пастернак-Таранушенко Г. Економічна безпека держави. Статистика процесу забезпечення: підручник для ВУЗів. – Київ: Кондор, 2002. – 303 с.
8. Позднишев Є.В. Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки підприємництва (методи та їх застосування): навчальний посібник. – Київ : Видавець Позднишев, 2007. – Кн.1. – 89 с.
9. Пригунов П.Я. Інформаційно-аналітичне забезпечення підприємницької діяльності в сфері економічної безпеки. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4247>.
10. Пономаренко В.С., Клебанова Т.С., Чернова Н.Л. Экономическая безопасность региона: анализ, оценка, прогнозирование [Монография]. Харьков : ИД «ИНЖЭК», 2004. – 144 с.
11. Садчикова І.В., Садчиков В.С. Концептуальні засади інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства / Фінансові дослідження. – 2016. – №1. С.87-95.
12. Сорока Р. С., Сорока М. П. Значення інформаційно-аналітичної діяльності в забезпеченні економічної безпеки підприємства // Науковий вісник НЛТУ України. 2012. – Вип. 22.13. – С. 317-322.
13. Чергенець Е. В., Зайцев А. В., Позднишев Є. В. Інформаційно-аналітичне забезпечення безпеки підприємництва (збір та пошук інформації): навч. посібн. Кн. 2 / За заг. ред. Є. В. Позднишева. – Київ : Вид-ць «Позднишев», 2007. – 74 с.

ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛІТИКИ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ

Світлична В. Ю., канд. екон. наук, Чернішов М. М., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Ефективна реалізація основних напрямів кадрової безпеки значним чином впливає на забезпечення економічної безпеки підприємства.

Дослідження питань сутності кадрової безпеки викладено в роботах таких дослідників, як: Галаз Р. І., Кибанов А. Я., Пучкова С. І., Яременко О. Ф. та ін. [1-5].

Із метою ефективного функціонування, досягнення захисту від численних загроз з причин несанкціонованих дій з боку персоналу керівництво будь-якого підприємства намагається будувати власну, специфічну його діяльності політику кадрової безпеки. Останню можна порівняти із стратегічним планом розвитку підприємства, тільки сконцентрованим на питаннях цілей, задач та напрямів реалізації дій у сфері саме кадрової безпеки. Водночас заходи політики кадрової безпеки повинні мати системний характер і цілеспрямовано впливати на здатність підприємства реалізувати свої можливості щодо досягнення економічної стійкості і ефективного розвитку.

Політика кадрової безпеки, на нашу думку, представляє собою систему головних цілей, напрямів, форм, завдань, методів, принципів та критеріїв управління кадрами, що спрямовані на підвищення ефективності використання їх трудового потенціалу, мінімізації загроз від несанкціонованих дій з боку персоналу, а також забезпечує сталий стратегічний та тактичний розвитку підприємства в цілому.

В процесі розробки основних напрямів політики кадрової безпеки вагомим кроком виступає постановка основних цілей її реалізації, іншими словами, стратегічного розуміння, заради чого керівництво підприємство здійснює всі ці кроки. На нашу думку, до кола основних цілей політики кадрової безпеки необхідно включити дві головні:

1) забезпечення, підтримка у коротко- та довгостроковій перспективі стабільного і результативного функціонування підприємства, а також захищеності його розвитку від протиправних дій з боку персоналу (промислового шпигунства, розкрадання матеріальних засобів);

2) забезпечення ефективності роботи підприємства в питаннях додержання безпеки життєдіяльності персоналу, охорони його здоров'я та праці.

Перелічені цілі, а точніше їх реалізація, повинні максимально знизити імовірність виникнення наступних порушень, нажаль, так поширених у сфері кадрової безпеки:

– психологічної готовності (схильності) співробітника до зловживання службовим становищем та безвідповідальності;

– здійснення несанкціонованих операцій керівниками різних рівнів із перекручення чи знищення інформації, розкрадання або умисного пошкодження

(знищення) майна, фінансові махінації, шахрайство, розкрадання грошових коштів, інтелектуальної власності;

- відсутності налагодженого контролю з боку керівництва за діяльністю співробітників;

- слабкого кадрового менеджменту, що дає змогу займати відповідальні посади співробітникам-аферистам;

- наявності нестерпного морально-психологічного клімату у колективі підприємства («скривджені») тощо.

Взагалі, можна всі основні загрози кадровій безпеці умовно згрупуємо наступним чином [1, с.341; 4, с. 20; 5, с.30]: внутрішні (неефективна та недосконала система мотивації та стимулювання співробітників, спокуса, що може виникати у працівників щодо протиправного заволодіння власністю підприємства, недосконалість внутрішнього нормативного регулювання кадрової політики на підприємстві, вибір ненадійних партнерів) та зовнішні (кризові стани факторів політико-економічного оточення, компрометація, шантаж працівників підприємства з метою примушення їх до здійснення різного роду посадових порушень, замахы, викрадення працівників, а також членів їх сімей, втрата здоров'я співробітника, кращі умови мотивації у конкурентів, переманювання конкурентами співробітників, що володіють конфіденційною інформацією, вербування працівників підприємства промисловими шпигунами і залучення їх до роботи, пов'язаної з комерційною таємницею.

В будь-якому випадку, політика кадрової безпеки підприємства повинна забезпечувати взаємопов'язані процеси:

- мотивація персоналу до ефективної і якісної роботи;

- максимально можлива мінімізація загроз від загроз з боку персоналу, його протиправних дій.

На думку авторів, найбільш важливими мотиваційними стимулами, на яких повинна базуватися політика кадрової безпеки, є:

- максимальне делегування посадових повноважень та довіра співробітнику, спільне визначення цілей та завдань роботи між керівником та його підлеглим;

- толерантне ставлення та терпимість до співробітників, які ненавмисно допустилися помилок;

- мотивування через саму роботу – надання співробітнику такої роботи, що забезпечить суспільне визнання її результативності;

- взаємний контроль співробітників, зацікавлених у результатах спільної праці;

- підтримка ініціативних співробітників, ентузіастів, співробітників, що здатні висловлювати та відстоювати власну думку.

Не менш важливим питанням в процесі розробки політики кадрової безпеки виступає і процес ідентифікації, оцінки і мінімізації кадрових ризиків.

Під ризиками ми розуміємо сукупність подій, спрямованих на те, що підприємство зазнає суттєвих втрат у вигляді частини своїх ресурсів чи додаткових витрат понад передбачених, або отримає доходи значно нижчі за ті, на які воно розраховувало. У свою чергу, кадрові ризики (ризики взаємодії

підприємства з власним персоналом) – це сукупність подій неотримання доходів або появи додаткових і незапланованих витрат підприємства внаслідок несанкціонованих дій з боку персоналу, що несуть імовірність порушення сталого розвитку підприємства в цілому.

Постійна робота управлінців підприємства із ідентифікації, оцінки і мінімізації кадрових ризиків виступає важливим і пріоритетним напрямом розвитку кадрової політики, оскільки дозволяє гнучко і швидко коригувати як саму кадрову політику, так і стратегію розвитку підприємства в цілому.

Таким чином, ефективна реалізація політики кадрової безпеки підприємства безпосередньо впливає на економічну стійкість та ефективність розвитку підприємства, а також може гарантувати високий потенціал його розвитку в майбутньому.

Важливим аспектом при цьому виступає розуміння, що забезпечення політики кадрової безпеки підприємства не є прерогативою служби чи підрозділу безпеки підприємства, воно має бути результатом роботи всього його колективу.

Список використаних джерел:

1. Галаз Р. І. Еволюція поняття «кадрова безпека підприємства» / Р.І. Галаз // Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. – 2013. – Вип. 10. – С. 340-343.
2. Кибанов А. Я. Управление персоналом организации / А. Я. Кибанов. – М.: ИНФРА-М, 2002. – 638 с.
3. Пучкова С. І. Методичні підходи щодо забезпечення кадрової безпеки підприємства / С. І. Пучкова // Науково-методичні аспекти забезпечення економічної безпеки: [монографія]: за заг. ред. док. екон. наук, професора І. О. Кузнецової. – Одеса: Атлант, 2013. – С. 123-132.
4. Чичкань Є. О. Значення кадрової безпеки у системі корпоративної безпеки підприємства / Є. О. Чичкань // Управління розвитком. – 2012. – №18 (139). – С.18-20.
5. Яременко О. Ф. Кадрова безпека підприємства: концептуальні основи забезпечення / О. Ф. Яременко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2016. – № 2. – Том 1. – С.29-32.

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРА У ЗОВНІШНЬОМУ РИНКОВОМУ СЕРЕДОВИЩІ

*Сіренко Н. М., д-р екон. наук, професор, Мікуляк К. А., асистент,
Миколаївський національний аграрний університет*

Глобалізація економічних процесів, поглиблення міжнародного поділу праці, формування світових товарних та фінансових ринків, інтегрування національної економіки у світову економічну систему зумовлюють суттєве зростання ролі зовнішньоекономічних відносин, а відтак підвищують їх значення для розвитку аграрного сектора економіки.

Аграрний сектор потребує особливої уваги з погляду оцінки його довгострокової ефективності, оскільки досягнутий рівень його конкурентоспроможності, а також перспективи розвитку в умовах глобальної конкуренції безпосередньо впливають на рівень життя населення, вартість

споживчого кошика, умови та якість відтворення робочої сили в національній економіці.

Особливості формування ринкового середовища як засобу посилення розвитку аграрного сектора у своїх наукових працях досліджували вітчизняні науковці, до числа яких належать: М. В. Зубець [1], М. В. Присяжнюк [1], П. Т. Саблук [1], М. І. Стегней [7] та ін.

Становлення ринкових стосунків для підприємств аграрного сектора було складним і важким через ряд прорахунків у фінансовій, кредитній та зовнішньоекономічній політиці держави, відсутність державної підтримки на початку здійснення реформ і обмаль досвіду роботи в ринкових умовах у підприємств галузі [2]. Перехідний період для аграрного сектору характеризувався кардинальними змінами в господарському механізмі, взаєминах із споживачами, постачальниками ресурсів та державою, а також виникненням і поглибленням ряду негативних тенденцій.

Як наслідок, в аграрному секторі відбулося безпрецедентне зниження обсягів виробництва практично всіх видів продукції, значне скорочення виробництва асортименту продукції, що випускається, старіння основних засобів. На це вплинули як причини загальноекономічного характеру – погіршення фінансової ситуації в країні, підвищення цін на енергоресурси й транспортні послуги, диспаритет цін, так і падіння платоспроможного попиту населення. Крім того, спад виробництва можна частково пояснити безперешкодним наповненням продовольчого ринку аналогічною імпоротною продукцією в результаті лібералізації зовнішньоекономічної діяльності.

Аграрний сектор економіки, базовою складовою якого є сільське господарство, формує продовольчу, у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створення соціально-економічних умов сільського розвитку.

Агропромисловий комплекс створює близько 18% валової доданої вартості держави, є одним з основних бюджетоформуючих секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить в середньому 12%, а у товарній структурі експорту – понад третину [2].

Наразі в аграрному секторі, існує ряд викликів, що полягають у необхідності проведення якісних перетворень, які у перспективі забезпечать конкурентоспроможність сільськогосподарського виробництва на зовнішньому ринку, продовольчу та фінансову безпеку держави у процесі трансформації фінансово-економічного простору.

Потребує невідкладного вирішення питання адаптації сільськогосподарських товаровиробників до умов роботи в глобалізованому економічному середовищі з урахуванням формування зони вільної торгівлі з державами-членами ЄС [2].

Складна ситуація в аграрному секторі економіки викликана обставинами, які наведені на рис. 1.

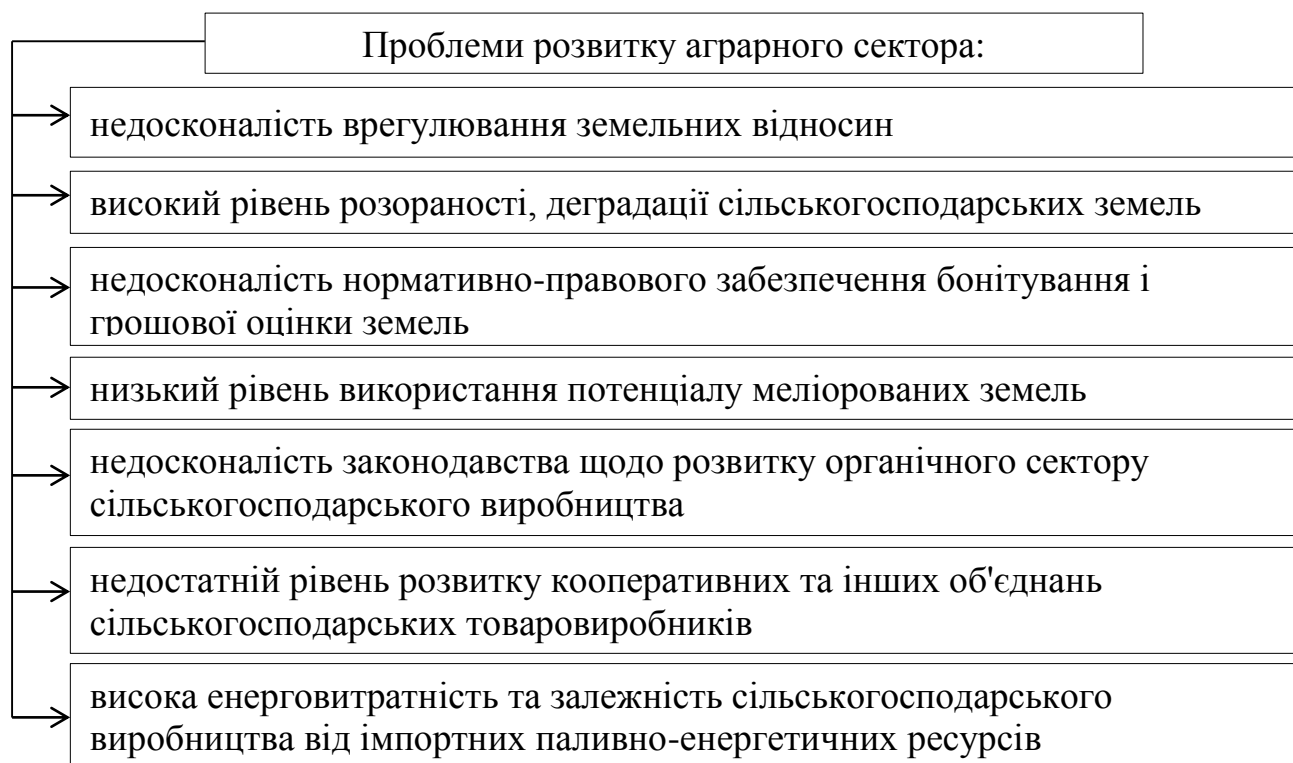

Рис. 1 – Проблеми розвитку аграрного сектора економіки України

Джерело: узагальнено авторами на основі даних [2]

Способами розв'язання даних проблем є [2]: удосконалення системи кредитного забезпечення, а також розвитку державної підтримки страхування аграрних ризиків; забезпечення підтримки фермерських господарств, малих і середніх виробників сільськогосподарської продукції та створених ними сільськогосподарських кооперативів; здійснення заходів боротьби з деградацією сільськогосподарських земель та опустелюванням, включаючи проведення моніторингу та агрохімічної паспортизації, консервації малопродуктивних і техногенно забруднених земель, запровадження енергозберігаючих та енергоощадних технологій, а також сучасних систем живлення, відновлення та розвиток систем меліорації; розвитку біржового ринку, запровадження фінансових та інших інструментів на ринку сільськогосподарської продукції (аграрні розписки, ф'ючерсні і форвардні контракти); забезпечення вітчизняних сільськогосподарських виробників сучасними селекційними, племінними (генетичними) ресурсами та зростання потенціалу їх експорту, удосконалення та забезпечення ефективного ведення державного реєстру сільськогосподарських тварин, запровадження системи оцінки та визначення племінної цінності тварин, ведення племінного обліку через створення інформаційних автоматизованих баз даних про племінні (генетичні) ресурси; запровадження системи консультацій бізнесу в режимі реального часу щодо вирішення питань торгівлі на ринку ЄС [2].

Поступове розв'язання цих проблем надасть змогу аграрному сектору активно нарощувати конкурентні позиції та розвивати зв'язки у зовнішньоекономічному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / [Присяжнюк М. В., Зубець М. В., Саблук П. Т. та ін.]; за ред. М. В. Присяжнюка, М. В. Зубця, В. Я. Месель-Веселяка, М. М. Федорова. – Київ : ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
2. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2021 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://clck.ru/EZSHz>.
3. Рейтинг регіонів по виробництву продукції сільського господарства. Електронний ресурс. Сайт Мінагрополітики. – Режим доступу : <https://clck.ru/EeTT8>
4. Сайт державної служби статистики України – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Сіренко Н. М. Мотиваційний механізм в системі активізації діяльності аграрних підприємств / Н.М. Сіренко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2009. – Вип. №1 (48). – С. 9-15.
6. Сіренко Н. М. Концептуальні підходи до формування державної програми реалізації інноваційної моделі розвитку аграрного сектора України / Н.М. Сіренко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2008. – Вип. №4 (47). – С. 51-57.
7. Стегней М. І. Аналіз виробництва та споживання аграрної продукції в Україні / М. І. Стегней // Науковий журнал «Агросвіт». – 2014. – № 23. – С. 3-9.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ВКГ

Славута О. І., ст. викладач, Драчова С. І., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Специфіка діяльності підприємств ВКГ як важливого елементу забезпечення життєдіяльності сучасних міст призводить до глибокого поєднання таких елементів економічної безпеки підприємства як екологічна та фінансова безпека.

Найбільша екологічна проблема багатьох країн, Україна не виключення – забрудненість їх території відходами. Особливу занепокоєність викликають відходи, утворені в процесі очищення міських стічних вод, – каналізаційні мули і осади стічних вод (ОСВ). Використання сухого ОСВ розповсюджено в усьому світі, і в кожній країні використовують різні методи. На території України розповсюджений найпростіший та неефективний метод – складування на полігонах (95% від загального ОСВ).

В процесі пошуку альтернативних способів утилізації ОСВ шляхом проведення теоретичних досліджень і дослідно-промислової апробації було доведено, що рішення екологічної проблеми – ліквідації накопичених обсягів відходів – можливо шляхом їх активного залучення в господарський оборот в наступних галузях:

- дорожнє будівництво (виробництво органо-мінерального порошку замість мінерального порошку для асфальтобетону);
- будівництво (виробництво утеплювача типу керамзит і керамічного ефективного цегли);

- аграрний сектор (виробництво фосфорного органічного добрива).

Властивості ОСВ дозволяють отримувати в результаті його утилізації якісний асфальтобетон, можливість його застосування при ремонті пошкоджених дорожніх покриттів, має переваги порівняно з розповсюдженим методом утилізації ОСВ.

Такий вид утилізації має позитивні ефекти:

По-перше, асфальтобетон з використанням органо-мінерального порошку може бути дешевою альтернативою мінеральному порошку, так як він аналогічний за своїм позитивним впливом на асфальтобетон, незважаючи на деякі відмінності хімічного складу.

По-друге, дозволяє зменшити собівартість утилізації ОСВ (і тарифів відповідно), так як даний метод є не тільки дешевшим, але і сприяє отриманню додаткового доходу підприємствами ВКГ.

По-третє, позитивно впливає на розвиток регіону в цілому, оскільки сприяє зменшенню накопичення ОСВ на полігонах і рівня забрудненості водоймищ.

РОЗВИТОК СТРАТЕГІЇ DIGITAL- МАРКЕТИНГУ НА ТОРГІВЕЛЬНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Славута О. І., ст. викладач, Недвіга К. С., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Актуальність орієнтації на результат у своїй роботі різко підвищилася через непросту економічну ситуацію, яка призвела до підвищення вартості інструментів маркетингу. Перед торговими підприємствами постає проблема формування такого комплексу маркетингових комунікацій, який дасть змогу отримати максимальний ефект.

Digital Marketing – сучасний, ефективний інструмент маркетингових комунікацій, який реалізується за допомогою мережі Інтернет. Для нього є характерним активне залучення споживачів у взаємодію з брендом; відсутність територіальних обмежень щодо розповсюдження маркетингових ідей; доступність до web-ресурсу; оперативність зворотної оцінки заходів кампанії; гнучкість управління [2].

Цифровий маркетинг є пріоритетними для багатьох учасників ринку, у тому числі торговими центрами (ТЦ). Дослідження, які були проведені Міжнародною радою торгових центрів, дозволяють оцінити ступінь готовності ТЦ України до широкого впровадження зазначеної стратегії [1].

Серед показників є такі:

- наявність web-сайтів. Серед 290 професійних ТЦ свій сайт з хоча б однією web-сторінкою мають 185 ТЦ, повноцінний сайт є у 137 ТЦ.
- наявність оцінки Google. У переважної більшості (266) торгових об'єктів України є оцінка Google. Середня оцінка всіх ТЦ становить 4,15 бали. Найвища середня оцінка Google у торгових центрів Центральної України (4,22 бали), а найменша – на сході країни (4,04 бали).

– кількість відвідувань web-сайту. Середня відвідуваність всіх ТЦ України в 2017 р. склала 24800 візитів на місяць. Найбільш відвідувані web-сайти належать торговим центрам, які знаходяться в Києві - 30400 відвідувань на місяць, а найменш відвідувані сайти у ТЦ, розташованих в центральному регіоні – 18700 відвідувань на місяць.

– кількість часу перебування на сайті. В середньому по Україні кожний споживач витрачає 1 хвилину 15 секунд під час відвідування сайтів українських ТЦ. Найдовше утримують користувачів на сайтах своїх ТЦ спеціалізовані торгові об'єкти. Середній час перебування на сайтах лідерів рейтингу – полтавського ТЦ Конкорд і столичного ТЦ Діамант – перевищує 4 хвилини.

Таким чином, більшість торгових центрів на достатньому рівні взаємодіють зі своєю цільовою аудиторією через інтернет, включаючи пошукову систему Google і програмні додатки. Той факт, що близько 266 торгових об'єктів України мають Google-оцінку і при цьому середня оцінка досягає 4,15 бала з 5 максимальних, свідчить про високий інтерес відвідувачів ТЦ до об'єктів. Такий стан сприятиме розвитку стратегії digital- маркетингу на торговельному ринку України, що має позитивно вплинути на їх економічну безпеку.

Список використаних джерел:

1. Дослідження ICSC: Торгові центри України в інтернеті [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://rau.ua/uk/novyni/issledovanie-shopping-mall/>.

2. Хмарська І.А. Інноваційні тренди на ринку маркетингових комунікацій та їх вплив на діяльність підприємств легкої промисловості України/ І. А. Хмарська // Глобальні та національні проблеми економіки, 2018. Вип. 21. С. 434–441.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО УПРАВЛІННЯ КАДРОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Смірная С. М., канд. екон. наук, доцент, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, Салогубова В. М., канд. екон. наук, доцент, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

На сучасному етапі реформування багатьох сфер життя значна частина вітчизняних суб'єктів господарювання, працюючи в нестабільному економічному середовищі, зазнає впливу як зовнішніх, так і внутрішніх загроз діяльності підприємств. Оскільки велика кількість ризиків може спричинювати певні загрози діяльності вітчизняних підприємств як на теперішньому етапі реформування, так і впливати на рівень потенціалу їх розвитку в майбутньому, все більшої актуальності в період реформування економіки набуває необхідність формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства, дієвої з огляду підвищення ефективності управління кожною з функціональних складових економічної безпеки [1], в тому числі й кадрової безпеки. Підтримка

фінансової стабільності суб'єкта господарювання у поточній діяльності та у довгостроковій перспективі, його ефективна адаптація до мінливих умов зовнішнього середовища та мінімізація економічного ризику в процесі забезпечення прийнятного безпекового стану підприємства неможливі без урахування внутрішніх загроз та ризиків, пов'язаних з управлінням персоналом.

Останніми роками вітчизняні підприємства відчують зростання небезпек з боку власного персоналу, що супроводжується погіршенням економічної безпеки підприємства в цілому. Це обумовлене тим, що персонал організації, впливаючи на всі аспекти її життєдіяльності, одночасно суттєво впливає й на стан системи економічної безпеки загалом, оскільки значна частка ризиків компанії дуже часто генерується її власними кадрами. За даними дослідників у царині безпеки [2], близько 51 % випадків економічних злочинів здійснюються співробітниками компаній, а ефективне управління кадровою безпекою може майже на 60 % знизити прямі збитки компанії, пов'язані з «людським фактором».

Виходячи з такого тлумачення безпекового стану суб'єкта господарської діяльності, коли економічна безпека підприємства розглядається як стан функціонування, за якого підприємство та його продукція (товари, послуги, виконані роботи) є конкурентоспроможними на ринку і одночасно гарантуються стійкість та прогресивність розвитку, стабільність функціонування за умови ефективного використання ресурсів, а також забезпечення можливостей протидіяти негативним впливам зовнішнього і внутрішнього середовища [3], під процесом забезпечення кадрової безпеки розуміється ефективне використання інтелектуального і кадрового потенціалу.

Відповідно до зазначеного підходу щодо управління кадровою безпекою підприємств найбільш узгодженим є трактування кадрової безпеки як характеристики «стану економічної системи, при якому відбувається ефективне функціонування всіх її функціональних складових, забезпечення захищеності та здатність протистояти внутрішнім і зовнішнім впливам і загрозам, пов'язаним з персоналом, змістовний та структурний аналіз, діагностика та прогнозування впливу діяльності персоналу на внутрішні та зовнішні показники економічної системи» [4].

При управлінні кадровою безпекою будівельного підприємства необхідно враховувати специфіку його діяльності та зовнішні і внутрішні загрози стабільному функціонуванню й сталому розвитку. Особливістю й одночасно складністю при побудові цілісної системи економічної безпеки будівельних підприємств є той факт, що її дієвість суттєво залежить від людського чинника. Навіть за наявності на підприємстві будівельної галузі професійно підготовленого начальника служби економічної безпеки, сучасних технічних засобів, менеджмент підприємства не отримає бажаних результатів із підтримки безпекового стану, поки у колективі кожний співробітник не усвідомить важливість і необхідність впроваджуваних заходів економічної безпеки.

Будівництво значно відрізняється від інших галузей господарства [5], що, насамперед, пояснюється особливим характером продукції будівництва, методами організації будівельного процесу та специфікою технологій будівельного виробництва. Оскільки технологія будівельного процесу є досить

складною, то помилка навіть одного робітника може призвести до аварій на об'єктах будівництва, в результаті яких підприємство зазнає значних фінансових і матеріальних збитків. Інтелектуальні і кадрові ресурси поряд із матеріальними та фінансовими ресурсами виступають об'єктами захисту будівельного підприємства. Отже, забезпечення кадрової безпеки будівельного підприємства включає не тільки підбір висококваліфікованого персоналу, а й організацію безпечних умов праці і особисту безпеку співробітників.

Визначення основних загроз безпековому стану підприємств будівельної галузі впливає зі специфіки організації його діяльності. Будівництво характеризується певними особливостями в кадровому забезпеченні. Більшість будівельних працівників, як правило, набирають для виконання певного етапу робіт, що впливає на відсутність згуртованості колективу, часті порушення трудової дисципліни та низьку якість робіт.

В умовах ринкової економіки до особливостей будівельної галузі України відносять певну правову неузгодженість, велике розмаїття правових інструментів в галузі будівельного права, специфіку договорів на виконання будівельних робіт, що призводить до невизначеності в розумінні і тлумаченні термінів, і, як наслідок, – до конфліктів між учасниками будівельного процесу.

Тому для юридично обґрунтованого та ефективного управління кадровою безпекою будівельного підприємства і для захисту його інтересів від усіх видів загроз вимоги щодо забезпечення економічної безпеки мають бути викладені у відповідних наказах керівника, трудових договорах, посадових інструкціях, положеннях про структурні підрозділи підприємства та інших внутрішніх документах, після чого їх доводять до відома підлеглих під час проведення інструктажу або навчання співробітників.

Таким чином, управління кадровою безпекою будівельного підприємства – це організовані дії, які забезпечують ефективне використання інтелектуального і кадрового потенціалу та злагоджене функціонування всіх служб, підрозділів і співробітників підприємства з метою запобігання чи усунення реальних і потенційних загроз діяльності підприємства будівельної галузі. При формуванні системи фінансово-економічної безпеки будівельного підприємства, невід'ємною функціональною складовою якої є кадрова безпека, необхідно враховувати специфіку будівельної галузі та зовнішні і внутрішні загрози стабільному функціонуванню й сталому розвитку будівельного підприємства.

Напрямами подальших досліджень є стратегічне та оперативне планування заходів із забезпечення кадрової безпеки підприємств будівельної галузі як складової системи фінансово-економічної безпеки й організаційний супровід їх моніторингу.

Список використаних джерел:

1. Смірная С. М. Формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємства // Modern Economics. Фахове наукове видання з економічних наук. Вип. 8(2018). – Миколаїв: МГАУ, 2018. – С. 190-198.

2. Момот Т. В. Антикорупційний комплаєнс у системі стратегічного моніторингу кадрової безпеки підприємства / Т. В. Момот, Ю. І. Мізік, С. Я. Політучий // Актуальні проблеми економіки, 2016. – № 180. – С. 167-174.

3. Момот Т. В. Фінансово-економічна безпека: стратегічна аналітика та аудиторський супровід: монографія / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова; за заг. ред. д.е.н., проф. Т. В. Момот. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2015. – 340 с.

4. Єременко А. О. Методологічні основи системи кадрової безпеки підприємства / А. О. Єременко, Т. В. Полозова // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики. Збірник наукових праць. Вип. 3. № 13(2012). – Харків: Ун-т банківської справи, 2012. – С. 195-198.

5. Смірная С. М. Організаційно-економічне забезпечення безпеки підприємств виробничої сфери: монографія / С. М. Смірная. – Луганськ: Вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2007. – 242 с.

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

Таланчук Н. І., магістр, Павлів М. В., магістр, Львівський торговельно-економічний університет

Облікова політика, на відміну від інших видів політик підприємства, характеризується високим рівнем деталізації та вимог. Її розробка та впровадження є досить трудомістким процесом і поки що не стала повноцінним інструментом організації обліку з метою забезпечення відповідною інформацією зовнішніх та внутрішніх її користувачів. На жаль, досить часто положення про облікову політику, що затверджене на підприємствах, майже повністю копіює зміст нормативних документів, при цьому повноцінно не розкриваючи особливості діяльності підприємства [1, с.208].

Розробка облікової політики може здійснюватися за різними підходами. Зокрема, Н. Н. Макарова виділяє чотири основних підходи: експертний, проектний, адекватний і контрольний [2, с. 68].

Експертний підхід передбачає побудову облікової політики на основі комплексної експертизи діяльності підприємства, розподілу повноважень, порядку ведення обліку та підготовки фінансової, управлінської, податкової звітності тощо. Облікова політика детально проробляється для потреб підприємства та забезпечує максимальну відповідність його особливостям.

Проектний підхід використовується для переходу на абсолютно нові принципи та методи ведення обліку. Застосування цього підходу може бути виправданим при затвердженні нових стандартів обліку, реформуванні податкового законодавства, зміні власників підприємства тощо. Для обґрунтування нової облікової політики розробляються порівнювальні таблиці та алгоритми переходу до інших принципів, форм та методик обліку.

Певний сумнів викликає виділення так званого адекватного підходу, який, на думку Н. Н. Макарової, «дозволяє представити об'єктивну картину фінансового становища організації та фінансових результатів її діяльності» [2, с.

74]. Насправді, будь-який підхід повинен забезпечувати об'єктивну оцінку фінансових результатів та фінансового стану підприємства, тому виділення адекватного підходу виглядає штучним.

Контрольний підхід до формування облікової політики передбачає її тлумачення як важливого засобу контролю. Облікова політика, яка визначає правила ведення обліку на підприємстві, не завжди контролюється належним чином. Контрольний підхід передбачає чіткий розподіл функцій та обов'язків керівників облікової служби та забезпечення постійного нагляду за функціонуванням системи обліку та звітності підприємства.

Крім зазначених вище, доцільно виділити ще два важливих підходи до розробки облікової політики – формальний і стратегічний.

Формальний підхід є характерним для багатьох вітчизняних підприємств, які вважають облікову політику суто формальною справою. На таких підприємствах наказ про облікову політику містить лише загальні положення, які часто розходяться з обліковою практикою. Таким чином, формальний підхід не визнає облікову політику важливим інструментом управління обліком та діяльністю підприємства, обмежує використання найкращих методів та способів організації обліку, створює передумови для порушень і зловживань з боку працівників.

Стратегічний підхід відрізняється від інших. Зокрема, якщо експертний підхід передбачає приведення облікової політики у максимальну відповідність поточним характеристикам підприємства та його оточення, то стратегічний підхід забезпечує формування облікової політики для максимального досягнення поставлених стратегічних цілей.

Стратегія розвитку підприємства передбачає зміни параметрів функціонування підприємства, обсягів та сфери його діяльності тощо, а це так чи інакше накладає відбиток на внутрішні процедури та їх регламенти. Облікова політика не може змінюватися так часто, як змінюється ринкова кон'юнктура, тому вона повинна забезпечувати одночасно і стабільність, і гнучкість обліку підприємства.

Складовими частинами облікової політики є, насамперед, організаційна, методична і технічна. Дещо іншої думки дотримується проф. М. С. Пушкар, який виділяє такі аспекти облікової політики, як теорія облікової політики, методологія, технологія та організація обліку [3, с. 65].

На нашу думку, теорія облікової політики – це, насправді, теорія обліку, тому виділяти цю складову в обліковій політиці не варто. Натомість, доцільно додатково виділити комунікаційну складову, яка забезпечує повідомлення принципів облікової політики відповідальному персоналу, отримання зворотного зв'язку, вирішення спірних та конфліктних ситуацій. Тому облікова політика повинна не тільки бути добре розробленою, але й добре доведеною до відома облікового та керівного персоналу господарського суб'єкта.

Важливо також, щоб облікова політика була ефективною з погляду управління стратегією підприємства. Для цього вона повинна вирішувати низку важливих завдань:

- регламентування облікової діяльності та забезпечення виконавської дисципліни;
- організацію та уніфікацію обліку і звітності на підприємствах;
- автоматизацію та віртуалізацію обліку за допомогою інтегрованих інформаційних систем управління підприємством;
- забезпечення зручності та доступності інформаційної бази обліку та звітності для потреб зовнішнього і внутрішнього аудиту;
- залучення додаткових інвестицій та зовнішнього фінансування;
- забезпечення контрольованого протікання бізнес-процесів згідно стратегії розвитку підприємства тощо.

Список використаних джерел:

1. Шевчук К. В. Облікова політика підприємства: значення, особливості формування та впровадження / К. В. Шевчук // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2015. – Вип. 5. – С. 208-210.
2. Макарова Н. Н. Анализ подходов к формированию учетной политики / Н. Макарова // Аудит и финансовый анализ. – 2009. – № 3. – С. 68-74.
3. Пушкар М. С. Теорія і практика формування облікової політики : [монографія] / М. С. Пушкар, М. Т. Щирба. – Тернопіль : Карт-бланш, 2010. – 260 с.

ДО ПИТАННЯ ВИБОРУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

*Титенко Л. В., канд. екон. наук, доцент, Дойонко А. М., магістр,
Національний університет державної фіскальної служби України*

Організація бухгалтерського обліку з використанням програмного забезпечення є важливим і невід'ємним процесом господарювання більшості підприємств на даному етапі розвитку суспільства. Комп'ютеризація бухгалтерського обліку (як в цілому, так і окремих його ділянок) не лише полегшує процес управління діяльністю, але й є необхідною умовою виконання ряду нормативно-законодавчих вимог, зокрема щодо подання електронної звітності.

Крім того автоматизовані системи бухгалтерського обліку використовуються для обробки облікової інформації. Використання програмного забезпечення дозволяє бухгалтеру отримати оперативну інформацію, зменшити кількість помилок при внесенні та обробці даних, що допускаються людським фактором.

Питання вибору бухгалтерської програми є досить актуальним, тому його неодноразово піднімали в свої працях вітчизняні та іноземні науковці, такі як К. Вольська, С. Івахненко, І. Чернікова, О. Павелчак-Данилюк, А. Султангужиєва та інші. Тим не менш, автоматизоване обліково-аналітичне забезпечення постійно оновлюється та вдосконалюється, тому дане питання потребує аналізу облікових програмних продуктів в сучасних умовах господарювання.

Ринок облікових програмних продуктів представлений широким асортиментом та дозволяє здійснити вибір як між програмами, що потрібно інсталиувати на комп'ютер, так і між онлайн-програмами.

З розвитком інформаційних технологій, на сьогоднішній день на ринку комп'ютерних облікових програм найбільшою популярністю користуються наступні програмні продукти [1, с. 213]:

- ІС «Master: Бухгалтерія» – комплексний модуль для автоматизації обліку на малих, середніх та великих підприємствах;
- ІС «БЕСТ-ЗВІТ ПЛЮС» – автоматизація облікової роботи з бухгалтерською та звітною документацією відповідного зразка;
- ІС «GrossBee XXI» – призначена для комплексної автоматизації торгових і виробничих підприємств;
- ІС «Проект Х-DOOR» – автоматизація процесів роботи підприємства: бухгалтерський, складський облік і торгівля.
- ІС «М.Е.Doc IS» – це програмний продукт, який допомагає в роботі з документами різних форм, типів та призначення.

Наведений список облікових програм не є вичерпним, на українському ринку представлено набагато більше програмних продуктів для ведення обліку. Крім того, на вимогу часу з'являються нові, які враховують постійно виникаючі потреби.

Ознайомлення з найбільш розповсюдженими програмними продуктами для ведення обліку вказує на широкі функціональні можливості програмного забезпечення. В них реалізовано можливість роботи з найбільш поширеними блоками, зокрема банк і каса, продажі, закупівлі, склад, податковий облік, а також складання фінансової звітності, друку первинних документів тощо [1, с. 214].

При виборі програмного продукту слід враховувати такі критерії вимог до нього, як [4, с. 48–49]:

- базовий функціонал програми;
- оперативність відображення змін законодавства;
- зручність інтерфейсу;
- наявність методичної літератури;
- технічна підтримка партнера; можливість первісного переносу даних і роботи в роздільному режимі (праця в умовах віддаленого доступу);
- гнучкість системи;
- можливість експорту-імпорту даних з іншими програмними комплексами;
- комплексність системи;
- захищеність системи (від внутрішніх користувачів та зовнішніх факторів);
- масштабність;
- вартість та порядок ліцензування.

На основі аналізу найбільш розповсюджених на ринку України програмних продуктів для організації ведення обліку, слід виділити програму-платформу MASTER і програмні продукти MASTER, які являються розробкою української

компанії IT-Enterprise. Компанія IT-Enterprise понад 30 років займається впровадженням IT-рішень для автоматизації бізнес-процесів на підприємствах різних напрямів діяльності і має значний досвід розробок і впровадження найскладніших ERP-систем. Рішеннями компанії IT-Enterprise користуються найбільші підприємства України, наприклад:

- в приватному секторі: Interpipe, Ferrexpo, ROSHEN і багато інших.
- в державному секторі: ДП «Антонов», ДП «ХМЗ»ФЕД», Укроборонпром, Міністерство інфраструктури, Міністерство освіти і науки, Міністерство фінансів тощо.

На базі досвіду розробок і впровадження кращих рішень IT-Enterprise на підприємствах-флагманах українського бізнесу створені програмні продукти MASTER для підприємств малого та середнього бізнесу, а також для бюджетних установ України. Однією з таких програм є «MASTER: Бухгалтерія». Даний програмний продукт відповідає вимогам чинного законодавства України та повністю адаптований до українського ринку. Він доступний у хмарному та стаціонарному рішеннях, що в свою чергу підвищує рівень популярності його використання серед підприємств малого та середнього бізнесу. Цілком можливо, що через деякий час, даний програмний продукт буде займати лідируючі позиції на ринку України.

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що, інформаційні програмні комплекси стали основною складовою системи ведення облікового процесу на підприємстві без яких неможливо уявити сучасну бухгалтерію.

Інформаційно-програмне забезпечення таке ж важливе для бухгалтерського обліку підприємства як організація облікового процесу, наявність висококваліфікованих працівників, система документообігу та ін.

Чітко налагоджені та найбільш доцільно підібрані програмні комплекси для автоматизації бухгалтерського обліку забезпечують найвищу ефективність управління підприємством в цілому та організацію облікового процесу [3].

Застосування комп'ютерно-інформаційних технологій в процесі ведення бухгалтерському обліку забезпечує його достовірність, чіткість та оперативність. Це дає змогу проконтролювати в будь-який момент часу стан розрахунків, активів та зобов'язань [3].

Можемо зробити висновок про те, що господарюючим суб'єктам необхідно визначитися з вибором комп'ютерної програми, що зможе забезпечити необхідні вимоги до потреб обліку підприємства і поряд з тим, що це не потребувало великих фінансових затрат на його придбання, а також не вимагало від бухгалтера особливих навичок програмування.

Однією з таких програм є «MASTER: Бухгалтерія» – єдиний новий програмний продукт на українському ринку з чіткою довгостроковою стратегією розвитку та з реальними амбіціями стати національним лідером ринку бухгалтерських рішень.

Список використаних джерел:

1. Павелчак-Данилюк О. Обґрунтування програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах / О.Павелчак-Данилюк // Вісник

Тернопільського національного технічного університету. – 2014. – №1 – С. 209–218.

2. Грабчук І. Л. Програмне забезпечення для ведення обліку: проблеми вибору та використання в ході аутсорсингу / І. Л. Грабчук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2017. – Випуск 3 (38). – С. 32-36

3. Чернікова І.Б. Про особливості вибору інформаційних програм бухгалтерського обліку в управлінні ринковими структурами / І. Б. Чернікова, Є. В. Якуба // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2015. – Випуск №1. – С. 40-51 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2015_1_6.

4. Поліщук О.М. Застосування комп'ютерних технологій для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах / О. М. Поліщук // Економічні науки. – 2016. – Випуск №11 (41). Ч.2. – С. 287-292

5. Управлінські інформаційні системи в обліку та оподаткуванні / Л.В. Титенко // Портал дистанційної освіти УДФСУ Moodle [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moodle.nusta.edu.ua/course/view.php?id=1313>

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ

Титенко Л. В., канд.екон.наук, доцент, Головій Т. В., магістрант, Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь

Для успішного розвитку будь-якого підприємства необхідний кваліфікований персонал. Якщо підприємство перебуває на стадії активного росту і розвитку то забезпечення людськими ресурсами набуває особливого значення. На сьогоднішній день традиційні основи побудови системи управління персоналом зазнають кардинальних змін через постійно зростаючий ринок інформаційних продуктів, технологій і рішень. Тому підприємства змушені змінювати підходи, методи та процедури системи управління персоналом відповідно до потреб сучасного бізнесу.

Проблеми щодо ефективного застосування системи управління персоналом досліджували такі вітчизняні та зарубіжні науковці як А. Кібанов, І. Герчікова, А. Карпов, Г. Куліков, М. Винокуров, Р. Гутгарц, А. Пархомов, І. Слюсаренко, Л. Лозовський та ін.

За умов кризи в суспільстві та економіці України актуальним залишається дослідження у напрямку підвищення ефективності управління трудовими ресурсами за допомогою інформаційних систем.

Сучасна HR (HumanResources) система – це комплекс технологій, що автоматизують і полегшують роботу з персоналом на всіх рівнях, від оперативного (повсякденний облік даних) до стратегічного (прийняття рішень з розвитку компанії). Якщо на підприємстві ефективно вибудована система управління персоналом, то вона результативно взаємодіє з фінансовими, виробничими системами, що використовують в своїх процесах дані персоналу [1, с.217].

Аналіз західного досвіду показав, що країни, які є економічно розвиненими давно використовують інформаційні системи і високі технології при організації роботи з працівниками підприємства [2, с.112].

На пострадянському просторі пропонують такі основні програми для організації системи управління персоналом [3]:

- «PersonPro 2.0» та «PersonPro 2.0 SQL»;
- Інформаційно-пошукова система «Персонал» компанії Протока;
- Додаток «Відділ кадрів» пакету X - DOOR 5 від компанії Soft – Taxi;
- IT Enterprise;
- Clobbi;
- IS Pro.

Для оцінки впровадження інформаційних систем у процес управління трудовими ресурсами на підприємстві необхідно визначити основні переваги:

- запобігання наслідків від неправильно прийнятих рішень та зниження витрат у результаті прийняття цих рішень;
- забезпечення підвищення продуктивності праці персоналу і ефективності виконання їх завдань та обов'язків;
- можливість кар'єрного зростання для працівників;
- зменшення витрат часу, який необхідний для збирання та обробки даних, які надходять до підприємства;
- зниження напруженості та складності праці;
- забезпечення точності та швидкості обробки інформації;
- можливість зв'язку з різними структурними частинами підприємства;
- найбільш ефективне поєднання можливостей кадрів [4, с.142].

До основних недоліків від запровадження інформаційних систем на підприємстві можна зарахувати:

- великий рівень відкритості інформаційних систем, що може надати доступ до внутрішньої інформації третім особам;
- високий ризик розголошення персональних даних персоналу;
- необхідність підготовки спеціального кваліфікованого персоналу, який би забезпечував обслуговування наявних інформаційних систем;
- додаткові витрати на підвищення кваліфікації працівників;
- проблеми сумісності сучасних інформаційних систем зі старими системами та програмними платформами [4, с.142].

При порівнянні західних програмних засобів для управління персоналом з вітчизняними потрібно відмітити їх більшу ефективність та захищеність

Найпоширеніші у світі системи управління [4]:

- SAP Human Resources Management System;
- Scala HR; - Axapta HR Management;
- IRenaissanceHumanResources / Payroll;
- Oracle Human Resources Analyzer.

Такі програмні засоби переважно використовують на підприємствах, де інвесторами або компаніями-партнерами є західні компанії. Для інших фірміснують обмеження у впровадженні, а саме:

- достатньо висока вартість впровадження іноземних інформаційних систем, що включає в себе: витрати на навчання персоналу, встановлення програмного забезпечення, періодичне оновлення апаратних засобів, на яких буде встановлено системи;

- західні інформаційні системи можуть бути впроваджені на великих підприємствах з чисельністю працівників більше 1000 осіб;
- у процесі роботи можуть виникати певні незадоволення та непорозуміння тому, що модель управління персоналом на вітчизняних і закордонних підприємствах відчутно відрізняється;
- багато іноземних інформаційних систем мають програми, які є «зайвими» для вітчизняних підприємств, тобто можуть не використовуватися в процесі управління.

При впровадженні системи управління персоналом оцінюють ефект за різними аспектами (табл.1).

Таблиця 1 – Ефект від впровадження систем управління персоналом

Ефект		
Організаційний	Економічний	Соціальний
<ul style="list-style-type: none"> • Скорочення часу прийняття рішень на всіх рівнях управління підприємством. • Підвищення якості кадрових рішень. • Оперативність підготовки звітності для органів державного управління, передбаченої російським законодавством 	<ul style="list-style-type: none"> • Зниження витрат на управління персоналом. • Підвищення продуктивності праці персоналу. • Оптимальне використання професійних якостей конкретного співробітника підприємства 	<ul style="list-style-type: none"> • Персональний облік пенсійних накопичень співробітників підприємства. • Ведення повної індивідуальної трудової історії персоналу підприємства. • Підготовка керівного резерву і просування по службі найбільш перспективних співробітників підприємства

Джерело: складено за даними [1].

Підсумовуючи, необхідно сказати, що запровадження інформаційних систем є необхідною умовою для досягнення стратегічних цілей підприємства та для підвищення ефективності роботи трудового персоналу. Відповідно до власної мети та цілей, кожен власник повинен обрати таку систему управління персоналом, яка задовольнить потреби, які виникли на підприємстві.

Список використаних джерел:

1. Романова Ю. Д. Інформаційні технології в менеджменті та управлінні: навч. практикум / Ю. Д. Романова // Світ. – 2017. – 385с.
2. Азарова А. О. Розроблення механізму покращення інноваційної діяльності підприємства засобами системи підтримки прийняття рішень/ А. О. Азарова, О. О. Мороз, А. В. Сторожа // Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. – № 6, т. 1. – С. 112 –115.
3. Головань Д. В. Застосування сучасних автоматизованих систем управління персоналом на підприємстві / Д. В. Головань // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2013.

4. Лозан Б. О. Інформаційні засоби підвищення ефективності управління персоналом на вітчизняних підприємствах / Лозан Б. О. // Економіка і суспільство. – №8. – 2016. – С.140–148.

5. Управлінські інформаційні системи в обліку та оподаткуванні: дистанційний навчальний курс / Л.В. Титенко // Портал дистанційної освіти УДФСУ Moodle [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moodle.nusta.edu.ua/course/view.php?id=1313>

СТРАТЕГІЧНИЙ ОБЛІК ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

***Титенко Л. В.**, канд. екон. наук, доцент, **Корнійчук О. О.**, магістр,
Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь*

В умовах глобалізації розпочинається новий етап розвитку стратегічного обліку. Він забезпечить використання зовнішньої і внутрішньої інформації, також надання керівництву необхідної інформації для прийняття стратегічних рішень. Дані рішення будуть визначати загальний напрям розвитку підприємства та його ефективність.

Проблемі стратегічного обліку присвячені роботи відомих науковців, таких як: Плікус І. Й., Довбуш А. В., Фатенок-Ткачук А. О. та інші.

На нашу думку, стратегічний облік – це інформаційна модель, що поєднує в рамках єдиної системи фінансовий і управлінський облік і забезпечує працівників підприємства виробничою інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень, а також забезпечує інвесторів інформацією для оцінки діяльності підприємства.

Стратегічний облік необхідно розглядати як інструмент стратегічного управління. Основними завданнями стратегічного обліку є: [1, с. 94]:

- стратегічне планування;
- визначення критичних показників стратегічних планів;
- визначення вузьких і пошук слабких місць управлінських рішень;
- визначення основних підконтрольних показників відповідно до стратегічних цілей;
- порівняння планових і фактичних значень підконтрольних показників з метою виявлення причин і наслідків даних відхилень;
- аналіз впливу відхилень на виконання стратегічних планів.

Стратегічний облік пов'язує на практиці процес стратегічного управління з обліковим процесом, тому що має ті самі об'єкти: фінансові та виробничі ресурси, фінансово-господарські процеси і результати діяльності, що у сукупності становлять фінансово-виробничу діяльність. Сукупність об'єктів стратегічного обліку, що виступає в процесі усього циклу стратегічного управління, називається його предметом. Система стратегічного обліку пов'язана з цілями стратегічного управління. Вона діє за умови дотримання нижчезазначених принципів:

1) цілеспрямованість – необхідна для забезпечення місії підприємства, яка є призначенням і головною причиною існування підприємства. Наявність та розуміння головної загальної цілі консолідує зусилля працівників підприємства для досягнення результату;

2) системність – передбачає цілісний і всебічний підхід до запровадження системи стратегічного обліку на підприємстві. Полягає в ініціативі та підтримці вищого керівництва, розробленні чіткого переліку завдань, делегуванні відповідних повноважень щодо організації стратегічного обліку і аналізу певним працівникам;

3) систематичність – довгострокова відданість цілям та завданням стратегічного обліку і аналізу, що повинно стати органічним елементом корпоративної культури підприємства;

4) своєчасність – полягає у негайному реагуванні на зміни у зовнішньому середовищі, які можуть становити небезпеку для функціонування підприємства, з метою ймовірного коригування стратегії;

5) оптимальність – передбачає, що очікуваний економічний ефект від впровадження системи стратегічного обліку і аналізу має бути позитивним [2].

Сам стратегічний облік лише відображає факти і тому робити відповідні висновки з поданої інформації без аналізу – дуже складний і трудомісткий процес, крім того, для підприємства це може мати негативні наслідки. Стратегічний облік дає необхідні дані для здійснення стратегічного аналізу, створює умови для застосування стратегічного контролю [3].

Поєднання стратегічного обліку, аналізу і контролю дає змогу побудувати відповідну інформаційну систему, основою якої є спрямованість на інформаційне забезпечення розроблення та реалізації стратегій [3].

Стратегічний облік є вихідною ланкою стратегічного управління, яка створює підґрунтя для проведення аналізу та здійснення контролю. Проте є проблема впровадження стратегічного обліку на українських підприємствах, тому що відсутня чітка методологія його здійснення і кожне підприємство визначає її індивідуально. Головною метою обліково-аналітичної системи стратегічного типу є розроблення в умовах невизначеності та ризику ефективних засобів стратегічного обліку, інструментів керування у вигляді моделей економічно-математичного аналізу.

Список використаних джерел:

1. Плікус І. Й. Стратегічний облік як інструмент стратегічного управління підприємством / І. Й. Плікус // Вісник Української академії банківської справи. – 2012. – №1. – С. 94-95
2. Довбуш А. В. Сутність та принципи стратегічного обліку та аналізу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/inek/2010_5/106.pdf
3. Фатенок-Ткачук А.О. Стратегічний облік у системі управління підприємством [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/12721/1/45_236-245_Vis721menegment.pdf
4. Стратегічний облік: дистанційний навчальний курс / Л. В. Титенко // Портал дистанційної освіти УДФСУ Moodle [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://moodle.nusta.edu.ua/course/view.php?id=1309>

СТРАТЕГІЯ ВАЛЮТНИХ ІНТЕРВЕНЦІЙ В УКРАЇНІ

Тищенко В. В., канд. екон. наук, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, м. Сєвєродонецьк

З метою забезпечення фінансово-економічної безпеки в Україні розроблена і впроваджується стратегія валютних інтервенцій [1].

Стратегія валютних інтервенцій в Україні визначає засади здійснення Національним банком України операцій з купівлі, продажу, обміну іноземної валюти на валютному ринку на підставі повноважень, визначених статтями 28 та 46 Закону України “Про Національний банк України” [2].

Метою валютних інтервенцій є вплив на курс національної валюти щодо іноземних валют і на загальний попит та пропозицію грошей в Україні – підпорядковується цілям Національного банку, пріоритетною серед яких є досягнення та підтримка цінової стабільності.

Під час визначення політики валютних інтервенцій Національний банк ураховує такі чинники:

1) обмежений рівень міжнародних резервів Національного банку, що посилює вразливість фінансової системи та економіки України до несприятливих подій і сприйняття ризиків іноземними та внутрішніми інвесторами;

2) незначні глибина та ліквідність валютного ринку, що зумовлюють необхідність активної ролі Національного банку в нівелюванні дисбалансів між попитом і пропозицією та уникненні проявів дисфункції ринку;

3) проведення монетарної політики на основі режиму інфляційного таргетування, уключаючи початкову стадію запровадження ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики, та відносно слабкий процентний канал монетарної трансмісії;

4) високий рівень доларизації та значний ефект перенесення змін обмінного курсу на інфляцію;

5) орієнтація Національного банку на мінімізацію свого втручання в роботу валютного ринку в міру розвитку валютного ринку та механізмів його самозбалансування.

Зазначені чинники обумовлюють такі завдання зі здійснення валютних інтервенцій Національним банком:

- накопичення міжнародних резервів. Достатній рівень міжнародних резервів є захисним механізмом фінансової системи України та економіки від зовнішніх шоків, а також сприяє підвищенню довіри до її стійкості з боку як національних, так і іноземних інвесторів. Цільові орієнтири щодо міжнародних резервів визначаються у програмах співпраці України з Міжнародним валютним фондом або рішенням Правління Національного банку відповідно до загальноприйнятих критеріїв достатності;

- згладжування функціонування валютного ринку. Це необхідно для уникнення негативного впливу на цінову та фінансову стабільність надлишкової волатильності обмінного курсу та екстраординарних подій на валютному ринку;

- підтримання трансмісії ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики. Це може бути необхідно для досягнення цілей та завдань грошово-кредитної політики в більш ефективний спосіб.

Здійснення валютних інтервенцій може бути спрямоване на виконання як одного, так і кількох із зазначених вище завдань. Хоча ціль щодо досягнення цінової стабільності та завдання щодо накопичення міжнародних резервів у середньостроковій перспективі підтримують одне одного, проте в короткостроковому періоді вони можуть бути несумісними. У такому разі досягнення цінової стабільності є пріоритетним.

Незалежно від того, для виконання яких саме завдань Національний банк здійснює валютні інтервенції, загальні принципи їх проведення є такими:

1) стратегія валютних інтервенцій відповідає режиму інфляційного таргетування та плаваючому обмінному курсу. Відповідно валютні інтервенції відіграють допоміжну роль щодо ключової процентної ставки як основного інструменту грошово-кредитної політики;

2) роль, масштаби та частота валютних інтервенцій зменшуватимуться в міру розвитку фінансових ринків, підвищення їх здатності до саморегулювання, лібералізації валютного законодавства та накопичення міжнародних резервів до достатнього рівня. Національний банк прагнучиме до мінімізації використання цього інструменту;

3) здійснюючи валютні інтервенції, Національний банк не протидіє фундаментальним тенденціям, а лише згладжує ефекти від їх реалізації. Це дає змогу, виконуючи завдання зі здійснення валютних інтервенцій, запобігати накопиченню зовнішньоекономічних та фінансових дисбалансів. Валютна інтервенція, як правило, не спрямована на визначення певного рівня курсу, а має вплив на амплітуду та швидкість його зміни;

4) здійснюючи валютні інтервенції, Національний банк надає пріоритет тим формам валютних інтервенцій, за якими Національний банк не пропонує, а приймає запропоновану іншими учасниками валютного ринку ціну;

5) критерії участі суб'єктів ринку у валютних інтервенціях є відкритими та прозорими і визначаються в нормативно-правових актах Національного банку. У разі створення інституту маркетмейкерів Національний банк здійснюватиме валютні інтервенції переважно через суб'єктів ринку, які отримують статус маркетмейкерів відповідно до встановлених процедур.

Валютні інтервенції можуть здійснюватися в таких формах:

- валютний аукціон – операції проводяться шляхом розподілу визначеного обсягу інтервенції між тими суб'єктами ринку, які запропонували найкращу ціну на купівлю/продаж іноземної валюти;

- інтервенція за єдиним курсом – здійснюється або шляхом збирання заявок суб'єктів ринку на купівлю/продаж/обмін іноземної валюти за єдиним визначеним обмінним курсом та подальшого їх пропорційного задоволення в межах визначеного обсягу валютної інтервенції, або шляхом розміщення пропозиції з купівлі/продажу іноземної валюти в торговельно-інформаційній системі за єдиним визначеним обмінним курсом та укладення угод із суб'єктами

ринку в порядку акцептування ними пропозиції до вичерпування обсягу валютної інтервенції;

- інтервенція за найкращим курсом – здійснюється або шляхом запиту щодо ціни на купівлю/продаж іноземної валюти в суб'єктів ринку через торговельно-інформаційні системи та укладення угод із суб'єктом ринку, який запропонував найкращу ціну, або шляхом вибору найкращої ціни купівлі/продажу іноземної валюти з наявних у торговельно-інформаційних системах котирувань суб'єктів ринку та укладення угод із суб'єктом ринку, який запропонував цю ціну;

- адресна інтервенція – зумовлюється національними інтересами України та здійснюється у виняткових випадках на підставі звернення Уряду України.

Валютні інтервенції для згладжування функціонування валютного ринку здійснюються в разі:

- 1) обмеженої можливості валютного ринку до самозбалансування внаслідок наявних валютних обмежень та/або значного впливу ситуативних чинників (невідповідність неробочих днів в Україні та на міжнародних валютних ринках, періоди значних платежів до державного бюджету, суттєві разові надходження/перекази іноземної валюти тощо). У такому разі Національний банк може купити, продати, обміняти іноземну валюту в обсязі, необхідному для забезпечення належної роботи валютного ринку;

- 2) порушення функціонування валютного ринку та/або тимчасової втрати валютним ринком орієнтирів для ціноутворення: якщо внаслідок значних внутрішніх або зовнішніх шоків валютний ринок перестав ефективно функціонувати, Національний банк може здійснювати валютні інтервенції для відновлення роботи валютного ринку. За таких умов Національний банк може бути одночасно покупцем та продавцем іноземної валюти. Метою Національного банку є відновлення ліквідності валютного ринку;

- 3) надмірної волатильності обмінного курсу, яка загрожує значними ризиками для суб'єктів економіки, суттєвим погіршенням їх очікувань та відповідними негативними наслідками для цінової та фінансової стабільності. Обсяги можливих валютних інтервенцій, їх форма і тактика визначаються на основі зіставлення швидкості зміни обмінного курсу з рівнем волатильності, який Національний банк вважає надмірним. Ці параметри валютних інтервенцій визначаються в розпорядчих актах Національного банку і не є публічною інформацією.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження Стратегії валютних інтервенцій Національного банку України на 2016 – 2020 роки [Електронний ресурс] / Рішення Правління НБУ № 261-рш від 06.09.2016 р. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=67274321>

2. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV (з наступними змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>

ПОДАТКОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ У БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

Тищенко В. В., канд. екон. наук, Кальной О. Б., студент, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, м. Сєвєродонецьк

Актуальність необхідності проведення наукових досліджень щодо вдосконалення методів оподаткування банків підсилюється суперечливістю вимог існуючої системи податкових відносин держави з банківським сектором. Проте в умовах існуючої макроекономічної ситуації у країні, зокрема, при інфляційних процесах та постійному збільшенні обсягів резервування всіх активних операцій банків, особливо кредитних, забезпечити окупність позичок у потрібний термін неможливо, тому банки збільшують позичкові проценти, що сприяє ще більшому скороченню платоспроможного попиту на позички з боку реального сектору економіки та перешкоджає створенню умов для подолання кризових явищ.

У цілому невиважене державне регулювання банківської діяльності негативно позначається на інвестиційній стратегії банків, підсилюючи ізоляцію сектору від реального й відірваність банківського капіталу від виробничого, поглиблюючи розрив у русі грошових, фінансових і матеріальних потоків.

Все це вимагає впровадження податкового менеджменту в банківській діяльності та використання його інструментів у взаємозв'язку із функціями фінансового менеджменту. Виділяють декілька основних інструментів податкового менеджменту банку (див. рис. 1).

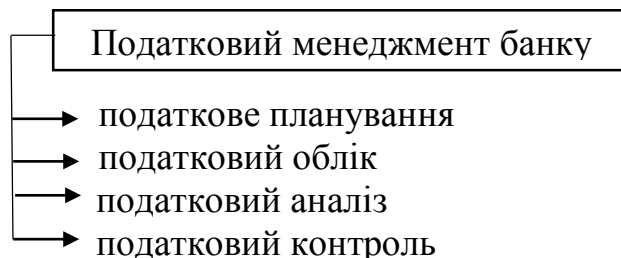

Рис. 1. Інструменти податкового менеджменту банку

Використання зазначених інструментів забезпечує ефективне функціонування системи податкового менеджменту банку та сприяє прийманню економічно вигідних рішень щодо податкового навантаження та податкових ризиків.

Врахування оподаткування в процесі прийняття управлінських рішень насамперед повинно бути спрямоване на досягнення таких пропорцій всіх аспектів діяльності банку, за яких зростання фінансового результату діяльності супроводжувалося б збільшенням вартості банку і допустимими податковими ризиками. Для виявлення податкових ризиків необхідно проаналізувати всі податкові аспекти, які можуть вплинути на діяльність банку, виявити сфери потенційних податкових ризиків і визначити методи управління ними [1, с. 65].

Податкове планування — це діяльність з розробки та практичного застосування схем, які дозволяють знизити податковий тиск, це методи і заходи, спрямовані на збільшення коштів, які залишаються в розпорядженні підприємства після сплати належних податків.

Для оцінки ефективності заходів податкового планування в банку, доцільно використовувати такі показники:

- абсолютна зміна податкових платежів, сплачених і нарахованих банком за певний звітний період (місяць, квартал, рік), зокрема і в порівнянні з ефективними ставками податків;
- відносна зміна податкових платежів, сплачених банком за певний звітний період (з урахуванням змін в обсягах здійснених операцій);
- загальний коефіцієнт ефективності оподаткування банку - відношення суми чистого прибутку банку, отриманого від всіх видів діяльності за певний період часу (місяць, квартал, рік), до суми прямих податкових платежів за цей період;
- коефіцієнт оподаткування прибутку - відношення податкових платежів, що сплачуються із прибутку (з урахуванням фінансових санкцій) за певний звітний період, до загальної суми прибутку до оподаткування за цей же період (а також з урахуванням коефіцієнта еластичності податків);
- коефіцієнт пільгового оподаткування - відношення загальної суми податкових пільг до всієї суми податкових платежів.

Для формування податкового плану банку необхідно проводити податковий аналіз що є необхідною умовою податкового контролю. Такий систематичний аналіз дозволить більш виважено підійти до процесу ухвалення управлінських рішень, ліквідувати або мінімізувати податкові ризики. Крім того, створення ефективної системи управління податковими ризиками на основі їх аналізу сприятиме і збільшенню ринкової вартості банку, оскільки відсутність негативних факторів діяльності підвищить довіру потенційних інвесторів і вкладників.

Для перевірки податкового навантаження в динаміці доцільно використовувати наступні показники:

- доходи за видами,
- витрати за видами,
- витрати на сплату податків (податкові витрати),
- витрати на оплату праці,
- суми податкових зобов'язань (нарахованих та сплачених),
- вартість активів, що підлягають оподаткуванню,
- фінансовий результат.

Для всебічної і повної оцінки рівня податкового навантаження банку треба використовувати систему взаємопов'язаних показників, розрахованих за даними як податкового, так і фінансового обліку [2, с. 315].

Принцип розрахунку показників - відношення суми нарахованих податків (або тільки податку на прибуток) до певного значення показника діяльності банку, визначеного за правилами фінансового та податкового обліку. Показники,

розраховані за даними податкового обліку, надають інформацію щодо рейтингу банку, який складається органами Державної фіскальної служби України. Проте такі показники необхідні тому, що вони є критеріями оцінки діяльності банку представниками фіскальної служби та враховуються ними при складанні планів-графіків проведення документальних та виїзних перевірок [3].

У систематизованому вигляді інформація податкового аналізу включається до звітів, що дозволять керівникам різних рівнів управління оцінювати поточну і перспективну ситуації. Звіти повинні мати попереджувальний характер, а дані в них повинні відображати фактичні операції банку з урахуванням податкових аспектів і їх наслідків. Оцінка величини податкових платежів, податкових ризиків і чистого прибутку при виборі того або іншого варіанта розвитку дозволить точніше оцінити рівень прибутку банку в цілому і рентабельності окремих напрямів його діяльності, а також уникнути зниження ліквідності у зв'язку із значними обсягами податкових платежів. Крім того, інформація, отримана на розрахунковому етапі податкового аналізу, використовується в процесі проведення внутрішнього податкового контролю, а також для коригування планів на наступний податковий період.

Отже, податковий аналіз у банку як одна із функцій та основа реалізації управлінських рішень у податковому менеджменті повинен охоплювати об'єкти оподаткування та податкові бази; оцінку податкового навантаження; виявлення та оцінку податкових ризиків, пов'язаних як із діяльністю банку, так і з його функціями податкового посередника в податкових платежах. Необхідним інформаційним забезпеченням податкового аналізу є дані податкового і фінансового обліку. Результати податкового аналізу повинні використовуватися при прийнятті рішень про використання методів податкового планування, а також з метою оптимізації податкового навантаження при впровадженні нового напрямку діяльності.

Невід'ємною складовою податкового менеджменту банку є податковий контроль, який спрямовано на коригування процесів у межах інших інструментів податкового менеджменту відповідно до запланованих показників обраного варіанта податкової діяльності банку або на утримання відхилень контрольованих параметрів у допустимих межах.

Отже податковий менеджмент потрібно впроваджувати в банківській діяльності для ефективного управління його податковим навантаженням, що дає забезпечити конкурентні переваги в умовах невизначеності зовнішнього середовища та високої ризиковості діяльності, а також може стати основою ефективного функціонування банку, що може бути досягнуто через реалізацію всіх функцій податкового менеджменту та їх ефективну взаємодію.

Список використаних джерел:

1. Сербина О. Г. Вплив оподаткування на дохідність і напрями розвитку банківської діяльності / О. Г. Сербина // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.4. – С. 56–268.
2. Сало І. В. Оподаткування банків: навчальний посібник / І. В. Сало, І. І. Д'яконова, Н. Г. Євченко. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2010. – 208 с.

ОПОДАТКУВАННЯ АНУЛЬОВАНИХ КРЕДИТІВ

Тищенко В. В., канд. екон. наук, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, м. Сєвєродонецьк, Тищенко О. В., студент, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Згідно до п. 164.1 ст. 164 Податкового кодексу України базою оподаткування податком на доходи фізичних осіб є загальний оподатковуваний дохід з урахуванням особливостей, визначених цим розділом. Загальний оподатковуваний дохід – будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду.

Згідно з абз. «д» пп. 164.2.17 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу України встановлено, до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включається, дохід, отриманий платником податку як додаткове благо (крім випадків, передбачених статтею 165 цього Кодексу), зокрема у вигляді суми боргу платника податку, анульованого (прощеного) кредитором за його самостійним рішенням, не пов'язаним з процедурою банкрутства, до закінчення строку позовної давності. Якщо кредитор повідомляє платника податку – боржника рекомендованим листом з повідомленням про вручення або шляхом укладення відповідного договору, або шляхом надання повідомлення боржнику під підпис особисто про анулювання (прощеного) боргу та включає суму анульованого (прощеного) боргу до податкового розрахунку суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, за підсумками звітного періоду, у якому такий борг було анульовано (прощеного), такий боржник самостійно сплачує податок з таких доходів та відображає їх у річній податковій декларації.

Отже з аналізу вказаного положень Податкового кодексу України, вбачається, що боржник, який отримав додаткове благо у вигляді прощення (анулювання) суми боргу за кредитом та який був належним чином повідомлений про прощення (анулювання) такого боргу, зобов'язаний відобразити анульовану суму боргу у складі оподатковуваного доходу з обчисленням та перерахуванням до бюджету відповідної суми податку.

Проте, 13 березня 2018 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду в контексті справи № 826/2226/15 (ЄДРСРУ № 72721598) вказує, що під час вирішення справи необхідно враховувати наступне: додаткові блага – кошти, матеріальні чи нематеріальні цінності, послуги, інші види доходу, що виплачуються (надаються) платнику податку податковим агентом, якщо такий дохід не є заробітною платою та не пов'язаний з виконанням обов'язків трудового найму або не є винагородою за цивільно-правовими договорами (угодами), укладеними з таким платником податку.

Визначальною ознакою доходу платника податку, як об'єкта та бази оподаткування податком з доходу фізичних осіб, в тому числі у вигляді додаткового блага, є приріст показників фінансового та/або майнового стану платника податку.

Згідно з пп. 14.1.54 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України дохід з джерелом їх походження з України – будь-який дохід, отриманий резидентами або нерезидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні, у тому числі, але не виключно, доходи у вигляді процентів, дивідендів, роялті та будь-яких інших пасивних (інвестиційних) доходів, сплачених резидентами України.

Отже аналізуючи зміст вказаних положень Податкового кодексу України, сума анульованого податкового боргу включає як основну суму кредиту, так і нараховані проценти за користування кредитом, які є невід'ємною частиною кредитного договору та суми за кредитним договором, та які підлягають обов'язковій сплаті боржником відповідно до умов кредитного договору, оскільки йдеться про борг в цілому, тобто про загальну суму фінансових зобов'язань, що підлягають погашенню боржником, незалежно від підстави їх виникнення.

Наведене цілком відповідає економічній сутності доходу, оскільки при списанні (анулюванні) заборгованості особа одержує економічну вигоду у вигляді збереження активів у силу припинення належного кредитору права вимоги та кореспондуючого цій вимозі обов'язку боржника витрачати кошти на погашення заборгованості за кредитом включаючи і проценти як невід'ємної частини кредитного договору.

Таким чином, проценти нараховані за користування кредитними коштами включаються до оподаткованого доходу, що отриманий платником податку як додаткове благо у вигляді суми боргу платника податку, анульованого (прощеного) кредитором.

Більше того, 13.03.2018 р. Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду в контексті справи № 826/6380/15 (ЄДРСРУ № 72745231) вказав: «визначальною ознакою доходу є фактичне отримання (нарахування) платником (-ку) податку такого доходу, у зв'язку з чим, анульовані суми тіла кредиту, за змістом абз. «д» пп.164.2.17 пп.164.2 ст.164 Податкового кодексу України, включаються до доходу платника податку в якості додаткового блага, в той час як плата по кредиту (в тому числі у вигляді відсотків) таким доходом платника податку не є.

З такою позицією суду касаційної інстанції судова колегія Верховного Суду погоджується. Цей висновок є правильним з огляду на зміст положень пп.164.1.2, п. 164.1 ст.164, пп.14.1.47, пп.14.1.56 п.14.1 ст.14 щодо того, що додаткові блага в якості оподаткованого доходу повинні бути нарахованими (виплаченими, наданими) платнику податків.

З огляду на правову природу неустойки, яка є засобом забезпечення виконання зобов'язань, та відсотків, які є платою за користування кредитом,

відповідні суми для цілей оподаткування не можуть бути включені до доходу, отриманого в якості додаткового блага.»

Відповідно до пп. 165.1.49 п. 165.1 ст. 165 Податкового кодексу України до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку не включаються інші доходи, які згідно з цим Кодексом не включаються до складу загального місячного (річного) оподатковуваного доходу.

При цьому, до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включається дохід у вигляді неустойки (штрафів, пені), відшкодування матеріальної або немайнової (моральної) шкоди, крім відсотків, отриманих від боржника внаслідок прострочення виконання ним договірних зобов'язань.

Згідно з ч. 2, ч. 3 ст. 549 Цивільного кодексу України штрафом є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми невиконаного або неналежно виконаного зобов'язання; пенею є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Відповідно до ст. 509 Цивільного кодексу України зобов'язанням є правовідношення, в якому одна сторона (боржник) зобов'язана вчинити на користь другої сторони (кредитора) певну дію (передати майно, виконати роботу, надати послугу, сплатити гроші тощо) або утриматися від певної дії, а кредитор має право вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Згідно з ч. 1 ст. 546 Цивільного кодексу України виконання зобов'язання може забезпечуватися неустойкою, порукою, гарантією, заставою, притриманням, завдатком.

Відповідно до ст. 605 Цивільного кодексу України зобов'язання припиняється внаслідок звільнення (прощення боргу) кредитором боржника від його обов'язків, якщо це не порушує прав третіх осіб щодо майна кредитора.

Відносини, що виникли між банком та його клієнтом з питань надання кредиту є цивільно-правовими відносинами, які регулюються актами цивільного законодавства України.

Таким чином нарахування пені та штрафів є лише засобом забезпечення виконання основного зобов'язання перед банком та не є доходом платника податку у разі їх анулювання за рішенням банківської установи.

Отже, суми неустойки у вигляді відсотків за несвоєчасне виконання зобов'язання, нараховані банком відповідно до умов договору, є лише засобом забезпечення виконання цивільного зобов'язання, а оскільки ці суми анульовані за рішенням кредитора, то вони не є фактично отриманим доходом платника податку в розумінні Податкового кодексу України, який підлягає оподаткуванню згідно абз. «д» пп.164.2.17 п.164.2 ст.164 цього Кодексу.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, – № 13-14, № 15-16, № 17, ст.112 (зі змінами та доповненнями).
2. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, – №№ 40-44, ст.356 (зі змінами та доповненнями).

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНИМИ РЕЗЕРВАМИ УКРАЇНИ

Тищенко О. І., канд. екон. наук, доцент, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, м. Сєвєродонецьк

Міжнародні резерви – зовнішні фінансові активи України, визнані світовим співтовариством як міжнародні і призначені для міжнародних розрахунків, які відображені в балансі Національного банку і перебувають в його управлінні. До міжнародних резервів належать активи, які:

1) управляються Національним банком як центральним банком України та особливим центральним органом державного управління, який проводить грошово-кредитну політику України;

2) є ліквідними активами високої якості, які можуть бути куплені, продані та погашені за резервну валюту;

3) є активами, які вже наявні. Потенційні активи не включаються до резервних активів;

4) є вимогами до нерезидентів за винятком золота у зливках;

5) мають номінал та погашаються в резервних валютах або у золоті.

Міжнародні резерви складаються з таких активів:

1) монетарне золото;

2) СПЗ;

3) резервна позиція в МВФ;

4) іноземна валюта у вигляді банкнот і монет або кошти на рахунках за кордоном;

5) цінні папери (крім акцій), що оплачуються в резервній валюті;

6) будь-які інші міжнародно визнані резервні активи за умови забезпечення їх надійності та ліквідності.

Управління міжнародними резервами здійснюється Національним банком відповідно до таких принципів:

1) цілеспрямованість, яка визначається в установленні цілей управління міжнародними резервами;

2) прозорість діяльності з управління міжнародними резервами та її результатів;

3) ефективність управління ризиками.

Цілями управління міжнародними резервами в порядку зниження їх пріоритету є:

1) захищеність міжнародних резервів, яка забезпечується за допомогою ефективного управління та контролю за ризиком ліквідності, ринковим, кредитним (включаючи розрахунковий) та операційним (включаючи правовий) ризиками під час здійснення операцій з міжнародними резервами;

2) ліквідність міжнародних резервів;

3) дохідність міжнародних резервів, яка забезпечується відповідно до поточних ринкових умов у межах обмежень ризиків та ліквідності.

Усі етапи здійснення операції з міжнародними резервами від її ініціювання до проведення розрахунків та здійснення бухгалтерського обліку визначаються

розпорядчими актами Національного банку з питань здійснення операцій з міжнародними резервами.

Організаційна структура управління міжнародними резервами в Національному банку ґрунтується на принципах чіткого розподілу та відокремлення обов'язків і відповідальності. Організаційна структура управління міжнародними резервами в Національному банку має такі ієрархічні рівні:

- 1) стратегічний рівень;
- 2) тактичний рівень;
- 3) оперативний рівень.

Управління міжнародними резервами на оперативному рівні здійснюється:

1) підрозділом Національного банку, який виконує функції фронт-офіса, відповідно до Інвестиційної декларації, інших розпорядчих актів Національного банку з питань управління міжнародними резервами;

2) зовнішніми менеджерами, залученими Національним банком до управління частиною міжнародних резервів, відповідно до умов договору, який укладається між кожним зовнішнім менеджером і Національним банком.

Процес управління міжнародними резервами включає процеси, пов'язані з формуванням і використанням міжнародних резервів, та інвестиційний процес.

Національний банк здійснює формування міжнародних резервів за рахунок власних та залучених коштів.

Національний банк одержує власні кошти для формування міжнародних резервів від:

- 1) купівлі резервної валюти на валютних ринках;
- 2) купівлі резервної валюти в клієнтів Національного банку;
- 3) купівлі монетарного золота;
- 4) доведення (афінажу) золота, що не є монетарним, до якості монетарного;
- 5) доходів від здійснення операцій з міжнародними резервами.

Залученими коштами для формування міжнародних резервів є кошти в резервних валютах, одержані Національним банком у вигляді кредитів та депозитів, а також за договорами своп від міжнародних фінансових організацій, урядів і центральних банків іноземних держав, депозитних корпорацій-нерезидентів та інших кредиторів.

Метою системи управління ризиками міжнародних резервів є забезпечення захищеності та ліквідності міжнародних резервів.

Невід'ємною частиною системи управління ризиками міжнародних резервів є розпорядчі акти Національного банку з питань управління ризиками, а також порядки та методики, затверджені Комітетом з управління активами та пасивами Національного банку, які деталізують підходи до управління конкретними ризиками, що виникають під час здійснення операцій з міжнародними резервами.

Система управління ризиками міжнародних резервів спрямована на виявлення Національним банком ризиків, які можуть вплинути на вартість портфеля резервних активів, і управління цими ризиками шляхом їх оцінки та за необхідності вжиття заходів для зменшення потенційного впливу цих ризиків.

Система управління ризиками міжнародних резервів забезпечує:

1) ідентифікацію всіх ризиків, які виникають під час здійснення операцій з міжнародними резервами;

2) використання загальноприйнятих методів для оцінки ризиків міжнародних резервів;

3) здійснення управління та звітування щодо ідентифікованих ризиків міжнародних резервів таким чином, щоб забезпечити розуміння природи ризиків, на які наражається Національний банк;

4) здійснення контролю та звітування про дотримання всіх лімітів та інших форм контрольних показників, які визначені Інвестиційною декларацією, розпорядчими актами Національного банку, які регулюють управління міжнародними резервами.

До ризиків, які притаманні операціям з міжнародними резервами, що здійснюються Національним банком, належать:

1) ризик ліквідності;

2) ринкові ризики: валютний ризик, процентний ризик, ризик кредитного спреда, фондовий ризик, товарний ризик та ризик волатильності;

3) кредитні ризики: ризик дефолту контрагента/емітента та ризик зниження кредитного рейтингу контрагента/емітента;

4) операційні ризики;

5) комплаєнс-ризик.

Обмеження ризиків міжнародних резервів мають вплив на стратегічний розподіл активів через:

1) визначення переліку основних резервних валют та встановлення лімітів відкритих валютних позицій Національного банку;

2) визначення переліку прийнятих фінансових інструментів, що відповідають критеріям захищеності та ліквідності;

3) установлення вимог до строку до погашення або дюрації прийнятих фінансових інструментів для обмеження чутливості до ринкових ризиків;

4) визначення мінімально прийнятної категорії кредитних рейтингів або максимального рівня кредитного ризику (ймовірності дефолту) для емітентів фінансових інструментів та контрагентів Національного банку.

Список використаних джерел:

1. Положення про політику управління міжнародними (золотовалютними) резервами України [Електронний ресурс] / Рішення Правління НБУ № 229-рш від 18.03.2018 р. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/document/download?docId=76693553>

2. Міжнародні резерви та ліквідність в іноземній валюті [Електронний ресурс] / Статистика НБУ – Режим доступу: www.bank.gov.ua/SDDS

3. Левченко О.М. Напрями вдосконалення системи управління міжнародними золотовалютними резервами / О.М. Левченко // Вісник КНУТД. – №2 (97), – 2016. – С. 23-35.

ІННОВАЦІЇ В СФЕРІ БАНКІВСЬКИХ ПОСЛУГ

Тищенко О. І., канд. екон. наук, доцент, Галюта О. В., студент, Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, м. Сєвєродонецьк

Сучасний етап стійкого розвитку економіки залежить більшою мірою не від ресурсних можливостей, які є обмеженими, а від інноваційної діяльності суспільства та окремих його елементів. Завдяки інноваціям наука стала безпосередньо продуктивною силою. Банківський сектор досить чутливий до зміни попиту зі сторони своїх клієнтів, а конкуренція банківського ринку досить жорстока і висока.

Метою більшості банківських інновацій є перехід на персональне обслуговування клієнтів. Інновації в банківській сфері є важливим фактором їхнього розвитку для забезпечення ефективного функціонування банку і підтримки його конкурентоздатності.

Розвиток глобальних банківських інновацій свідчить про те, що на перше місце в інноваційній сфері виходять не лише технічне досягнення, але й соціальна складова. На сьогодні можна виділити три основні складові глобальних банківських інновацій (рис.1):

1. Сутність першої складової полягає у використанні наростаючої автоматизації банківських процесів і перехід до мобільних додатків та поширення діжітал - банків, де всі банківські операції здійснюються лише онлайн.

2. Друга складова банківських інновацій пов'язана з розвитком відносин «банк – клієнт» як більш партнерських. Це проявляється у привітанні з днем народження, пропонуванням подарунків для членів сім'ї чи друзів, пропонуванні нових банківських продуктів та послуг.

3. Третя складова банківських інновацій включає в себе проникнення банківських операцій у нові сфери життя клієнтів (наприклад, відправка електронної вітальної листівка друзям через мобільні додатки) [1].

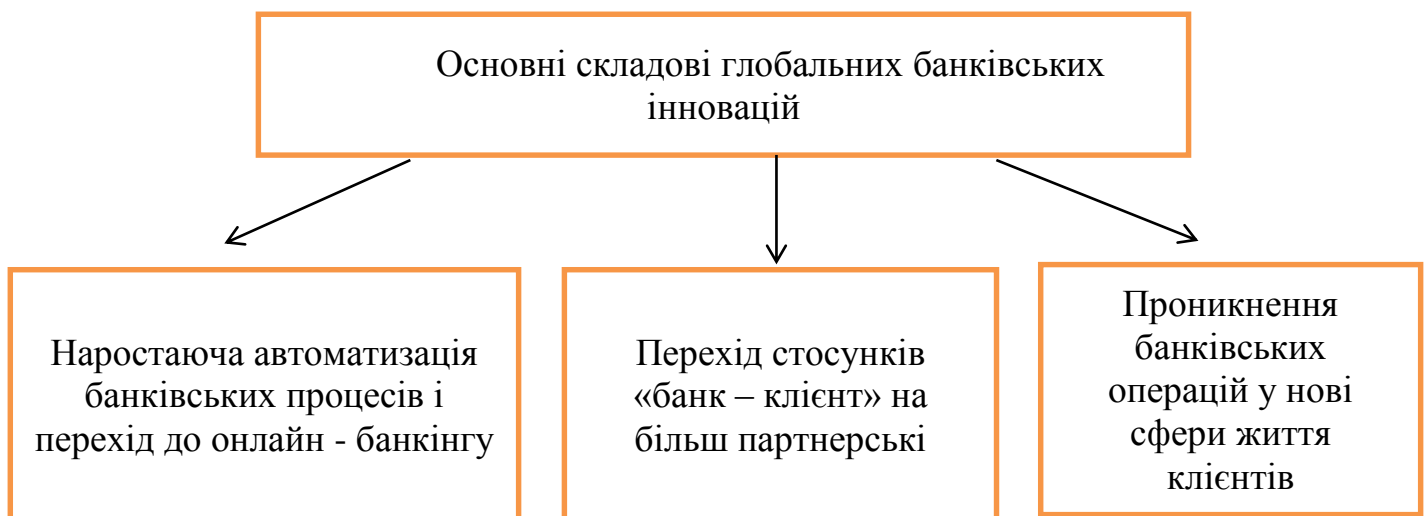

Рис.1 - Складові банківських інновацій

На сьогоднішній день європейським банкам належить лідерство у впровадженні банківських інновацій. До найбільш інноваційних банківських систем увійшли банки Туреччини, Італії, Польщі та Іспанії. Серед європейських інноваційних технологій, що запроваджені також в Україні з листопада 2017 року, слід відзначити новий сервіс для безконтактної оплати Google Pay і Apple Pay. Україна стала 15 країною, яка приєдналась до даного сервісу. Google Pay і Apple Pay – це дуже простий у використанні додаток, за допомогою якого можна оплатити покупки через термінал, без використання картки [2].

Серед основних напрямів розвитку українських банківських інновацій за останні роки можна виділити такі:

1. Інтернет та мобільний банкінг та значне розширення банківських операцій, які доступні через ці системи.
2. Безкарткові розрахунки через мобільний телефон.
3. Активізація присутності в соціальних мережах.
4. Доступність терміналів самообслуговування.
5. Режим роботи «24/7».
6. Електронна решта (послуга, коли решта в копійках переводиться на рахунок чи поповнює мобільний телефон клієнта).
7. Індивідуалізація потреб клієнтів (застосовується переважно для VIP-клієнтів банку).
8. Підключення до платіжного сервісу Apple Pay і Google Pay.

Якщо зіставити банківські інновації, які досягнуті на сьогоднішній день в Україні з основними складовими глобальних нововведень, то можна зробити висновок, що банківські установи України впроваджують свої інновації за всіма напрямками (табл.1).

Таблиця 1 - Порівняльна характеристика банківських інновацій

<i>Основні складові банківських інновацій</i>	<i>Основні напрями українських банківських інновацій</i>
1.Наростаюча автоматизація банківських процесів і перехід до онлайн - банкінгу	1.Інтернет та мобільний банкінг та значне розширення банківських операцій, які доступні через ці системи. 5.Режим роботи «24/7»
2.Перехід стосунків «банк – клієнт» на більш партнерські	3.Активізація присутності в соціальних мережах 4.Доступність терміналів самообслуговування 7.Індивідуалізація потреб клієнтів (застосовується переважно для VIP-клієнтів банку)
3.Проникнення банківських операцій у нові сфери життя клієнтів	2.Безкарткові розрахунки через мобільний телефон 6.Електронна решта (послуга, коли решта в копійках переводиться на рахунок чи поповнює мобільний телефон клієнта) 8.Підключення до платіжного сервісу Apple Pay і Google Pay

Проте головне, щоб технологічні новинки були затребувані споживачами, а банки окупили власні кошти. Тобто банківська інновація має бути доцільною для банку та корисною для клієнтів. Сьогодні банківська система України перебуває на етапі розвитку. Вона повільно, та все ж впроваджує в свою діяльність інноваційні продукти. Одним з позитивних прикладів розвитку банківських інновацій є відкриття відділень у вигляді кав'ярень чи вільних просторів, де клієнт може поспілкуватися з менеджером про свої потреби чи претензії за чашкою кави. Такі відділення не здійснюють банківських операцій, їхня мета – налагодження співпраці між банком та клієнтом. Отже, поглиблення взаємовідносин «клієнт – банк» має стати пріоритетним напрямом розвитку банків України [3].

Список використаної літератури:

1. Лапко О. О. Інноваційні механізми ритейлу в банківському секторі України / О. О. Лапко, А. М. Демченко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2015. – № 2. – С. 65–72.
2. POS-термінал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/POS-термінал>
3. Безготівкові розрахунки продовжують зростати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=26993720

БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Тищенко О. І., канд. екон. наук, Конєв В. В., студент, Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, м. Сєвєродонецьк

Сьогодні досить актуальними залишаються питання забезпечення безпеки банківських операцій у мережі Інтернет. Кожний сучасний банк, як правило, надає своїм клієнтам можливість користування дистанційним видом обслуговування — онлайн-банкінгом, до функціоналу якого входять грошові перекази між картками та рахунками, відкриття та закриття депозитів, поповнення мобільного рахунку, можливість здійснення комунальних платежів, замовлення квитків на будь-який вид транспорту. Все більше популярності набирають також інтернет-магазини різного напрямку, де розрахунки здійснюються у формі передоплати. Значна кількість подібних операцій має міжнародний характер. Разом із тим виникає небезпека здійснення шахрайських дій або випадкових помилок під час виконання таких транзакцій.

Метою даного дослідження є визначення сучасного стану безпеки банківських операцій у мережі Інтернет та вироблення надійних механізмів її зміцнення.

Серед найбільш поширених можна виділити такі типи загроз:

1. Фішинг, що є однією з найпоширеніших кібератак. Її сутність полягає в тому, що за допомогою повідомлення електронною поштою, у соціальній мережі або SMS користувача перенаправляють на помилковий веб-

сайт, який виглядає як оригінальний ресурс банку. Користувач, не підозрюючи про підміну, вводить персональну інформацію, яка потрапляє до шахраїв. Варіантом подібної кібератаки також може бути телефонний дзвінок від шахраїв, які, представляючись працівниками банку, намагаються дізнатися таку особисту інформацію, як PIN та CVV-код банківської карти або одноразовий SMS-пароль [1;3].

2. Крадіжка бази паролів. Застосовуючи шкідливе програмне забезпечення і інші технології, хакери крадуть облікові дані користувачів для перепродажу іншим злочинцям або експлуатують їх самі для отримання доступу до чужих банківських рахунків. [2].

3. Кібератака «людина посередині». Зловмисник впроваджує власні повідомлення в трафік між комп'ютером користувача і сервером аутентифікації, для перехоплення та зміни даних платежу [1].

4. Кібератака «людина в браузері». В основі даної загрози є використання шахраями троянської програми, якою інфікується веб-браузер користувача, що дозволяє перехоплювати і модифікувати всю інформацію, що відправляється. Це дає можливість змінювати веб-сторінки і зміст операцій непомітно для користувача [2].

5. Недостатня безпека мобільних операційних систем. Проблема полягає в тому, що для кожної мобільної операційної системи (Android, iOS, Windows Phone) характерні свої вразливості, що присутні і в додатках для мобільного банкінгу. Це вразливості, що ведуть до некоректної роботи протоколу шифрування даних, що означає можливість викрадення інформації про платежі та їх перехоплення [2].

6. Випадкові помилки під час виконання транзакцій. Навіть сучасні розвинені системи інтернет-банкінгу та обробки даних не застраховані від технічних та програмних збоїв, що впливають на коректність виконання банківських операцій [3].

Для посилення захисту банківської інформації слід використовувати наступні механізми, що було розташовано за ступенем зниження ефективності їхнього впливу на безпеку банківських онлайн-операцій:

1. Стандарти PCI DSS (Payment Card Industry Data Security Standard). Це стандарти захисту інформації, розроблені міжнародними платіжними системами, що захищають дані банківських карт. Стандарти визначають такі вимоги, як: побудова і супровід захищеної мережі, захист даних власників карток, підтримка програми управління вразливостями, реалізація заходів щодо суворого контролю доступу, регулярний моніторинг і тестування мережі, підтримка політики інформаційної безпеки. Будь-яка компанія, яка збирається здійснювати інтернет-платежі, повинна відповідати стандартам PCI DSS. [4].

2. Антифрод-системи. Являють собою платформи, які аналізують фінансові операції онлайн і дозволяють виявляти серед них сумнівні. У разі виникнення підозри у шахрайських діях, система заблокує списання коштів. Система оцінює операції і виявляє аномальні й підозрілі. Антифрод-системи можуть працювати за різними параметрами: ліміти на здійснення операцій з однієї IP-адреси, обмеження за сумою, часом або кількістю покупок, оцінка

поведінки покупця в процесі платежу, транзакції на основі статистики. Для тих операцій, що були визначені довіреними, механізм дозволяє не проводити додаткову авторизацію платежу за SMS, що, безумовно, підвищує зручність для покупця і сприяє просуванню покупок в інтернет-магазинах [2].

3. Шифрування даних. Сайти інтернет-банкінгу мають використовувати протокол шифрування даних SSL - Secure Socked Layer, який дозволяє безпечно передавати зашифровану інформацію від користувача до сервера. Сайти, що використовують SSL, передають зашифровані дані протоколом HTTPS (Hypertext Transfer Protocol Secure), розшифрувати які можна лише за допомогою спеціального секретного ключа. [1;3].

4. Електронний цифровий підпис (ЕЦП). Цей механізм захисту інформації використовується при обслуговуванні банками юридичних осіб та окремих індивідуальних клієнтів. Переваги ЕЦП в тому, що він дозволяє однозначно ідентифікувати користувача. За правовим статусом він прирівнюється до власноручного підпису або печатки. За умови правильного зберігання власником секретного (особистого) ключа його підrobка неможлива. Але ЕЦП також буде вразливий для шахраїв, які зможуть дістатися до ключа, заразивши комп'ютер клієнта шкідливим програмним забезпеченням [1].

5. Зовнішні електронні пристрої, такі як генератор одноразових паролів та зовнішній електронний ключ. Ці системи є спрощеною версією ЕЦП. Проте, вони також мають і певні недоліки, пов'язані з тим, що клієнт не може отримати доступ до свого рахунку, не маючи поряд спеціального пристрою [1].

6. Антивірусні програми. Використання клієнтом банку ефективних ліцензійних антивірусних програм від перевірених виробників та їх своєчасне оновлення дає можливість забезпечити захист операційних систем персональних комп'ютерів та смартфонів від ураження шкідливим програмним забезпеченням [2].

7. Одноразові SMS-паролі (система 3D-Secure). Це захисна технологія, що підключена до більшості банківських карт. Система підвищує безпеку платежу і знижує ризик несанкціонованих операцій. Щоразу, при оплаті онлайн на мобільний телефон клієнта висилається одноразовий SMS-пароль для підтвердження платежу [4].

8. Обмеження тривалості сесії. У разі неактивності користувача, сесія в системі інтернет-банкінгу через певний час (зазвичай 10-15 хвилин) буде закрита. Після цього для відновлення роботи буде потрібно заново пройти аутентифікацію. Даний механізм є особливо ефективним при здійсненні клієнтом доступу до рахунку з комп'ютеру, що знаходиться у публічному доступі [1].

Зростання обсягів банківських операцій в мережі Інтернет обумовлює також і зростання шахрайських дій. Типовими загрозами безпеці банківських операцій у Інтернеті є кібератаки, серед яких найнебезпечнішими є фішинг, зараження персональних комп'ютерів шкідливим програмним забезпеченням та недостатня безпека мобільних операційних систем. Для протидії цим загрозам буде ефективним використання таких превентивних механізмів, як стандарти PCI DSS, шифрування даних, антивірусні програми для персональних комп'ютерів

та мобільних пристроїв, електронний цифровий підпис, система 3D-Secure і таких фактичних дієвих систем, як антифрод-системи.

Список використаних джерел:

1. Резніченко Є. Безпека Інтернет банкінгу: практичні аспекти [Електронний ресурс]: [сайт] // Bankchart.com.ua. – 2017. – 30 трав. – Режим доступу: http://www.bankchart.com.ua/e_banking/statti/bezpeka_internet_bankingu_praktichni_aspekti (дата звернення 23.10.2018). – Назва з екрану.
2. Зарицький В. Сім кроків до безпеки інтернет-банкінгу [Електронний ресурс]: [сайт] // Itbiz.ua. – 2015. – 13 жовт. – Режим доступу: <https://itbiz.ua/sem-shagov-k-bezopasnosti-internet-bankinga> (дата звернення 23.10.2018). – Назва з екрану.
3. Безпека в інтернеті. Як правильно розраховуватися банківською картою [Електронний ресурс]: [сайт] // Uteka.ua. – 2016. – 28 груд. – Режим доступу: <https://uteka.ua/ua/publication/news-14-delovye-novosti-36-bezopasnost-v-internete-kak-pravilno-rasschityvatsya-bankovskoj-kartoj> (дата звернення 24.10.2018). – Назва з екрану.
4. 9 правил безпечних інтернет-платежів [Електронний ресурс]: [сайт] // Finance.ua.- 2018.- Режим доступу: <https://easypay.finance.ua/9-pravyl-bezpechuh-internet-platezhiv> (дата звернення 24.10.2018). – Назва з екрану.

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Тищенко О. І., канд. екон. наук, доцент, Філоненко Ж. В., студ., Східноукраїнський національний університет імені В. Даля, м. Сєвєродонецьк

Безпека банківської діяльності є частиною національної фінансової безпеки, так як банківська система є найважливішою складовою фінансово-кредитної сфери держави. Саме стан банківського сектора і визначає рівень фінансово-кредитної безпеки, а отже, і рівень фінансової безпеки держави.

Фінансову безпеку банку визначають по-різному:

1) як сукупність умов, при яких потенційно небезпечні для фінансового стану банківської установи дії або обставини ліквідовані або зведені до такого рівня, при якому вони не можуть завдавати збитків при функціонуванні банку, збереженню і відтворенню його майна, інфраструктури, а також перешкоджати досягненню банком статутних цілей;

2) як стан захищеності фінансових інтересів комерційного банку, його фінансової стійкості, а також середовища, в якому він функціонує [1].

Побудова системи безпеки банківської діяльності має на меті:

– захист прав банківських установ, їх структурних підрозділів та співробітників;

– збереження та ефективне використання фінансових, матеріальних, інформаційних ресурсів;

– підвищення конкурентоспроможності та зростання прибутковості за рахунок забезпечення якості банківських послуг і безпеки для клієнтської бази [2].

Фінансова безпека окремого банку тісно пов'язана з безпекою банківського сектору в цілому. Вони взаємно впливають одна на одну. Безпека банківської установи характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз (рис.1), її здатністю досягати поставлених цілей і генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів.

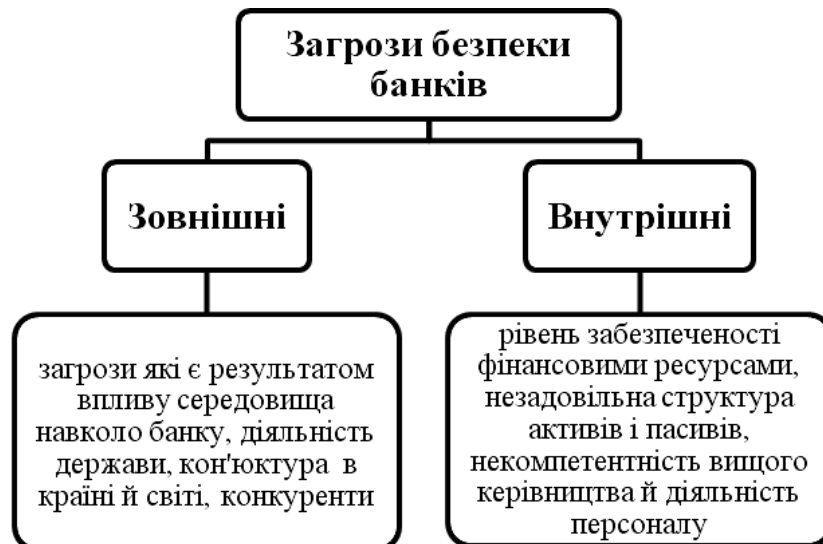

Рис.1 – Внутрішні і зовнішні загрози безпеки банків

Зовнішні загрози безпеки банків проявляються у вигляді: неповернення кредитів; шахрайства з рахунками і вкладками; підроблення платіжних документів і пластикових карток; крадіжки фінансових коштів з кас і інкасаторських машин; різкої зміни економічної ситуації в країні (економічні кризи); банкрутства ділових партнерів банку [3].

До внутрішніх загроз фінансової безпеки банків відносяться: розтрата коштів банківськими службовцями; незаконне привласнення доходу; маніпуляції з витратами; зловживання реальними активами банку чи клієнта; дії, що виходять за межі повноважень управлінського персоналу; підробка документів або внесення до них фіктивних записів; незаконні бухгалтерські записи [1].

В умовах складної економічної ситуації останніх років в Україні, переважний вплив на фінансову безпеку банківських установ чинять зовнішні фактори: низька ліквідність на ринках капіталу; обмежувальне валютне регулювання; анексія Криму і війна на Сході країни; несприятливий інвестиційний клімат; часом необґрунтовані рішення Уряду та НБУ. Чинна нормативно-правова база банківської діяльності часто змінюється, а випадки суперечливих тлумачень її не поодинокі. Водночас, існує ризик того, що операції і правильність тлумачень, які не були піддані сумніву контролюючими органами в минулому, будуть поставлені під сумнів у майбутньому. Як наслідок більшість банківських установ України не спроможні до якісної організації та управління фінансовою безпекою, результатом чого стало банкрутство багатьох банківських установ. Така негативна тенденція в банківській сфері генерує зростання проблем в економіці, що супроводжується зниженням довіри до комерційних банків з боку потенційних вкладників, дефіцитом кредитних ресурсів для

позичальників [4].

Отже, питання забезпечення фінансової безпеки банківського сектору економіки України набувають першочергового значення, потребують адекватного теоретичного осмислення і розробки практичного інструментарію її зміцнення.

Серед найбільш нагальних та доцільних заходів слід виділити такі: ретельний аналіз економічної ситуації щодо зовнішнього середовища; вибір надійних партнерів; запобігання випадкам фінансового шахрайства; більш точне оцінювання кредитних ризиків; вміння передбачати можливі випадки неповернення кредитів; забезпечення належного рівня ділової репутації. Ці заходи дозволять банкам покращити їх кредитну політику й фінансовий стан та покращити фінансову безпеку банків у цілому.

Список використаних джерел:

1. Барановський О. І. Банківська безпека: проблема виміру / О. І. Барановський // Економічне прогнозування. – 2006. – №1. – С. 7–25.
2. Штаєр О. М. Напрямки забезпечення та основні складові економічної безпеки банку / О. М. Штаєр // Європейський вектор економічного розвитку: зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: ДУЕП, 2011. – №2 (11). – С. 263–270.
3. Бердинский А. Концепция безопасности коммерческого банка / А. Бердинский // Безопасность для всех [Електронний ресурс]. – Режим доступа: – www.bre.ru/security/7576.html
4. Пантелєєв В. П. Фінансова безпека банку / В. П. Пантелєєв, А. В. Чмихалов. // Молодий вчений – 2018. – №1 (53). – С.949-951.

ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ І РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ В ПІДПРИЄМСТВІ

Ткаль Я. С., канд. екон. наук, Голубкова М. Ю., магістр, Сумський національний аграрний університет

Основою розвитку підприємства є прибуток як підсумковий показник, результат фінансово-господарської діяльності підприємств як суб'єктів господарювання. Тому прибуток відбиває їх результати і зазнає впливу багатьох чинників. Є особливості у формуванні і розподілу прибутку підприємств залежно від сфери їхньої діяльності, галузі господарства, форми власності, розвитку ринкових відносин.

Проблеми теоретичного обґрунтування поняття і складових фінансових ресурсів та ефективності їх використання були предметом досліджень ряду вітчизняних вчених: О. Д. Василика, В. Ф. Беседіна, М. Я. Коробова, С. В. Мочерного, К. В. Павлюка, П. Т. Саблука, І. В. Сала, В. М. Федосова.

Прибуток у загальному економічному розумінні – це додаткова вартість, що створюється в процесі виробництва, або іншими словами – це вартість, створена в процесі підприємницької діяльності понад вартість виробничо спожитих ресурсів і робочої сили.

Валовий прибуток – це економічний результат діяльності суб'єктів господарської діяльності, що визначається як різниця між чистою виручкою від реалізації продукції, робіт, послуг і виробничою собівартістю. Під чистою виручкою розуміють вид кінцевого результату, що визначається вирахуванням із загальної виручки від реалізації продукції (робіт, послуг) наданих знижок, повернення проданих товарів, податку на додану вартість, акцизного збору. Якщо виробнича собівартість перевищує чисту виручку, то це означає, що підприємство замість валового прибутку отримує валовий збиток [1].

На другій стадії визначають операційний прибуток. Він являє собою фінансовий результат від операційної діяльності; що визначається відніманням від валового прибутку операційних витрат і додаванням до одержаного результату інших операційних доходів. До операційних витрат відносять адміністративні (загальногосподарські) витрати, витрати на збут, собівартість реалізованих виробничих запасів, визнані економічні санкції, втрати від операційних курсових різниць, безнадійні борги тощо. Джерелом інших операційних доходів можуть бути доходи від операційної оренди активів та операційних курсових різниць, дохід від реалізації оборотних активів, відшкодування раніше списаних активів тощо. Операційна діяльність підприємства – це його основна діяльність, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю.

За економічним змістом валовий прибуток і операційний прибуток істотно відрізняються між собою. Якщо перший з них характеризує, по суті, ефективність на стадії виробництва продукції, то другий дає змогу судити про ефективність використання всіх витрат. Чим менша різниця між сумою валового й операційного прибутку, тим вищою буде ефективність діяльності підприємства за інших однакових умов господарювання в даний звітний період.

На третій стадії визначають прибуток або збиток від звичайної діяльності до оподаткування який являє собою результат від фінансової діяльності, що визначається додаванням до операційного прибутку доходу від участі в капіталі, фінансових доходів у формі дивідендів, відсотків, отриманих від фінансових інвестицій та інших доходів (від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів і майнових комплексів, доходу від неопераційних курсових різниць), і вирахуванням від одержаного результату фінансових витрат у формі процентів та інших витрат, пов'язаних із залученням позикового капіталу, втрат (збитків) від участі в капіталі та інших витрат.

Методика визначення прибутку від звичайної діяльності побудована таким чином, що нею враховуються фінансові результати від усіх видів діяльності. А це означає, що підприємство може мати операційний прибуток, але через неефективне господарювання за окремими напрямками звичайної діяльності може понести істотні втрати цього прибутку і навіть отримати збиток. Ефективне господарювання передбачає, що прибуток від звичайної діяльності має перевищувати операційний прибуток, і чим більший ступінь такого перевищення, тим за інших однакових умов буде кращим фінансово-економічний стан підприємства. Важливо пам'ятати, що прибуток від звичайної діяльності розрахований на даній (третій) стадії, є об'єктом оподаткування [3].

На четвертій стадії визначають прибуток (збиток) від звичайної діяльності після оподаткування як різницю між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків на прибуток.

На п'ятій стадії розраховують чистий прибуток (збиток) як алгебраїчну суму прибутку (збитку) від звичайної діяльності після оподаткування та надзвичайного прибутку, надзвичайного збитку і податків з надзвичайного прибутку. Надзвичайний прибуток (збиток) може бути отриманий від операції (події), яка не є характерною для звичайної діяльності і не очікується, що вона повторюватиметься періодично або в кожному наступному звітному періоді. Чистий прибуток залишається в розпорядженні підприємства. Цим і зумовлюється його велике значення.

Чим краще працює підприємство, тим більший воно одержує прибуток, тим міцніший його економічний стан і положення на ринку. Лише маючи достатню суму прибутку, підприємство може своєчасно, з урахуванням вимог ринку переорієнтувати виробництво, реконструювати його, придбати нові, більш продуктивні засоби виробництва, передові технології і завдяки цьому забезпечити істотне зростання обсягу виробництва продукції, значно поліпшити її якість, скоротити витрати, і цим досягти високої конкурентоспроможності. Це, в свою чергу, є гарантом того, що підприємство й надалі буде спроможним одержувати високі прибутки без загрози стати банкрутом. Саме тому прибуток розглядається як критерій ефективності діяльності підприємств в умовах ринку [2].

Прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства, не слід ототожнювати з чистим прибутком. Чинні нормативні акти визначають, що за рахунок прибутку підприємства повинні сплачувати ще і штрафи в таких випадках: за порушення господарських договорів із суб'єктами господарювання; за несвоєчасне подання в податкову адміністрацію необхідних розрахунків; за затримку перерахування коштів у бюджет і державні цільові фонди; за приховування прибутку від оподаткування, заниження інших податків; за недотримання встановлених лімітів забору води або використання води без укладання відповідної угоди (це стосується використання води з державних водогосподарських систем); за прострочені банківські позики; за невиконання квоти зі створення робочих місць для інвалідів; за інші порушення [5].

Використання чистого прибутку підприємство може здійснювати через попереднє формування цільових грошових фондів або спрямовуючи кошти безпосередньо на фінансування витрат. Можливий також розподіл чистого прибутку частково для формування цільових фондів, а частково на безпосереднє фінансування витрат [4].

Для правильного визначення чистого прибутку необхідно оволодіти методикою розрахунку прибутку від окремих видів діяльності. Наприклад, прибуток від торгівлі цінними паперами і деривативами визначається як різниця між проданими цінними паперами і деривативами та витратами, понесеними підприємством у зв'язку з придбанням паперів і деривативів протягом звітного року. Ці витрати збільшуються на суму некомпенсованих балансових збитків від таких операцій минулих періодів.

Таким чином, розглядаючи прибуток як найважливіший показник діяльності господарюючого суб'єкта, потрібно виходити з допущень, що саме величина прибутку, отриманого підприємством, у першу чергу, впливає на організацію фінансових потоків на підприємстві, будучи джерелом формування його засобів.

Прибуток – це, з одного боку, основне джерело фондів підприємства, а з іншого – джерело доходів державного і місцевого бюджетів. Важливо при цьому враховувати не тільки розміри і приріст прибутку, але й рівень рентабельності, знати скільки прибутку отримано на кожну гривню виробничих фондів. На величину прибутку і рівень рентабельності впливають багато факторів.

Список використаних джерел:

1. Андрійчук В. Г. Економіка аграрних підприємств – Київ : 2002. – С. 171–176.
2. Борисова В. А. Методологічні основи аналізу фінансового стану підприємств агропромислового виробництва // Фінанси України. – 2000. – № 10. – 34 с.
3. Ільчук М. М. Основи підприємницької діяльності та агробізнесу. – Київ : Вища освіта, 2006. – 398 с.
4. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємства. – Київ : Т-во «Знання», КОО, 2002. – 294 с.
5. Могильний О. М. Регулювання аграрної сфери – Уж.: ІВА. – 2005.

НАПРЯМКИ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ КЕЙТЕРИНГОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Ткаченко М. О., канд. екон. наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», Харків

Готельно-ресторанний бізнес - це галузь, що однією з перших перейшла до ринкових відносин, дуже швидко розвивається і характеризується високим рівнем конкуренції та високою прибутковістю. Це обумовлює виникнення нових організаційних форм підприємств ресторанного бізнесу, які беруть на себе завдання забезпечення корисного та якісного громадського харчування в умовах мінливих та високо ризикових умов зовнішнього середовища. З метою забезпечення стійкого розвитку підприємств ресторанного бізнесу та підвищення результативності їх діяльності необхідним стає запровадження системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою.

Питання обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою є науковим інтересом багатьох науковців, серед яких Пилипенко А. А., Пушкар М. С., Гоголь Л. В., Воскресенська Н. В. Узагальнюючи їх погляди, можна зробити такий висновок про його сутність: це сукупність засобів, принципів, методів та процедур, які забезпечують отримання обліково-аналітичної інформації, необхідної для прийняття управлінських

рішень, які спрямовані на підтримання сталого і безпечного функціонування та розвитку підприємства. Отже, обліково-аналітичне забезпечення є своєрідною інформаційною базою моніторингу стану та рівня фінансово-економічної безпеки підприємства, яку в свою чергу визначають, як такий фінансово-економічний стан підприємства, який сприяє забезпеченню захищеності його фінансово-економічних інтересів від негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища і створенню необхідних фінансово-економічних умов для безперервної успішної діяльності та сталого розвитку підприємства [1].

Дослідження динаміки роздрібного товарообороту ресторанного господарства в Україні, дані про який Державна служба статистики України чітко визначала лише до початку 2015 р., свідчить про те, що в Україні у 2010-2013 рр. простежувалось зростання обсягів роздрібного товарообороту ресторанних господарств як у фактичних, так і порівнянних цінах. [2, с.70]. Наприкінці 2014 року, внаслідок загострення конфлікту на сході України, велика кількість підприємств ресторанної галузі припинила свою роботу, і лише протягом 2016-2017 років, ситуація у галузі зазнала деяких покращень.

Аналіз динаміки структури розподілу роздрібного товарообороту підприємств ресторанного господарства України за видами економічної діяльності, наведений на рис. 1, дозволяє зробити висновок, що помітно зростає товарообіг підприємств, які займаються постачанням готових страв, зростання обсягів їх реалізації у 2016 р. по відношенню до 2012 р. становило 44% [3, с. 483].

Рис. 1 Структура розподілу роздрібного товарообороту підприємств ресторанного господарства України за видами економічної діяльності

Аналіз рис.1 дозволяє стверджувати про збільшення частки ринку підприємств, які займаються кейтеринговим бізнесом у 2014–2015 рр.

Сутність кейтерингу полягає у наданні підрядних послуг з організації харчування співробітників підприємств і організацій; ресторанне обслуговування поза стаціонарними приміщеннями; облаштування виїзних заходів громадського харчування. Фінансові результати підприємств ресторанного бізнесу, у тому числі кейтерингових компаній, значною мірою

пов'язані із загальним рівнем доходів населення країни, тому можна стверджувати про їх високу сприятливість коливанням макроекономічних показників. Крім того, високий рівень конкуренції, який характеризує галузь, також стає ще одним джерелом виникнення загроз для суб'єктів господарювання цієї галузі, отже, нагальною необхідністю стає моніторинг рівня фінансово-економічної безпеки, задля організації якого першочерговим завданням є розробка механізму відповідного обліково-аналітичного забезпечення.

Узагальнюючи дослідження з питань організації обліково-аналітичного забезпечення в системі управління фінансово-економічною безпекою [4], до основних напрямів його використання підприємствами ресторанного бізнесу, що надають кейтерингові послуги, можна віднести:

- діагностику фінансово-господарського стану підприємства з метою упередження його неплатоспроможності;
- комплексну оцінку рівня фінансово-економічної безпеки підприємства;
- оцінювання рівня фінансово-економічної безпеки та надійності потенційних партнерів та конкурентів;
- прийняття управлінських рішень щодо розвитку нових напрямів діяльності з урахуванням виявлених потенційних можливостей, загроз та небезпек;
- максимально повне інформаційне забезпечення системи фінансово-економічної безпеки підприємства та його окремих функціональних підрозділів;
- сприяння гармонізації інтересів підприємства та окремих співробітників з метою мінімізації внутрішніх загроз;
- забезпечення захисту інформації, яку відносять до комерційної таємниці підприємства.

Реалізація вищеперерахованих заходів кейтеринговими підприємствами звичайно має свою специфіку, яка обумовлюється специфічними рисами функціонування цих підприємств. Так, окремої посиленої уваги заслуговують питання забезпечення якості надання послуг та якості реалізованої продукції, вдосконалення програмного забезпечення функціонування підприємств та організації їх бухгалтерського обліку (яке витікає із різноманітності асортименту) та запровадження організаційних, процесних і продуктових інновацій, як здатні забезпечити стійку позицію підприємства за умов високої швидкості розвитку підгалузі.

Список використаних джерел:

1. Бондарчук Н. В. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення. Ефективна економіка. – 2016. – №11
2. П'ятницька Г. Т., Найдюк В. С. Сучасні тренди розвитку ресторанного господарства в Україні. Економіка та держава. – 2017. – № 9. – С. 66–73.
3. Діяльність суб'єктів господарювання 2016: стат. зб. Держ. служба статистики України. – 2017. – 629 с.
4. Гнилицька Л. В. Механізм обліково-аналітичного забезпечення функціонування системи економічної безпеки суб'єктів господарювання. Вісник Львівської державної фінансової академії. ЛДФА. – 2011. – № 20. – С. 104–112.

КАДРОВА БЕЗПЕКА, ЯК СКЛADOVA ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Ткачук І. І. канд. екон. наук, Пенделя Т. А., магістр, Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету

З позиції економічної безпеки підприємств, велике значення відіграє кадрова безпека підприємства, що повинна протистояти різного роду загрозам та відновлюватися після їх настання.

До головних цілей кадрової політики, можна віднести наступні:

- здійснення сталого функціонування підприємства і запобігання загроз її безпеці;

- недопущення втрат, витоку, негативних інтерпретувань службової інформації;

- захист законних інтересів функціонування підприємства;

- охорона життя та здоров'я персоналу.

Так, завдання кадрової безпеки можна розділити, в залежності від:

- типів загроз;

- рівнів управління підприємством;

- груп ризику [1].

При формуванні завдань важливо врахувати, що кадрова безпека є комбінацією складових, пов'язаних між собою складними і часто завуальованими зв'язками.

Всі загрози для персоналу підприємства можна поділити на зовнішні та внутрішні, тобто загрози, що можуть бути заподіяні підприємству з боку персоналу, а також загрози для персоналу підприємства.

До внутрішніх загроз, тобто з боку персоналу, можна віднести такі:

- використання ресурсів підприємства у власних цілях;

- псування і знищення майна;

- розкрадання майна підприємства;

- отримання грошових виплат за недовиконану роботу;

- шантаж кваліфікацією;

- продаж комерційної інформації;

- дисциплінарні порушення.

Внутрішню небезпеку можуть спричинити:

- невідповідність кваліфікації співробітників;

- слабка організація системи навчання;

- неефективна система мотивації співробітників;

- нецільове використання кваліфікованих співробітників;

- невідповідність цільового управління

- слабкість корпоративної політики.

Так, персонал являє собою важливу складову всіх систем підприємства, тому кадрова безпека займає домінуюче положення щодо відношення до інших елементів системи безпеки підприємства.

Види загроз з боку зовнішнього середовища для персоналу:

- надзвичайні ситуації;
- теракти;
- нещасні випадки;
- скорочення;
- відторгнення колективом.

Прикладами зовнішніх загроз, може бути:

- установка конкурентів на переманювання;
- зовнішній тиск на співробітників;
- ставлення співробітників у певну залежність;
- кращі мотиваційні аспекти у конкурентів.

Головним напрямом кадрової політики підприємства є визначення потреб у кількості та якості робочої сили, форми її залучення й використання. Це можна віднести як до підвищення кваліфікації, так і до створення умов для повного прояву стимулів до високопродуктивної праці з боку кожного працівника [2].

Очевидно, що система кадрової безпеки підприємства має формуватися з урахуванням забезпечення безпеки персоналу, тобто створити всі системи безпеки за кожним чинником загрози.

За способом організації кадрова безпека підприємства може бути простою і складною. Ступінь її складності визначається рядом параметрів, серед яких чільне місце варто віднести розмірам підприємства, формі власності, галузево-територіальній приналежності та ін. Незважаючи на різну кількість суб'єктів, що відповідають за кадрову безпеку підприємства, існують такі характеристики, які є характерними для кожного підприємства.

Так, у кадровій безпеці повинні збігатися, як функціональні елементи, так і функції, оскільки вони відображають її природу та роль у підтримці загальної економічної безпеки підприємства. Так, наприклад, мале підприємство, може не мати підрозділу з управління персоналу а функції забезпечення кадрової безпеки підприємства візьме на себе директор або інший працівник. Якщо брати до уваги великі компанії, то тут кількість суб'єктів кадрової безпеки зростає і характеризується наявністю відповідних підрозділів, окремих посадових осіб і чіткого розподілу функцій між ними, а також можливістю автоматизації процесів забезпечення кадрової безпеки тощо.

Можна виділити основні методи забезпечення кадрової безпеки:

- ретельний відбір персоналу на відповідну посаду;
- проведення атестації робочих місць;
- моніторинг та увага до відносин у колективі;
- сприяння згуртованості в колективі;
- чітке ведення обліку у діяльності підприємства;
- здійснення перевірки умов суспільного середовища підприємств;
- здійснення пропозицій покращення розвитку підприємства.

Для того щоб оцінити поточний рівень кадрової безпеки підприємства, можна охарактеризувати головні групи критеріїв кадрової безпеки:

- показники чисельності персоналу підприємства;
- показники кваліфікації та інтелектуального потенціалу;

- показники ефективності використання персоналу;
- показники якості мотиваційної системи.

Отже, на кожному підприємстві, потрібен індивідуальний підхід до оцінювання кадрової безпеки, виходячи із спеціалізації підприємства. Для формування найбільш повної інформації про кадрову безпеку підприємства слід дотримуватися комплексних рішень, що стосується і критерію кадрової безпеки, що може розглядатися і як показник рівня реалізації трудового потенціалу.

Список використаних джерел:

1. Кравченко В. О. Інноваційний розвиток як основа економічної безпеки підприємства / В. О. Кравченко // Науковий вісник ОНЕУ. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2013. – № 26 (205). – 255 с. – С. 122–131.
2. Живко З. Б. Економічна безпека підприємства: сутність, механізми забезпечення, управління. Монографія / З. Б. Живко. – Львів: Ліга-Прес, 2012. – 230 с.
3. Мехеда Н. Г. Соціально-мотиваційні складові кадрової безпеки / Н. Г. Мехеда, А. І. Маренич // Фінансовий простір / Черкаський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ (м. Київ). – м. Черкаси. – №2 (6) 2012. – С. 38–45.

СУЧАСНИЙ СТАН ДЕПОЗИТНИХ ОПЕРАЦІЙ

Фісенко О. С., бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова.

Для ведення своєї діяльності банкам недостатньо власних коштів, тому для них залучення додаткових ресурсів є головним завданням. До залучених коштів банку належить: кошти на депозитних рахунках банківських клієнтів, кошти, отримані від випуску та продажу боргових зобов'язань банку (облігацій та векселів), кошти, отримані від інших комерційних банків, позики, отримані від НБУ та інших кредитних установ. Найбільшу частку в залучених коштах банку займають депозитні операції. Тому дослідження сучасного стану залучення та пошуку шляхів удосконалення коштів на депозитні рахунки є досить актуальним.

Депозитний ринок є важливим елементом у структурі фінансового ринку. Залучення банком коштів дозволяє йому розширити можливості кредитних операцій, що і створює базу для отримання доходів (прибутку). Так, розміщення грошових коштів у депозити для клієнтів банку дає можливість отримувати стабільний дохід в національній та іноземній валюті у вигляді проценту протягом певного часу; збільшувати суму своїх заощаджень за рахунок процентного доходу; мінімізувати ризики втрати коштів тощо.

Залучення тимчасово вільних коштів у депозити сприяє підвищенню ліквідності банку; збільшенню обсягів активних операцій та формуванню їх ефективної структури; прискоренню безготівкових розрахунків; зменшенню вартості ресурсів порівняно з міжбанківськими кредитами [1].

Варто відмітити, що ринок депозитних вкладів на сьогоднішній день є достатньо насиченим. Практично кожна банківська установа пропонує клієнтам

розміщувати грошові кошти на депозитах. Усі програми, які вимагає ринок банківських послуг, уже на ньому присутні: лояльність та максимальні ставки.

За строками використання коштів вклади (депозити) клієнтів банку поділяються на: депозити на вимогу та строкові вклади.

До вкладів на вимогу належать залишки тимчасово вільних коштів клієнтів банку на поточних рахунках, які надають на не визначений термін, та можуть бути вилучені у будь-який час.

Строкові депозити є найбільш стабільною частиною придбаних ресурсів, що дає банку можливість здійснювати кредитування на більш тривалі строки та під вищий відсоток. Оптимальний рівень строкових депозитів у ресурсній базі має становити не менш як 50% [2].

В останні роки зберігається тенденція до збільшення обсягу депозитів в іноземній валюті, порівняно з динамікою збільшення гривневих депозитів. Депозитний ринок переживає повільне відродження після падіння, викликаного військово-політичною невизначеністю та девальвацією національної валюти [3].

Варто зауважити, що в цілому депозитні операції в Україні розвивається і стають більш популярними, хоча цей процес як у регіональному розрізі, так і серед самих банківських установ, залежно від їх величини капіталу, є нерівномірним. Ефективна реалізація депозитних операцій вкрай важлива для банківських установ, оскільки сприяє вдосконаленню банківської діяльності в процесі залучення грошових коштів та збереженню їх конкурентних переваг.

Список використаних джерел:

1. Кириленко В. Депозитна політика комерційного банку / В. Кириленко / Банківська справа. – 2014. – С. 53–55
2. Дмітрієта О. А. Оптимізація депозитної діяльності комерційного банку / О. А. Дмітрієва // Фінанси України. – 2014. – № 5.
3. Чуйко Д. О. Особливості аналізу депозитних операцій комерційних банків. / Д. О. Чуйко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.repository.hney.edu.ua](http://www.repository.hney.edu.ua)

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Фурсова В. А., канд. екон. наук, доцент, **Жук С. В.,** студент, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського "ХАІ"

З кожним роком інноваційна діяльність набуває дедалі більшої популярності серед українських підприємств. Це й не дивно, оскільки модернізація устаткування, використання новітніх технологій позитивно впливає на виробничий процес. Проте варто розуміти, що саме інноваційна діяльність пов'язана з виникненням ризиків, а вони в свою чергу посилюють зростання невизначеності умов господарювання. Серед усіх ризиків, які пов'язані з інноваційною діяльністю основними являються фінансові ризики.

Дані ризики в подальшому найбільше загрожують успішній підприємницькій діяльності. Аби не зазнати фінансових втрат, необхідно своєчасно оцінити та провести експертизу фінансових ризиків.

Підприємство, що займається інноваційною діяльністю зіштовхується з високим рівнем ризику, який пояснюється тим, що інновації є досить капіталоемними і не завжди гарантують очікуваний економічний ефект.

Можна виділити такі основні фінансові ризики, які пов'язані з інноваціями:

- нестача необхідних коштів для реалізації інноваційних проектів;
- погіршення фінансового стану підприємства;
- складність отримання зовнішніх позик, для фінансування інвестиційних проектів [1].

Причини виникнення фінансових ризиків можуть бути різними:

- необґрунтованість економічної та ринкової стратегії підприємства;
- помилкова оцінка ринку споживання;
- ризики невиконання господарських зобов'язань;
- ризик втрат через великі витрати на дослідження.

Для того, щоб уникнути негативного впливу фінансових ризиків, потрібно вміти ними управляти. Існують наступні етапи управління ризиками:

- виявлення можливих ризиків;
- визначення ймовірності появи ризиків;
- оцінка можливих наслідків ризиків;
- визначення шляхів реагування на ризики [3].

Важливим елементом в управлінні ризиками є методи реагування, які включають в себе зниження ступеню ризиків, самострахування, лімітування, усунення причин.

Отже, можна зробити такий висновок, що інноваційна діяльність підприємства напряду пов'язана з виникненням ризиків. Найбільшу загрозу серед них несуть фінансові ризики, оскільки вони несуть за собою великі фінансові втрати в довгостроковій перспективі. Саме тому підприємству важливо своєчасно виявити, правильно оцінити рівень ризику і ефективно керувати ним з метою мінімізації фінансових втрат і зменшення негативного впливу на діяльність підприємства.

Список використаних джерел:

1. Брегін Н. А. Фінансовий ризик підприємств в сучасних умовах господарювання // Зб. наукових праць „Економіка: проблеми теорії і практики” – Вип. 188. – Том II. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Ст. 566–572
2. Гриньов В. Ф. Инновационный менеджмент : учебн. пособие. – 2-ое изд. – Київ : МАУП, 2009. – 152 с.
3. Жежуха В. Й. – Ризики інноваційної діяльності підприємств // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – №19, ст 59–63.
4. Кім Ю. Г. Фінансові ризики в системі фінансово-економічної безпеки підприємства // Фінанси України. – 2005. – № 6. – Ст. 13.
5. Партин Г. О., Фінансові ризики підприємства та методи їх нейтралізації // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – №9 – Ст.215–220.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ХЕДЖУВАННЯ ВАЛЮТНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Фурсова В. А., канд. екон. наук, доцент, Іваницький Д. С., студент, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Сьогодні сучасний стан економіки характеризується глобалізаційними процесами, постійним розвитком та ускладненням фінансових ринків, зміною геополітичної ситуації. В таких умовах домашнє господарство, фірми, компанії та навіть цілі країни зіштовхуються з різними групами ризиків, які можуть стати причиною можливих негативних наслідків.

Одним з таких ризиків є валютний ризик. Його виникнення пов'язане здебільшого з короткостроковими та довгостроковими коливаннями валютних курсів. З подібними ризиками стикаються будь-які підприємства, які мають справу з іноземною конкуренцією на валютному ринку. Коливання валютних курсів відбувається непередбачено як в сторону збільшення, так в сторону зменшення, що полягає в основі сутності валютного ризику. В такому випадку підприємство повинне досить серйозно відноситися до даної проблеми, оскільки нехтування використання стратегії регулювання фінансових ризиків може призвести до серйозних наслідків для фінансової діяльності підприємства.

Для того, щоб уникнути суттєвих фінансових втрат в світовій практиці застосовують так зване хеджування валютних ризиків – дії, що направлені на зменшення небезпеки пов'язаних зі зміною валютних курсів. Одними з основних інструментів хеджування являються фінансові інструменти, термінові біржові контракти – опціони та ф'ючерси

- Опціон дозволяє зафіксувати право на купівлю або продаж в майбутньому вибраний актив за заздалегідь встановленою ціною[1].

- Ф'ючерс дозволяє зафіксувати зобов'язання на купівлю або продаж в майбутньому вибраний актив за заздалегідь встановленою ціною[2].

Хеджування використовується для наступних цілей:

- забезпечення стабільних грошових потоків;
- зниження схильності до цінових ризиків;
- зниження операційних затрат;
- фіксація ціни продажу, або купівлі товару, чи цінних паперів.

На сучасній стадії розвитку хеджування валютних ризиків в Україні виникає цілий ряд проблем пов'язаних з девальвацією національної валюти, підвищенням рівня ризику операцій з іноземною валютою, невизначеність НБУ в сфері страхування ризиків, пов'язаних з кредитуванням в валюті.

Угоди є більш бажаними з укладанням опціонів та форвардних контрактів лише у випадку, коли підприємець точно впевнений, що вони відбудуться. Але основна проблема полягає в тому, що більшість підприємців не зацікавлені у використанні таких контрактів. Це пов'язано не з відсутністю знань чи досвіду, зазвичай причина полягає у відсутності фінансових ресурсів, необхідних для

відкриття хеджових позицій. Тому варто розуміти, що хеджування повинне враховуватися з фінансовими обмежуючими факторами.

Саме тому успішна реалізація таких заходів створить сприятливі умови для подальшого розвитку економіки і збільшенню ефективності її функціонування.

Список використаних джерел:

1. Вітлінський В. Фінансовий ризик і методи його вимірювання // Фінанси України. – 2000. – № 5. – С. 13–23.
2. Васюренко О. В. Ризик як складова економічних процесів // Фінанси України. – 2005. – № 7. – С. 68–74.
3. Винокуров В. Страхування комерційних (фінансових) ризиків // Податки та бухгалтерський облік. – 2002. – 3 жовтня. – С. 35–39.
4. Грачов В. Класифікація ризиків та управління ними // Фінанси України. – 2002. – № 10. – С. 56–60.
5. Гришова І. Ю. Економічна сутність фінансових ризиків у підприємстві // Економіка АПК. – 2005. – № 7. – С. 83–86.
6. Клапків М. Методи ідентифікації фінансових ризиків // Фінанси України. – 2000. – № 1. – С. 39–46.

ОЦЕНКА РИСКА ЦЕННЫХ БУМАГ

Фурсова В. А.,** канд. екон. наук, доцент, **Осташевская К. Р.,** студентка, **Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «Харковский авиационный институт»

На данный момент Украина находится в условиях переходной экономики, что вызывает усложнение экономических процессов изменения бизнес-среды и обострение рисков финансовой деятельности. Фондовый рынок страны имеет значительный неоправданный потенциал и выступает одной из основных сфер осуществления финансовых инвестиций, а также определяет экономический вектор развития государства в целом.

Главными исследователями в решении проблем управления рисками, выявление их сущности и видов, являются ученые: В. Базилевич, С. Васильченко, В. Галасюк, В. Корнеев, В. Кравченко, И. Моисеенко, В. Осецкий, А. Пересада, Р. Пикус[1].

Инвестирование на рынке ценных бумаг не может не сопровождаться риском, под которым каждый понимает некую неопределенность финансовых результатов в будущем. Каждому виду инвестиции присущ собственный уровень риска. Риск – сложная экономическая категория, поэтому на рынке ценных бумаг постоянно возникают новые риски.

Согласно закону Украины № 3480-IV «О ценных бумагах и фондовом рынке», обращение ценных бумаг - совершение сделок, связанных с переходом прав на ценные бумаги и прав по ценным бумагам, кроме договоров, которые заключаются в процессе эмиссии, при выкупе ценных бумаг их эмитентом и покупке-продаже эмитентом выкупленных ценных бумаг[2].

Работа на рынке ценных бумаг сопряжена с рисками. Каждому виду инвестиций присущи те или иные уровни рисков. Избежать рисков невозможно, но снизить их уровень либо заранее предусмотреть необходимые действия для смягчения их последствий можно. Для этого следует изучать природу возникновения рисков, выявлять отдельные их виды и степень их влияния.

Список использованных источников:

1. <http://studbooks.net>;
2. Закон Украины № №3480-IV «О ценных бумагах и фондовом рынке».

КЛАССИФИКАЦИЯ И ВИДЫ РИСКОВ

Фурсова В. О. канд. экон. наук, доцент, Пономарёва С. С., студент, Харьковский национальный аэрокосмический университет «ХАИ» им. Н. Е. Жуковского, Харьков.

Исследование теоретических вопросов, связанных с управлением рисками, является актуальной научной и практической задачей. При этом, наряду с изучением сути, основных характеристик и функций рисков, большое значение имеет классификация рисков.

Классификация рисков означает систематизацию множества рисков на основании каких-то признаков и критериев, позволяющих объединить подмножества рисков в более общие понятия. [1]

Наиболее важными элементами, положенными в основу классификации рисков, являются:

- время возникновения;
- основные факторы возникновения;
- характер учета;
- характер последствий;
- сфера возникновения и другие.

Классификация рисков по сфере возникновения, в основу которой положены сферы деятельности, является самой многочисленной группой, поэтому рассмотрим её более подробно. В соответствии со сферами предпринимательской деятельности обычно выделяют: производственный, коммерческий, финансовый и страховой риск.

Производственный риск связан с невыполнением предприятием своих планов и обязательств по производству продукции, товаров, услуг, других видов производственной деятельности в результате неблагоприятного воздействия внешней среды, а также неадекватного использования новой техники и технологий, сырья, рабочего времени. Среди наиболее важных причин возникновения данного риска можно отметить: снижение предполагаемых объемов производства, рост затрат, уплата повышенных отчислений и налогов, нарушение поставок, поломка оборудования. [2]

Коммерческий риск – это риск, возникающий в процессе реализации товаров и услуг, произведенных или закупленных предпринимателем. Причинами коммерческого риска являются: снижение объема реализации вследствие изменения рынка, повышения закупочной цены товаров, повышения издержек и др.

Финансовый риск связан с возможностью невыполнения фирмой своих финансовых обязательств. Основными причинами финансового риска являются: высокая величина соотношения заемных и собственных средств, зависимость от кредиторов.[3]

Страховой риск – это риск наступления, предусмотренного условиями страховых событий, в результате чего страховщик обязан выплатить страховое возмещение (страховую сумму). Основными причинами страхового риска являются: неправильно определенные страховые тарифы, азартная методология страхователя.

Существует большое количество видов и классификаций рисков в зависимости от сферы деятельности компании. Таким образом, классификация рисков играет большую роль в определении и попытке их минимизации, отражая их основные черты, определяя возможности и конкретные формы управления рассмотренных рисков.

Список использованной литературы:

1. Батова И. Б. «Классификация рисков и причины их возникновения». Международный студенческий научный вестник. – 2015. – № 1.
2. Сарибегов Г. А. «Основы классификации и подходы к управлению рисками». Экономические науки – 2012 – №8.
3. Сафина Г. Р. «Введение в анализ предпринимательских рисков и проектный анализ». Учебное пособие – КНЕУ, Киев, Украина, 2010.
4. Аверченков В. И. «Инновационный менеджмент». Учебное пособия для вузов. – Киев, Ника-Центр: Эльга-Н.2009. – 293 стр.

ИНВЕСТИЦИОННЫЕ РИСКИ

Фурсова В. А. доцент, Черкашина К. В., студентка Харьковского Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ», Харьков

Тема об инвестиционных рисках очень актуальна. Инвестиции являются одним из основных факторов развития экономики, а риски могут принести значительные убытки.

На данный момент экономика Украины находится в состоянии кризиса, любая организация или частное лицо, вкладывая собственные средства в инвестирование какой-либо программы, могут столкнуться с обесцениванием собственного капитала, что сейчас более вероятно, нежели прибыль. Возникает острая необходимость изучения факторов, приводящих к инвестиционному риску и способов их минимизации.

Для того чтоб минимизировать потери, нужно, в первую очередь, проанализировать сферу деятельности, в которую хотите инвестировать свои средства.

Инвесторы используют для минимизации рисков следующие способы: диверсификация, хеджирование и страхование.

Хеджирование является способом минимизации инвестиционной деятельности с помощью приобретения или исполнения финансовых инструментов.

Снизить потери от изменения цены актива возможно при применении такого способа как диверсификация.

Страхование инвестиционных вложений является процессом, в котором в обмен на денежные средства страховая компания берет на себя обязательство по покрытию потерь в случае образования негативных событий[1].

Для управления инвестиционных рисков предприятие должно сформировать эффективную систему риск-менеджмента, которая заключается: в грамотном и своевременном выявлении различных точек возникновения риска; определении факторов, которые способствуют развитию риска; принятии профессиональных административных решений.

Таким образом, в условиях кризиса инвесторы нуждаются в грамотных экспертах, специализирующихся на вопросах создания эффективной стратегии по управлению инвестиционными рисками. Если вкладчики будут соблюдать все правила эффективной системы, которую создали специалисты, то их вложения будут приносить прибыль.

Список использованной литературы:

1. Риски в инвестиционной деятельности и способы их снижения [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://moluch.ru/archive/85/15947/>
2. У. Ф. Шарп, Г. Дж. Александер, Дж. В. Бэйли «Инвестиции». Университетский учебник, 2010. – 500 с.
3. Шапкин А. С., Шапкин В. А. «Экономические и финансовые риски». Учебное пособие. КНЭУ, Киев, Украина, 2017.

ЭТАПЫ ПРИНЯТИЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ РЕШЕНИЙ С УЧЕТОМ РИСКА

***Фурсова В. А.** кан.екон.наук, доцент, **Яценко Т. В.**, ст-ка Харьковского Национального аэрокосмического университета им. Н. Е. Жуковского «ХАИ», Харьков*

Предрасположенность к риску, положительное отношение к риску является важной чертой предпринимателей, бизнесменов, инвесторов, то есть лиц, которые профессионально занимаются проблемой принятия решений. Тем не менее, излишнее стремление к риску может повлечь за собой неадекватные решения и личные финансовые потери и потери предприятия в целом. В связи с

этим, необходимо уделить особое внимание изучению этапов принятия решений в условиях риска[1].

Квалификационная деятельность с учетом риска в предпринимательстве и экономике существенно улучшает шансы организации достичь успехов в долгосрочной перспективе. Обзор деятельности предпринимателя по учету и управлению риском называют политикой риска. Она включает комплекс действий и мероприятий, целью которых является уменьшение опасности на всех стадиях функционирования предприятия, а именно идентификацию и оценку риска (качественную и количественную), выбор методов и механизмов управления риском, внедрения выбранных методов и мониторинг результатов[2].

Опираясь на результаты детального количественного и качественного анализа руководитель, выбирает позицию, с которой наилучше принимать экономические решения в предпринимательской деятельности с учетом риска.

Рассмотрим алгоритм принятия предпринимательских решений в условиях риска. На первом этапе происходит выявления возможных вариантов действий, которые должны быть, во-первых, реальными, а во-вторых – осуществимыми. На втором этапе определяют вероятность возникновения в процессе деятельности рискованных событий. На третьем этапе оценивают вероятность возникновения убытков или прибыли путем прогнозирования и методов экспертных оценок. На основе полученных результатов субъект предпринимательской деятельности принимает наиболее оптимальное решение, дающее максимум прибыли и минимальное количество убытков.

Таким образом, предприниматель, используя политику риска сможет принимать наиболее оптимальные решения и действия, которые помогут существенно снизить или предотвратить риски на всех стадиях функционирования предприятия.

Список использованной литературы:

1. Патоша О. И. Риск и принятие экономических решений / Интерактивная наука, 11, 2017. – 86 с.
2. Воробьев, С. Н. Управление рисками в предпринимательстве / С. Н. Воробьев, К. В. Балдин. – М.: Дашков и К. – 2013. – 482 с.

ОЦІНКА ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Хома С. В., канд. екон. наук, доцент, Кочержук Х. М., магістр, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Існування економічно ефективних суб'єктів малого підприємництва та мікропідприємництва сприяє організації зайнятості населення, підвищує економічне зростання країни, а також вирішує соціально-економічні проблеми ринкового господарства. Звітність малих підприємств базується на узагальненні

даних фінансового обліку. Дослідження особливостей складання фінансової звітності за загальною та спрощеною формами оподаткування суб'єктами малого та мікропідприємництва є досить актуальним в наш час. Адже фінансова звітність повинна відповідати всім встановленим вимогам та якісним характеристикам відповідно до НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності».

Багато науковців висвітлювали у своїх працях особливості складання фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва. В дослідженні особливостей форм фінансової звітності в цілому проведена ґрунтовна робота такими вітчизняними вченими як С. Голов, С. Зубілевич, С. Семенова, О. Малишкін [5, 6, 7, 8]. Зокрема, методика заповнення Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва розкрита К.В. Безверхим [4, с. 42].

Головною метою є порівняння форм, складу та особливостей фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва та обґрунтування доцільності їх використання.

Порядок складання фінансової звітності суб'єктами малого підприємництва за спрощеною формою в Україні регулює П(С)БО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [3], що визначає суб'єктів господарювання, які складають:

1) Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва, що включає: ф. № 1-м «Баланс» і № 2-м «Звіт про фінансові результати». Він передбачений для юридичних осіб – суб'єктів малого підприємництва, які визнані такими відповідно до законодавства (крім тих, які складають Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва), а також для представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності;

2) Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва: ф. № 1-мс «Баланс» і № 2-мс «Звіт про фінансові результати». Він призначений для суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб, які ведуть спрощений бухгалтерський облік доходів та витрат відповідно до податкового законодавства, та для суб'єктів малого підприємництва – юридичних осіб, що відповідають критеріям мікропідприємництва.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], суб'єкти малого підприємництва, які мають право на застосування спрощеного обліку доходів і витрат та які не зареєстровані платниками ПДВ, можуть систематизувати інформацію, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, в регістрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису.

Розглянемо спільні та відмінні риси фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва та спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва (табл. 1).

Таблиця 1 - Спільне та відмінне між Фінансовим звітом суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-м та 2-м) та спрощеним фінансовим звітом суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс та 2-мс)

№ з/п	Ознака порівняння	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1- м та 2- м)	Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс та 2-мс)		
1	За суб'єктами застосування	- суб'єкти малого підприємництва - юридичні особи, визнані такими відповідно до законодавства (крім тих, які складають Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва) - представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності.	- суб'єкти малого підприємництва - юридичні особи, які відповідають критеріям, визначеним п. 154.6 ст. 154 розд. III ПК України, і мають право на застосування спрощеного бухгалтерського обліку доходів та витрат. Зазначимо, що для цих суб'єктів підприємництва ПК України встановлено граничний строк із застосування нульової ставки з податку на прибуток - до 01.01.2016 р. і, відповідно, цією ж датою закінчиться сама дія п. 154.6 ст. 154 розд. III ПК України. - суб'єктами малого підприємництва - юридичними особами, які відповідають критеріям мікропідприємництва.		
2	Структура балансу	форма № 1- м		форма № 1- мс	
		Актив	Пасив	Актив	Пасив
		I. Необоротні активи	I. Власний капітал	I. Необоротні активи	I. Власний капітал
		II. Оборотні активи	II. Довготермінові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення	II. Оборотні активи	II. Довготермінові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення
		III. Необоротні активи, утримані для продажу, та групи вибуття	III. Поточні зобов'язання		III. Поточні зобов'язання
			IV. Зобов'язання пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групи вибуття		

Продовження таблиці 1

№ з/п	Ознака порівняння	Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1- м та 2- м)	Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва (форми № 1-мс та 2-мс)
3	Структура звіту про фінансові результати	форма № 2- м	форма № 2- мс
		Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)
		Інші операційні доходи	Інші доходи
		Інші доходи	Разом доходів
		Разом доходи	Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)
		Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	Інші витрати
		Інші операційні витрати	Разом витрат
		Разом витрат	Фінансовий результат до оподаткування
		Фінансовий результат до оподаткування	Податок на прибуток
		Податок на прибуток	Витрати (доходи), які зменшують (збільшують) фінансовий результат після оподаткування
		Чистий прибуток (збиток)	Чистий прибуток (збиток)

Джерело [3, 4]

Отже, спрощений фінансовий звіт багато в чому схожий з Фінансовим звітом суб'єкта малого підприємництва за формами № 1-м і № 2-м, але менш деталізований. Проаналізувавши відмінності між Фінансовим звітом суб'єкта малого підприємництва та спрощеним фінансовим звітом суб'єкта малого підприємництва перед нами постало питання про доцільність їх розмежування. Ми вважаємо їх використання не доцільним, тому рекомендуємо розробити єдиний фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва, який складатимуть суб'єкти малого підприємництва та мікропідприємництва незалежно від обраної ними системи оподаткування.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/996-14>
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ МФУ від 07.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва»: Положення Міністерства фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>
4. Безверхий К. Порядок складання спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва / К. Безверхий, Бухгалтерський облік і аудит. – 2016. – № 11-12. – С. 40-50.

5. Голов С. Вдосконалення бухгалтерського обліку і фінансової звітності в Україні в контексті євроінтеграції / С. Голов // Бухгалтерський облік і аудит. – 1/2014. – С. 3-17.
6. Зубілевич С. Облікова Директива ЄС, її вплив на склад і зміст звітів європейських компаній та перспективи для України / С. Зубілевич // Бухгалтерський облік і аудит. – 7/2014. – С. 3-17
7. Малишкін О., Кравчук Н., Мальована В. Український баланс: можливості трансформації до євро формату / О. Малишкін // Бухгалтерський облік і аудит. – 6-7/2016. – С. 16-26.
8. Семенова С. М. Визначення підприємств малого бізнесу, які можуть застосовувати спрощену систему оподаткування, обліку та звітності / С. М. Семенова // Бухгалтерський облік і аудит. 2016. – № 1. – С. 39-46.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Хома С. В., канд. екон. наук., доцент, Сплавник Т. М., магістр, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Освіта є основою інтелектуального, духовного, фізичного і культурного розвитку особистості, її успішної соціалізації, економічного добробуту, запорукою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями і культурою, та держави.

Для забезпечення своєї діяльності бюджетні установи, в т.ч. і заклади освіти, повинні мати засоби праці у вигляді необоротних матеріальних та нематеріальних активів.

Необоротні активи – це матеріальні та нематеріальні засоби праці, які належать установі та забезпечують її функціонування і строк корисної експлуатації яких, як очікується, становить більше одного року.

Найбільшу питому вагу серед необоротних активів бюджетних установ займають основні засоби.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» здійснюється державне регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Згідно зі ст. 6 п.4 вищезазначеного Закону порядок ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності про виконання кошторисів бюджетних установ встановлюється Державним казначейством України. [1].

Основною складовою здійснення зовнішнього управління основними засобами бюджетних установ є нормативно-правова база, адже вона акумулює всі інформаційні потоки, що створюють відповідні правила. Основними внутрішніми документами, які носять розпорядчий характер для бюджетних установ, є кошторис та наказ про облікову політику.

Основні методологічні засади формування в бухгалтерському обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про основні засоби, інші необоротні матеріальні активи та незавершені капітальні інвестиції в необоротні матеріальні активи наводяться в НП(С)БО в державному секторі 121 «Основні засоби» [2].

Згідно з НП(С)БО в державному секторі 121 «Основні засоби» [2] основні засоби – матеріальні активи, які утримує установа для використання їх у виробництві/діяльності або при постачанні товарів, виконанні робіт і наданні послуг, для досягнення поставленої мети та/або задоволення потреб установи, або здавання в оренду іншим особам і використовуються, за очікуванням, понад один рік. До малоцінних необоротних матеріальних активів зараховуються предмети вартістю, що не перевищує 6000 грн.

З метою своєчасного відображення надходження, вибуття, ліквідації та руху основних засобів їх аналітичний облік бюджетними установами ведеться за місцями зберігання (експлуатації). За місцем зберігання всі основні засоби перебувають на відповідальному зберіганні у матеріально відповідальних осіб, які призначаються наказом керівника установи. З посадовими особами, які відповідають за збереження основних засобів, укладається письмовий договір про повну індивідуальну матеріальну відповідальність.

Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 № 996-XIV [1] підставою для відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку є первинні документи, які фіксують факти їх здійснення.

Надходження основних засобів до бюджетних установ закладів освіти, їх внутрішнє переміщення, та їх вибуття зі складу при передаванні іншій організації оформлюється актом прийому-передачі (форма № ОЗ-1 бюджет) на основі супровідних документів. При списанні необоротних активів складається відповідний акт за типовою формою: ОЗ-3 (бюджет) «Акт про списання основних засобів».

Для відображення в бухгалтерському обліку наявності та руху основних засобів у Плані рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі передбачено рахунок 10 «Основні засоби» [3].

Надходження основних засобів до бюджетної установи може відбуватися одним із таких способів:

- придбання за кошти загального чи спеціального фонду бюджету;
- безоплатне тримання, в тому числі гуманітарна допомога;
- створення власними силами.

При оприбуткуванні об'єкт основних засобів оцінюється за первісною вартістю, якою є:

- вартість придбання у разі придбання за плату;
- собівартість виробництва у разі самостійного виготовлення (створення);
- справедлива вартість у разі отримання без оплати від фізичних та юридичних осіб (крім суб'єктів державного сектору);
- первісна (переоцінена) вартість основних засобів у разі отримання без оплати від суб'єктів державного сектору;
- залишкова вартість переданого об'єкта основних засобів у разі отримання у результаті обміну на інший актив
- умовна вартість у разі відсутності активного ринку.

Зміна первісної (відновлювальної) вартості основних засобів проводиться у разі їх переоцінки, індексації, а також при добудові, дообладнанні,

реконструкції, модернізації та частковій ліквідації відповідних об'єктів.

Рішення про переоцінку основних засобів може приймати суб'єкт бухгалтерського обліку в державному секторі у разі, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на річну дату балансу.

В умовах ринкової економіки порядок визначення зношуваності основних засобів бюджетних установ є одним із найважливіших елементів системи управління відтворенням їх майна. Від ступеня обґрунтованості порядку визначення основних засобів залежить ефективність усієї системи управління майном.

Нарахування амортизації основних засобів регламентується НП(с)БОДС 121 «Основні засоби» [2].

Амортизацію основних засобів (крім інших необоротних матеріальних активів) суб'єкти бухгалтерського обліку в державному секторі нараховують із застосуванням прямолінійного методу.

Процес зношення основних засобів відбувається нерівномірно. Це означає, що окремі частини об'єкта втрачають свої первинні якості та властивості неодноразово. Для підтримання основних засобів в робочому до моменту їх списання, а також для запобігання передчасному вибуттю основних засобів через нероботоздатність періодично здійснюється обслуговування об'єктів, а за потреби проводяться ремонтні роботи чи роботи з модернізації об'єкта необоротних активів.

Суб'єкти державного сектору на дату річної фінансової звітності самостійно оцінюють можливість зменшення корисності активу та визначають втрати від зменшення та/або відновлення його корисності.

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зменшення корисності активів і її розкриття у фінансовій звітності визначає НП(с)БОДС 127 «Зменшення корисності активів» [4].

Списання з балансу установ матеріальних цінностей здійснюється шляхом їх:

- продажу;
- безоплатної передачі;
- ліквідації.

Узагальнюючи вищевикладене, слід окремо підкреслити високий рівень інформаційної насиченості та інтенсивності ведення бухгалтерського обліку основних засобів, що пояснюється їх значною кількістю на бюджетних установах.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 № 996 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>
2. НП(С)БО 121 в державному секторі «Основні засоби» затверджено Наказом Міністерства фінансів України 12.10.2010р. за №1202, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 01.11.2010р. за № 1017/18312 [Електронний ресурс]: – Режим доступу:http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=83023&stind=11.

3. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 31.12.2013 N 1203

4. НП(С)БО в державному секторі 127 «Зменшення корисності активів», затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2010р. за № 1629, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 20.01.2011р. за № 92/18830, зі змінами, внесеними наказом Міністерства фінансів України від 29.12.11 № 1798 [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?&cat_id=83023&stind=1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І НАРАХУВАННЯ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ ТА ЇЇ ОПОДАТКУВАННЯ

Хома С. В., канд. екон. наук, доцент, Яворська Л. М., студент, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Відповідно до Закону України «Про оплату праці» заробітна плата – це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором власник або уповноважений ним орган виплачує працівникові за виконану ним роботу. Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства. Розміри, порядок нарахування і виплати заробітної плати регулюються чинним законодавством України, відповідними указами і постановами, галузевими інструкціями.

Заробітна плата складається з таких частин:

- основна заробітна плата;
- додаткова заробітна плата;
- інші заохочувальні та компенсаційні виплати.

Основна заробітна плата — винагорода за виконану роботу відповідно до встановлених норм праці (норми часу, виробітку, обслуговування, посадові обов'язки). Вона встановлюється у вигляді тарифних ставок (окладів) і відрядних розцінок для робітників та посадових окладів для службовців.

Додаткова заробітна плата — винагорода за працю понад установлені норми, за трудові успіхи та винахідливість і за особливі умови праці. Вона включає доплати, надбавки, гарантійні й компенсаційні виплати, передбачені чинним законодавством; премії, пов'язані з виконанням виробничих завдань і функцій.

До інших заохочувальних та компенсаційних виплат належать виплати у формі винагород за підсумками роботи за рік, премії за спеціальними системами і положеннями, компенсаційні та інші грошові та матеріальні виплати, які не передбачені актами чинного законодавства або які провадяться понад встановлені зазначеними актами норми.

Основна і додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати утворюють фонд заробітної плати, який повинен використовуватися в строгій відповідності до його цільового призначення в межах сум, передбачених кошторисом доходів і видатків з урахуванням виконання плану, розгортання мережі, штатів і контингентів. Контроль за правильним витрачанням фонду

заробітної плати здійснюють вищі розпорядники коштів, органи Державного казначейства, фінансові органи та самі бюджетні установи.

Розмір мінімальної заробітної плати встановлюється Верховною Радою України за поданням Кабінету Міністрів України, як правило, один раз на рік у Законі про Державний бюджет України з урахуванням пропозицій, вироблених шляхом переговорів представників професійних спілок, власників або уповноважених ними органів, що об'єдналися для ведення колективних переговорів та укладення генеральної угоди.

Система оплати праці виступає на підприємстві чинним організаційно-економічним механізмом взаємозв'язку показників, які характеризують норму праці й міру її оплати згідно з фактично досягнутими результатами праці окремим працівником. Процес організації оплати праці може здійснюватися за тарифною або безтарифною системою.

Тарифна система є фундаментом для встановлення співвідношення темпів зростання продуктивності праці і темпів зростання величини середньої заробітної плати персоналу. Використання цієї системи дозволяє визначити потрібну кількість працівників відповідної кваліфікації чи спеціальності й співвідношення рівня заробітної плати працівників різних категорій всередині підприємства.

Безтарифна система оплати праці — це організація оплати праці, що ґрунтується на принципі часткового розподілу зароблених колективом коштів між працівниками згідно з прийнятими співвідношеннями в оплаті праці різної якості. У цій системі не використовуються гарантовані тарифні ставки й посадові оклади, більшість видів премій, доплат і надбавок.

Робочий час — це період календарного часу, що встановлений законом, колективним й трудовим договором, протягом якого працівник згідно з правилами внутрішнього трудового розпорядку і графіку роботи повинен перебувати на своєму робочому місці та виконувати покладену на нього трудову функцію.

Ведеться облік робочого часу у табелях встановленої форми часу (форма №П-5).

Заробітна плата включається до складу поточних виплат працівникам. При цьому П(С)БО 26 «Виплати працівникам» уточнює, що нараховану суму виплати працівникам за роботу, виконану ними протягом звітного періоду, визнають поточним зобов'язанням.

Інформацію про розрахунки з персоналом підприємства з оплати праці (за всіма видами заробітної плати, преміями, допомогою тощо), а також про розрахунки за не одержаними працівниками в установлені строки сумами оплати праці (розрахунки з депонентами) узагальнюють на рахунок 66 «Розрахунки за виплатами працівникам».

За кредитом цього рахунка відображають нарахування працівникам підприємства належних їм сум, а за дебетом — погашення заборгованості роботодавця за такими виплатами, утримання ПДФО і Військовим збором, платежів за виконавчими документами, а також інші утримання.

Підставою для нарахування заробітної плати є табель обліку робочого часу. Облік відпрацьованого часу може вестись в годинах або в днях. Відповідно, й місячні норми робочого часу в Україні встановлюються в годинах та в днях.

Оплата за відпрацьований час складається з основної і додаткової заробітної плати та інших заохочувальних та компенсаційних виплат.

Основна заробітна плата нараховується, виходячи з затверджених посадових окладів відповідно до встановлених норм часу або норм виробітку продукції.

Розрахунково-платіжні відомості є основним документом, який використовується для оформлення розрахунків з робітниками і службовцями. Вони містять інформацію про всі нарахування за видами оплат, утримання із заробітної плати і суми, що належать видачі на руки.

Узагальнюючи вищевикладене, бухгалтерський облік на підприємстві повинний забезпечувати: точний розрахунок заробітної плати кожного робітника відповідно до кількості і якості витраченої праці, що діють формами і системами його оплати, правильний підрахунок утримань із заробітної плати; контроль за дисципліною праці, використанням часу і виконанням норм виробітку робітниками.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99 № 996 // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/law/main.cgi>
2. Закон України "Про оплату праці" від 24.03.1995 року № 108/95 – ВР
3. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 31.12.2013 N 1203
4. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. - 8-ме вид., доп. і перероб. - Житомир: ПП "Рута", 2010. – 912 с.

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДАННЯ ЧЕТВЕРТОГО РОЗДІЛУ ФОРМИ № 2 ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД) “РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ”

Чабанюк О. М., канд. екон. наук, Маєтна А., бакалавр, Львівський торговельно-економічний університет

Для прийняття управлінських рішень доцільне визначення ділової активності та результативності діяльності підприємства, з цією метою використовують дані з форми № 2 “Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)”, зокрема щодо доходів та витрат. Оскільки, окрім відомостей про наявне майно суб’єкта господарювання, важливим є питання стосовно ефективності використання цього майна.

Звіт про фінансові результати складається з чотирьох розділів:

1. Фінансові результати.
2. Сукупний дохід.

3. Елементи операційних витрат.
4. Розрахунок показників прибутковості акцій.

У 4 розділі форми № 2 “Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід)” відображається інформація щодо розрахунку показників прибутковості акцій товариства, яке звітується. Даний розділ містить п’ять показників, які розраховуються відповідно до НП(С)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” та П(С)БО 24 “Прибуток на акцію”.

Рядок 2600 “Середньорічна кількість простих акцій” розраховується за формулою:

$$\frac{\sum((\text{Кількість простих акцій в обігу} \times \text{Кількість днів(місяців), протягом яких акції перебували в обігу})}{\text{Кількість днів (місяців) у звітному році}}$$

Рядок 2605 “Скоригована середньорічна кількість простих акцій” розраховується наступним чином:

Ряд. 2600 Форми №2 + Середньорічна кількість простих акцій, що надійдуть в обіг у разі конвертації всіх розбавляючих потенційних акцій

Потенційна проста акція – фінансовий інструмент або інша угода, які дають право на отримання простих акцій. Потенційні прості акції поділяють на антирозбавляючі прості акції та розбавляючі прості акції.

Антирозбавляюча потенційна проста акція – фінансовий інструмент або інша угода, конвертація яких у прості акції приведе до збільшення чистого прибутку (зменшення чистого збитку) на одну просту акцію від звичайної діяльності в майбутньому.

Розбавляюча потенційна проста акція – фінансовий інструмент або інша угода, конвертація яких у прості акції призведе до зменшення чистого прибутку (збільшення чистого збитку) на одну просту акцію від звичайної діяльності у майбутньому.

Рядок 2610 “Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію” розраховується за формулою:

$$\frac{(\text{Ряд. 2350 (ряд. 2355) Форми №2} - \text{Дивіденди на привілейовані акції})}{\text{Ряд. 2600 Форми №2}}$$

Рядок 2615 “Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію” розраховується за формулою:

$$\frac{\text{Скоригований чистий прибуток (збиток)}}{\text{Ряд. 2605 Форми №2}}$$

Скоригований чистий прибуток = Чистий прибуток (збиток) (ряд. 2350 або 2355 Форми №2) – Дивіденди на привілейовані акції + Дивіденди (після сплати податків та відсотків), визнані у звітному періоді щодо розбавляючих потенційних простих акцій +(-) Інші доходи (витрати), що виникнуть у разі конвертації розбавляючих потенційних простих акцій.

Рядок 2650 “Дивіденди на одну просту акцію” розраховується наступним чином:

$$\frac{\text{Сума оголошених дивідендів}}{\text{Кількість простих акцій, за якими сплачуютьс дивіденди}}$$

Таким чином, звіт про фінансові результати дає змогу користувачам, як зовнішнім, так і внутрішнім, оцінити результати діяльності підприємства в минулому, його прибутковість, можливість ефективно використовувати ресурси або ступінь ризику недосягнення очікуваної рентабельності діяльності. При формуванні результатів від звичайної діяльності в звіті про фінансові результати, доцільно окремими статтями розкривати інформацію про результати фінансової, інвестиційної діяльності та окремою статтею виділити результати надзвичайної діяльності. Четвертий розділ звіту формує інформацію про прибутковість акцій та складається суб'єктами господарювання, акції яких вільно обертаються на ринку цінних паперів.

Список використаних джерел:

1. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / П. О. Куцик, О. М. Чабанюк, Ф. Макарук. – Львів : Видавництво ЛКА, 2015. – 138 С.
2. Куцик П. О. Звітність підприємств : [навч. посіб.] / П. О. Куцик, О. А. Полянська. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2015. – 138 с.

ВИДИ ТА ВЛАСТИВОСТІ АКЦІЙ

***Чабанюк О. М.,** канд. екон. наук, **Семенюк Г.,** бакалавр, Львівський торговельно-економічний університет*

Акція – іменний цінний папір, який посвідчує майнові права його власника (акціонера), що стосуються акціонерного товариства, включаючи право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та право на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, право на управління акціонерним товариством, а також немайнові права, передбачені Цивільним кодексом України та законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств, і законодавством про інститути спільного інвестування. Під акцією звичайно розуміють цінний папір, який випускає акціонерне товариство при його створенні, при перетворенні підприємства або організації в акціонерне товариство, при злитті двох або декількох акціонерних товариств, а також для мобілізації коштів при збільшенні існуючого статутного капіталу.

Для акції того чи іншого товариства характерний ряд властивостей, а саме:

- є пайовим цінним папером;
- наділена певною вартістю;
- акція є неподільною;

- може брати участь в обігу;
- не має строку обігу;
- є прибутковою.

Акції товариств існують виключно в бездокументарній формі. Такі акції існують тільки на рахунку зберігача цінних паперів у вигляді облікових записів. У цьому разі підтвердження права власності на цінні папери буде у вигляді виписки з рахунку, яку зберігач повинен видати власнику акцій.

Акція має певну вартість. В свою чергу, існують наступні види вартості:

1. Номінальна вартість акції - це ціна акції, отримана шляхом розподілу статутного капіталу акціонерного товариства на випущену кількість акцій. Номінал акції визначається під час заснування акціонерного товариства і залежить від того, на яку категорію інвесторів орієнтується товариство при розміщенні акцій. Всі акції акціонерного товариства повинні мати однакову номінальну вартість.

2. Ринкова вартість, або курсова - це ціна, що визначається на біржовому або позабіржовому ринку в процесі купівлі - продажу. Ця вартість залежить від багатьох факторів, зокрема фінансового стану товариства, перспектив його розвитку, розміру дивідендів тощо і може бути вище, нижче або рівною номінальній вартості.

3. Балансова вартість акції - ціна, отримана шляхом ділення різниці між величинами активів і пасивів акціонерного товариства на кількість випущених акцій.

Прості акції надають їх власникам право на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів, на участь в управлінні акціонерним товариством, на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації та інші права, передбачені законом, що регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств. Прості акції надають їх власникам однакові права. Прості акції не підлягають конвертації у привілейовані акції або інші цінні папери акціонерного товариства.

Привілейовані акції надають їх власникам переважні, стосовно власників простих акцій, права на отримання частини прибутку акціонерного товариства у вигляді дивідендів та на отримання частини майна акціонерного товариства у разі його ліквідації, а також надають права на участь в управлінні акціонерним товариством у випадках, передбачених статутом і законом, який регулює питання створення, діяльності та припинення акціонерних товариств.

Частка привілейованих акцій у статутному капіталі акціонерного товариства не може перевищувати 25%. Реєстрацію випуску акцій здійснює Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку в установленому нею порядку.

Акціонерне товариство має право здійснити консолідацію всіх розміщених ним акцій, внаслідок чого дві або більше акцій конвертуються в одну нову акцію того самого типу і класу.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

2. Бухгалтерський облік : навчальний посібник / П. О. Куцик, О. М. Чабанюк, Ф. Ф. Макарук. – Львів : Видавництво ЛКА, 2015. – 138 С.
3. Куцик П. О. Чабанюк О. М. Загальновиробничі витрати : порядок формування та розподілу / П. О. Куцик, О. М. Чабанюк // Вісник Львівської комерційної академії [ред. кол.: Башнянин Г. І. , Апопій В. В. , Вовчак О. Д. та ін.]. – Львів: Видавництво Львівської комерційної академії. 2011. – С. 206-212.
4. Куцик П.О. Організація контролю витрат в системі управління санаторно-курортними установами / П. О. Куцик, О. М. Чабанюк // Вісник Житомирського державного технологічного університету / Економічні науки. – Житомир : ЖДТУ, 2010. – № 3 (53). – С. 143 – 149.

АНАЛІЗ ТА СУЧАСНИЙ СТАН КРЕДИТУВАННЯ В УКРАЇНІ

***Чередниченко Т. О.,** бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

Кредитування – це одна з традиційних банківських операцій. Банківський кредит відіграє значну роль у розвитку економіки країни і залежить від рівня розвитку економічних відносин. У сучасних трансформаційних умовах в країні, відстежується така проблема, як зниження кількості банківських установ та зниження кредитування населення. З огляду на це важливого значення та актуальності набувають питання з причин зниження процесу кредитування й усунення складності кредитних операцій банку.

За офіційними даними НБУ, станом на 1 листопада 2018 року в Україні зареєстровано 81 банк, що на 15 установ менше ніж роком на 01.01.2017р . Основою фінансової стабільності та ринкової стійкості комерційних банків є розробка ефективної та гнучкої системи управління кредитними операціями, правильна організація банківського кредитування, належне забезпечення його оперативною та достовірною обліковою інформацією. З метою забезпечення організації ефективної кредитної діяльності комерційні банки розробляють власну внутрішню кредитну політику та впроваджують практичні механізми її реалізації. Саме тому однією з найважливіших задач управління кредитною діяльністю є формування та аналіз кредитного портфеля банку.

За перше півріччя 2018р. приріст надання кредиту фізичним особам становить 23 760 млн. грн., а юридичним 48 002 млн. грн. Аналіз кредитів, наданих фізичним особам поточного року свідчить про зменшення депозитної бази банків, погіршення платоспроможності кредиторів та зміни курсу валюти. Тобто для подальшого розвитку кредитування треба збільшувати кількість кредитів фізичним особам [1].

Якщо розглядати кредити надані банками України фізичним особам за 2018 рік, можемо побачити, що найбільшу частку серед кредитів займають споживчі кредити 148 729 млн. грн., тобто це 73%. Кредити на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості становлять 50 018 млн. грн., це 25 відсотків. Таким чином, можемо зробити висновок, що провідним видом кредиту є споживчий кредит. Причиною цьому є те, що ризики споживчого

кредитування менше ризиків при кредитуванні на придбання, будівництво та реконструкцію нерухомості [1].

Якщо ж говорити за іпотечний кредит у 2018 році, то він як і раніше залишається дорогим для населення, бо процентні ставки по іпотеці вище 20% на рік. Подивившись статистику іпотечного кредиту з січня по вересень 2018 року побачимо, що короткостроковий іпотечний кредит (до 1 року) зменшився з 1778 до 1659 млн. грн., середньостроковий (від 1 до 5 років) зменшився з 3055 до 2972 млн. грн. З довгостроковим іпотечним кредитом (більше 5 років) ситуація трохи інша, з січня по липень 2018р. він знизився з 39588 до 36 942 млн. грн., але вже в вересні зріс до 41 952 млн. грн. Скорочення кількості виданих іпотечних кредитів та їх нестабільність пояснюється низкою існуючих проблем. Основними проблемами забезпечення населення доступним житлом в Україні є: відсутність гарантійних фондів іпотечного страхування; не розуміння населенням процесів іпотечного фінансування та недовіра населення до українських банків [1].

Отже, кредитна діяльність в Україні потребує управління та покращення. Покращення ситуації у сфері кредитування юридичних та фізичних осіб можливе за рахунок удосконалення організаційної фінансово-економічної діяльності банківської системи України, пропонування нових підходів та вдосконалення галузі бізнес-планування фінансової та операційної діяльності. Також для кредитної діяльності є важливою стабілізація економічних, політичних, соціальних умов та підтримка держави всього банківського сектору економіки [2].

Список використаних джерел:

1. Грошово–кредитна та фінансова статистика НБУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/control/uk/publish/>
2. Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/eko/26nov2017/48.pdf>
3. Прасолова С. П. Банківські операції: навч. посіб. та практ. / С. П. Прасолова, О. С. Вовченко – Київ : «Центр учбової літератури», 2013. – 125–135 с.
Режим доступу: <http://mexalib.com/view/121364>

КАДРОВІ РИЗИКИ ЯК ЗАГРОЗА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ БЕЗПЕЦІ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

*Чех Н. О., канд. екон. наук, ст. викл., Трачук О. П., магістр,
Лінецька А. О., магістр, Харківський національний університет міського
господарства імені О. М. Бекетова*

Успіх та безпека компанії залежить від багатьох складових, і кожна з цих складових мусить бути ефективною, щоб забезпечити оптимальне функціонування організації.

В останні роки підприємства відчують зростання загроз з боку власного персоналу, що супроводжується погіршенням економічної безпеки підприємства внаслідок збільшення ризиків, пов'язаних з діяльністю персоналу. За оцінками фахівців, такі ризики можуть не тільки спричинити підприємству фінансові втрати, а й призвести до його повної втрати власниками або суттєвого зменшення ринкової вартості активів.

Складність управління кадровими ризиками обумовлена тим, що багато видів кадрових ризиків неочевидні, оскільки пов'язані з людськими ресурсами, в основі яких знаходиться природа та сутність особистості, яка є самим складним об'єктом управління. Результатом цього є слабе (складне) управління кадровими ризиками, які обумовлені самою природою людських ресурсів. Кадрові ризики є не тільки ризиками в процесі управління персоналом, але й ризиками по відношенню до самого персоналу, тобто їхня диференціація – на ризики персоналу й ризики системи управління персоналом. Ризики персоналу виникають внаслідок проявів професійних, ділових і особистісних якостей персоналу підприємства й містять у собі такі види, як психофізіологічні, особистісні, комунікативні, моральні, освітні, професійнокваліфікаційні ризики й ризики неблагонадійності. Управління кадровими ризиками це складний процес, оскільки не усі кадрові ризики можна ідентифікувати й оцінити, багато з них мають вірогідницький характер. Кадровий ризик характеризується наявністю загроз з боку персоналу для підприємства, які можуть привести до небезпеки [1].

Смагулов А.М. класифікує кадрові ризики таким чином:

- ризики, пов'язані з підбором персоналу;
- ризики, що з'являються в результаті неефективної мотивації персоналу;
- ризики, пов'язані з інформаційною безпекою і захистом комерційної таємниці;
- ризики, викликані наявністю в організації так званих груп ризику;
- ризики, пов'язані із звільненням працівників [2].

М. Хромов класифікує ризикові випадки на випадкові (ненавмисні) і не випадкові (цілеспрямовані). Відповідно відрізняються і причини виникнення кадрових ризиків. Так, випадкові кадрові ризики можуть бути викликані наступними причинами: відсутність усвідомлення наслідків своїх дій; недбалість, неухважність, порушення або відсутність відповідних правил і інструкцій; невідповідне внутрішньокорпоративне навчання; власним баченням ситуації (благі наміри); розриви між істинними і декларованими організаційними цінностями. Цілеспрямована ризикова поведінка переважно обумовлена: власним баченням ситуації (благі наміри); особистою вигодою; індивідуальними цінностями відмінними від цінностей організації; низькою зацікавленістю в існуванні (розвитку) організації; внутрішньокорпоративні політичні інтриги, міжгрупові конфлікти; нелояльність, демотивованість, конфлікт (іноді з окремою конкретною особою) [3].

Процес управління персоналом компанії є безперервним і повинен включати в себе наступні елементи: формування цілей, завдань і вимог до персоналу, підбір і відбір працівників, навчання і розвиток, рух персоналу,

раціоналізацію трудової мотивації, оплати праці та стимулювання, оцінку результатів діяльності. Необхідно враховувати, що відповідні ризики виникають на кожному етапі процесу управління персоналом, по одночасно існують умови для їх мінімізації.

Управління ризиками потребує застосування заходів з їх усунення. Для зниження ризиків на етапі набору, підбору та відбору персоналу підрозділи управління персоналом та служби безпеки повинні реалізовувати наступні функції: – визначення ступеня ймовірності формування у кандидата злочинних нахилів у випадках виникнення в його оточенні певних сприятливих обставин (персональне розпорядження кредитнофінансовими ресурсами, можливість контролю за рухом готівки і цінних паперів, доступ до матеріально-технічних цінностей, робота з конфіденційною інформацією тощо); – виявлення злочинних нахилів, судимостей, зв'язків з кримінальним середовищем.

Також в кадровій роботі доцільно використовувати методи трансферу (передачі) ризику шляхом аутстафінга, аутсорсінга або лізингу персоналу; страхування (в частині страхування персоналу і страхування відповідальності працедавця); попередження (документально-адміністративні шляхи, обмеження доступу до інформації, ресурсів, ділова розвідка тощо); прогнозування і планування людських ресурсів організації. Недобросовісної поведінки працівників можна запобігти за допомогою безпосереднього спостереження, використання технічних засобів контролю (наприклад, відеокамер і спеціального програмного забезпечення комп'ютерів, що дозволяє перевіряти, чим займаються співробітники на робочому місці) і на основі вимірювання результатів праці (наприклад, кількості вироблених деталей). Що стосується керівників, то безпосередній моніторинг їхньої поведінки малоефективний, а оцінити результати їхньої роботи досить важко

Список використаних джерел:

1. Гайфуллина М. М. Методологический подход к оценке кадровых рисков / Электронный журнал «Нефтегазовое дело» 2015. – №5. – С. 613-629.
2. Смагулов А. М. Воздействие кадровых рисков на стратегию управления персоналом железнодорожного транспорта Казахстана [Электронный ресурс] / А. М. Смагулов // Режим доступа: www.erudition.ru.
3. Хромов М. Ю. Причины возникновения кадровых рисков. [Электронный ресурс] / М. Ю. Хромов. Режим доступа: <http://prosvet.su/articles/personal/article2/x>

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

*Чечетова Н. Ф., д-р екон. наук, професор, Григоращук А. О., магістр
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

На сучасному етапі розвитку економіки країни питанням розвитку експортного потенціалу підприємств приділяється значна увага. В своїх роботах

багато дослідників відзначають важливість та затребуваність розвитку експортного потенціалу підприємства як основи модернізації економіки країни в цілому.

Вагомий внесок у розробку теоретичних та методологічних основ розвитку експортного потенціалу зробили як зарубіжні вчені, так і вітчизняні науковці: А. А. Мазаракі, Л. І. Піддубна, І. І. Дахно, Г. В. Бабіч, В. М. Барановська, 3. М. Борисенко та інші.

Діагностика рівня експортного потенціалу підприємства є першим і необхідним кроком при плануванні освоєння зовнішнього ринку. Рішення про вихід товарів на зовнішні ринки передбачає оцінку на відповідність вимогам міжнародних ринків самого підприємства та продукції, яка виробляється на підприємстві.

Діагностика експортного потенціалу підприємства має включати наступні етапи:

аналіз і оцінка власних експортних можливостей підприємства, зокрема, аналіз фінансового стану, аналіз технологічних переваг, кадрового потенціалу, наявності державних та регіональних програм підтримки експортерів в регіоні;

оцінку стану міжнародного ринку та ринку тієї держави куди планується експорт продукції: наявність та позиції конкурентів на обраному ринку, умови, необхідні для виходу на обраний ринок тощо;

оцінку конкурентоспроможності продукції, що виробляється на обраному ринку: аналіз необхідного рівня якості продукції, ціноутворення, виявлення резервів зниження собівартості продукції.

Водночас, для оцінки рівня експортного потенціалу підприємства слід визначити методи оцінки експортного потенціалу та інструменти оцінки експортного потенціалу.

Найбільш поширеною є методика побудови економіко-математичної моделі лінійного програмування. Ця методика дає можливість всебічно оцінити експортний потенціал та оптимізувати випуск зовнішнього та внутрішнього об'ємів продукції. Водночас, вона складна у розрахунках та тлумаченні отриманих результатів.

Методика побудови рівняння множинної регресії дозволяє виявити взаємозв'язок між чинниками виробництва з урахуванням ймовірності їх впливу на кінцевий результат. Проте така методика свого часу була розроблена для підприємств АПК і її застосування для промислових підприємств потребує певної адаптації.

Графоаналітична модель діагностики експортного потенціалу підприємства чітко відображає динамічні зміни того чи іншого показника, та її відмінністю є легкість у розрахунках. Проте така методика може використовуватися тільки як ілюстрація певних розрахунків [1].

Заслуговує на увагу методика, яка використовується для оцінки експортного потенціалу лісопромислового комплексу. Це побудова 5-тиблочної системи оцінки, яка дозволяє виділити складові, що негативно впливають на ефективність використання експортного потенціалу та перевірити побудовану

модель на адекватність. Ця методика також потребує певного адаптування у разі її застосуванні до підприємств промисловості [2].

Використовуючи методику витратного підходу можна здійснити повний аналіз витрат на виробництво експортної продукції. Недолік цієї методики полягає в тому, що розрахунки здійснюються на конкретну дату отримання прибутку, і, таким чином, в розрахунках відсутня динаміка [3].

Також при оцінці рівня експортного потенціалу пропонується використовувати його якісну і кількісну характеристики. Кількісну оцінку експортного потенціалу промислового підприємства пропонується визначати як відношення обсягу експорту продукції, робіт промислового характеру, послуг, нематеріальних активів до обсягу продажів на внутрішньому ринку. Натомість, якісна характеристика експортного потенціалу промислового підприємства представляє собою систему показників, до яких належать рівень сертифікації продукції, послуг, бізнес-процесів підприємства, ступінь брендування продукції, послуг, щорічний темп приросту вартості підприємства, частка інноваційних нематеріальних активів в структурі активів підприємства, рівень імпортозаміщення при застосуванні імпортних комплектуючих тощо. Водночас у випадку використання такої методики також неможливо всебічно оцінити експортний потенціал підприємства [3].

За результатами проведеної діагностики підприємство може прийти до наступних висновків. По-перше, експортний потенціал незначний, рівень конкурентоспроможності продукції низький, підприємству необхідно утриматися від виходу на зовнішній ринок. По-друге, експортний потенціал може бути середнім, оскільки мають місце певні проблеми та складнощі і існує ряд проблем, труднощів, водночас вони можуть бути вирішені в найближчий час. По-третє, експортний потенціал може бути достатній. В такому разі рівень конкурентоспроможності продукції задовольняє потребам обраного ринку і вихід на міжнародний ринок вже можливий найближчим часом і продукція буде затребувана ринком.

Дослідивши методичні підходи до оцінки експортного потенціалу можна дійти висновку, що загальноприйнята методика його визначення відсутня. Це, в першу чергу, пов'язано з неможливістю кількісної оцінки експортного потенціалу через певну суб'єктивність цього поняття, відсутністю прямої залежності між потенціалом і ринковою позицією фірми, а тим більше – країни. Крім того, відсутність у пропонованих методиках практичних розрахунків пояснюється складністю отримання інформації про діяльність фірм-конкурентів. Інформацію також важко отримати в силу високої динаміки кон'юнктури ринку. Адже розрахунки, які виконані сьогодні, на завтра вже будуть невірними в силу зміни валютного курсу (що дуже важливо для визначення ціни продукції, що експортується) або фондових індексів, що (при несприятливій кон'юктурі) може послабити фінансові позиції експортера [4].

Серед інструментів, які використовуються для діагностики рівня експортного потенціалу, можна виділити три групи: кількісні показники, параметричні показники та оцінку експертів різних галузей діяльності

підприємств машинобудування. Такий поділ інструментів оцінки експортного потенціалу підприємства є досить умовним.

До першої групи інструментів належать кількісні показники, які ґрунтуються на застосуванні різних статистичних даних та коефіцієнтів для аналізу виробничої діяльності, фінансового стану, ефективності інвестицій, фондівддачі тощо. Найбільш інформативними показниками вважаються ті, що відображають реальний обсяг проданої на міжнародному ринку продукції.

Порівняльні параметричні показники належать до другої групи інструментів та ґрунтуються, зазвичай, на оцінці первинної інформації у випадку вибору параметрів порівняння та з'ясування думки споживачів, продавців, постачальників щодо цих параметрів. Перевагою використання цього інструменту є швидкість і відносна дешевизна, але, в той же час, існує небезпека суб'єктивності та неточності висновків, оскільки складно простежити вплив порівнюваного параметру саме на потенціал конкретного підприємства, та складно будувати прогноз щодо його розвитку.

Третя група інструментів - оцінка за допомогою експертів, а також рейтингова оцінка, а саме отримання інформації та відомостей шляхом інтерв'ювання незалежних експертів в різних галузях та менеджерів підприємств.

Використання того чи іншого набору інструментів визначається рівнем рішень, що потребують вирішення: оперативних, тактичних або стратегічних [5].

Список використаної літератури:

1. Дахно І. І., Бабіч Г. В., Барановська В. М. Зовнішньоекономічний менеджмент. Навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 568 с.
2. Денисова А. Л. Управление конкурентоспособностью промышленного предприятия: аспекты качества: моногр. / А. Л. Денисова, Т. М. Уляхин / под науч. ред. А. Л. Денисовой. – Тамбов: Изд. Тамб.гос. техн. ун., 2006. – 120 с.
3. Ємельянов С. США: Міжнародна конкурентоспроможність національної промисловості. – М.: Міжн. відн., 2001. – 405 с.
4. В. І. Блонська, Н. Т. Депа «Порівняльна характеристика методів оцінки конкурентоспроможності продукції» [Електронний ресурс] / В. І. Блонська, Н. Т. Депа //Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20. – С. 115-120.
5. Борисенко З. М. Основи конкурентної політики: Підручник. – Київ : Таксон, 2004. – 704 с.

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ ВИТРАТ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Чудопал А. І., канд. екон. наук, **Вершиніна Д. М.**, аспірант, **Стогній А. С.**, магістр, **Біла М. В.**, бакалавр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Проблемою обліку витрат операційної діяльності підприємства є відображення їх повноти та своєчасності і системі обліку. Діяльність будь-якого підприємства залежить від ефективного управління усіма видами ресурсів, що

обумовлює необхідність переходу до оптимальної системи управління витратами.

Питання організації обліку витрат операційної діяльності підприємств знайшло відображення в наукових роботах провідних вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема: С. Голов, А. Пилипенко, В. Лебедєв, А. Тимохов, М. Чумаченко, І. Білоусової, Ф. Бутинця, Л. Гнилицької, М. Кужельного, В. Сопко, Т. Сльозко, Є. Мних та ін.

Облік витрат операційної діяльності полягає в обліково-аналітичному процесі підприємства, оскільки на цьому базуються економічні показники виробництва продукції. Зниження витрат операційної діяльності підприємства сприяє росту виробітку продукції за рахунок покращення використання основних фондів, зменшення норм витрат сировини та матеріалів, що в свою чергу відповідає збільшенню прибутку підприємства і відповідно його рентабельності.

Основна класифікація витрат операційної діяльності підприємства здійснюється за видами витрат, за економічними елементами і за статтями калькуляції. На підприємстві можуть бути визначені і інші критерії класифікації витрат, які зумовлені техніко-економічними, маркетинговими та фінансовими особливостями, що в свою чергу по різному впливають на формування собівартості [2].

Встановлено три способи ведення обліку витрат на підприємствах: 1) за допомогою рахунків клусу 8 «Витрати за елементами» (малими і неприбутковими організаціями); 2) за допомогою рахунків 9 класу «Витрати діяльності» (всі інші підприємства); 3) за допомогою рахунків 8 та 9 класів (підприємства, які ведуть облік за двома класами одночасно). Найбільш поширеним способом є використання рахунків 9 класу. Відповідно до П(С)БО 16 «Витрати» [5] та Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських організацій підприємств і організацій [4] для обліку витрат операційної діяльності передбачено рахунки 9 класу «Витрати діяльності» до яких відносять:

Рахунок:	Інформація:	За дебетом рахунку:	За кредитом рахунку:
90 «Собівартість реалізації»	призначено для узагальнення інформації про собівартість реалізованої готової продукції, товарів, виконаних робіт, наданих послуг	відображається виробнича собівартість реалізованої готової продукції, робіт, послуг; фактична собівартість реалізованих товарів (без торгових націнок), страхові виплати відповідно до	списання в порядку закриття дебетових оборотів на рахунок 79 «Фінансові результати»

		договорів страхування	
91 «Загальновиробничі витрати»	призначений для обліку виробничих накладних витрат на організацію виробництва та управління цехами, дільницями, відділеннями, бригадами та іншими підрозділами основного й допоміжного виробництва, а також витрати на утримання та експлуатацію машин і устаткування. Цей рахунок не застосовується підприємствами торгівлі.	відображається сума визнаних витрат	щомісячне, за відповідним розподілом, списання на рахунки 23 «Виробництво» та 90 «Собівартість реалізації»
92 «Адміністративні витрати»	призначений для відображення загальногосподарських витрат, пов'язаних з управлінням та обслуговуванням підприємства	відображається сума визнаних адміністративних витрат	списання на рахунок 79 «Фінансові результати»
93 «Витрати на збут»	призначений для обліку витрат, пов'язаних із збутом (реалізацією, продажем) продукції, товарів, робіт і послуг	відображається сума визнаних витрат на збут	списання на рахунок 79 «Фінансові результати»
94 «Інші витрати операційної діяльності»	ведеться облік витрат операційної діяльності підприємства, крім витрат, які відображаються на рахунках 90 «Собівартість реалізації», 91 «Загальновиробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», 93 «Витрати на збут»	відображається сума визнаних витрат	списання на рахунок 79 «Фінансові результати»

Облік витрат операційної діяльності підприємства відображається у статистичній звітності, Звіті про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), в Примітках до річної фінансової звітності.

В сучасних умовах господарювання однією із головних умов успішної діяльності підприємства є правильна організація бухгалтерського обліку, і вона полягає в необхідності застосування нових методів та технічних засобів побудови різних інформаційних систем (автоматизації обліку).

До основних завдань автоматизації обліку витрат операційної діяльності підприємства відносять: своєчасне, повне і достовірне відображення в обліку фактичних витрат на виробництво і реалізацію продукції (робіт, послуг), а також не виробничих витрат; контроль правильного використання сировини, матеріалів, палива, енергії, заробітної плати тощо; обґрунтування калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг), правильне складання звітних калькуляцій; виявлення і усунення недоліків організації обліку виробництва і матеріально-технічного забезпечення, спрямованого на максимальну економію матеріальних і трудових витрат і на підвищення продуктивності праці [1].

Облік витрат операційної діяльності підприємства є зведеною ділянкою облікового процесу, який базується на документах первинного і зведеного

обліку і документація по ньому повинна забезпечувати розподіл витрат за економічними елементами, місцями виникнення, статтями та об'єктами калькуляції.

Список використаної літератури:

1. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : нав.посіб. / С. В. Івахненко. – Київ : Знання-Прес, 2013. – 349 с.
2. Китайчук Т. Г. Особливості обліку операційних витрат / Т. Г. Китайчук, С. І. Тимошук // Інноваційна економіка. – Тернопіль. – 2011. – № 4. – С.139–141.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : затверджене Міністерством фінансів України від 7 лютого 2013 року № 73 зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
4. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських організацій підприємств і організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.buhoblik.org.ua/uchet/organizacziya-buxgalterskogo-ucheta/388-plan-raxunkiv.html>
5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

ЕФЕКТИВНІСТЬ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКУ

Чуй І. Р., канд. екон. наук, Батюк Л. В., магістр, Львівський торговельно-економічний університет

Публічне акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» – один з найбільших державних банків України і специфіка його діяльності пов'язана зі значними обсягами операцій із державними підприємствами, у тому числі за державними програмами та пов'язаними контрагентами. Аналізуючи діяльність ПАТ «Державний Ощадний Банк України» щодо формування та використання ресурсної бази, спостерігається ріст загальної суми ресурсів банку: капітал банку на кінець 2017 року склав 233,9 млрд.грн. Структура пасивів варіюється у таких межах: частка власного капіталу – від 18,9% у 2013р. до 13,4% у 2017 р.; відповідно частка зобов'язань становить від 81,1% у 2013 р. до 86,6% у 2017 р. У структурі зобов'язань банку найбільшу частку становлять кошти клієнтів та випущені єврооблігації (64,2% та 14,8% відповідно). Інші запозичені кошти найвищу частку складають у 2015 р. – 4,5% та тільки 3,1% у 2017 р. Порівнявши показники капіталу банку за 2013-2017 рр., маємо певні відхилення:

1). у 2015 сума власного капіталу суттєво зменшилася із 19,2 млрд. грн. до 7,4 млрд. грн. році завдяки рекордним за весь досліджуваний період непокритим збиткам у сумі 23 млрд.грн. Завдяки докапіталізації банку сума акціонерного капіталу збільшилася майже втричі до 49,7 млрд. грн. або на 184 %. Тому сума власного капіталу на кінець 2017 року склала уже 31,3 млрд.грн.;

2) у структурі залучених банком коштів спостерігається тенденція збільшення частки рахунків клієнтів: із 45,6% у 2013р. до 64,2 % у 2017 р. Сума коштів суб'єктів господарювання та фізичних осіб зросла втричі і склала на кінець 2017 року 150,2 млрд.грн.;

3). протягом 2013-2017 рр. були випущені боргові цінні папери, а саме єврооблігації. Найбільший обсяг емісії єврооблігацій – 34,6 млрд.грн. у 2017 році. Частка цього джерела залучених коштів склала біля 15 %, вона зросла за 5 років на 5,2 в.п.;

4). нараховані витрати до сплати (зобов'язання з податку на прибуток) знаходяться у межах 0,2 % усіх пасивів банку; інші зобов'язання не становлять значної частки – їх не більше 1%.

Основу залучених коштів комерційного банку становлять кошти фізичних і юридичних осіб та банків. Кошти інших банків становлять 29,2% у 2013 р., їх абсолютна сума у 2017 році зменшилася на 17,7 млрд.грн. або на 73,4%. Кошти корпоративних клієнтів та приватних осіб зростають. За 2013-2017 рр. їх сума збільшилася на 103,8 млрд.грн. Порівнюючи темпи росту коштів фізичних осіб та юридичних осіб з темпами росту випущених облігацій, можна сказати, що темп росту єврооблігацій 253,1%%, тоді як кошти клієнтів збільшилися на 223,7% У депозитній політиці банку наголос робиться власне на залучення коштів населення і суб'єктів господарювання, їх частка становить більше 74 % усіх залучених коштів.

Зростання залишків по депозитах фізичних осіб свідчить про зростаючу довіру до банку. Депозити юридичних осіб є постійною і вагомою частиною залучених коштів банку, що мають тенденцію до постійного зростання. Серед різних видів депозитних вкладів поширення дістали вклади в іноземній валюті – доларах США та Євро. Проте, вищі відсоткові ставки по вкладах в національній валюті стимулюють вкладників здійснювати вклади саме у гривнях.

Співвідношення зобов'язань та капіталу (коефіцієнт фінансової стійкості) складало 4,1% у 2013 році та 6,5% у 2017 році (рис. 1). Найвищого значення цей показник досяг у 2015 році (20,7%) за рахунок найнижчого значення за весь досліджуваний період показника власного капіталу у сумі 7,3 млрд грн. (саме у 2015 році Ощадбанк закінчив фінансовий рік з найвищою величиною непокритих збитків – 23 млрд. грн.). Цього ж року від НБУ було отримано 14,06 млрд. грн.

Рис. 1. Рівень фінансової стійкості ПАТ «Державний Ощадний Банк України» за 2013-2017 рр., %

З даних рис. 2 видно, що зобов'язання банку за 5 років зростали вищими темпами, ніж власний капітал (зобов'язання зросли майже на 120 млрд.грн. або на 145 % тоді, як власний капітал збільшився на 13,8 млрд.грн або на 78,9%). Безумовно, що такий ріст зобов'язань можна розцінювати як високоефективну роботу депозитних відділів щодо залучення ресурсів. Причому зростання депозитної бази відбувалося в основному за рахунок приросту коштів фізичних і юридичних осіб, а не за рахунок міжбанківських позик, що є позитивною тенденцією. Так, кошти фізичних осіб зросли на 50,7 млрд.грн або на 141,2% і склали 42,7% у структурі зобов'язань. Характерно, що основним джерелом зростання коштів фізичних осіб є збільшення залучення строкових депозитів.

Значно зросли і кошти юридичних осіб: їх приріст становив 36,1 млрд. грн. або 347 %. Їх частка у структурі зобов'язань зросла із 12,5 % до 22,9% або на 10,4 відсоткових пунктів. Дану структуру можна розцінити як оптимальну. Основним джерелом збільшення коштів юридичних осіб є зростання залишків на поточних рахунках клієнтів, тобто депозитів до запитання: вони збільшилися у 11 разів. Основною причиною зростання залишків на клієнтських рахунках є ефективна маркетингова політика банку щодо залучення нових клієнтів через оптимізацію тарифів на банківське обслуговування. Поєднання тенденції зниження залежності від міжбанківського кредитування з одночасним зменшенням ресурсної бази за рахунок цього джерела свідчить про грамотну політику менеджерів щодо оптимізації джерел ресурсної бази.

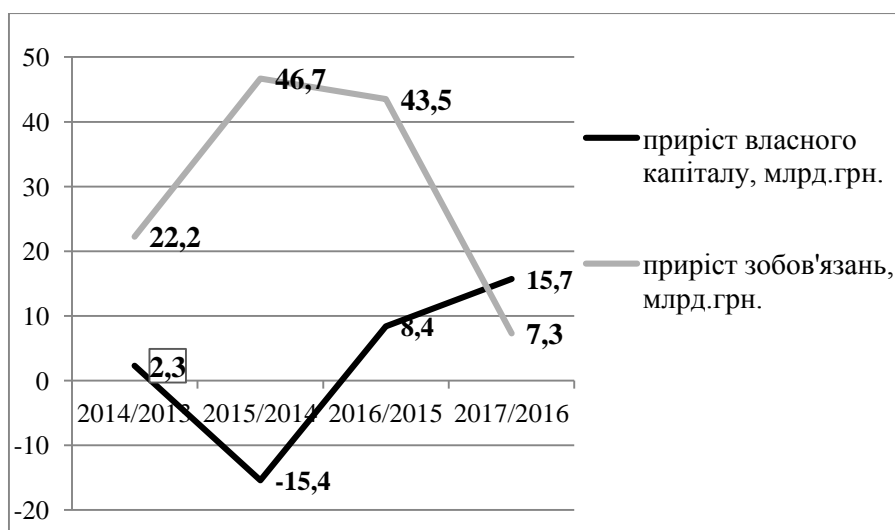

Рис. 2. Динаміка власного капіталу та зобов'язань ПАТ «Державний Ощадний Банк України» за 2013-2017рр. (до попереднього року), млрд. грн.

Стратегія управління активами і пасивами ПАТ «Державний Ощадний Банк України» у 2013-2017 рр. була спрямована на підтримку високого рівня кредитного портфеля за рахунок інтенсивного розвитку операцій з приватними клієнтами, а також активної пропозиції корпоративним клієнтам різноманітних депозитних продуктів. В результаті збільшення депозитної бази й зростання капіталу, за рахунок отриманого прибутку в розмірі 558,5 млн. грн. банк мав

змогу підтримувати високий рівень кредитного портфеля – 74,5 млрд.грн. або 31,9 % від всіх активів на кінець 2017 року.

Загальний висновок про ефективність формування ресурсної бази можна зробити такий: банк має оптимальну структуру ресурсів, яка дає змогу поєднувати високу надійність та стійкість ресурсної бази з невисокою їх вартістю. Висока питома вага залишків на рахунках клієнтів знижує стабільність ресурсної бази банку, збільшує потребу у високоліквідних активах, спонукає банк до посиленні трансформації частини короткострокових ресурсів у більш довгострокові вкладення і цим загострює проблему ліквідності. У даному банку частка строкових депозитів значно перевищує питому вагу некерованих ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Огляд банківського сектору. [Електронний ресурс]. – Джерело доступу : <https://www.bank.gov.ua/>.
2. Фінансову звітність Ощадбанку за 2017 рік підтверджено міжнародними аудиторами. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.oschadbank.ua/ua/press-service/news/4345431/>.

ФОРМУВАННЯ АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Шаповал Г. М., канд. екон. наук., Блудова Ю. П., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Важливість та актуальність питання управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства пояснюється необхідністю постійного моніторингу стану дебіторської заборгованості та її аналізу для забезпечення своєчасного погашення, що сприятиме забезпеченню високого рівня платоспроможності та фінансової стійкості підприємства у стратегічній перспективі.

Питання управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства аналізують у своїх роботах Чорненька О. Б. [1], Дергалюк Б. В. [2], Глушко А. Д. [3], Васільєва Л. М. та Литовченко Д. О. [4], однак ще досить велике коло питань залишається невирішеними, зокрема що стосується аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю у стратегічній перспективі діяльності підприємства.

Аналіз літературних джерел з питань управління дебіторської заборгованості у системі фінансово-економічної безпеки підприємства дозволяє виділити такі основні завдання управління:

- Сприяння зростанню обсягів реалізації продукції підприємства;
- Забезпечення своєчасного погашення заборгованості;
- Мінімізація фінансових ризиків підприємства;

- Мінімізація втрат прибутку через вилучення з обороту коштів, акумульованих в дебіторській заборгованості;

- Мінімізація втрат від інфляційних процесів;

- Забезпечення балансу дебіторської та кредиторської заборгованості.

Система управління дебіторською заборгованістю включає наступні етапи:

- 1) Управління поточною заборгованістю:

- Моніторинг дебіторської заборгованості;

- Аналіз дебіторської заборгованості;

- 2) Управління формуванням дебіторської заборгованості:

- Визначення допустимої величини портфеля дебіторської заборгованості;

- Формування принципів кредитної політики та умов кредитування;

- 3) Управління інкасацією дебіторської заборгованості:

- Своєчасне виявлення простроченої заборгованості та прийняття заходів щодо її стягнення;

- Забезпечення використання на підприємстві сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості.

Слід відмітити, що на кожному з етапів управління дебіторською заборгованістю необхідним є формування аналітичного забезпечення даного процесу, що сприятиме спрощенню прийняття управлінських рішень. Базою для формування аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю виступає інформація бухгалтерського обліку стосовно реалізації продукції та розрахунків з дебіторами.

Що стосується аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю, то в міжнародній практиці переважно застосовують аналітичний звіт про старіння дебіторської заборгованості. Суть даного звіту полягає у тому, що дебіторська заборгованість класифікується на 3 групи за періодами погашення (від 30 днів до 90 і більше днів). Така класифікація дозволяє завчасно виділити дебіторську заборгованість за якою минає строк погашення та своєчасно прийняти необхідні заходи щодо її інкасації.

На основі інформації з даних звітів рекомендують визначати дебіторів з індивідуальними часовими рамками щодо оплати заборгованості, часові проміжки між датами оплати рахунків, недопустимий для підприємства рівень дебіторської заборгованості. Для визначення середнього періоду погашення заборгованості рекомендується визначати однойменний показник. Для прогнозу величини дебіторської заборгованості в майбутніх періодах доцільно застосовувати аналіз трендів.

Таким чином, застосування сучасних підходів до формування аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю дозволить своєчасно приймати заходи щодо недопущення виникнення простроченої заборгованості чи погашення вже існуючої заборгованості, що сприятиме забезпеченню стійкого функціонування підприємства та високого рівня його фінансово-економічної безпеки.

Список використаної літератури:

1. Чорненька О. Б. Управління заборгованістю як фактор забезпечення економічної безпеки підприємства / О. Б. Чорненька // Наукові записки. – 2017. – №1 (54). – С. 170-178.
2. Дергалюк Б. В. Управління дебіторською заборгованістю як інструмент забезпечення економічної безпеки підприємства в сучасних умовах / Б. В. Дергалюк // Ефективна економіка. – 2015. – №9. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4314>
3. Глушко А. Д. Управління дебіторською заборгованістю в системі забезпечення ефективної діяльності підприємстві / А. Д. Глушко // Ефективна економіка. – 2018. – №7. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/7_2018/50.pdf
4. Васільєва Л. М. Управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємств у системі фінансово-економічної безпеки / Л. М. Васільєва, Д. О. Литовченко // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2016. – Вип. 5. – С. 160–162.

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ВЛАСНИМ КАПІТАЛОМ В СИСТЕМІ БЕЗПЕКИ БУДІВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА

Шаповал Г. М., канд. екон. наук, доцент, Боднар Я. О., магістр, Лугова А. Ю., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Питання забезпечення безпеки діяльності будівельних підприємств є досить актуальним в сучасних умовах господарювання зважаючи на зростання кількості будівельних підприємств на ринку та високий рівень конкуренції. Тому для забезпечення стійкого функціонування будівельних підприємств у стратегічній перспективі необхідним є забезпечення безпеки їх діяльності.

Підвищення ефективності управління власним капіталом є складовою фінансової безпеки та досить важливим елементом забезпечення безпеки діяльності підприємства в цілому, так як у зростанні ефективності використання власного капіталу зацікавлені одразу декілька груп стейкхолдерів: власники, інвестори, менеджери підприємства. Тому зростає актуальність обліково-аналітичного забезпечення процесу управління власним капіталом, що є необхідною умовою підвищення ефективності зазначеного процесу.

Питання управління власним капіталом та обліково-аналітичного забезпечення даного процесу досліджують у своїх роботах Легенчук С. Ф. та Поліщук І. Р. [1], Плаксюк О. О. [2], Михайлишин Н. та Данилюк І. [3], Єпіфанова І. Ю. та Дрозд І. В. [4], Харченко Н. В. [5] та інші вчені, які підкреслюють необхідність ефективного управління власним капіталом для забезпечення стабільного функціонування підприємства у стратегічній перспективі та аналізують існуючі підходи до управління власним капіталом і основні проблеми обліково-аналітичного забезпечення даного процесу. Проте дана проблема не втрачає актуальності, зважаючи на динамічність зовнішнього середовища функціонування підприємства.

Для прийняття ефективних рішень стосовно управління формуванням та використанням власного капіталу необхідним є обліково-аналітичне забезпечення даного процесу. Процес формування обліково-аналітичної інформації для забезпечення потреб управління власним капіталом включає наступні етапи:

1) Формування облікової інформації стосовно обліку процесів формування та використання власного капіталу.

2) Вибір аналітичних параметрів оцінки ефективності використання власного капіталу залежно від умов та стратегічних перспектив діяльності підприємства.

3) Розрахунок аналітичних показників оцінки ефективності використання власного капіталу на основі облікових даних.

4) Написання аналітичного звіту стосовно ефективності формування та використання власного капіталу з розробкою рекомендацій щодо підвищення ефективності процесу управління власним капіталом.

При чому, обліково-аналітичне забезпечення є необхідною складовою кожного елементу системи управління власним капіталом, а саме:

1. Управління процесом формуванням власного капіталу.
2. Управління процесом використання власного капіталу.
3. Управління процесом збереження власного капіталу.
4. Управління процесом примноження власного капіталу.

Слід також зазначити, що в процесі управління власним капіталом необхідною складовою кожного елементу системи управління є оптимізація власного капіталу. Зокрема, на етапі формування власного капіталу доцільно оптимізувати структуру капіталу за вартістю його залучення з різних джерел і відповідно до потреб підприємства.

На етапі використання власного капіталу доцільно обрати одну із стратегій оптимізації власного капіталу за критерієм мінімізації ризиків фінансування активів підприємства, враховуючи стратегічні аспекти діяльності підприємства та ситуацію на зовнішньому ринку. Підприємство, зокрема, може обрати один з наступних підходів фінансування активів: консервативний, помірний та агресивний. Що стосується будівельних підприємств, то у складі оборотних активів основний напрямок вкладення коштів – це запаси будівельного підприємства, тому доцільною є розробка політики оптимізації фінансування запасів будівельного підприємства.

Для оцінки збереження власного капіталу доцільно проводити оцінку чистих активів підприємства в динаміці, щоб зрозуміти якими темпами йде нарощення власного капіталу підприємства.

Оцінка ефективності процесу примноження власного капіталу може проводитись за рахунок оцінки показників реінвестування та імобілізації капіталу, а також показників рентабельності.

Для оцінки ефективності процесу управління власним капіталом доцільно також застосовувати такі інструменти фінансового аналізу, як система інтегрального аналізу ефективності використання власного капіталу методом Дюпон, система SWOT – аналізу та інтегральна система портфельного аналізу.

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективне управління власним капіталом є необхідною умовою забезпечення безпеки діяльності будівельного підприємства, а саме – її фінансової складової. Для ефективного управління власним капіталом необхідним є обліково-аналітичне забезпечення даного процесу на кожному з етапів управління, при чому аналітична інформація формується на основі даних обліку та її склад буде відрізнятися залежно від стратегічних орієнтирів діяльності та зовнішніх умов функціонування підприємства. Для ефективного управління власним капіталом необхідним є комплексне застосування існуючих методик та інструментів.

Список використаних джерел:

1. Легенчук С. Ф. Обліково-аналітичне забезпечення управління власним капіталом / С. Ф. Легенчук, І. Р. Поліщук // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2015. – Вип. 1. – С. 197–211.
2. Плаксюк О. О. Система показників оцінки капіталу й ефективності його використання / О. О. Плаксюк // Вісник Східноєвропейського університету економіки і менеджменту. – 2015. – Вип. 1(18). – С. 77–86
3. Михайлишин Н. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління власним капіталом підприємства / Н. Михайлишин, І. Данилюк // Галицький економічний вісник — Тернопіль : ТНТУ, 2014. – Том 45. – № 2. – С. 127–133.
4. Єпіфанова І. Ю. Сучасні підходи до аналізу ефективності управління власним капіталом підприємства / І. Ю. Єпіфанова, І. В. Дрозд // Економічний аналіз, 2015. – Том 19. – № 2. – С. 71–76.
5. Харченко Н. В. Оцінка ефективного управління власним капіталом акціонерного товариства / Н. В. Харченко // Інвестиції: практика та досвід, 2011. – № 2. – С. 44–47.

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

***Шварьова О. О.,** магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

В умовах сьогодення розвиток господарських відносин в Україні та зростання конкурентної боротьби визначають необхідність забезпечення захисту інформації, що становить комерційну таємницю суб'єктів господарювання. Останнім часом все частішими стають прояви недобросовісних конкурентних дій, що полягають у неправомірному використанні відомостей, які складають комерційну таємницю суб'єкта підприємницької діяльності, що підкреслює актуальність зазначеної проблеми.

Правовідносини у сфері комерційної таємниці регулюються законодавством України [1 - 6]. Згідно діючого законодавства під комерційною таємницею розглядають відомості, пов'язані з виробництвом, технологічною інформацією, управлінням, фінансами та іншою діяльністю підприємства, що не є державною таємницею, розголошення, передача, витік яких може заподіювати збиток його інтересам [2]. Конфіденційність комерційної таємниці полягає в тому, що

інформація, яка становить комерційну таємницю, в цілому чи в певній формі та сукупності її складових має бути невідомою та не бути легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якого вона належить.

Питання захисту інформації розглядалися науковцями різних галузей, зокрема, у працях В. Величко та П. Бубенка [7], О. Святоцького та О. Підопригори [8], В. Харченка [9] та багатьох інших. Але дискусійність питань, пов'язаних з захистом інформації, яка є комерційною таємницею, не втрачає своєї актуальності.

Вищенаведеними науковцями визначено, що законодавчо порядок забезпечення охорони комерційної інформації підприємствами неконкретний, тому досить часто виникає проблема доведення наявності вини. Крім того, у вітчизняному законодавстві не визначено перелік суб'єктів, які мають доступ до комерційної таємниці, а отже, мають нести відповідальність за її розголошення.

Згідно Закону України [2] комерційна таємниця має наступні відмінні ознаки, які властиві тільки їй: предмет комерційної таємниці; суб'єкт комерційної таємниці; заборона розголошення відомостей, що складають комерційну таємницю; наявність збитку і несприятливих наслідків для особи, що причинили збиток власникові комерційної таємниці.

Одним із шляхів удосконалення порядку регулювання і захисту комерційної таємниці суб'єктів господарювання є активізація впровадження в сферу господарювання кодексів поведінки, прийнятих суб'єктами господарювання та їх об'єднаннями, що передбачають, зокрема, зобов'язання працівників щодо збереження комерційної таємниці.

Для забезпечення захисту комерційної таємниці на підприємстві доцільним також є окреслення суб'єктів, які мають доступ до комерційної таємниці та визначення міри відповідальності для цих суб'єктів.

Необхідною також є підготовка на підприємствах положення про перелік інформації, що складає комерційну таємницю та ознайомлення з ним під розпис усіх осіб, які приймаються на роботу, проходять стажування, або навчаються.

Реалізація зазначених заходів сприятиме посиленню відповідальності працівників за розголошення комерційної таємниці та надасть можливість притягнути працівника до дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової чи кримінальної відповідальності в межах діючої законодавчої бази.

Доцільним є ознайомлення студентів закладів вищої освіти із вимогами збереження конфіденційної інформації на підприємствах та відповідальності за порушення встановлених вимог.

Також, необхідним є удосконалення діючого законодавства, в якому доцільно визначити усі вимоги щодо переліку інформації, яка може становити комерційну таємницю; критерії, які до неї висуваються, відповідальність осіб, винних у розголошенні комерційної таємниці, шляхи правової охорони зазначеної інформації з боку підприємств та інші питання, що стосуються комерційної інформації.

Таким чином, можна виділити три основні напрямки забезпечення захисту комерційної таємниці на підприємстві: освітній, підприємницький та державний, комплексне впровадження заходів за якими дозволить досягти бажаного

результату стосовно захисту комерційної таємниці та забезпечення добросовісної конкуренції в економічному середовищі.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. – 2003. – № 18–22. – Ст. 144.
2. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 8 вересня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України*. – 1991. – № 47. – ст. 646.
3. Про інформацію : Закон України від 2 жовтня 1992 року. *Відомості Верховної Ради України*. – 1992. – № 48. – Ст. 650.
4. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці : Постанова Кабінету міністрів України від 09.08.1993 № 611
5. Про захист від недобросовісної конкуренції : Закон України від 7 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. – 1996. – № 36. – Ст. 164.
6. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII
7. Бубенко П. Т., Величко В. В., Глухарев С. М. Інтелектуальна власність: навчальний посібник. Харків. : ХНАМГ, 2011. – 215 с.
8. Підпригора О.Л., Святоцький О. Д. Право інтелектуальної власності. Академічний курс. – 2-ге вид., перероб. та доп. – Київ., 2004. – 320 с.
9. Харченко В. Б. Комерційна таємниця як об'єкт права інтелектуальної власності та категорія кримінального права – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://radnuk.info/statti/550-intelrktual/14589-2011-01-18-06-24-00.html>.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРОШОВИХ КОШТІВ ПІДПРИЄМСТВА

***Шевченко В. В.,** магістр, Східноєвропейський університет економіки і менеджменту, м. Черкаси*

Ефективне формування грошових потоків означає таке надходження і витрачання грошових коштів, яке створює чистий грошовий потік та дає віддачу у вигляді чистого прибутку. Оцінку ефективності формування грошових потоків, насамперед, здійснюють за розрахунком чистого грошового потоку, позитивна величина якого свідчить про наявність у підприємства вільного залишку грошових коштів, одержаних від об'єктів господарювання в окремих періодах [1, с. 297].

Використовуючи дані фінансової звітності ТОВ «НВО «Укрресурс», проаналізуємо достатність надходження грошових коштів та ефективність їх використання (таблиця 1).

Таблиця 1 – Достатність надходження грошових коштів та ефективність їх використання на ТОВ «НВО «Укрресурс» у 2015-2017рр.

Показники	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення (+,-)	
				2017 р./ 2015р.	2017 р./ 2016р.
1	2	3	4	5	6
Чистий грошовий потік, тис. грн.	-106,0	+143,0	-408,0	-302,0	+551,0
Рівень достатності грошових коштів, грн. (P_d)	0,997	1,003	0,992	-0,005	-0,011
Рівень окупності грошових витрат, грн. (P_o)	1,003	0,997	1,008	+0,005	+0,011
Коефіцієнт достатності чистого грошового потоку	-0,123	+0,068	-1,580	-1,457	-1,648
Рентабельність залишку грошових коштів, %	436,2	423,1	366,7	-69,5	-56,4
Рентабельність витрачених грошових коштів, %	5,58	4,01	2,70	-2,88	-1,31
Рентабельність отриманих грошових коштів, %	5,59	4,00	2,73	-2,86	-1,27
Рентабельність чистого грошового потоку, %	-2024,5	+1510,5	-339,7	+1684,8	-1850,2
Дохідність грошових надходжень, грн.	-0,003	+0,003	-0,008	-0,005	-0,011
Дохідність грошових витрат (або коефіцієнт ефективності грошових потоків), грн.	-0,003	+0,003	-0,008	-0,005	-0,011

Додатне значення чистого грошового потоку товариство мало лише у 2016 році. У 2015 та 2017 роках чистий грошовий потік має від'ємне значення. Надходження грошових коштів випереджали їх виплати лише у 2016 році, про що свідчать значення рівня достатності грошових коштів ($P_d > 1$). У 2015 та 2017 роках товариству не вистачало поточних надходжень для здійснення платежів, і для розрахунків потрібно було використовувати залишки грошових коштів минулих періодів, залучати як додаткове джерело фінансування банківські позики та збільшувати кредиторську заборгованість.

Лише у 2016 році грошовий потік ТОВ «НВО «Укрресурс» можна вважати окупним, оскільки рівень показника менший за одиницю ($0,997 < 1$). Тобто була сформована певна величина чистого грошового потоку, а на 1 грн грошових надходжень використовувалося трохи менше однієї гривні витрат. Негативним є зростання рівня окупності грошових витрат у 2017 році. Якщо у 2015 році на 1 грн грошових надходжень використовувалося 0,003 грн грошових витрат, то у 2017 році 0,008 грн.

Фінансовий стан підприємств визнається стійким, якщо забезпечується збалансованість надходження грошових коштів і їх виплат, яка визначається через коефіцієнт достатності чистого грошового потоку. Оптимальне значення цього показника дорівнює одиниці. Це свідчить про те, що у звітному періоді грошових коштів надходило стільки, скільки їх потрібно було для здійснення виплат.

У 2015 та 2017 роках значення коефіцієнту достатності чистого грошового потоку має від'ємне значення, що свідчить про незбалансованість грошових потоків товариства у цих періодах. Однак таку ситуацію не можна оцінювати однозначно як незадовільну. При недостатності надходження грошових коштів виплати проводяться за рахунок раніше накопиченого залишку, що може й не

мати негативних наслідків у короткостроковому періоді. Такий стан може погіршити результати діяльності товариства в майбутньому, якщо перевищення виплат над надходженнями грошових коштів буде зберігатися і призведе до їх дефіциту. Враховуючи розмір залишку грошових коштів на кінець 2017 року та суму виплати основного боргу за кредитами грошові потоки товариства в 2017 році оцінюємо негативно.

Порівняння грошових потоків підприємства з отриманим фінансовим результатом (визначення показників рентабельності) дозволяє встановити позитивні та негативні тенденції використання грошових коштів.

Рентабельність грошових коштів, що надійшли, витрачені та їх залишку у 2017 році значно нижча ніж у попередніх роках. Так, рентабельність витрачених грошових коштів з 5,58% у 2015 році зменшилась до 2,70% у 2017 році, рентабельність отриманих грошових коштів зменшувалась майже так само. Рентабельність залишку грошових коштів товариства з 436,2% у 2015 році зменшилась до 366,7% у 2017 році.

При оцінці рентабельності грошових коштів необхідно враховувати, що збільшення показників рентабельності залишку грошових коштів за рахунок його зменшення не є однозначно позитивним результатом. Підвищення рентабельності грошових коштів таким шляхом може негативно вплинути на здатність підприємства розраховуватися за своїми зобов'язаннями. У зв'язку з цим, при оцінці ефективності використання грошових коштів на підставі показників рентабельності залишку грошових коштів необхідно одночасно враховувати структуру підприємства. Ефективним можна визнати використання грошових коштів, якщо частка активів підприємства у грошовій формі відповідає потребам у них.

Проте, зниження рентабельності витрачених грошових коштів не слід розглядати як негативний результати поточної діяльності підприємства за наступних умов:

- якщо така тенденція викликана збільшенням виплат, які забезпечать йому прибуток в майбутньому;
- якщо відбулося збільшення надходження грошових коштів від господарських операцій, фінансовий результат за якими визнано у попередні звітні періоди.

Дохідність грошових надходжень у 2015 та 2017 роках має від'ємне значення. Проте, у 2016 році з кожної гривні позитивного грошового потоку товариство одержало 0,003 грн. чистого грошового потоку.

Узагальнюючим показником оцінки руху грошових коштів є дохідність грошових витрат (або коефіцієнт ефективності грошових потоків). Підвищення дохідності грошових витрат свідчить про прискорення оборотності грошових коштів у 2016 році та уповільнення їх оборотності у 2015 та 2017 роках.

Підсумовуючи вищевикладене, можна стверджувати про неефективне управління грошовими коштами на ТОВ «НВО «Укрресурс» у 2015 та 2017 роках.

З метою ефективного управління грошовими потоками ТОВ «НВО «Укрресурс» доцільно скласти план надходження й видатків грошових коштів

на рік з квартальною розбивкою. А для встановлення конкретних строків надходження коштів і виплат грошових коштів товариства та їх доведення до конкретних виконавців у формі планових завдань запропоновано розробляти платіжний календар.

Список використаних джерел:

1. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : Підручник / Ю. С. Цал-Цалко. – Київ: ЦУЛ, 2008. – 566 с.

ПАРТНЕРСЬКІ ЗВ'ЯЗКИ В СИСТЕМІ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Шпілько В. Л., аспірант, Кан М. І., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

В умовах ринкового середовища на виробничо-господарську діяльність помітно впливають партнерські відносини між підприємствами, організаціями, установами незалежно від їхньої форми власності та організаційно-правової структури.

Будь-який зв'язок з часом може бути перерваний або порушений під впливом різних обставин, а отже діяльність підприємства піддається постійній небезпеці. Порушення каналів зв'язків може відбутися з наступних причин: в результаті конкуренції (добросовісної та недобросовісної); змін у навколишньому середовищі, що змушує підприємство переглядати умови договору або контракту (зміна цін, податкового законодавства, соціально-політичної ситуації); з появою більш вигідних пропозицій (більш рентабельного договору, більш привабливих умов роботи); зміни особистих відносин між керівниками; зміни фізичних умов переміщення товарних, фінансових і трудових ресурсів (в результаті аварій та інших катаклізмів, зміни митних умов, виникнення нових меж або регіональних відносин).

Тому під час формування системи фінансово-економічної безпеки підприємства необхідно враховувати, що безпосередні стосунки підприємства з партнерами та споживачами зумовлюють виникнення певного виду ризиків, пов'язаних із самим процесом виробничо-господарської діяльності.

Разом із тим функціонування підприємства може призвести до виникнення загроз рівню безпеки його контрагентів, що викликає в них природну відповідну реакцію та подальше зниження загального рівня безпеки самого підприємства [3, с. 257].

Явище партнерських відносин на ринку України є ще досить новим і не цілком дослідженим поняттям. В економічній літературі разом із терміном «партнерські зв'язки» чи «партнерські відносини» зустрічаємо і поняття «партнерство», «господарські відносини» «ділові контакти», «договірні відносини» та ін. Це пов'язано насамперед з розбіжностями, що виникають у процесі перекладу зарубіжних джерел.

Фахівці у галузі права пропонують визначати партнерство як одну з найважливіших юридичних форм організації підприємства і, на їхню думку, таке поняття можна розглядати з декількох точок зору, зокрема: 1) як юридичну форму відносин між сторонами; 2) як особистий зв'язок між учасниками; 3) як плідну взаємодію, співробітництво між кількома суб'єктами господарювання [2, с.5].

Серед основних підходів до тлумачення партнерських зв'язків спостерігаються спільні риси, такі як добровільний та договірний характер відносин, спільна мета діяльності, спільність інтересів, об'єднання ресурсної бази, відповідальності та ризиків. Таким чином, партнерські відносини варто розглядати як сукупність різних видів відносин на добровільних договірних засадах з приводу здійснення певної діяльності на основі об'єднання чи розподілу ресурсів, відповідальності і ризиків з метою захищення та зміцнення конкурентних позицій на ринку і забезпечення позитивного результату діяльності [1].

Правильний вибір основних напрямків співробітництва, форм і методів їх реалізації на базі взаємної вигоди та рівноправ'я сторін є головною метою партнерських відносин підприємств.

Основними перевагами партнерства є:

- Доступ до людей та знань
- Підвищення якості
- Ефективність
- Інновації
- Розвиток людських ресурсів
- Довгострокова стабільність та вплив
- Репутація та авторитет

Різноманіття господарських зв'язків, в які вступає підприємство в процесі своєї господарської діяльності, призводить до виникнення великої кількості факторів впливу на фінансово-економічну безпеку його діяльності.

До основних загроз, пов'язаних з партнерами, можна віднести:

- порушення умов договору;
- ймовірність стати жертвою фінансових махінацій;
- приховування інформації;
- розголошення інформації;
- фінансові витрати, пов'язані з розірванням договору;
- ризик судових позовів;
- певна втрата автономії;
- конфлікт інтересів;
- репутаційні втрати.

Підвищення безпеки партнерських взаємовідносин забезпечить зниження фінансових та юридичних ризиків в діяльності підприємства та призведе до зростання стабільності та рівня фінансово-економічної безпеки. Швидкий та якісний збір необхідної інформації для перевірки надійності контрагента дозволить мінімізувати ймовірність виникнення ризику фінансових втрат та можливості стати жертвою фінансових махінацій. Висновки на підставі зібраної

інформації допоможуть керівництву підприємства в прийнятті правильного рішення щодо пошуку чи вибору потенційного партнера та дозволяє виявляти ознаки шахрайства і сумнівних партнерських відносин на ранніх стадіях реалізації комерційних проектів, оцінити бізнес-партнера його платоспроможність, майно, фінансовий стан, перспективи співпраці.

Список використаних джерел:

1. Крихівська Н. О. Аналіз наукових підходів до дефініції поняття «партнерські відносини» / Н. О. Крихівська // Економічна теорія та історія економічної думки. – Вип. I (53). – 2014.
2. Спасибо-Фатєєва І. Цивілістичний погляд на поняття партнерства / І. Спасибо-Фатєєва // Цивільне право України. – 2010. – №12. – С.4–10.
3. Судакова О.І., Медведовська Т.П., Гарбуз Є.В., Лутченко О.В. Управління безпекою взаємодії підприємства з контрагентами, діючими в загальному життєвому просторі / Глобальні та національні проблеми економіки, Вип. 19. – 2017. – С. 256-261.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЖКГ

Шкурко О. В., канд. екон. наук, Тітяєв В. В., канд. екон. наук, Харківський Національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Стан справ на більшості підприємств ЖКГ залишається дуже складним. Значна частина з них перебуває у стані виживання, а інші значно завищують тарифи, які не відповідають якості наданих послуг, і тим самим сприяють виникненню дебіторської та кредиторської заборгованості.

Питання дебіторської заборгованості є дуже важливими і актуальним для функціонування будь-якого підприємства, особливо в сучасних українських умовах ведення бізнесу. Дебіторська заборгованість впливає на економічну діяльність будь-якого підприємства особливим чином: дебіторська заборгованість, яка протягом тривалого часу не повертається перш за все погіршує фінансовий стан підприємства, тобто відбувається погіршення платоспроможності підприємства, внаслідок недоотримання грошових коштів. Крім усього зазначеного відбувається погіршення оборотності грошових коштів. Внаслідок дії цих факторів може збільшуватися кредиторська заборгованість підприємства перед своїми постачальниками. Погіршення платоспроможності підприємства ставить загрозу, що до банкрутства підприємства, чи у кращому разі, погіршення результатів діяльності. Тому це питання є дуже актуальним у наш час.

Початок обліку дебіторської заборгованості, як і облік будь-якого іншого сегменту обліку починається з визначення і вивчення нормативної бази яка регулює порядок та правильність здійснення обліку. Знання та розуміння нормативних джерел дозволяє приймати вірні та законодавчо обґрунтовані рішення.

Дебіторську заборгованість регламентують чинні в Україні нормативні документи:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність України» від 16.07.99р. №996-ХІІ із змінами і доповненнями.

2. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань, господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99р. №291 (зі змінами і доповненнями).

3. Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 29.12.00р. № 356.

4. Національне положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013р. № 73 (зі змінами і доповненнями).

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №10 «Дебіторська заборгованість», затверджений наказом Міністерства фінансів України №237 від 08.10.99 р. (зі змінами і доповненнями).

6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №11 «Зобов'язання» затверджений наказом Міністерства фінансів України №20 від 31.01.2000 р. (зі змінами і доповненнями).

7. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку встановлює порядок створення, прийняття і відображення у бухгалтерському обліку, а також зберігання первинних документів, облікових регістрів, бухгалтерської звітності підприємствами, їх об'єднаннями та госпрозрахунковими організаціями (крім банків).

8. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку спрямовані на узагальнення у регістрах бухгалтерського обліку методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій та інших юридичних осіб (крім банків і бюджетних установ), їх філій, відділень, представництв незалежно від форм власності, організаційно-правових форм і видів діяльності, на накопичення аналітичних даних про склад і рух активів, капіталу і зобов'язань, доходів, витрат, фінансових результатів.

Цей перелік можна доповнювати і іншими нормативними документами, які прямо або опосередковано регламентують облік дебіторської заборгованості в Україні.

Дебіторська заборгованість визначається як сума заборгованості дебіторів підприємству на певну дату. Дебіторами можуть бути як юридичні, так і фізичні особи, які заборгували підприємству грошові кошти, їх еквіваленти або інші активи. За даними бухгалтерського обліку можна визначити суму заборгованості на будь-яку дату, але звичайно така сума визначається на дату балансу. Оскільки відповідно до вимог національних стандартів бухгалтерського обліку підприємства подають також проміжну (квартальну) звітність, то суму дебіторської та кредиторської заборгованості підприємства слід визначати щоквартально.

При розрахунку тарифу до нього включається і заборгованість недобросовісних платників, а також безнадійна заборгованість. Тим самим підприємства ЖКГ, з одного боку, отримують кошти від держави у вигляді фінансування пільг і субсидій, а з другого, - ці ж кошти включають у склад тарифів, які оплачують громадяни. Отже, можна зробити висновки, що весь тягар оплати житлово-комунальних послуг лягає на плечі добросовісних платників.

Список використаних джерел:

1. Герман Я. Ю. Облік дебіторської заборгованості: вітчизняний і зарубіжний досвід / Я. Ю. Герман. – Донецьк: ДонНУЕТ. – 2013. – С. 21–26.
2. Гуня В. О. Удосконалення класифікації дебіторської заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В. О. Гуня // Економічний простір. – 2008. – № 19. – С. 124–131.
3. Іванілов О. С. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства / О. С. Іванілов, В. В. Смачило, Є. В. Дубровська // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 1. – С. 156–163.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

***Шкурко О. В.**, канд. екон. наук, **Чоломбитько Ю. А.**, магістр, Харківський Національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

Постійна зміна впливу зовнішніх факторів та внутрішнього середовища господарської діяльності зумовлює можливість виникнення небезпек, здійснення яких може спричинити кризове становище, а в перспективі й призвести до банкрутства великої частки вітчизняних підприємств. Для стабільного та рентабельного функціонування підприємств необхідно покращувати вже існуючі та розробляти нові механізми забезпечення економічної безпеки на мікрорівні.

Згідно з І. А. Бланком, фінансова безпека підприємства має такі важливі особливості:

- 1) це основна частина в системі його економічної безпеки;
- 2) це основний метод досягнення економічних цілей підприємства, зокрема, одержання прибутків [1].

Через високий рівень невизначеності умов функціонування, проблеми інформаційного забезпечення управління економічною безпекою підприємства являються одними з головних на сьогоднішній день. Основою інформаційного забезпечення підприємства має бути обліково-аналітичне забезпечення, що забезпечуватиме обробку зовнішньої та внутрішньої інформації, для розробки подальших стратегій і тактик розвитку фінансово-економічної безпеки.

Система обліково-аналітичного забезпечення відіграє важливу роль у функціонуванні системи управління підприємством, забезпечуючи взаємодію

різних структурних підрозділів та реагуючи на зміни внутрішнього й зовнішнього середовищ [2].

Зібрана та оброблена інформація є основою обліково-аналітичного забезпечення, яке грає важливу роль при прийнятті управлінських рішень.

Згідно з З. Гуцайлюк, основним призначенням інформаційної бухгалтерської системи є формування окремих інформаційних потоків для потреб управління виробничою і фінансово-господарською діяльністю господарюючих суб'єктів, або інформаційне забезпечення власників та інших замовників даних [3].

Г. Тітаренко та М. Корінько стверджують, що обліково-аналітична система являє собою збір, опрацювання та оцінку всіх видів інформації, що використовується для прийняття управлінських рішень на макро- і макрорівнях [4].

Отже можна зробити висновок, що обліково-аналітична система – це система, що базується на даних оперативного, статистичного, фінансового й управлінського обліку, включно із оперативними даними, використовуючи інформацію, отриману з різних джерел, шляхом використання математичних та аналітичних методів дослідження, що забезпечує створення бази для прийняття вірних управлінських рішень, в тому числі в межах внутрішньої системи.

Складові частини обліково-аналітичного забезпечення управління економічною безпекою підприємства залежать від ряду факторів, серед яких: організаційно-правова форма діяльності підприємства, особливості обраної галузі діяльності, рівень диверсифікації фінансово-господарської діяльності та інші чинники.

Говорячи про загальну інформаційну систему управління, обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки набуває властивостей стратегічних інформаційних систем, які разом з внутрішніми вимогами для задоволення інформаційних потреб враховуються вимоги навколишнього середовища. Таким чином, застосування бухгалтерських та аналітичних даних у якості інформаційної бази для забезпечення економічної безпеки актуалізує проблему їх формування, використання і зберігання [5].

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що головна увага має бути приділена якості даних бухгалтерського обліку для зменшення аналітичних ризиків та для забезпечення інформаційних інтересів користувачів обліково-аналітичних даних. Мається на увазі необхідність розгляду класичних думок про сутність обліково-аналітичної інформації, яка має розглядатись як джерело конкурентних переваг підприємства в системі фінансово-економічної безпеки. До головних рис обліково-аналітичної інформації можна віднести конфіденційність, об'єктивність, цілісність.

Забезпечуючи підприємству фінансово-економічну безпеку, варто враховувати мінливість потреб користувачів аналітичної інформації, потрібно розробляти напрями розвитку і покращення традиційних систем обліку, не забуваючи про вплив зовнішніх факторів на діяльність підприємства.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. – Київ: Ельга; НикаЦентр, 2004. – 784 с
2. Голячук Н. В. Обліково-аналітичне забезпечення як важлива складова управління підприємством / Н. В. Голячук // Зб. наук. пр. Тернопільського нац. економ. ун-ту «Економічний аналіз». – 2010. – Вип. 6. – С. 408–410.
3. Гуцайлюк З. Деякі питання реформування системи бухгалтерського обліку: концепція та реалізація / З. Гуцайлюк // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 10. – С. 11–17.
4. Тітаренко Г. Б. Методичні підходи для побудови обліково-аналітичної системи з використанням експертних оцінок / Г. Б. Тітаренко, М. Д. Корінко // Облік і фінанси АПК. – 2010. – № 4. – С. 66–69.
5. Мойсеєнко І. П. Управління фінансово-економічною безпекою підприємства: навч. посібник. – Львів, 2011. – 380 с.

АНАЛІТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ВИЯВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Юр'єва І. А., канд. екон. наук, доцент, Говорова Є. І. магістр, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут, м. Харків

Сучасна організація являє собою відкриту соціально відповідальну систему, створену з взаємозалежних частин, серед яких виділяють: цілі, засоби виробництва, технології, інформацію, комунікативні структури, структурні елементи, які забезпечують неперервне функціонування економічної безпеки підприємства. За допомогою системного підходу необхідно розглянути та виявити проблеми забезпечення економічної безпеки підприємства, ефективної організації та забезпечення його належного функціонування і розвитку згідно з визначеними цілями та обраною стратегією їх досягнення. Істотне місце у дослідженні посідають питання аналізу інструментарію фінансово-економічної безпеки підприємства, обліку управлінської праці, вирішенню конфліктних, що підвищує рівень соціальної відповідальності на мікрорівні.

Основними напрямками подальшого розвитку системи фінансово-економічної безпеки в Україні є: формування сучасних засад обліку і звітності із застосуванням міжнародного досвіду, зокрема, вимог до консолідованої фінансової звітності в парадигмі соціально відповідального бізнесу. Дані передумови нерозривно пов'язані з питаннями соціальної відповідальності бізнесу, які є одними з найважливіших в процесі забезпечення сталого соціального-економічного розвитку держави. Виходячи з цього, існує потреба створення власної парадигми забезпечення обліково-аналітичної системи соціальної відповідальності бізнесу, яка ґрунтуватиметься на стандартах, прийнятих у провідних розвинених країнах світу з метою забезпечення в Україні достатнього рівня трудового потенціалу підприємств та справедливості розподілу результатів їх діяльності, забезпеченості соціальної сфери, що, в свою чергу, неможливе без чітко організованого бухгалтерського обліку. Ст. 8 Закону

України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [2] наголошує, що «підприємство самостійно розробляє систему і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності та контролю господарських операцій». Важливим питанням системи фінансово-економічної безпеки є розподіл виплат, передбачених соціальним пакетом суб'єкта з використанням кількісних і вартісних баз. Доцільним є ведення суб'єктом управлінського обліку програми інформаційно-комунікаційного забезпечення соціальних витрат, що уможливить оперативно отримувати інформацію про виконання керівництвом підприємства своїх соціальних програм.

Список використаних джерел:

1. Юрьева И. А. Концепция консолидации информации как элемент бизнес-стики обеспечения экономической безопасности организации [Електроний ресурс] / И. А. Юрьева // Східна Європа: економіка, бізнес та управління ДВНЗ «Придніпровська державна академія будівництва та архітектури». – 2017. – №6.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 24 жовтня 2013 р. № 663-VII.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства України від 27.06.2013 № 627.
4. Юр'єва А., Лухтура М. І. Вимоги до системи управління підприємством, обумовленні концепцією його економічної безпеки в інформаційно-комунікаційному просторі // Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Економічні науки – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. – № 15(1291) . – С.133.– 137 – Бібліогр.: 9 назв. – ISSN. 2519-4461

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЯК СКЛАДОВОЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

*Юр'єва І. А., канд. екон. наук, доцент, Мартіросян Н. А., магістр,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут,
м. Харків*

Вплив глобалізаційних процесів на бізнес в Україні, впровадження заходів з безпеки та захищеності господарської діяльності підприємств призводить до зростання ролі стратегічних цілей забезпечення системи економічної безпеки підприємств. Все більшого значення набуває соціально-психологічний аспект впровадження заходів з економічної безпеки на підприємстві, пов'язаний з обліком та аналізом трудових ресурсів, оплатою праці робітників підприємства, такими складовими які можливо обрахувати за допомогою математичного інструментарію, але, які мають безпосередньо у своїй структурі іміджеве, мотиваційне навантаження на сучасний бізнес. Адже рівень економічної безпеки підприємства залежить від соціального розвитку суспільства, багато в чому, вирішується за рахунок подолання соціальних проблем в організації. Впровадження ефективної соціальної політики та фінансування реалізації соціальних програм на підприємстві, дозволяє більш повно використовувати

потенціал трудового колективу для його ефективної діяльності, а вище зазначене впливає на рівень економічної безпеки. При цьому, важливе значення має не лише розмір коштів, які спрямовуються на соціальні цілі, а й ефективність їх використання. За цих умов, раціональна побудова інструментарію обліково-аналітичного інструментарію соціальних витрат для забезпечення достовірної і повної інформації про них та створення ефективної системи контролю є вкрай необхідною. Оцінка економічної безпеки підприємства встановлюється за результатами порівняння (абсолютного або відносного) фактичних показників діяльності підприємства з індикаторами. Оцінка рівня економічної безпеки підприємства на основі індикаторного підходу припускає визначення з високим ступенем точності бази порівняння - індикаторів. Саме рівень точності індикатору в цьому випадку і є проблемою, яка полягає в тому, що в цей час відсутня методична база визначення індикаторів, які враховують особливості діяльності підприємства, обумовлені, зокрема, його галузевою приналежністю, формою власності, структурою капіталу існуючим організаційно-технічним рівнем. А якщо ще додати необхідність постійного уточнення величини індикатору внаслідок постійної динаміки зовнішнього середовища та внутрішніх змін у діяльності підприємства, то складність проблеми багаторазово збільшується, оскільки індикатори - показники взаємозалежні та взаємозумовлені. У цьому випадку виникає необхідність постійного коректування системи показників, які є індикаторами економічної безпеки підприємства, що спричиняє збільшення трудомісткості управлінських робіт і, через неординарність виконуваних при цьому дій і прийнятих управлінських рішень, вимагає залучення висококваліфікованих фахівців. У сучасних умовах особливого значення набуває соціальна захищеність персоналу підприємства шляхом здійснення соціальних витрат. На сьогодні поняття «соціальні витрати підприємства» законодавчо не закріплене і розглядається в нормативних документах, зокрема П(С)БО 16 «Витрати»[1], як «Витрати на оплату праці» та «Відрахування на соціальні заходи.

Список використаних джерел:

1 Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», затверджене наказом Міністерства України від 27.06.2013 № 627.

ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА: ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ

Яцишин С. Р., канд. екон. наук, доцент, Тернопільський національний економічний університет, м. Тернопіль

Різноманітність прояву товарно-грошових відносин у будь-якому суспільстві обов'язково ґрунтується на взаємодії попиту та пропозиції товарів без якої неможливим є сам процес їх виробництва, оскільки ніхто не буде виробляти продукцію, що не користується попитом, і, з іншого боку, збиткове виробництво товарів не може бути природнім. Попит, як правило, визначає максимальну ціну,

яку виробник може запросити за товар, а його мінімальна ціна буде визначатися витратами виробництва. При цьому виробник намагається виставити на свою продукцію таку ціну, яка б повністю покривала усі витрати на його виробництво, розподіл та збут, включаючи необхідну норму прибутку за прикладені зусилля та ризик. Таким чином, важливим фактором, який визначає спроможність та намагання виробника постачати товар на ринок, є витрати виробництва.

Історія економічних вчень свідчить, що вперше поняття «витрати виробництва» починає більш чітко формуватися в XVII ст. у творах І. Петті. Його «Трактат про податки та збори» (1662 р.) розвиває теорію складу витрат виробництва та формулює закон вартості. Трактатування сучасними вченими категорії «витрати виробництва» своїм корінням сягає в дослідження цієї проблеми економістами другої половини XIX ст.

В період функціонування командно-адміністративної системи господарювання, вітчизняні економісти при вивченні та трактуванні «витрат виробництва» опиралися на розуміння цього поняття й в цілому співвідносились з принципами логічної побудови категорій визначених Карлом Марксом, де в ідеалі поєднується кількісний та якісний аналіз, а логічний аспект розгляду пов'язаний з історичним. З розвитком ринкової економіки трактування поняття «витрати виробництва» набувало того чи іншого відтінку. Зарубіжні економісти розглядають витрати виробництва у найрізноманітніших площинах. Їхнє розуміння даної категорії ґрунтується на принципах обмеженості ресурсів, можливості їх альтернативного використання та необмеженості потреб суспільства.

Склад витрат на виробництво і реалізацію продукції, що включаються у собівартість, встановлюється директивними органами. Основним документом, що регламентує склад витрат є П(С)БО 16 «Витрати», яке визначає витрати як зменшення економічних вигод протягом облікового періоду у вигляді вибуття активів або ж виникнення (збільшення) зобов'язань, які призводять до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власниками).

Знаходити рішення щодо поведінки витрат у певних виробничих ситуаціях можна опираючись на принципи їх формування та класифікацію. В економічній літературі нараховується біля двох десятків варіантів можливих класифікації витрат за різними ознаками. Усю множину витрат виробництва, в залежності від мети та функцій управління, доцільно розподілити на класифікаційні блоки:

- а) для планування, нормування та прийняття рішень;
- б) для потреб обліку та калькулювання;
- в) для оцінки запасів та визначення фінансових результатів;
- г) для контролю та регулювання.

Переважна більшість підприємств здійснюють не лише виготовлення та збут своєї продукції, але й займаються рядом інших видів діяльності. Тому першою ознакою поділу витрат необхідно вважати приналежність їх до виду діяльності. У зв'язку з цим, витрати поділяються на: операційні витрати звичайної діяльності, інші витрати звичайної діяльності, надзвичайні витрати.

Звичайну операційну діяльність підприємства поділяють на: основну,

допоміжну, обслуговуючу та забезпечуючу. В межах кожного виду діяльності виробляють певний вид продукції, виконуються роботи чи надаються послуги. Тому при цьому найбільш важливим та головним є визначення вартісних параметрів і перш за все – собівартості. Щодо останньої, то усі витрати поділяються на дві групи: а) витрати, що включаються у собівартість; б) витрати, що не включаються у собівартість.

Наступне групування витрат – за економічним змістом – витрати класифікують за економічними елементами та калькуляційними статтями.

Елементом витрат виступає сукупність економічно однорідних витрат підприємства у грошовому виразі за їх видами, що розрізняються за роллю та характером участі у процесі виробництва за звітний період, незалежно від того, чи завершено виготовлення продукції, чи виконана робота, чи надана послуга: матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація, інші витрати.

Велике значення має групування витрат за статтями калькуляції, тобто за їх техніко-економічним призначенням, з точки зору виявлення внутрішньогосподарських резервів, більш обґрунтованого планування і суворого контролю за додержанням норм і кошторисів. Перелік статей витрат, їх склад і методи розподілу за видами продукції (робіт, послуг) для окремих галузей встановлюється виходячи із особливостей технології та організації виробництва.

Важливою ознакою витрат є характер їхнього зв'язку певним об'єктом: виробом, підрозділом тощо. За характером включення у собівартість одиниці продукції усі витрати виробництва поділяються на прямі (індивідуальні) та непрямі (загальні).

Іншою важливою ознакою групування витрат є їх роль у процесі виготовлення продукції. Відповідно до характеру такої участі витрати поділяються на основні та накладні.

Для виявлення залежності собівартості продукції від зміни обсягу виробництва, тобто їх динаміки чи статичності у порівнянні з різними обсягами виготовлення продукції, усі витрати на випуск розділяються на змінні та постійні. У складі постійних витрат виділяють періодичні та довготермінові витрати в залежності від зовнішньої форми їх виразу.

Наступним класифікатором витрат виробництва є поняття еластичності, тобто залежності. Витрати поділяються на залежні (пропорційна залежність $\Delta a / \Delta x = 1$; дигресивна залежність $\Delta a / \Delta x < 1$; прогресивна залежність $\Delta a / \Delta x > 1$ (де: a – коефіцієнт змінних витрат на одиницю готової продукції; x – обсяг виробництва) та незалежні від обсягів діяльності підприємства.

В економічній літературі розглядаються класифікації витрат за об'єктами калькулювання з розподілом їх на середні та граничні.

Ряд фахівців виділяють витрати за сферою виникнення: витрати на продукцію та витрати періоду.

Наступною ознакою класифікації витрат є їх поділ на контрольовані та неконтрольовані. Таке групування інколи називають структурним або правовим.

Для прийняття управлінських рішень певний інтерес, як на наш погляд, має

поділ витрат на релевантні та нерелевантні. Витрати, які складають різницю між альтернативними рішеннями, називають диференційними.

Витрати виробництва доцільно групувати за місцями їх виникнення (виробництвами, цехами, дільницями, процесами) і центрами відповідальності, в якості яких виступають керівники відповідних підрозділів, що несуть відповідальність за витрачання засобів.

У період трансформації бухгалтерського обліку України до світових стандартів, може виявитися корисним вивчення класифікації витрат виробництва в міжнародному обліку. Отож, згідно встановлених стандартів обліку та практикою його організації в країнах з розвинутою ринковою економікою використовуються різноманітні варіанти класифікації витрат в залежності від цільової установки та напрямку обліку витрат на виробництво. Таких основних напрямків групувань виробничих витрат є три:

а) для визначення собівартості виготовленої продукції та одержаного прибутку;

б) для прийняття управлінських рішень та планування;

в) для здійснення процесу контролю та регулювання.

Таким чином, перераховані вище класифікаційні ознаки витрат виробничих підприємств у дискусії вітчизняних та закордонних вчених приймають різноманітний характер, постійно поглиблюючись та уточнюючись.

Список використаних джерел:

1. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: Підручник. – 6-те вид. допов. і перероб. – Київ : Алерта, 2013. – 982 с.
2. Яцишин С. Р. Витрати виробництва в механізмі функціонування ринкової економіки / С. Яцишин // Наукові записки, збірник наукових праць викладачів та аспірантів кафедри економічного аналізу. – Тернопіль : «Економічна думка», 2000. – С. 86–88.
3. Яругова А. Управленческий учет. Опыт экономически развитых стран. Перевод с польского. – М.: Финансы и статистика, 1991.
4. Яцишин С. Р. Групування витрат виробництва за місцями виникнення та центрами відповідальності / С. Яцишин // Наука молода. Збірник наукових праць молодих вчених Тернопільської академії народного господарства. Випуск 3. – Тернопіль : Економічна думка, 2005 р. – С. 122–125.

ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ВАЛЮТНИМ РИЗИКОМ

Комар Р. О. ст. викл., Панченко А. В., студент, Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «ХАІ»

Присутність суттєвих фінансових ризиків в економічній ситуації України та при будь-яких імпорتنих чи експортних в умовах режиму курсоутворення національної валюти посилює загрозу не бажаних коливань на фінансовому ринку та ускладнює прогнозування цих деформацій валютних курсів. Валютний ризик сам по собі є непередбаченою аномалією в економічній сфері.

Валютне регулювання здійснюється діяльністю Національного банку України та в установлених Законом випадках Кабінету Міністрів України, спрямована на регламентацію здійснення валютних операцій суб'єктами валютних операцій і уповноваженими установами [1]

Важливим завданням для подальшої роботи чи операцій з валютами, це оцінка безпосередньо самого ризику.

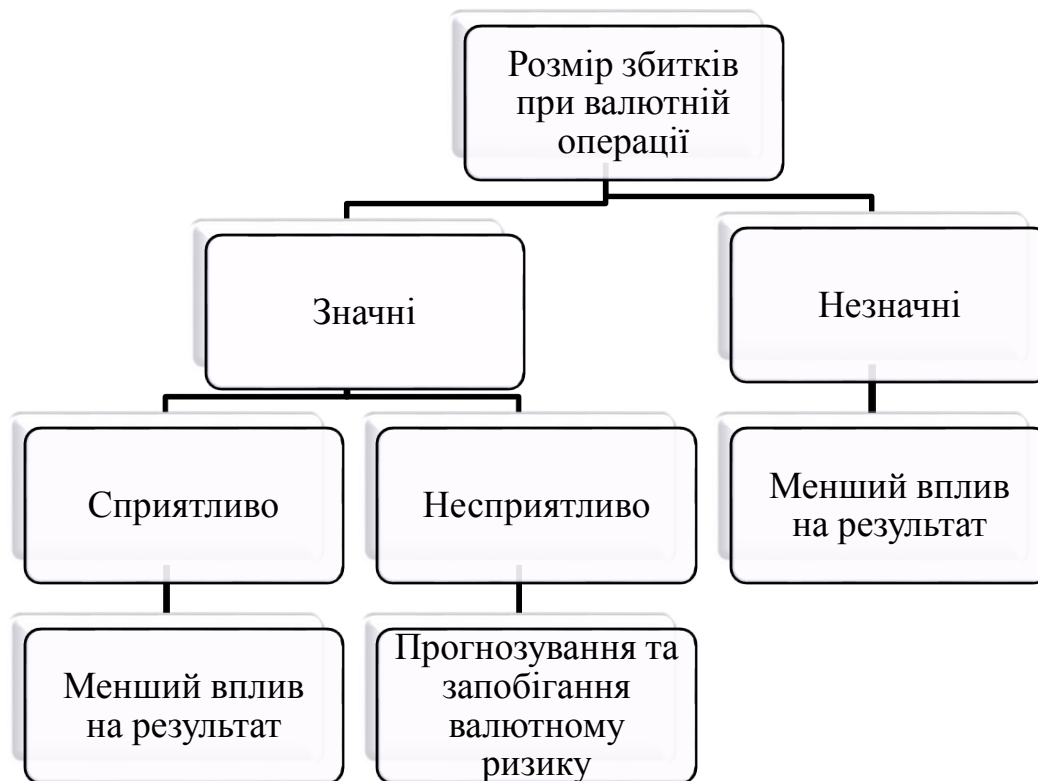

Рис. 1 Схема прогнозування валютного ризику

На вибір методу мінімізації валютного ризику впливають такі фактори як: строк укладання угоди; характер інфляційних процесів країни; умови складання міжнародних домовленостей при експорті (імпорті) та ін. Але не всі методи є доцільними.

Одним із прямих методів валютного страхування є «лімітування». Воно характеризується скороченням обсягів валютних операцій з країнами.

Схожим на «лімітування» є метод «ex ante», що означає перспективні виявлення та прогнозування бажаного результату від операцій. Сама стратегія характеризується відмовою від операцій з іноземними валютами.[2]

Валютне застереження – домовленість, що містить в собі перегляд суми платежу відповідно до зміни курсу валюти, з метою страхування валютного чи кредитного ризику кредитора чи експортера.

Отже таким чином використовуючи ці методики регулювання валютних операцій можна мінімалізувати ризики будь-якого рівня та й не тільки збільшити ймовірність успішних угод, а й підвищити рівень фінансових можливостей не тільки банків, а й всієї економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Закон № 2473-VIII від 21.06.2018 : «Про валюту і валютні операції»;

2. Вітлінський В. В. Економічний ризик та методи його вимірювання: підручник / В. В. Вітлінський, С. І. Наконечний, О. Д. Шарапов – К. : КНЕУ, 2000. –354 с.

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ КРАЇН

Чебанова В. П., аспірант, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Для того щоб розглянути вплив міжнародної міграції на економічну безпеку країн, слід урахувати, що у міграційних потоках виділяється міжнародна імміграція і еміграція, а також внутрішня міграція. Вплив оцінюється з точки зору потенційних загроз економічній безпеці країни.

Міграція населення це складний соціальний процес, який впливає на ступінь розвитку суспільства. Уся країни світу залучений в міграційні процеси, що демонструє масштаби даного феномена. Міграція одночасно впливає на безліч факторів життя суспільства, на економічну демографічну, соціальну, політичну та інші сторони. Вплив міграції на економіку та суспільство неоднозначно, оскільки є так позитивні так і негативні сторони, тому міграційні процеси вимагає постійного вивчення [1].

Трудова імміграція сприяє зростанню чисельності населення; покриває дефіцит робочої сили; поповнює місцевий і федеральний бюджет. Однак в той же час, зміни в національній структурі населення можуть створювати напругу на ринку праці і загострювати соціальну напруженість, що впливає на економічну безпеку держави [2, 3].

Спочатку міжнародні оцінки зводилися до того, що мігранти допоможуть врегулювати проблему нестачі трудових ресурсів і домогтися підвищення темпів економічного зростання. Однак за останні три десятиліття населення планети у віці 60 років і старше подвоїлася, до 2050 року його частка збільшиться ще вдвічі. Наприклад, в Німеччині без урахування фактору біженців працездатне населення до 2050 року зменшилася б на 8,7 млн. осіб. Для розвинених країн ця проблема більш актуальна, ніж для економік, що розвиваються. Кількість літніх людей в них уже перевищила чисельність неповнолітніх. Очікується, що до 2050 року пенсіонерів у США, Західній Європі та Японії буде проживати в два рази більше, ніж молодих громадян. Політика покриття дефіциту робочої сили мігрантами на сьогоднішній день призвела до того, що в основних країнах імміграції прийшли жителі складають 5-20% населення і 10-25% його економічно активної частини.

Згідно з даними звіту Міжнародного валютного фонду - ВВП Німеччини збільшиться на 0,3% в 2016 році. У найближчому майбутньому таке зростання, на думку МВФ, буде викликаний витратами на соціальне забезпечення, які стануть більше на 0,09-0,13% в 2016-2017 роках в основному за рахунок виплат і соціальної допомоги біженцям [4].

Міграція проте впливає на економіку неоднозначно. Оздоровлення і прискорення економіки за рахунок мігрантів залежить від того, наскільки успішно нові трудові ресурси інтегруються в суспільство і здатні відмовитися від державного фінансування. У місцях зосередження іммігрантів на сферу соціальних послуг та виплат чиниться сильний тиск, пов'язаний з необхідністю шкільного навчання, медичного обслуговування та соціального забезпечення малозабезпечених сімей іммігрантів, яке не компенсується ними. Дослідження 2013 року "Економічний вплив імміграції в країнах ОЕСР" показало, що в розвинених європейських країнах, а також в Австралії, Канаді та США, її позитивний вплив близько до нуля, або в кращому випадку становить 0,5% від ВВП. У дослідженні аналізувалася міграція останніх 50 років. Її вплив найбільше помітно в Швейцарії і Люксембурзі, де іммігранти забезпечують чистий прибуток в обсязі 2% від ВВП. У дослідженні говорилося, що хоча мігранти і не вносять істотного внеску в бюджет країни, вони не є тягарем для неї. У документі зазначалося, що в більшості країн мігранти виплачують у вигляді податків і соціальних внесків суми більші, ніж отримують у вигляді пільг. Правда, оскільки зарплати мігрантів менше зарплат місцевих працівників, рівень відрахувань до бюджету, відповідно, теж менше. Широке залучення низько кваліфікованих мігрантів в ті чи інші галузі може знижувати показники продуктивності праці. Хоча низькооплачувані іммігранти можуть економити фінансові ресурси роботодавців, але в деяких випадках це уповільнює модернізацію виробництва. Проте використання дешевої праці іноземців лежить в основі функціонування цілого ряду галузей економіки розвинених країн. Наприклад, в Бельгії іммігранти складають половину всіх працівників гірничодобувної галузі, в Швейцарії - 40% будівельних робітників, в США - 70% зайнятих в аграрному секторі [5].

Як ми бачимо міграція неоднозначно впливає на економічну безпеку країн. З одного боку вона допомагає вирішити проблему нестачі робочої сили с низьким рівнем кваліфікації, з іншого боку вона впливає на рівень безробіття серед місцевого населення, який становиться вище. Також із-за міграції існує великий відтік капіталу, тому як мігранти посилають частину свого доходу своїм сім'ям до країн свого походження. Таким чином для забезпечення належного рівня економічної безпеки держави необхідна грамотна міграційна політика. Однак, незважаючи на масштаби міграційних потоків, сучасна наука не має єдиної концепції міграційної політики, тому що аналіз розмірів і тенденцій міжнародної міграції ускладнений недосконалістю збору інформації, оскільки значна кількість мігрантів - або нелегальні, або з екстремальних зон (екологічних катастроф, збройних конфліктів, міжетнічної напруженості).

Список використаних джерел:

1. Богомолов, В.А. Введение в специальность "Экономическая безопасность": Учебное пособие / В.А. Богомолов. - М.: ЮНИТИ, 2015. - 279 с.
2. Криворотов, В.В. Экономическая безопасность государства и регионов: Учебное пособие / В.В. Криворотов, А.В. Калина. - М.: ЮНИТИ, 2015. - 351 с.
3. Мазин А. Теоретические аспекты миграции населения // Народонаселение. – М. :

Економика, 2012. – №1. – С. 146-149.

4. Recommendations on Statistics of International Migration [Електронний ресурс] // United Nations, New York. – 1998. – Режим доступу : <http://www.armstat.am/file/doc/99475948.pdf>.

5. Worldmigrationreport 2015. [Електронний ресурс] // InternationalOrganizationforMigration (IOM), 2013.– 220 р. – Режим доступу:<https://www.iom.int/world-migration-report-2015>

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Кондратенко Н. О., д-р. екон. наук, Шевцова М. П., магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Нові задачі управління, поява яких обумовлена змінами зовнішнього середовища, вже не можна вирішувати спираючись на попередній досвід. Складність та новизна задач управління, несвоєчасна реакція керівництва на зміни підвищує вірогідність появи кризових явищ на підприємстві. Ситуація, що склалася змушує керівників вітчизняних підприємств шукати і застосовувати нові інструменти і методи управління антикризового характеру. Сьогодні, управління підприємством повинно бути в певній мірі завжди антикризовим, адже за умов економічної нестабільності ризик виникнення кризових явищ існує постійно. Отже, стає очевидним, що в нинішніх умовах господарювання підприємствам необхідно застосовувати антикризову систему управління, метою якої є недопущення кризових ситуацій і забезпечення стабільного положення підприємств за умов постійних змін в оточуючому середовищі. Антикризове управління для вітчизняних підприємств в умовах реформування економіки країни є реальним способом подолання кризових явищ і можливістю виходу на якісно новий рівень розвитку.

Термін «антикризове управління» з'явився в економічній літературі та в управлінській практиці порівняно недавно, хоча й зумів за досить короткий час зайняти міцну позицію в діловому світі. Передумовою появи антикризового управління у вітчизняній практиці стало реформування економіки країни у зв'язку з впровадженням ринкових методів господарювання. Неспроможність швидко адаптуватися до нових умов та ефективно вирішувати нові проблеми призвели до того, що більшість підприємств опинилися на межі банкрутства.

Здебільшого, як свідчить практика, проблеми виникають несподівано всупереч будь-яким сподіванням, вони ставлять нові задачі, які не відповідають набутому досвіду вітчизняних підприємств. При цьому невміння швидко застосувати відповідні контрзаходи призводить або до фінансового збитку і часткової втрати можливості одержання прибутку, або ж до повної втрати платоспроможності, тобто до банкрутства підприємства.

Симптомами кризи на підприємстві можуть бути як загострення фінансових проблем, так і конфлікти у діловій сфері. До факторів настання кризи можна віднести погіршення якості продукції, яка виготовляється, старіння виробничого

обладнання та технології виробництва, велика заборгованість перед кредиторами. До причин кризового стану підприємства належать фінансово-економічні прорахунки, загальний стан економіки підприємства та країни в цілому, низька кваліфікація персоналу, недосконалість систем прогнозування та планування.

Вчені, які вивчають процес розвитку підприємства [1, с. 45; 2, с. 61], стверджують, що кризові явища на підприємстві є переломним пунктом, що створює нові умови та вимагає певних змін для забезпечення подальшого функціонування системи і досягнення успіху. А тому, для менеджера знання кризових явищ, їх можливих проявів в життєдіяльності підприємства є основою для розробки заходів по передбаченню та попередженню або пом'якшенню негативних та посиленню позитивних наслідків кризи.

Таким чином, криза не виникає спонтанно, вона має свої причини та механізм розвитку. Загалом кризові ситуації на підприємстві характеризуються несподіваністю появи для керівництва та гострим дефіцитом часу для відповідного реагування на загрозу.

Розглядаючи множину потенційних внутрішніх факторів виникнення кризи на підприємстві, можна дійти висновку, що більшість цих факторів пов'язана з недосконалістю системи управління підприємством та неефективним процесом прийняття управлінських рішень. Поряд з таким фактором, як недосконалість керівництва існує проблема недостатнього контролю діяльності підприємства, що пов'язане з відсутністю достатнього планування та прогнозування, необґрунтованим прийняттям рішень, недостатністю фінансового контролінгу та маркетингових заходів щодо збуту продукції.

Аналіз складових внутрішнього та зовнішнього середовища дає можливість своєчасно виявити перші симптоми погіршення фінансового стану підприємства, його прибутковості, конкурентоспроможності та позиції на ринку. У разі, якщо після проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства та оточуючого середовища не було виявлено таких симптомів, здійснюється повернення до початкової точки системи – проведення діагностики.

Процес проведення діагностики середовища підприємства повинен бути безперервним та системним. Постійне проведення даної діагностики, постійний контроль за змінами показників як фінансового стану підприємства, так і його позиції на ринку, дає можливість своєчасно виявляти перші ознаки погіршення фінансового стану.

Кризові явища у функціонуванні підприємств України придбали досить масштабний характер, проте дослідження теорії та практики антикризового управління в Україні демонструють, що значного, і, тим більше, позитивного досвіду роботи управлінського корпусу в подібних умовах ще явно не вистачає.

Відмічається, що одна з причин виробничої і фінансової неплатоспроможності українських підприємств, кризи неплатежів, які призвели за останній час до значних труднощів у підприємницькій сфері, полягає в тому, що дотепер українська нерішуче та неефективно застосовується такий визнаний у всьому світі спосіб цивілізованого врегулювання відносин боржників і кредиторів, як банкрутство.

В останні роки простежуються тенденції до зростання збитків та зниження рентабельності підприємств України, що значно підвищує ризик банкрутства. Проте, провідні дослідження зазначають, що загострення фінансових проблем підприємств формує необхідність удосконалення таких важливих елементів системи АУП (антикризового управління), як механізм банкрутства та фінансової санації підприємств в Україні.

В сучасних умовах, що характеризуються політичною та економічною нестабільністю, діяльність українських підприємств може бути ускладнена різними кризовими ситуаціями, які в подальшому призводять до неплатоспроможності або банкрутства. Тому на сьогоднішній день в Україні спостерігається збільшення кількості неплатоспроможних підприємств, що є наслідком фінансової кризи, від якої потерпають підприємства та економіка держави в цілому.

Низький рейтинг України за показником «закриття бізнесу» (вирішення неплатоспроможності) свідчить про наявність в українському законодавчому полі, яке регулює правові аспекти процедури банкрутства суб'єктів господарської діяльності, певних перешкод, а також про відсутність прогресивних реформ у цій сфері.

Таким чином, підприємствам необхідно створити систему заходів, що допоможе завчасно спрогнозувати банкрутство, виявити негативні кризові явища та застосувати заходи антикризової політики управління щодо недопущення чи подолання фінансової кризи.

Система антикризового фінансового управління повинна враховуватись при стратегічному плануванні та прогнозуванні підприємства і впроваджуватися в практику його діяльності в якості антикризової програми управління на підприємстві. Стандартних варіантів антикризової програми не існує, кожна програма обґрунтовується відповідно до стану підприємства, ринку та його інфраструктури та груп чинників внутрішнього та зовнішнього оточення.

Список використаних джерел:

1. Банкрутство і санація підприємства: теорія і практика кризового управління / Т. С. Клебакова, О. М. Бондар, О. В. Мозенков та ін. // За ред. О. В. Мозенкова. – Харків: ВГ „ІНЖЕК”, 2013. – 272 с.
2. Біловол Р. І. Методологічні підходи до розробки концепції антикризового управління підприємством / Р. І. Біловол // Регіональні перспективи. – 2013. - № 7-8 (32-33). – С. 60-63.

ОСНОВНІ ЗАГРОЗИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лелюк Н. Є., канд. екон. наук, доцент, Ткачова А. В., магістр, Харківський Національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

У сучасній літературі, що стосується загроз економічної безпеки підприємств, вкрай рідко увага акцентується на галузі, що забезпечує

продовольчу безпеку країни. На нашу думку, дослідження загроз економічної безпеки сільськогосподарських підприємств є найважливішим фактором, що дозволяє фіксувати, аналізувати і визначати можливості і небезпеку, яка характерна для них.

Під загрозою розуміється найконкретніша і безпосередня форма небезпеки чи сукупність умов і факторів, що створюють небезпеку інтересам громадян, суспільства і держави, а також національним цінностям і національному способу життя.[2]

Загальне поняття загрози для сільськогосподарських підприємств має бути визначено в силу об'єктивних специфічних умов галузі. Сільгосппідприємства, як і будь-які інші підприємства, мають всі види ресурсів: матеріальні, трудові, інформаційні, фінансові, інтелектуальні та ін. Але особливо актуальні для них ресурси, зумовлені специфікою їх діяльності - залежністю від погодно-кліматичних умов, біологічним характером виробництва, виробництвом швидкопсувних видів продукції і т.п.

На сільськогосподарські підприємства можуть впливати всі можливі загрози в розрізі їх ресурсів (крадіжка, псування, втрата майна, хвороби співробітників і т.д.). Однак існують небезпеки, характерні тільки для сільського господарства, зумовлені особливостями галузі. Одна з них, це втрата фінансової стійкості.

Фінансові загрози економічної безпеки сільськогосподарських підприємств різноманітні, і також мають певні відмінності від аналогічних загроз щодо підприємств промисловості. Низька прибутковість сільськогосподарських підприємств обумовлена безліччю причин, серед яких можна відзначити втрату фінансової стійкості в результаті високої заборгованості по кредитах і позиках, високим рівнем витрат, низьким рівнем цін на сільськогосподарську продукцію.

«Криза неплатежів»: висока частка дебіторської та кредиторської заборгованості, в тому числі простроченої, підвищення цін на засоби виробництва для галузі, постійне зростання цін на паливно-мастильні матеріали (ПММ) в значній мірі впливають на низький рівень рентабельності підприємств.

До фінансових загроз можна віднести і поточну неплатоспроможність сільськогосподарських підприємств, яка обумовлена сезонністю сільськогосподарського виробництва.

Для сільськогосподарських підприємств характерна сезонність виробництва і, як наслідок, невідповідність за термінами здійснення витрат і отримання доходів. Це веде до втрати поточної ліквідності і вимагає залучення додаткових джерел фінансування. Залучення кредитів банків веде до збільшення боргового навантаження і підвищення витрат.

У числі зовнішніх загроз можна відзначити низьку інвестиційну та інноваційну привабливість сільськогосподарського виробництва. В силу свого складного фінансового становища і низької прибутковості сільськогосподарські підприємства є непривабливими для інвесторів.

З огляду на ціни на сільгосптехніку, технологічне обладнання і фінансове становище сільгосппідприємств, відзначимо, що розвиток і модернізація їх без інвестицій неможливі. Загальний обсяг інвестицій в основний капітал зростає,

але при високому рівні заборгованості по кредитах банків і низькій питомій вазі в загальній сумі інвестицій, говорити про реальну окупності інвестицій і їх подальшому залученні без підтримки держави було б неправильно, а відсутність інвестування обумовлює неможливість модернізації матеріально-технічної бази.

К наступним загрозам можна віднести загрози при збуті продукції.

Продукція сільського господарства має нестабільний попит. При збільшенні попиту ціна на продукцію не змінюється пропорційно до цього збільшення. Це відбувається по ряду причин. Одна з них - диктат цін переробників сільгосппродукції, через відсутність можливості зберігання сільгосппродукції виробником та коротким терміном зберігання продукції. Виробник змушений продавати її за ціною, яка встановлюється переробником. Наслідком цього є не конкурентоспроможність продукції сільськогосподарського виробника. Причинами цього також є недостатня інформованість виробника про ринки збуту своєї продукції, відсутність у них маркетингової інфраструктури, відокремлення виробника від переробника.

До внутрішніх загроз можна віднести загрози виробничо-технологічного процесу. Зокрема низька врожайність сільськогосподарських культур і продуктивність тварин. Ці загрози реалізуються в результаті, як природних факторів, так і в зв'язку з недоліками виробничо-технологічних процесів. До них, наприклад, можна віднести недотримання термінів посіву та збирання врожаю, недостатнє внесення добрив, слабка кормова база, високий рівень падежу тварин.

Внутрішньою загрозою економічній безпеці сільськогосподарських підприємств є також низька якість трудових ресурсів. Низький рівень професійної підготовки фахівців в сільському господарстві відзначається багатьма керівниками сільськогосподарських підприємств. Причини різні: сформовані культурні традиції, психологічні особливості сільського населення, менший доступ до отримання якісної освіти у сільського жителя і т.п.

Можна зробити висновок, що на економічну безпеку сільськогосподарських підприємств впливають як зовнішні, так і внутрішні загрози.

Таким чином, економічна ефективність функціонування і рівень економічної безпеки сільськогосподарського підприємства залежить від того, наскільки ефективно його керівництво і фахівці будуть здатні нівелювати можливі загрози і ліквідувати або мінімізувати негативні наслідки окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища.

В цілому до загроз економічній безпеці сільськогосподарських організацій, які знижують ефективність їх функціонування, можна віднести: високий ступінь залежності від природно-кліматичних умов, залучення у виробництво природних ресурсів, біологічний характер виробництва, низьку цінову еластичність попиту на продукцію сільського господарства. Саме багаторівневий підхід до оцінки загроз економічній безпеці сільськогосподарських підприємств покликаний вирішувати ряд теоретичних і прикладних проблем, що стосуються підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Основи економічної безпеки: [підручник] / О.М. Бандурка., В. Є. Духов, К. Я. Петрова, М. Черняков. Х.: Вид-во Нац.ун-ту внутр. справ., 2003. 236 с.
2. Экономическая безопасность: учебник для вузов/ под общ. ред. Л. П. Гончаренко, Ф. В. Акулинина. – М.: Издательство Юрайт, 2015. – 478 с. – Серия: Специалист
3. Бондаренко О. О. Фінансово-економічна безпека підприємства: теоретичний та практичний аспекти /О. О. Бондаренко // Ефективна економіка. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580>
4. Пробин П. С. Экономика современного сельского хозяйства // Экономика и менеджмент инновационных технологий. — 2017. — № 3. С. 322–329. — URL: <http://ekonomika.snauka.ru/2017/03/14536>

СТРАХУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Лелюк Н. Є., канд. екон. наук, доцент, Овдієнко К. Ю., магістр, Харківський Національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Вітчизняний і світовий досвід підтверджує, що страхування є максимально економічною і раціональною системою захисту економічних інтересів людини. Страхування служить важливим елементом макроекономічного і мікроекономічного механізмів розвитку і регулювання соціальних процесів, для того щоб не тільки компенсувати соціальні витрати ринкової економіки, а й стимулювати їх розвиток, надаючи соціально-орієнтований характер. А також відіграє важливу стратегічну роль в соціально-економічних перетвореннях в країні.

Страхування, як соціальний інститут в динамічному суспільстві має достатній потенціал для успішного вирішення завдань: посилення соціального добробуту, забезпечення соціальної безпеки, захисту економічних інтересів і формування почуття впевненості в завтрашньому дні у різних соціальних верств населення. Крім цього, істотні економічні і соціальні зміни на ринку страхування, пов'язані з введенням обов'язкового страхування на ряд масових страхових послуг, в різному ступені зачіпають економічні інтереси різних верств населення та неоднозначно оцінюються реальними і потенційними споживачами, порушують баланс інтересів страховиків і споживачів страхових послуг.

Теоретичні основи аналізу страхування як передумови забезпечення економічних інтересів «економічної людини» були закладені в працях представників класичної економіки А. Сміта і А. Маршалла. Найбільшу увагу зарубіжних вчених в даний час зосереджено на пошуку шляхів досягнення балансу між економічною і соціальною складовими суспільного розвитку, який дозволив би уникнути серйозного конфлікту між ними. І запобігти перетворенню соціального захисту населення з механізму управління ризиками в важкі «пута», що перешкоджають економічному зростанню.

Відомий американський соціолог Дж.К.Гелбрейт, розглядаючи соціальні аспекти постіндустріального суспільства, виділив тенденцію, в результаті якої підвищення життєвого рівня визначає прагнення людей захистити своє здоров'я і саме життя від небезпечних явищ, пов'язаних з існуванням людини.

Разом з тим, цілий ряд вузлових проблем функціонування системи страхування в умовах ринкової економіки залишаються невивченими. В даний час практично відсутні роботи, присвячені взаємозв'язку страхового ринку з економічними інтересами різних соціальних верств населення. Потребує уточнення стратегія розгортання нових видів страхування, відповідних життєвих стандартів.

Таким чином, соціологічний аналіз реформування системи страхування, як фактора поліпшення якості життя і забезпечення потреб виявляє різноаспектний вирішення цієї проблеми, що є важливою передумовою для її глибшого і системного дослідження. Економічний аспект відображає стратегію страхового поведінки, цілеорієнтованого на отримання максимального відшкодування збитку в разі страхового випадку. Соціальний аспект відображає доступність страхових послуг представникам різних соціальних верств, які ведуть пошук страхових послуг, максимально забезпечують їм безпеку і стійкість. Соціокультурна складова відображає вплив традицій, норм, цінностей на кращий вибір стратегій поведінки на ринку страхування.

Страхування, як механізм захисту соціальної безпеки та економічних інтересів населення в суспільстві, що трансформується, зможе підвищити ефективність використання своїх соціозахисних ресурсів за умови, якщо основними принципами його модернізації будуть підвищення компетентності і відповідальності перед клієнтами і всім суспільством, розширення номенклатури страхових послуг, відповідних життєвих стандартів, максимальне наближення страхових організацій до сфер життєдіяльності населення, створення, поряд з державним сектором, сегмента комерційних страхових організацій.

Підкреслимо, що справа не тільки в тому, яка різноманітність страхових послуг пропонується населенню на ринку страхових послуг, а й в тому, що не можуть скористатися цими послугами в силу об'єктивних причин. Вибір певної страхової послуги залежить від рівня довіри страховим організаціям, рівня платоспроможності населення, а також досить сильно впливає масово-соціальна свідомість. Проблема полягає в співвідношенні готовності суспільства скористатися страховими послугами і реальними результатами при настанні страхового випадку.

Соціальні взаємовідносини суб'єктів страхування постійно супроводжуються протиріччям економічних інтересів. В даний час економічні інтереси страховиків домінують в порівнянні з інтересами страхувальників. У зв'язку зі скороченням кількості страхових організацій домінуючими виявилися економічні інтереси невеликої групи страховиків. Існуюча система страхування недостатньо розвинена. Відзначимо, що страхування повинне задовольняти такі потреби, як безпека, спокій, захист від несприятливих впливів, впевненість в майбутньому, захист життєвих інтересів індивіда.

Проаналізувавши ситуацію, що склалася на ринку страхування в даний час, виділимо наступні функції забезпечення безпеки: мінімізація соціальної напруженості, стимуляції самореалізації, які в комплексі з уже визначеними функціями необхідні в суспільстві перехідного типу.

Таким чином, хронічна криза економіки, низький рівень довіри населення до комерційних банків і приватних страхових компаній не забезпечують ефективне функціонування страхового ринку. Величезний вплив робить масову свідомість, пов'язане з надією на опіку з боку держави, а також низький рівень платоспроможності переважної більшості населення. Всі ці чинники є основним обмежувачем попиту на страхові послуги і перешкодою розвитку страхування в усіх його формах.

Тому більшість населення не тільки не хоче, але і не має можливості страхуватися. Разом з тим проглядається можливість страхування не тільки у виконанні функцій страхового захисту інтересів населення, а й у вирішенні макроекономічних завдань держави і соціальних проблем.

Страхування є універсальним механізмом, створеним для мінімізації ризиків і забезпечення соціальної безпеки. У цих умовах підвищується роль страхування в сукупності з іншими соціальними інститутами, покликаними забезпечувати гідне життя і стабільну перспективу для різних категорій населення. Сучасні умови дійсності актуалізують проблему забезпечення безпеки, як необхідну передумову підвищення рівня стабільності і якості життя.

Високий ступінь поляризації суспільства, низький рівень якості життя, недоступність соціально значущих благ є дестабілізатором соціально-економічної ситуації, а також стримує соціальні перетворення. Розвиток системи страхування в умовах соціально-економічної нестабільності поки що не сприяє забезпеченню життєдіяльності та відтворення їх трудових ресурсів.

Таким чином, існуючий механізм вітчизняного страхування потребує розробки і реалізації заходів, спрямованих на активізацію ролі реальних і потенційних споживачів шляхом задоволення життєво важливих інтересів. Без системної зміни соціально-економічна політика страхування в країні нормально розвиватися не буде.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про страхування». [Електронний ресурс] Закон України від 07 березня 1996 р. № 85/96 ВР//ВВР України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80>
2. Андріїв В. М. Чи захистить система соціального страхування людину / В. М. Андріїв // Право України. – 2010. – № 7. – С. 74–78, С.463–465.
3. Говорушко Т. А. Страхові послуги: навч. посіб. / Т. А. Говорушко. – К. : Центр навчальної літератури, 2010. – 400 с.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РЕЗЕРВУ СУМНІВНИХ БОРГІ

Карпушенко М. Ю., канд. екон. наук, доцент, Тимофєєва Л. Ю., магістр, Харківський Національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Ринкові відносини вимагають перегляду системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є облік взаєморозрахунків суб'єктів господарювання. На сьогодні одним з найбільш складних і суперечливих питань українського обліку є облік дебіторської заборгованості, що пов'язано з існуванням проблеми неплатежів. Для прийняття зацікавленими особами адекватних та вчасних рішень щодо існуючої політики управління істотне значення мають актуальність і якість інформації про стан розрахунків з дебіторами, що формується на базі даних бухгалтерського обліку суб'єктів господарювання.

Підприємство, відвантажуючи продукцію або товари, виконуючи роботи або надаючи послуги, не завжди отримує оплату від покупців і замовників негайно, воно змушене йти на певний ризик для того, щоб збільшити обсяг своєї реалізації в умовах конкуренції. По суті, підприємство надає своїм покупцям комерційний кредит. У таких умовах завжди залишається ймовірність того, що оплата від покупця не надійде. У той же час відповідно до принципу нарахування в момент відвантаження товарів, виконання робіт або надання послуг підприємство повинне визнати дохід від їх реалізації. У дохід включаються також борги, що, імовірно, ніколи не будуть оплачені. Це призводить до того, що реальний дохід, який отримає підприємство в майбутньому, необґрунтоване завищується на суму зазначених боргів. Тому при визнанні доходу від реалізації його необхідно зменшити на суму сумнівних боргів. Цього вимагає і принцип обачності, згідно з яким не можна завищувати доходи.

Для оцінки суми сумнівних боргів існує спеціальна методика, відповідно до якої підприємство повинно формувати резерв сумнівних боргів. Відповідно до п. 8 П(С) БО 10 [1] резерв сумнівних боргів визначається наступними методами:

- застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості;
- застосування коефіцієнта сумнівності.

Перший метод заснований на результатах аналізу дебіторської заборгованості за кожним дебітором. Якщо конкретний дебітор може не погасити заборгованість, на суму такої заборгованості збільшується резерв сумнівних боргів.

За методом застосування коефіцієнту сумнівності величина резерву розраховується як множення суми залишку дебіторської заборгованості на початок періоду та коефіцієнту сумнівності.

Коефіцієнт сумнівності може розраховуватися такими способами:

- визначення питомої ваги безнадійних боргів у чистому доході;
- класифікації дебіторської заборгованості за строками непогашення;

- визначення середньої питомої ваги списаної протягом періоду дебіторської заборгованості у сумі дебіторської заборгованості на початок відповідного періоду за попередні 3 - 5 років.

Класифікація дебіторської заборгованості здійснюється групуванням дебіторської заборгованості за строками її непогашення із встановленням коефіцієнта сумнівності для кожної групи [2]. Коефіцієнт сумнівності встановлюється підприємством, виходячи з фактичної суми безнадійної дебіторської заборгованості за попередні звітні періоди. Коефіцієнт сумнівності, як правило, зростає зі збільшенням строків непогашення дебіторської заборгованості. Величина резерву сумнівних боргів визначається як сума добутків поточної дебіторської заборгованості відповідної групи та коефіцієнта сумнівності відповідної групи.

Зупинимось на цьому способі.

Для того, щоб розрахувати резерв сумнівних боргів, необхідно виконати наступні дії:

- проаналізувати інформацію за попередні періоди відносно виникнення безнадійної дебіторської заборгованості і застосувати розділення дебіторської заборгованості по групах. Періодизація дебіторської заборгованості залежить від умов оплати, обумовлених в договорі, від особливостей виконуваних робіт (продукції, що поставляється) і багатьох інших чинників;

- по кожній із груп визначається коефіцієнт сумнівності. Коефіцієнт сумнівності фактично відображає відсоток сумніву підприємства в тому, що дебіторська заборгованість буде коли-небудь погашена. Із збільшенням періоду непогашення дебіторської заборгованості коефіцієнт сумнівності зростає. Коефіцієнт сумнівності визначається на підставі спостережень і даних бухгалтерського обліку про фактично списану безнадійну дебіторську заборгованість за попередні періоди. Безумовно, що точність розрахунку коефіцієнта сумнівності залежить безпосередньо від вибраного періоду спостереження. Коефіцієнт сумнівності визначається за наступною формулою:

$$K_c = \sum (B_{zn} : D_{zn}) : i; \quad (1)$$

де B_{zn} - фактично списана безнадійна дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи за i -й місяць;

D_{zn} - дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги відповідної групи на кінець i -го місяця ;

i - кількість місяців у вибраному для спостереження періоді.

Резерв сумнівних боргів визначається як сума множень заборгованості по кожній групі і відповідних коефіцієнтів сумнівності.

Другий спосіб припускає здійснювати розрахунок резерву сумнівних боргів виходячи з питомої ваги безнадійних боргів в чистому доході від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати. Коефіцієнт сумнівності при використанні цього методу визначається за наступною формулою:

$$K_c = \sum B_{zn} : \sum ЧД; \quad (2)$$

де $\Sigma \text{Бзн}$ - сума фактично списаної безнадійної заборгованості;

$\Sigma \text{ЧД}$ - чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг на умовах наступної оплати.

Другий метод- застосування абсолютної суми сумнівної заборгованості, що припускає визначення величини резерву сумнівних боргів залежно від міри платоспроможності кожного конкретного дебітора, є найбільш об'єктивним. При застосуванні цього методу пропонується вибрати декілька варіантів оцінки міри платоспроможності дебітора:

- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість у разі, якщо підприємство-боржник знаходиться у стадії ліквідації або банкрутства;
- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість внаслідок отримання інформації про платоспроможність того або іншого дебітора на підставі розрахунку коефіцієнтів платоспроможності.
- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість після закінчення певного періоду часу.

При нарахуванні резерву сумнівних боргів залежно від платоспроможності кожного конкретного дебітора необхідно з'ясувати платоспроможність кожного конкретного дебітора, терміни прострочення оплати і інші чинники, які можуть вплинути на визнання заборгованості сумнівної.

Для вирішення проблем оцінки заборгованості пропонується розробити звіт про стан розрахунків з дебіторами, в якому обов'язково повинні бути висвітлені наступні питання:

1) фіксація дати виникнення і дати погашення дебіторської заборгованості за кожним контрагентом і за кожним виставленим до нього рахунком-фактурою з метою подальшої її класифікації за строками непогашення;

2) віднесення дебіторської заборгованості за певний період (на певну дату) до відповідної групи за строками непогашення: тиждень, до 30 днів, до 90 днів, до одного року, до трьох років, більше трьох років.

Для конкретизації механізму віднесення заборгованості до сумнівної за методом абсолютної суми пропонуються наступні заходи:

- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість у разі, якщо підприємство-боржник знаходиться у стадії ліквідації або банкрутства;
- відносити до резерву сумнівних боргів дебіторську заборгованість строком більше 90 днів.

В результаті впровадження цих пропозицій очікується підвищення ефективності обліку й управління дебіторською заборгованістю та резерву сумнівних боргів.

Список використаних джерел:

1. Про затвердження положення (стандарту) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» [Електронний ресурс] : наказ МФУ від 8 жовтня 1999 р. N 237 – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> – Законодавство України.

2. Бондаренко, О. М. Проблеми формування облікової політики: напрямки її удосконалення [Електронний ресурс] / О. М. Бондаренко – Режим доступу :

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ТА ОБЛІКУ АДМІНІСТРАТИВНИХ ВИТРАТ НА КОМУНАЛЬНИХ НЕКОМЕРЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

*Краснікова Н. Г., аспірант, Харківський Національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова*

Реформа фінансування системи охорони здоров'я України потребує компетентного підходу, який набуває все більшої популярності як нове розуміння сутності медичного процесу в фінансово-господарській діяльності бюджетного закладу охорони здоров'я, перетвореного у комунальне некомерційне підприємство охорони здоров'я (далі – КНП). Оскільки, бухгалтерський облік є складовою фінансово-господарської діяльності, потребує сучасних досліджень й облік адміністративних витрат на КНП на стадії їх організації.

На стадії перетворення змінюється повноваження суб'єктів господарської діяльності надані Бюджетним Кодексом України, а саме колишні заклади охорони здоров'я (далі – ЗОЗ), які були розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня, перетворюються в КНП, які будуть одержувачами бюджетних коштів [1, с. 9; 1, с. 34]. Ефективність управління доходами та витратами підприємства є запорукою успішного підприємства. Бухгалтерський облік витрат КНП, в тому числі й адміністративних, є інформаційною базою, що забезпечує управління витратами, тому виникає необхідність вдосконалення обліку, адміністративних витрат, як складової загальногосподарських витрат підприємства, що спрямовані на обслуговування і управління підприємством, та виділення їх у окремий економічний елемент витрат, що у свою чергу потребує вдосконалення процесу планування та контролю за використанням бюджетних коштів. КНП охорони здоров'я є не прибутковими підприємствами [2, с. 42], тому частина адміністративних витрат, в складі собівартості медичних послуг цих підприємств будуть відшкодуватися державою через фінансування медичної субвенції, а частина - коштами юридичних та фізичних осіб. З цього приводу суттєвим стає питання про частину адміністративних витрат, яка буде відшкодуватися за рахунок субвенції, а яка за рахунок коштів юридичних та фізичних осіб, якщо облік адміністративних видатків не здійснюватиметься на КНП взагалі.

Також, однією з особливостей господарської діяльності КНП є їх обов'язок складати і виконувати річний та з поквартальною розбивкою фінансовий план на кожен наступний рік. Бухгалтерський облік виконання фінансового плану, затвердженого відповідною територіальною громадою, як власником таких підприємств, та плану використання бюджетних коштів, затвердженого наказом

Міністерства фінансів України 28 січня 2002 року № 57 [3, с. 51] на КНП є найважливішим етапом фінансово-господарської діяльності.

Отже, деталізація витрат сприятиме контролю за їх рівнем, надає можливість аналізувати, оцінювати та планувати витрати з метою їх економного та ефективного використання.

Список використаних джерел:

1. Бюджетний Кодекс України: за станом на 08.07.2010 р. / ВВР України. Офіц. вид. 2010. 572 ст. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Концепція реформи фінансування системи охорони здоров'я України, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року №1013-р. 175ст. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1013-2016-%D1%80>.
3. Інструкція про складання і виконання розпису Державного бюджету України, наказ Міністерствам фінансів України від 28 січня 2002 року №57 у редакції від 26.11.2012, підстава з1186-17. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0086-02>.

ORGANIZATIONAL ASPECTS OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY PROVISION IN DEVELOPMENT COMPANIES IN UKRAINE

Svystun L., PhD (Econ.), Associated Professor, Shtepenko K., Senior Lecturer, Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University

The issue of organizing of the financial and economic security of real estate development companies attracts attention of the scientists worldwide, testifying its importance. Among the latest are investigations by such scientists as R. Peiser, A. Frej, R.Hardy, I.I. Mazur, V.I.Shapiro, A.M. Asaul, M. Dyba, Ye.A. Polishchuk, K.L. Larionova, A.A. Peresada and others [1-4]. The majority of scientists have dedicated their works to study of theoretical and practical fundamentals of investment and construction activity.

One of the key directions for increasing management effectiveness in real estate sphere investment and construction activity is development. Today this idea is extensively used by investment and construction process participants and is separated by them into special activity type [1, 3].

Real estate development advantages comparing to traditional forms of organizing investment and construction activity are the following:

- 1) full responsibility for the final results of investment and construction activity;
- 2) provision of a full range of the main and supplementary services;
- 3) availability of prolonged business connections at productive and managerial levels with real estate, consulting, engineering and other business structures;
- 4) establishment of partners relations with state and local self-government authorities, interested in real estate development projects realization;
- 5) improvement in the financial results of activity by means of risks minimization when transiting from cost method to projects budgeting;

6) ensuring high quality of works due to employees professionalism increase by their constant training in modern managerial methods and up-dated construction technology;

7) application of modern approaches by means of using managerial account systems which led to improvement in construction costs management;

8) competition based project participants selection.

In general, investment and construction activity is characterised by a number of stages [4], whereby the following is carried out: the issues of prospective construction technical feasibility and economical purposefulness are worked out; object placement area is chosen; necessary coordination and execution of permissible documentation is conducted, projects and estimate documents are shaped, construction area preparation is carried out, holding a competitive tender for supplying and construction contracts, contracting and assembling works are performed according to project approved documentation equipment and construction materials are delivered to constructing objects according to approved timetables. Investor-customer provides financing of these expenditures at expense of their main activity funds. Investment and construction activity is finished with setting the objects into exploitation, formalization of ownership and management and results disposing.

To provide financial and economic security of the development company, it is important for the investor to evaluate real estate object level of development in qualitative and quantitative (financial) aspects. Thus we suggest evaluating a real estate development project according to the next aspects.

- Social importance estimation
- Real estate development project physical grounding of realization abilities
- Marketing information analysis of real estate market
- Project commercial effectiveness evaluation
- Real estate development project financial provision defining

Initial stage is an expert evaluation of a project social value importance. Large-scale, macroeconomic and global projects are considered to be socially important. Evaluation of the local projects begins with the second stage.

Project physical grounding of realization abilities includes the following parameters: surface topography, real estate development safety and environmental compatibility, availability of engineering buildings and communications.

Real estate development project effectiveness should also be considered from technical point of view with the focus on project documentation analysis. Result of such analysis should be reflected in approval of object's relevance to project documentation norms and land plot characteristics; revealing of ineffective project decisions; project realization grounding.

If a land plot is considered to be an attractive one, real estate development company is recommended to proceed to marketing research. Marketing research range and depth has to be defined by complicity and novelty of the problems that a project faces as well as importance of these problems for the project. Matrix by R.Kühn can be used as guidance while conducting marketing research. This matrix can be used in accordance with a type of requirements for each of the problems.

In the methodology of real estate development project effectiveness evaluating the type of real estate used for development conducting as well as other elements, should be considered. For instance, this is the case of object location. It is influenced by macro factors (in accordance with the central part of the town within the town limits, distance from the rival objects, direction for town development, regional entertainment and trade centers, local and regional parks, cultural places); and micro factors (distance from principal highways, schools, shops, kindergartens and medical centers). Let us state that object location place further defines its class and rate of return.

Real estate development companies also have to conduct occasional research referring defining their place at the real estate market and planning real estate development business. The mentioned measure will help to define priority directions for the activity development, reveal their own strong and weak sides and coordinate strategic development plan [2]. Research can be purposefully conducted in a questionnaire form for all the real estate development process participants.

To make a rational managerial decision on creating a development strategy, gradual performing of a range of actions is recommended for real estate development companies (Table 1).

Table 1 - Graduation of activities while creating real estate development companies development strategies.

Managerial measures	Objectives necessary to perform for achieving positive results
1. Potential estimation and defining the abilities of real estate development organization	Conducting real estate development organization assets auditing with attracting professional auditing firms, aimed at obtaining proved and grounded data
2. Analysis of a position occupied by real estate development organization at the real estate market, and evaluation of market niche capacity.	Defining a firm market share at the real estate development service market and planning activity in accordance with existing demand which ensure flexible managing the production capacities
3. Intercomparison of development abilities and market demands	Defining disbalance between the level of managerial personnel and available assets of real estate developer by means of finding development resources which in turn motivates to taking relevant managerial decisions
4. Taking managerial decisions aimed at real estate development organization development	Strategy development contributing to real estate development organization effective development and rational management regarding real estate market changes trends
5. Control and estimation of set objectives performing on developmental management of real estate development organization	Evaluating the level of achieved goals and revealing the reasons causing leeway from the results expected, and defining measures on their elimination

Among the most important factors influencing effectiveness of real estate development organization development management and its security, the following factors should be noted:

- principal achievability of a set goal in due time, which is defined by availability in the time given of the conditions (necessary material, labor, financial and informational resources) which do not depend on a real estate and relevant environmental condition (legislative base of corporate management and real estate management, taxation system, credit policy and rivalry level;

- scientific foundation of planned actions which enables using commonly approved and tested through practice methodical investigations in the sphere;

– not only owners and shareholders, but also managers and all the company personnel interest in effectiveness objective estimation;

– apprehensibility for organizational and economic and managerial procedures performers in the process of implementing actions aimed at achieving planned results.

These will enable the possibility for ensuring of taking effective managerial decisions by real estate development companies managers and to increase the level of financial and economic security of the company.

References:

1. Peiser, Richard B., with Anne B. Frej. Professional Real Estate Development: The ULI Guide to the Business Second Edition. Washington, D.C.: ULI-the Urban Land Institute, 2003.

2. Hardy, R. Strategic Planning in Development Firms // *Real Estate Development*. – 1998. - №3. – p. 28-42.

3. Suchman, D.R. Managing a Development Company // *Real Estate Development*. – 1987. - №12. – p. 13-18.

4. Dyba M., Polishchuk Ye.A. Developerski kompanii na investytsiinomu rynku Ukrainy: Monohrafiia.– K.: KNEU, 2011 r. – 422.

MONITORING OF SOCIO-ECONOMIC TRANSFORMATIONS IN THE REGION SOCIAL AND ECONOMIC SECURITY SYSTEM ENSURING

Zavora T.M., Ph.D. in Economics, Associate professor Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University

In modern conditions, the national economy effectiveness is largely influenced by the degree of its socio-economic development. The policy of state socio-economic development is determined by the aims formation, the achievement of which contributes to the comprehensive productive forces development. Importance in the system of socio-economic development is to meet the needs and interests of society, its protection against risks and threats in the conditions of transformations.

At present, the problematic issues of Ukraine's socio-economic security have different manifestation in almost all spheres. In the economic sphere, it is appropriate to highlight the risk of economic policy imbalances and fragmentary problem solving; the growth of inflationary pressure caused by the cost of many economic activity types; low investment attractiveness; high level of corruption perception and others.

In the financial field: the shadowing of economic activity results, primarily in terms of wages, which leads to a drawdown of budgets in all levels and as a consequence of the growing deficit of the Pension Fund with the need to cover it from the Ukraine State Budget; continued growth of the state and guaranteed Ukraine debt with a high proportion of its external component and many others [1].

Negative trends in the social sphere and accumulated social problems contribute to the emergence of threats to socioeconomic security and impede the state and region development. Therefore, monitoring of socio-economic transformations plays an important role in the development of preventive measures and the prevention of threats that can destabilize social and other fields. A comprehensive system for monitoring socio-economic transformations can reveal social perceptions of the population in the

context of economic relations transformation. It is intended to facilitate the adoption of specific management decisions in the field of state social policy, since effective policies form the preconditions for social stability [2].

The main criteria for choosing monitoring indicators should be: objectivity, transparency, practicality, the possibility of quantitative reflection and orientation to the system of national and regional statistics indicators, representativeness. We agree with the scientists on the principles of the monitoring system, in particular: the possibility of analyzing the indicators in time and taking into account regional differentiations, which is important in terms of budget decentralization and the transfer of powers number from the state to the place. Important criteria for selecting indicators are their comparability, reliability, heredity, completeness, and consistency. We consider the creation of a centralized database of sociological information databases at the time, which will allow to identify causal relationships and interrelations between aims, mechanisms and results, and to monitor the dynamics of changes in socio-economic development.

The sociological assessment of socio-economic security condition of the Poltava region conducted by author allowed to identify both the advantages and disadvantages of monitoring research. Advantages are the identification of internal risks and threats, the ability to efficiently protect the population from their influence. At the same time, it is right to note the low level of secondary analysis, the need for questions correction, which may change the results of assessments. Thus, in the system of region socio-economic security, monitoring of public opinion serves as an instrument, first of all, to provide the necessary information; to assess the effectiveness of social policy and socio-economic development programs; to develop a legislative framework for social population protection. Interesting in the process of results analysis of socio-economic processes monitoring in the Poltava region was an increase in the share of respondents who consider the solution of social problems to be a common cause of all subjects: the state, the region and each person, without shifting the responsibility only to the state authorities.

Thus, in the process of monitoring research, we have identified trends in the social development of the Poltava region and the existing threats, in particular: the rapid population stratification to the rich and poor, the demographic situation deterioration, the decline in economic activity, unemployment, the economy criminalization, etc., which requires a systematic approach to management of activities and reforming social policy in the context of region socio-economic security ensuring. The most dissatisfied in recent years among respondents in the Poltava region are the vital needs for improvement of health and medical care, satisfactory living conditions and employment.

References

1. Онищенко В.О Соціальна безпека регіону: теоретичні та прикладні аспекти: монографія. / В.О. Онищенко, Т.М. Завора, О.В. Чепурний. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – 275 с.
2. Стан та перспективи соціальної безпеки в Україні: експертні оцінки [Текст]: монографія / О.Ф. Новікова, О.Г. Сидорчук, О.В. Панькова [та ін.] / Львівський регіональний

інститут державного управління НАДУ; НАН України, Інститут економіки промисловості. – К. ; Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2018. — 184 с.

3. Завора Т. М. Комплексна система моніторингу соціальної безпеки регіону / Т. М. Завора, О. В. Чепурний // Соціально-економічні проблеми адаптації реального сектора в сучасних умовах: матеріали І Міжнародної наук.-практ. конф. – Д.: Цифрова типографія, 2013. – С. 20 – 22.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ОЦІНКИ ОБ'ЄКТІВ ОБЛІКУ ЗА МСБО 37 «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, УМОВНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ ТА УМОВНІ АКТИВИ»

Гордієнко Н. І., канд. екон. наук, професор, Попова Н. Г., магістр, Пономарьова Х. Р. магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

МСБО 37 розкриває методичні засади визнання, оцінки, погашення, використання забезпечень, розкриття у звітності інформації про об'єкти обліку, зазначені у розділі стандарту «Визначення». Для більшості вітчизняних підприємств окремі поняття, які подані у МСБО 37 є досить новими. Забезпечення тут тлумачиться як зобов'язання з невизначеним строком або сумою.

До умовних віднесено:

а) можливе зобов'язання, яке виникає внаслідок минулих подій і існування якого підтвердиться лише після того, як відбудеться або не відбудеться одна чи кілька невизначених майбутніх подій, не повністю контрольованих суб'єктом господарювання, або

б) існуюче зобов'язання, яке виникає внаслідок минулих подій, але не визнається, оскільки:

в) немає ймовірності, що вибуття ресурсів, котрі втілюють у собі економічні вигоди, буде необхідним для погашення зобов'язання, або

г) суму зобов'язання не можна оцінити достатньо достовірно

Єдність у підходах до трактування терміну «умовні зобов'язання» на законодавчому рівні пояснюється тим, що ряд країн використали МСБО як основу для формування національного законодавства в сфері бухгалтерського обліку. Зокрема, ця єдність простежується у законодавстві таких країн як США, Польща, Болгарія, Україна, Білорусь, Казахстан, Індія. Окремою групою дослідників умовні зобов'язання розглядаються як зобов'язання, які виникають у майбутньому або як потенційні зобов'язання. У випадках, коли суб'єкт господарювання є солідарно й окремо відповідальним за зобов'язання, та частина зобов'язання, яка, за очікуванням, буде погашена іншими сторонами, розглядається як умовне зобов'язання.

П(С)БО 11 передбачає можливість відображення одного з його видів, – непередбачуваного зобов'язання, – не за балансом, а лише у примітках до річної фінансової звітності. Це суперечить одному з важливих принципів ведення

бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності: принципу обачності, за яким активи і доходи підприємства не повинні бути завищеними, зобов'язання й витрати – заниженими.

На сьогодні, у вітчизняній системі бухгалтерського обліку такого виду як перспективний не існує, однак певні його елементи закріплені у міжнародних стандартах обліку й звітності стосовно виявлення та прогнозування майбутніх подій. Зокрема, МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи» пропонує враховувати майбутні події сьогодні шляхом створення забезпечень – зобов'язання з невизначеними сумою або часом погашення, умовних активів і зобов'язань.

Стислий порівняльний аналіз вимог національних й міжнародних стандартів щодо обліку забезпечень майбутніх витрат та платежів, розкриття інформації про умовні зобов'язання і активи, дозволяє зробити такі висновки:

Огляд чинних нормативних документів, наукової економічної літератури, спеціальних видань, показав наявність певних дискусійних положень щодо тлумачення й правил визнання в обліку забезпечень, розкриття інформації про умовні (непередбачені) зобов'язання і умовні (непередбачені) активи.

Дослідження наукових праць свідчать про неоднозначність тлумачення сутності поняття «забезпечення майбутніх витрат і платежів» та наявність двоїстості підходів при визначенні місця забезпечень у системі джерел фінансування діяльності підприємства. З'ясовано, що формування забезпечень є можливим наслідком виникнення у суб'єкта господарювання зобов'язання із невизначеними сумою або часом погашення, а не самим зобов'язанням.

Визначення поняття «забезпечення», критерії його визнання, мета створення та використання є тотожними. Однак, розділ МСБО 37, присвячений забезпеченням, на відміну від ПСБО 11, містить суттєво ширший діапазон необхідної та важливої інформації, якою варто керуватися при формуванні, оцінці, визнанні та відображенні забезпечень у бухгалтерському обліку. Крім того, положення міжнародного стандарту містять терміни та поняття, що є важливими для розрізнення забезпечень від інших зобов'язань.

Питання розкритті у звітності інформації про забезпечення наступних платежів, умовних зобов'язань і активів, згідно з національними та міжнародними стандартами обліку в наукових й фахових виданнях розглядаються досить стисло (за окремими аспектами). Це призводить до труднощів впровадження у практичну діяльність даних об'єктів обліку, недостатньо об'єктивного їх відображення в обліку та розкриття про них інформації у звітності, що може призвести до прийняття неправильних рішень.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНІКО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

Кизилов Г. І., канд. екон. наук, доцент, Шкурко О. В., канд. екон. наук, доцент, Івченко А. О., магістр, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова

На сучасному етапі розвитку будівництва, інвестиційно-будівельний комплекс України в умовах ринку видозмінився й функціонує не на централізованому примусовому управлінні, а на договірних принципах географічних структурних рівнів у безпосередньому зв'язку з інвестиційними процесами.

Інтенсивний науково-технічний шлях передбачає використання досягнень науки і техніки для вдосконалення конструкцій та технологій виробництва традиційних продуктів з метою зниження собівартості їх виробництва, підвищення якості, а в підсумку – підвищення конкурентоспроможності.

Проблемам забезпечення відповідного рівня техніко-технологічної безпеки сільськогосподарського виробництва присвячені праці Білоуської Я., Кравчука В., Саблука П., Сайка В, Погорілого В. та інших вчених і практиків сучасності. Наразі проведено багато досліджень у сфері техніко-технологічної безпеки підприємств, проте зважаючи на актуальність теми дослідження вважаємо доцільним поглибити вже існуючі знання, підкресливши значимість техніко-технологічної складової для забезпечення економічної безпеки сільськогосподарського виробництва в цілому.

Сучасні темпи економічного розвитку економіки країни створюють орієнтири для концентрації уваги власників підприємств на зростанні потенційних можливостей та координації зусиль на інноваційному шляху розвитку. Це є завданнями керівництва, від правильності, коректності і своєчасності яких залежить стабільність підприємства у гострій конкурентній боротьбі.

Однією з головних умов досягнення високого рівня економічної безпеки підприємства є створення високоефективної виробничої системи, в якій ключова роль належить техніко-технологічній базі підприємства.

Техніко-технологічний розвиток характеризується техніко-технологічним удосконаленням виробничого процесу, пошуком нових технологічних рішень, модернізацією основних засобів, розробленням і впровадженням нових технологічних процесів з метою максимізації прибутку, що дозволяє забезпечити ефективність та екологічну безпеку виробництва. Це перехід до нового стану господарської діяльності підприємства з ефективним використанням існуючих ресурсів і факторів виробництва, проведенням науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, удосконаленням системи управління, мотивації працівників тощо.

За даними Державної служби статистики України підприємства, що займаються будівельницькою діяльністю не забезпечені технічними засобами вітчизняною виробництва. Тому для забезпечення ефективності діяльності, конкурентоспроможності та економічної безпеки підприємства використовують імпортну техніку. Ось чому сьогодні гостро стоять питання перегляду існуючих заходів підтримки вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника ефективною та високопродуктивною технікою за доступною ціною

Забезпечення високого рівня протікання техніко-технологічних бізнес-процесів на будівельних підприємствах можливо тільки за основі високорозвиненої техніко-технологічної бази. Досягнення високого рівня розвитку техніко-технологічної бази можна за рахунок: удосконалення форм та методів державної підтримки будівельних організацій; розвитку вже започаткованого зв'язку між наукою та будівельним виробництвом (ознайомлення із інноваціями у будівельницькій діяльності); покращення механізмів отримання техніки у лізинг, розвиток можливостей у сфері фінансування лізингових операцій та залучення інвесторів; розвитку галузі машинобудування; сприяння всебічній підтримці техніко-технологічного розвитку на державному та регіональному рівнях.

Список використаних джерел

1. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII
2. Бондар О. П. Державна підтримка фінансової безпеки підприємств сфери житлового будівництва / О.П. Бондар // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2012. – №1. – С. 13–15.
3. Андрієнко В. М. Безпека праці як складова системи економічної безпеки будівельних підприємств: монографія / В. М. Андрієнко. — Черкаси: Вид-во ТОВ "МАКЛАУТ", 2014. — 284 с
4. Кушнірук А.О. Формування економічної ефективності будівельного підприємства як бази забезпечення його економічної безпеки / А.О. Кушнірук // Економічний простір. — 2012. — № 68. — С. 188—194
5. Головова Л. С. Розвиток системи управління фінансово-економічною безпекою в умовах глобалізації / Л. С. Головова, І. І. Рекун // Actual problems of modern economy development: Collection of scientific articles. – Thorpe-Bowker, Melbourne, Australia, 2015. – С. 5-12.
6. Далик В. П. Інноваційно-інвестиційний розвиток вітчизняних підприємств – шлях до подолання економічної кризи / В. П. Далик, В. С. Бойко // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 682. – С. 271–277.
7. Заблодська І. В. Інноваційний розвиток індустріального сектора регіону : монографія / І. В. Заблодська, О. А. Мельникова. – Луганськ : Ноулідж, 2012. – 283 с.

ВПЛИВ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА

Кизилов Г. І., канд. екон. наук, доцент, Матрос К. В., Коваленко А. Ю. магістр, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Необхідність дослідження проблеми взаємодії підприємства і зовнішнього середовища обумовлена формуванням нової концепції управління підприємством як відкритої системи, внутрішня стабільність якої залежить від умов зовнішнього середовища. Навіть, якщо в самому підприємстві не відбувається ніяких змін, постійні зміни навколишнього середовища чинять суттєвий вплив на результати його діяльності. Це викликає необхідність проведення постійного моніторингу стану зовнішнього середовища підприємства.

У сучасній економічній літературі зовнішнє оточення підприємства розглядається як складна багаторівнева структура, елементи кожного рівня якої формуються під впливом власних (специфічних) факторів та по-різному (за силою та напрямом) впливають на діяльність підприємства.

Також на діяльність підприємств впливає макроекономічна нестабільність, структурна незбалансованість, неадекватне державне втручання. Тому підприємство, як первинна ланка національного господарства, для стабілізації фінансового стану, макроекономічного стану країни, повинно значну увагу приділяти своїй економічній безпеці.

У ширшому контексті проблематика визначення категорії «зовнішнє середовище» представлена в роботах вітчизняних науковців Васильціва Т.Г., Козаченко Г.В., Захарова О.І., Бендикова М.А., Барановського О.І., Зубка М.І.

Аналіз останніх публікацій щодо цього питання ілюструє великий інтерес дослідження проблем безпеки. Однак дослідженню впливу зовнішнього середовища діяльності підприємства на систему економічної безпеки приділено недостатньо уваги.

Основними принципами, які необхідно враховувати при організації дослідження зовнішнього середовища є принципи об'єктивності, системності, розвитку, регулярності та гнучкості. Методи, які можна використовувати при даному аналізі можна об'єднати в дві основні групи: методи збору даних про зовнішнє середовище та методи аналізу і прогнозування її чинників.

Головна проблема забезпечення економічної безпеки підприємства полягає в управлінні ризиками та мінімізації загроз і нівелюванні впливу зовнішніх деструктивних факторів, настання яких прямо не залежить від зусиль підприємств. Отже, зростання рівня загроз і їх негативний вплив на результати діяльності компанії пов'язане зі швидкою мінливістю економічної ситуації як в окремій країні, так і у межах світової економічної системи, кон'юнктури міжнародних ринків, розширенням сфери зовнішньоекономічних відносин, появою нових для вітчизняної господарської практики фінансових технологій і інструментів та іншими чинниками, загостренням глобальних проблем людства.

Зважаючи на мінливість зовнішнього середовища за ринкових умов господарювання, керівна підсистема управління підприємством повинна не лише своєчасно реагувати на зміни середовища, а й будувати достовірні прогнози таких змін і приймати на їх основі управлінські рішення щодо втілення випереджальних заходів. Формування такої здатності ґрунтується на створенні ефективного механізму управління економічною безпекою діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Барановський О. І. Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізми забезпечення) / О.І. Барановський. – Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К.: КНТЕУ. – 2004. – 760 с
2. Бендиков М. Экономическая безопасность промышленного предприятия в условиях кризисного развития / М. Бендиков // Менеджмент в России и за рубежом. – 2000. – № 2. — С. 17 – 29.
3. Васильців Т. Г. Економічна безпека підприємництва України: стратегія та механізми забезпечення: Монографія / Т. Г. Васильців. – Львів: Арал, 2008. – 386 с.
4. Захаров О. І. Механізм взаємодії влади та бізнесу в системі економічної безпеки / О. І. Захаров // Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки. - 2015. -Вип. 12, ч. 3. - 150 с.
5. Зубок М.І. Економічна безпека суб'єктів підприємництва: навч. посіб. / М.І. Зубок — К.: Міжнародний фонд соціальної адаптації, 2012 — 226 с.
6. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення : монографія // Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – К. : Лібра, 2011. – 280 с.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ ЗБАЛАНСОВАНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗУМНИМИ МІСТАМИ

Мураєв Є. В., здобувач, Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова

Цифровізація є одним із головних факторів зростання світової економіки в найближчі 5–10 років, що стане головним інструментом для досягнення Цілей сталого розвитку країни та її регіонів. Відтак, розвиток міст України на засадах концепції «розумні міста» є пріоритетним. Проте, аналіз ключових проблем розвитку концепції «розумні міста» в Україні свідчить, що існує ряд проблем інституційного, інфраструктурного та екосистемного характеру, що обумовлює доцільність дослідження та систематизації міжнародного досвіду розвитку міст на основі концепції «Smart Cities».

Аналіз понятійного апарату забезпечення формування моделі збалансованого управління розвитком розумних міст в умовах цифрової економіки, їх ключових сфер і особливостей показав, що концепцію «розумне місто» доцільно розглядати як модель міста, що базується на основі повномасштабного використання інформаційно-комунікаційних технологій шляхом інтеграції фізичних, цифрових і людських систем в штучно створеному середовищі з метою вирішення поточних проблем міста, забезпечення його

сталого і збалансованого розвитку та підвищення безпеки, комфорту і якості життя у містах. Відповідно до існуючих підходів концепція «розумне місто» передбачає на базі цифрових технологій об'єднання таких сфер діяльності як розумна економіка (інновації, продуктивність, приватна ініціатива), розумна мобільність (доступність, стійка транспортна система), розумні люди (рівень кваліфікації, креативність, гнучкість), розумне середовище, якість життя, безпека, інтелектуальне управління (публічні послуги, партисипативне управління, інституційна прозорість).

Узагальнення міжнародних стандартів управління Smart Cities ISO 37120 свідчить про доцільність їх впровадження в Україні для інформаційного забезпечення розробки довгострокової стратегії розвитку розумних міст шляхом виокремлення блоків показників, адаптованих до наявних джерел інформації, удосконалення методики їх розрахунку, що дозволяє розширити можливості статистичного аналізу елементів сталого розвитку міст і територіальних громад на основі їх структурування. Інформаційне забезпечення на базі міжнародних стандартів є основою розроблення ефективних програм упровадження найкращих світових практик у широкому діапазоні міських послуг та полегшує вивчення досвіду громад, спрямованого на формування суспільних відносин на засадах довіри, солідарності, рівності поколінь, безпечного навколишнього середовища.

Узагальнення зарубіжного досвіду свідчить про необхідність комплексного його застосування та використання у процесі вдосконалення організаційного забезпечення управління розвитком розумних міст на засадах партнерства в умовах цифрової економіки щодо покращення якості здійснення місцевого самоврядування і надання публічних послуг членам місцевої спільноти шляхом залучення громадян до активної співпраці з органами місцевого самоврядування та прийняття управлінських рішень.

У цьому контексті перспективним є аналіз кращих світових практик управління розумними містами для визначення проблем і розробки пропозицій щодо розвитку цифрових технологій в містах України.

<i>Tumietto Daniele</i>	
FROM THE EXCHANGE OF INFORMATION TO TAX COMPLIANCE	5
<i>Rainer Michaeli, Momot D. T.</i>	
DIGITAL PERFORMANCE AS A TOOL OF A NON-TRADITIONAL ADVERTISING IN THE SYSTEM OF STAKEHOLDERS-ORIENTED CORPORATE SECURITY	8
<i>Voronina O. O.</i>	
THE ROLE OF THE STATE IN ENSURING THE ECONOMIC SECURITY OF THE COUNTRY	9
<i>Siketina N. H.</i>	
NECESSITY APPLICATION DISPERSION ANALYSIS OF ENTERPRISES IN MODERN CONDITIONS	11
<i>Абрахам Ю. В., Вороніна Ю. А.</i>	
Особливості обліку нарахування та виплати заробітної плати працівникам в бюджетних установах	14
<i>Абрахам Ю. В., Жахалова Н. В.</i>	
Обліку запасів суб'єктів державного сектору в сучасних умовах	16
<i>Андренко О. А., Фісенко О. С., Харченко А. В., Чередниченко Т. О.</i>	
Облікова політика як інструмент забезпечення економічної безпеки банківських установ.	18
<i>Андренко О. А., Вороніна Л. В.</i>	
Аналіз депозитних ресурсів банку	21
<i>Афтені К. П.</i>	
Конвергенція загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку США і МСФЗ	22
<i>Барішевська І. В., Роман Т. М.</i>	
Теоретичні аспекти розрахунків з покупцями та замовниками на сільськогосподарських підприємствах	25
<i>Безручук С. Л., Остапчук О. О.</i>	
Проблеми бухгалтерського обліку стартапів на різних етапах їх впровадження	27
<i>Бессонова Л. С.</i>	
Формування стратегії забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	29
<i>Богонос О.</i>	
Удосконалення обліку розрахунків з покупцями і замовниками	32
<i>Братюк В. П.</i>	
Фінансово-економічна безпека діяльності страхових організацій	34
<i>Брежнєва-Єрмоленко О. В., Пересипкіна Я. К.</i>	
Управління податковими надходженнями бюджету	36
<i>Брік С. В.</i>	
Удосконалення облікових процесів з управління якістю продукції та послуг в готельно- ресторанному господарстві	38
<i>Брік С. В., Фролов О. О.</i>	
Рекомендацій щодо удосконалення системи оплати праці при застосуванні на підприємстві системи грейдування	41
<i>Бурковська А. І.</i>	
Проблеми оподаткування вітчизняних сільгоспвиробників в контексті продовольчої безпеки України	44
<i>Василенко О. Г.</i>	
Форми і системи оплати праці в лісовому господарстві	46
<i>Ващенко О. М. Шутенко А. Л.</i>	
Кібербезпека – як інструмент виявлення та попередження корупційних правопорушень...	48

Вігран О. М. Особливості обліку доходів основної діяльності.....	50
Вінник І. Ю., Глущенко К., Стендик І. Організаційно-методичні основи забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.....	52
Власенко О. В. Бухгалтерський облік і контроль криптовалютних операцій.....	54
Власова О. Є., Гетьманцева Н. А. Облікова політика як інструмент формування обліково-аналітичної інформації в управлінні підприємством.....	56
Власюк Н. І., Томчук І. І. Необхідність посилення податкового контролю при оподаткуванні доходів фізичних осіб в Україні.....	58
Волюков В. В., Дем'яненко А. А. Аналіз динаміки зміни тарифів на житлово-комунальні послуги у контексті формування безпеки людського розвитку	61
Волюков В. В., Буряк І. В. Вплив житлово-комунальної сфери на розвиток соціально-економічної діяльності домогосподарств.....	65
Гавриличенко Є. В., Алтуніна М. В. Управління грошовими потоками як складова забезпечення фінансово-економічної безпеки (на прикладі будівельних підприємств).....	68
Гаркуша С. А., Голтва-Девадзе І. В. Деякі особливості організації обліку на підприємствах малого бізнесу.....	71
Гаркуша С. А., Кириченко Я. В. Поняття, структура, склад та оцінка основних засобів.....	74
Гнатенко М. К., Янголенко О. С. Управління інвестиційним забезпеченням житлово-комунального господарства.....	77
Говоруха К. В. Механізм забезпечення фінансово-економічної безпеки будівельних підприємств.....	79
Гордієнко Н. І., Кравцова Ю. І. Характеристика та порівняльний аспект стандартів, що регулюють розрахунки з працівниками.....	81
Гордієнко Н. І., Поліська К. А., Гончарова Ю. В. Стратегічна обумовленість необхідності побудови обліково-аналітичних моделей МСФЗ для бізнесу України.....	84
Гордієнко Н. І., Середа А. Є. Проблеми, перспективи та можливості складання звітності згідно МСФЗ для суб'єктів малого підприємництва.....	86
Демченко О. О. Облік розрахунків оплати праці працівників бюджетних установ.....	89
Дець О. М. Концептуальні підходи до економічної безпеки підприємства.....	91
Замула І. В., Грицик Н. М. Проблеми забезпечення сталого розвитку аграрного сектору.....	93
Замула І. В., Грицик Н. М. Виникнення сталого розвитку економіки.....	95
Комар Р. О., Данилюк І. В. Ризики підприємства на основі аналізу фінансових показників.....	97
Коцкулич Т. Я., Данів І. В. Класифікація витрат підприємств ресторанного господарства.....	99

Даньків Й. Я., Попович М. С.	
Штучний інтелект у бухгалтерському обліку.....	102
Довба І. В.	
Механізм та структура інноваційного розвитку регіону	104
Довжик О. О., Гапонюк А. І.	
Визначення та визнання основних засобів: основні підходи	106
Дубова О. П.	
Особливості обліку витрат на виробництво продукції рослинництва	109
Єремян О. М., Гриненко А. С.	
Порівняльна характеристика поняття «облікова політика» в умовах реформування бухгалтерського обліку державного сектору	111
Єремян О. М., Недобер О. С.	
Особливості відображення в бухгалтерському обліку бюджетних установ нарахування амортизації основних засобів.....	113
Єршова Н. Ю.	
Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства...	116
Єршова Н. Ю., Гаркуша В. О.	
Формування інноваційних напрямів забезпечення економічної безпеки підприємства	119
Єршова Н. Ю., Жадан Т. А., Смірнова О. М.	
Моніторинг і контроль в системі управління фінансово-економічною безпекою закладів готельно-ресторанного бізнесу	122
Єршова Н. Ю., Кондратьєв Б. О., Ганжела К. І.	
Щодо питання удосконалення обліково-аналітичного забезпечення процесу управління прибутком підприємств.....	125
Єршова Н. Ю., Норцова О. Г.	
Аналіз впливу фінансових результатів на фінансовий стан для забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.....	127
Єршова Н. Ю., Сидорова Ю. О.	
Актуальні проблеми обліку та аналізу матеріальних запасів в системі забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємств.....	129
Захаренко Ю. С.	
Форма і зміст аудиторської документації	132
Зубенко А. В., Разкевич І. М.	
Оптимізація оплати праці як дієвий чинник вдосконалення системи управління підприємством.....	133
Зубенко А. В., Тесля О. В.	
Оптимізація залишків запасів в системі управління будівельним підприємством.....	135
Іваненко В. О., Адаменко А. С.	
Оцінка інвестиційної привабливості підприємства на основі поведінкового аспекту.....	137
Ілляшенко О. В.	
Удосконалення обліку готової продукції в сільськогосподарському підприємстві.....	139
Ільченко Н. С.	
До питання обліку розрахунків з підзвітними особами.....	141
Кадничанський М. В., Мороз Д. С.	
Аналіз інвестиційної привабливості комунальних підприємств.....	144
Кадничанський М. В., Мякоголова К. В.	
Особливості моделювання стратегії управління економічною безпекою будівельних підприємств.....	147
Кадничанський М. В., Тарасенко О. Л., Баранова Г. І.	
Стратегічне управління оптимізацією матеріальних запасів торговельних підприємств...	149

Калінеску Т. В., Павленко І. В. Проблемні аспекти гармонізації національних та міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності дебіторської та кредиторської заборгованості в державному секторі.	151
Калицун С. В., Даниловська Т. О Оцінювання ефективності внутрішнього контролю на підприємстві	154
Карпенко М. О. Документальне оформлення надходження товарів на склад підприємства.....	156
Карпушенко М. Ю., Гончарова А. І. Прогнозування витрат комунального підприємства	158
Кащена Н. Антикризова фінансова діагностика в системі фінансово-економічної безпеки підприємства: теоретичний аспект	160
Кащена Н.Б., Порсюрова І. П. Аналіз фінансових інвестицій як інструмент забезпечення інвестиційної безпеки підприємства.....	162
Гаркуша С. А., Кириченко Я. В. Особливості переоцінки основних засобів	164
Клімович І. М. До питань управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства	166
Клюско Л. А., Олісейчик А. Ю., Рядняна Г. О. Податковий менеджмент: міжнародний досвід та вітчизняна практика	168
Ковальова Н. С., Петровська А. В. Доходи та витрати підприємства, як основні показники визначення фінансових результатів.....	171
Колєсніченко А. С. Фактори типізації готельного господарства у формуванні звітності й здійсненні аудиту...	173
Комар Р. О., Заболотна А. А. Моделі рівноваги ринку капіталів	175
Комар Р. О., Мозгова А. О. Ризики системи бухгалтерського обліку в умовах застосування МСФЗ	177
Комар Р. А., Скляр А. С. Особенности моделей равновесия рынка капитала	180
Комар Р. А., Шевелин М. С. Инвестиционные риски и принятие решений в их условиях	183
Конопліна О. О. Сучасні аспекти оцінки ділової репутації підприємств водопостачання та водовідведення	186
Конопліна О. О., Назаренко А. О. Проблеми впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні	188
Конопліна О. О., Панов В. В. Стратегічний моніторинг ділової репутації в системі репутаційного менеджменту підприємств водопостачання та водовідведення	190
Костюк В. О., Бабич А. О., Кандира М. С. Дослідження впливу матеріальних ресурсів і ефективності їх використання на прибуток підприємства	193
Костюк В. О., Соколов Д. В., Балакірева А. С. До питання моделювання і чинникового аналізу чистої рентабельності активів підприємства	194
Костюченко В. М., Куц І. В. Конвергенція бухгалтерського обліку Російської Федерації відповідно до міжнародних стандартів	196

Косяк А. П., Задорожня В. О. Аудит розрахунків з персоналом по оплаті праці на ДП «Чугуєво-Бабчанське лісове господарство».....	199
Косяк А. П., Рябих І. В. Бізнес-процес формування обліково-аналітичної інформації фонду оплати праці працівників зайнятих у цукровому виробництві	202
Красавіна А. В. Антикорупційний аудит як механізм боротьби з корупцією	205
Кудрявцев А. Ю. Блокчейн-технология как императив информационной безопасности современного города	206
Кузуб М. В., Кобзева О. В. Оцінка в бухгалтерському обліку.....	209
Кузуб М. В., Макаруч К. Ю. Баланс як одна з основних форм фінансової звітності	211
Кузуб М. В., Міщанюк О. О. Облік процесу виробництва та визначення собівартості продукції	214
Кузуб М. В., Радченко Д. В. Документація як складовий елемент методу бухгалтерського обліку	218
Лелюк Н. Є., Дорошева Т. В., Єфіменко М. К. Вплив стану основних засобів на розвиток транспортної інфраструктури міста	221
Лелюк Н.Є., Литвин С. В., Кірієнко Д. І. Особливості побудови бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах.	223
Луб А. І. Обґрунтування застосування експертної системи в діагностиці стану системи фінансової безпеки підприємств	225
Луцак Р. Л., Гудзоватий О. І. Характеристики системи управління прибутком в контексті забезпечення економічної безпеки підприємств	227
Луценко О. А., Романащенко М. О., Романащенко І. О. Сучасний стан страхового ринку України	229
Малюк В. М. Проблемні питання бухгалтерського обліку нематеріальних активів	232
Мелень О. В., Кисельова Л. М. Загальна оцінка фінансової стійкості підприємства	234
Мехович С. А., Тудовиш В. В. Теоретичні підходи до аналізу фінансових результатів діяльності як основи фінансової стійкості підприємств.....	236
Михайленко А. М. Напрями вдосконалення обліку лісової продукції	238
Михайлова Л. І., Кошарна (Мица) Ю. В., Ляшко М. М. Управління якістю як чинник безпеки підприємства	240
Мізік Ю. І., Сінцова О. І. Тенденції формування інтегрованої звітності вітчизняними суб'єктами господарювання в умовах євроінтеграції	242
Мізік Ю. І., Тимохіна Г. С., Артеменко Г. В. Особливості організації внутрішнього аудиту розрахунків з оплати праці	244
Момот Т. В., Крайвська І. А., Крайвський Б. Б. Бюджетна безпека в умовах реформування системи управління державними фінансами в Україні	247
Момот Т. В., Савенко К. С., Богдан Н. І., Крюкова Л. М. Комплаєнс-політика компанії: стан та перспективи впровадження	249
Момот Т.В., Тесленко Р. Ю., Чалий Б. І.	

Технологія блокчейн: перспективність використання та проблеми впровадження в державному та приватному секторах економіки	251
Момот Т. В., Політучий С. Я., Філатова І. О.	
Клієнто-орієнтоване управління в системі забезпечення корпоративної безпеки підприємств будівельної галузі	253
Момот Т. В., Шахвердян Д., Куцин М. В.	
Інтегрована звітність в управлінні соціо-екологічною та фінансово-економічною безпекою підприємства	255
Носач Н. М.	
Технологія оцінки ефективності реалізації товарів в підприємствах роздрібної торгівлі ...	256
Оболенцева Л. В.	
Оцінка сучасного стану конкурентоспроможності промисловості України.....	259
Олексієнко М. М.	
Інноваційні критерії, напрямки й інструменти стратегічної аналітики у системі забезпечення економічної безпеки держави та її регіонів	261
Омельяненко В. А.	
Стратегічний аналіз міжнародних аспектів інноваційної стратегії	265
Островський І. А., Валінова В. Л.	
Єдність і суперечності справедливості та ефективності у сучасному оподаткуванні	268
Павлик А. Й., Холодняк І. А.	
Необанк – майбутнє мобільного банкінгу	270
Павук І. М.	
Аспекти формування податкового менеджменту	273
Пасенко В. В., Агібалова А. В.	
Валютне регулювання в Україні в умовах євроінтеграції.....	275
Пасенко В. В., Майданюк В. В.	
Види та особливості зовнішньоекономічних операцій	277
Пасенко В. В., Ничипорук А. В.	
Особливості укладення зовнішньоекономічного договору	280
Пасенко В. В., Харченко В. А.	
Особливості обліку повернення передоплати в разі розірвання імпортного договору	282
Польова Т. В., Пенделя Т. А.	
Особливості формування управлінської звітності для торговельних підприємств	284
Польова Т. В., Подкопай Г. Ю.	
Відмінності між фінансовою та управлінською звітністю як елементами системи бухгалтерського обліку	287
Проценко А. О., Новіцька О. М., Самсоненко Ю. А.	
Стратегія підприємства - як чинник його фінансово-економічної безпеки	289
Процикевич А. І.	
Завдання державної політики та форми залучення інвестицій на ринок Іт-послуг України	291
Радионова Л. А.	
Безопасность жизнедеятельности человека в городской среде: методологический аспект..	294
Редченко К. І., Калинюк Т. Ю.	
Розвиток стратегічного аналізу в умовах діджиталізації	297
Рета М. В., Блудова О. С.	
Діагностика балансу підприємства: ключові проблеми	299
Решетило В. П.	
Формування економічної безпеки підприємства як цілісної системи	301
Рибак Г. І.	
Формування стратегії фінансово-економічної безпеки підприємств	303
Родченко С. С., Муталлімлі Орхан Фаррух огли	

Підходи до трактування сутності фінансово-економічної безпеки банківських установ в сучасних умовах	306
Рябуха А. А.	
Проведення ділової розвідки та її завдання в системі фінансово-економічної безпеки підприємства	311
Савченко А. І.	
Інформаційно-аналітичне забезпечення обліку запасів на підприємствах	314
Савчук Т. В., Давимука Д. В.	
Оцінка виробничих матеріалів і сировини на дату балансу	316
Савчук Т. В., Захаренко Ю. С.	
Поняття резерву та забезпечення	318
Сарапіна О. А., Кузьменко Є. М.	
Особливості формування облікової політики імпортерських операцій	319
Семенова О. В.	
Проблемні аспекти обліку виробничих запасів сільськогосподарських підприємств	321
Серік О. А.	
Проблеми впровадження заходів з запобігання та протидії корупції на комунальних підприємствах	323
Світлична В. Ю., Петров В. В.	
Ризикові фактори: необхідність управління в процесі забезпечення конкурентоспроможності банку	326
Світлична В. Ю., Хаммуд Т. В.	
Організаційні аспекти здійснення інформаційно-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки	328
Світлична В. Ю., Чернішов М. М.	
Засади реалізації політики кадрової безпеки	331
Сіренко Н. М., Мікуляк К. А.	
Стратегічні напрями розвитку аграрного сектора у зовнішньому ринковому середовищі..	333
Славуца О. І., Драчова С. І.	
Актуальні аспекти економічної безпеки підприємств ВКГ	336
Славуца О. І., Недвіга К. С.	
Розвиток стратегії digital- маркетингу на торговельному ринку України	337
Смірная С. М., Салогубова В. М.	
Методичні підходи щодо управління кадровою безпекою підприємств будівельної галузі	338
Таланчук Н.І., Павлів М.В.	
Основні підходи до формування облікової політики підприємства	341
Титенко Л. В., Дойонко А. М.,	
До питання вибору програмного забезпечення для організації обліку на підприємстві	343
Титенко Л. В., Головій Т. В.	
Впровадження інформаційних систем в управлінні персоналом	346
Титенко Л. В., Корнійчук О. О.	
Стратегічний облік як інструмент управління підприємством	349
Тищенко В.В.	
Стратегія валютних інтервенцій в Україні	351
Тищенко В. В., Кальной О. Б.	
Податковий менеджмент у банківському секторі України	354
Тищенко В. В., Тищенко О. В.	
Оподаткування анульованих кредитів	357
Тищенко О. І.	
Політика управління міжнародними резервами України	360
Тищенко О. І., Галюта О. В.	
Інновації в сфері банківських послуг	363

Тищенко О. І., Конєв В. В.	
Безпека банківських операцій у мережі інтернет	365
Тищенко О. І., Філоненко Ж. В.	
Фінансова безпека банківської діяльності.....	368
Ткаль Я. С., Голубкова М. Ю.	
Облікове забезпечення формування і розподілу прибутку в підприємстві.....	370
Ткаченко М. О.	
Напрямки обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-економічною безпекою кейтерингових підприємств.....	373
Ткачук І. І., Пенделя Т. А.	
Кадрова безпека, як складова економічної безпеки підприємства.....	376
Фісенко О. С.	
Сучасний стан депозитних операцій.....	378
Фурсова В. А., Жук С. В.	
Фінансові ризики в інноваційній діяльності підприємства.....	379
Фурсова В. А., Іваницький Д. С.	
Актуальні проблеми хеджування валютних ризиків в Україні.....	381
Фурсова В. А., Осташевская К. Р.	
Оценка риска ценных бумаг.....	382
Фурсова В. А., Пономарёва С. С.	
Классификация и виды рисков.....	383
Фурсова В. А., Черкашина К. В.	
Инвестиционные риски.....	384
Фурсова В. А., Яценко Т. В.	
Этапы принятия экономических решений с учетом риска.....	385
Хома С. В., Кочержук Х. М.	
Оцінка особливості фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва.....	387
Хома С. В., Славник Т. М.	
Теоретичні основи обліку основних засобів в закладах освіти	390
Хома С. В., Яворська Л. М.	
Теоретичні основи обліку і нарахування заробітної плати та її оподаткування.....	393
Чабанюк О. М., Маєтна А.	
Особливості складання четвертого розділу форми № 2 звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) “розрахунок показників прибутковості акцій”	395
Чабанюк О. М., Семенюк Г.	
Види та властивості акцій.....	397
Чередниченко Т. О.	
Аналіз та сучасний стан кредитування в Україні.....	399
Чех Н.О., Трачук О.П., Лінецька А.О.	
Кадрові ризики як загроза фінансово-економічній безпеці юридичних осіб.....	400
Чечетова Н.Ф., Григорашук А.О.	
Методи оцінки експортного потенціалу підприємств.....	402
Чудопал А. І., Вершиніна Д. М., Стогній А. С., Біла М. В.,	
Інформаційно-аналітичне забезпечення обліку витрат операційної діяльності підприємств.....	405
Чуй І. Р., Батюк Л. В.	
Ефективність формування ресурсної бази банку.....	408
Шоповал Г. М., Блудова Ю. П.	
Формування аналітичного забезпечення управління дебіторською заборгованістю в системі фінансово-економічної безпеки підприємства.....	411
Шоповал Г. М., Боднар Я. О., Лугова А. Ю.	

Обліково-аналітичне забезпечення управління власним капіталом в системі безпеки будівельного підприємства.....	413
Шварьова О. О.	
Напрями забезпечення захисту комерційної таємниці на підприємстві.....	415
Шевченко В. В.	
Оцінка ефективності використання грошових коштів підприємства.....	419
Шпілько В. Л., Кан М. І.	
Партнерські зв'язки в системі фінансово-економічної безпеки підприємства.....	420
Шкурко О. В., Тітяєв В. В.	
Особливості формування дебіторської заборгованості на підприємствах ЖКГ.....	422
Шкурко О. В., Чоломбитько Ю. А.	
Теоретичні засади формування обліково-аналітичного забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства	424
Юр'єва І. А., Говорова Є. І.	
Аналітичний інструментарій фінансово-економічної безпеки виявлення соціальних проблем ведення бізнесу	426
Юр'єва І. А., Мартіросян Н. А.	
Впровадження елементів соціальної відповідальності як складової забезпечення економічної безпеки підприємств.....	427
Яцишин С. Р.	
Витрати виробництва: поняття та класифікація.....	428
Комар Р. О., Панченко А. В.	
Основи управління валютним ризиком.....	431
Чебанова В. П.	
Вплив міжнародних міграційних потоків на економічну безпеку країн.....	433
Кондратенко Н. О., Шевцова М. П.	
Особливості антикризового управління на підприємствах України.....	43
Лелюк Н. Є., Ткачова А. В.	
Основні загрози економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.....	437
Лелюк Н. Є., Овдієнко К. Ю.	
Страховання як механізм забезпечення соціальної безпеки.....	440
Карпушенко М. Ю., Тимофєєва Л. Ю.	
Проблеми формування резерву сумнівних боргів	443
Краснікова Н. Г.	
Теоретичні та практичні аспекти контролю та обліку адміністративних витрат на комунальних некомерційних підприємствах охорони здоров'я	446
Svystun L., Shtepenko K.	
ORGANIZATIONAL ASPECTS OF FINANCIAL AND ECONOMIC SECURITY PROVISION IN DEVELOPMENT COMPANIES IN UKRAINE.....	447
Zavora T. M.	
MONITORING OF SOCIO-ECONOMIC TRANSFORMATIONS IN THE REGION SOCIAL AND ECONOMIC SECURITY SYSTEM ENSURING.....	450
Гордієнко Н. І., Попова Н. Г., Пономарьова Х. Р.	
Теоретичні аспекти визначення та оцінки об'єктів обліку за МСБО 37 «Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи».....	452
Кизилів Г. І., Шкурко О. В., Івченко А. О.	
Забезпечення та вдосконалення техніко-технологічної безпеки на підприємствах будівельної галузі.....	454
Кизилів Г. І., Матрос К. В., Коваленко А. Ю.	
Вплив факторів зовнішнього середовища на економічну безпеку підприємства.....	456
Мураєв Є. В.	
Концептуальні засади формування моделі збалансованого управління розумними містами	457

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ

VII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЯ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ І МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

**«Інновації в обліково-аналітичному забезпеченні та управлінні
фінансово-економічною безпекою держави, регіону, суб'єктів
господарювання – міждисциплінарний підхід»**

15–16 листопада 2018 р.

*Матеріали конференції опубліковані в авторській редакції
мовою оригіналу*

Відповідальний за випуск

Момот Т. В.

Редактор

Лелюк Н. Є.

Підп. до друку 20.11.2018

Друк на ризографі

Тираж _____ пр.

Формат 60×84 /16

Ум. друк. арк. 28,8

Зам №

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова,
вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 5328 від 11.04.2017